TONI MORRISON

Laureată a Premiului NOBEL pentru literatură

Cîntecul lui Solomon

TONI MORRISON

CÂNTECUL LUI SOLOMON

TONI MORRISON

CÂNTECUL LUI SOLOMON

Traducere: IRINA NEGREA

EDITURA LIDER

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României MORRISON, TONI
Cântecul lui Solomon/Toni Morrison; trad. Irina Negrea.— Bucureşti: Lider, 2006
ISBN (10) 973–629–112-X; ISBN (13) 978–973–629–112–8
I. Negrea, Irina (trad.)
821.111 (73) – 31 = 135.1

Redactare: ARETI ANASTASESCU
Bun de tipar: EMILIA LEANCĂ
Tehnoredactare: FLORIAN BULMEZ

SONG OF SOLOMON
Copyright e Toni Morrison, 1977
Toate drepturile asupra acestei ediţii în limba română
aparţin **Editurii LIDER**

B-dul Libertăţii nr. 4, al 117, el. 3, ap. 7, sector 4, cod 040128-Bucureşti,
Tel: 317.76.79, 317.76.75, 0744.530.940, 0723.334.291; Fax: 317.76.78,
e-mail: lider@e-xtreme.ro; site: www.trustul-lider.ro
Tipărit la Tipografia Editurii Paralela 45
Tel.:0248–21.45.33, e-mail: producţie editura paralela45.ro

Fie ca strămoşii în înalturi să se-avânte
Şi copiii numele să li-l pomenească

Partea I

1

Agentul companiei de asigurări reciproce pe viaţă din Carolina de Nord a promis că va zbura de la Mercy până în cealaltă parte a Lacului Superior la ora trei. Înainte cu două zile ca evenimentul să aibă loc, omul a prins în piuneză un bilet pe uşa căsuţei lui galbene:

La 3: 00 p.m. Miercuri, 18 februarie 1931, voi decola de la Mercy, de unde voi zbura cu aripile mele. Vă rog să mă iertaţi. Vă iubesc pe toţi.

(semnat) Robert Smith,
agent asig.

Domnul Smith n-a adunat atâta lume ca Lindbergh cu patru ani în urmă – nu mai mult de patruzeci-cincizeci de oameni –, fiindcă până la unsprezece dimineaţa, în chiar miercurea pe care şi-o alesese ca să-şi ia zborul, nimeni nu apucase să citească biletul. La momentul acela din zi, în mijloc de săptămână, zvonurile nu prea aveau spor. Copiii erau la şcoală; bărbaţii erau la serviciu; şi mai toate femeile se strângeau în corsete şi se pregăteau să se ducă să vadă ce cozi şi măruntaie se mai dădeau de pomană la măcelărie. Numai şomerii, cei care lucrau pe cont propriu şi cei foarte tineri erau disponibili – deliberat disponibili fiindcă aflaseră despre asta sau întâmplător disponibili fiindcă se nimeriseră chiar atunci în capătul dinspre mal al străzii „Not Doctor”, o denumire pe care poşta nu o recunoştea. În hărţile oraşului strada figura ca „Mains Avenue”, însă singurul doctor de culoare din localitate trăise şi murise pe strada aceea, iar când omul s-a mutat acolo în 1868, pacienţii lui s-au obişnuit să numească strada, fiindcă niciunul nu locuia acolo sau prin apropiere, „Doctor Street”. Ulterior, când s-au mai mutat acolo şi alţi negri şi când serviciul poştal a devenit un mijloc popular de a-şi transfera mesaje între ei, au început să

sosească plicuri din Louisiana, Virginia, Alabama şi Georgia adresate unor persoane cu numere de case pe Doctor Street. Funcţionarii de la poştă returnau aceste plicuri sau le treceau la Oficiul Scrisorilor Moarte. Mai târziu, în 1918, când oamenii de culoare erau luaţi la armată, câţiva şi-au dat adresa la biroul de recrutare ca „Doctor Street”. În felul acesta, numele a dobândit un statut cvasi oficial. Dar nu pentru multă vreme. Câţiva legiuitori municipali, care prin activitatea lor politică urmăreau cu precădere ca oraşul să aibă denumiri decente şi să îşi păstreze reperele istorice, au avut grijă ca „Doctor Street” să nu figureze niciodată în actele oficiale. Şi, întrucât ştiau că doar locuitorii din Southside foloseau acest nume de stradă, au dat dispoziţie să se pună anunţuri în prăvăliile, frizeriile şi restaurantele din partea aceea a oraşului în care se spunea că bulevardul care se întinde de la nord la sud, pornind de la Shore Road, din faţa lacului, până la intersecţia şoselelor 6 şi 2 care duc în Pennsylvania, şi care trece paralel cu şi printre Rutherford Avenue şi Broadway, a fost întotdeauna şi va fi întotdeauna cunoscut ca „Mains Avenue”, şi nu „Doctor Street”.

Era un anunţ public într-adevăr lămuritor, întrucât le dădea posibilitatea locuitorilor din Southside să îşi păstreze vie memoria şi totodată să le facă pe plac legiuitorilor municipali. Oamenii de pe-acolo îi spuneau „Not Doctor Street” şi aveau

tendinţa să numească spitalul caritabil din capătul de nord al străzii „No Mercy Hospital”, întrucât abia în 1931, a doua zi după saltul domnului Smith de pe cupola acestei clădiri, i s-a permis prima oară unei negrese însărcinate să nască în spital, şi nu pe treptele acestuia, ca până atunci. Generozitatea spitalului la adresa femeii amintite nu s-a datorat faptului că aceasta era unica odraslă a acelui doctor negru, din moment ce în toată viaţa lui profesională omul nu se bucurase niciodată de privilegiile spitalului şi doar două dintre pacientele lui fuseseră cândva primite la Mercy, ambele fiind albe. În afară de asta, în 1931 doctorul era mort de mult. Probabil că săritura domnului Smith de pe acoperiş peste capetele lor îi determinase să o primească. În orice caz, deşi poate convingerea măruntului agent de asigurări că putea efectiv zbura nu a determinat neapărat locul unde a născut femeia, cert e că a contribuit în schimb la momentul naşterii.

Când l-a văzut pe domnul Smith ieşind din spatele cupolei exact cum promisese, cu aripile lui mari din mătase albastră îndoite în faţă peste piept, fiica doctorului decedat a scăpat din mână coşuleţul acoperit din care s-au revărsat petale de trandafiri din catifea roşie. Vântul le-a risipit peste tot, în sus, în jos şi peste micile mormane de zăpadă. Nişte adolescente – fiicele ei – au zbughit-o încercând să le prindă, în timp ce mama lor gemea şi se ţinea cu mâinile de burtă. Iureşul provocat de petalele de

trandafiri s-a bucurat de multă atenţie, ceea ce nu se putea spune însă şi despre gemetele femeii însărcinate. Toată lumea ştia că fetele munciseră ore în şir ca să facă petale din catifea scumpă, desenându-le, croindu-le şi cosându-le, dar că Magazinul Universal Gerhardt’s nu va pregeta să le refuze pe toate cele care se murdăreau.

O vreme a fost frumos şi vesel acolo. Bărbaţii s-au alăturat şi ei eforturilor de a aduna la repezeală peticele de material ca să nu se ude de zăpadă – prinzându-le din zbor când le sufla vântul, sau culegându-le cu delicateţe din zloată. Iar copilaşii nici nu mai ştiau la ce să se uite mai întâi – la bărbatul înfăşurat în albastru de pe acoperiş ori la bucăţelele roşii de pe jos. Dilema lor s-a rezolvat când o femeie s-a apucat subit să cânte. Pe cât de sărăcăcios îmbrăcată era cântăreaţa aceasta din spatele mulţimii, pe-atât de frumos era gătită în schimb fiica doctorului. Ea purta un mantou gri elegant, cu croială largă ca pentru gravide, o pălărie cloş neagră şi nişte şoşoni încheiaţi cu patru butoni. Cântăreaţa avea pe cap o căciulă tricotată bleumarin trasă bine peste frunte. În loc de palton, se înfofolise strâns cu o plapumă veche. Cu capul aplecat pe umăr, se uita fix la domnul Robert Smith şi cânta într-un contralto puternic:

Oh, Sugarman, departe zboară
Sugarman, te du în nori

Sugarman, ceru-l brăzdează
Sugarman, acas s-ajungi…

Câţiva din cei vreo cincizeci de oameni adunaţi acolo îşi dădeau coate şi rânjeau batjocoritor. Alţii ascultau ca la cinema, când acompaniamentul la pian punctează util filmul mut de pe ecran. Au stat aşa un timp, fără ca vreunul să-l strige tare pe domnul Smith, toţi preocupaţi de una sau alta dintre întâmplările neînsemnate din jurul lor, până a apărut personalul spitalului.

Priviseră dinăuntru pe fereastră – întâi cu o curiozitate moderată, apoi, când gloata s-a umflat parcă până în zidurile spitalului, au urmărit totul cu teamă. Se întrebau dacă nu asistau cumva la una dintre manifestările organizate frecvent de grupurile de exaltare rasială. Dar văzând că nimeni nu purta pancarte sau megafoane, s-au încumetat să iasă afară în frig: chirurgi îmbrăcaţi în alb, funcţionari în sacouri închise la culoare şi trei asistente medicale în uniforme scrobite.

Imaginea domnului Smith, cu aripile lui albastre imense, i-a făcut să încremenească de uimire câteva secunde, la fel ca şi cântecul femeii şi trandafirii risipiţi peste tot. Câtorva le-a trecut prin cap că era probabil vreo formă de ritual. Philadelphia, unde domnea Părintele Divine, nu era chiar aşa de departe. Poate că fetele care ţineau coşuri cu flori erau două dintre fecioarele lui. Dar râsul unui

bărbat cu dinţi de aur i-a readus cu picioarele pe pământ. Au încetat să mai viseze cu ochii deschişi şi s-au apucat repede de treabă, dând ordine. Strigătele şi vânzoleala lor au provocat multă zăpăceală acolo unde până atunci nu fuseseră decât nişte bărbaţi, câteva fete jucându-se cu peticuţe de catifea şi o femeie cântând.

Una dintre asistente, sperând să mai disciplineze puţin debandada, scruta chipurile oamenilor din jur; la un moment dat văzu o femeie trupeşă care părea în stare să mute şi munţii din loc dacă şi-ar fi pus în minte.

— Hei, tu, zise ea, ducându-se spre femeia trupeşă. Ăştia-s copiii tăi?

Femeia trupeşă întoarse încet capul şi ridică din sprâncene surprinsă de grosolănia interpelării. Pe urmă, văzând de unde venea vocea, lăsă capul în jos şi plecă ochii.

— Cucoană?

— Trimite pe unul în spate, la cabinetul de urgenţe. Zi-i să-i spună pazniculuisă vină imediat aici. Să se ducă băiatul ăla de-acolo. Ăla.

Şi arătă spre un băieţel de vreo cinci sau şase ani, cu ochi ca de pisică.

Femeia trupeşă privi în jos, în lungul arătătorului asistentei, şi văzu copilul indicat de deget.

— Guitar, cucoană.

— Ce?

Asistenta medicală se uita la femeia trupeşă de

parcă îi vorbise în galeză. Apoi închise gura, se uită iarăşi la băieţelul cu ochi ca de pisică, îşi împreună degetele de la mâini şi, lent şi rar, rosti către el următoarele cuvinte:

— Ascultă aici. Ocoleşti spitalul până în spate, la camera pazniculuі. Scrie pe uşă „Acces pentru urgenţe”. A-C-E-S. Oricum, e paznicul acolo. Spune-i să vină aici – în doi-timpi-şi-trei-mişcări. Mişcă acum. Mişcă!

Desfăcând degetele, îl uşui cu mâinile, împingând cu palmele aerul îngheţat.

Un bărbat în costum maro veni spre ea, suflând norişori albicioşi.

— Maşina de pompieri a pornit încoace. Du-te înapoi, înăuntru, să nu cumva să răceşti pe frigul ăsta.

Asistenta medicală încuviinţă din cap.

— Aţi scăpat un e, doamnă, zise băiatul.

Nordul era o noutate pentru el, care abia începuse să afle că nu-i era frică să-i contrazică pe albi. Dar doamna plecase deja, frecându-se pe braţe cu palmele ca să se încălzească.

— Buni, a scăpat un *c.*

— Şi un „te rog”.

— Tu crezi c-o să sară de-acolo?

— Nătărăii sunt în stare de orice.

— Dar el cine e?

— Strânge asigurările. Un nătărău.

— Şi doamna care cântă cine e?

— Asta, băiete, chiar că mă lasă rece, să ştii.

Zâmbea însă, privind-o pe cântăreaţă, aşa că băiatul cu ochi de pisică ascultă interpretarea muzicală cu cel puţin la fel de mult interes cât acorda şi bărbatului care bătea din aripi pe acoperişul spitalului.

Mulţimea începea să se cam impacienteze acum, auzind că se ceruse intervenţia forţelor de ordine. Toţi îl cunoşteau pe domnul Smith. Venea pe la fiecare pe-acasă de două ori pe lună ca să strângă suma de un dolar şi şaizeci şi opt de cenţi şi să scrie pe un cartonaş galben atât data, cât şi rata lor săptămânală de optzeci şi patru de cenţi. Întotdeauna erau în urmă cam cu o lună şi veşnic parlamentau cu el despre plata în avans – după ce oricum se mirau de ce venise înapoi aşa de repede.

— Iar ai venit? Credeam c-am scăpat de tine.

— M-am săturat de mutra ta. Zău că m-am săturat rău.

— Păi, se poate, ştiam eu! Nici n-apuc bine să strâng şi eu acolo câţiva bănuţi, că te-ai şi înfiinţat. Mai punctual decât cucoana cu secera. Hoover ştie ce faci?

Glumeau cu el, îl luau peste picior, le ziceau copiilor lor să-i spună că sunt plecaţi sau bolnavi ori că s-au dus la Pittsburgh. Dar se agăţau de cartonaşele alea galbene ca şi cum ar fi însemnat ceva – le puneau frumos în cutia de pantofi, lângă chitanţele de la chirie, certificatele de căsătorie şi

ecusoanele de identificare de la fabrică, expirate deja.

Orice-ar fi fost, domnul Smith rămânea cu surâsul pe buze, reuşind să-ţi ţină ochii aţintiţi aproape tot timpul spre picioarele clienţilor. În timpul serviciului purta costum, însă casa lui nu era nicidecum mai grozavă decât a lor. Niciodată nu-l văzuse nimeni cu vreo femeie, iar la biserică nu spunea decât câte un „Amin” din când în când. N-a snopit pe nimeni în bătaie vreodată şi nu era văzut pe-afară după ce se însera, aşa că lumea gândea despre el că e probabil un om de treabă. Îl asociau însă din păcate cu boala şi moartea, deşi niciuna, nici alta nu se distingeau din imaginea cafenie a clădirii Asigurărilor Reciproce pe Viaţă din Carolina de Nord, care era imprimată pe dosul cartonaşelor lor galbene. Ideea de a sări de pe Mercy era cel mai interesant lucru pe care domnul Smith îl făcuse vreodată. Nimeni nu l-ar fi bănuit capabil de aşa ceva. Asta ca să vezi, încă o dată, şuşoteau între ei, cât de puţin îi cunoaştem pe cei de lângă noi.

Cântăreaţa coborî mult vocea şi, fredonând aceeaşi melodie, străbătu mulţimea spre doamna cu petale de trandafiri care continua să se ţină cu mâinile de pântec.

— Ar trebui să stai la cald, îi şopti ea, atingând-o uşor pe cot. O păsărică va fi aici când se va crăpa de ziuă.

— Oh? zise doamna cu petale de trandafiri. E prea

repede.

— Ba nu, nu-i. E exact la soroc.

Femeile se priveau adânc în ochi, când un vuiet mare se ridică din mulţime – un fel de *oo* unduios. Domnul Smith îşi pierduse echilibrul vreme de o secundă şi încerca maiestuos să se ţină bine de un triunghi de lemn care ieşea afară din cupolă. Imediat cântăreaţă reîncepu:

O, Sugarman, departe zbori
Sugarman, te du în nori…

În cealaltă parte a oraşului, pompierii îşi puneau mantalele groase, dar când ajunseră la Mercy, domnul Smith văzuse petalele de trandafiri, auzise muzica şi sărise în aer.

A doua zi, un bebeluş de culoare s-a născut în Mercy pentru prima oară. Pesemne că aripile albastre de mătase ale domnului Smith îşi lăsaseră amprenta, fiindcă atunci când băieţelul a descoperit, la patru ani, acelaşi lucru pe care domnul Smith îl aflase mai devreme – că numai păsările şi avioanele pot zbura – nu l-a mai interesat deloc propria persoană. Ideea că trebuia să trăiască fără acel unic har îl întrista şi îi vlăguia atât de mult imaginaţia, încât li se părea obtuz până şi femeilor care nu o urau pe maică-sa. Cele care gândeau aşa, care acceptau invitaţiile ei la ceai şi priveau cu jind

la casa doctorului – o construcţie cu douăsprezece camere, masivă, întunecată – şi la limuzina verde, ziceau despre el că e „ciudat”. Celelalte, care ştiau că toată casa aceea semăna mai mult cu o temniţă decât cu un palat, şi că limuzina Dodge era doar pentru plimbările de duminică, le priveau cu milă pe Ruth Foster şi pe serbedele ei fiice şi spuneau că fiul ei e „adânc”. Chiar misterios.

— S-a născut cu căiţă?

— Trebuia s-o fi păstrat şi s-o fi pus la uscat ca să-i dea să bea ceai din ea. Dacă nu faci aşa, o să vadă stafii.

— Crezi în aşa ceva?

— Nu, dar aşa se zice din bătrâni.

— Oricum, e profund, asta da. Uită-te numai la ochii lui.

Şi îşi dezlipeau cu limba de pe cerul gurii bucăţelele cam necoapte de prăjitură rază-de-soare, uitându-se încă o dată în ochii băiatului. Le susţinea căutătura cum putea el mai bine până când, după o privire imploratoare spre maică-sa, i se dădea voie să plece din cameră.

Îi trebuia ceva concentrare ca să iasă din salon, cu spinarea spălată parcă de zumzetul glasurilor lor, să deschidă uşile duble grele care dădeau în sufragerie, să se strecoare în sus pe scări pe lângă atâtea dormitoare şi să nu care cumva să le atragă atenţia Lenei şi lui Corinthians, care şedeau ca două păpuşi mari în faţa unei mese pline cu resturi de

catifea roşie. Surorile lui făceau trandafiri după-amiaza. Roze strălucitoare, fără viaţă, care zăceau în coşuleţe de picnic luni de zile, până când cumpărătorul de resort de la Gerhardt's îl trimitea acolo pe Freddie, portarul, ca să le spună fetelor că puteau trece la alt balot. Reuşea să se strecoare însă pe lângă surorile lui şi să scape de răutăţile lor gratuite, se aşeza în genunchi în camera lui, la pervazul ferestrei, şi se întreba fără întrerupere de ce trebuia el să stea la nivelul solului. Liniştea care umplea casa doctorului atunci, tulburată doar de murmurul femeilor care mâncau prăjitură rază-de-soare, era doar atât: linişte. Nu părea tihnită, întrucât era precedată de şi avea să fie curând anulată de prezenţa lui Macon Dead.

Solid, gălăgios, gata să izbucnească fără vreo avertizare prealabilă, Macon îi intimida şi îi speria pe toţi membrii familiei sale. Ura faţa de soţia lui licărea şi scânteia în fiecare cuvânt pe care i-l spunea. Dezamăgirea faţă de fiicele lui se cernea asupra lor ca cenuşa, ofilindu-le tenul smântâniu şi strangulând intonaţia jucăuşă din ceea ce ar fi trebuit să fie nişte glasuri tinereşti. Sub văpaia glacială a privirii lui, fetele se împiedicau de pragul uşii şi scăpau solniţa peste gălbenuşul ouălor prăjite din farfurie. Felul în care el le zdrobea drăgălăşenia, spiritul şi respectul de sine era unicul eveniment al zilelor lor. Fără încordarea şi drama aprinse de el, fetele nici n-ar fi ştiut ce să facă,

poate, cu viaţa lor. În absenţa sa, fiicele lui şedeau cu capul aplecat peste pătratele de catifea roşie ca sângele şi aşteptau nerăbdătoare vreun indiciu al prezenţei lui, iar dispreţul acestuia făcea ca nevastă-sa, Ruth, să-şi înceapă ziua într-o stare de stupefacţie şi să o încheie într-o stare de totală animaţie.

Când a închis uşa în urma musafirelor ei de după-amiază, lăsând să-i piară de pe buze zâmbetul placid, Ruth s-a apucat să pregătească mâncarea pe care soţul ei o considera imposibil de înghiţit. Nu căuta cu dinadinsul să gătească bucate greţoase, dar pur şi simplu nu ştia cum să nu le gătească aşa. A observat şi ea că prăjitura rază-de-soare era prea ciopârţită ca să i-o poată servi soţului ei, aşa că s-a decis să pregătească alt desert. Însă i-a luat atât de mult ca să toace bucăţile de viţel şi de vacă pentru plăcinta cu came, încât nu numai că a uitat că trebuia să toace şi porc, mulţumindu-se doar să toarne puţină grăsime peste compoziţie, dar n-a mai avut vreme să facă alt desert. Grăbită, atunci, a început să pună masa. În timp ce despăturea faţa de masă din pânză albă de in desfăcând-o în aer peste tăblia frumoasă de mahon, s-a uitat şi de data asta la pata mare rămasă de la apă. Nu se întâmpla niciodată să aşeze masa sau să treacă prin sufragerie fără să se uite la ea. Aşa cum paznicul de la far nu se poate abţine să nu se mai uite o dată pe fereastră la mare sau cum puşcăriaşul caută

automat din priviri soarele când este scos la plimbarea prin curte, tot aşa şi Ruth se ducea să verifice urma de apă de câteva ori pe zi. Ştia că era acolo, că mereu va fi acolo, dar simţea nevoia să se convingă de asta tot timpul. Ca şi paznicul de la far şi puşcăriaşul, pata asta era pentru ea ca o frânghie de laţ, ca un punct de control, un fel de obiect vizual stabil care îi dădea certitudinea că lumea există în continuare; că totul este aievea, nu vis. Că e şi ea vie undeva, pe dinăuntru, ceea ce ştia că era adevărat doar fiindcă un lucru bine cunoscut de ea exista acolo, în afara ei.

Chiar şi în abisul somnului, fără să viseze pata sau să se gândească cumva la ea, Ruth îi simţea prezenţa. Oh, vorbea întruna cu fiicele ei şi cu musafirele despre cum să scape de ea – cu ce ar putea ascunde această unică imperfecţiune de pe lemnul superb: vaselină, suc de tutun, iod, ulei de in după ce freca întâi cu glaspapir. Încercase de toate. Însă privirile ei erau hrănitoare; cu trecerea anilor, pata devenea parcă şi mai pronunţată.

Cercul acela cenuşiu difuz identifica locul unde stătuse vasul umplut zilnic, cât trăise doctorul, cu flori proaspete. Zilnic. Şi când nu exista nicio floare, puneau în vas un aranjament din frunze, un mănunchi de rămurele cu bobiţe colorate, crenguţe de salcie, de brad… Dar întotdeauna ceva care să înfrumuseţeze masa la cină, în fiecare seară.

Pentru tatăl ei, lucrul acesta reprezenta o

trăsătură care făcea ca familia lui să se deosebească de toţi oamenii în mijlocul cărora trăiau. Pentru Ruth simboliza toată eleganţa afectuoasă care credea ea că îi înconjurase copilăria. Când Macon s-a însurat cu ea şi s-a mutat în casa Doctorului, Ruth a păstrat aranjamentul din mijlocul mesei. Pe urmă s-a întâmplat să se plimbe pe jos până la malul apei, traversând cea mai urgisită parte a oraşului, ca să adune nişte surcele care pluteau răzleţe pe lac. Văzuse ea în ziar, în secţiunea cu decoraţiuni interioare, un aranjament ornamental făcut din surcele şi alge uscate. Era o zi umedă de noiembrie, iar Doctorul, deja paralizat, era alimentat doar cu hrană lichidă, fără să mai fie scos din dormitor. Vântul îi ridicase lui Ruth fusta în jurul gleznelor, pătrunzându-i până la piele prin găurile şireturilor de la pantofi. Trebuise să-şi frece picioarele cu ulei de măsline încălzit când se întorsese acasă. În timpul cinei, la care nu participau decât ei doi, s-a întors spre soţul ei şi l-a întrebat cum îi place ornamentul din mijlocul mesei. „Mulţi oameni nici nu observă lucrurile astea. Le văd, dar nu li se pare nimic frumos la ele. Nu văd că natura a creat deja ceva perfect în sine. Uită-te din partea asta. Nu-i aşa că-i drăguţ?”

Soţul ei s-a uitat la surcelele împodobite de dantelăria bej a algelor şi, fără să mişte capul, a zis: „Carnea de pui a rămas roşie la os fiindcă n-ai avut grijă s-o ţii destul pe foc. Şi cartofii ăştia au

probabil cocoloaşe. Asta numeşti tu piure?!”

Ruth a lăsat algele să se dezintegreze şi mai târziu, când s-au uscat şi au căzut pe masă, închircite ca nişte coji cafenii, a luat vasul şi le-a măturat cu mâna de pe masă. Însă urma lăsată de apă, ascunsă de vas în toţi aceşti ani, a rămas expusă vederii. Şi odată expusă vederii, s-a comportat ca şi cum ar fi fost ea însăşi o plantă şi s-a întins ca o uriaşă floare de un cenuşiu-pal care fremăta de febră şi suspina, ca unduirea dunelor de nisip. Dar putea fi şi liniştită. Răbdătoare, cuminte şi nemişcată.

Nu poţi face însă nimic cu o frânghie de laţ, decât să constaţi că există şi să o foloseşti pentru verificarea vreunei idei care te-ar putea face să vrei să mai trăieşti. De altceva este nevoie ca să poţi rezista de când răsare soarele şi până apune: o alinare, o mângâiere duioasă sau o dezmierdare fizică de orice fel. Astfel, Ruth se scutura de candida ei ineficienţă pentru a-şi cere crâmpeiul de alinare imediat după pregătirea cinei şi exact înainte de întoarcerea soţului de la birou. Era unul dintre cele două răsfăţuri tainice pe care şi le îngăduia – acela legat de fiul ei –, şi o parte din plăcerea pe care o resimţea astfel venea de la camera în care făcea acest lucru. Un verde reavăn sălăşluia acolo de la tufişurile dese care se împingeau în geam şi filtrau lumina. Era doar o odaie mică pe care Doctorul o numea „birou” şi, în

afară de maşina de cusut pusă într-un colţ, lângă manechinul de probă, nu mai erau acolo decât un balansoar şi un scăunel pentru picioare. Ruth se aşeza în camera aceasta, ţinându-şi fiul în poală, privind fix la pleoapele lui închise şi ascultându-l cum sugea la sân. Privea aşa fix nu neapărat din bucuria ei de mamă, cât mai ales din dorinţa de a evita să-i vadă picioarele atârnând în jos, aproape până la podea.

După-amiaza târziu, până ca soţul ei să încuie la birou şi să vină acasă, Ruth îl chema la ea pe băiat. Când el intra în odăiţă, ea se descheia la bluză şi zâmbea. Era prea mic ca să-l impresioneze sfârcurile ei, dar suficient de mare, totuşi, ca să-l deranjeze deja gustul fad de lapte de mamă, aşa că venea acolo fără nicio tragere de inimă, ca la o corvoadă, se întindea în braţele maică-sii, cum făcuse cel puţin o dată pe zi toată viaţa lui, şi încerca să extragă din carnea ei laptele dulceag, subţire, fără să o rănească totuşi cu dinţii.

Dar ea îl simţea. Reţinerea lui, amabilitatea, indiferenţa, toate o împingeau către fantezie. Avea impresia clară că buzele lui extrăgeau din ea un fir de lumină. Ca şi cum ea ar fi fost un cazan din care ieşea aur tors. Aidoma fetei morarului – cea care şedea noaptea într-o cameră plină cu fin, fascinată de puterea tainică pe care i-o dăduse Rumpelstiltskin: să vadă cum firul de aur curge chiar din fusul ei. Şi asta era cealaltă parte a

plăcerii ei, o plăcere la care n-ar fi suportat să renunţe nici în ruptul capului. Prin urmare, când Freddie portarul, căruia îi plăcea să se dea drept prieten al familiei, nu numai slugă şi chiriaş al lor, a venit într-o zi, târziu, la casa doctorului ca să aducă banii pe chirie şi s-a uitat pe fereastră înăuntru, printre tufişuri, teroarea care a ţâşnit din ochii lui Ruth izvora din subita realizare că urma să piardă o jumătate întreagă din ceea ce făcea ca viaţa zilnică să i se pară suportabilă. Freddie, totuşi, a interpretat expresia ei doar ca ruşine, ceea ce nu l-a împiedicat să râneascâ.

— Doamne miluieşte. Fir-aş al naibii.

Se căzni să-şi facă loc prin tufiş ca să poată vedea mai bine, deşi ce-l deranja mai mult era de fapt propriul râs, nu hăţişul de ramuri. Ruth a sărit în picioare cât a putut de repede şi şi-a acoperit pieptul, scăpându-l pe băiat pe jos şi confirmându-i astfel ceea ce el începuse deja să suspecteze – că după-amiezile acestea erau ciudate şi rele.

Până ca mama sau fiul să apuce să spună ceva, să se aranjeze sau chiar să schimbe vreo privire, Freddie venise în fugă pe lângă casă până la intrare, urcase treptele de la verandă şi îi striga printre hohote de râs:

— Duduie Rufie. Duduie Rufie. Unde eşti? Ce faceţi acolo?

Şi deschise uşa de la camera verde de parcă ar fi fost la el acasă.

— Să fiu al naibii, duduie Rufie. Zău aşa. Păi, când oi mai fi văzut eu o chestie de-asta? Nici măcar nu mai ţin minte când am văzut ultima oară aşa ceva. Adică, nu-i nimic rău, nu. Adică, chestia asta se pomeneşte din bătrâni, să ştii. Doar că, mă-nţelegi, nu prea vezi pe-aici aşa ceva…

Dar ochii lui erau la băiat acum. Ochi apreciativi care comunicau un fel de complicitate din care ea era exclusă. Freddie îl măsură pe băiat de sus până jos, remarcând ochii neşovăielnici, dar secretoşi şi contrastul izbitor dintre pielea gălbejită a lui Ruth şi pielea neagră a băiatului.

— Acolo, în Sud, continuă el, multe muieri îşi alăptau copiii la ţâţă până târziu. Multe, zău. Dar azi nu prea mai vezi aşa ceva. Ştiu o familie unde mama, cam neroadă, ce-i drept, l-a ţinut la sân pe băiat până pe la vreo treişpe ani. Dar asta-i cam mult, nu-i aşa?

Tot timpul cât sporovăise aşa, se frecase pe bărbie şi se uitase la băiat. În cele din urmă, tăcu şi scoase din gâtlej un râset prelung. Găsise cuvântul pe care îl tot căutase.

— Milkman! Lăptarul! Asta ai matale aici, duduie Rufie. Un lăptar natural, ce n-am văzut în viaţa mea! Atenţie, femei! Păzea că vine lăptarul. Ahaha!

Freddie şi-a purtat descoperirea nu numai pe la casele din cartierul lui Ruth, ci şi în Southside, unde locuia el şi unde Macon Dead deţinea nişte imobile închiriate. Aşa că Ruth a preferat să rămână pe

lângă casă şi să nu mai primească musafire cam vreo două luni după aceea, ferindu-se astfel să nu audă că fiul ei fusese rebotezat cu un nume de care nu se va putea descotorosi niciodată şi care nu putea contribui cu nimic la ameliorarea relaţiei fiecăruia cu tatăl băiatului.

Macon Dead n-a aflat niciodată cum se întâmplase – cum unicul lui fiu se pricopsise cu o poreclă, care i-a rămas, deşi el, personal, refuzase să o folosească sau să o recunoască. Chestiunea asta îl interesa foarte mult, având în vedere că atribuirea numelor în familia lui era înconjurată întotdeauna de ceea ce credea el a fi o prostie monumentală. Nimeni nu i-a pomenit de incidentul de la care se trăgea porecla, fiindcă era un om dificil de abordat – un bărbat dur, cu un fel de a fi atât de rece, încât descuraja orice tentativă de conversaţie întâmplătoare sau spontană. Numai Freddie portarul îşi permitea ceva libertăţi cu Macon Dead, libertăţi pe care le cumpăra cu serviciile pe care i le făcea, or Freddie era ultima persoană de pe pământ care i-ar fi putut spune aşa ceva. Aşa că Macon Dead n-a auzit şi nici nu a sesizat subita teroare a lui Ruth, jena cu care a sărit ea de pe balansoar, căderea băiatului întreruptă de scăunel sau amuzamentul şi admiraţia cu care Freddie evaluase situaţia.

Fără să cunoască vreun detaliu, intuia totuşi, cu acurateţea unei minţi ascuţite de ură, că numele cu

care auzea el că îl strigă şcolarii pe fiul lui, numele pe care îl auzise, întâmplător, folosit de telal când îi plătise băiatului trei centi pe o boccea de haine vechi – numele acesta, aşadar, nu era curat. Lăptar. În niciun caz nu-i sugera meseria cinstită de lăptar, şi nici nu-l făcea să se gândească la bidoanele lustruite-lună aşezate pe veranda din spate ca nişte straşnici străjeri. Porecla suna murdar, intim şi obscen. Ştia că, indiferent de provenienţă, numele avea de-a face cu nevasta lui şi era, asemenea senzaţiei pe care o resimţea întotdeauna când se gândea la ea, învăluit în scârbă.

Scârba aceasta şi nemulţumirea cu care îşi privea fiul afectau tot ceea ce făcea el în acel oraş. Dacă s-ar fi putut simţi trist, pur şi simplu trist, ar fi fost o uşurare pentru el. Regretul pe care îl încercase vreme de cincisprezece ani pe motiv că nu avea un fiu se preschimbase în amărăciunea de a avea în fine unul în nişte împrejurări deosebit de revoltătoare.

Fusese o vreme când el avea păr des şi bogat, iar Ruth purta lenjerie de corp fină şi sofisticată, pe care el întârzia intenţionat ca să i-o scoată. Când pentru el preludiul dragostei însemna să dezlege, să desprindă, să desfacă toate capsele şi şireturile de la ceea ce era probabil cea mai frumoasă, cea mai delicată, cea mai albă şi cea mai moale lenjerie de corp de pe pământ. Fiecare ochi al corsetului era jucăria lui (şi în total erau patruzeci – câte douăzeci

pe fiecare parte); fiecare panglică groasă, bleu-pal care şerpuia prin corsajul ei de nea, o desfăcea el. Nu se mulţumea doar să deznoade funda albastră; ci o scotea cu totul din tiv, aşa că după aceea ea trebuia să o petreacă la loc cu un ac de siguranţă. Benzile elastice care prindeau în capse dublura rochiei de furou, el le desfăcea şi le încheia la loc, de multe ori, tachinând-o pe ea, tachinându-se pe sine cu pocnetul butonilor şi fiorii lăsaţi de degetele lui pe umerii ei. Nu vorbeau niciodată în acest timp. Dar chicoteau din când în când şi, ca nişte copii care se joacă de-a doctorul, dezbrăcatul, fireşte, era partea cea mai plăcută.

Când Ruth era goală şi stătea lungită acolo ca o bucată lipicioasă şi sfărâmicioasă de zahăr brun, el se apleca să-i dezlege şireturile de la pantofi. Acesta era deliciul final, fiindcă după ce o descălţa şi îi trăgea ciorapii în jos peste glezne şi degetele de la picioare, o penetra şi ejacula repede. Ei îi plăcea aşa. Şi lui la fel. Dar în cei aproape douăzeci de ani în care el n-o mai văzuse în picioarele goale, nu-i fusese dor decât de lenjeria de corp.

Cândva credea că nu va putea uita niciodată imaginea buzelor ei pe degetele mortului. Se înşelase. Încetul cu încetul, îşi amintea tot mai puţine detalii, până când a trebuit să şi le imagineze singur, ba chiar să le ticluiască, să ghicească de fapt cum fusese probabil. Imaginea l-a părăsit, dar scârboşenia ei, niciodată. Ca să-şi alimenteze

repulsia se baza pe amintirea lăsată de lenjeria ei de corp; butonierele acelea rotunde, inocente de la corset rămâneau pe veci pierdute pentru el.

Prin urmare, dacă oamenii îl strigau pe fiul lui „Lăptarul” şi dacă ea, când auzea, pleca pleoapele şi îşi tampona sudoarea de pe buza de sus, exista cu siguranţă vreo legătură infectă, or lui Macon Dead nici nu-i păsa dacă afla sau nu mai multe amănunte de la cineva.

Dar nimeni nu i-a spus nimic. Nimeni nu avea suficientă îndrăzneală şi nici nu ţinea la el îndeajuns de mult ca să-i fi spus. Cele care ţineau destul la el, Lena şi Corinthians, mărturiile vii ale anilor în care îşi dezbrăcase nevasta, nu aveau suficientă îndrăzneală. Iar singura persoană care ar fi îndrăznit, dar pe care nu o interesa s-o facă era singura persoană din lume pe care el o ura mai mult chiar decât pe nevastă-sa, în ciuda faptului că era sora lui. Nu se coborâse să se mai vadă cu ea de când se născuse fiul lui şi nici nu intenţiona să reînnoiască relaţia acum.

Macon Dead scormoni în buzunar după chei, cuprinzându-le bine cu degetele, lăsând ca soliditatea mănunchiului gros să-l liniştească. Erau cheile de la toate uşile caselor lui (doar patru case adevărate; restul erau de fapt nişte şandramale), iar el le strângea în palmă din când în când în timp ce mergea pe Not Doctor Street spre birou.

Cel puţin aşa numea el acel spaţiu, „birou”,

punând chiar pe cineva să scrie pe uşă cuvântul BIROU. însă vitrina mare de sticlă îl contrazicea. Cu litere aurii scorojite dispuse în semicerc, întreprinderea lui apărea acolo cu denumirea de „Sonny's Shop". Nu merita osteneala să râcâie de pe geam numele fostului proprietar, din moment ce oricum nu l-ar fi putut şterge din mintea nimănui. Biroului lui din prăvălie nu i se spusese niciodată altfel decât „Sonny's Shop", deşi acum nimeni nu mai ţinea minte cum fusese cu treizeci de ani în urmă când, probabil, Sonny se îndeletnicise acolo cu ceva.

Mergea într-acolo acum – păşea ţanţoş, mai bine zis, fiindcă avea fundul sus şi mers maiestuos – gândindu-se la nume. Sigur, îşi spunea el, el şi sora lui avuseseră vreun strămoş, vreun tânăr zvelt cu piele ca onixul şi picioare drepte ca nişte bastoane, care purta un nume real. Un nume care i se dăduse la naştere, cu dragoste şi seriozitate. Un nume care nu era băşcălie, nici mascaradă sau denumirea vreunei mărci. Dar cine era acest tânăr zvelt şi de unde sau încotro îl purtaseră picioarele lui drepte ca bastoanele, nu s-a putut şti niciodată. Nu. Nici cum îl chema. Părinţii acestuia, din perversitate sau resemnare, acceptaseră să păstreze un nume pe care li-l dăduse cineva căruia puţin îi păsase de el. Acceptaseră să preia şi să transmită mai departe tuturor odraslelor lor numele acesta greu, mâzgălit într-o indolenţă totală de către un yankeu beat din

Armata Unională. Efectiv, o greşeală din peniţă înmânată tatălui lui pe o bucată de hârtie şi pe care el i-a predat-o mai departe unicului său fiu, iar fiul său la fel i-a predat-o fiului său; Macon Dead care a zămislit un al doilea Macon Dead care s-a însurat cu Ruth Foster (Dead) şi le-a zămislit pe Magdalene zisă Lena Dead şi pe First Corinthians Dead şi (când se aştepta el mai puţin) pe încă un Macon Dead, acum cunoscut părţii de lume care conta ca Milkman Dead. Lăptarul Mort. Şi, ca şi cum toate astea n-ar fi fost de-ajuns, mai avea o soră pe nume Pilate Dead, care nu va apuca niciodată să-i povestească fratelui ei împrejurările sau detaliile acestei porecle prosteşti a fiului lui, deoarece treaba asta ar fi încântat-o prea mult. Cum ar mai savura ea toată povestea asta, ba poate ar împături-o şi pe-asta într-o cutiuţă de alamă şi şi-ar atârna-o la cealaltă ureche.

Colaborase şi el ca proaspăt tată la alegerea orbească a numelor din Biblie pentru fiecare copil, în afară de primul băiat. Şi îşi însuşise cuvântul pe care pusese degetul, fiindcă ştia prea bine tot mecanismul prin care sora lui îşi căpătase numele. Cum tatăl lui, derutat şi neconsolat de moartea soţiei când adusese fetiţa pe lume, frunzărise prin Biblie şi, fiindcă nu ştia deloc să citească, a ales un grup de litere care i s-a părut lui puternic şi falnic; vedea în ele o siluetă masivă, asemenea unui copac care se înălţa cumva princiar, dar şi protector,

peste un şir de copăcei. Cum copiase grupul acela de litere pe o bucată de hârtie cafenie; copiase ca analfabeţii, fiecare încârligătură, arcuire şi buclă din litere, după care se înfiinţase cu hârtia la moaşă.

— Ăsta-i numele copilaşului.

— Vrei să fie ăsta numele copilaşului?

— Vreau să fie ăsta numele copilaşului. Rosteşte-l.

— Nu poţi să dai aşa un nume copilaşului.

— Rosteşte-l.

— E un nume de bărbat.

— Rosteşte-l.

— Pilate.

— Cum?

— Pilate. Se scrie P-i-l-a-t-e.

— Ca pilotul de la cârma bărcii?

— Nu. Nu ca pilotul de la cârma bărcii. Ca Pilat, ucigaşul lui Hristos. Nu cred că puteai găsi un nume mai prost. Mai ales pentru o fetiţă.

— Acolo am pus degetul pe foaie.

— Mda, dar mintea nu ţi-ai pus-o la contribuţie. Doar nu ţi-o trece prin cap să îi dai unei fetiţe orfane de mamă numele omului care l-a omorât pe Iisus?!

— M-am rugat lui Iisus să-mi salveze nevasta.

— Ai grijă, Macon.

— M-am rugat toată noaptea.

— Şi El ţi-a dat fetiţa asta.

— Da. Aşa e. Pe fetiţă o cheamă Pilate.

— Iisuse, milostiveşte-Te!

— Unde te duci cu bucata aia de hârtie?

— O duc acolo de unde-a venit. Drept în flăcările Diavolului.

— Dă-o-ncoace. E din Biblie. În Biblie o să stea.

Şi acolo a stat până când fetiţa a făcut doisprezece ani şi a scos-o din carte, a împăturit-o bine, a făcut un mic ghemotoc şi a pus-o într-o cutiuţă de alamă, după care şi-a atârnat toată instalaţia asta de lobul urechii stângi. Fistichie apropo de numele ei la vârsta de doisprezece ani, lui Macon nu-i era greu să-şi imagineze cât de fistichie ajunsese acum. Însă ştia sigur că sora lui va trata alegerea numelui celui de-al treilea Macon Dead cu respectul şi veneraţia pe care le arătase şi la naşterea băiatului.

Macon Dead îşi amintea cum, când se născuse fiul lui, ea păruse mult mai interesată de acest prim nepot decât de propria ei fiică, şi chiar de fiica acelei fiice. La mult timp încă după ce Ruth şi-a revenit din lăuzie şi a fost în stare, cât putea ea de bine – ceea ce n-a însemnat niciodată prea mult, de fapt să se ocupe iarăşi de gospodărie, Pilate a continuat să vină în vizită, cu şireturile de la pantofi desfăcute, cu o căciulă de lână tricotată trasă bine peste frunte, invadând bucătăria, cu cercelul prostesc la ureche şi cu putoarea ei greţoasă. Nu o mai văzuse de când avea el şaisprezece ani şi până cu un an înainte să se nască fiul lui, când ea a

apărut în oraşul lui. Acum se purta ca o rudă, ca o mătuşă, bâjbâind cu intenţia să o ajute pe Ruth şi pe fete, dar, neinteresând-o şi nepricepându-se deloc cum să facă treabă în casă, mai mult le încurca. Până la urmă, prefera să se aşeze pe un scaun lângă leagăn, cântându-i ceva copilaşului. Asta nu era ceva prea rău, însă ce-şi amintea Macon Dead mai ales era expresia ei. Denota cumva mirare, dar şi înfocare. Dar atât de intensă, încât îl făcea să se simtă jenat. Sau poate că era mai mult decât atât. Poate era faptul că o vedea după atâţia ani, de când se despărţiseră în faţa pivniţei, şi îşi amintea furia lui şi trădarea ei. Ce mult decăzuse ea de atunci. Pierduse şi ultima urmă de decenţă, într-o vreme, ea fusese pentru el tot ce era mai scump pe lume. Acum era ciudată, dubioasă şi, cel mai rău, îngălată. O sursă constantă de ruşine pentru el, dacă nu avea grijă. Dar va avea grijă.

În cele din urmă îi spusese să nu mai vină pe la ei până nu va fi în stare să dea dovadă de respect faţă de ea însăşi. De ce să nu-şi ia o slujbă în toată regulă, în loc să ţină o vinărie?

— De ce nu te îmbraci şi tu ca femeile? îi zisese el, stând în picioare lângă plită. Ce-i cu căciula aia de marinar pe cap? Şi ciorapi lungi, n-ai? Nu te gândeşti ce-o să zică lumea din oraş despre mine din cauza ta?

Tremura când se gândea ce-ar spune bărbaţii albi de la bancă – oamenii care îl ajutau să-şi cumpere şi

să-şi ipotecheze casele – dacă ar afla că zdrenţăroasa asta care vindea băuturi pe sub mână era sora lui. Că negrul înstărit căruia îi mergea aşa de bine în afaceri şi care locuia în casa mare de pe Not Doctor Street avea o soră care avea o fiică, dar nu avea soţ, iar fiica aceea avea o fiică, dar nu avea soţ. O şleahtă de smintite care fabricau vin şi cântau pe străzi „ca nişte femei de stradă ordinare! Exact ca nişte femei de stradă ordinare!”

Pilate stătuse acolo, ascultându-l şi minunându-se, cu ochii la faţa lui. Pe urmă, spusese:

— Şi eu era să mă îmbolnăvesc de grija ta, Macon.

Exasperat, se dusese la uşa bucătăriei.

— Dă-i înainte, Pilate. Dă-i drumul acum. Îmi pui nervii la încercare şi nu ştiu cât o să mă mai pot stăpâni!

Pilate se ridicase în picioare, se înfăşurase în plapumă şi, cu o ultimă privire drăgăstoasă spre copilaş, ieşise din bucătărie.

Nu mai venise înapoi niciodată.

Când ajunse la uşa de la intrarea în birou, Macon Dead văzu o femeie trupeşă cu doi băieţi, care stăteau la vreun metru distanţă, pe stradă. Macon descuie uşa şi se duse spre masa de lucru, unde se instală. În timp ce frunzărea prin registrul lui de socoteli, femeia trupeşă intră, singură.

— Mă ziua, domnu’ Dead. Sunt doamna Bains. Locuiesc la numărul trei pe Fifteenth Street.

Macon Dead ştia situaţia de la numărul trei, deşi

pe femeie nu o cunoştea. Bunica ori mătuşa sau, în fine, o rudă de-a chiriaşului lui se mutase acolo şi avea restanţe la plata chiriei.

— Da, doamnă Bains. Mi-ai adus ceva?

— Păi, despre asta am şi venit să vorbesc cu dumneata. Ştii că Cency mi-a lăsat mie copiii. Iar din pensia mea nu ştiu dac-aş putea ţine-n viaţă nici măcar un dulău zdravăn.

— Chiria dumitale e de patru dolari pe lună, doamnă Bains. N-ai mai plătit-o de două luni.

— Ştiu asta, domnu' Dead, dar copilaşii ăştia nu pot trăi fără nimic în burtică.

Păstrau amândoi un ton coborât, politicos, fără niciun indiciu de conflict.

— Dar pe stradă pot trăi, doamnă Bains? Fiindcă acolo or să ajungă dacă nu găseşti o soluţie ca să-mi dai banii pe care mi-i datorezi.

— Nu, domnu'. Copilaşii nu pot trăi pe stradă. Cred că ne trebuie şi una, şi alta. La fel ca şi dumitale.

— Atunci n-ai decât să te duci la furat, doamnă Bains. Te mai las până – se răsuci în loc ca să consulte calendarul de pe perete –, până sâmbăta care vine. Sâmbătă, doamnă Bains. Nu duminică. Nu luni. Sâmbătă.

Dacă ar fi fost mai tânără şi ar fi avut mai multă vlagă, sclipirea aceea din ochi i s-ar fi prelins pe obraji. Acum, la vârsta ei, pur şi simplu îi lucea acolo. Se sprijini cu palma pe masa de lucru a lui

Macon Dead, ţinând strâns sclipirea în ochi, şi se împinse în sus de pe scaun, întoarse un pic capul ca să privească afară prin vitrina de sticlă, după care se uită iarăşi la el.

— La ce-o să-ţi folosească, domnule Dead, c-o să mă dai afară pe mine şi pe copii?

— Sâmbătă, doamnă Bains.

Plecând capul, doamna Bains murmură ceva şi, lent, greoi, ieşi din birou. Când închise uşa de la Sonny’s Shop, nepoţii ei veniră de la soare la umbră, unde rămăsese ea.

— Ce-a zis, buni?

Doamna Bains puse mâna pe părul băiatului mai înăltuţ, pipăi cu degetele şi, fără să-şi dea seama, începu să caute cu unghiile cojile de pecingine.

— I-o fi zis că nu, spuse celălalt băiat.

— O să trebuiască să ne mutăm?

Băiatul mai înăltuţ scutură din cap, scăpând de degetele ei, şi o privi pieziş. Ochii lui ca de pisică păreau două răni de aur.

Doamna Bains lăsă să-i cadă mâna pe lângă corp.

— Îngrozitor să ai de-a face cu un cioroi parvenit, îngrozitor, să ştiţi şi voi.

Băieţii se uitară unul la celălalt şi înapoi la bunica lor. Rămăseseră cu gura deschisă, ca atunci când auzi ceva important.

După ce doamna Bains închise uşa, Macon Dead se întoarse la paginile registrului lui cu socoteli, urmărind cifrele cu buricele degetelor şi gândindu-

se, cu partea neocupată a minţii, la cum fusese când se dusese el prima oară la tatăl lui Ruth Foster. N-avea decât două chei în buzunar pe-atunci, iar dacă le-ar fi făcut pe plac oamenilor, cum îi ceruse şi femeia care plecase adineauri, n-ar mai fi rămas cu nicio cheie. Datorită acelor chei se încumetase el să pună piciorul tocmai în partea aceea pe Not Doctor Street (era încă Doctor Street atunci) şi să îl abordeze pe cel mai important negru din oraş. Putuse să apuce cu mâna toarta labă-de-leu, bătând în uşă, putuse să-şi facă planuri de însurătoare cu fiica doctorului, fiindcă fiecare cheie reprezenta o casă deţinută de el în vremea aceea. Fără cheile acelea şi-ar fi luat zborul de-acolo încă de la primul cuvânt al doctorului: „Da?” Sau s-ar fi topit ca o bucată de ceară nouă sub dogoarea acelor ochi spălăciţi. Aşa, însă, a fost capabil să spună că făcuse cunoştinţă cu fiica lui, domnişoara Ruth Foster, şi că ar rămâne îndatorat dacă doctorul i-ar da permisiunea de a o mai însoţi din când în când. Că intenţiile lui erau onorabile şi că el, ca om, merita categoric ca doctorul să îl considere demn de a se bucura de prietenia domnişoarei Foster din moment ce, la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, era deja un bărbat de culoare înstărit.

— Nu ştiu nimic despre dumneata, spusese doctorul, în afară de nume, care nu-mi place, însă voi respecta preferinţa fiicei mele.

În realitate, doctorul ştia multe despre acest tânăr

înalt şi îi era deosebit de recunoscător, deşi niciodată nu lăsa să se vadă ceva. Oricât de mult ţinea el la unica lui odraslă şi oricât de folositoare era această fiică în gospodărie de când îi murise nevasta, în ultima vreme devotamentul ei începuse să îl cam irite. Constanta ei manifestare de dragoste îl descumpănea, mai ales că fata nu renunţase nici acum la acele dovezi de afecţiune care fuseseră aşa de drăgălaşe când era mică. Sărutarea de noapte bună era în sine o capodoperă de înapoiere mintală în ceea ce o privea pe ea, şi de disconfort în ceea ce-l privea pe el. La şaisprezece ani, fata tot mai ţinea morţiş ca el să vină seara la culcare în camera ei, să se aşeze pe pat, să schimbe câteva amabilităţi şi să îi dea o sărutare pe buze. Să fi fost tăcerea stridentă a soţiei lui decedate ori tulburătoarea asemănare a lui Ruth cu mama ei?! Dar mai probabil era extazul care radia întotdeauna pe faţa lui Ruth când el se apleca să o sărute – un extaz care lui i se părea nepotrivit cu momentul.

Fireşte, tânărului care venise să-l viziteze nu i-a pomenit nimic din toate astea. Ceea ce îl făcea pe Macon Dead să creadă în continuare că vraja venise de la cele două chei.

În plină reverie, pe Macon îl întrerupseră nişte ciocănituri iuţi în vitrină. Ridică privirea, îl văzu pe Freddie trăgând cu ochiul înăuntru printre literele aurii şi îi făcu semn din cap să intre. Cu alură de

boxer la categoria cocoş şi cu gura plină de dinţi de aur, Freddie putea fi considerat cel mai straşnic crainic municipal din toată partea de sud. Aceleaşi ciocănituri iuţi în geamul vitrinei, acelaşi zâmbet cu scânteieri de aur precedaseră şi deja celebra lui expresie strigată în faţa lui Macon: „Domnul Smith s-a dus pleosc în jos!” Era limpede pentru Macon că Freddie venise acum cu vestea unei alte calamităţi.

— Porter şi-a băut iar minţile! A luat puşca!

— Pe cine i-a căşunat?

Macon se apucă să închidă registrele şi să deschidă sertarele de la birou. Porter era un chiriaş şi a doua zi avea termen de plată.

— Nu i-a căşunat pe nimeni anume. Doar că s-a cocoţat la cucurigu în pod şi flutură de-acolo cu puşca. Zice că până dimineaţă trebe să omoare pe careva.

— A fost la muncă azi?

— Aha. A primit şi parale.

— Le-a băut pe toate?

— Nu pe toate. Şi-a luat doar o sticlă, aşa că tot mai are – un pumn de bani.

— Care-o fi fost nebunul care i-a mai vândut băutură?

Freddie dezgoli câţiva dinţi de aur, dar nu spuse nimic, aşa că Macon înţelese că era vorba despre Pilate. Încuie toate sertarele, în afară de unul – pe care îl descuie şi din care scoase un revolver mic de 0.32.

— Poliţia i-a avertizat pe toţi traficanţii de băuturi din ţară, dar el tot reuşeşte să mai facă rost de pileală.

Şi Macon continuă mascarada, prefăcându-se că nu ştie că sora lui era persoana de la care Porter şi oricine de fapt – adult, copil sau dobitoc – putea cumpăra vin. Se gândi pentru a suta oară că soră-sa merita să intre la puşcărie şi că el ar fi dispus s-o bage acolo dacă ar avea certitudinea că femeia nu s-ar apuca să bată toba despre el şi să-l terfelească în ochii legii – şi ai băncilor.

— Ştiţi să folosiţi chestia asta, domnule Dead?

— Da, ştiu.

— Porter e ca nebun când se-mbată.

— Ştiu şi eu cum e.

— Cum intenţionaţi să-l faceţi să coboare?

— Nu intenţionez să-l fac să coboare. Intenţionez să-mi aduc jos banii de-acolo. Treaba lui în rest, n-are decât să moară acolo sus, dacă are chef. Dar dacă nu-mi azvârle aici jos banii de chirie, o să-l zbor c-un glonț din fereastra aia.

Freddie chicoti încetişor, însă impactul sunetului crescu de la dinţii lui metalici. Slugoi din naştere, îi plăcea să clevetească şi să poarte bârfele mai departe. El era urechea care auzea fiecare vaiet abia şoptit, fiecare nume strigat în gura mare; şi al lui era ochiul care vedea tot: priviri drăgăstoase pe furiş, certuri, rochii noi.

Macon îl ştia pe Freddie ca prost şi mincinos, dar

un mincinos de nădejde. Avea întotdeauna dreptate în ce priveşte faptele, dar greşea întotdeauna în privinţa motivelor care provocau faptele. Exact aşa şi acum, avea dreptate când spunea că Porter îşi luase puşca şi se postase la fereastra podului, fiind beat criţă. Însă Porter nu aştepta să omoare pe careva, adică pe oricine, până dimineaţă. În realitate, era foarte sigur asupra persoanei pe care voia s-o omoare – el însuşi. Totuşi, avea o precondiţie pe care o zbiera în jos, tare şi răspicat, de sus din pod. „Vreau să mă regulez! Trimiteţi sus pe cineva cu care să mă regulez! S-a auzit? Trimiteţi-mi sus pe cineva, pricepeţi, că dacă nu o să-mi zbor creierii!”

În timp ce Macon şi Freddie veneau spre curte, femeile de la casa cu camere pe chirie urlau răspunsuri la rugămintea lui Porter.

— Ce fel de sfârâială mai e şi asta?

— Omoară-te tu întâi, după care o să trimitem şi noi pe careva.

— Vrei să fie femeie?

— Vrei să fie om?

— Vrei să fie în viaţă?

— Nu poate fi o bucată de ficat mai bine?

— Pune chestia aia jos şi aruncă-mi banii ăia odată, ce naiba! tăie vocea lui Macon distracţia muierilor. Dă drumu-n jos la dolarii ăia, cioroiule, după care n-ai decât să-ţi zbori creierii!

Porter se întoarse şi îndreptă puşca spre Macon.

— Dacă apeşi naibii pe trăgaciul ăla, zbieră Macon, fă bine să nu ratezi ţinta. Dacă tragi în mine, vezi să mă şi omori, fiindcă dacă nu-ţi iese, tempuşc eu pe tine de-or să-ţi iasă coaiele pe gât! mai spuse Macon, scoţând şi el arma. Şi-acu pleacă dracu' de la fereastra aia!

Porter ezită doar o secundă, după care îşi întoarse ţeava puştii spre el – sau încercă să o facă. Nu prea reuşea din cauza lungimii; şi fiind beat criţă, îi era chiar imposibil. Căznindu-se să prindă un unghi prielnic, brusc îi veni altă idee. Rezemă puşca de pervazul ferestrei, scoase penisul din pantaloni şi, cu un jet boltit, urină peste capetele femeilor, făcându-le să ţipe şi să fugă într-o panică pe care, cu toată puşca lui, nu izbutise să le-o transmită până atunci. Macon se freca pe ceafa cu mâna, iar Freddie se cocoşase de râs.

Timp de peste o oră, Porter îi ţinu la distanţă: gudurându-se, urlând, ameninţând şi urinând, presărând din când în când rugăminţi să i se dea o femeie.

Ba bocea în hohote de i se zgâlţâiau umerii, ba răcnea ca apucatul.

— Vă iubesc! Eu vă iubesc pe toate. Nu vă mai purtaţi aşa, voi, femeilor. Încetaţi. Nu vă mai purtaţi aşa. Nu vedeţi că vă iubesc? Sunt gata să şi mor pentru voi, să şi ucid pentru voi. Vă iubesc, pe cuvânt. Ascultaţi-mă pe mine. Oh, ai milă, Doamne! Ce-o să mă fac? Ce-o să mă fac eu în afurisenia asta

de luuumee?

Lacrimile îi şiroiau pe faţă şi strângea tandru la piept ţeava puştii, de parcă ar fi fost femeia pentru care se milogise, femeia pe care o căuta de-o viaţă. „Învaţă-mă ura, Dumnezeule”, scâncea el.

— Ura o accept oricând. Dar nu-mi mai da iubirea. Nu mai suport atâta iubire, Doamne. Nu o pot duce. Ca şi domnul Smith. Nici el n-a putut duce atâta iubire. E prea grea. Iisus, *Tu* ştii. Tu ştii prea bine asta. Aşa-i că e grea? Iisuse? Aşa-i că iubirea e grea, apăsătoare? Dumnezeule, Doamne, cum de nu vezi? Propriul tău fiu n-a putut duce atâta iubire. Or, dacă pe *El* a ajuns să-l ucidă toată iubirea asta, ce crezi Tu că se va întâmpla cu bietul de mine? Spune! Spune! începea să se înfurie iar.

— Ia mai dă-te jos de-acolo, cioroiule! zise Macon, tot în gura mare, dar cam sastisit deja.

— Tu, mă, tu?! maimuţoi fără puţă ce eşti – făcu negrul de sus. Tu eşti cel mai rău, mă. Meriţi să fii omorât, zău, *meriţi să fii omorât.* Şi ştii de ce? Ei bine, o să-ţi spun eu de ce! Ştiu *eu* de ce. Toată lumea…

Porter căzu grămadă pe jos, în dreptul ferestrei, bombănind „Toată lumea ştie de ce”, după care adormi acolo. Cufundându-se tot mai adânc în somn, puşca îi alunecă din mână, se rostogoli zdrăngănind pe acoperiş şi atinse pământul cu o detunătură zgomotoasă. Glonţul zbură pe lângă pantoful unui gură-cască şi făcu o gaură în pneul

unui Dodge dungat parcat pe drum.

— Du-te şi adu-mi banii, zise Macon.

— Eu? întrebă Freddie. Dar dacă tipul…

— Du-te şi adu-mi banii.

Porter sforăia. Nu-l deranjase bubuitul puştii, nici buzunăritul de după aceea; nu, Porter dormea ca un prunc.

Când Macon ieşi din curte, soarele dispăruse în spatele fabricii de pâine. Obosit, irascibil, pomi în jos pe Fifteenth Street, ridicând privirea când trecea prin dreptul altei case de-a lui a cărei siluetă se topea în lumina tremurândă dintre asfinţit şi amurg. Risipite ici şi colo, casele lui se întindeau dincolo de el ca nişte stafii ghemuite cu ochii voalaţi. Nu-i plăcea să le privească în lumina asta. Pe timpul zilei, imaginea lor i se părea liniştitoare; acum, parcă nici nu-i mai aparţineau – de fapt, avea senzaţia că toate casele se învoiseră între ele ca să-l facă să se simtă exclus, ca un hoinar disproprietărit şi fără ţară. Sentimentul acesta de singurătate îl făcu, până la urmă, să o ia pe o scurtătură ca să ajungă înapoi pe Not Doctor Street, deşi procedând aşa ştia că va ajunge să treacă pe lângă casa surorii lui. În înserarea tot mai deasă, era convins că nimeni dinăuntru nu va observa trecerea lui pe-acolo. Traversă o curte şi merse pe lângă un gard care ducea în Darling Street, unde Pilate locuia într-o casă îngustă, cu un singur cat, sub care pivniţa încerca parcă să se ridice la suprafaţă în loc să

rămână dedesubt, în pământ. Soră-sa nu avea curent electric fiindcă nu voia să plătească această utilitate. Nu avea nici gaz. Noaptea, ea şi fiica ei luminau casa cu lumânări şi cu lămpi cu petrol; se încălzeau şi găteau cu lemne şi cărbuni, pompau apa la bucătărie într-un lighean printr-o conductă de la un puţ, şi îşi duceau traiul ca şi cum progresul ar fi fost un cuvânt care însemna să mergi puţin mai departe în jos, pe drum.

Casa ei se afla la vreo douăzeci şi cinci de metri de trotuar şi era străjuită în spate de patru brazi imenşi, de unde îşi lua ea acele verzi pe care le înfigea în saltea. Văzând brazii aceia, Macon începu să se gândească la gura ei; cum îi plăcea ei, când era mică, să mestece ace de brad din cauza cărora, încă de-atunci, mirosea mereu a pădure. Timp de vreo doisprezece ani fusese ca propriul lui copil. După moartea mamei lor, Pilate se zbătuse singură să iasă din pântecele ei, fără s-o ajute pentru asta nici contracţia muşchilor şi nici presiunea lichidului dinăuntru. Drept urmare, de când o ştia el pe lume, soră-sa avusese stomacul neted şi lin ca spinarea, fiindcă nu avea buric. Lipsa buricului le întărea tuturor convingerea că fata nu venise pe lume prin nişte canale normale; că niciodată nu se cuibărise, nu plutise şi nici nu se dezvoltase într-un loc cald şi lichid, unde să fi fost conectată printr-un tub subţire la o sursă sigură de alimentare umană. Macon ştia altceva, fiindcă era acolo şi văzuse ce ochi făcuse

moaşa când picioarele mamei lui se prăbuşiseră fără vlagă pe pat. Auzise şi ţipetele femeii când pruncul, despre care crezuseră că murise şi el, se ivi puţin câte puţin, cu capul înainte, dintr-o încremenită, tăcută şi indiferentă cavernă de carne, târându-şi în spate cordonul ombilical şi placenta. Restul era, însă, adevărat. După ce nou-născutului i s-a tăiat tubul vital, ciotul rămas s-a zbârcit şi a căzut fără să lase nicio urmă, de parcă nici n-ar fi existat acolo vreodată, lucru care lui, ca flăcău care avea grijă de surioara lui, nu i se părea mai ciudat, poate, decât o scăfârlie pleşuvă. La cei şaptesprezece ani, separat ireparabil de ea şi deja mânat de dorinţa de înavuţire, i-a fost dat să afle că alt abdomen ca al ei nici că exista probabil pe lume.

Acum, apropiindu-se de curtea ei, spera ca întunericul să-i împiedice pe cei din casă să observe prezenţa lui. Nici măcar n-a privit în stânga când a trecut pe-acolo. Dar pe urmă a auzit muzica. Cântau. Toate trei. Pilate, Reba şi fiica Rebei, Hagar. Pe stradă nu se vedea nici ţipenie de om; toţi erau la cină, lingându-şi degetele, suflând în cafeaua din farfurioare şi, negreşit, sporovăind despre escapada lui Porter şi despre neînfricarea lui Macon când îl înfruntase pe descreieratul din pod. Nu existau felinare pe stradă în această parte a oraşului; numai luna călăuzea paşii trecătorilor. Macon trecu mai departe, căznindu-se să reziste sunetului glasurilor care îl urmăreau. Se apropia

repede de o porţiune a drumului unde muzica nu avea cum să-l mai ajungă, când văzu, ca o scenă de pe o carte poştală ilustrată, imaginea a ceea ce-l aştepta: propria lui locuinţă; spinarea îngustă şi dârză a soţiei lui; fiicele lui, uscate de atâţia ani de dor fierbinte; fiul lui, căruia nu-i vorbea decât pentru a-l pune la punct sau a-l critica. „Bună, tati”. „Bună, fiule, bagă-ţi cămaşa în pantaloni”. „Am găsit o pasăre moartă, tati”. „Nu-mi veni cu mizeria asta în casă…” Nu era nicio muzică acolo, or astă-seară avea chef doar de puţină muzică – de la persoana pe care o îndrăgise prima oară în viaţă.

Se întoarse în loc şi porni agale spre casa lui Pilate. Femeile cântau o melodie, iar Pilate era solista. Un refren pe care celelalte două îl preluau şi îl dezvoltau. Glasul ei puternic de contralto, vocea subţire de soprană a Rebei, răsunând în contrapunct, şi glăsciorul duios al lui Hagar, fetiţa, care avea probabil vreo zece – unsprezece ani acum, îl trăgeau înapoi ca un magnet.

Cedând ispitei, Macon se apropie mai mult. Nu voia conversaţie, nu voia martori, voia doar să le asculte şi poate să le vadă pe toate trei, sursa acestei muzici care îi amintea câmpuri întinse, curcani sălbatici şi postavuri moi. Păşind cât mai uşor cu putinţă, se furişă până la fereastra laterală, unde flacăra luminării pâlpâia cel mai jos, şi trase cu ochiul înăuntru. Reba îşi tăia unghiile de la picioare cu un cuţit de bucătărie sau cu un şiş,

arcuindu-şi gâtul lung aproape până la genunchi. Fata, Hagar, îşi împletea părul într-o coadă, în timp ce Pilate, căreia nu-i vedea faţa fiindcă stătea cu spatele la fereastră, amesteca într-o oală. Nişte boască de struguri probabil. Macon ştia că nu mâncare amesteca ea din moment ce şi ea, şi fiicele ei mâncau ca nişte copii. Doar ce aveau poftă. Niciodată nu se găteau şi nu se serveau bucate gândite şi pregătite dinainte. Niciodată nu se aşezau toate odată la masă. Se întâmpla ca Pilate să coacă pâine caldă, bunăoară, din care îşi lua fiecare cu unt când avea chef. Ori aveau struguri, să zicem, rămaşi de la must, sau piersici zile întregi la rând. Dacă lua vreuna un bidon cu lapte, beau din el până îl terminau. Dacă alta făcea rost de roşii sau de ştiuleţi de porumb, mâncau şi din astea până le terminau. Mâncau ce aveau, ce se nimerea să găsească ori ce le era poftă. Câştigurile de la vânzarea de vinuri se evaporau la ele ca apa la soare – ba pe zorzoane ieftine pentru Hagar, ba pe cadourile pe care Reba le făcea bărbaţilor sau pe te-miri-ce alte prostii.

Acolo, lângă fereastră, pitit în întuneric, simţi cum toată iritarea acumulată peste zi se risipeşte, lăsându-l să savureze frumuseţea dezinvoltă a femeilor care cântau la lumina lumânărilor. Profilul duios al Rebei, mâinile lui Hagar umblând prin părul ei bogat şi Pilate. Cunoştea faţa ei mai bine decât şi-o cunoştea pe a lui. Cum cânta acum,

chipul ei părea probabil o mască; toate emoţiile şi pasiunile se desprinseseră de pe trăsături şi îi pătrunseseră în voce. Dar el ştia că, atunci când Pilate nu cânta şi nu vorbea, faţa ei era însufleţită de buzele care i se mişcau constant. Pilate mesteca tot timpul ceva. Când era mică de tot, ţinea diverse lucruri în gură – un pai de la mătură, zgârciuri, nasturi, seminţe, frunze, sfoară şi, pasiunea ei, dacă el reuşea să-i facă rost, bucăţi de elastic şi gume de şters. Buzele ei trăiau din mici mişcări permanente. Dacă stăteai aproape de ea, te întrebai dacă îi venea să zâmbească sau doar muta vreun fir de pai de pe gingii pe limbă. Dezlipea oare vreun rotocol de elastic de pe interiorul obrazului sau chiar surâdea? De la distanţă, ai fi zis că murmură ceva de una singură, când ea de fapt ciugulea sau spărgea seminţe micuţe cu dinţii din faţă. Avea buzele mai închise la culoare decât pielea, ca pătate de vin roşu sau de afine, aşa încât părea că e sulemenită la faţă – de parcă şi-ar fi dat cu un ruj foarte închis pe care l-ar fi atenuat după aceea tamponându-se cu un petic de ziar.

Pe când Macon simţea că se înmoaie sub povara amintirilor şi a muzicii, cântecul încetă. Văzduhul era liniştit, dar Macon Dead nu se încumeta să plece. Îi plăcea să le privească aşa, nestingherit. Femeile nu se mişcau. Se opriseră pur şi simplu din cântat, iar Reba continua să-şi aranjeze unghiile de la picioare, Hagar îşi împletea şi despletea părul,

iar Pilate se unduia ca o salcie peste fiertura din oală.

2

Doar Magdalene zisă Lena şi First Corinthians erau fericite cu adevărat când imensul Packard a ieşit lin şi silenţios pe stradă. Doar ele aveau simţul aventurii şi radiau de bucurie în moliciunea de pluş a automobilului. Fiecare avea fereastra ei, de la care putea contempla nestânjenită ziua de vară care zbura pe lângă ei. Şi fiecare era suficient de mare, dar şi suficient de mică totodată ca să-şi închipuie că se preschimbase aievea într-o prinţesă călătorind cu o caleaşcă împărătească mânată de un vizitiu voinic. Pe bancheta din spate, unde Macon şi Ruth n-aveau cum vedea ce fac ele, fetele îşi scoseseră pantofii de piele din picioare şi îşi trăseseră ciorapii în jos până sub genunchi, privind la bărbaţii care treceau pe străzi.

Plimbările acestea pe care familia le făcea duminica după-amiaza deveniseră nişte ritualuri şi căpătaseră prea multă importanţă pentru ca Macon să le mai poată savura. Pentru el, aceasta era modalitatea de a-şi dovedi că era într-adevăr un bărbat plin de succes. Fără a fi un ritual la fel de ambiţios pentru Ruth, constituia totuşi un mod de a-şi etala familia în lume. Pentru băieţel era pur şi

simplu o corvoadă. Înghesuit pe scaunul din faţă între părinţii lui, nu putea vedea decât femeia înaripată înfiptă uşor înclinat pe botul maşinii. Nu i se dădea voie să stea în poala maică-sii pe timpul plimbării – nu fiindcă ea nu l-ar fi lăsat, ci fiindcă taică-său se împotrivea. Aşadar, doar aşezându-se în genunchi pe scaunul gri-deschis şi privind afară pe geamul din spate, mai putea vedea şi el altceva decât doar poala, picioarele şi mâinile părinţilor lui, bordul maşinii sau femeia argintie înaripată fixată pe capota automobilului Packard. Dar poziţia aceasta cu spatele în maşină, în timpul mersului, nu-i pria deloc. Parcă ar fi zburat orbeşte, or ideea că nu ştia încotro mergea – ci doar pe unde fusese – îl tulbura. Nu voia să vadă copaci pe lângă care trecuse, sau case şi copii furişându-se în spaţiul pe care automobilul îl lăsase în urmă.

Packardul lui Macon Dead înainta încet pe Not Doctor Street, prin partea violentă a oraşului (ulterior cunoscută sub denumirea de Blood Bank, adică Malul Sângeros, fiindcă sângele curgea acolo ca apa), îndreptându-se apoi pe centura de legătură în cealaltă parte, înspre cartierele cu albi bogaţi. Unii dintre negrii care vedeau maşina trecând oftau fără răutate, jinduind după eleganţa şi prestanţa automobilului. În 1936, puţini dintre ei trăiau pe aşa picior mare ca Macon Dead. Alţii priveau familia ieşită la plimbare cu un pic de invidie, dar mai ales amuzându-se copios, fiindcă masivul Packard verde

al lui Macon nu se potrivea deloc cu părerea lor despre rolul maşinilor pe lumea asta. Niciodată Macon nu depăşea patruzeci de kilometri la oră, niciodată nu tura motorul, niciodată nu rămânea în viteza întâi mai mult decât era necesar, doar fiindcă aşa le-ar fi putut da senzaţii tari pietonilor. N-a avut niciodată pană de cauciuc, nu a rămas niciodată fără benzină ca să fi fost nevoie să-l împingă de la spate o şleahtă de puşlamale zdrenţăroase. Portiera nu trebuia legată cu sfoară de caroserie, şi niciun puştan n-a îndrăznit vreodată să sară din mers pe pragul automobilului ca să dea o tură până la colţul străzii. Macon nu striga după nimeni pe stradă, dar nici nimeni nu striga după el când trecea. Nu frâna niciodată brusc şi nici nu băga în marşarier ca să tragă o porţie de vorbă şi râs cu vreun amic. Pe geamurile deschise, nimeni nu scotea afară sticle de bere sau comete cu îngheţată. Şi nici nu se pomenise cumva ca vreun băieţel să facă pipi din picioare, afară, ca să-i stropească pe toţi.

N-a lăsat niciodată ca ploaia să ude maşina dacă a putut evita asta, iar până la Sonny’s Shop se ducea pe jos – nescoţând maşina decât cu aceste ocazii. Mai mult chiar, lumea se îndoia că Macon Dead ar fi luat vreodată o muiere pe bancheta din spate, deşi umblau zvonuri că frecventa „Case deocheate” sau că se culca, uneori, cu câte o chiriaşă nemăritată sau mai dezmăţată. În afară de ochii strălucitori şi jucăuşi ai lui Magdalene numite Lena şi ai lui First

Corinthians, Packardul nu avea pic de viaţă adevărată. Aşa că lumea l-a poreclit „dricul” lui Macon Dead.

First Corinthians îşi trecea degetele prin păr. Avea părul lung şi subţire, de culoarea nisipului ud.

— Mergem undeva anume sau doar ne fâţâim aşa cu maşina?

Vorbise fără să-şi ia ochii de la bărbaţii şi femeile care mergeau pe stradă.

— Fii atent, Macon. Întotdeauna iei greşit virajul aici, spuse încetişor Ruth, din partea dreaptă a maşinii.

— Nu vrei să conduci tu mai bine? o întrebă Macon.

— Eu nu ştiu să şofez, răspunse ea.

— Atunci lasă-mă să fac cum ştiu.

— Bine, dar să nu dai vina pe mine dacă…

Macon trecu lin pe banda din stânga a drumului care ducea, pe centură, în zona rezidenţială.

— Taţi? Mergem undeva anume?

— La Honore, zise Macon.

Magdalene zisă Lena îşi trase ciorapii şi mai jos pe picioare.

— Pe lac? Dar ce-i acolo? Nu-i nimic acolo, nimeni.

— Există un cartier de vile acolo, pe plajă, Lena. Tatăl tău vrea să-l vadă mai bine, se reinsinuă Ruth în conversaţie.

— Dar de ce? Alea-s case de albi, spuse Lena.

— Nu sunt numai case de albi. În unele locuri nu e nimic. Doar teren. Ceva mai încolo, în cealaltă parte. S-ar putea face o staţiune drăguţă de vară pentru persoanele de culoare. Cu vile la plajă. Ai înţeles ce vreau să spun? făcu Macon, privindu-şi fiica în oglinda retrovizoare.

— Şi cine o să locuiască în ele? Nu există persoane de culoare care să-şi permită să aibă două case, spuse Lena.

— Reverendul Coles îşi poate permite, la fel şi doctorul Singleton, o corectă Corinthians.

— Şi avocatul ăla – cum îl cheamă? făcu Ruth, întorcându-se spre Corinthians, care o ignoră.

— Şi Mary, presupun, râse Lena.

Corinthians o fixă cu o privire rece pe sora ei.

— Doar nu crezi că tata i-ar vinde o proprietate unei chelneriţe?! Taţi, ne-ai lăsa tu să fim vecini cu o chelneriţă?

— Dar ea este proprietara localului acela, Corinthians, spuse Ruth.

— Puţin îmi pasă mie că e proprietară sau nu. Pe mine mă interesează ce e ea. Taţi? insistă Corinthians, aplecându-se spre taică-său pentru confirmare.

— Mergi prea repede, Macon, spuse Ruth, apăsând cu vârful pantofului în podeaua automobilului.

— Dacă te mai legi o dată de felul în care conduc,

n-ai decât să te întorci acasă pe jos. Vorbesc serios, să ştii.

Magdalene zisă Lena se trase mai în faţă şi puse mâna pe umărul maică-sii. Ruth tăcea. Băieţelul lovi cu picioarele în partea de dedesubt a bordului.

— Potoleşte-te! îi spuse Macon.

— Trebuie să merg la toaletă, spuse fiul lui.

Corinthians ridică bărbia.

— Oh, Doamne.

— Dar ai fost înainte să plecăm, zise Ruth.

— Vreau să mă duc! se smiorcăi copilul.

— Sigur? îl mai întrebă maică-sa. Mai bine să oprim, conchise ea către nimeni anume după ce văzu privirea băiatului.

Scruta atentă ţinutul rural în care intraseră.

Macon nu modifică viteza.

— O să avem şi *noi* o vilă de vacanţă sau ai de gând doar să vinzi proprietăţi altora?

— Nu vând nimic. Mă gândesc să cumpăr şi pe urmă să închiriez, îi răspunse Macon.

— Dar *noi* o să…

— Fac pe mine, spuse băieţelul.

— … stăm şi noi acolo?

— Poate.

— Singuri? Şi cu mai cine? insistă Corinthians, foarte interesată.

— Asta nu-ţi pot spune. Dar în câţiva ani – cinci, poate zece – o mulţime de negroizi vor avea destui bani ca să-şi permită aşa ceva. O mulţime, da.

Crede-mă, că ştiu ce vorbesc.

Magdalene zisă Lena inspiră adânc.

— Uite acolo, în faţă, poţi să opreşti, tati. Să nu facă murdărie pe scaun.

Macon îi aruncă o privire în oglindă şi încetini.

— Cine se duce cu el? Nu, nu tu, îi zise el lui Ruth când o văzu că bâjbâie cu mâna să deschidă portiera.

Ruth se uită la soţul ei. Întredeschise gura, dar nu spuse nimic.

— Nu, eu nu, spuse Corinthians. Sunt pe tocuri.

— Haide, vino, oftă Lena.

Băieţelul şi sora mai mare ieşiră din maşină, dispărând printre copacii care se înălţau dincolo de marginea drumului.

— Chiar crezi că se vor găsi destui oameni de culoare – adică, oameni de culoare drăguţi – în oraşul ăsta care să locuiască acolo?

— Nu-i nevoie să fie din oraşul ăsta, Corinthians. Lumea se duce cu maşina la vilele de vacanţă. Albii fac asta tot timpul.

Macon bătea darabana pe volanul care tremura uşor, din cauza motorului care mergea la ralanti.

— Cioroilor nu le place apa, se hlizi Corinthians.

— Ba o să le placă dacă o să fie a lor, spuse Macon.

Privind pe geam, o văzu pe Magdalene zisă Lena ieşind din pădurice. Ţinea în mână un buchet mare de flori colorate, dar avea faţa boţită de furie.

Rochia ei bleu era presărată acum de nişte pete ude, întunecate, răsfirate ca nişte degete.

— M-a udat, spuse ea. Mami, a făcut pe mine şi m-a udat, adăugă ea, gata să plângă.

Ruth plescăi cu limba în cerul gurii.

Corinthians râdea.

— Ce-ţi spuneam eu că cioroilor nu le place apa!

Băieţelul nu făcuse înadins. Se întâmplase până ce el să fi terminat. Ea se îndepărtase câţiva paşi ca să culeagă floricele, după care revenise, dar când el auzise zgomot de paşi în spate, se întorsese cu faţa fără să fi terminat. Devenea un obicei la el – concentrarea asupra a ceea ce se întâmplă în spatele lui. Aproape ca şi cum n-ar exista niciun viitor.

Dar dacă viitorul nu venea, prezentul în schimb se prelungea, iar băieţelul postat inconfortabil în Packard ajunse să meargă la şcoală, iar la doisprezece ani îl cunoscu pe băiatul care nu numai că îl putea elibera, dar îl putea conduce, totodată, la femeia care avea de-a face, deopotrivă, cu viitorul şi cu trecutul lui.

Guitar îi spuse că o cunoaşte. Fusese chiar şi la ea în casă.

— Cum e-acolo înăuntru? îl întrebă Milkman.

— Strălucitor, răspunse Guitar. Strălucitor şi maro. Şi miroase.

— Miroase urât?

— Nu ştiu. E mirosul ei. O să vezi.

Toate poveştile acelea incredibile, dar întru totul posibile despre sora lui taică-său – femeia de care taică-său îi interzisese să se apropie – îi fermecau pe amândoi. Nu mai voia niciunul să trăiască încă o zi fără să afle adevărul, convingerea lor fiind că ei aveau legitimitatea şi dreptul natural de a face asta. În fond, Guitar o cunoştea deja, iar Milkman era nepotul ei.

O găsiră pe treptele din faţă, aşezată cu picioarele larg depărtate, îmbrăcată într-o rochie neagră cu mâneci şi poate lungi. Părul era înfăşurat tot în negru, iar de la distanţă tot ce se putea vedea pe sub faţa ei era o portocală strălucitoare pe care o curăţa de coajă. Era toată numai colţuri, îşi aminti el mai târziu, genunchii, mai ales, şi coatele. Un picior avea vârful spre est, iar celălalt spre vest.

Când se apropiară mai mult şi văzură cutiuţa de alamă bălăbănind de urechea ei, Milkman înţelese că, degeaba, cercelul, portocala sau ţesătura neagră împunsă de colţuri, nu, nimic, nici măcar înţelepciunea tatălui lui sau avertismentul lumii întregi nu-l puteau ţine departe de ea.

Guitar, fiind mai mare şi deja la liceu, nu mai avea nimic din reţinerea cu care prietenul lui mai tânăr se lupta încă, aşa că se încumetă să vorbească primul.

— Hei, salut.

Femeia privi în sus. Întâi la Guitar şi pe urmă la Milkman.

— Ce cuvânt mai e şi ăsta? spuse ea cu o voce subţire, dar parcă împroşcând pietriş.

Milkman continua să se holbeze la mâinile ei care mânuiau portocala. Guitar zâmbi larg şi ridică din umeri.

— E în loc de „bună ziua”.

— Atunci spune cum ai zis.

— Bine. *Bună ziua.*

— Aşa-i mai bine. Ce vrei?

— Nimic. Am trecut doar şi noi pe-aici.

— S-ar zice că aţi şi rămas.

— Dacă nu vrei să stăm aici, domnişoară Pilate, o să plecăm, rosti Guitar încetişor.

— Nu eu am vrut ceva. Tu eşti cel care vrea ceva.

— Vrem să te întrebăm ceva.

Guitar se opri, simulând indiferenţa. Era prea directă, iar ca să ţină pasul cu ea trebuia să fie foarte atent ce cuvinte folosea.

— Întreabă.

— Cineva zicea că tu n-ai buric deloc.

— Asta e întrebarea?

— Da.

— Nu seamănă a întrebare. Seamănă a răspuns. Pune întrebarea.

— Ai?

— Dacă am ce?

— Ai buric?

— Nu.

— Ce s-a întâmplat cu el?

— Habar n-am.

Lăsă să-i cadă în poală o bucată de coajă lucioasă şi desfăcu tacticos o parte din portocală.

— Acum pot să pun şi eu o întrebare?

— Sigur.

— Cine-i prietenaşul tău de-acolo?

— E Milkman.

— Ştie să vorbească? întrebă Pilate, înghiţind o felie din fruct.

— Da, ştie. Zi şi tu ceva, îi dădu Guitar un ghiont lui Milkman, fără să-şi ia ochii de la Pilate.

Milkman trase aer în piept, îşi ţinu respiraţia şi spuse: „Hei”.

Pilate râdea.

— Cred că nu există pe lumea asta cioroi mai proşti decât voi doi, care să fi scăpat nespânzuraţi până acum! Păi, ce vă-nvaţă ăia la şcoală, măi?! „Hei”, „hi” şi „hă” se spune la vite când vrei să le struneşti sau să le urneşti din loc. Dacă-i trântiţi unei fiinţe omeneşti un „hei-hi-hă” din ăsta, să nu vă miraţi dac-o să v-alegeţi c-o scatoalcă straşnică!

Se simţi cuprins de ruşine. Se-aşteptase la acest sentiment de mare jenă, dar nu crezuse că va fi aşa de intens. Urâtă, murdară, sărăntoacă şi beţivă, ea era. Caraghioasa de mătuşă-sa, din cauza căreia îl tachinau pe el colegii din clasa a şasea şi pe care o ura, fiindcă se simţea direct răspunzător de urâţenia, sărăcia, murdăria şi vinul ei.

Când colo, ea zeflemisea totul – şcoala şi

profesorii lui, pe el însuşi. Şi, deşi părea într-adevăr săracă, aşa cum zicea toată lumea, lipsea acel ceva din ochii ei care ar fi putut confirma sărăcia. Şi nici nu era murdară cum se spunea; şleampătă – da, dar nu murdară. Avea albul unghiilor ca sideful de clar. Şi, fără să fi fost mare specialist, ştia totuşi că femeia asta nu era nicidecum beată. Desigur, nu se putea spune că ar fi frumoasă, totuşi, simţea el că ar fi fost capabil să o privească toată ziua: degetele care trăgeau vinişoare albe de pe feliile de portocală, buzele negre ca afinele care-o făceau să pară fardată, cercelul… Şi când s-a ridicat în picioare, băiatul a simţit că i se taie răsuflarea. Era înaltă cât tatăl lui; el nu-i ajungea cu capul nici până la umeri. Nici rochia nu era aşa de lungă cum crezuse la început; îi ajungea până sub gambă, aşa că acum îi vedea şi el pantofii bărbăteşti cu şireturile desfăcute şi pielea cafeniu-argintie de pe glezne.

Ţinea cojile de portocală exact cum îi căzuseră în poală şi, în timp ce urca treptele casei, ai fi zis că îşi ţine mâna între picioare.

— Lui taică-tău nu i-ar plăcea asta. Nu poate suferi oamenii proşti.

Pe urmă se uită drept la Milkman, cu o mână ţinând cojile, iar cu cealaltă pe clanţa uşii.

— Îl ştiu pe taică-tău. Şi pe tine te ştiu.

Guitar deschise iar gura.

— Eşti soră-sa lui taică-său?

— Singura pe care-o are. Nu mai sunt decât trei Dead în viaţă.

Milkman, care nu fusese în stare să mai scoată niciun cuvânt după prostescul „hei” de la început, se trezi strigând:

— Ba şi eu sunt Dead! Şi mama mea e Dead! Surorile mele la fel. Nu sunteţi voi doi singurii Dead pe lume!

Chiar în timp ce urla aşa, se întreba de ce devenise subit atât de defensiv – atât de posesiv în privinţa numelui său. Detestase dintotdeauna numele acesta, tot ceea ce era legat de el, iar până nu se împrietenise aşa bine cu Guitar, îşi urâse la fel de mult şi porecla. Însă pe buzele lui Guitar, numele lui suna inteligent, matur. Iar acum se comporta faţă de străina asta ca şi cum, pentru el, a purta acel nume era un motiv de profundă mândrie şi de parcă ea ar fi încercat să-l izgonească dintr-un grup foarte select, din care el făcea parte şi, în plus, asupra căruia deţinea drepturi exclusive.

În clipa de tăcere care urmă după urletele lui, Pilate râse.

— Nu vreţi un ou fiert moale? întrebă ea.

Băieţii se uitară unul la celălalt. Schimbase ritmul cu ei. Nu voiau ou, dar voiau totuşi să mai stea cu ea, să intre în vinăria acestei doamne care avea un singur cercel, niciun buric şi arăta ca un copac negru şi înalt.

— Nu, mulţumim, dar am vrea puţină apă,

răspunse Guitar zâmbind şi el.

— Bine. Haideţi înăuntru.

Pilate deschise uşa şi băieţii intrară după ea într-o cameră mare şi însorită, care părea deopotrivă goală şi ticsită. Un sac verde ca muşchiul de pe copaci atârna de tavan. Luminări erau înfipte în sticle peste tot; articole de ziar şi poze din reviste erau fixate în cuişoare pe pereţi. Dar, în afară de un balansoar, două scaune cu spetează dreaptă, o masă mare, o chiuvetă de bucătărie şi o plită de gătit, altă mobilă nu exista acolo. Totul era impregnat de mirosul de brad şi de fructe fermentate.

— Ba ar trebui să gustaţi unul ca să vedeţi cum e. Ştiu cum să le pregătesc ca să fie bune. Nu-mi place să văd că tremură albuşul în ele. Gălbenuşul să fie moale, dar nu să curgă. Îmi place când e ca o catifea udă. Chiar nu vreţi să gustaţi şi voi unul?

Lepădase cojile de portocală într-o oală mare de pământ care, aproape la fel ca toate celelalte lucruri din casă, fusese făcută pentru a folosi la cu totul altceva. Acum, Pilate stătea în picioare în faţa chiuvetei uscate, pompând apă într-un lighean alb cu albastru pe care îl utiliza drept cratiţă.

— Aşa, bun. Acum, apa şi oul trebuie să intre în contact cumva pe picior de egalitate. Nu trebuie să existe diferenţe între ele. Prin urmare, e nevoie ca ambele să aibă aceeaşi temperatură. Întâi, încropesc un pic apa. Doar cât să nu mai fie rece de

tot. Nu o las însă să se încălzească prea mult fiindcă şi oul e la temperatura camerei. De-acum încolo, tot secretul e de fapt în fierbere, să ştiţi. Când apa începe să dea în clocot la suprafaţă, bolborosind în băşici mici ca nişte boabe de mazăre, nu aştepţi să se facă mari cât nişte bile, ci iei imediat oala de pe foc. Şi nu-i de-ajuns să stingi focul; neapărat trebuie să dai oala la o parte de pe ochi. După aceea, aşezi un ziar împăturit peste oală şi te duci să-ţi vezi de vreo treabă pe care o ai de făcut. Cum ar fi să deschizi uşa dacă a venit cineva sau să goleşti găleata şi s-o aduci în casă de pe verandă. De obicei, eu mă duc la toaletă. Nu ca să stau mult, atenţie! Doar aşa, din scurt. Dacă faci cum te sfătuiesc eu, îţi iese oul fiert moale perfect. N-am uitat nici acum ce porcării de mâncăruri îi făceam lui taică-meu când găteam. Tatăl tău – şi arătă cu degetul mare spre Milkman – nu se pricepea deloc la gătit. Odată i-am făcut o plăcintă cu vişine sau, oricum, asta vrusesem eu să iasă. Macon era un băiat drăguţ şi grozav de bun cu mine. Ce frumos ar fi fost dacă l-ai fi cunoscut cum era atunci. Ar fi fost un prieten adevărat şi pentru tine, cum a fost pentru mine.

Vocea ei îl ducea cu gândul pe Milkman la nişte pietricele. Pietricele rotunde care se ciocneau unele de altele. Poate că era răguşită, ori poate că aşa rostea ea cuvintele, deopotrivă tărăgănat şi ciuntit. Mirosul de brad-şi-vin era narcotic, ca şi soarele

care se revărsa înăuntru, puternic şi nestingherit, întrucât nu existau perdele, nici obloane la ferestrele care se vedeau de jur-împrejurul camerei, câte două pe fiecare dintre cei trei pereţi, câte una de o parte şi de cealaltă a uşii, câte una de o parte şi de cealaltă a chiuvetei şi a plitei, plus încă două pe peretele din spate. Cel de-al patrulea perete era comun cu dormitoarele, probabil, gândi Milkman. Vocea cu zuruit de pietricele, soarele, mirosul narcotic de vin îi muiaseră pe amândoi băieţii, care şedeau cuprinşi de un fel de letargie plăcută, ascultând-o cum vorbea şi vorbea…

— Dacă nu era taică-tău, n-aş mai fi eu aici azi. Aş fi murit în burta mamei. Şi aş fi murit iarăşi în pădure. Pădurea aceea şi întunericul m-ar fi răpus cu siguranţă. Dar m-a salvat el, aşa că iată-mă-s acum aici, fierbând ouă. Păi, ştiţi, tăticul nostru murise. L-au spulberat cu puşca până la doi metri în aer. Şedea pe gard aşteptându-i, dar ei s-au furişat pe la spate şi-au tras în el de-a zburat doi metri în sus. Aşa că, atunci când am plecat din casa aia mare a lui Circe, n-aveam nicăieri unde să ne ducem, aşa că am pornit încotro vedeam cu ochii şi ne-am aciuat în pădure. Eram la ţară, mai găseam câte-o fermă. Dar tati a venit înapoi într-o bună zi. La început, n-am ştiut iniţial că el era, fiindcă văzusem amândoi cum zburase la doi metri în aer, ciuruit de gloanţe. Ne rătăcisem atunci. Şi ce întuneric era! Lumea crede că întunericul înseamnă

o singură culoare, dar nu-i aşa. Există cinci sau şase feluri de negru. Negru mătăsos, negru câlţos. Negru doar găunos. Negru ca nişte degete. Şi niciunul nu rămâne pe loc. Se mişcă şi se transformă dintr-o variantă de negru în alta. A spune că un lucru este negru ca smoala e la fel cu a spune că un lucru e verde. De care verde? Verde ca sticlele mele? Verde ca o lăcustă? Verde ca un castravete, ca salata, sau verde cum e cerul exact înainte de izbucnirea furtunii? Ei bine, aşa e şi cu negrul ca noaptea. De ce n-ar fi în fond un curcubeu?! Aşadar, ne rătăcisem, vântul sufla tare, iar în faţa noastră era spinarea lui tati.

Eram nişte copii speriaţi. Macon îmi tot spunea că lucrurile care ne sperie nu sunt aievea. Ce mai contează, însă, dacă lucrul care te înspăimântă este sau nu real? Mi-aduc aminte cum a fost atunci, demult, când spălam rufe la o familie, soţ şi soţie, undeva prin Virginia. Într-o după-amiază, bărbatul a intrat în bucătărie tremurând tot şi m-a întrebat dacă am nişte cafea făcută ca să-i dau şi lui. L-am întrebat ce păţise de arăta aşa rău. Mi-a spus că nu-şi dă seama ce se întâmplă cu el, dar avea senzaţia că parcă stă să cadă de pe o stâncă. Şi se ţinea în picioare acolo, aplecat peste linoleumul ăla galben cu alb şi roşu, ca fierul de călcat deasupra rufei. S-a ţinut întâi cu mâinile de uşă, pe urmă de scaun, căznindu-se din răsputeri să nu cadă. Mi-a venit să-i spun că nu există nicio stâncă acolo, în bucătărie.

Dar pe urmă mi-am adus aminte ce simţisem când eram în pădurea aia. Am retrăit totul exact ca atunci. Aşa că i-am zis omului dacă nu vrea să-l ţin eu bine ca să nu cadă. M-a privit cu o recunoştinţă nemărginită. „Da, ai vrea?!” a zis el. M-am postat în spatele lui, l-am cuprins cu braţele, mi-am încolăcit degetele strâns peste pieptul lui şi l-am ţinut bine. Inima îi bătea sub haină ca un catâr în călduri. Dar încetul cu încetul s-a liniştit.

— I-ai salvat viaţa, spuse Guitar.

— Nici vorbă. Nevastă-sa a intrat până venise momentul să-i dau drumul omului. M-a întrebat ce fac şi eu i-am spus.

— I-ai spus ce? Ce anume i-ai spus?

— Adevărul. Că încercam să-l ţin ca să nu cadă de pe stâncă.

— Săracul om, precis şi-o fi zis că mai bine se arunca singur de sus. Te-a crezut femeia? Să nu-mi spui că te-a crezut!

— Pe moment, nu, nu m-a crezut. Dar cum am desfăcut braţele de pe pieptul lui, omul s-a prăbuşit mort. Şi-a făcut zob ochelarii, tot. A căzut drept în nas. Dar ştiţi cum? încet, încet de tot. Jur că i-a luat trei minute, trei minute întregi ca să ajungă din poziţia verticală, în picioare, întins cât era de lung pe jos, cu faţa turtită de podea. Habar n-am dacă stânca aceea era reală sau nu, dar lui i-au trebuit trei minute de când a căzut de pe ea şi până s-ajungă jos.

— Era mort? întrebă Guitar.

— Mort ca lemnul.

— Cine l-a împuşcat pe tati al vostru? Parc-ai spus că l-a împuşcat cineva?

Guitar era fascinat, în ochii îi scânteiau luminiţe.

— La doi metri a zburat în aer…

— Cine?

— Nu ştiu cine şi nu ştiu de ce. Ştiu doar ce vă spun: ce, când şi unde.

— N-ai spus unde! nu se lăsă el.

— Ba da, am spus. Pe un gard.

— Unde era gardul ăsta?

— La ferma noastră.

Guitar râdea, dar ochii lui străluceau prea tare pentru a transmite un oarecare umor.

— Unde era ferma asta?

— În Montour County.

O lăsă baltă cu „unde”.

— Bine, atunci când?

— Când şedea acolo – pe gard.

Guitar se simţea ca un detectiv frustrat.

— În ce an?

— În anul în care au împuşcat irlandezii ăia pe străzi. A fost un an propice pentru puşti şi gropari, asta ştiu sigur.

Pilate puse pe masă capacul unui butoi. Pe urmă scoase ouăle din lighean şi începu să le cureţe de coajă. Buzele i se mişcau, plimbând un sâmbure de portocală prin gură. Nu-şi reluă povestirea decât

după ce ouăle fură despicate în două, lăsând să se vadă mijlocul cleios, roşcat-gălbui:

— Într-o bună dimineaţă, când ne-am trezit, soarele urcase deja pieziş pe cer. Strălucitor de nuţi venea să crezi. Şi cerul albastru. Albastru ca fundele de la boneta maică-mii. Vedeţi fâşia aia de cer? întrebă ea, arătând afară pe fereastră. Imediat în spatele nucilor de-acolo? Vedeţi? Uite, acolo.

Se uitară şi văzură tot întinsul cerului din spatele caselor şi al pomilor.

— Exact aşa era culoarea, spuse ea, de parcă descoperise ceva important. Aceeaşi culoare ca panglicile maică-mii. Puteam recunoaşte culoarea panglicilor ei în toate lucrurile din lume, însă cum o chema pe mama nu ştiam. După moartea ei, tati n-a mai îngăduit nimănui să-i pronunţe numele. Ei bine, mijind ochii atunci, cu pleoapele încă lipite de somn, l-am văzut şezând acolo pe o buturugă. Exact în lumina soarelui. Am început să-l strigăm, dar el continua să privească de parcă s-ar fi uitat la noi, dar în acelaşi timp parcă nu s-ar fi uitat. Faţa lui avea ceva înspăimântător. Ca atunci când vezi faţa cuiva prin apă. Tati s-a ridicat în picioare după un timp şi a plecat de la soare, înapoi în pădure. Iar noi am rămas acolo, uitându-ne la buturugă. Tremuram ca nişte frunze.

Pilate adună grămadă cojile de ouă, greblându-le uşor de pe suprafaţa mesei cu degetele răsfirate ca un evantai. Băieţii urmăreau scena, temându-se că,

spunând ceva, i-ar strica poate plăcerea de a termina povestea, dar temându-se şi că, tăcând, ar supăra-o poate şi nu le-ar mai povesti nimic.

— Tremuram ca nişte frunze, murmură. Exact ca nişte frunze.

Brusc, Pilate înălţă capul şi scoase un *uhu-uhu* ca de bufniţă.

— Uhu-uhu! Vin acum!

Milkman şi Guitar nu văzuseră şi nu auziseră pe nimeni apropiindu-se, însă Pilate sărise în sus şi alergase la uşă. Până să ajungă acolo, cineva o deschise cu piciorul, şi Milkman văzu spinarea încovoiată a unei fete. Târa după ea o coşarcă mare de tot plină parcă de muri, iar o femeie o împingea înainte din cealaltă parte, spunând: „Ai grijă la prag, scumpete”.

— Gata, a trecut, răspunse fata. Împinge.

— Era şi timpul, zise Pilate. Mai era puţin şi se întuneca de-a binelea.

— I s-a stricat căruţa lui Tommy, zise fata gâfâind.

După ce reuşiră amândouă să bage coşarca în cameră, fata se întinse de spate şi se întoarse cu faţa la ei. Dar Milkman nu mai avea nevoie să-i vadă chipul; se îndrăgostise deja de ea văzând-o doar din spate.

— Hagar, spuse Pilate, privind în jur. Cel de-aici e fratele tău, Milkman. Şi acesta e prietenul lui. Cum ziceai că te cheamă, drăguţă?

— Guitar.

— Guitar? Şi ştii să cânţi la chitară? întrebă ea.

— Băiatul nu e fratele ei, mamă. Sunt veri, preciză cealaltă femeie.

— E totuna.

— Ba nu. Nu e. Aşa-i, scumpete?

— Da, aşa e, spuse Hagar. E altceva.

— Ai văzut? E altceva.

— Păi, ce vezi tu că e altfel, Reba? Tu care le ştii pe toate.

Reba privea în tavan.

— Un frate e frate dacă amândoi aveţi aceeaşi mamă sau dacă amândoi…

Pilate o întrerupse:

— Mă refeream la ce e altfel în felul în care te porţi cu ei? Nu trebuie, de fapt, să te porţi la fel cu amândoi?

— Nu asta era problema, mamă.

— Taci din gură, Reba. Vorbeam cu Hagar.

— Da, mamă. Îi tratezi pe amândoi la fel.

— Atunci de ce folosim două cuvinte pentru fiecare în loc de unul singur, dacă tot nu există nicio diferenţă? făcu Reba, punându-şi mâinile în şolduri şi căscând ochii mari.

— Trage-ncoace balansoarul ăla, spuse Pilate. Băieţi, dacă nu vreţi să daţi o mână de ajutor, mai bine ridicaţi-vă şi lăsaţi locul altora.

Femeile încercuiră coşarca, plină într-adevăr de mure prinse încă de ramurile lor scurte şi ghimpoase.

— Ce trebuie să facem? întrebă Guitar.

— Să scoateţi murele micuţe de pe crengile astea nesuferite, dar fără să spargeţi fructele. Reba, adu cealaltă oală.

Hagar privi în jur, toată ochi şi păr.

— Ce-ar fi să tragem un pat din camera din dos? în felul ăsta am putea sta toţi jos.

— Mie mi-e bine şi pe duşumea, spuse Pilate şi, lăsându-se pe vine, trase uşor o crenguţă din coş. Asta-i tot ce-aţi adus?

— Nu, zise Reba, rostogolind o oală imensă culcată pe-o parte. Mai sunt două coşuri afară.

— Mai bine să le aducem înăuntru. Trag muştele de-afară.

Hagar porni spre uşă şi îi făcu semn lui Milkman.

— Haide, frate. Vino să mă ajuţi.

Milkman sări în picioare, răsturnând scaunul de-a-ndărătelea, şi o luă după Hagar, călcând apăsat. Lui i se părea cea mai drăguţă fată pe care o văzuse vreodată. Era mult mai mare decât el. Probabil că era cam de vârsta lui Guitar, dacă nu cumva avea chiar şaptesprezece ani. Avea senzaţia că pluteşte. Niciodată nu se simţise atât de viu, plutind parcă. Împreună, el şi Hagar, târâră două coşărci, sus, pe treptele de la verandă, şi pe urmă în casă. Hagar era voinică şi musculoasă ca el.

— Ai grijă, Guitar. Ia-o mai încet. Nu vezi că storceşti toate murele?!

— Lasă-l în pace, Reba. Trebuie să înveţe să le

simtă la mână mai întâi. Te-am întrebat dacă ştii să cânţi la chitară. De-asta te cheamă Guitar?

— Nu pentru că ştiu să cânt. Ci fiindcă am vrut să cânt la chitară. Când eram mic de tot. Aşa mi s-a povestit.

— Dar unde văzuseşi tu atunci vreo chitară?

— La un concurs, într-un magazin, acolo unde stăteam atunci, în Florida. Am văzut chitara când m-a luat mama cu ea în oraş. Eram un ţânc. A fost o întrecere din aia la care, dacă reuşeşti să ghiceşti câte drajeuri sunt în borcanul mare de sticlă, câştigi o chitară. Ce-am mai plâns atunci după chitara aia, mi-au povestit ai mei. Şi mereu de-atunci mă tot rugam să-mi ia şi mie una.

— Trebuia s-o fi chemat pe Reba. Ţi-o dădea ea.

— Nu, nu puteai s-o cumperi. Trebuia să spui numărul de bomboane.

— Am auzit ce-ai spus. Reba ar fi ştiut câte bomboane erau acolo. Reba câştigă la orice. N-a pierdut niciodată la nimic.

— Zău?! zâmbi Guitar, dar se vedea că era sceptic. E-aşa de norocoasă?

— Sigur că sunt norocoasă, rânji Reba. Vin oameni de pretutindeni ca să mă pună să extrag numere în locul lor şi să le zic ce să joace. Lor le merge destul de bine aşa, iar mie îmi convine întotdeauna. Câştig tot ce încerc să câştig şi o mulţime de alte lucruri pe care nici nu încerc măcar să le câştig.

— S-a ajuns până-ntr-acolo încât nu mai vrea nimeni să-i vândă vreun bilet de loterie. Oamenii o pun doar să le ţină pe-ale lor.

— Vedeţi asta? zise Reba, vârându-şi mâna în corsajul rochiei şi scoţând afară de-acolo un inel cu diamant prins pe un şnur. Pe ăsta l-am câştigat anul trecut. Am fost persoana cu numărul… care era numărul, mamă?

— Cinci sute de mii.

— Persoana cu numărul cinci sute… nu, n-a fost ăsta. Nu au zis aşa atunci.

— Jumătate de milion, aşa au zis ei.

— Exact. Când am intrat eu la „Sears and Roebuck", numărul de clienţi a ajuns la jumătate de milion, explică Reba, râzând veselă şi mândră de ea.

— Nici n-au vrut să i-l dea, spuse Hagar, fiindcă arăta prea rău.

Guitar era uluit.

— Ţin minte concursul ăla, dar nu-mi amintesc să fi auzit că o persoană de culoare ar fi câştigat premiul atunci.

Guitar, haimanaua străzilor, era convins că nu-i scăpa niciodată nimic din ceea ce se întâmpla în oraş.

— N-a aflat nimeni. Fotografii şi o mulţime de lume aşteptau să vadă cine va intra pe uşă în magazin. Dar nu mi-au pus poza în ziar. M-am uitat bine, şi eu, şi mama, nu-i aşa? făcu ea, privind spre Pilate pentru confirmare, după care continuă: Au

publicat în schimb fotografia bărbatului care a câştigat premiul doi. Tipul a câştigat un certificat de trezorerie. A fost un alb.

— Premiul doi? se miră Guitar. Ce fel de „premiu doi” o mai fi fost şi ăsta? Ori ai picat când numărătoarea a ajuns la jumătate de milion, ori nu. Nu poate să existe ceva pe la jumătate de milion *şi* ceva.

— Ba se poate când câştigătoarea e Reba, spuse Hagar. Singurul motiv pentru care au scornit locul doi a fost fiindcă ea era prima. Şi singurul motiv pentru care i-au dat premiul a fost fiindcă erau fotografii acolo.

— Povesteşte-le şi lor de ce te-ai dus la „Sears”, Reba.

— Voiam să merg la toaletă, zise Reba, izbucnind în râs, cu capul pe spate.

Avea mâinile mânjite de zeamă de mure şi, când şi-a şters lacrimile de la ochi, şi-a întins o dâră vineţie de la nas până la pometi. Mult mai gingaşă decât Pilate sau Hagar, Reba avea ochi curaţi ca de prunc. Toate trei aveau aerul lor inocent, însă pe chipul lui Pilate şi al lui Hagar desluşeai parcă şi ceva mai complicat. Doar Reba, cu pielea ei mai deschisă la culoare şi plină de bubuliţe, cu atitudinea ei respectuoasă, te făcea să crezi că la ea simplitatea putea însemna chiar vid de idei.

— Nu există în oraş decât două toalete publice unde au voie persoanele de culoare: la restaurantul

„Mayflower” şi la „Sears”. La „Sears” era mai aproape. Noroc că m-a ajutat organismul. M-au ţinut acolo cincisprezece minute ca să-mi ia numele şi adresa unde să-mi trimită inelul. Dar n-am vrut să-i las să mi-l trimită acasă. Nu i-am slăbit o clipă, întrebându-i de nu ştiu câte ori: „Ăsta-i concurs de-adevăratelea? Eu nu vă cred”.

— I-a costat un inel cu diamant ca să te scoată de-acolo. Şi-aşa lumea se-adunase ciorchine, iar muştele nu s-ar fi lăsat nici ele mai prejos, spuse Hagar.

— Şi ce-o să faci cu inelul? o întrebă Milkman.

— O să-l port. Rar câştig ceva care să-mi placă.

— Tot ce câştigă dă mai departe, spuse Hagar.

— Unui bărbat, zise Pilate.

— Nu vrea să păstreze niciodată nimic…

— Asta vrea ea să câştige – un bărbat…

— Mai ceva decât Moş Crăciun…

— Ăia cu noroc ciudat n-au noroc deloc…

— *El* vine doar o dată pe an…

Hagar şi Pilate fragmentau conversaţia, smulgând fiecare câte-o remarcă, mai mult pentru sine decât pentru Milkman sau Guitar – ori chiar Reba, care îşi vârâse inelul la loc în rochie şi zâmbea drăgălaş, despărţind cu îndemânare murele purpurii de crenguţele lor.

Milkman avea pe-atunci un metru şaptezeci şi trei, dar nu ţinea minte să mai fi fost vreodată în viaţă atât de fericit. Era cu prietenul lui, un băiat

mai mare – înţelept, şi bun, şi neînfricat. Şedea confortabil în faimoasa vinărie; era înconjurat de nişte femei care păreau bucuroase de prezenţa lui şi care râdeau în gura mare. Şi era îndrăgostit. Nici nu era de mirare că taică-său se temea de ele.

— Când o să fie gata vinul ăsta? întrebă el.

— Şarja asta? Peste câteva săptămâni, spuse Pilate.

— O să ne dai şi nouă un pic? zâmbi Guitar.

— Sigur. Vrei un pic şi-acum? E vin destul în pivniţă.

— Nu vreau din ăla. Vreau un pic din ăsta. Din vinul făcut de mine.

— Crezi că tu l-ai făcut pe-ăsta? râse Pilate. Crezi că e de-ajuns să ciuguleşti nişte mure de pe ramură şi gata, s-a făcut vinul?

— Oh, exclamă Guitar, scărpinându-se în cap. Am uitat. Trebuie să storcim fructele cu picioarele goale.

— Cu picioarele?! Cu picioarele?! repetă Pilate, indignată. Unde-ai mai pomenit tu să faci vin cu picioarele?

— S-ar putea să fie bun la gust, mamă, interveni Hagar.

— N-are cum să fie mai rău, zise Reba.

— E bun de ceva vinul tău, Pilate? întrebă Guitar.

— N-aş putea să-ţi spun.

— De ce?

— N-am gustat niciodată din el.

Milkman râdea.

— Vinzi vin din care nici măcar nu guşti?

— Oamenii nu-l cumpără pentru gust. Îl cumpără ca să se-mbete.

Reba aprobă, mişcând din cap.

— Aşa făceau, oricum. Acu nu mai cumpără nimic.

— Nu mai vrea nimeni vin ieftin de casă. S-a terminat cu Depresiunea, zise Hagar. Toţi au de lucru acum. Îşi pot permite să cumpere *Four Roses.*

— Dar tot cumpără mulţi, îi spuse Pilate.

— De unde faceţi rost de zahăr pentru vin? întrebă Guitar.

— De pe piaţa neagră, spuse Reba.

— De unde „mulţi”? Spune adevărul, mama. Dacă Reba n-ar fi câştigat atâtea kilograme de produse de la băcănie, am fi murit de foame iarna trecuută.

— Ba n-am fi murit deloc, zise Pilate, băgând în gură alt ciot de crenguţă.

— *Ba da,* am fi murit.

— Hagar, n-o mai contrazice pe mama, şopti Reba.

— Cine ne-ar fi hrănit? o ţinu Hagar morţiş. Mama poate să stea luni în şir fără mâncare. Ca șopârlele.

— Șopârlele rezistă atâta timp fără mâncare? întrebă Reba.

— Fetiţo, nu te-a lăsat nimeni să flămânzeşti. Ai rămas vreodată lihnită de foame? o întrebă Pilate pe nepoata ei.

— Bineînţeles că n-a rămas niciodată flămândă,

spuse mama ei.

Hagar azvârli o creangă peste mormanul de pe podea şi se frecă pe degetele care se înroşiseră tare la vârf.

— Am avut şi zile în care am rămas flămândă.

Cu iuţeala unor păsărele, Pilate şi Reba ridicară brusc capul. Se uitară amândouă la Hagar, după care se priviră în ochi.

— Scumpete? spuse Reba cu duioşie. Ţi-a fost foame, scumpete? De ce n-ai spus nimic? continuă Reba îndurerată. Ţi-am fi dat tot ce-ţi doreai, scumpete. Tot. *Ştiai* şi tu asta.

Pilate scuipă în palmă fărâma de crenguţă din gură. Chipul ei deveni imobil. Fără mişcarea permanentă a buzelor, părea o mască. Milkman avea senzaţia că undeva tocmai se stinsese o lumină. Privea chipul femeilor. Faţa Rebei se boţise. Lacrimi îi şiroiau pe obraji. Faţa lui Pilate era neclintită ca moartea, dar vigilentă, de parcă ar fi aşteptat vreun semnal. Profilul lui Hagar rămânea ascuns sub păr. Fata era aplecată cu coatele pe coapse, frecându-şi degetele care păreau pătate de sânge în lumina aceea palidă. Avea unghiile foarte-foarte lungi.

Liniştea persista. Nici măcar Guitar nu se încumeta să rupă tăcerea.

Apoi Pilate vorbi:

— Reba. Fata nu s-a referit la mâncare.

Începând să înţeleagă, Reba se lumină treptat la

faţă, dar nu răspunse nimic. Pilate începu să fredoneze şi se apucă iarăşi să desprindă murele de pe crenguţe. După câteva momente, Reba i se alătură; fredonau în perfectă armonie amândouă, până când Pilate îşi luă rolul de solistă:

Oh, Sugarman, ia-mă de-aici acum
Să nu mă-nec în puful de bumbac.
Oh, Sugarman, ia-mă de-aici acum.
Să nu mă-njuge albul de grumaz…

Când cele două femei începură să cânte în cor, Hagar înălţă capul şi cântă cu ele.

Oh, Sugarman, departe zboară
Sugarman, te du în nori
Sugarman, ceru-l brăzdează
Sugarman, acas s-ajungi.

Milkman abia mai respira. Vocea lui Hagar absorbea parcă şi ultimele fărâme din ceea ce fusese inima lui. Când simţi că avea să leşine de povara care-i apăsa fiinţa, se încumetă să arunce o privire spre prietenul lui; văzu atunci apusul de soare scânteind în ochii lui Guitar şi adumbrind molcomul surâs atotştiutor.

Tot deliciul acelei zile care pentru Milkman fusese minunată, mai cu seamă fiindcă implicase atâta

secret şi sfidare, se risipi în nicio oră de la întoarcerea tatălui său. Freddie îi adusese la cunoştinţă lui Macon Dead că fiu-său îşi petrecuse după-amiaza „bând la vinărie”.

— Minte. N-am băut nimic. Nimic. Guitar n-a căpătat nici măcar paharul cu apă pe care-l ceruse.

— Freddie nu minte niciodată. Interpretează greşit, dar de minţit, nu minte niciodată.

— Pe tine te-a minţit.

— Că ai băut vin? Poate. Dar nu şi că ai fost acolo, eh?

— Nu, tată. Despre asta n-a minţit, recunoscu Milkman pe un ton mai moale, dar reuşind să păstreze acelaşi ton sfidător.

— Ia să-mi spui tu mie atunci care erau instrucţiunile mele?

— Mi-ai zis să nu mă duc acolo. Să nu mă duc la Pilate.

— Exact.

— Dar nu mi-ai spus niciodată de ce. Sunt veri cu noi. Ea e sora ta bună.

— Şi tu eşti unicul meu fiu. Şi vei face ce îţi spun eu să faci. Cu sau fără explicaţii. Atâta timp cât vei mai sta cu picioarele sub masa mea, vei face în casa asta ceea ce ţi se spune să faci.

La vârsta de cincizeci şi doi de ani, Macon Dead era un bărbat la fel de impunător ca şi la patruzeci şi doi de ani, când Milkman credea despre el că e cel mai mare lucru din lume. Mai mare chiar şi

decât casa în care locuiau ei. Dar astăzi văzuse o femeie care era exact la fel de înaltă şi care îl făcuse şi pe el să se simtă înalt.

— Ştiu că sunt cel mai mic din familia asta, dar nu înseamnă că am rămas un ţânc. Tu mă tratezi de parcă aş fi un ţânc. Îmi tot zici că nu eşti dator să-mi explici nimic. Cam cum crezi tu că mă simt eu atunci? Ca un ţânc, aşa mă simt. Ca un ţânc de doisprezece ani!

— Să nu-ndrăzneşti să ridici vocea la mine.

— Aşa se purta şi tatăl tău cu tine când aveai doisprezece ani?

— Ia măsoară-ţi cuvintele! tună Macon.

Scosese mâinile din buzunare, dar nu ştia ce să facă acum cu ele. Momentan, era derutat. Întrebarea pusă de fiul lui schimbase datele. Se vedea pe sine ca la doisprezece ani, în locul lui Milkman acum, şi simţind ceea el însuşi simţise atunci pentru tatăl lui. Toropirea care îl cuprinsese când văzuse cum bărbatul pe care îl iubea şi îl admira se prăbuşeşte de pe gard; ceva îl cutremurase îngrozitor din cap până-n picioare pe când urmărea zvârcolirile trupului prin praf. Tatăl lui şezuse cinci nopţi la rând pe un gard de fier, cu puşca la piept, ca până la urmă să moară apărându-şi domeniul. Asta simţea oare acest băiat pentru el? Poate că venise vremea să-i povestească unele lucruri.

— Da, spune – aşa se purta?

— Munceam cot la cot cu tata. Cot la cot cu el. De pe la vârsta de patru-cinci ani am muncit împreună. Doar noi doi. Mama noastră era moartă. A murit când s-a născut Pilate. Pilate era mică de tot. Stătea la altă fermă pe timpul zilei. O duceam eu acolo, în braţe, în fiecare dimineaţă. Pe urmă traversam câmpul înapoi şi mă întâlneam cu tata. O înhămam pe Preşedintele Lincoln la plug şi… Aşa îi ziceam noi ei: Preşedintele Lincoln. Tata zicea că Lincoln fusese un bun plugar înainte de a deveni preşedinte şi că nu-i bine să iei un bun plugar de la munca lui pe arătură. Tot tata numea ferma noastră „Raiul lui Lincoln”. Era o proprietate micuţă de tot. Dar mie mi se părea mare pe-atunci. Ştiu acum că era tare mică, poate vreo sută cincizeci de acri să fi avut. Noi aram şi cultivam cincizeci. Cam optzeci din domeniu era pădure. Valora probabil o avere în materie de stejari şi brazi; poate asta şi voiau oamenii ăia – lemn de construcţii, stejar şi brad. Aveam un heleşteu care era de patru acri. Şi un pârâu plin de peşte. Jos de tot, în inima văii. Şi cei mai frumoşi munţi de pe lume, Montour Ridge. Noi locuiam în Mountour County. Imediat la nord de Susquehanna. Cocina pentru porci avea patru despărţituri. Hambarul mare era de doisprezece metri pe patruzeci şi cinci, cu acoperiş în ape. Şi de jur-împrejur, în munţi, se găseau căprioare şi curcani sălbatici. Nici n-ai idee cât de bun era curcanul sălbatic aşa cum îl gătea tata. Întâi îl

ardea la foc iute. Îl ardea până se înnegrea de tot. În felul ăsta, îl sigila. Sigila sucul lui bun înăuntru. Pe urmă îl lăsa să se frigă la proţap vreo douăzeci şi patru de ore. Când tăiai şi dădeai la o parte crusta aceea de arsură neagră, carnea de dedesubt era fragedă, dulce şi suculentă. Aveam şi pomi fructiferi. Meri, vişini. Pilate a încercat să-mi facă odată plăcintă cu vişine.

Macon tăcu şi lăsă să se ivească un zâmbet. Nu mai povestise lucruri de-astea de ani de zile. Nici nu şi le mai amintise în ultima vreme. La început, după ce se însurase, obişnuia să discute cu Ruth despre Raiul lui Lincoln. Aşezat pe leagănul de pe verandă, pe întuneric, îi plăcea să recreeze prin vorbe pământul care ar fi trebuit să fie al lui. Sau, pe vremea când abia intrase în afaceri cu vânzarea caselor, îi plăcea să zăbovească pe la frizerie şi să stea la poveşti cu bărbaţii de-acolo. Dar de ani de zile nu mai avusese vreme de aşa ceva, şi nici chemare. Acum, însă, făcea din nou ca pe timpuri, cu fiul lui, şi fiecare detaliu din moşia aceea era limpede în mintea lui: puţul cu apă, livada de meri, Preşedintele Lincoln, mânza ei, Mary Todd; Ulysses S. Grant, vaca lor; generalul Lee, vierul lor. Aşa învăţase el puţina istorie pe care o ştia acum. Tatăl lui nu ştia să citească, nu ştia să scrie; ştia doar ceea ce vedea şi auzea din poveşti. Însă reuşise să întipărească în mintea lui Macon anumite figuri istorice şi, când era elev la şcoală, Macon se gândea

la personalitatea calului lui, a vierului lui ori de câte ori citea despre aceşti oameni. Poate că tatăl glumise când o botezase pe mârţoaga lor de povară „Preşedintele Lincoln”, însă Macon se gândea întotdeauna cu afecţiune la Lincoln, pe care îl iubise întâi în pielea unui cal puternic, serios, blajin şi supus. Îi plăcea chiar şi de generalul Lee, fiindcă într-o primăvară l-au tăiat şi au mâncat cea mai gustoasă carne de porc care se pomenise vreodată prin Virginia, „de la ciolan până la şuncă afumată, costiţe, cârnaţi, urechi, coadă, beregată” – timp de opt luni. Iar în noiembrie avuseseră jumări.

— Generalul Lee a fost de treabă, după părerea mea, îi spuse el lui Milkman, zâmbind. Cel mai grozav general pe care l-am cunoscut vreodată. Până şi fuduliile lui au fost gustoase. Şi ce delicioasă tocăniţă din măruntaie a făcut Circe atunci. Aha! Uitasem cum o chema pe femeie. Da, Circe, asta era. Muncea la o fermă mare de-a unor albi, în Danville, Pennsylvania. Ce ţi-e şi cu memoria asta! Ani de zile nu eşti în stare să-ţi aminteşti un lucru, ca pe urmă, aşa, dintr-odată, totul să ţi se redeştepte în minte. Făceau curse de câini acolo. Asta era marea distracţie pe-atunci. Cursele de câini. Ce-şi mai iubeau albii ăştia câinii! Ar fi fost în stare c-o mână să omoare un cioroi, iar cu cealaltă să se pieptene senini! În schimb, am văzut albi în toată firea plângând după câinele lor.

Lui Milkman i se părea că vocea lui Macon suna

altfel acum. Tonul era mai puţin aspru, iar felul lui de a vorbi era schimbat. Semăna mai mult la vorbă cu oamenii din Sud, cu graiul moale şi blajin. Milkman spuse şi el blând:

— Pilate zicea că pe tatăl vostru l-a împuşcat cineva şi-a zburat în aer de nu s-a văzut.

— Şaisprezece ani a trudit la ferma aia ca să ajungă să scoată bani din semănături. Acum, toată lumea creşte vite pentru lapte acolo. Atunci era altfel. Atunci era… frumos.

— Cine l-a împuşcat, tati?

Macon îşi fixă privirea asupra lui fiu-său.

— Tata nu ştia să citească, nu ştia nici măcar să se iscălească. Avea el un semn pe care-l făcea pe hârtie pentru asta. Dar l-au tras pe sfoară. A semnat el ceva, habar n-am ce, după care ăia i-au spus că ei sunt proprietarii fermei lui. Nu putea citi nimic, fiindcă nu ştia. Am încercat eu să-l învăţ, dar zicea că nu e-n stare să ţină minte toate semnuleţele alea de la o zi la alta. A scris un singur cuvânt în toată viaţa lui – numele lui Pilate; l-a copiat din Biblie. Asta ţinea ea împăturit în cercelul ăla. Păcat că nu m-a lăsat să-l învăţ. Tot răul pe care l-a păţit i s-a tras de la faptul că nu ştia să citească. Şi cu numele lui a scrântit-o tot fiindcă nu ştia să citească.

— Cu numele lui? Cum?

— Când a venit eliberarea. Toţi oamenii de culoare din stat trebuiau să se înregistreze la Biroul Persoanelor Eliberate.

— Tatăl tău era sclav?

— Ce-ntrebare prostească mai e şi asta? Sigur c-a fost sclav. Spune-mi tu mie unul care nu era sclav înainte de 1869! Toţi trebuiau să se înregistreze. Şi ăia liberi, şi ăia ne-liberi. Adică, ăia liberi foşti sclavi. Tata era un flăcăiandru pe-atunci, dar s-a dus să fie luat în evidenţă, însă omul de la ghişeu era beat criţă. L-a întrebat pe tata unde se născuse. El i-a zis Macon. Pe urmă l-a întrebat cine era tatăl lui. El a răspuns: „E mort”, aşa i-a zis. L-a întrebat al cui sclav fusese, dar tata i-a zis: „Sunt liber”. Şi-aşa, yankeul a completat toate astea, numai că în căsuţe greşite. L-a scos că se născuse la Dunfrie, unde mama naibii o mai fi şi asta, iar în căsuţa pentru nume, dobitocul a scris „Dead” virgulă „Macon”. Macon Mortu’, cum ar veni. Însă tata nu ştia să citească, aşa că n-a aflat sub ce nume fusese luat în evidenţă decât abia când i-a spus mama. S-au cunoscut în tren, când mergeau spre nord. Au început să discute ba de una, ba de alta, i-a povestit că era sclav eliberat şi i-a arătat şi ei actele lui. Mama s-a uitat la documente şi i-a citit cu voce tare ce scria acolo.

— Dar nu era obligat să păstreze numele din acte, nu-i aşa? Putea să fi folosit numele lui adevărat, nu?!

— Îi plăcea mamei. Numele, vreau să zic. Zicea că e ceva nou şi că aşa se şterge tot trecutul. Se şterge complet.

— Dar care era numele lui adevărat?

— Nu-mi prea mai aduc aminte de mama. A murit când eu aveam patru ani. Avea pielea deschisă la culoare şi era drăguţă. Mie mi se părea că arăta ca o femeie albă. Eu şi Pilate nu semănăm deloc cu ea. Dacă te-ai îndoi vreodată că provenim din Africa, e suficient doar să te uiţi la Pilate. E leită tata, care arăta exact ca în pozele alea cu africani. Un african din Pennsylvania. Se şi comporta ca ăia. Odată ce-l vedeai că se închide parcă la faţă mai ceva ca o uşă.

— Am văzut-o şi pe Pilate cu faţa aşa.

Milkman se simţea parcă mai apropiat şi mai încrezător acum, când tatăl lui îi vorbise pe un ton atât de relaxat şi prietenos.

— Să ştii că nu m-am răzgândit, Macon. Nu vreau să te duci pe-acolo.

— De ce? Tot nu mi-ai spus încă de ce.

— Ascultă atent ce-ţi spun eu. Nu-i de bine cu femeia aia. E ca un şarpe şi, chiar dacă te poate vrăji ca un şarpe, tot şarpe rămâne, să ştii.

— Uiţi că vorbeşti despre sora ta, pe care o cărai dimineaţa în braţe pe câmp, până la altă fermă.

— Asta a fost demult de tot. Ai văzut-o şi tu. Cum ţi s-a părut? Ca o femeie drăguţă? Normală?

— Păi, ştii, ea…

— Sau ca una care e-n stare să te taie la beregată?

— Nu, tati, nu mi s-a părut deloc aşa.

— Ei bine, află că *ea* aşa e.

— Dar ce-a făcut?

— Nu contează ce-a făcut, ci cum este.

— Şi cum este?

— Ca un şarpe, ţi-am zis. Ai auzit vreodată povestea aia cu şarpele? Cu omul ăla care-a văzut un pui de şarpe pe jos? Ei bine, uite, un om a văzut un şerpişor care zăcea rănit şi bolnav în praf. Şi omului i s-a făcut milă de şerpişor, şi l-a ridicat de jos, l-a pus binişor în coş şi l-a luat acasă. Şi l-a hrănit, l-a îngrijit frumos până când şerpişorul s-a făcut un şarpe mare şi voinic. Îi dădea să mănânce din mâncarea lui. Până când, într-o bună zi, şarpele s-a întors spre el şi l-a muşcat. Şi-a înfipt limba veninoasă drept în inima omului. Şi, cum zăcea el acolo, pe moarte, a întors capul spre şarpe şi l-a întrebat, „De ce-ai făcut asta?" i-a zis el. „N-am avut eu grijă mereu de tine? Nu te-am salvat eu de la moarte?" Şi şarpele i-a zis: „Ba da". „Dar atunci de ce-ai făcut asta? De ce m-ai omorât?" Ştii ce i-a răspuns şarpele? Face şarpele: „Dar ai ştiut tot timpul că sunt şarpe, nu-i aşa?" Aşa şi acum. Vreau să nu mai pui piciorul în vinăria aia şi să te fereşti cât poţi de Pilate.

Milkman lăsă capul în jos. Tăică-său nu-i explicase nimic.

— Băiete, nu-ţi mai pierde timpul pe-acolo. În afară de asta, a venit vremea să începi să înveţi cum se munceşte. Te-apuci de luni. După şcoală, vii la mine la birou; munceşti vreo două ceasuri acolo şi

înveţi ce e viaţa. Pilate nu te poate învăţa nimic de folos pentru lumea asta. Poate pentru următoarea, dar nu pentru asta. Hai să-ţi spun eu acum cel mai important lucru pe care nu trebuie să-l uiţi niciodată: fii proprietar. Şi-atunci proprietăţile tale vor dobândi la rândul lor alte proprietăţi. Aşa vei deveni stăpân pe tine şi pe alţii, deopotrivă. Începând de luni, te voi învăţa cum.

3

Viaţa lui Milkman s-a îmbunătăţit enorm după ce a început să lucreze pentru Macon. Contrar celor sperate de tatăl lui, acum avea şi mai mult timp ca să meargă pe la vinărie. Ocupându-se la faţa locului de casele pe care Macon le dădea cu chirie, Milkman avea posibilitatea să stea mai mult prin Southside şi să ajungă să cunoască şi el oamenii pe care Guitar îi ştia aşa de bine. Milkman era tânăr şi se purta prietenos – adică exact invers decât tatăl lui –, iar chiriaşii se simţeau suficient de relaxaţi în prezenţa lui încât să-l tachineze fără răutate, să-i dea de mâncare şi să i se destăinuie. Era destul de greu, însă, să se vadă prea mult cu Guitar. Doar sâmbăta era sigur că îl putea găsi. Dacă Milkman se scula destul de devreme sâmbăta dimineaţa, atunci putea să-l prindă pe Guitar înainte ca el să plece haimana pe străzi şi înainte să trebuiască să-l ajute

pe Macon să strângă chiriile de la oameni. Dar erau şi zile în cursul săptămânii când conveneau amândoi să chiulească de la şcoală şi să caşte gura prin oraş, iar în una dintre aceste zile Guitar l-a dus la tripoul lui Feather, pe Tenth Street, drept în mijlocul zonei Malului Sângeros.

Era unsprezece dimineaţa când Guitar a deschis uşa localului şi a striga:

— Hei, Feather! Dă-ne şi nouă două „capace roşii”.

Feather, un bărbat scund şi bondoc, cu rari cârlionţi pe cap, ridică privirea spre Guitar, pe urmă spre Milkman, şi se încruntă.

— Scoate-l p-ăsta de-aici.

Guitar încremeni locului, urmărind din ochi direcţia privirii crâşmarului spre faţa lui Milkman şi înapoi. Cei şase muşterii de-acolo, care jucau biliard american, se întoarseră şi ei, la auzul vocii lui Feather. Trei dintre ei erau piloţi din Forţele Aeriene, Unitatea 332 de avioane de vânătoare. Chipiurile lor frumoase şi minunatele scurte de piele erau puse cu grijă pe scaune. Toţi erau tunşi foarte scurt, cu mânecile cămăşilor răsucite şi răsfrânte meticulos în sus pe antebraţe, iar din buzunarele pantalonilor le atârna câte-un capăt de fular alb. Lanţuri de argint străluceau la gâtul lor, iar feţele aveau un aer uşor amuzat în timp ce, conştiincioşi, frecau cu cretă vârful tacurilor.

Lui Guitar îi luceau obrajii de jenă.

— E cu mine, zise el.

— Ţi-am spus să-l scoţi de-aici.

— Haide, Feather, e prietenul meu.

— E băiatul lui Macon Dead, aşa-i?

— Ei, şi?

— Şi scoate-l afară de-aici.

— N-are nicio vină pentru cine e tatăl lui, remarcă Guitar, încercând să-şi stăpânească vocea.

— Dar nici eu n-am. Afară!

— Ce ţi-a făcut taică-său?

— Nimic deocamdată. De-asta vreau să plece de-aici.

— Dar el nu-i ca taică-său.

— Nici nu-i nevoie să fie ca el – suficient că vine *de la* el.

— Răspund eu pentru…

— Nu mai parlamenta degeaba cu mine, Guitar. Scoate-l afară. Nu vezi că-i un mucos?!

Piloţii râdeau. Un bărbat cu panglică albă la pălăria gri de pai spuse:

— Haide, Feather, lasă-l pe băiat să stea.

— Tu să taci din gură. Eu sunt şef aici.

— Ce rău poate să-ţi facă? Un puştan de doisprezece ani, adăugă omul, zâmbindu-i lui Milkman care se abţinu să nu-l corecteze, spunând „Ba am treisprezece ani”.

— Dar nu-i treaba ta, corect? i-o trânti Feather. Ce, tu stai cu chirie la taică-său sau eu, zi?! Tu ai o autorizaţie de funcţionare de care trebuie să te ţii

cu dinţii sau eu, spune, mă, spune…

Feather se răstea la tipul cu panglică albă la pălărie la fel de acru ca şi la băieţi. Profitând de ocazia oferită de noua ţintă a răbufnelilor lui Feather, Guitar tăie aerul cu latul palmei de parcă ar fi izbit cu toporişca într-un copac şi strigă:

— Las’ că ne lămurim noi doi mai târziu! Vino, mă. Hai să ne cărăbănim de-aici.

Glasul lui răsuna acum tare şi profund – suficient de tare şi de profund cât pentru doi. Milkman vârî mâinile în buzunarele de la spate şi pomi după amicul lui spre uşă. Se căznea să întindă bine gâtul în sus, ca să nu dezmintă semeţia glacială pe care spera că soldaţii aceia o văzuseră în ochii lui.

În tăcere, străbătură pe jos Tenth Street până când ajunseră la o bancă de piatră care creştea parcă din pământ, la marginea trotuarului. Se opriră acolo şi se aşezară cu spatele spre cei doi bărbaţi în halate albe care îi urmăreau cu privirea. Unul dintre bărbaţi stătea rezemat de canatul uşii unei frizerii. Celălalt şedea pe un scaun înclinat cu speteaza spre geamul vitrinei aceleiaşi frizerii. Erau proprietarii frizeriei, Tommy Railroad şi Hospital Tommy. Adică Tommy Cale-Ferată şi Tommy-Spital. Băieţii nu vorbeau nici cu bărbaţii, niciunul cu celălalt. Şedeau pur şi simplu şi urmăreau traficul de pe stradă.

— Ce s-a întâmplat, Guitar? S-a prăbuşit tavanul la academia voastră de studii? zise de pe scaunul lui

Hospital Tommy.

Avea ochi apoşi, că ai bătrânilor, însă în rest părea tânăr şi voinic. Tonul lui era dezinvolt, dar sugera totuşi autoritate.

— Nu, domnule, îi răspunse Guitar peste umăr.

— Atunci ce căutaţi, rogu-vă, aici, pe străzi, la ora asta din zi?

Guitar ridică din umeri.

— Ne-am luat şi noi o zi liberă, domnule Tommy.

— Şi tovarăşul tău? E şi el în vacanţă de studii?

Guitar încuviinţă din cap. Hospital Tommy vorbea ca o enciclopedie vie, aşa că Guitar mai mult ghicea decât îi înţelegea cuvintele acestuia. Milkman continua să se uite la maşinile care treceau pe-acolo.

— Nu s-ar zice că vă distraţi prea mult în ziua voastră liberă. Mai bine rămâneaţi între zidurile academiei dacă tot n-aveţi chef de nimic.

Guitar se scotoci după ţigări şi îi oferi una lui Milkman.

— M-a scos din sărite Feather, atâta tot.

— Feather?

— Da. N-a vrut să ne lase înăuntru. Eu mă duc acolo tot timpul. Tot timpul, şi n-are nimic de zis. Dar azi ne-a dat afară. A zis că prietenul ăsta al meu e prea mic. Păi, te-aşteptai la aşa ceva tocmai din partea lui Feather?! Unde s-a mai pomenit să-i pese lui de vârsta muşteriilor?

— Habar n-aveam că unui nătărău ca Feather îi

poate trece prin minte să-i pese de ceva pe lumea asta!

— Nici nu-i pasă. Face doar pe grozavul. N-a vrut să mă servească nici măcar cu o bere.

Railroad Tommy râdea încetişor, în cadrul uşii.

— Asta ţi-era ţie? Că n-a vrut să te servească nici măcar cu o bere? făcu el, frecându-se pe ceafă, după care îndoi degetul spre Guitar. Ia vino-ncoa', băiete, ca să-ţi povestesc eu ce alte chestii n-ai să capeţi tu niciodată pe lumea asta. Vino aici, ca să-ţi spun.

Fără tragere de inimă, se ridicară în picioare şi se apropiară sfioşi de bărbatul care râdea.

— Crezi că-i mare scofală? Că n-ai căpătat o bere? Păi, ia să te-ntreb eu ceva. Ţi s-a întâmplat vreodată să rămâi înlemnit de uimire în vagonul restaurant al expresului de Baltimore-Ohio în miez de noapte, când au închis la bucătărie şi toate mesele sunt frumos aranjate pentru a doua zi? Iar locomotiva goneşte pe şine şi trei amici te-aşteaptă să fii al patrulea la o partidă de cărţi?

Guitar clătină din cap.

— Nu, niciodată n-am…

— Corect, şi nici nu ţi se va întâmpla vreodată. Poftim încă o plăcere de care vei fi privat, în afară de sticla aia de bere.

Guitar zâmbea.

— Domnule Tommy, îngăimă el, dar Tommy îi reteză vorba:

— Te-ai străduit vreodată paisprezece zile la rând să vii direct acasă, unde te-aşteaptă o dulceaţă de femeie, cu patul înfășat curat şi cu friptură bună pe masă? Eh? insistă el, uitându-se la Milkman. Zi, ştii tu ce-nseamnă asta?

Milkman zâmbi şi spuse:

— Nu, domnule.

— Nu? Păi, nu visa că o să ţi se întâmple şi ţie, fiindcă uite încă un lucru de care nu vei avea parte.

Hospital Tommy scoase de sub halat o scobitoare ascuţită la vârf.

— Nu-l mai necăji pe băiat, Tommy.

— Cine-l necăjeşte?! îi spun adevărul. N-o să ştie el niciodată ce-nseamnă asta. Nici el, nici celălalt. Şi să-ţi mai spun eu ce n-o să mai ai încă. Nu o să ai niciodată maşina ta personală, cu fotolii roşii de catifea care se rotesc cum vrei tu. Nu. Şi n-o să ai niciodată toaleta ta şi nici patul tău cu baldachin. N-o să ai valet, bucătăreasă şi nici secretară care să te-nsoţească la drum şi să facă tot ce-i spui tu. Tot: până şi să potrivească temperatura apei din cadă sau să aibă grijă ca tutunul din tabacheră să fie *mereu* proaspăt şi moale. Şi mai e ceva ce nu vei avea niciodată. Ştii tu ce-nseamnă să ai cinci mii de dolari bani peşin în buzunar şi să intri într-o bancă, şi să-i spui bancherului că vrei o casă aşa-şi-aşa, care să fie pe o stradă, situată aşa-şi-aşa, iar el să ţi-o vândă pe loc? Ei bine, nu ştii şi nici nu vei şti vreodată. Şi nu vei avea niciodată un conac mare,

de guvernator, şi nici opt mii de acri de lemn de pădure pe care să-l vinzi cum vrei. N-o să fii niciodată comandant de navă, nici şef de tren, şi poţi să te înrolezi mult şi bine în Unitatea 332 dacă ai chef să dobori de unul singur o mie de avioane germane, după care să aterizezi în curtea lui Hitler şi să-l iei la biciuit cu mâinile tale, că tot degeaba, patru stele pe piepţii cămăşii nu vei purta niciodată. Nici măcar trei, să ştii. Şi ţie n-o să ţi se-aducă niciodată micul dejun pe tavă, dimineaţa devreme, cu un trandafir roşu alături de două cornuri calde şi o cană cu cacao fierbinte. Nu-nu. Asta niciodată. Şi nici n-o să guşti vreodată carne de fazan ţinut douăzeci de zile în frunze de palmier, umplut cu orez brun şi fript frumos la foc ca să fie fraged şi moale de-ţi vine să plângi. Nu, nici vin Rothschild din 1929 sau măcar Beaujolais n-o să ai alături, ca să-ţi alunece carnea mai bine pe gât.

Câţiva trecători se opriseră ca să asculte predica lui Tommy.

— Ce se-ntâmplă? îl întrebară ei pe Hospital Tommy.

— N-a vrut Feather să le dea o bere, spuse el.

Bărbaţii râseră.

— *Nici* bezele n-o să pupaţi vreodată! continuă Railroad Tommy. Niciuna! Aşa ceva n-o să aveţi niciodată!

— Nici bezele? zise Guitar, făcând ochii mari de groază şi apucându-se cu mâinile de gât. Îmi frângi

inima!

— În fine, bravo. Uite ceva ce vei avea sigur – o inimă frântă, spuse Railroad Tommy cu o privire blajină deja, din care pierise însă veselia dinainte. Şi prostie. Prostie cu carul. Pe asta poţi conta fără teamă.

— Dar, domnule Tommy, se miorlăi Guitar cu o umilinţă prefăcută, noi n-am vrut decât o sticlă de bere, atâta tot.

— Da, bine, zise Tommy. Da, bun venit printre noi.

*

— Ce-s alea bezele?

Se despărţiră de cei doi Tommy, lăsându-i exact cum îi găsiseră, şi îşi văzură de drum în continuare pe Tenth Street.

— Nişte chestii dulci, răspunse Guitar. Un desert.

— Şi sunt bune?

— Habar n-am. Eu nu pot mânca dulciuri.

— Nu?! se miră Milkman. Dar de ce?

— Mi se face greaţă de la ele.

— Şi nu-ţi place nimic dulce?

— Ba da, fructele. Dar nimic cu zahăr. Să nu fie bomboane, tort, chestii de-astea, nu. Nu suport nici măcar mirosul. Îmi vine să vomit imediat.

Milkman încerca să găsească o cauză fizică. Nu-i prea venea să aibă încredere într-o persoană căreia nu-i plăceau dulciurile.

— Poate ai diabet zaharat.

— Cum să faci diabet zaharat dacă nu mănânci

zahăr?! Dimpotrivă, te îmbolnăveşti de diabet tocmai dacă mănânci mult zahăr.

— Atunci de la ce-o fi?

— Nu ştiu. Dulciurile mă duc cu gândul la morţi. Şi la albi. Şi încep să borăsc.

— La morţi?

— Da. Şi la albi.

— Nu-nţeleg.

Guitar nu spuse nimic, aşa că Milkman continuă:

— Şi de când eşti aşa?

— De când eram mic. De când pe tata l-a tăiat joagărul în bucăţi, iar şeful lui a venit să ne dea prăjiturele, nouă, copiilor. Nişte bomboane. O pungă mare cu bomboane. Le făcuse nevastă-sa special pentru noi. Şi ce dulci puteau fi astea. Mai dulci decât siropul. Dulci de tot. Mai dulci decât…

Se opri din mers şi îşi şterse broboanele de sudoare de pe frunte. Îi pierise culoarea din ochi şi privirea îi fugea în toate părţile. Trase un scuipat pe trotuar.

— Sta… stai un pic, şopti el, vârându-se în spaţiul dintre un restaurant pescăresc şi Coaforul lui Lily.

Milkman îl aşteptă pe trotuar, holbându-se la vitrina cu perdele a salonului de coafură. Nu există coafor fără perdele sau jaluzele. La frizerii nu există aşa ceva. Femeilor nu le place ca lumea de pe stradă să se uite la ele când se coafează. Le e ruşine.

Guitar reapăru în fine; îi dăduseră lacrimile tot

forţându-se să vomite.

— Haide, spuse el. Hai să ne luăm nişte iarbă. Asta măcar pot să-mi permit.

Pe la vârsta de paisprezece ani, Milkman remarcase că avea un picior mai scurt decât celălalt. Când stătea desculţ în picioare, drept ca un par, piciorul stâng rămânea cam cu un centimetru deasupra podelei. Aşa că prefera să nu stea niciodată drept; se gârbovea cu umerii în faţă sau se rezema de ceva ori stătea cu un şold scos mai în afară, şi niciodată nu i-a povestit cuiva despre asta – niciodată. Când Lena a spus: „Mamă, dar ce-are ăsta de merge *aşa?",* el a răspuns: „Treaba mea cum merg! Şi dacă am chef, calc şi peste tine, nasoalo". Ruth a spus: „Fiţi cuminţi, amândoi. E de la durerile de creştere la el, Lena". Dar Milkman ştia că nu era aşa. Nu şchiopăta – nicidecum –, ci doar lăsa impresia asta, fiindcă în realitate mersul lui părea ceva studiat, cu paşi ţanţoşi, aşa cum umblă flăcăii când vor să facă pe grozavii. Pe el îl deranja, însă, aşa că a deprins mişcări şi obiceiuri menite să ascundă ceea ce pentru el era un defect usturător. Când şedea jos, punea glezna stângă pe genunchiul drept, dar niciodată invers. Şi când dansa, făcea paşii cu picioarele ciudat de ţepene, ceea ce fetelor le plăcea la nebunie, aşa că până la urmă ceilalţi băieţi ajungeau să-l imite ca să fie pe gustul lor. Diformitatea exista mai ales în mintea

lui. Mai ales, dar nu întru totul, din moment ce, după câteva ore de jucat baschet pe teren, îl apucau nişte junghiuri grozave în piciorul cu pricina. Începuse să cultive durerile astea zicând că erau de la poliomielită, în felul acesta simţindu-se tainic legat de răposatul preşedinte Roosevelt. Chiar şi când toată lumea ajunsese să se înnebunească după Truman fiindcă înfiinţase un Comitet pentru Drepturi Civile, Milkman tot pe FDR îl prefera pe ascuns, simţindu-se foarte, foarte apropiat de el. Mai apropiat, de fapt, de el decât de propriul tată, fiindcă Macon nu avea nicio imperfecţiune şi, cu înaintarea în vârstă, devenea parcă şi mai puternic. Milkman se temea de taică-său, îl respecta, dar ştia că, din cauza piciorului, nu va putea rivaliza niciodată cu el. De aceea încerca să se diferenţieze de el cât mai mult cu putinţă. Macon se bărbierea complet, până la piele; Milkman se străduia să-şi lase mustaţă. Macon purta papion; Milkman purta cravată lungă. Macon nu se pieptăna cu cărare; Milkman punea frizerul să-i radă o cărare în păr. Macon ura tutunul; Milkman încerca să bage ţigara în gură la fiecare cincisprezece minute. Macon agonisea banii: Milkman îi risipea în dreapta şi-n stânga. Nu putea să nu împărtăşească, totuşi, gustul lui Macon pentru pantofi buni şi şosete fine. Iar ca slujbaş angajat la taică-său, căuta din răsputeri să muncească aşa cum îi plăcea lui Macon să fie făcută treaba.

Macon era încântat. Fiu-său îi aparţinea acum lui, şi nu lui Ruth; în plus, putea răsufla uşurat că nu mai era nevoit să bată tot oraşul ca negustorii ambulanţi pentru a strânge chiriile. Afacerea lui părea mai onorabilă deja, iar el avea timp să gândească, să facă planuri, să discute cu bancherii, să citească anunţurile publice, licitaţiile, să se informeze care loturi urmau să fie impozitate, să afle care proprietăţi nu fuseseră revendicate de moştenitori, unde se croiau şosele noi, ce supermarketuri, ce şcoli se mai construiau; cine încerca să vândă şi ce guvernului pentru proiectele de locuinţe care aveau să se clădească. Cartierele care răsăreau peste noapte în jurul fabricilor de armament. Ştia că, fiind negru, nu va apuca o felie mare din plăcintă. Însă existau proprietăţi pe care nimeni nu le voia încă, sau mici margini ale unei proprietăţi pe care cineva nu dorea să le vadă pe mâna evreilor sau a catolicilor, ori proprietăţi despre care nimeni nu bănuia deocamdată că au vreo valoare. În 1945 exista chiar şi un pic de cremă de la plăcintă care mustea pe la marginea glazurii. Cremă care putea fi a lui. Totul se îmbunătăţise pentru Macon Dead în timpul războiului. Cu excepţia lui Ruth. Şi după ani şi ani, când se terminase cu războiul, iar crema aceea de la plăcintă i se prelinsese până în poală, făcându-i degetele lipicioase şi burdihanul până la genunchi, lui tot îi mai părea rău că n-o strânsese de gât

atunci, demult, în 1921. Tot se mai întâmpla ca Ruth să lipsească uneori noaptea de-acasă, numai că acum avea cincizeci de ani şi care amant ar fi putut rezista atâta timp? Dar mai ales, dacă exista un amant, cum să-i fi scăpat lui Freddie o asemenea informaţie? Macon a conchis că problema era lipsită de importanţă şi din ce în ce mai rar i se întâmpla să se enerveze atât de rău pe ea încât s-o ia la palme. Mai ales după incidentul final, care a devenit final fiindcă fiu-său, sărind în apărarea maică-sii, i-a ars lui una de l-a trântit de-a-ndărătelea drept în calorifer.

Milkman avea douăzeci şi doi de ani atunci şi, întrucât se regula deja de şase ani, aproape tot timpul cu aceeaşi femeie, începuse s-o vadă pe maică-sa în altă lumină. Nu mai era persoana care îl pisa să-şi pună galoşii, să se ferească de răceli şi să mănânce bine, care stătea în calea majorităţii micilor plăceri pe care el şi le-ar fi putut face acasă, fiindcă toate presupuneau o formă sau alta de murdărie, zgomot sau dezordine. Acum o vedea ca pe o femeie fragilă, care se mulţumea să facă lucruri mărunte; să crească şi să cultive mici organisme vii din cauza cărora n-ar suferi dacă ar muri: rododendroni, caraşi aurii, dălii, muşcate, lalele imperiale. Fiindcă toate aceste mici forme de viaţă mureau într-adevăr. Caraşii înotau până la suprafaţa apei, iar când lovea cu unghia în peretele acvariului nu fugeau terorizaţi la fund. Frunzele de

rododendron creşteau mari şi verzi, pentru ca exact când erau mai frumoase, să renunţe brusc la glorie şi să se pleoştească aidoma unor inimi galbene. Într-un fel, Ruth era invidioasă pe moarte. În toată suferinţa aceea care îi umpluse fiinţa când murise doctorul, existase şi un pic de orgoliu rănit, ca şi cum răposatul ar fi ales ceva mai interesant decât viaţa – o tovarăşă mai incitantă decât era ea – şi, deliberat, la chemarea morţii pornise pe urmele acesteia. Era cruntă în prezenţa morţii, chiar eroică se putea spune, cum nu se comporta în nicio altă situaţie. Ameninţarea morţii îi dădea direcţie, claritate, îndrăzneală. Indiferent de ceea ce făcuse Macon, ea rămăsese cu bănuiala că doctorul putea să nu moară, dacă ar fi vrut. Şi poate tocmai această suspiciune privind eşecul şi respingerea persoanei ei (plus o fărâmă de răzbunare împotriva lui Macon) o determina să-l împingă pe soţul ei pe cărări de unde nu mai exista altă ieşire decât violenţa. Lena considera că furiile lui Macon erau inexplicabile. Corinthians, însă, începuse să desluşească un plan. Vedea cum maică-sa învăţase să-l aducă pe bărbatu-său într-un punct, nu de putere (orice fetiţă de nouă ani putea să-i tragă o palmă lui Ruth şi să scape nepedepsită), ci de neputinţă. Ruth începea, de obicei, prin a descrie o întâmplare în care ea făcuse figură de bufon cumsecade. Totul a început ca o conversaţie plăcută la cină, inofensivă în aparenţă, din moment de

sentimentul de jenă o privea doar pe ea; în schimb, toţi puteau să admire onestitatea ei şi să râdă de naivitatea de care dăduse dovadă.

Fusese la nunta nepoatei doamnei Divorak. Anna Divorak era o unguroaică bătrână, fostă pacientă de-a tatălui lui Ruth. Răposatul doctor avusese mulţi pacienţi din rândul muncitorilor albi, la fel ca şi doamne albe din clasa de mijloc care îl considerau bărbat frumos. Anna Divorak era convinsă că doctorul îl salvase miraculos pe fiul ei de la moarte netrimiţându-l la sanatoriul de tuberculoşi, atunci, în 1903. Aproape toţi cei care se duceau la „azil”, cum îi ziceau ei, mureau acolo. Anna nu avea de unde să ştie că doctorul nu avea dreptul să colaboreze cu sanatoriul, după cum nu putea colabora nici cu spitalul Mercy. Şi, de asemenea, nu avea de unde să ştie că tratamentul folosit contra tuberculozei în 1903 era extrem de nociv pentru pacienţi. Ce ştia ea era că doctorul îi prescrisese băiatului un anumit regim alimentar, respectarea cu stricteţe a orelor de odihnă şi untură de peşte de două ori pe zi. Băiatul a scăpat cu viaţă. Era firesc, prin urmare, să vrea ca fiica doctorului miraculos să fie prezentă la nunta fiicei mai mici a acestui fiu. Ruth s-a dus şi când enoriaşii s-au dus la altar ca să primească ostia, a mers şi ea cu ei. Îngenuncheată acolo, cu capul plecat, nu şi-a dat seama că, având în vedere postura ei, preotului nu i-ar fi rămas decât să-i pună azima pe pălărie sau să o omită de la

împărtăşanie. Părintele şi-a dat seama imediat că nu era catolică de vreme ce nu a ridicat capul la cuvintele lui şi nu a scos limba ca să-i plaseze azima acolo cu grijă.

„Corpus Domini Noştri Jesu Christi", a zis atunci preotul, iar apoi, a şoptit către ea: „Sss. Capul sus!" Ea a ridicat privirea, a văzut azima şi pe paracliser ţinând o tăviță de argint dedesubt. „Corpus Domini Noştri Jesu Christi custodiat animam tuam..." Preotul a întins ostia spre ea şi ea a deschis gura.

Mai târziu, la petrecere, preotul a întrebat-o de-a dreptul dacă e catolică.

— Nu. Sunt metodistă, a răspuns ea.

— Am înţeles, a spus el. Ei bine, află că sfintele taine bisericeşti sunt rezervate pentru...

Dar exact atunci îl întrerupse bătrâna doamnă Divorak.

— Părinte, spuse ea. Vreau să-ţi fac cunoştinţă cu o bună prietenă a mea. Fiica doctorului Foster. Tatăl ei l-a salvat pe Ricky de la moarte. Ricky n-ar mai fi fost azi aici dacă...

Părintele Padrew zâmbi şi dădu mâna cu Ruth.

— Foarte încântat să vă cunosc, domnişoară Foster.

Era o întâmplare banală, povestită cu lux de amănunte. Lena a ascultat-o, retrăind fiecare fază emoţională prin care trecuse mama ei, de la extazul religios la încrederea nevinovată şi la sentimentul de jenă. Corinthians a ascultat cu spirit analitic şi

cu curiozitate – întrebându-se cum va transforma mama ei această istorioară într-o situaţie care să-l facă pe Macon or să se burzuluiască la ea, or s-o pocnească. Milkman asculta doar cu o ureche.

— „Eşti catolică?” m-a întrebat el. Păi, sigur m-am jenat iniţial, dar pe urmă i-am spus: „Nu, sunt metodistă”. Iar el s-a apucat să-mi explice că numai catolicii au voie să se împărtăşească într-o biserică catolică. Păi, eu n-am mai auzit aşa ceva. Credeam că oricine se poate împărtăşi. În biserica noastră, oricine poate veni în prima duminică. Ei bine, până să apuce el să continue, a apărut Anna şi i-a zis: „Părinte, vreau să-ţi fac cunoştinţă cu o bună prietenă a mea. Fiica doctorului Foster”. Să-l fi văzut pe preot atunci cum era tot numai zâmbete. A dat mina cu mine şi a spus că e *foarte* încântat şi onorat să mă cunoască. Aşa că totul a ieşit bine până la urmă. Dar, sincer vorbind, pe cuvânt dacă ştiam. M-am dus acolo ca un miel nevinovat.

— Cum adică nu ştiai că doar catolicii pot să se împărtăşească într-o biserică catolică? o întrebă Macon Dead pe un ton care insinua clar că nu o crede.

— Nu, Macon. De unde să ştiu?

— Când îi vezi că îşi fac şcoala lor, că nu-şi lasă copiii la un loc cu ceilalţi elevi la şcolile publice, îţi închipui tu că ar accepta ca fieștecine să intre cum are chef în bisericile lor?

— Împărtăşania rămâne împărtăşanie.

— Ce proastă eşti!

— Părintele Padrew n-a fost de părerea asta.

— Te-ai făcut de râs.

— Doamna Divorak n-a fost de părerea asta.

— Femeia a vrut doar să-i iasă nunta bine şi să te-oprească să nu strici dracului tot.

— Macon, te rog nu folosi un asemenea limbaj în faţa copiilor.

— Copii, pe naiba! Nu vezi că toţi au vârsta să meargă la vot?!

— Nu există niciun motiv de supărare.

— Vasăzică te faci de râs într-o biserică catolică, pui pe toată lumea într-o situaţie jenantă la nuntă, ca apoi să vii aici, la masă, şi să te lauzi ce grozavă ai fost tu?

— Macon…

— Şi mai ai tupeul să minţi aici, pretinzând că nu ştiai cum stau lucrurile?

— Dar pe Anna Divorak nu a deranjat-o deloc…

— Anna Divorak nu ştia nici măcar cum te cheamă. Te-a prezentat drept *fiica doctorului Foster!* Pun pariu cu tine pe o sută de dolari că nici acum nu ştie cum te cheamă. Tu, ca om, eşti un nimeni. Eşti fata-lu-tati.

— Exact, replică Ruth cu un glas subţire, dar neşovăitor. În mod sigur, sunt fata-lu-tati, să ştii, repetă ea zâmbind.

Macon nu se mai sinchisi să pună furculiţa jos. Îi dădu drumul să cadă pe masă, iar mâna pe care o

întinsese spre farfuria cu pâine se strânse în pumnul cu care o trosni în falcă pe Ruth.

Milkman nu premeditase nimic, însă trebuie să se fi aşteptat ca într-o bună zi, când Macon o va pocni, când va vedea cum maică-sa îşi acoperă buzele cu palma, plimbându-şi limba prin gură în căutarea vreunui dinte rupt şi constatând că nu a păţit nimic, când va observa că încearcă să-şi aranjeze proteza pe gingii fără să observe nimeni – şi că în ziua aceea el nu va mai fi în stare să suporte. Până ca taică-său să apuce să-şi tragă mâna înapoi, Milkman îl şi înhăţase pe la spate de gulerul hainei, îl smulsese în sus de pe scaun şi izbise cu el de calorifer. Storurile de la fereastră se izbiră de geam, înfăşurându-se sul până sus.

— Dacă te mai atingi vreodată de ea, te omor!

Macon era atât de şocat de ceea ce i se întâmplase, încât nici nu mai putea vorbi. Ajunsese să creadă, după atâţia ani în care insuflase respect şi frică oriunde punea piciorul, după atâţia ani în care fusese cel mai înalt bărbat din orice adunare, ajunsese să creadă aşadar că era imbatabil. Acum se târa pe lângă perete, uitându-se la un bărbat la fel de înalt ca el, dar cu patruzeci de ani mai tânăr.

Aşa cum tatăl clocotea de sentimente contradictorii în timp ce se târa pe lângă perete – umilinţă, furie şi, cu ciudă, mândrie pentru fiul lui, aşa şi fiul se simţea plin de contradicţii. Durere şi ruşine de a-şi vedea tatăl căzând ca o cârpă în faţa

unui bărbat – chiar dacă el era acela. Tristeţea de a descoperi că piramida nu era o minune a civilizaţiei, veche de cinci mii de ani, construită în mod misterios şi constant de generaţii după generaţii de oameni puternici care muriseră pentru a o desăvârşi, ci că fusese făcută în camera din dos, la „Sears”, de către un iscusit decorator de vitrine, toată o butaforie menită să ţină doar o viaţă de om.

Dar şi jubila. Simţea o bucurie năvalnică, veche precum dorinţa însăşi. Câştigase ceva şi pierduse ceva în aceeaşi clipă. Posibilităţi infinite şi responsabilităţi enorme se aşterneau în faţa lui, dar el nu era pregătit să profite de primele sau să accepte povara celorlalte. Aşa că păşi ţanţoş în jurul mesei şi o întrebă pe maică-sa:

— Te simţi bine?

Ea îşi privea unghiile.

— Da, mă simt bine.

Milkman se uită la surorile lui. Nu reuşise niciodată să le deosebească realmente (ca rol) de mama lui. Erau deja domnişoare când se născuse el; acum aveau treizeci şi cinci şi treizeci şi şase de ani. Dar cum Ruth era numai cu şaisprezece ani mai mare decât Lena, lui toate trei i se păruseră întotdeauna de aceeaşi vârstă. Acum, când surprinse privirea surorilor lui pe deasupra mesei, ele îi răspunseră cu o ură atât de proaspătă, atât de nouă, încât Milkman rămase interzis. Nu i se mai părea că ochii lor spălăciţi se estompează parcă şi

mai mult pe fondul pielii deschise la culoare. O linie neagră ca tăciunele marca acum conturul ochilor lor; şi două dâre le mânjeau obrajii în jos; buzele lor roşii plesneau parcă de ură. Milkman trebui să clipească de două ori până ca feţele lor să revină la placiditatea aceea uşor alarmată cu care se obişnuise el. Ieşi repede din cameră, realizând că nu exista nimeni acolo care să-i mulţumească – sau să-l ocărască. Fapta era doar a lui. N-avea să schimbe cu nimic relaţia dintre părinţii lui. N-avea să schimbe nimic nici în el. Îl bătuse pe taică-său şi probabil că mai existau şi alte poziţii pe tabla de şah, însă oricum partida va continua.

De când făcea dragoste cu Hagar, devenise mărinimos. Sau aşa credea el. Cu vederi largi. Sau aşa îşi imagina el. Cu vederi largi şi suficient de mărinimos încât să-i ia apărarea maică-sii la care nu se gândea aproape niciodată şi să-l plesnească pe taică-său, de care îi era frică, dar pe care îl şi iubea.

Întors în camera lui, Milkman începu să se joace absent cu diferitele obiecte de pe comodă. Avea acolo două perii montate în argint pe care i le dăduse mama sa când împlinise şaisprezece ani, gravate cu iniţialele lui care puteau fi confundate şi cu denumirea prescurtată a profesiei de medic. Glumiseră amândoi, el şi maică-sa, pe tema asta, iar ea îi sugerase insistent să studieze medicina. El o contrazisese, spunându-i: „Ţie cum ţi s-ar părea? M.D., M.D. Dacă ai fi bolnavă, te-ai duce la unul pe

care îl cheamă Dr. Dead? Te-ai duce la Mortul să te facă bine?”

Ea râsese, dar îi amintise că pe el îl mai chema şi Foster. De ce să nu folosească „Foster” ca nume de familie? Doctorul Macon Foster. N-ar suna frumos? Şi el îi dăduse dreptate. Periile cu dosul de argint îi aminteau permanent ce visa ea pentru el – să nu se mulţumească doar cu liceul, ci să-şi continue studiile, să meargă la colegiu şi la facultatea de medicină. Ruth nu avea pic de respect pentru munca soţului ei, aşa cum nici Macon nu avea pic de respect pentru licenţiaţii cu diplomă. Pentru tatăl lui Milkman, colegiul însemna o lungă perioadă de lenevie, departe de problemele reale ale vieţii, care însemnau să înveţi cum să fii proprietar. Dorea ca fiicele lui să meargă la colegiu – unde şi-ar fi putut găsi nişte soţi potriviţi iar una dintre ele, Corinthians, chiar aşa a făcut. Dar era inutil ca Milkman să procedeze la fel, mai cu seamă că prezenţa fiului său îi era de un real ajutor la firmă. Ajunsese chiar până într-acolo încât să-i convingă pe prietenii lui de la bancă să pună o vorbă bună pe lângă nişte prieteni de-ai lor ca să-l scutească pe băiat să facă armata pe motiv că prezenţa lui acasă este „necesară pentru întreţinerea familiei”.

Milkman se postă în faţa oglinzii şi îşi contemplă imaginea la lumina pală a lămpii de pe perete. Ca de obicei, nu-l impresiona deloc ceea ce vedea. La

faţă era destul de reuşit. Ochi pe care femeile îi admirau, maxilare puternice, dinţi superbi. Luată separat, fiecare trăsătură arăta bine. Poate chiar foarte bine. Dar nimic nu era coerent, nu exista nicio îmbinare a trăsăturilor într-un întreg cu identitate proprie. Totul părea doar schiţat, înfăţişarea lui, atitudinea de om care trage cu ochiul pe după colţ fiindcă ştie că n-ar trebui să fie acolo şi timid se frământă dacă să meargă înainte sau să se întoarcă. Decizia pe care o va lua va fi extrem de importantă, dar modul în care va lua această decizie va fi neglijent, arbitrar şi nefundamentat.

Stând aşa, în picioare în lumina lămpii, şi încercând să nu se mai gândească cum arăta tatăl lui când se târâse învins pe lângă perete, Milkman auzi un ciocănit la uşă. Nu avea chef de mutra surorilor lui şi nici nu-i ardea de conversaţii tainice cu maică-sa. Însă nici prezenţa tatălui său, acolo, pe culoar, nu-l făcu mai fericit. O urmă de sânge se mai vedea încă în tăietura subţire din colţul gurii lui Macon. Dar omul se ţinea drept şi privea în faţă, sigur pe el.

— Taţi, ştii, eu… bâigui Milkman…

— Nu spune nimic, zise Macon, intrând în cameră pe lângă el. Stai jos.

Milkman se duse spre pat.

— Hai, vrei să uităm ce-a fost? Dacă-mi promiţi…

— Ţi-am zis să stai jos. Nu-mi ieşi din cuvânt.

Macon vorbea încet, dar la faţă arăta ca Pilate. Închisese uşa.

— Eşti om mare acum, dar „mare” nu-i de-ajuns. Trebuie să fii bărbat întreg. Şi dacă vrei să fii bărbat întreg, trebuie să accepţi adevărul întreg.

— Nu-i nevoie să faci asta, să ştii. Nu ţin să aflu tot ce s-a întâmplat între tine şi mama.

— Simt nevoia să o fac, iar tu trebuie să afli tot. Dacă tot te-ai apucat să ridici mâna la taică-tău, măcar data viitoare să fii în cunoştinţă de cauză. Nu-ţi povestesc ca să mă scuz sau ca să mă justific. E doar informaţie. Atât. M-am însurat cu mama ta în 1917. Avea şaisprezece ani şi locuia singură cu tatăl ei. Nu pot spune că eram îndrăgostit de ea. Spre deosebire de acum, lumea nu punea prea mare preţ pe-așa ceva la vremea aceea. Conta ca oamenii să se poarte civilizat unul cu celălalt, să fie oneşti şi-şi clari. Te bazai pe faptul că oamenii erau aşa cum spuneau că sunt, fiindcă nu exista altă modalitate de a supravieţui. Important, când îţi luai nevastă, era ca amândoi să conveniţi de comun acord care lucruri au importanţă. Tatăl maică-tii nu m-a putut suferi niciodată, iar eu trebuie să spun că am fost foarte dezamăgit de el. Era considerat cel mai mare cioroi din oraşul ăsta. Nu cel mai bogat, ci cel mai respectat. Dar nicicând nu s-a mai pomenit un aşa ipocrit ca el. Îşi ţinea banii la patru bănci diferite. Mereu calm şi demn. Am crezut că aşa e el de felul lui până când am descoperit că trage aburi de eter

pe nas. Negrii din oraşul ăsta îl adorau. Deşi el nu dădea nici doi bani pe ei. Zicea că sunt nişte canibali. El le-a moşit pe surorile tale şi de fiecare dată nu l-a interesat decât culoarea pielii lor. Pe tine te-ar fi renegat. Nu mi-a plăcut deloc ideea ca el să facă pe doctorul, aşa, cu fie-sa, mai ales că ea era şi nevastă-mea. La Mercy nu se primeau persoane de culoare pe-atunci. Oricum, nici Ruth nu voia să se ducă la alt doctor. Am încercat să-i aduc o moaşă, însă doctorul zicea că moaşele sunt împuţite. I-am zis că pe mine o moaşă m-adusese pe lume, or dacă mama mea nu s-a strâmbat să nască ajutată de o moaşă, nu văd de ce fie-sa n-ar putea face la fel. În fine, am avut un schimb dur de cuvinte amândoi, iar într-un final i-am spus că mi se pare oribil ca un tată să-şi moşească fiica la naştere. Cu asta s-a isprăvit. Nu prea am mai avut ce să ne spunem după aceea, dar tot au făcut amândoi după capul lor. Şi la Lena, şi la Corinthians. M-au lăsat pe mine să le dau numele, alegând un cuvânt orbeşte, cum se face de obicei, dar atât. Între surorile tale e o diferenţă de un an şi un pic. De fiecare dată el a fost acolo. Ea ţinea picioarele larg desfăcute, iar el stătea acolo. Ştiu că era doctor şi că doctorii n-ar trebui să aibă scrupule dintr-astea, dar înainte de a fi doctor era bărbat. Am ştiut că întotdeauna vor face front comun împotriva mea – amândoi – şi degeaba, orice-aş fi făcut, până la urmă tot ca ei ieşea. Nu scăpau prilejul de a-mi aminti mereu în

casa cui trăiam, de unde proveneau porţelanurile, cum a cerut el în Anglia să i se trimită vasul ăla de flori, iar pe urmă şi masa pe care l-au pus. Masa aia era aşa de mare că a fost nevoie s-o dezmembreze ca s-o bage pe uşă. Tot timpul se făcea că el era al doilea om din oraş care avea trăsură cu doi cai. De unde veneam eu, ce fermă am avut noi, nici nu conta pentru ei. Şi orice încercam eu să fac – pe ei nici nu-i interesa. Cumperi maghernițe în cartierul maghernițelor, aşa-mi ziceau. „Ce-ţi mai fac maghernițele? 14 Aşa mă întâmpina el seara. Dar nu asta a fost problema. Cu asta m-am putut obişnui, fiindcă ştiam ce vreau şi, destul de bine, cum să obţin ce voiam.

Cum ziceam, deci, cu asta m-am obişnuit. Chiar m-am obişnuit. Altceva s-a întâmplat însă, ceva oarecum mai vag. Am încercat la un moment dat să-l conving să pună la bătaie o parte din banii ăia pe care-i avea la patru bănci. Se putea scoate un profit frumos pe un teren pentru terasament de şine – bani siguri, de la căile ferate. Erie Lackawanna era dispus să cumpere. Eu intuiam perfect pe unde urma să fie traseul terasamentului. M-am tot foit pe-acolo, pe Shore Road, pe la docuri, pe la intersecţia dintre liniile şase şi doi. Ştiam perfect pe unde aveau să treacă şinele. Şi am găsit un teren pe care-l puteam lua ieftin, urmând să-l revând avantajos agenţilor de la căile ferate. Tipul n-a vrut să-mi împrumute niciun sfanţ măcar. Dac-o făcea, murea

putred de bogat, nu doar înstărit cum a fost. Iar eu aş fi fost un om făcut. Am rugat-o pe maică-ta să-l convingă. I-am explicat exact ce urmărea Erie. A zis că decizia trebuia să fie *a lui* şi că ea nu-l putea influenţa. Mi-a spus ea mie asta, mie, soţul ei. Atunci am început să mă întreb cu cine se măritase de fapt – cu mine ori cu el. În fine, omul s-a îmbolnăvit, continuă Macon, după care se opri, ca şi cum pomenind de boală îşi amintise parcă de propria-i şubrezenie, şi scoase din buzunar o batistă albă.

Cu multă grijă, se tamponă cu batista pe tăietura de la buză. Se uită la pata palidă de sânge care se imprimase pe ţesătură.

— Tot eterul ăla i-o fi ajuns în sânge, reluă el. Au zis că e altceva, dar eu ştiu că i se trăgea de la eter. S-a lungit pur şi simplu în pat şi a început să se umfle. Corpul se umfla, fiindcă picioarele şi braţele i se topeau văzând cu ochii. Nu mai era în stare să consulte pacienţii, iar pentru prima oară în viaţă măgarul ăsta pompos a aflat şi el ce înseamnă să fii bolnav şi să dai bani altui măgar ca să te facă bine. Unul dintre medicii ăia, cel care avea grijă de el – unul dintre cei care nu-l lăsaseră niciodată să pună piciorul în spitalul lor şi care, dacă el le-ar fi moşit fiica sau nevasta la naştere, dacă doar s-ar fi gândit s-o facă, l-ar fi dat afară cu un şut în fund – unul dintre ei, cel care credea el că merită să i se dea atenţie, în fine, ăla a venit aici cu o poţiune magică,

Radiathor, şi i-a zis că dacă o ia se face bine. Ruth era foarte surescitată. Şi, timp de câteva zile, omului i-a fost mai bine. Pe urmă s-a îmbolnăvit şi mai rău. Nu se mai putea mişca, îi apăreau găuri în scalp. Şi zăcea pur şi simplu în patul ăla, în care doarme maică-ta şi acum şi unde el a dat ortul popii. Neputincios, cu burdihanul umflat, cu braţele şi picioarele ca nişte fâţe, arăta ca un şobolan alb. Nu mai putea digera mâncarea. Trebuia să mănânce numai lichide şi să înghită o chestie după fiecare masă. Şi în ziua de azi tot cred că de la eter i s-a tras totul. În noaptea în care a murit eram plecat în cealaltă parte a oraşului ca să repar o verandă care se prăbuşise. La casa domnului Bardlee. Veranda stătea înclinată de vreo douăzeci de ani când s-a surpat brusc şi s-a desprins complet de fundaţia clădirii. Am luat nişte ajutoare şi m-am dus acolo ca să ridicăm veranda la loc, fiindcă altminteri oamenii ăia ar fi trebuit să sară jos ca să iasă şi invers – să se cocoaţe cam un metru dacă voiau să intre înapoi în casă. Cineva s-a apropiat de mine în vârful picioarelor şi mi-a zis: „A murit doctorul”. Ruth, mi-au spus când am ajuns acasă, era sus, în cameră cu el. M-am gândit că era probabil tare necăjită şi m-am dus imediat s-o consolez. N-am mai stat să mă schimb de hainele cu care lucrasem la verandă, ci am urcat la ea aşa cum eram îmbrăcat. Şedea pe un scaun lângă patul lui, dar în clipa în care m-a văzut a sărit ca arsă şi a început să urle la mine: „Cum îţi

permiţi să intri aici în halul ăsta? Spală-te imediat! Spală-te întâi dacă vrei să vii aici!” M-am simţit destul de jignit, dar ştiu că morţii trebuie respectaţi. M-am dus şi m-am spălat. Am făcut o baie, mi-am pus o cămașă curată, guler nou, iar pe urmă m-am întors acolo, în cameră.

Macon se opri din nou şi îşi pipăi tăietura de la buză ca şi cum de-acolo ar fi venit durerea aceea care se vedea în ochii lui.

— În pat, zise el, după care urmă o tăcere atât de lungă încât Milkman crezu că tatăl lui va renunţa să-i mai povestească. În pat. Acolo am găsit-o când am deschis uşa. Întinsă lângă el. Goală puşcă, sărutându-l. El, mortul, albicios, puhav şi jigărit, iar ea, cu degetele lui în gură. Trebuie să ştii că pentru mine a fost Oribil după aceea. Am început să mă gândesc la tot felul de lucruri. Să mă întreb dacă Lena şi Corinthians erau făcute cu mine. În privinţa asta am ajuns să mă lămuresc destul de repede şi să: mi dau seama că eu eram tatăl din moment ce era limpede că ticălosul naibii nu era în stare să reguleze nimic. Cu mult înainte de venirea mea, eterul avusese deja grijă de ce-o mai fi avut şi el vreodată prin părţile alea. În plus, nu şi-ar mai fi făcut atâtea probleme pentru culoarea pielii fetelor dacă n-ar fi fost sigur că eu le zămislisem. După aceea mi-am adus aminte cum o moşise el pe Ruth când născuse fetele. Nu vreau să spun că au avut contact sexual. Dar există o mulţime de alte lucruri

pe care bărbatul le poate face dacă vrea să excite o femeie, chiar şi dacă n-o poate regula. Indiferent ce făcuseră înainte, cert era că acum ea stătea în pat cu el şi îi sugea degetele. Or, dacă era în stare să facă aşa ceva când el era mort, păi ce-o fi făcut atunci când tipul mai trăia?! Cu o femeie ca asta, n-ai ce să faci decât s-o omori. Jur că regret şi azi că m-am lăsat convins de ea să n-o ucid. N-aveam însă niciun chef să-mi petrec restul zilelor la ocnă. Dar vezi tu, Macon, uneori nu reuşesc să mă mai stăpânesc. Şi pur şi simplu izbucnesc. Astă-seară, când a zis: „Da, sunt fata-lu-tati, să ştii”, iar pe urmă a râs satisfăcută…

Macon ridică privirea spre fiul lui. Uşa chipului său se deschisese; pielea lui părea că radiază. Vocea i se frânse o clipă, după care reluă:

— Nu sunt un om rău. Vreau să ştii asta. Sau să crezi. Nu există om care să-şi fi luat mai în serios responsabilităţile decât mine. Nu pretind că aş fi vreun sfânt, dar trebuie să afli tot. Sunt cu patruzeci de ani mai mare decât tine şi nu mai am de trăit încă pe-atât. Data viitoare când ţi se va mai năzări să sari la mine, te rog să te gândeşti la bărbatul pe care vrei să-l loveşti. Şi să te gândeşti că s-ar putea ca data viitoare să nu te mai las s-o faci. Aşa bătrân cum sunt, s-ar putea să nu te mai las.

Se ridică şi îşi îndesă batista la loc, în buzunarul de la spate.

— Nu spune nimic acum. Dar gândeşte-te la tot ce ţi-am spus.

Macon apăsă pe clanţă şi, fără să privească înapoi, ieşi din cameră.

Milkman se aşează pe marginea patului; totul era nemişcat, în afară de lumina care îi bâzâia în cap. Ciudat cât de mult se disociase de tot ceea ce auzise. Ca şi cum un necunoscut care s-ar fi aşezat lângă el pe o bancă, în parc, s-ar fi întors brusc spre el şi s-ar fi apucat să-i povestească diverse lucruri intime. Avea toată compasiunea pentru problemele străinului – înţelegea perfect atitudinea acestuia faţă de ceea ce i se întâmplase –, însă parţial această compasiune decurgea din faptul că el, personal, nu era nicidecum implicat sau vizat în vreun fel de povestea necunoscutului. Era exact opusul sentimentului pe care îl avusese acum nicio oră. Străinul care ieşise adineauri din camera aceasta era unul şi acelaşi cu bărbatul faţă de care avea nişte sentimente suficient de puternice încât să fie în stare să-l lovească tare, cu toată forţa de care era el capabil. Şi acum mai simţea furnicătura aceea în umăr care denotase atunci, pe moment, impulsul necontrolabil de a-l pocni pe taică-său drept în faţă. Mai devreme, când urca scările spre camera lui, se simţise izolat, dar justiţiar. Era un bărbat care văzuse cum un alt bărbat loveşte o persoană neputincioasă. Şi care intervenise. Nu fusese aşa de când lumea? Nu asta făcuseră

bărbaţii dintotdeauna, protejându-i pe cei slabi şi înfruntându-i pe tirani? Iar acum, când cel slab era maică-sa, iar tiranul era taică-său, situaţia devenea dramatică, dar esenţa lucrurilor rămânea neschimbată. Exact. Nu va pretinde că o făcuse din dragoste pentru maică-sa. Era o persoană prea imaterială, prea neguroasă ca să poată fi iubită. Însă tocmai din cauza acestei nebulozităţi simţeai nevoia să o aperi. Mama lui nu era roaba casei, nu umbla cu spatele gârbovit de corvezile zilnice şi de grija celorlalţi, nu era victima brutalităţii unei namile de bărbat. Dar nici nu era genul de scorpie ascuţită la limbă şi rea de gură care ştie să se apere singură. Ruth era o femeie ştearsă, dar complicată, dedată prefăcătoriilor şi manierelor ultrafine. Părea că ştie multe, dar că înţelege puţin. Iată un raţionament interesant şi nou pentru el. Niciodată nu se gândise la maică-sa ca la o persoană, un individ separat, cu o viaţă proprie, în afara interferenţei cu propria sa existenţă.

Milkman îşi puse haina şi ieşi din casă. Era ora şapte şi jumătate seara, dar nu se întunecase încă. Avea chef să se plimbe şi să respire alt aer. Nu va şti ce să simtă până nu va şti ce să creadă. Şi îi era greu să gândească în camera aceea, unde periile cu dosul de argint sclipeau la lumină arătându-şi iniţialele – M.D. –, iar fotoliul pe care tatăl lui stătuse până mai adineauri mai păstra încă în pernă amprenta feselor lui. Când stelele începură să

prindă contur, Milkman încercă să-şi dea seama ce era adevărat şi care parte din ceea ce era adevărat îl privea şi pe el. Ce să facă el cu toate aceste noi informaţii pe care taică-său i le azvârlise în faţă? Era chiar un asemenea efort să-şi recunoască vinovăţia? Ce să mai creadă el acum despre cei doi? Mai întâi şi mai întâi, era chiar *adevărat?* Oare maică-sa… maică-sa chiar se culcase cu propriul ei tată? Macon zisese că nu. Că doctorul era impotent. De unde ştia el? Păi, probabil că ştia ce spune fiindcă n-ar fi spus el aşa ceva dacă ar fi avut cât de cât o bănuială că lucrurile ar fi stat altfel. Totuşi, admisese că mai erau şi „alte lucruri" pe care bărbatul le poate face ca să excite o femeie. „Fir-ar să fie", exclamă Milkman cu voce tare. „Ce dracu' l-o fi apucat să-mi spună mie toată rahaturile astea?" Nu-i trebuia lui să ştie aşa ceva. Nu se mai putea face nimic. Doctorul era mort. Şi trecutul nu-l mai poţi schimba.

Nedumerirea lui Milkman se schimbă rapid în furie. „Ciudaţii naibii", şopti el. „Ce ciudaţi." Dacă voia să-mi văd de treabă, gândi el, de ce naiba nu mi-o fi spus direct? Să fi venit la mine, bărbăteşte, şi să-mi fi zis: „Potoleşte-te. Dacă te potoleşti, mă potolesc şi eu. Ne potolim amândoi." Iar eu i-aş fi zis: „OK, s-a făcut". Aiurea. Dimpotrivă, el se-apucă să vină la mine cu poveşti deşănţate din astea, despre cum şi de ce.

Milkman se îndrepta spre Southside. Poate reuşea

să dea de Guitar. I-ar pica la fix să bea un pahar cu Guitar. Sau dacă nu-l găsea pe Guitar, putea să se ducă la Hagar. Nu. Nu voia să stea de vorbă cu Hagar, cu nicio femeie, pentru moment. Că tot venise vorba de ciudaţi. Asta da gaşcă de ciudaţi. Toată familia lui era o gaşcă de smintiţi. Pilate, care cânta toată ziua şi vorbea la pereţi. Reba, care se dădea în vânt după orice purtător de pantaloni. Şi Hagar… mda, ea era drăguţă, totuşi, nici ea nu era normală. Avea şi ea curiozităţile ei. Dar măcar erau nişte chestii nostime, nu pline de secrete.

Pe unde-o fi Guitar? Niciodată nu-i de găsit când ai nevoie de el. Ca un hopa-mitică. Ba-l vezi, ba nu-l vezi, dar niciodată la momentul potrivit. Milkman realiză că bolborosea de unul singur şi că oamenii de pe stradă se uitau lung la el. Brusc, i se păru că era prea multă lume în oraş pentru ora aceea din zi. Unde dracu’ s-or fi ducând toţi? făcu efortul de a nu da glas acestor gânduri.

„Dacă vrei să fii bărbat întreg, trebuie să accepţi adevărul întreg”, îi spusese tatăl lui. Nu puteam fi bărbat întreg şi fără să fi aflat toate astea? „Dacă tot ridici mâna la taică-tău, măcar data viitoare să fii în cunoştinţă de cauză”. OK. Care „cunoştinţă de cauză”? Faptul că mama se regula cu taică-său. Că bunicul meu a fost un cioroi gălbejit care adora eterul şi detesta pielea neagră. Atunci de ce a lăsat-o pe fie-sa să se mărite cu tine? Ca s-o poată regula fără să afle vecinii? I-ai prins vreodată regulându-

se? Nu. Ai simţit doar că e ceva acolo, ceva vag pe care nu poţi pune degetul. Banii lui, probabil. Pe bani nu te-a lăsat să pui degetul, aşa-i? Iar fie-sa n-a vrut nici ea să te ajute, nu? Aşa că ţi s-a năzărit că se regulau probabil direct pe masa de consultaţii. Dacă tipul ţi-ar fi dat alea patru conturi bancare să faci tu ce voiai cu ele, să cumperi toate căile ferate de la Erie Luckawanna, putea să i-o tragă lui fie-sa mult şi bine, fiindcă pe tine nu te mai interesa, corect? Putea s-o facă şi cu tine în pat, unde să vă daţi în bărci toţi trei. O ţâţă el, tu… cealaltă…

Milkman se opri brusc în mijlocul trotuarului. O năduşeală rece îi acoperise ceafa. Oamenii de pe stradă se izbeau de el, încercând să treacă pe lângă acest bărbat solitar care le stătea în cale. Îşi amintise ceva. Sau credea că şi-a amintit ceva. Poate doar visase asta, iar acum îşi amintea visul acela. Imaginea se dezvolta de la sine, cu cei doi bărbaţi în pat cu mama lui, fiecare sugând la câte un sân, însă pe urmă imaginea se fisură, se sparse, iar în locul ei se ivi altă imagine. Era în camera aceea verde, o cămăruţă verde, iar maică-sa şedea în camera verde, cu sânii dezgoliţi, şi cineva sugea la sânul ei, iar acel cineva era chiar el. Ei şi? Ce dacă? Mama m-a alăptat. Mamele îşi alăptează pruncii. De ce năduşeala asta rece? îşi continuă drumul, fără să vadă nimic în faţa ochilor, fără să observe chipurile sâcâite, obosite ale trecătorilor care se împingeau ca să-şi facă loc pe lângă el. Pe

urmă auzi ceva ce ştia că avea legătură cu imaginea. Un râset. Cineva pe care nu-l putea vedea, în cameră, râdea… de el şi de maică-sa, şi maică-sii îi e ruşine. Maică-sa coboară privirea şi nu vrea să se uite la el. „Uită-te la mine, mamă. Uită-te la mine”. Dar ea nu se uită la el, iar râsetul răsună mai tare acum. Toată lumea râde. A făcut pipi pe el? De-asta îi e ruşine maică-sii, fiindcă în timp ce îl alăpta el a făcut pipi în pantaloni? Care pantaloni? Nu purta pantaloni pe-atunci. Avea scutece. Bebeluşii îşi udă mereu scutecele. Dar de ce crede el că poartă pantaloni? Nişte pantaloni cu elastic pe pulpă. Pantalonaşi albaştri de catifea reiată. Dar de ce-o fi îmbrăcat aşa? De-asta râde omul ăsta aşa? Fiindcă un bebeluş ca el e îmbrăcat cu pantalonaşi albaştri? Parcă se vede pe sine stând acolo în picioare. „Uită-te la mine, mamă” e tot ce-i trece prin minte să spună. „Te rog, uită-te la mine”. Stând în picioare? De ce? Doar e bebeluş mic. Care suge în braţele mamei. Cum să stea atunci în picioare?

„Nu puteam sta în picioare”, zise el cu voce tare şi se întoarse spre vitrina unei prăvălii. Îşi văzu acolo faţa ieşind din gulerul ridicat al hainei şi înţelese. „Mama mă alăpta şi când mă făcusem mare, când puteam să vorbesc, să stau în picioare şi când purtam deja pantaloni, iar cineva a văzut asta şi a râs şi – şi aşa au ajuns să mă poreclească Milkman; şi de-asta tata nu-mi spune niciodată aşa; şi de-asta nici mama nu-mi spune niciodată aşa; în

schimb, toată lumea mă strigă cu porecla asta. Cum am putut uita toate astea? Şi de ce? Şi, dacă a făcut chestia asta cu mine, când nu mai avea niciun motiv să o facă, din moment ce beam deja din pahar şi lapte, şi cacao, şi orice, atunci poate că a făcut şi celelalte lucruri cu taică-său, nu?!”

Milkman închise ochii, pe urmă îi deschise. Strada era şi mai aglomerată, toţi oamenii mergând în direcţia de unde venea el. Păşind grăbiţi şi ciocnindu-se de el. După un timp realiză că nimeni nu mergea pe trotuarul de vizavi. Pe stradă nu treceau maşini şi nu erau aprinse felinarele, deşi de înserase de-a binelea, dar trotuarul de vizavi era complet gol. Se întoarse în loc, ca să vadă încotro se duc toţi, dar nu era nimic de văzut, în afară de spinările şi pălăriile lor care se împingeau înainte în noapte. Pe Not Doctor Street, pe trotuarul de vizavi, nu era nici ţipenie de om.

Prinse de braţ pe un bărbat cu căciulă care trecea pe lângă el:

— De ce merge toată lumea doar pe partea asta a străzii? îl întrebă el.

— Vezi-ţi de treabă, omule, se răţoi tipul, mişcându-se înainte odată cu gloata.

Milkman continuă să meargă tot spre Southside, fără să-i treacă prin minte să se întrebe de ce nici el nu traversează pe cealaltă parte a străzii, unde oricum nu circula nimeni.

Credea că gândeşte raţional, clar. N-o iubise

niciodată pe maică-sa, dar ştiuse întotdeauna că ea îl iubeşte. Iar asta i se păruse întotdeauna corect, aşa cum trebuia să fie. Dragostea ei veşnică, declarată pentru el, o dragoste pe care nu trebuia nici măcar să o cucerească sau să o merite, lui i se părea ceva firesc. Iar acum se descompunea. Se întreba dacă exista cineva pe lume care să ţină la el. Să ţină la el aşa, ca om. Vizitele lui la vinărie i se păreau (înainte de discuţia cu taică-său) o prelungire a dragostei la care ajunsese să se aştepte din partea maică-sii. Nu însemna că Pilate sau Reba îl iubeau posesiv, cum îl iubea maică-sa, însă îl acceptaseră fără comentarii şi cu cel mai mare firesc din lume. Îl luau şi în serios. Îi puneau întrebări şi considerau că toate răspunsurile lui la diferite probleme erau suficient de importante încât să merite să râdă de el sau să se certe cu el pe tema lor. Tot ceea ce făcea el acasă era primit cu o înţelegere calmă din partea maică-sii şi a surorilor lui (sau cu indiferenţă şi critici din partea lui taică-său). Femeile de la vinărie nu erau indiferente faţă de nimic şi nu înţelegeau nimic. Orice propoziţie, orice cuvânt era o noutate pentru ele; ascultau ce spunea el ca nişte corbi cu ochi strălucitori, fremătând de dorinţa de prinde şi de a interpreta orice sunet din univers. Acum le punea la îndoială. Punea la îndoială pe toată lumea. Taică-său se târâse pe lângă perete şi pe urmă venise sus cu o ştire cutremurătoare. Maică-sa fusese descrisă nu

ca o mamă care pur şi simplu îşi adora unicul fiu, ci ca o copilă obscenă care se deda la prostii scârboase cu orice mascul îi ieşea în cale – fie tatăl sau fiul ei. Până şi surorile lui, cele mai tolerante şi indulgente femei din câte cunoştea el, aveau acum alt chip, cu ochii roşii şi mânjiţi de rimel.

Pe unde era Guitar? Trebuia neapărat să-l găsească, fiindcă el era singura persoană care ştia întotdeauna să-şi păstreze luciditatea, aşa că, doar dacă Guitar nu plecase din localitate, Milkman era hotărât să-l găsească până la urmă.

Prima oprire, la Frizeria lui Tommy, se dovedi fructuoasă. Guitar era acolo, împreună cu alţi câţiva bărbaţi, toţi ascultând ceva important.

Când intră şi îl zări pe Guitar de la spate, Milkman se simţi aşa de fericit, încât strigă: „Hei, Guitar!”

— Sssât! făcu Railroad Tommy.

Guitar întoarse capul şi îi făcu semn să intre, dar să tacă din gură. Ascultau toţi ceva la radio, mormăind între ei şi clătinând din cap. Lui Milkman îi trebui ceva timp ca să descopere de ce erau toţi aşa de supăraţi. Un negru tânăr fusese omorât în bătaie în Sunflower County, Mississippi. Se ştia perfect cine îl omorâse în bătaie – ucigaşii se lăudaseră în gura mare cu isprava lor – şi se ştia perfect şi motivul. Flăcăul agăţase o femeie albă, refuza să nege că nu s-ar mai fi culcat şi cu altele şi era un venetic din Nord care nimerise în Sud. Îl

chema Till.

Railroad Tommy încerca să potolească zumzetul din sală ca să poată prinde fiecare silabă din cuvintele crainicului. În câteva secunde ştirea se termină, dat fiind că tot ce se ştia erau nişte ipoteze şi prea puţine fapte. Când prezentatorul de la radio trecu la alt subiect, frizerul începu să vorbească şi el cu voce tare. Railroad Tommy, cel care încercase să-i facă să tacă pe toţi, amuţise de-a dreptul. Se duse spre cureaua pentru brici, în timp ce Hospital Tommy încerca să-l ţină pe client pe scaun. Porter, Guitar, Freddie portarul şi încă vreo trei-patru tunau şi fulgerau furioşi, înjurând de mama focului prin frizerie. În afară de Milkman, doar Railroad Tommy şi Empire State erau liniştiţi – Railroad Tommy fiindcă avea treabă cu briciul şi Empire State fiindcă era cretin, şi probabil mut, deşi nimeni n-ar fi pus mâna în foc pentru asta. În schimb, nimeni n-ar fi negat că omul este cretin.

Milkman încerca să se concentreze la conversaţiile încrucişate.

— O să scrie mâine în ziar.

— Poate da, poate nu, spuse Porter.

— S-a dat la radio, mă! Cum să nu apară şi în ziar?! zise Freddie.

— Nu dau ăia ştiri de-astea într-un ziar de albi. Doar dacă n-a fost şi vreun viol.

— Pe cât pariezi? Pe cât pariezi că o să scrie? făcu Freddie.

— Pariez pe cât poţi tu pierde, răspunse Porter.

— Bine, pe cinci.

— Stai un pic, zbieră Porter. Zi unde.

— Cum adică „unde”? M-aleg cu cinci dacă o să apară în ziar mâine dimineață.

— În pagina de sport? întrebă Hospital Tommy.

— Sau în pagina de divertisment? zise Nero Brown.

— Nu, mă. Pe prima pagină. Pariez cinci dolari că o să fie pe prima pagină.

— Parcă mai contează naibii! exclamă Guitar. Băiatul ăla a fost omorât în bătaie, iar voi vă stoarceţi creierii acum dacă rasiştii ăia or să bage asta în ziar sau nu. L-au omorât în bătaie, da? E mort, da? Fiindcă a agăţat o putoare de Scarlett O’Hara. De-aia.

— Ce-a căutat să facă pe craiul? întrebă Freddie. Nu ştia cum e treaba prin Mississippi? Unde se credea el? în lumea lui Tom Sawyer?

— A vrut s-o agaţe! Ei şi, ce dacă?! făcu Guitar, spumegând de furie. Era nevoie să moară pentru atâta lucru?

— Tipul venea din Nord, mă, zise Freddie. Şi s-a dat mare acolo, în ţara lui Bilbo, rasistul. Cine dracu’ a crezut el că e, eh?!

— Bărbat, mă, asta a crezut că e, zise Railroad Tommy.

— Păi a crezut prost, bă, zise Freddie. În ţara lui Bilbo, acolo, în Sud, nu există negri.

— Ba pe dracu’, cum să nu existe?! zise Guitar.

— Cine adică? întrebă Freddie.

— Cum cine? Till, mă.

— E mort. Mortul nu mai e bărbat. Mortul e cadavru. Atât. Cadavru.

— Dar nici laşul viu nu-i bărbat, mă, spuse Porter.

— Cu cine te crezi că vorbeşti? se burzului Freddie, simţindu-se vizat.

— Ia mai potoliţi-vă odată, interveni Hospital Tommy.

— Cu tine, mă! zbieră Porter.

— Tu mă faci laş pe mine, bă?! insistă Freddie ca să pună lucrurile la punct.

— Treaba ta, n-ai decât să te simţi cu musca pe căciulă.

— Dacă n-aveţi de gând să vă potoliţi, ia mai bine plecaţi toţi de-aici.

— Închide-i gura lu’ cioroiu’ ăsta, spuse Porter.

— Vorbesc serios acum, continuă Hospital Tommy. Toată chestia asta n-are niciun sens. Băiatul e mort. Mama lui urlă. Nu vrea să-i lase să-l îngroape. Ajunge cât sânge de negru a curs deja pe străzi. Vreţi vărsare de sânge, păi vărsaţi sângele rasiştilor care i-au turtit moaca.

— Oh, o să-i prindă până la urmă, spuse Walters.

— O să-i prindă?! O să-i prindă?! repetă Porter uluit. Ce naiba, mă, da’ te-ai ţicnit de tot! Păi, da, sigur c-o să-i prindă, dar asta ca să-i felicite şi să le dea un premiu, de-aia, să ştii!

— Aha. Tot oraşul pune la cale o paradă, zise şi Nero.

— Ba trebuie să-i prindă.

— Ei şi, să-i prindă, foarte bine! Crezi c-or să-i bage la pârnaie?! Aiurea, nici vorbă!

— Cum să nu-i bage la pârnaie?! exclamă Walters, ridicând deja tonul.

— Cum? Foarte bine, uite cum! se încăpăţână Porter, răsucind între degete lanţul de la ceas.

— Dar acu' a aflat toată lumea. S-a terminat. Se ştie peste tot. Unde-i lege nu-i tocmeală.

— Faci pariu cu mine? Precis câştig!

— Bă, prostule! Prost de-a binelea! Pentru oamenii de culoare nu există nicio lege decât aia care îi trimite pe scaunul electric, spuse Guitar.

— Au zis că Till avea un cuţit, spuse Freddie.

— Aşa zic ăştia întotdeauna. Putea să fi avut numai şi-un gogoloi de gumă de mestecat, că ei tot ar fi jurat că era o grenadă de mână!

— Eu tot zic că mai bine-şi ţinea gura, zise Freddie.

— Ba mai bine tu să-ţi ţii gura, îi zise Guitar.

— Hei, ia vezi cum vorbeşti! se apără Freddie, simţindu-se iarăşi ameninţat.

— E de rău în Sud, zise Porter. De rău. Nimic nu s-a schimbat în bunele şi vechile State. Pun pariu că lu' tac'su i-au făcut de petrecanie pe undeva prin Pacific!

— Iar dacă nu i-au făcut încă de petrecanie, or să

aibă grijă rasiştii s-o mierlească până la urmă. Mai ţineţi minte cum a fost cu soldaţii ăia în 1918?

— Ooo. Nu-ncepe iar cu asta…

Dar bărbaţii se-apucară să se întreacă în poveşti cu grozăvii, întâmplări auzite la prima mână, pe urmă altele la care fuseseră martori direcţi şi, în final, chestii păţite chiar de ei. O litanie de umilinţe personale, ofense şi furie se abătea acum asupra lor, ca lama unei coase, sub formă de umor. Şi atunci râdeau în hohote de viteza cu care o rupseseră la fugă, de mutra pe care-o făcuseră, de şiretenia pe care o născociseră ca să scape teferi sau să micşoreze ameninţarea la adresa bărbăţiei lor, a statutului lor de oameni. Toţi, cu excepţia lui Empire State, care rămăsese în picioare cu mătura în mână şi cu gura căscată, cu aerul unui foarte inteligent puşti de zece ani.

Şi cu excepţia lui Guitar. Toată însufleţirea lui se domolise acum, lăsând urme doar în ochii lui.

Milkman aştepta momentul în care să-i poată atrage atenţia. Când reuşi, plecară amândoi, mergând tăcuţi pe stradă.

— Ce s-a întâmplat? Păreai tare morcovit când ai intrat.

— Nimic, zise Milkman. Unde-am putea bea şi noi ceva?

— La Mary?

— Nooo. Prea multe târfe care nu-ţi dau pace.

— E doar opt jumătate. La Cedar Lounge deschide

abia la nouă.

— Rahat. Crezi *tu.* Nu, sunt obosit.

— Am nişte băutură acasă, la hogeag, se oferi Guitar.

— Merge. Radioul funcţionează?

— A, nu. E tot stricat.

— Simt nevoia de nişte muzică. Muzică şi nişte tărie.

— Păi atunci haidem la Mary. Mă ocup eu de pipiţe ca să-şi vadă de treabă în altă parte.

— Zău? Tare-aş vrea să văd cum le convingi tu pe-alea să-ţi facă ţie pe plac.

— Haide, Milk. Nu suntem la New York; oferta e limitată.

— OK, fie, hai la Mary.

Au mers o bucată de drum, până la intersecţia dintre străzile Rye şi Tenth. Când trecură prin dreptul unei mici brutării, Guitar înghiţi în sec şi iuţi pasul. Localul lui Mary era barul/salonul cu cel mai mare dever din cartierul Malul Sângeros – deşi fiecare dintre celelalte trei colţuri de stradă avea câte o cârciumă similară – şi asta datorită lui Mary, crâşmăriţa/proprietăreasă, o femeie drăguţă, dar foarte sulemenită, care era zvăpăiată, nostimă şi bună gazdă pentru clienţii ei. Târfele lucrau în siguranţă la ea în local; beţivanii singuratici puteau să-şi bea minţile în pace; copoii găseau ce voiau aici, puicuţe, vulturi sau chiar came de puşcărie; gospodinele neastâmpărate erau flatate acolo şi

dansau până-şi rupeau pingelele; puştanii învăţau acolo „regulile vieţii”; pe scurt, toată lumea se distra bine acolo. Fiindcă în crâşma lui Mary luminile îi făceau pe toţi frumoşi, sau dacă nu frumoşi, măcar fascinanţi. Muzica dădea tonul şi substanţa conversaţiilor care altminteri te-ar fi adormit pe loc. Iar mâncarea şi băutura îi făceau pe toţi să se comporte ca nişte actori talentaţi.

Dar toate astea începeau pe la unsprezece noaptea. Localul era practic gol la ora opt şi jumătate când sosiră Guitar şi Milkman. Se aşezară într-un separeu şi comandară scotch cu apă. Milkman goli paharul imediat şi mai comandă unul înainte de a-l întreba pe Guitar:

— De ce mi se spune mie „Milkman”?

— De unde naiba vrei să ştiu eu? Fiindcă aşa te cheamă, nu?!

— Nu. Pe mine mă cheamă Macon Dead.

— Vasăzică m-ai adus pân-aici ca să-mi spui numele tău?

— Trebuie să ştiu.

— Îhî. Bea, omule.

— Tu ştii cum te cheamă, nu?

— Termină cu prostiile. Ce e-n capul tău?

— L-am caftit pe taică-meu.

— L-ai caftit?

— Da. I-am ars una de-a nimerit drept în afurisenia aia de calorifer.

— Dar ce ţi-a făcut?

Nimic.

— Nimic? Ţi s-a năzărit ţie aşa, să sari la el şi să-l iei la bătucit?

— Da.

— Fără niciun motiv?

— A dat în maică-mea.

— Oh.

— A dat în ea. Am dat şi eu în el.

— Asta-i tare.

— Da.

— Pe bune.

— Ştiu, oftă Milkman din rărunchi. Ştiu.

— Ascultă, pot să înţeleg ce simţi.

— Aiurea. Nu poţi să înţelegi. Dacă n-ai trecut prin aşa ceva, n-ai cum să înţelegi.

— Ba da. Ştii că vânam mult pe timpuri. Când eram mic, acolo, acasă…

— Oh, rahat, iar trebuie să ascult povestea ta cu Alabama?

— Nu Alabama. Florida.

— Tot una.

— Milkman, ascultă numai. Ascultă, ca să vezi şi tu. Vânam mult pe timpuri. M-am dus la vânătoare aproape de când am învăţat să merg şi întotdeauna am fost maestru la asta. Toată lumea zicea că e un dar natural. Aud orice zgomot, simt orice miros şi văd mai dihai ca o pisică. Îţi dai seama ce-nseamnă asta? Talent înnăscut. Şi niciodată nu mi-era frică – nici de întuneric, nici de umbră sau de zgomote

ciudate; şi niciodată nu mi-a fost teamă să ucid. Indiferent ce – iepure, pasăre, şerpi, veveriţe, cerbi. Şi eram micuţ de tot. Dar niciodată nu m-a deranjat. Puteam împuşca orice. Ce mai râdeau oamenii mari de chestia asta. Ziceau că sunt vânător înnăscut. Când am venit încoace, la bunică-mea, ăsta-i singurul lucru pentru care mi-a părut rău că ne-am mutat din Sud. Când bunică-mea ne trimitea vara pe noi, ăştia mici, înapoi acasă, nu mă gândeam decât cum o să mă duc eu iarăşi la vânătoare. Ne încărcau pe toţi în autobuz şi ne duceam să ne petrecem vara la sora bunică-mii, mătuşa Florence. Cum ajungeam acolo, mă duceam să-i caut pe unchii mei ca să mergem în pădure. Într-o vară – cred c-aveam vreo zece – unsprezece ani deja – am plecat cu toţii la vânătoare, dar la un moment dat am rămas de unul singur. Mi s-a părut că văd nişte urme de cerb. Nu era sezonul pentru cerbi, dar pentru mine nu conta. Dacă vedeam un cerb, îl omoram. Eu atâta ştiam. Am avut dreptate în privinţa urmelor; era un cerb, da, dar urmele erau spaţiate ciudat – nu la distanţă mare unele de altele, cum ştiam eu că trebuia să fie, dar erau totuşi urme de cerb. Ştii că cerbii păşesc unii pe urmele altora, exact pe amprentele lăsate înainte în pământ. Cine nu ştie că aşa e, ar putea crede c-o vietate cu două picioare a trecut pe-acolo ţopăind. În fine, m-am ţinut după şirul de urme până am văzut nişte tufişuri. Lumina era bună şi, brusc, am zărit un fel de freamăt printre crengi. Am

doborât ţinta de la prima împuşcătură, iar cu a doua am răpus-o de-a binelea. Nici nu-ţi închipui ce încântat puteam fi. Mă şi vedeam arătându-le unchilor mei ce pradă vânasem. Dar când m-am apropiat de vânat – şi mergeam încet de tot, fiindcă mă gândeam că poate va fi nevoie să mai trag un glonţ – am văzut că era o căprioară. Nu una tânără; nu conta că era bătrână. Conta că era căprioară. Ce… rău m-am simţit. Înţelegi ce vreau să spun? Am omorât o căprioară. O căprioară, omule.

Milkman se holba la Guitar cu ochii ficşi ai unui om care încearcă să nu arate că s-a cam cherchelit.

— Aşa că ştiu ce-ai simţit când ai văzut că taică-tău dă în maică-ta. E ca la mine, cu căprioara aia. Un bărbat n-ar trebui să facă aşa ceva. N-aveai cum să nu fi simţit ce-ai simţit.

Milkman mişca aprobator din cap, însă lui Guitar îi era limpede că nu conta nimic din ceea ce îi povestise el. N-ar fi fost exclus chiar ca Milkman să nici nu fi văzut vreodată o căprioară, care, indiferent cum ar arăta, era cu totul altceva decât maică-sa. Guitar îşi plimba degetul pe buza paharului.

— Dar ce-a făcut maică-ta, Milk?

— Nimic. A zâmbit. Lui taică-meu nu i-a plăcut zâmbetul ei.

— Vorbeşti aiurea. Nu se înţelege nimic. Şi las-o mai moale. Ştii că nu ţii la băutură.

— Cum adică, nu ţin la băutură?

— Scuze, gata. Serveşte-te.

— Eu încerc să discut serios, Guitar, şi tu te legi de toate rahaturile.

— Bine. Ascult.

— Şi eu vorbesc.

— Da, tu vorbeşti, dar ce spui, de fapt? Tac-tu i-a ars una maică-tii fiindcă nu i-a plăcut zâmbetul ei. Tu i-ai ars unu lui fiindcă el i-a ars una ei. Ia zi tu mie acum, aşa vă petreceţi voi serile în familie, sau de fapt încercai să-mi spui altceva?

— A venit sus să discute cu mine după aceea.

— Cine?

— Bătrânul.

— Şi ce ţi-a zis?

— A zis că trebuie să fiu bărbat întreg şi să ştiu adevărul întreg.

— Continuă.

— A vrut să cumpere de la Erie Lackawanna, dar nu l-a lăsat mama.

— Oh, da? Poate chiar merita bătută.

— Foarte nostim, mă.

— Şi-atunci de ce nu râzi?

— Râd. Pe dinăuntru.

— Milk.

— Da?

— Taică-tău a pălmuit-o pe maică-ta, corect?

— Corect. Corect.

— Tu l-ai pocnit pe el, corect?

— Corect.

— Nimeni nu e de-acord cu ce-ai făcut. Corect?

— Hei, Guitar. Iar ai dreptate.

— Nici maică-ta, nici surorile tale şi nici taică-tău nu sunt mulţumiţi de fapta ta.

— Da, deloc. Corect.

— Aşa că el vine să zbiere la tine.

— Aha. Nu. Nu. Tata…

— A vorbit frumos cu tine?

— Exact!

— Ţi-a explicat diverse lucruri.

— Da.

— Despre motivul pentru care a plesnit-o.

— Îhî, exact.

— Şi totul are legătură cu nişte chestii care s-au întâmplat de mult de tot? Dinainte să te naşti tu?

— Exact, te-ai prins! Bravo, eşti un negru foarte isteţ, să ştii. O să pun o vorbă bună pentru tine la Universitatea Oxford, ca să te aibă în vedere.

— Şi tu ţi-ai fi dorit să nu-ţi povestească nimic, fiindcă nu te priveşte pe tine şi tu oricum nu mai poţi schimba nimic.

— Ei, cu asta ai luat examenul de absolvire. Guitar Bains, Ph. D.

— Dar pe tine tot te deranjează, aşa-i?

— Stai să mă gândesc.

Milkman închise ochii şi încercă să-şi proptească bărbia în palmă, dar era mult prea complicat. Încerca să se îmbete cât mai rău într-un timp record.

— Mda, mă deranja. Până să fi venit aici, da, mă deranja. Nu ştiu, Guitar, nu ştiu.

Deveni serios, cu faţa aceea fixă şi încremenită de om mare care se căzneşte să nu vomite… sau să nu plângă.

— Las-o baltă, Milk. Orice-ar fi, las-o baltă. Nu contează. Indiferent ce ţi-a spus, nu te mai gândi. Uită.

— Sper să pot. Sper din tot sufletul să pot.

— Măi băiatule, oamenii fac tot felul de ciudăţenii. Mai ales noi. Sorţii sunt împotriva noastră, or, fiindcă încercam să rămânem în cărţi, să rămânem în viaţa şi în cărţi totodată, ajungem să facem diverse ciudăţenii. N-avem încotro. Le facem. Lucruri care ne împing să ne rănim unii pe alţii. Fără măcar să ştim de ce. Dar ascultă-mă pe mine. Nu ţine răul în tine şi nici nu-l răsfrânge asupra altuia. Încearcă să înţelegi ce ţi s-a spus, iar dacă nu poţi, mai bine uită şi rămâi un om puternic, omule.

— Nu ştiu ce să zic, Guitar. Lucrurile par să se prăvălească peste mine, înţelegi?

— Nu te lăsa. Doar dacă nu ai un plan. Uite ce-a păţit Till. L-au terminat şi pe el. Acum a ajuns doar o ştire din jurnalul de seară la WJR.

— Era nebun.

— Ba nu. Nu era nebun. Tânăr, da, dar nebun nu era.

— Cui îi pasă dacă el se regulează cu o fată albă?

Oricine poate face asta. Ce l-a apucat să se grozăvească aşa? Cui îi pasă?

— *Crakers* [1]-ilor.

— Asta-nseamnă că sunt mai nebuni decât el.

— Bineînţeles. Dar ei sunt vii şi nebuni.

— Da, bine, dă-l naibii pe Till. Acum am eu probleme.

— Poftim?! Am auzit eu bine, frăţioare?

— OK. N-am vrut să spun asta. Doar că…

— Ce probleme ai tu? Că nu-ţi place cum te cheamă?

— Da, spuse Milkman, lăsând capul pe spate, spre peretele separeului. Da, nu-mi place cum mă cheamă.

— Dă-mi voie să-ţi spun ceva, băiete. Cu numele, la cioroi, e la fel cu toate celelalte – aşa că mai bine să zică mersi că îl au şi pe-ăsta.

Ochii şi vorba lui Milkman erau tulburi.

— Dar de ce nu se poate şi la noi cum trebuie?

— Să zicem mersi că e şi aşa. Haide. Te duc acasă.

— Nu, nu vreau să mă mai duc acolo.

— Nu? Şi-atunci unde?

— Lasă-mă să stau la tine.

— Oh, ştii şi tu ce condiţii sunt la mine. Unul dintre noi va trebui să doarmă pe jos. În afară de asta…

---

1 În engl. am., poreclă dată albilor săraci din sud-estul SUA (n.r.).

— Dorm eu pe jos.

— În afară de asta, s-ar putea să am musafiri.

— Nu, zău?!

— Zău. Hai, să mergem.

— Nu mă duc acasă, Guitar. Pricepi?

— Vrei să mergi la Hagar? întrebă Guitar, făcând semn chelneriţei să-i aducă nota de plată.

— La Hagar. Da. Draga de Hagar. Mă întreb cum o cheamă.

— Păi acum tocmai ai zis.

— Mă refer la numele de familie. Numele lui taică-său.

— Întreab-o pe Reba.

Guitar achită nota de plată şi îl ajută pe Milkman să ajungă până la uşă. Afară se pornise vântul şi se mai răcorise. Guitar mişcă din coate ca să se mai încălzească.

— Poţi să-ntrebi pe oricine, dar *nu* pe Reba, zise Milkman. Reba nu ştie nici măcar numele ei de familie.

— Întreab-o pe Pilate.

— Da, aşa. O s-o-ntreb pe Pilate. Pilate ştie. E în cutiuţa aia penibilă care-i atârnă de ureche. Acolo ţine numele ei şi al celorlalţi. Pe pariu că şi-al meu e acolo. O s-o întreb pe ea care e numele meu. Apropo, ştii de unde i s-a tras lu’ bunică-meu numele?

— Nu. De unde?

— De la un *cracker.*

— Sigur?

— Aha. Şi el a acceptat. Ca o oaie nenorocită. Mai bine l-ar fi împuşcat careva.

— Dar de ce dacă era deja Dead. Mort.

4

Și de data asta şi-a făcut cumpărăturile de Crăciun de la o drogherie. Era târziu, în ziua dinaintea Ajunului, iar el nu avusese nici chef, nici energia sau prezenţa de spirit să fi făcut treaba asta mai devreme şi cu mai multă băgare de seamă. Plictisul, care începuse ca o infecţie uşoară, acum pusese stăpânire pe el cu totul. I se părea că n-avea sens să mai facă nimic, că nicio conversaţie nu-şi mai avea rostul. Pregătirile căznite de-acasă i se păreau false şi sordide. Ca în fiecare an, maică-sa se văita de preţul nemaipomenit al brazilor şi al untului. De parcă pomul lor ar fi urmat să arate altfel decât fusese întotdeauna: ceva imens şi difuz, în colţul camerei, supraîncărcat cu ornamentele pe care le avea ea de când era mică. Ca şi cum prăjiturile ei cu fructe ar fi mai comestibile anul acesta, sau friptura de curcan pătrunsă până la os. Tatăl lui le dădea tuturor plicuri cu diferite sume de bani, fără să se fi gândit că măcar o dată, poate, le-ar fi plăcut şi lor să primească de la el ceva cumpărat special de la magazin pentru această

ocazie.

Cadourile pe care Milkman trebuia să le cumpere erau puţine şi uşor de ales de la o drogherie. Apă de colonie şi pudră pentru Magdalene zisă Lena; o pudrieră pentru Corinthians; o cutie cu bomboane de ciocolată pentru mama lui. Şi nişte articole de bărbierit pentru tatăl lui. Într-un sfert de oră a fost gata cu cumpărăturile. Singura problemă era cadoul pentru Hagar. Era greu să aleagă în pripă ceva pentru ea, fiindcă ei îi plăcea orice, dar nu prefera nimic. Mai important, însă, era faptul că nici nu ştia dacă mai dorea să menţină relaţia cu ea. Nu ştia dacă mai voia „să fie cu „Hagar. Rar se întâmpla să iasă cu ea undeva, în afară de filme, poate; niciodată nu o lua la petreceri, unde persoane de condiţia lui dansau, râdeau şi cochetau unele cu altele. Toţi cei care îl cunoşteau ştiau de Hagar, dar ea era considerată borcanul lui cu miere, nu o iubită reală sau legitimă – nu o fată cu care el ar fi putut să se însoare. Şi doar una sau două dintre diferitele femei pe care le curta „serios” s-au ostenit vreodată să-i facă reproşuri din cauza ei, din moment ce nu o considerau o rivală.

Acum, după mai bine de zece ani, începea să se sature de ea. Excentricităţile ei nu i se mai păreau provocatoare, iar uşurinţa stupefiantă cu care ajunsese şi rămăsese între picioarele ei se transformase dintr-un mare noroc, cum considera el la început, în agasare cauzată de refuzul ei de a-l

face să lupte pentru asta, să depună eforturi pentru a o cuceri, să-şi dea cumva osteneala ca să merite aşa ceva. Or el nu trebuia nici măcar să scoată vreun ban pentru asta. Fiind ceva gratis şi din belşug, îşi pierduse toată ardoarea. Nu mai exista excitare; sângele nu-i mai clocotea lui Milkman la tâmple, iar inima nu-i mai bătea năvalnic numai când se gândea la ea.

Hagar era ca a treia bere. Nu ca prima, pe care gâtlejul o primeşte cu o recunoştinţă aproape înlăcrimată; nici ca a doua, care confirmă şi prelungeşte plăcerea adusă de prima. Ci ca a treia, cea pe care o bei fiindcă-i acolo, fiindcă nu strică şi fiindcă, nu-i aşa, ce mai contează dacă o bei şi pe-asta?

Poate că sfârşitul de an era un prilej de a termina cu ea. Relaţia lor nu avea niciun viitor şi nu făcea decât să-i întreţină lui Milkman o stare de lenevie, ca un ursuleţ răsfăţat cu miere, învăţat doar să întindă laba şi să-şi capete imediat porţia, care a ajuns să-ţi piardă agilitatea de a se mai căţăra în copaci şi de a mai goni albinele, dar care nu a uitat totuşi plăcerea palpitantă de a umbla după miere.

Îi va cumpăra ceva de Crăciun, desigur, ceva drăguţ care să-i aducă aminte de el, dar nu un cadou care să-i dea iluzii despre măritiş. Văzuse nişte strasuri frumoase. S-ar fi putut să-i placă, numai că, în comparaţie cu inelul cu diamant pe care Reba îl vârâse în rochie, zorzoanele astea n-

aveau nicio valoare. Un Timex? Degeaba, tot nu s-ar uita niciodată la el. Holbându-se aşa la tubul de sticlă în care erau etalate ceasurile, Milkman constată că începea să se enerveze. Nehotărârea asta apropo de cadoul pe care să i-l ia lui Hagar era ceva nou. Cu prilejul Crăciunurilor precedente, pur şi simplu alesese (sau le pusese pe surorile lui să aleagă) dintr-o listă lungă de lucruri pe care Hagar le menţionase în mod special. Nişte lucruri de-a dreptul deplasate pentru gospodăria lor: un halat de baie din satin bleumarin (asta pentru o femeie care locuia într-o casă unde nu exista baie); un îngeraş dolofan; un fileu de păr cu o fundă de catifea; o brăţară cu rubine şi cu cercei asortaţi; papuci din piele fină; colonie White Shoulders. La început, Milkman se mira de precizia şi aviditatea cu care Hagar înşira tot ce-şi dorea, dar pe urmă începuse să o înţeleagă, amintindu-şi că Pilate şi Reba nu ţineau nicio sărbătoare. Totuşi, mărinimia lor era atât de totală încât semăna a neglijenţă; se străduiau din răsputeri să-i satisfacă lui Hagar toate capriciile. Când Milkman a strâns-o în braţe prima oară, Hagar era o fiinţă vanitoasă şi oarecum distantă. Îi plăcea să ţină minte că aşa fusese – că el o strânsese în braţe când în realitate ea fusese cea care îl chemase în dormitor, unde, zâmbind, se descheiase la bluză.

De când a văzut-o întâia dată, când el avea doisprezece ani şi ea şaptesprezece, se îndrăgostise

profund de ea, simţindu-se ba stingher, ba puternic în prezenţa ei. Ea îl cocoloşea ca pe un ţânc, îl ignora, îl tachina – făcea cum avea ea chef, iar el era fericit doar fiindcă o vedea că face ceva sau fiindcă se purta într-un fel sau altul. O bună parte din entuziasmul cu care se ducea să adune chiriile pentru taică-său se datora timpului pe care îl avea astfel ca să treacă pe la vinărie şi, poate, să aibă norocul să o găsească acolo pe Hagar. Era liber să se ducă acolo oricând, iar după şcoală încerca neapărat să se vadă cu ea.

Anii treceau, iar suspinele lui de căţeluş cuminte continuau neîncetat în prezenţa lui Hagar. Până când Guitar l-a luat la primul ceai din viaţa lui, în Southside, iar de-atunci Milkman a constatat că, fără niciun efort, are mare succes la fetele de vârsta şi de condiţia lui socială. Dar şi atunci chiar, dacă voia, Hagar tot îl mai putea face să vibreze ca un flăcău de şaptesprezece ani în vreme ce ea avea douăzeci şi doi de ani. Exact cum s-a întâmplat în cea mai oribilă zi de martie, anostă şi mohorâtă de când îşi putea aminti, când el a venit la volanul Fordului lui taică-său până acasă la ea ca să ia două sticle cu vin. Milkman avea mare trecere printre amicii lui, care se bizuiau pe el ca să facă rost la petreceri de băutura care lor, care aveau toţi sub douăzeci şi unu de ani, li se părea ceva indispensabil pentru a se putea distra. Când a ajuns acasă la Pilate, a nimerit în plină criză familială.

Noul iubit îi ceruse Rebei să-i dea un mic împrumut, dar ea îi spusese că nu are absolut niciun ban. Bărbatul, care primise de la ea două-trei cadouri frumoase la care nu se aşteptase, credea că Reba minte şi încearcă să-l refuze. Se certau în curtea din spate – adică bărbatul se certa. Reba plângea şi încerca să-l convingă că spune adevărul. Exact când Milkman deschidea uşa, Hagar veni alergând din dormitor, de unde se uitase pe fereastră în curte. Hagar urlă la Pilate: „Mama! O bate! L-am văzut eu! Cu pumnul, mama!”

Pilate ridică privirea şi închise manualul de geografie pentru clasa a patra primară pe care îl citea. Cu mişcări lente, i se păru lui Milkman, se duse la un raft de deasupra chiuvetei, puse manualul de geografie pe raft şi luă, în schimb, un cuţit. Tot lent, ieşi pe uşa din faţă – nu exista uşă în spate – şi, exact în clipa aceea, Milkman auzi şi el urletele Rebei şi sudălmile bărbatului.

Nu-i trecu prin minte să o oprească pe Pilate – gura ei nu se mişca, iar cercelul de la urechea ei scăpăra scântei de foc –, dar se ţinu după ea, cum făcu şi Hagar, ocolind pe lângă casă până în spate, unde, apropiindu-se de bărbat pe la spate, Pilate îşi aruncă braţul drept ca un laţ peste gâtul omului şi îi propti în piept vârful cuţitului, exact în dreptul inimii. Pilate aşteptă întâi ca bărbatul să simtă atingerea cuţitului pe piele, după care i-l înfipse cu mare precizie, prin cămaşă, până la vreo doi

milimetri sub piele. Ţinându-l în continuare de gât, în aşa fel încât omul să nu poată vedea, ci doar să simtă cum cămaşa i se îmbibă de sânge, Pilate începu să-i vorbească.

— Uite ce e, dulceaţă, eu n-o să te omor. N-ai de ce să te temi. Trebuie doar să stai cuminte un pic, fiindcă, poftim, inima ta e aici, dedesubt, dar eu n-o să te împung mai adânc cu cuţitul. Fiindcă dacă ţi-l implânt mai adânc, o să-ţi nimerească drept în inimă. Aşa că mai bine să stai cuminte de tot, s-a înţeles? Cum te mişti un pic, cum s-ar putea să-mi pierd controlul. Acum s-a făcut doar o găurică, dulceaţă dragă, cât o zgârietură de ac. Cel mult dacă o să pierzi vreo două linguri de sânge. Iar dacă stai cuminţel, pot să trag cuţitul afară, fără să-mi alunece din greşeală. Dar până să fac asta, m-am gândit să stăm puţin de vorbă.

Bărbatul închise ochii. Sudoarea i se prelingea de pe tâmple în jos, pe lângă umerii obrajilor. Câţiva vecini, care auziseră urletele Rebei, se strânseseră în curtea din spate a casei lui Pilate. Înţeleseră toţi imediat că bărbatul era nou venit în oraş. Fiindcă altminteri ar fi ştiut câte ceva despre Reba, printre care şi că obişnuia să dea de pomană tot ce avea, aşa că, dacă ar fi existat şi o singură monedă de un sfert de dolar în toată casa aia, ea tot i-ar fi dat-o lui; dar, mai important chiar, omul ar fi trebuit să ştie că nu e bine să-şi bată joc de ceva de-al lui Pilate – o femeie care nu deranja niciodată pe

nimeni, ajuta pe oricine, dar despre care se credea că ar avea puterea de a-şi ieşi din piele, de a da foc la un tufiş şi de la cincizeci metri distanţă şi de a face terci un bărbat în toată firea – şi toate astea fiindcă nu avea deloc buric. Aşa că oamenii nu-l prea simpatizau pe acest intrus. Lungeau doar gâturile ca să audă mai bine ce-i zicea Pilate.

— Vezi tu, drăguţă, ea e singurul meu copil. Primul prunc pe care l-am avut vreodată, iar dacă ai putea întoarce capul ca să mă vezi la faţă, ceea ce bineînţeles că nu poţi, fiindcă s-ar putea să-mi alunece mâna greşit, ţi-ai da seama că tot ea e şi ultimul meu prunc din viaţă. Femeile sunt nesăbuite, să ştii, iar mamele sunt cele mai nesăbuite femei din câte există. Dar ştii şi tu cum sunt mamele, aşa-i? Ai şi tu o mamă, nu? Sigur că ai, aşa că ştii foarte bine despre ce vorbesc. Mamele se supără şi se enervează când cuiva nu-i place de copiii lor. Prima mare nenorocire din viaţa mea a fost atunci când am aflat că o persoană – un ţâr de puşti, asta era – n-o putea suferi pe fetiţa mea. Parcă înnebunisem. Nici nu mai ştiam ce să fac. Noi, femeile, ne străduim din răsputeri, dar n-avem forţa bărbaţilor. De-asta ne necăjim aşa de rău când un bărbat în toată firea se-apucă să bată pe una dintre noi. Înţelegi ce vreau să spun? N-aş vrea să scot acum cuţitul din tine, ca tu, pe urmă, să te-apuci să te porţi iarăşi urât cu fetiţa mea. Fiindcă un lucru ştiu sigur: indiferent ce-a făcut, ea a fost

bună cu *tine.* Totuşi, nici să înfig cuţitul mai adânc în tine nu mi-ar plăcea. Dacă aş face-o, maică-ta ar simţi şi ea ce simt eu acum. Mărturisesc că nici nu ştiu ce să fac. Poate mă ajuţi tu. Spune-mi tu, ce să fac?

Omul se chinuia să respire. Pilate slăbi puţin strânsoarea pe grumazul lui, dar cuţitul rămase neclintit în dreptul inimii.

— Dă-mi drumul, şopti el.

— Hmmmmmm?

— Dă-mi drumul. N-o să… niciodată… nu mă mai ating de ea. Promit.

— Promiţi de-adevăratelea, dulceaţă?

— Daaa. Promit. N-o să mă mai vezi niciodată.

Reba şedea pe pământ, cu braţele în jurul genunchilor, holbându-se cu ochiul neumflat la toată scena, de parcă ar fi fost la teatru. Avea buza spartă şi o vânătaie mare pe obraz. Îi curgea sânge din nas şi, cu toate că încercase să oprească sângerarea apăsându-se tare pe nară cu fusta şi mâinile, mânjite acum şi ele de sânge, picături roşii tot mai picurau pe jos.

Pilate smulse cuţitul din cămaşa bărbatului şi îşi trase braţul de pe grumazul lui. Omul se clătină o clipă, privi în jos la hainele pătate de sânge, pe urmă în sus, la Pilate, şi, umezindu-şi buzele, se trase de-a-ndărătelea spre zidul casei, sub căutătura fixă a lui Pilate. Femeia nu începu să-şi mişte buzele din nou până când tipul o rupse la fugă

pe drum, făcându-se nevăzut.

Atenţia tuturor se îndreptă spre Reba, care se căznea să se ţină pe picioare. Zicea că avea probabil ceva rupt pe dinăuntru, în locul unde o pocnise tipul. Pilate îi pipăi coastele şi spuse că nu are nimic rupt. Dar Reba susţinea că vrea să meargă la spital. (Visul ei era să fie pacientă internată într-un spital; veşnic încerca să se interneze, întrucât în imaginaţia ei la spital era frumos ca la hotel. Dona sânge ori de câte ori acceptau cei de la spital. Renunţase să mai dea sânge doar când laboratorul se mutase într-o clinică nouă, ceva mai departe de Mercy.) Acum, Reba era foarte insistentă, aşa că Pilate se învoi până la urmă să-i facă pe plac. Un vecin se oferi să le ducă la spital cu maşina, aşa că plecară amândouă, lăsându-l pe Milkman să-şi cumpere vinul de la Hagar.

Milkman era încântat de spectacol. Intră în casă după Hagar râzând şi vorbind cu înflăcărare despre cele întâmplate. Pe cât era ea de liniştită, pe atât era el de agitat. Ea – monosilabică, iar el guraliv.

— Ce grozav a fost! Uau-uau! Era cu un cap mai înaltă decât el, dar se văita că e slabă şi neputincioasă.

— Suntem slabe.

— În comparaţie cu ce? Cu un B-52?

— Nu sunt multe femei aşa de puternice ca ea.

— Sper şi eu. Şi pe jumătate la fel de puternice, tot mult mi s-ar părea.

— Păi, forţa muşchilor e altceva. Eu mă refeream la faptul că femeile sunt slabe din alte puncte de vedere.

— Zi tu câteva. Vreau să le aflu de la tine. Tu la ce eşti slabă?

— Nu mă refer la mine. Mă refer la alte femei.

— Tu n-ai niciun punct slab?

— Nu mi-am descoperit niciunul.

— Poate îţi închipui că m-ai putea bate şi pe mine.

Asta era veşnica preocupare a tânărului de şaptesprezece ani – dacă pe el l-ar putea bate cineva.

— Probabil, spuse Hagar.

— Ha! Mda, păi, mai bine să nu-ncerc să-ţi demonstrez că n-ai dreptate. S-ar putea ca Pilate să scoată iarăşi cuţitul.

— Te-ai speriat de Pilate?

— Da. Tu nu?

— Nu. Eu nu mă sperii de nimeni.

— Da. Tu eşti tare. Ştiu că eşti tare.

— Nu sunt tare. Doar că nu dau voie nimănui să-mi dicteze mie ce să fac. Fac ce vreau eu.

— Pilate îţi spune ce să faci.

— Dar nu sunt obligată s-o ascult dacă nu vreau.

— Ce mult mi-ar plăcea şi mie să spun acelaşi lucru despre mama.

— Maică-ta te asupreşte?

— Păi... de fapt, n-aş putea spune că mă asupreşte.

Milkman căuta un cuvânt care să poată reda pisălogeala căreia credea el că îi căzuse victimă.

— Tu câţi ani ai acum? întrebă Hagar.

Ridicase sprâncenele ca o femeie vag interesată de vârsta unui copilaş.

— Şaptesprezece.

— Eşti bun de însurătoare, zise Hagar, insinuând limpede că la vârsta asta n-ar mai trebui s-o lase pe maică-sa să se amestece în treburile lui.

— Aştept să fii tu gata, ripostă el, încercând să-şi recapete (sau să dobândească) ceva din obrăznicia masculină.

— Poţi să aştepţi mult şi bine.

— De ce?

Hagar oftă ca şi cum i-ar fi fost pusă răbdarea la încercare.

— Mi-ar plăcea să-l iubesc pe bărbatul cu care o să mă mărit.

— Încearcă mai bine cu mine. Poate o să ajungi să mă iubeşti dacă vei încerca.

— Eşti prea tânăr pentru mine.

— Mintea contează, spuse el.

— Îhî. Mintea mea.

— Şi tu eşti ca toate femeile. Visezi să apară Făt-Frumos călare şi să-ţi bată la poartă. Iar tu să cobori scările în fugă şi ohoho, ce-o să fie! Te uiţi în ochii lui, el te saltă sus pe cal şi amândoi dispăreţi fericiţi în zare. Viorile cântă duios şi pe crupa calului stă scris – „Cu mulţumiri, studiourilor

MGM”. Am nimerit-o, zi?

— Da, ai nimerit-o.

— Dar până atunci ce-o să faci?

— O să mă uit cum creşte umflătura din pantalonaşii băieţelului.

Milkman zâmbea, deşi nu prea avea motive de veselie. Hagar râdea. Milkman sări s-o prindă, dar ea fugi în dormitor şi închise uşa. Întâi rămase acolo, frecându-şi bărbia cu dosul palmei şi uitându-se la uşă. Pe urmă ridică din umeri şi luă cele două sticle cu vin.

— Milkman? îl strigă Hagar, scoţând capul pe uşă. Vino aici!

Milkman se întoarse pe călcâie şi puse sticlele înapoi pe masă. Uşa era deschisă, dar Hagar nu se vedea pe nicăieri; o auzea însă râzând – un râs gutural şi satisfăcut, de parcă ar fi câştigat un pariu. Milkman se repezi înainte, uitând să-şi ferească ţeasta de sacul verde care atârna din tavan. Când ajunse s-o prindă, avea deja un început de cucui pe frunte.

— Ce tot ţineţi voi acolo? o întrebă el.

— Sunt lucrurile lui Pilate. „Moştenirea” ei, cum îi place să spună.

Hagar se descheia la bluză.

— Dar ce-a moştenit? Cărămizi?

Pe urmă îi văzu sânii.

— Vezi, asta o să fac până atunci, spuse ea.

Zbenguielile şi chicotelile urmară cu dezinvoltură

atunci, continuară apoi adesea în odaia lui Guitar, unde cât era el la serviciu ajunseseră să petreacă tot atâta timp cât petrecea şi el acasă, când era liber. Hagar deveni o prezenţa cvasi secretă, dar permanentă în viaţa lui Milkman. Îl tachina foarte mult, uneori împlinindu-i poftele, alteori refuzându-l. El nu ştia niciodată când sau de ce făcea ea într-un fel sau altul. Presupunea că Reba şi Pilate ştiau, dar ele nu se refereau niciodată la schimbarea intervenită în relaţia lui cu Hagar. Deşi mai pierduse oarecum din adoraţia de la doisprezece ani, Milkman era încântat că făcea dragoste cu ea, iar ea era ciudată, nostimă, imprevizibilă, răsfăţată, dar niciodată prefăcută, fiindu-i de aceea mult mai agreabilă decât majoritatea fetelor de vârsta lui. Erau luni în care Hagar nu voia să se vadă cu el, ca pe urmă, dintr-odată, să-l întâmpine cu zâmbetul pe buze.

După vreo trei ani în care pasiunea lui Hagar avusese nenumărate suişuri şi coborâşuri, refuzurile ei se răriră, în fine, pentru ca apoi, când s-a întâmplat ca Milkman să dea în taică-său, să devină inexistente. Mai mult chiar, a început să aştepte vizitele lui, iar cu cât el se implica mai mult în cealaltă parte a vieţii lui sociale, cu atât ea devenea mai fidelă. A început apoi să fie bosumflată, posomorâtă, ba chiar să-l acuze că n-o mai iubeşte sau că nu vrea să se mai vadă cu ea. Şi, deşi el se gândea arareori la vârsta lui, ea era foarte

conştientă de anii ei. Milkman îşi prelungise adolescenţa lipsită de griji până la vârsta de treizeci şi unu de ani. Hagar avea treizeci şi şase – şi îşi făcea griji din cauza asta. Sinceră, Hagar punea datoria pe primul plan în relaţia lor; el încerca să se eschiveze.

Îi achită vânzătorului suma datorată pentru cadourile pe care le alesese şi ieşi din drogherie, decis să pună punct legăturii lui cu Hagar.

O să-i aduc aminte că suntem veri, gândea el. Nu. Ei n-o să-i cumpere niciun cadou; în schimb, o să-i dea o sumă frumuşică de bani. O să-i explice că vrea ca ea să-şi cumpere singură ceva care să-i placă, fiindcă dacă el i-ar dărui direct ceva ar risca să o compromită. Că el nu era omul de care avea ea nevoie. Ei îi trebuia un bărbat serios, care să se însoare cu ea. El, însă, îi stătea în cale. Şi, mai ales că erau rude, ea trebuia să înceapă acum să-şi caute pe altcineva. Ea va suferi, îi va spune, va suferi profund după toţi aceşti ani, dar dacă iubeşti pe cineva aşa cum o iubea el pe ea trebuie să te gândeşti întâi la binele acelei persoane. Nu poţi fi egoist cu un om pe care îl iubeşti.

Fiindcă se gândise atât de concentrat la ce urma să-i spună, i se părea acum că avusese aievea această conversaţie şi situaţia era rezolvată. Se duse înapoi la sediul firmei tatălui său, scoase nişte bani peşin din seif şi îi scrise lui Hagar o scrisoare frumoasă care se încheia: „De asemenea, vreau să-ţi

mulţumesc. Îţi mulţumesc pentru tot ce ai însemnat pentru mine. Pentru că m-ai făcut fericit în toţi aceşti ani. Semnez această scrisoare cu dragoste, desigur, dar mai mult decât atât, cu recunoştinţă”.

Şi o semnă, într-adevăr, cu dragoste, însă în realitate exact cuvântul „recunoştinţă” şi răceala plată a acelui „îţi mulţumesc” au proiectat-o ameţitor, parcă, pe Hagar într-un spaţiu albastru strălucitor, unde aerul era diafan, unde liniştea pusese stăpânire peste tot, unde oamenii doar murmurau sau nu scoteau niciun sunet, şi unde totul era îngheţat, în afară de izbucnirea ocazională a focului din pieptul ei, trosnind şi pârâind departe până când ea.

Hagar, ieşi alergând pe străzi ca să-l găsească pe Milkman Dead.

Multă vreme după ce a băgat în plic banii şi scrisoarea împăturită, Milkman a rămas aşezat la biroul lui taică-său. Aduna, de nenumărate ori la rând, aceleaşi şiruri de cifre, dar ba îi ieşea cu optzeci de cenţi în minus, ba cu optzeci de cenţi în plus. Era încă derutat şi irascibil, dar asta nu numai din cauza problemei cu Hagar. Avusese o discuţie cu Guitar cu ceva timp în urmă despre năvod. Un puştan de vreo şaisprezece ani fusese strangulat, în drum spre casă de la şcoală, cu un fel de funie, presupunea lumea, şi strivit rău la faţă. Armata, în colaborare cu poliţia locală, spunea că băiatul

fusese ucis la fel cum fusese omorât un alt băiat, de Anul Nou, în 1953, şi la fel cum fuseseră omorâţi patru bărbaţi în toată firea în 1955 – adică prin strangulare şi cu faţa complet zdrobită. Prin tripouri şi la Frizeria lui Tommy umbla zvonul că Winnie Ruth Judd lovise din nou. Bărbaţii râdeau de chestia asta şi le povesteau celor care erau mai noi pe-acolo cum, în 1932, Winnie Ruth, o criminală condamnată la puşcărie care îşi tăia victimele cu toporul, le ciopârţea şi le îndesa în cufere, fusese internată într-un azil pentru criminali nebuni, de unde reuşea să scape de vreo două-trei ori în fiecare an.

Odată, mersese pe jos vreo trei sute de kilometri, prin două state americane, până ca poliţia să reuşească să o prindă. Întrucât în luna decembrie a acelui an s-a produs un omor brutal în oraş în perioada în care Winnie Ruth era în libertate, lumea din Southside era convinsă că ea fusese autoarea. De atunci înainte, ori de câte ori se auzea de vreo crimă oribilă, negrii ziceau că Winnie Ruth era ucigaşa. Ziceau aşa, fiindcă Winnie Ruth era albă, iar victimele ei erau tot albe. Ăsta era modul lor de a explica „Nebunia albilor”, cum o numeau ei – crime puse la cale şi săvârşite nebuneşte împotriva unor persoane absolut necunoscute. Asemenea omoruri n-ar putea fi comise, se gândeau ei, decât de un smintit din rasa albă, or Winnie Ruth Judd corespundea perfect acestei descrieri. Credeau, de asemenea, cu fermitate că membrii rasei lor se

omorau între ei din nişte motive întemeiate: încălcarea teritoriului cuiva (un bărbat este găsit cu nevasta altuia); refuzul de a respecta legile ospitalităţii (un om bagă mâna în cămara cu alimente a prietenului său şi fură din halca de carne); sau insulte verbale lezând virilitatea, onestitatea, umanitatea şi sănătatea mintală a cuiva. Mai important chiar, convingerea lor era că genul acesta de crime erau justificate fiindcă erau săvârşite în viitoarea patimii: furie, gelozie, umilinţă şi aşa mai departe. Omorurile bizare îi amuzau, cu condiţia, fireşte, ca victima să nu fie din rândul lor.

Oamenii speculau asupra motivelor lui Winnie Ruth pentru această ultimă crimă. Cineva zicea că femeia era în călduri din cauză că stătuse prea mult la pârnaie şi că se dusese să caute pe unul cu care să se culce. Ştia, însă, că n-ar fi avut nicio trecere la un bărbat în toată firea, aşa că a ales un şcolar. Altul spunea că femeii nu-i plăceau probabil pantofii bicolori şi că de-aia, după ce a scăpat de la balamuc şi a mers sute de kilometri pe jos, când a dat cu ochii de un puştan încălţat cu pantofi bicolori, a simţit că nu mai suportă şi a apucat-o amocul.

Dincolo de glume, totuşi, persista o groază nemărturisită. Poliţia spunea că existase un martor căruia i se păruse că văzuse un „negru cu o claie de păr în cap” fugind din curtea şcolii unde fusese descoperit cadavrul.

— Acelaşi negru cu o claie de păr în cap, care a

fost văzut şi când Sam Sheppard a ciopârţit-o pe nevastă-sa cu toporul, zise Porter.

— Cu ciocanul, omule, spuse Guitar. Douăzeci şi şapte de lovituri cu ciocanul.

— Doamne Sfinte! Chiar douăzeci şi şapte de lovituri? Dură crimă.

— Orice crimă e dură, spuse Hospital Tommy. Orice omor e dur. Aţi văzut în filme cum eroul îşi înfige mâinile în gâtul unuia, iar victima tuşeşte un pic şi îşi dă duhul? Ascultaţi-mă pe mine, e fals. Corpul omenesc e robust. E-n stare să-şi adune toate puterile când e în pericol de moarte.

— Tu ai ucis vreun om în război, Tommy?

— Am pus şi eu mâna la moartea câtorva.

— Mâna? Cum adică?

— Am folosit baioneta, amice. Soldaţii din regimentul 92 foloseau baioneta. Lucea tot câmpul de luptă de la baionetele noastre.

— Şi cum a fost?

— Urât. Extrem de urât. Chiar dacă ştii că, în locul tău, el, victima, ar proceda la fel, tot înseamnă că faci un lucru extrem de nedelicat.

Râseră, ca de obicei, de felul pedant în care se exprima Tommy.

— Zici aşa fiindcă tu oricum n-ai vrut să faci armata, spuse un grăsan. Cum ar fi dacă ai hoinări liniştit pe străzi şi te-ai întâlni cu Orval Faubus?

— Ce l-aş mai omorî eu pe ticălosul ăla! exclamă un zdrahon de bărbat.

— Mai zi tu mult aşa şi-o să vezi dacă nu te bagă ăia la răcoare!

— Eu n-am claie de păr în cap.

— Îţi fac ei părul claie cât ai zis peşte.

— Să vezi tu cum te coafează ăia cu degetare de fier înfipte în ţeastă, de-o să ţi se ridice tot părul claie pe cap.

În afară de hlizeala lui Empire State, care nu era prefăcătorie, lui Milkman i se părea că râsetele celorlalţi erau anemice şi nervoase. Fiecare bărbat din salon ştia că putea fi oricând ridicat direct de pe stradă şi că, oricâte dovezi ar aduce cu privire la identitatea persoanei lui şi locul unde se afla în momentul crimei, tot nu-i va fi uşor la interogatoriul poliţiei.

Şi mai era ceva. De câtva timp, Milkman auzise diverse apropouri cum că la unul sau mai multe dintre aceste omoruri fusese martor un negru sau, mai clar chiar, că fuseseră săvârşite de un negru. Ba îl luase gura înainte pe careva, ba cineva se apucase să divulge un detaliu în legătură cu victima. Ca de pildă că Winnie Ruth nu putea să sufere pantofii în două culori. Purta băiatul acela pantofi în două culori? A scris în ziar aşa ceva? Sau era vorba doar despre un amănunt scornit de vreun glumeţ.

Cei doi Tommy făceau curăţenie. „S-a închis”, îi spuseră unuia care vârâse capul pe uşă. „Frizeria e închisă”. Conversaţia încetă de la sine, dar bărbaţii

care mai zăboveau încă pe-acolo nu prea păreau dispuşi să plece. Nici Guitar, dar într-un final îşi puse scurta, se prefăcu că îi trage un pumn lui Empire State, după care îl prinse din urmă pe Milkman, la uşă. Prăvăliile din Southside păreau sărăcios decorate cu coroniţe şi beculeţe, mai ales prin contrast cu ghirlandele şi clopoţeii cu care municipalitatea ornase felinarele de pe străzi cu prilejul sărbătorilor de iarnă. Doar în centru luminăţia era mai strălucitoare, mai festivă şi mai plină de speranţe.

Cei doi bărbaţi mergeau pe Tenth Street spre odaia lui Guitar.

— Sinistru, spuse Milkman. Un rahat sinistru.

— Ce lume sinistră, confirmă şi Guitar. O lume sinistră, plină de nenorociţi.

Milkman aprobă cu o mişcare din cap.

— Railroad Tommy zicea că băiatul avea pantofii ăia în picioare.

— Zău? se miră Guitar.

— Zău? Las că ştii foarte bine că aşa era. Doar ai râs odată cu noi când ne-a zis asta.

Guitar îi aruncă o privire.

— Ce te-a apucat?

— Ştiu când cineva vrea să se eschiveze.

— Păi atunci, asta e. Nimic altceva. Poate că n-am chef să discut despre aşa ceva.

— Adică n-ai chef să discuţi despre aşa ceva cu mine. La Tommy îţi turuia gura ca o morişcă.

— Uite ce e, Milk, suntem amici la toartă de multă vreme, corect? Dar asta nu înseamnă că nu suntem diferiţi unul de celălalt. Nu se poate să gândim întotdeauna amândoi la fel. Atunci nu-i mai bine să lăsăm lucrurile aşa? Pe lumea asta există tot felul de oameni. Unii mai ciudaţi, alţii nu; unii vorbesc, alţii urlă; unii sunt bătăuşi, iar alţii se-aleg doar cu bătaia. Poftim, gândeşte-te cum e taică-tău. E genul bătăuş. Prima oară când am dat ochii cu el se pregătea să ne scoată în şuturi din casa noastră. Diferenţa asta a existat de la bun început între tine şi mine şi totuşi ne-am împrietenit…

Milkman se opri şi îl sili pe Guitar să facă la fel, întorcându-l cu faţa spre el:

— Sper că n-ai de gând să-mi ţii o predică de rahat.

— Ce predică, omule?! Vreau doar să îţi explic ceva.

— Păi explică-mi atunci. Dar nu-mi veni mie cu predici de-astea de tot rahatul.

— Ce înţelegi tu prin predică? întrebă Guitar. Dacă *tu* nu vorbeşti timp de două secunde? Dacă trebuie să asculţi ce-ţi spune altul în loc să vorbeşti tu? Asta e predică la tine?

— Predică este când cineva vorbeşte unui bărbat de treizeci şi unu de ani ca şi cum ar vorbi cu un puşti de zece ani.

— Zi, frate, vrei să-ţi spun ce am de zis sau nu?

— Dă-i drumul. Vorbeşte. Numai nu pe tonul ăsta

ciudat. De parcă tu ai fi profesorul şi eu mucosul de elev.

— Păi vezi, Milkman, asta-i problema cu tine! Te interesează mai mult tonul meu decât ceea ce spun. Încercam să-ţi explic că nu e obligatoriu ca noi doi să fim de acord în toate privinţele; că tu şi eu suntem doi oameni diferiţi; că…

— Vrei să zici că tu ai un ştiu ce căcat de secret pe care nu vrei să-l aflu şi eu.

— Vreau să zic că există lucruri care pe mine mă interesează, dar pe tine nu.

— De unde ştii tu că pe mine nu mă interesează?

— Ştiu. Fiindcă te cunosc. Tu ai prietenii tăi simandicoşi, picnicurile tale pe Honore Island şi îţi poţi permite să-ţi iroseşti cincizeci la sută din puterea minţii visând la un fund de muiere. Da, tu ai pe curva aia roşcată, şi mai ai o curvă în Southside, ca să nu mai pomenim de cele care-or mai exista la mijloc.

— Nu-mi vine să cred! După atâţia ani ai ajuns să mă critici fiindcă locuiesc…

— Nu-i vorba de unde locuieşti, ci de unde bântui mai tot timpul. Tu nu locuieşti nicăieri. Nici pe Not Doctor Street, *nici* în Southside.

— Îmi porţi pică…

— Nu-ţi port pică pentru nimic.

— N-ai decât să vii şi tu cu mine peste tot. Am încercat să te iau cu mine în Honore…

— Lasă-mă-n pace cu Honore! Pricepi? Singura

cale pe care o să ajung în raiul cioroilor e cu o ladă cu dinamită şi o cutie de chibrituri.

— Dar parcă îţi plăcea odată.

— Ba nu mi-a plăcut niciodată. Mergeam cu tine, dar de plăcut nu mi-a plăcut niciodată. Niciodată.

— De ce crezi tu că-i rău ca negrii să aibă şi ei case la plajă? Tu ce-ai vrea, Guitar? Te-apucă turbarea cum vezi un negru care nu freacă podele sau nu culege bumbac. Dar aici nu-i Montgomery, Alabama.

Guitar se uită la el, întâi furios, după care începu să râdă.

— Ai dreptate, Milkman. În viaţa ta n-ai grăit ceva mai adevărat. Clar, da, aici nu-i Montgomery, Alabama. Dar ia spune-mi şi mie. Ce-ai face dacă ar fi? Dacă s-ar dovedi că e tot un fel de Montgomery şi aici?

— Mi-aş lua bilet de avion.

— Exact. Acum ai aflat şi tu ceva nou despre tine: cine eşti şi ce eşti.

— Da. Un bărbat care refuză să trăiască în Montgomery, Alabama.

— Nu. Un bărbat care nu poate trăi aici. Dacă lucrurile s-ar împuţi aici, te-ai topi imediat. Nu eşti un om serios, Milkman.

— „Serios” e doar un alt cuvânt pentru „nenorocit”. Ştiu eu ce-nseamnă să fii serios. Taică-meu e serios. Surorile mele sunt serioase. Şi nu există persoană mai serioasă decât maică-mea. Ea e

atât de serioasă încât se prăpădeşte de tot. Mă uitam deunăzi la ea, în curtea din spate. Afară era un ger de crăpau pietrele, dar degeaba, ea avea treaba ei să bage nişte bulbi în pământ înainte de cincisprezece decembrie, cum mi-a zis. Aşa că stătea acolo în genunchi şi făcea gropiţe în pământ.

— Şi? N-am înţeles poanta.

— Poanta e că ea voia să pună bulbii ăia în pământ. Şi nu că *era obligată* s-o facă. Îi place să sădească flori, chiar îi place. Dar trebuia să-i fi văzut faţa. Ai fi zis că e cea mai nefericită femeie din lume. Cea mai nenorocită. N-am auzit-o în viaţa mea pe mama râzând. Zâmbeşte uneori, ba mai scoate chiar şi câte-un sunet. Dar nu cred că a râs vreodată în gura mare.

Fără niciun fel de legătură şi fără să-şi fi dat măcar seama ce urma să facă, Milkman se apucă să-i povestească lui Guitar cum o visase el odată pe maică-sa. Zicea că fusese vis fiindcă nu voia să-i spună ce se petrecuse în realitate, adică cum că întâmplarea aceea fusese aievea.

Se făcea că stătea în picioare la chiuveta din bucătărie, turnând pe scurgere cafeaua rămasă nebăută, când văzu pe fereastră cum Ruth săpa în grădină. Făcea gropiţe în care băga câte un fel de ceapă mică. Şi în timp ce el stătea acolo, privind-o aproape absent, din găurile scobite de ea începură să răsară lalele. Întâi o tijă verde solitară, pe urmă două frunze care se desfăcură de pe tulpină – de o

parte şi de cealaltă. Milkman se frecă la ochi şi se uită din nou afară. Acum, câteva tulpini ieşeau din sol în spatele lui Ruth. Ori erau din bulbii plantaţi deja de ea, ori stăteau de mai multă vreme în sol, iar acum răsăreau. Tulpinile creşteau tot mai înalte, iar în scurt timp se înmulţiră într-atât, încât stăteau înghesuite unele în altele şi i se lipeau maică-sii de rochie. Dar ea tot nu le observase, tot nu se întorcea să le vadă. Continua pur şi simplu să sape. Din unele tulpini începură să se desfacă boboci de floare ca nişte căpăţâni roşii sângerii care o atingeau pe spate. În cele din urmă le observă şi Ruth – privindu-le cum creşteau, cum se mişcau şi cum voiau să se atingă de ea. Milkman se aştepta ca Ruth să se sperie cumplit – sau, oricum, măcar să tresară de uimire. Nu, nici vorbă. Ruth se ferea de ele, trăgându-se înapoi, ba chiar le lovea cu mâna, dar aşa, mai mult în joacă, şmechereşte. Florile creşteau necontenit, până când din Ruth nu se mai vedeau decât umerii şi braţele cu care lovea alandala peste florile răutăcioase. Florile o înăbuşeau, o împiedicau să mai respire, cu petalele lor moi şi crestate. Dar ea doar zâmbea şi le împingea la o parte ca pe nişte fluturaşi inofensivi.

Milkman ştia că florile acelea erau periculoase, că în scurt timp vor suge tot aerul din jurul ei, până va pica vlăguită pe jos. Dar ea nu părea să intuiască acest pericol. Până la urmă, florile au acoperit-o complet, iar el nu mai vedea decât un morman de

lalele încâlcite, îndoite spre trupul ei, care încă se mai zbătea sub apăsarea lor.

Îi povesti toate astea lui Guitar, ca şi cum visul putea constitui un argument în plus în sprijinul pericolelor pe care le implica seriozitatea la oameni. Încerca să pară cât mai neimplicat în ceea ce povestea, însă la sfârşit Guitar se uită în ochii lui şi spuse:

— De ce nu te-ai dus s-o ajuţi?

— Ce?

— S-o ajuţi. S-o scoţi de sub alea.

— Dar îi plăcea. Se distra. Îi plăcea.

— Eşti sigur? spuse Guitar zâmbind.

— Ba bine că nu. Aşa era în visul meu.

— Da, dar totodată era vorba despre *mama ta.*

— Măi omule, de ce trebuie să vezi tu probleme acolo unde nu sunt? Exagerezi şi faci să pară totul superserios doar ca să demonstrezi că tu ai dreptate. Adineauri mă găseai vinovat că nu locuiesc în Alabama. Pe urmă m-ai scos vinovat fiindcă nu m-am purtat frumos în propriul meu vis. Iar acum mă scoţi vinovat şi că am avut visul ăsta. Pricepi ce vreau să spun? Până şi în cel mai neînsemnat lucru din lume, tu eşti în stare să vezi o problemă de viaţă şi de moarte. Începi să semeni tot mai mult cu babacul meu. După părerea lui, dacă o agrafă pentru hârtii e în alt sertar decât ar fi normal, eu ar trebui să-mi cer scuze. Ce se întâmplă, omule, cu lumea asta?

— S-ar zice că lumea a luat-o razna şi că doar tu mergi pe direcţia cea bună, nu?

Lui Milkman i se puse un nod în gât. Îşi amintise de seara aceea, de demult, când, după ce-l pocnise pe taică-său, ieşise din casă şi văzuse cum toată lumea se înghesuia doar pe un trotuar, mergând în direcţia opusă, adică acolo de unde venea el. Nimeni nu avea acelaşi drum cu el. Avea senzaţia că Guitar fusese parcă şi el în visul acela.

— Poate, spuse el. Dar eu ştiu unde merg.

— Unde?

— Ori unde-i rost de distracţie.

Guitar zâmbi. Dinţii lui erau la fel de albi ca fulgii de zăpadă care i se aşezau pe haină. „Crăciun fericit”, spuse el. „La mulţi ani!” Flutură din mână şi dispăru după colţ, pe strada lui. Şi umbrele ninsorii din Southside îl înghiţiră cu totul până ce Milkman să apuce să-l întrebe încotro se duce sau să-i spună să-l aştepte şi pe el.

Acum închise registrele la Sonny’s Shop şi renunţă să mai adune coloanele de cifre. Se întâmpla ceva cu Guitar. Guitar păţise deja ceva. Tot timpul se lega de Milkman apropo de viaţa pe care o ducea, conversaţiile în sine fiind încă o dovadă că se schimbase enorm. Trecuseră vremurile când Milkman urca în fugă scările până la el ca să-l ia la o petrecere sau la vreun bar. Guitar nu mai avea chef să vorbească despre femei şi nici

nu-i mai plăcea să bea. Doar sportul şi muzica rămăseseră singurele subiecte care cât de cât îl mai entuziasmau. Altminteri era mereu melancolic şi cu ochii pleoştiţi. Ba nu, îl mai interesa şi politica.

Ei bine, exact atmosfera asta de sobrietate pe care o provoca Guitar îl determina pe Milkman să vorbească despre familia lui mai mult decât ar fi făcut-o în mod normal, şi totodată îl determina să-şi apere cu remarci usturătoare modul său de viaţă. Pipiţe şi petreceri la Honore. Dar Guitar ar fi trebuit să ştie că nu asta era tot ceea ce-l interesa pe el. Guitar ştia că Milkman avea şi alte preocupări. Cum ar fi? se întrebă el. Păi, era foarte competent în treburile firmei lui taică-său – una la mână. Realmente excelent. Dar nu putea să nu recunoască cum că afacerile imobiliare nu erau neapărat pasiunea lui. Dacă ar trebui să-şi petreacă restul vieţii gândindu-se la chirii şi proprietăţi, şi-ar pierde minţile. Degeaba, fiindcă oricum aşa îşi va petrece restul vieţii, făcând exact asta! Asta aştepta tatăl lui de la el şi, probabil, asta se aştepta şi el că va face.

Poate că Guitar avea dreptate – parţial. Viaţa lui era lipsită de sens, n-avea niciun ţel; şi era adevărat că nici nu-i păsa prea mult de ceilalţi oameni. Nu exista nimic ce el să-şi fi dorit până într-atât, încât să rişte orice pentru asta, chiar şi propria comoditate. Totuşi, cu ce drept spunea Guitar toate astea? Nici el nu locuia în Montgomery; nu făcea decât să lucreze la uzina aia de automobile, să

umble haihui – nimeni nu ştia unde – şi să tândălească pe la Frizeria lui Tommy. Niciodată nu stătea cu o femeie mai mult de câteva luni – adică intervalul de timp după care, zicea el, femeia începea să scoată sunete tipice de permanentizare a relaţiei.

Mai bine s-ar însura, gândi Milkman. Poate că şi eu ar trebui să mă însor. Cu cine? Femeile roiau în jurul lui Milkman, care era burlacul cel mai dorit din societatea de la Honore. Poate că ar trebui să aleagă vuia – pe roşcata. Să-şi ia o casă frumoasă. L-ar ajuta taică-său să găsească o casă. Să intre oficial în parteneriat cu taică-său şi… Şi ce? Imposibil să nu existe şi ceva mai interesant la care să aspire. Banii nu prezentau niciun interes pentru el. Nu avusese niciodată interdicţie la bani, aşa că banii nu constituiau vreo atracţie aparte pentru el. Politica – în orice caz politica de frizerie şi politica „marca Guitar” – îl adormea. Milkman se plictisea. Toţi îl plictiseau. Oraşul îl plictisea. Se întreba despre ce-ar mai vorbi lumea dacă n-ar exista problemele astea cu albii şi negrii. Ce s-ar mai alege de ei toţi dacă n-ar mai putea povesti insultele, violenţa şi asuprirea care formau substratul vieţii lor (şi al ştirilor de televiziune)? Ce s-ar face ei dacă n-ar mai avea de ce să se certe pe Kennedy sau pe Elijah? Se scuzau pentru orice. Pentru orice sarcină de serviciu neîndeplinită, orice factură neplătită, orice boală, orice moarte. Toate erau din vina

Omului. Iar Guitar începea să fie exact ca ei – doar că el nu se scuza pentru nimic –, doar era de acord (i se părea lui Milkman) cu toate plângerile şi nemulţumirile pe care le auzea.

Milkman intră în baie, care servea şi drept chicinetă, şi băgă în priză reşoul ca să-şi facă nişte cafea instant. Aşteptând să fiarbă apa, auzi la un moment dat un ciocănit rapid în geam. Intră înapoi în birou şi zări ochii lui Freddie printre literele care alcătuiau numele firmei. Milkman descuie uşa.

— Hei, Freddie. Ce s-a întâmplat?

— Am vrut să mă încălzesc un pic. Ce-am mai alergat în seara asta. Vine Crăciunul, aşa că nu fac decât să alerg încolo şi încoace pe stradă. Îndatoririle lui Freddie ca portar la magazinul universal au fost suplimentate cu funcţia de mesager şi comisionar.

— Ţi-au dat alt camion deja? îl întrebă Milkman.

— Ce-ai înnebunit? Întâi să rămân cu rabla-n drum şi-abia pe urmă dac-or să-mi dea şi mie o maşină ca lumea.

— Am pus la fiert nişte apă de cafea. Vrei şi tu o cană?

— Mai întrebi? Pică la fix. Am văzut lumină aici şi exact asta mi-am zis, că tare mi-ar prinde bine nişte cafea fierbinte. N-ai cumva şi un pic de tărie, ca să meargă mai bine cafeaua?

— Ba da, am ceva.

— Straşnic, băiete!

Milkman se duse în baie, ridică repede capacul rezervorului de la closet şi scoase de-acolo o sticlă de jumătate pe care o ţinea ascunsă de Macon, fiindcă taică-său nu suporta să vadă alcool la firmă. Veni cu sticla în birou, o puse pe masa de lucru şi se înapoie ca să facă două cafele. Când se întoarse, Freddie se căznea să nu arate că gustase o gură din băutură. Încropiră cafea cu puţină tărie, iar Milkman se uită în jur după pachetul cu ţigări.

— Vremuri grele, băiete, spuse Freddie cu un aer absent după prima sorbitură. Vremuri grele.

După care, ca şi cum ar fi sesizat că lipsea ceva, adăugă:

— Dar unde-i prietenul tău?

— Cine, Guitar?

— Da. Guitar. Unde-i?

— Nu l-am mai văzut de câteva zile. Ştii cum e Guitar. Dispare uneori fără urmă, spuse Milkman, observând ce mult albise Freddie. Câţi ani ai, Freddie?

— Cine mai ştie? Nici ai mei n-au ştiut că am venit pe lume, chicoti el. Dar îmi duc veacul de multă vreme pe-aici.

— Te-ai născut aici?

— Nooo. Mai la sud. În Jacksonville, Florida. Urâtă ţară, băiete. Rău de tot pe-acolo. Ştii că n-au în Jacksonville nici măcar un orfelinat pentru copiii de culoare? Aşa că acolo trebuie să-i bage la pârnaie. Păi ştii, eu le zic ălora de se vaită – bă, pe

mine nimic nu mă mai sperie fiindcă *eu am crescut* la închisoare.

— N-am ştiu că eşti orfan.

— Păi, n-am fost eu chiar orfan, de fapt. Am avut şi eu familie, ca toţi, dar mama mea a murit şi nimeni n-a vrut să mai ştie de mine. N-a vrut să mă ia nimeni acasă din cauza felului cum a murit maică-mea.

— Dar cum a murit?

— Stafii.

— Stafii?

— Nu crezi în stafii?

— Păi – făcu Milkman zâmbind – nu ştiu ce să zic.

— Ba să crezi, băiete. Fiindcă stafiile sunt aici.

— Aici?! se miră Milkman, fără să se uite în jur, deşi tare ar mai fi vrut s-o facă.

Vântul vuia afară în bezna nopţii şi Freddie, ca un gnom, îşi sclipea dinţii lui de aur.

— Nu neapărat în camera asta. Deşi s-ar putea să fie, făcu Freddie, aplecând capul spre umăr ca să audă mai bine. Nu. „Aici”, adică pe lumea asta.

— Ai văzut tu vreo stafie?

— Multe. Multe stafii. Stafiile au ucis-o pe mama. Asta n-am văzut, bineînţeles, dar am văzut stafii după aceea.

— Povește-mi cum sunt.

— Nu, nu vreau. Nu vorbesc niciodată despre stafiile pe care le-am văzut. Nu le place.

— Păi, povesteşte-mi atunci despre alea pe care

nu le-ai văzut. Despre stafia care a omorât-o pe mama ta.

— Oh. Bine. Fie. Despre aia. Traversa curtea cu prietena aia a ei când, ridicând privirea, au văzut amândouă o femeie venind pe drum. S-au oprit şi au aşteptat ca să vadă cine este. Când femeia s-a mai apropiat, vecina a salutat-o, iar în clipa aia femeia s-a prefăcut într-un taur alb. Sub ochii lor, acolo. Mama a căzut jos, cuprinsă de chinurile facerii. După ce m-am născut eu şi m-au dus la ea, ca să mă vadă, mama a scos un urlet şi a leşinat. Dar nu şi-a mai revenit *niciodată.* Tata murise cu două luni înainte să mă nasc, aşa că nu s-a găsit nimeni dintre rubedeniile mele şi nici dintre vecini care să adopte un copilaş adus pe lume odată cu venirea taurului alb.

Milkman începu să râdă. Nu voia să-i rănească sentimentele lui Freddie, dar nu se putea opri din râs. Dimpotrivă, cu cât încerca să se abţină, cu atâta râdea mai cu poftă.

Freddie părea mai mult surprins decât jignit.

— Nu mă crezi, aşa-i?

Milkman râdea prea tare ca să mai poată răspunde.

— Bine! zise Freddie, aruncând mâinile în sus. Bine, râzi tu, râzi. Dar există o mulţime de lucruri stranii, băiete, despre care nici n-ai habar. Dar vei vedea tu până la urmă. O mulţime de lucruri stranii, să ştii. Ciudăţenii care se întâmplă chiar aici, în

oraşul ăsta.

Milkman îşi controla acum râsul.

— Cum adică? Ce fel de ciudăţenii zici tu că se întâmplă în oraşul ăsta? N-am mai văzut de-o vreme tauri albi, să ştii.

— Cască bine ochii. Întreabă-l pe amicul tău. El ştie.

— Care amic?

— Amicul tău, Guitar. Întreabă-l pe el ce ciudăţenii s-au tot întâmplat. Întreabă-l ce l-a apucat de umblă peste tot cu Empire State după el.

— Cu Empire State?

— Exact. Cu Empire State.

— Nimeni nu umblă cu Empire State. Tipul e cretin. Stă prin prăvălie cu mătura aia şi mai trage câte-un scuipat din când în când. Nu poate nici măcar să vorbească.

— Nu vorbeşte. Ceea ce nu înseamnă că nu poate să vorbească. Singurul motiv pentru care nu vorbeşte este că, demult de tot, a prins-o pe nevastă-sa în pat cu alt bărbat, iar de-atunci n-a mai găsit nimic de spus.

— Bun, dar ce caută Guitar cu el?

— Bună întrebare. Şi poliţia ar vrea să afle răspunsul la asta.

— Ce-are-a face Empire State cu poliţia?

— Cum, n-ai auzit? Lumea zice că poliţia caută un bărbat de culoare care l-a ucis pe băiatul ăla alb în curtea şcolii.

— Da, asta ştiu. Ştie oricine, de fapt.

— Păi semnalmentele se potrivesc cu State. Iar Guitar l-a dus prin diferite locuri. Ca să-l ascundă, de-aia, aşa cred eu.

— Şi ce ţi se pare aşa ciudat în asta? Ştii şi tu cum e Guitar. E gata să ascundă pe oricine fuge din faţa legii, îi urăşte pe albi, mai ales dacă-s copoi, aşa că oricine e fugărit de ăştia poate conta pe ajutorul lui.

— Tot n-ai înţeles. El şi State nu se poartă ca şi cum ar vrea doar să-l ascundă. Se poartă ca şi cum el ar fi făcut-o.

— Eşti niţel cherchelit, Freddie?

— Da, sunt niţel cherchelit, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile. Ascultă aici. Ţii minte când a fost ucis Emmet Till? Atunci, prin cincizeci şi trei? Ei bine, imediat după aceea, un băiat alb a fost omorât în curtea şcolii, aşa-i?

— Nu ştiu. Nu ţin minte data crimelor pe care nu le-am comis eu.

— Nu ştii?! se miră Freddie, nevenindu-i să creadă.

— Nu. Vrei să spui că State a făcut-o?

— Spun că se poartă de parcă el ar fi făcut-o şi mai spun că Guitar ştie, şi mai spun că se întâmplă ceva ciudat. Asta spun eu.

E turbat din cauza mea, gândi Milkman, fiindcă am râs de maică-sa şi de poanta aia cu taurul alb. Iar acum încearcă să mi-o plătească şi el, ca să mă-nvăţ minte.

— Cască bine ochii, continuă Freddie. Cască ochii mari, omule.

Se uită în sticla de tărie, văzu că e goală şi se ridică să plece.

— Mda, se întâmplă chestii ciudate pe-aici. Dar să nu zici că ştii de la mine dac-o să afli ceva. Exact la fel a fost şi atunci când tipul ăla de la asigurări a sărit de pe acoperiş. Ai auzit vreodată de el?

— Parcă da.

— Asta cred c-a fost pe când erai mic de tot, prin 1931. Păi, ce de chestii stranii au mai fost şi atunci, spuse Freddie, încheindu-se la palton şi îndesându-şi bine pe cap căciula cu apărătoare de urechi. Păi, mulţam de cafea, băiete. Mi-a picat foarte bine. Foarte bine.

Îşi scoase mănuşile din buzunar şi porni spre uşă.

— Să-ţi fie de bine, Freddie. Şi Crăciun fericit dacă nu ne mai vedem până atunci.

— La fel şi ţie. Şi alor tăi. Spune-le domnului Dead şi maică-tii Crăciun fericit din partea mea.

Zâmbea iarăşi. Când ajunse la uşă, îşi puse mănuşile. Pe urmă, întorcând încet capul, se uită la Milkman şi zise:

— Îţi spun, dacă vrei, cine ar mai putea şti ce se întâmplă acum. Corinthians. Întreab-o pe Corinthians.

Şi, dezgolindu-şi vesel dinţii de aur, ieşi pe uşă.

5

Nimic n-a avut efect asupra fricii. Lungit pe spate în patul lui Guitar, cu faţa la soare, încerca să-şi imagineze ce-ar simţi dacă vârful ascuţit al târnăcopului i s-ar înfige în gât. Dar degeaba încerca să vizualizeze cum sângele roşu ca vinul ţâşneşte din gaură şi degeaba se întreba dacă lovitura de târnăcop nu l-ar face să tuşească. Frica rămânea neclintită, ca două labe grele încrucişate pe pieptul lui.

Închise ochii şi îşi trânti braţul peste faţă, ca lumina puternică să nu-i voaleze cumva gândurile. În întunericul de sub braţ vedea parcă nenumărate târnăcoape lovind spre el, mai repede decât cădeau picăturile de ploaie când era mic şi încerca să le prindă cu limba.

Cu cinci ore în urmă, înainte de a bate la uşa lui Guitar, ajuns pe ultima treaptă de sus şi şiroind de la ploaia de vară care lovea şi acum în geam, avusese senzaţia că picăturile acelea erau un fel de târnăcoape micuţe de fier. Pe urmă ciocănise la uşă.

— Da?! se auzise uşor agresiv glasul dinăuntru.

Guitar nu mai deschidea uşa de la primul ciocănit fără să afle întâi cine îl caută.

— Sunt eu – Milkman, răspunse el şi aşteptă ca toate cele trei broaşte să fie descuiate.

Milkman păşi înăuntru, gârbovit sub sacoul ud de ploaie.

— Ai ceva de băut?

— Nu, face rău.

Guitar zâmbea. Ochii lui aurii păreau mai palizi acum. El şi Milkman nu prea se mai văzuseră de când cu discuţia aceea aprinsă despre Honore *versus* Alabama, însă cearta de atunci avusese un efect purificator pentru amândoi. Se purtau natural unul cu celălalt din moment ce nu mai era nevoie să se prefacă. Dacă în timpul conversaţiei ajungeau în vreun punct conflictual, disputa lor verbală era plină de umor, fără pic de răutate. Mai mult chiar, prietenia lor fusese verificată în nişte situaţii mai critice. Ultimele şase luni fuseseră periculoase pentru Milkman, iar Guitar îi venise în ajutor de nenumărate ori.

— Cafea atunci, zise Milkman.

Se instală pe pat, cu gesturi greoaie, de moşneag.

— Cât ai de gând să mai fi abstinent?

— Veşnic. S-a isprăvit, omule. Gata cu alcoolul. Ce-ai zice de un ceai?

— Doamne!

— Dar vărsat. Pun pariu că după mintea ta ceaiul creşte direct în pliculeţe.

— Oh, Dumnezeule!

— Ca bumbacul din Louisiana. Doar că negrii care îl culeg poartă scutece şi turbane. Prin toată India aia doar asta vezi. Tufişuri pe care înfloresc pliculeţe de ceai, mici-mici şi albe. Corect?

— Dă ceaiul, Guitar. Doar ceaiul. Fără partea de geografie.

— Fără geografie? OK, fără geografie. Dar ce-ai zice de puţină istorie în ceai? Sau de nişte noţiuni sociopolitice… Nu. Asta-i tot geografie. Fir-ar să fie, Milk, eu cred pe bune că toată viaţa mea e geografie.

— Tu nu speli niciodată ibricul înainte să fierbi apa în el?

— De exemplu, acum locuiesc în Nord. Prima întrebare care îţi vine în minte este „Nord" faţă de ce? Păi, da, Nord în raport cu Sudul. Prin urmare, Nordul există fiindcă există Sud. Dar asta înseamnă şi că Nordul diferă de Sud? Nicidecum! Sudul e şi el doar „Sud" în raport cu Nordul…

— N-ai să pui frunzele în apa care clocoteşte. Se toarnă apa *peste* frunze. Într-un vas. Se cheamă ceainic!

— Se cuvine, totuşi, subliniată o mică diferenţă. Cei din Nord, de pildă – adică ăia născuţi şi crescuţi acolo – sunt mofturoşi la mâncare. De fapt, nu la mâncare. În realitate, nu le pasă de mâncare nici cât negru sub unghie. Fac nazuri doar la vase. Ştii ce vreau să zic? Oale şi alte rahaturi. Da, fac mari mofturi la oale. Dar la ceai? Habar n-au care-i diferenţa între un Earl Grey şi Lipton, zău!

— Omule, eu vreau ceai. Nu nişte buruieni opărite.

— Păi, ştii ce-a făcut bătrânul Lipton? A luat nişte franjuri de ziar din *New York Times,* le-a vopsit şi le-a pus în nişte pliculeţe albe şi drăguţe, după care

negroteii din Nord aleargă de parcă i-a apucat amocul. Nu se pot abţine. Ai remarcat şi tu? Ce mult le plac pliculeţele alea albe?

— Oh, Doamne, Iisuse!

— Şi el era din Nord. A trăit în Israel, dar în inima lui tot ca unul din Nord era. Inima lui sângerândă. Drăguţa lui inimă sângerândă! Ăia din Sud au impresia că El e proprietatea lor, dar asta doar fiindcă prima oară când L-au văzut, El era legat sus de un copac. Ăsta e reperul lor, înţelegi. Cel legat şi cel care l-a legat acolo. Însă cei din Nord sunt de altă părere…

— La cine te referi? La negri sau la albi?

— Negri? Albi? Să nu-mi spui că eşti şi tu unul din negrii ăia rasişti? Cine a pomenit ceva de negri? Era doar o lecţie de geografie, spuse Guitar, dându-i lui Milkman o cană cu ceai fierbinte.

— Uite, vezi?! Păi, dacă ăsta-i ceai, eu sunt un ou prăjit moale.

— Aha, uite că am dreptate. Eşti mofturos. De ce să fii tu un ou prăjit *moale?* De ce să nu fii doar un ou prăjit, pur şi simplu? Sau, mai clar, doar un ou şi-atât? Şi de ce ou, de fapt? Negrii au fost tot felul de lucruri, dar „ou”, parcă niciodată.

Milkman începu să râdă. Lui Guitar, iar îi reuşise. Milkman venise acolo ud ciuciulete, gata să cadă pe spate şi să moară, iar acum, poftim la el, râdea cu atâta poftă de vărsă ceaiul din cană şi abia mai putea să îngaime:

— Cum adică?! De ce un negru să nu poată fi ou? Poate fi ou dacă aşa vrea el.

— Nooo, aiurea. Nu poate fi ou deloc. N-are asta în el. E de la gene. Nu-l lasă genele să fie ou, oricât s-ar strădui el de tare. Natura zice nu. „Nu, negrule, tu nu poţi fi ou. Uite, dacă vrei, poţi fi cioară. Sau ditamai babuinul. Dar ou, nu. Ouăle sunt nişte chestii dificile, complicate. Fragile, de asemenea. Şi albe”.

— Există şi ouă cafenii.

— Greşeală genetică. În plus, nimeni nu vrea de-astea.

— Ba vor francezii.

— În Franţa, poate. Dar nu în Congo. Francezul din Congo nu se-atinge de un ou maro.

— Şi de ce nu?

— Fiindcă-i e frică de ouăle cafenii. Poate să-i dăuneze la piele. Ca şi soarele.

— Francezilor le place soarele. Tot timpul vor să stea la soare. Pe Riviera…

— Vor să stea la soarele din Franţa, dar nu la soarele din Congo. În Congo, francezii urăsc soarele.

— Mda. Oricum, am dreptul să fiu ce vreau eu, or eu vreau să fiu ou.

— Prăjit?

— Prăjit.

— Atunci tot trebuie să fie unul care să-ţi spargă coaja.

Mai iute decât bătaia pulsului, Guitar schimbase tonul.

Milkman se şterse la gură, evitând privirea lui Guitar, fiindcă ştia că fosforul reapăruse în ochii lui. Cămăruţa amuţise parcă în poziţia de drepţi. Era o fostă verandă, zidită şi transformată în cameră de închiriat, astfel încât proprietăreasa să poată scoate un ban pe ea şi, totodată, să aibă un paznic destoinic. Având scară exterioară, camera era ideală pentru un burlac. Mai ales unul secretos ca Guitar Bains.

— Îmi laşi mie camera diseară? întrebă Milkman, examinându-şi unghiile.

— Gagică?

Milkman clătină din cap.

Guitar nu-l crezu. Nu-i venea să creadă că prietenul lui chiar voia să fie singur în noaptea din ziua propriului omor.

— E cam sinistru, omule. Foarte sinistru.

Milkman nu răspunse.

— Nu eşti obligat să treci prin aşa ceva, să ştii. Nu-i nevoie, pentru mine. Toată lumea ştie că eşti curajos atunci când vrei să fii.

Milkman ridică privirea, dar tot nu răspunse.

— Mai ales că, reluă Guitar prudent, s-ar putea s-o cam păţeşti. Şi-atunci n-ai fi şi tu decât încă un negru care s-a prăpădit degeaba.

Milkman se întinse să ia pachetul de Pall Mall. Era gol, aşa că trase un chiştoc mai lunguţ din cutia

de alune pe care Guitar o folosea drept scrumieră în ziua aceea. Se lungi pe pat, pipăind cu degetele lui lungi locurile de prin buzunarele de la haine unde puteau fi chibriturile.

— Totul e sub control. Curat şi frumos, spuse el.

— Rahat, zise Guitar. Nimic nu-i curat şi frumos. Nimic, nicăieri. Nici măcar la Polul Nord nu-i curat şi frumos. Dacă-ţi închipui că-i aşa, n-ai decât să te duci acolo şi să vezi cum îţi îngheaţă fundul în zăpezile alea afurisite. Şi dacă nu crăpi de frig, atunci sigur au grijă urşii polari să nu mai vii înapoi de-acolo.

Guitar se ridică în picioare, aproape atingând tavanul cu capul. Agasat de indiferenţa lui Milkman, făcu un efort să se liniştească dereticând prin cameră. Scoase o cutie mare de carton de sub scaunul cu spătar drept, care era rezemat în colţ, şi începu s-o umple cu tot felul de gunoaie: chibrituri stinse care zăceau pe pervazul ferestrei, oase de porc de la grătarul pe care îl mâncase în ziua precedentă. Mototoli în palmă caserolele de hârtie care fuseseră pline cu salată de varză şi le azvârli în lada de carton.

— Nu e negru care să nu-şi dorească să aibă totul sub control. Nu e nimic rău să fii stăpân pe tine însuţi, însă nimeni nu trebuie să fie stăpân pe alţii.

Privi pieziş spre faţa lui Milkman, încercând să surprindă vreun semn, vreo deschidere. Genul ăsta de tăcere era ceva nou. Se întâmplase, probabil,

ceva. Guitar era îngrijorat de-a binelea pentru prietenul lui, dar nici nu voia să se întâmple cine ştie ce în camera lui, ca apoi să trebuiască să vină poliţia acolo. Luă în mână cutia de alune – scrumiera.

— Stai. Mai sunt câteva chiştoace bune acolo, vorbi Milkman încetişor.

Guitar răsturnă toată scrumiera în lada de carton.

— De ce-ai făcut asta? Ştii că nu mai avem nicio ţigară.

— Atunci, mişcă-ţi fundul şi du-te să cumperi.

— Hai, Guitar. Încetează cu tâmpeniile.

Milkman se ridică din pat şi se întinse spre cutia de carton. Şi chiar ar fi reuşit s-o apuce dacă Guitar nu s-ar fi tras înapoi, azvârlind-o în cealaltă parte a camerei, adică exact de unde o luase. Graţios şi eficient ca o pisică, îşi arcui larg braţul, pocnind cu pumnul în perete aşa încât Milkman să nu poată trece de el.

— Fii atent, spuse Guitar cu voce joasă. Fii atent când vorbesc cu tine.

Stăteau amândoi faţă în faţă, picior lângă picior. Milkman rămase cu piciorul stâng ridicat deasupra podelei, iar Guitar îl sfredeli până în inimă cu scânteierile fosforescente din ochii lui. Însă Milkman îi susţinu privirea:

— Şi dacă nu vreau? Ia zi, dacă nu vreau, ce faci? Mă tai sau ce? Numele meu e Macon, ai uitat? Şi sunt deja Dead. Mort, mă, mort.

Guitar nu zâmbi la vechea lor glumă, însă, recunoscând-o, furia din privirea lui se mai domoli.

— Ar trebui careva să-i spună asta ucigaşului tău, zise Guitar.

Milkman scoase un râs scurt şi se duse înapoi spre pat.

— Îţi faci prea multe griji, Guitar.

— Îmi fac *suficient de multe* griji, da. Dar în clipa asta aş vrea să ştiu cum de tu nu-ţi faci nicio grijă. Vii aici, ştiind că e a treizecea zi. Ştiind că, dacă vrea cineva să te găsească, poate sigur să dea de tine aici. Şi tu mă rogi să te las de unul singur. Spune-mi şi mie ce să mai înţeleg atunci?

— Ascultă, zise Milkman. Din toate dăţile alea, mi-a fost frică doar de două ori: prima şi a treia oară. În rest, nu poţi spune însă că nu m-am descurcat, aşa-i?

— Da, însă de data asta e ceva ciudat.

— Nu-i nimic ciudat.

— Ba da, e. Tu. Tu eşti ciudat.

— Nu, nu sunt. Doar cam obosit. Am obosit să mă feresc de toţi nebunii, am obosit să mai fiu în oraşul ăsta tâmpit, am obosit să alerg în sus şi-n jos pe străzile astea care nu duc nicăieri…

— Bun, dacă eşti doar obosit, casa-i a ta. Curând vei putea avea parte de toată odihna din lume. Nu ştiu dacă patu-i confortabil, dar la pompe funebre nu se fac saltele mai moi.

— Poate că nici n-o să vină de data asta.

— De şase luni, n-a lipsit ea niciodată. Ce, crezi că şi-o fi luat vacanţă sau cum?

— Nu vreau să mă mai ascund de scorpia asta. Trebuie să mă opresc. Nu vreau să mai trec iarăşi prin asta şi peste o lună.

— De ce nu-i pui pe-ai ei să facă totuşi ceva?

— Nu mă are decât pe mine.

— Uite ce e, Milk, o să mă car dacă aşa zici tu. Dar ascultă-mă măcar un minut. Putoarea aia avea un cuţit Carlson data trecută. Ai idee ce rău taie un cuţit Carlson? Ca un laser.

— Ştiu.

— Ba nu. Nu ştii. Erai sub tejghea când am înhăţat-o eu şi Moon.

— Ştiu ce avea la ea.

— N-o să mai fie niciun Moon în camera asta mâine. Şi niciun Guitar dacă mă mai uit mult în gura ta. Dacă vine cu un pistol de data asta?!

— Cine-i tâmpitul care să-i dea pe mână un pistol unei femei de culoare?

— Acelaşi tâmpit care i-a dat lui Porter o puşcă.

— Asta a fost acum mulţi ani.

— Dar, ştii, nici asta mă deranjează prea mult, de fapt. Mă deranjează, însă, comportamentul tău. De parcă ţi-ai dori să fie aşa. De parcă ai aştepta cu nerăbdare să se întâmple aşa.

— De unde-ai mai scornit-o şi pe-asta?

— Uită-te la tine. Gătit la ţol festiv.

— A trebuit să lucrez la firmă. Ştii că babacul vrea

să fiu pus la patru ace când mă duc la birou.

— Aveai timp să te fi schimbat. E trecut de miezul nopţii.

— OK. Vasăzică ne-am lămurit. Vasăzică abia aştept să se întâmple aşa. Tocmai ţi-am spus adineauri că nu vreau să mă mai ascund…

— E secret, aşa-i? Ai un secret.

— Un secret ştiut de doi.

— Doi? Tu şi ea?

— Nu. Tu şi eu. Te-ai cam ascuns şi tu după degete în ultima vreme, spuse Milkman uitându-se la Guitar şi zâmbind. Să nu-ţi închipui că n-am observat.

Guitar rânji încântat. Acum, dacă tot aflase că la mijloc era un secret, se reinstală comod în universul dintotdeauna al prieteniei lor.

— OK, domnule Dead. OK, Mortule. Eşti pe cont propriu. Vrei, te rog, să o rogi pe musafira ta să descurce puţin prin cameră înainte de a pleca? Nu mi-ar plăcea ca la întoarcere să trebuiască să scotocesc după ţeasta ta pe sub maldăre de mucuri de ţigară. Mai bine s-o pună undeva la vedere, ca s-o găsesc uşor. Iar dacă îi rămâne *ei* capul pe-aici, vezi că există nişte prosoape în dulap, pe raft.

— Nu-ţi mai munci creierii, băiete. Nu renunţă nimeni la niciun cap.

Râseră amândoi de echivocul acestei glume involuntare şi, cu sunetul acestui râs în urechi, Guitar îşi luă geaca de piele maro şi ieşi pe uşă.

— Ţigări! strigă Milkman după el. Adu-mi nişte ţigări înainte să dispari de tot.

— Bine! răspunse Guitar de la jumătatea scării.

Milkman îi ieşise deja din cap. Gândurile îi zburaseră înainte la casa în care îl aşteptau şase moşi.

Nu s-a mai întors în seara aceea.

Întins pe pat, fără să se mişte şi cu faţa în soare, Milkman avea mintea goală. Îi ardea buza după o ţigară. Treptat, frica şi dorul de moarte puseseră stăpânire iarăşi pe el. Mai presus de orice, îşi dorea să scape de ceea ce ştia, să scape de implicaţiile lucrurilor care i se povestiseră. Şi tot ce ştia el pe lume despre lume era ceea ce îi povestiseră alţi oameni. Se simţea ca o găleată de gunoi pentru faptele şi urile altora. El, ca persoană, nu făcea nimic. Cu excepţia dăţii când îl pocnise pe taică-său, niciodată nu acţionase independent, iar fapta aceea, unica lui faptă, atrăsese după sine nişte informaţii nedorite, precum şi o oarecare responsabilitate vizavi de acele informaţii. Când taică-său îi povestise despre Ruth, începuse şi el s-o dispreţuiască, deşi se simţea manipulat; avea senzaţia că, pe nedrept, i se pusese pe umeri o povară. Nu merita să păţească aşa ceva. Nimic din lucrurile acelea nu se petrecuse din vina lui, or el nu voia să mai trebuiască să se gândească sau să întreprindă ceva în virtutea acelor motive.

Încrederea placidă în justeţea argumentelor sale îi dădea o stare de calm. Întins pe patul lui Guitar, îşi aminti acum că aceeaşi convingere în justeţea faptelor lui îl determinase să o urmărească pe maică-sa, ca un agent secret, atunci când plecase ea odată de-acasă, cu vreo două săptămâni în urmă.

Întorcându-se acasă de la o petrecere, tocmai parcase lângă trotuar Buickul lui Macon şi stinsese farurile când o văzuse pe maică-sa mergând pe Not Doctor Street, la câţiva metri în faţa lui. Era unu şi jumătate noaptea, dar în ciuda orei înaintate şi a faptului că Ruth avea faţa ascunsă de gulerul ridicat al mantoului, nimic din atitudinea ei nu sugera că ar încerca cumva să treacă neobservată. Dimpotrivă, mergea înainte cu paşi hotărâţi. Deşi nu se grăbea, era limpede că avea o ţintă precisă. Avea mersul acela ponderat, dar ferm al femeilor modeste, dar respectabile, care ştiu că au o treabă de rezolvat.

Când Ruth dădu colţul străzii, Milkman mai aşteptă un minut şi porni maşina. Alunecând ca o umbră pe stradă, fără să tureze motorul, viră şi el după colţ. Maică-sa stătea în staţia de autobuz, aşa că Milkman trebui să staţioneze, retras în beznă, până veni autobuzul în care se sui Ruth.

Sigur nu era vorba de vreo întâlnire de amor. Dacă ar fi fost aşa, bărbatul ar fi venit s-o ia de undeva, din apropierea casei. Care bărbat ar fi acceptat ca iubita lui să umble noaptea cu mijloace de transport în comun ca să vină la un rendez-vous

cu el? Mai ales o femeie în vârstă ca Ruth. Şi, de fapt, care bărbat ar mai putea dori o femeie de peste şaizeci de ani?!

Fusese un coşmar ca să se ţină după autobuz; avea opriri foarte dese şi foarte lungi, iar pentru el era foarte dificil să meargă discret în spate, să se ferească de ochii pasagerilor şi să fie atent, totodată, dacă ea coboară sau nu. Milkman pomi radioul în maşină, însă muzica, în loc să-i destindă nervii, nu făcu decât să-l tensioneze şi mai tare. Era foarte agitat şi se gândea deja serios că poate ar fi mai bine să se întoarcă acasă.

În final, autobuzul a oprit la gară. Era capăt de linie. Acolo, printre puţinii pasageri care mai rămăseseră, o văzu intrând în sala de aşteptare a gării. Îşi zise că o să-i scape. Se temea că nu va reuşi să vadă în ce tren se va urca Ruth. Se gândi din nou să se întoarcă acasă. Era târziu, el era sfârşit de oboseală şi nici nu voia să fie pus în situaţia de a mai afla cine ştie ce despre maică-sa. Dar, dacă tot ajunsese până aici, ar fi fost o prostie să renunţe tocmai acum şi să lase lucrurile suspendate pentru totdeauna. Parcă maşina şi se îndreptă încet spre gară. Poate că nici nu pleacă totuşi cu trenul, gândi el. Poate că o găseşte în clădirea gării.

Se uită în jur, precaut, înainte de a deschide uşa. Înăuntru, Ruth nu se vedea pe nicăieri. Era o clădire mică, urâtă. Veche, dar bine luminată. Pe

unul dintre pereţii modestei săli de aşteptare se profila stema statului Michigan, în culori stridente, pictată probabil, în orele de practică, de către elevii vreunei şcoli de artă. Faţă în faţă, doi cerbi roz apăreau acolo ridicaţi pe picioarele din spate, cu un vultur între ei, în dreptul ochilor privitorului. Vulturul avea aripile desfăcute şi semăna cu nişte umeri ridicaţi. Ţinea capul întors spre stânga; un ochi de-al păsării sfredelea crunt ochii unui cerb. Sub stemă, pe o panglică lungă se întindeau nişte cuvinte latineşti purpurii: *Şi Quaeris Peninsulam Amoenam Circumspice.* Milkman nu ştia limba latină şi nici nu înţelegea de ce pe stema acestui ţinut de cuguari[2] era pictat un căprior. Sau animalele alea erau căprioare? îşi aminti cum îi povestise Guitar că omorâse o căprioară. „Un bărbat n-ar trebui să facă aşa ceva”. Milkman simţi un fior, ca o remuşcare, dar se scutură repede, încercând să uite, şi reîncepu să o caute pe maică-sa. Se duse până în spatele gării. Nici urmă de Ruth. Pe urmă, observă că exista un peron sus, la care se ajungea pe nişte scări; pe peretele lateral se vedea o săgeată cu cuvintele SUBURBIILE FAIRFIELD ŞI NORTHEASTERN**.** Poate că Ruth era acolo sus. Porni prudent spre scări, privind în sus şi de jur-împrejur ca să fie sigur că nu-i scapă nimic. Un megafon rupse liniştea gării, anunţând sosirea

2 Pumă; locuitor din Michigan (amer. fam.) (n.r.).

trenului de două şi cincisprezece spre Fairfield Heights, care pleca de la peronul de deasupra. Se repezi în sus pe scări exact la timp ca să o vadă pe Ruth urcându-se într-un vagon şi reuşi în ultimul moment să se suie şi el în altul.

Trenul făcu zece halte la intervale de aproximativ zece minute. La fiecare popas, Milkman se apleca în afară ca să vadă dacă Ruth nu a coborât cumva acolo. După a şasea haltă îl întrebă pe conductor când era următorul tren care se întorcea în oraş. „Cinci patruzeci şi cinci a.m.”, spuse el.

Milkman se uită la ceas. Era deja ora trei. Când, peste o jumătate de ceas, conductorul anunţă „Fairfield Heights. Capăt de linie”, Milkman se uită iar afară şi de data asta o văzu pe Ruth coborând din tren. Se piti în spatele construcţiei din lemn unde se adăposteau de vânt pasagerii care aşteptau trenul. La un moment dat auzi de pe scări lipăitul tălpilor ei late de cauciuc care coborau de pe peron.

Dincolo de refugiul din lemn, în lungul străzii de dedesubt, erau multe prăvălii – dar toate închise acum: chioşcuri de ziare, cafenele, papetării. Case de locuit, însă, niciuna. Bogătaşii din Fairfield nu stăteau lângă gară; chiar şi de pe şosea, rar dacă zăreai ici şi colo vreo casă mai răsărită. Cu toate acestea, Ruth mergea neabătută înainte şi doar în câteva minute ajunse la aleea largă şi şerpuită care ducea în Cimitirul Fairfield.

Holbându-se acum la bolta frumoasă din fier de

deasupra intrării, Milkman îşi aminti crâmpeie din sporovăielile maică-sii, despre cât se chinuise ea să găsească un cimitir pentru trupul doctorului – altul decât cel în care negrii erau îngropaţi împreună, în aceeaşi zonă, separat de albi. Şi, în urmă cu patruzeci de ani, Fairfield era încă o regiune rurală, cu un cimitir prea mic pentru ca lumea să se mai formalizeze dacă morţii îngropaţi acolo erau albi sau negri.

Milkman se rezemă de un copac şi aşteptă la intrare. Acum ştia, dacă avusese cumva vreun dubiu, că tot ceea ce îi povestise taică-său era adevărat. Ruth era o femeie proastă, egoistă, ciudată şi chiar obscenă. Se simţi din nou ofensat. De ce niciunul din familia lui nu putea fi o fiinţă normală?

Trebui să aştepte un ceas până ce Ruth să iasă din cimitir.

— Bună, mamă, spuse el.

Încercase să vorbească pe un ton cât mai crud cu putinţă; şi înadins îi ieşise brusc în faţă, de după copac, ca s-o sperie.

Ceea ce şi reuşi. Ruth se poticni înspăimântată, cu gura căscată, de parcă n-ar mai fi avut aer.

— Macon! Tu erai? Tu, aici? Oh, Doamne. Ce…

Se căznea din răsputeri să domolească lucrurile, zâmbind anemic şi clipind des, căutându-şi cuvintele, bunele maniere, decenţa.

Milkman o opri.

— Ai venit să te întinzi pe mormântul tatălui tău? Asta faci tu de atâţia ani de zile? Vii din când în când să-ţi petreci noaptea cu taică-tău?

Umerii lui Ruth părură să se prăbuşească. Cu o voce surprinzător de fermă însă, reuşi să spună:

— Hai să pornim spre gară.

Niciunul n-a scos vreun cuvânt în cele patruzeci şi cinci de minute cât au stat în micul refugiu de lângă calea ferată, aşteptând să vină trenul care mergea înapoi în oraş. Soarele se ivi timid, dezvăluind numele îndrăgostiţilor scrijelite pe zid. Câţiva bărbaţi urcau treptele care duceau spre peron.

Când trenul ieşi cu spatele din depou, ei tot nu schimbaseră nicio vorbă. Abia când roţile începură să se învârtă pe şine, iar locomotiva îşi mai drese glasul, Ruth îşi dădu drumul, dar direct din mijlocul unei fraze, de parcă şi-ar fi repetat-o în minte încă de când plecase cu fiul ei de la Cimitirul Fairfield.

— … fiindcă realitatea e că sunt o femeie mică. Nu măruntă, ci mică. Şi sunt mică fiindcă am fost strivită. Am trăit într-o casă mare şi impozantă care m-a strivit până am devenit mică de tot. N-am avut prieteni, doar colegi de şcoală care voiau să pună mâna pe rochiile şi pe ciorapii mei albi de mătase. Cred că nici n-am simţit nevoia de un prieten, fiindcă l-am avut pe el. Eu eram mică, dar el era mare. Singura persoană căreia i-a păsat vreodată cu adevărat dacă trăiesc sau mor. Pe mulţi oameni îi *interesa* dacă trăiesc sau mor, însă lui îi păsa. Nu a

fost un om bun, Macon. Categoric, era un bărbat arogant, adesea nesăbuit şi distrugător. Însă îi păsa dacă şi cum trăiesc, aşa că asta e, aşa stau lucrurile, fiindcă nimănui altcuiva pe lume nu i-a mai păsat de mine. Iar pentru asta eram în stare să fac orice. Era important pentru mine să fiu în prezenţa lui, printre lucrurile lui, lucrurile pe care le folosea el, pe care le atingea el. Mai târziu a contat pentru mine doar să ştiu că el există pe lume. Când s-a prăpădit, am continuat să reaprind întruna sentimentul acela că el tot îmi mai poartă de grijă. Nu sunt o femeie ciudată. Sunt o femeie mică. Nu ştiu ce ţi-o fi spus tatăl tău despre mine, acolo în magazinul ăla unde staţi toată ziua. Însă ştiu, aşa cum ştiu cum mă cheamă, că nu ţi-a spus decât ceea ce-l avantaja pe el. Ştiu că nu ţi-a spus niciodată că el l-a ucis pe tata şi că el a încercat să te ucidă şi pe tine. Fiindcă voi amândoi m-aţi făcut să nu mai fiu atentă la el. Şi ştiu că nu ţi-a povestit niciodată cum i-a aruncat tatii medicamentele la gunoi, dar e adevărat. Nu l-am mai putut salva pe tata. Macon l-a lăsat fără doctorii, iar eu n-am ştiut nimic. Nici pe tine n-aş fi putut să te salvez dacă n-ar fi fost Pilate. Datorită ei, în primul rând, ai venit tu pe lume.

— Pilate? se dezmetici Milkman.

Până atunci ascultase plictisit spusele maică-sii, ştiind că oricum încerca să-l înşele.

— Da, Pilate. Draga, nebuna, adorabila Pilate. Taică-tău şi cu mine nu mai avusesem relaţii fizice

de când murise tata, când Lena şi Corinthians erau nici gâgâlici. Ne-am certat îngrozitor. M-a ameninţat că mă omoară. Eu l-am ameninţat că mă duc la poliţie, ca să le spun ce îi făcuse el lui taică-meu. N-am făcut niciunul nimic. Presupun că banii lui taică-meu contau mai mult pentru el decât satisfacţia de a mă ucide. Dar eu aş fi murit bucuroasă dacă n-ar fi fost copilaşii mei. Însă, într-adevăr, el s-a mutat în altă cameră, iar lucrurile au rămas aşa până când eu n-am mai putut suporta. Ajunsesem să mă gândesc că mai bine mor decât să mai trăiesc aşa. Fără ca nimeni să nu se atingă de mine sau, poate, măcar să pară că ar vrea să se atingă de mine. Atunci am început să mă duc la Fairfield. Ca să vorbesc. Ca să vorbesc cu cineva care să vrea să mă asculte şi care să nu râdă de mine. Cineva în care să am încredere. Cineva care să aibă încredere în mine. Cineva care… manifesta interes faţă de mine. De mine, ca persoană. Nu-mi păsa dacă acel cineva era sub pământ. Ştii, aveam douăzeci de ani când tatăl tău n-a mai vrut să doarmă în acelaşi pat cu mine. E greu, Macon. Foarte greu. Când ajunsesem de vreo treizeci de ani… cred că deja mi-era teamă să nu mor aşa. Fără să se mai fi atins cineva de mine. Dar pe urmă a venit Pilate. A venit în oraşul ăsta de parcă ar fi fost proprietatea ei. Pilate, cu Reba şi cu fetiţa Rebei, Hagar. Pilate a venit imediat să-l vadă pe Macon şi, de îndată ce a dat ochii cu mine, a ştiut care era

necazul meu. Şi m-a întrebat într-o bună zi: „Îl doreşti?” „Doresc un bărbat”, i-am zis eu. „E la fel de bun ca oricare alt bărbat”, a spus ea. „În afară de asta, o să rămâi însărcinată, aşa că mai bine ca ăla mic să fie al lui. Se cuvine să aibă un fiu. Altminteri, s-a isprăvit cu neamul nostru”. M-a pus să fac nişte chestii foarte ciudate. Şi mi-a dat să-i bag în mâncare un fel de iarbă cenuşiu-verzuie, îşi aminti Ruth râzând. Parc-aş fi fost doctor sau un chimist care face o importantă experienţă ştiinţifică. Dar a mers. Macon a venit la mine patru zile. Ba chiar s-a întors de la serviciu în miezul zilei ca să fie cu mine. Părea contrariat, dar a venit. După aceea s-a terminat. Iar peste două luni eram gravidă. Când a aflat, imediat a bănuit-o pe Pilate şi mi-a zis să lepăd copilul. Dar eu n-am vrut, iar Pilate m-a ajutat să-i ţin piept. N-aş fi avut atâta putere fără ea. Mi-a salvat viaţa. Şi ţie la fel, Macon. Pilate ţi-a salvat viaţa. Te-a păzit tot timpul de parcă ai fi fost copilul ei. Pân-a dat-o afară din casă taică-tău.

Milkman stătea cu capul proptit în bara rece de metal a scaunului din faţă. Pe urmă se întoarse spre maică-sa:

— Ai stat în pat cu tatăl tău când era mort? Goală?

— Nu. Dar într-adevăr m-am aşezat în genunchi, doar cu furoul pe mine, acolo, lângă patul lui, şi i-am sărutat degetele. Ce degete frumoase avea. Singura parte din el care nu era…

— M-ai alăptat.

— Da.

— Şi când eram… mare. Prea mare.

Ruth se întoarse spre fiul ei. Înălţă capul şi se uită adânc în ochii lui.

— M-am şi rugat pentru tine. Noapte de noapte. Zi de zi. În genunchi. Spune-mi, te rog, ce rău am putut să-ţi fac rugându-mă pentru tine în genunchi?

Acesta fusese începutul. Acum se va termina totul. Peste puţin timp ea va intra pe uşă, iar de data asta o va lăsa să-şi ducă fapta la bun sfârşit. După aceea, nimeni nu-şi va mai aminti că a existat şi el pe lume. Nimeni nu va mai pomeni vreodată de Magdalene zisă Lena şi de First Corinthians; nimeni nu va mai şti că tatăl lui vrusese să-l omoare înainte de naştere. Nimeni nu-şi va mai aminti de amărăciunea aceea scăpărătoare dintre taică-său şi maică-sa, o amărăciune netedă şi încremenită ca oţelul. Şi nici el nu va mai avea coşmaruri în care să audă cuvintele acelea teribile rostite de mama lui: Ce rău? Ce rău am putut să-ţi fac rugându-mă pentru tine în genunchi?

Auzea zgomotul paşilor ei, pe urmă zgomotul clanţei de la uşă. Ştia, fără să deschidă ochii, că era acolo, că se uita la el pe fereastră.

Hagar. Ucigătoarea Hagar, iscusită în mânuirea târnăcopului, Hagar, care, la scurt timp după biletul de adio cu „îţi mulţumesc 1 pe care i-l dăduse el de

Crăciun, în fiecare lună ajungea să caute prin butoaie, dulapuri, pe rafturile din pivniţă vreo armă cu care să-şi omoare adevărata dragoste.

Acel „îţi mulţumesc” o sfredelea până în măduva oaselor, dar nu din cauza asta scotocea ca nebuna prin dulapuri după arme fatale. Ajunsese în halul ăsta după ce văzuse braţele lui Milkman pe după umerii unei fete care îşi revărsa părul arămiu mătăsos peste mâneca hainei lui. Erau amândoi la cârciuma lui Mary, surâzând spre paharele de Jack Daniel’s cu gheaţă. Fata semăna puţin cu Corinthians sau Lena de la spate, iar când s-a întors, râzând, spre Milkman, iar Hagar i-a văzut ochii cenuşii, din pumnul pe care îl simţise ca un pietroi în piept de la Crăciun încoace se desprinse, ca o lamă de cuţit, degetul arătător. Cu regularitatea cu care luna nouă îşi aduna mareea dedesubt, Hagar căuta o armă, după care ieşea pe furiş din casă şi pleca să-l găsească pe bărbatul pentru care era ea încredinţată că fusese adusă pe lume. Faptul că era cu cinci ani mai mare decât el şi totodată verişoara lui nu stingea cu nimic focul patimii ei. De fapt, maturitatea şi rudenia de sânge îi schimbau pasiunea în fierbinţeală, devenind mai mult pătimire decât patimă. Literalmente, o dobora noaptea şi o scula în picioare dimineaţa, căci când se târa seara în pat, la capătul încă unei zile în care fusese lipsită de prezenţa lui, inima îi bătea sub coaste ca o mănuşă de box. Şi dimineaţa, cu mult

timp înainte de a se trezi din somn, o apuca un dor atât de amar şi de puternic, încât se deştepta brusc fără să fi visat nimic.

Se foia prin casă, pe verandă, pe străzi, până la tarabele cu fructe şi la măcelărie, ca o stafie care nu-şi găseşte liniştea nicăieri şi în nimic. Nici în roşia ruptă atunci din grădină, pe care bunică-sa o tăia în două şi o săra un pic, îmbiind-o să guste. Nici în serviciul de şase farfurii din sticlă roz pe care Reba îl câştigase la Tivoli Theatre. Şi nici în lumânarea de ceară sculptată pe care amândouă o făcuseră pentru ea, Pilate picurând ceara şi Reba scrijelind pe ea floricele cu o pilă fină de unghii, punând apoi lumânarea pe noptiera de la patul ei, într-un sfeşnic adevărat cumpărat de la magazin. Nici măcar în soarele fierbinte de la amiază sau în serile întunecate ca oceanul. Nimic nu o putea face să nu se mai gândească la buzele pe care Milkman nu le mai săruta, la picioarele care nu mai alergau spre el, la ochii care nu-l mai contemplau, la mâinile care nu mai mângâiau mâinile lui.

Se mai juca uneori cu sânii ei rămaşi nedezmierdaţi, dar la un moment dat letargia dispărea de la sine, iar în locul ei apărea sălbăticia, răutatea concentrată a unui potop sau a unei avalanşe de zăpadă despre care doar nişte observatori, zburând în ajutor cu elicopterul, ar putea crede că e doar un fenomen natural indiferent, dar despre care victimele, înainte de a-şi

da sufletul, ştiu că a fost intenţionat şi dirijat împotriva lor. O violenţă calculată, ca de rechin, creştea în ea şi, aidoma unei vrăjitoare care zboară prin noapte călare pe mătura ei spre vreun infanticid ritual, vibrând toată de plăcerea provocată de vântul negru, ca şi de coada măturii dintre picioare; aidoma unei mirese peste măsură de plictisite, care îşi face griji în legătură cu refuzul pe care i-l aruncase în faţă soţului, dar şi cu eficienţa minciunii din care îşi ţesuse motivele; şi aidoma oricărei regine şi oricărei curtezane frapate de splendoarea inelului ei cu smarald, în timp ce răsturna din el otrava în vinul roşu din pahar, Hagar se umplea şi ea de energie din detaliile misiunii ei. Îl pândea şi îl hărţuia tot timpul. Ori de câte ori pumnul care zvâcnea în pieptul ei se transforma în degetul întins acuzator, atunci când, decât să nu-l vadă deloc, orice contact cu el părea acceptabil, Hagar îl hărţuia. Dacă nu putea avea dragostea lui (iar posibilitatea ca el să nu se gândească la ea era intolerabilă), atunci măcar să fie sigură că el îi ştie de frică.

În asemenea zile, cu părul vâlvoi ca un nor de furtună, Hagar bântuia prin Southside şi pe Not Doctor Street până îl găsea. Uneori îi luă două, trei zile, iar oamenii care o vedeau lansau zvonul că lui Hagar „iar i-a căşunat pe Milkman”. Femeile o urmăreau de la fereastră. Bărbaţii ridicau privirea de la partida de dame pe care o jucau şi se întrebau

dacă de data asta Hagar va reuşi ce urmărea. Nu se mirau niciodată de gesturile disperate la care ajungeau să recurgă oamenii trădaţi în dragoste. Văzuseră la viaţa lor femei scoţându-şi rochiile şi urlând ca nişte căţele după iubirea lor pierdută. Şi bărbaţi înmărmuriţi de durere după iubirea lor pierdută. „Slavă Domnului că am fost cruţat de iubiri de-astea apuse”, şopteau între ei aceşti spectatori. Empire State era un bun exemplu de bărbat care suferise din dragoste. Se însurase cu o fată albă în Franţa şi o adusese acasă. Fericit ca o muscă şi cam la fel de harnic, după ce-a trăit vreo şase ani cu ea, Empire State a prins-o acasă cu alt bărbat. Tot un negru. Iar când a descoperit că nevasta lui albă nu-l iubea numai pe el, nu-l iubea doar pe celălalt negru, ci că iubea întreaga rasă, Empire State s-a aşezat jos, a închis gura şi de-atunci n-a mai scos niciun cuvânt. Railroad Tommy l-a angajat ca portar ca să-l salveze de la azilul de săraci sau de nebuni.

Aşadar, incursiunile lui Hagar făceau parte din misterul acela al dragostei care te trage pe sfoară şi, deşi manifestarea ei îi interesa pe toţi enorm, consecinţele îi lăsau indiferenţi. În fond, n-avea decât să se înveţe minte să se mai combine cu propria verişoară.

Din fericire pentru Milkman, Hagar se dovedise deocamdată cea mai nătângă ucigaşă din lume. Înfricoşată până la veneraţie (chiar şi când spumega

de furie) în prezenţa victimei ei, Hagar tremura violent, iar loviturile de cuţit, de ciocan sau de târnăcop nu-şi atingeau ţinta. De îndată ce tentativa de omor era zădărnicită de el, apucând-o de încheietura mâinii sau trăgându-i una în falcă, Hagar se închidea în sine şi vărsa lacrimi purificatoare chiar acolo, în faţa lui, dar şi mai târziu, sub cureaua lui Pilate – căreia i se supunea, răsuflând uşurată. Pilate o bătea, Reba ţipa şi Hagar se aşeza pe vine. Până data viitoare. Adică acum, când Hagar apăsă pe clanţa de la odaia lui Guitar.

Uşa era încuiată. Hagar încălecă atunci peste grilajul verandei şi încercă să deschidă fereastra pe dinafară. Milkman auzi zgomotele, auzi zgâlţâielile ferestrei, dar refuză să se mişte sau să-şi ia braţul de pe ochi. Nu se mişcă nici când auzi zdrăngănitul şi zuruitul de geam spart.

Hagar se încălţă la loc înainte de a băga mâna prin gaura făcută în fereastră pentru a răsuci mânerul. Îi luă mult timp până reuşi să salte geamul. Stătea aplecată într-o parte peste grilaj, sprijinindu-se cu toată greutatea corpului pe un singur picior. Până la urmă, fereastra glisă în sus, dar strâmb, nu pe şanţul ramei.

Milkman refuza să se uite. Era năduşit pe şira spinării, iar transpiraţia i se prelingea de la subsuori pe trunchi în jos. Stătea lungit acolo, neclintit ca lumina dimineţii, şi absorbea energia lumii în propria lui voinţă. Pe care şi-o folosea ca să-

i dorească ei moartea. Ori o să mă omoare pe mine, ori o să cadă ea moartă. Ori mi-e dat. Să trăiesc pe lumea asta aşa cum vreau eu, ori o să mor din cauza asta. Dacă mi-e dat să trăiesc, atunci vreau ca ea să moară. Ori una, ori alta. Eu sau ea. Alege.

Mori, Hagar. Mori. Mori. Mori.

Dar Hagar nu murea. Se târî înăuntru în cameră şi se duse spre patul de fier. În mână ţinea un cuţit de măcelărie pe care îl ridică deasupra capului şi îl coborî greu spre pielea netedă de la gât care se vedea deasupra gulerului lui de la cămaşă. Cuţitul îl lovi în claviculă şi devie spre umăr. O mică crestătură în piele începu să sângereze. Milkman tresări, dar nu-şi mişcă braţul, nici nu deschise ochii. Hagar ridică din nou cuţitul, de data asta cu amândouă mâinile, dar constată că nu era în stare să mai coboare braţele. Oricât se forţa, articulaţia umerilor îi înţepenise. Trecură zece secunde. Cincisprezece. Femeia paralizată şi bărbatul înlemnit.

La a treizecea secundă, Milkman ştiu că el câştigase. Mişcă braţul şi deschise ochii. Îşi plimbă privirea pe braţele ei încordate, ridicate şi acum.

Oh, gândi ea când îi văzu faţa, uitasem cât de frumos e.

Milkman se aşeză în capul oaselor, puse picioarele pe podea şi se ridică.

— Dacă rămâi cu mâinile exact în poziţia asta, spuse el, şi pe urmă le cobori drept în jos, dar drept

în jos şi repede, poţi să-ţi înfigi cuţitul ăla exact în găoază. De ce nu o faci? Fiindcă în felul ăsta scapi de toate problemele, spuse el, bătând-o uşor pe obraz, după care întoarse spatele ochilor ei mari, întunecoşi, rugători şi goi.

Hagar rămase aşa multă vreme. Trebui să treacă şi mai mult timp chiar până s-o găsească, totuşi, careva. Ar fi putut însă să-şi dea seama unde se află. Desigur, cu condiţia ca cineva să-i fi simţit lipsa. Până şi Ruth ştia acum. În urmă cu o săptămână aflase de la Freddie că Hagar încercase să-l ucidă pe Milkman de şase ori în tot atâtea luni. Holbându-se la dinţii lui aurii, Ruth spusese: „Hagar?”. Nu o mai văzuse de ani de zile; fusese acasă la Pilate doar o dată în viaţa ei – şi asta demult de tot.

— Hagar?

— Da. Hagar.

— Pilate ştie?

— Sigur că da. O bate de fiecare dată, dar tot degeaba.

Ruth răsuflă uşurată. O clipă îşi imaginase că Pilate, datorită căreia fiul ei putuse veni pe lume, îşi pusese în gând acum să-l vadă mort. Dar imediat după acest moment de uşurare, se simţi jignită că Milkman nu venise personal să-i povestească. Pe urmă realiză că de fapt el nu-i spunea ei nimic, şi că nu mai spusese nimic de ani de zile. Fiul ei nu fusese niciodată o persoană pentru ea, o persoană

cu adevărat separată, reală. Fusese întotdeauna o pasiune. Fiindcă îşi dorise cu atâta disperare să se culce cu soţul ei şi să mai aibă un copil cu el, fiul născut de ea fusese zămislit în primul rând din dorinţa unei legături între ea şi Macon, ceva care să-i ţină împreună şi să reinstaureze relaţia sexuală dintre ei. Chiar înainte să se nască, băiatul a fost un sentiment puternic – un sentiment provocat de prafurile acelea păcătoase, verzui cenușii pe care Pilate i le dăduse ca să le amestece cu apă de ploaie şi să le pună în mâncare. Când şi-a revenit, însă, după cele câteva zile de hipnoză sexuală, Macon era ca turbat, iar mai târziu, când a aflat că era gravidă, a încercat să o convingă să avorteze. Pe urmă, fătul a devenit greaţa aceea cauzată de cana cu ulei de ricin pe care Macon a silit-o să o bea, apoi oala încinsă în care fusese apă clocotită pe care a trebuit să se aşeze, apoi lichidul cu săpun folosit ca un fel ce clismă, o andrea de tricotat (introdusese doar vârful, stând pe vine în baie, plângând, speriată de bărbatul care patrula afară prin faţa uşii) şi în cele din urmă, când el i-a tras un pumn în burtă (se pregătea să-i ia din faţă farfuria în care mâncase micul dejun când el s-a uitat la burta ei şi i-a tras un pumn), Ruth a fugit până în Southside ca s-o caute pe Pilate. Nu mai fusese niciodată pe jos în partea aceea a oraşului, însă ştia strada pe care locuia Pilate, deşi nu şi casa. Pilate nu avea telefon şi nici număr la casă. Ruth a întrebat un trecător unde

locuia Pilate şi a fost îndrumată spre o casă îngustă cafenie, construită cumva mai departe de drumul nepavat. Pilate şedea pe un scaun; Reba o tundea pe Pilate cu o foarfecă de frizer. Era prima oară când o vedea pe Hagar, care avea patru-cinci ani pe-atunci. Bucălată, cu patru codiţe lungi – două ca nişte corniţe răsucite deasupra urechilor, două mai lungi, pe spate, pornind de la ceafă. Pilate o alină pe Ruth, îi dădu o piersică pe care ea nu putu să o mănânce fiindcă puful de pe coajă îi făcea greaţă. Ascultă ce îi povestea Ruth şi o trimise pe Reba la magazin ca să cumpere o pungă de mălai. Presără un pic de mălai în palmă şi i-l dădu lui Ruth, care, cuminte, luă puţin între degete şi vârî în gură. Când simţi gustul de mălai crocant, mai ceru, aşa că până la plecare mâncă jumătate din conţinutul pungii. (De atunci înainte mânca mălai, aşchii de gheaţă, nuci şi, dacă o apuca senzaţia de rău, băga în gură câteva pietricele. „Când eşti însărcinată, trebuie să mănânci ce-i e poftă copilaşului”, spunea Pilate. „Fiindcă altminteri o să vină pe lume înfometat după ce n-ai vrut tu să-i dai când era în burtă”. Ruth simţea mereu nevoia să muşte, să mestece ceva. Ca o pisică ce zgârie întruna cu ghearele, Ruth căuta mereu alimente crocante, iar dacă nu avea nimic de mestecat, scrâşnea din dinţi.)

Crănţănind mălaiul din gură, Ruth se lăsă dusă de Pilate în dormitor, unde femeia improviză un fel de burtieră şi i-o strânse peste pelvis, zicându-i să n-o

dea jos până în luna a patra şi „să nu mai înghită nicio porcărie de la Macon şi nici să nu-şi mai vâre în vagin alte prostii”. Îi mai spuse şi să nu-şi mai facă griji. Macon nu o va mai necăji; ea, Pilate, va avea grijă să fie aşa. (Peste ani şi ani, Ruth a aflat că Pilate pusese o păpuşică pe scaunul lui Macon, de la serviciu. O păpuşică-bărbat, cu un oscior de pui vopsit, înfipt între picioare şi cu un cerc roşu pictat pe pântec. Macon a azvârlit marioneta de pe scaun şi, cu un băţ, a împins-o până în baie, unde a îmbibat-o cu alcool şi a ars-o. Nouă chibrituri la rând a trebuit să aprindă până ca focul să prindă şi să pătrundă în paiele şi câlţii cu care era umplută păpuşa. Dar probabil că a ţinut minte burta aceea roşie ca focul, fiindcă după aceea nu s-a mai legat de Ruth.)

Când a născut copilaşul, a doua zi după ce stătuse în zăpadă, cu trandafirii de cârpă la picioare şi un om cu aripi albastre deasupra capului, Ruth l-a considerat ca pe un fel de jucărie frumoasă, un prilej de destindere, o desfătare, o plăcere fizică în timp ce îl alăpta – până când Freddie (acelaşi Freddie) a surprins-o asupra faptului; după aceea, băiatul n-a mai fost pentru ea aceeaşi jucărie catifelată. A devenit un câmp pe care, aidoma faimoşilor cowboy şi indieni din filme, ea şi soţul ei se luptau. Fiecare derutat de valorile celuilalt. Fiecare convins de propria-i puritate şi indignat de idioţenia pe care o vedea la celălalt. Ea era indianul,

desigur, şi fusese înfrântă de cowboy, renunţând la pământul, obiceiurile şi integritatea ei şi devenind la picioarele lui şoimul cu aripi întinse pe care el păşea; resemnată cu soarta ei, dar nerenunţând nici în ruptul capului la mici sfidări irelevante.

Dar cine era acest fiu al ei? Bărbatul acesta înalt care avea came pe dinafară şi sentimente pe dinăuntru, despre care ea nu ştia nimic, deşi altcineva ştia suficient despre el încât să vrea să-l ucidă. Subit, lumea s-a deschis în faţa ei ca una dintre lalelele ei imperiale şi şi-a dezvăluit pistilul galben, malefic. Ruth îşi cultivase propria nefericire, o modelase, făcuse din ea o artă şi o Cale. Acum vedea o altă lume, dincolo de lumea ei, o lume mai mare, mai răuvoitoare. Dincolo de patul cu baldachin în care Doctorul se umpluse de băşici şi putrezise (complet, în afară de mâinile lui frumoase, care erau singurul lucru pe care îl moştenise nepotul de la bunic). Dincolo de grădina ei şi de acvariul în care muriseră peştişorii ei de aur. Crezuse că se isprăvise totul. Că ea fusese mai tare decât uleiul de ricin şi decât aburii fierbinţi din oală, care îi opăriseră pielea aşa de rău încât urla de durere când trebuia să urineze sau să stea cu fiicele sale la masa unde acestea croiau şi coseau. Făcuse copilul până la urmă şi, chiar dacă prin asta nu izbutise să refacă ruptura dintre ea şi Macon, copilul acesta exista – unicul ei triumf.

Acum afla de la Freddie că nu, de fapt nu se

isprăvise totul atunci, aşa cum crezuse ea. Cineva încerca şi acum să-l omoare. Cineva voia să o priveze de unica ei faptă agresivă, preschimbată într-o desăvârşire regească. Iar persoana care punea în pericol viaţa lui era cineva din neamul lui Macon.

— E dureros, spuse ea cu glas tare, împăturind în buzunar banii de chirie luaţi de la Freddie. E dureros, să ştii.

Urcă treptele verandei şi se duse în bucătărie. Fără să conştientizeze mişcarea, izbi cu piciorul în uşa cămăruţei. Urmă un scârţâit anemic, după care uşa se deschise. Ruth se uită la ea şi o închise la loc, tot cu piciorul. Acelaşi scârţâit, şi uşa se deschise din nou.

— Ba să stai închisă, şopti ea. Închisă.

Şi uşa rămase închisă.

— Închisă? auzi? închisă. Închisă. Închisă.

Acum urla.

Magdalene zisă Lena, auzind răcnetele ei, coborî scările în fugă şi intră în bucătărie, unde maică-sa, stând la chiuvetă, se holba la încuietoarea uşii şi îi poruncea să nu se mai deschidă…

— Mamă? spuse Lena înspăimântată.

— Ce-i? făcu Ruth, ridicând privirea spre ea.

— Nu ştiu… mi s-a părut că ai spus ceva.

— Cheamă pe cineva ca să repare uşa asta. Vreau să stea închisă. Închisă bine.

Lena se holbă la Ruth care se repezi grăbită pe

lângă ea, alergă în sus pe scări, şi, uluită, îşi acoperi gura cu degetele. Ruth avea şaizeci şi doi de ani. Lena habar n-avea că mama ei se putea mişca aşa de repede.

Pasiunile ei erau mărunte, dar profunde. De-atâta vreme privată de sex şi dependentă de autoexcitaţie, Ruth vedea în moartea iminentă a fiului ei anihilarea ultimei ocazii în care mai făcuse dragoste cu adevărat.

Cu acelaşi mers hotărât cu care obişnuia să se ducă la cimitir de şase sau şapte ori pe an, Ruth ieşi din casă, se sui în autobuzul numărul 26 şi se aşeză pe scaun exact în spatele şoferului. Îşi scoase ochelarii de la ochi şi îi şterse cu poalele fustei. Era senină şi concentrată ca întotdeauna când moartea îşi îndrepta atenţia spre cineva apropiat, aşa cum fusese şi când răsuflarea morţii se prefirase prin părul rărit al tatălui ei. Avea acelaşi calm, aceeaşi eficienţă cu care îl îngrijise pe doctor, proptindu-se cu palma în pieptul morţii ca să nu se apropie, alungând-o, ţinându-l pe tatăl ei în viaţă chiar şi după ce acesta nu-şi mai dorea să trăiască, dincolo de durere până la scârbă şi groază fiindcă trebuia să simtă mirosul morţii chiar în respiraţia lui. Dincolo de momentul în care el ajunsese prea bolnav ca să mai poată lupta împotriva eforturilor ei de a-l ţine în viaţă, lingav de ura absolută faţă de această femeie care nu voia să-l lase în pace, ci

continua să-l fixeze neclintit cu ochii ei strălucitori care, ca nişte magneţi, îl ţineau departe de locul îngust de pământ spre care tânjea el.

Ruth îşi şterse ochelarii ca să poată vedea mai bine plăcuţele cu denumirea străzilor pe care trecea („Dacă mănânci cireşe, scapi de geamurile alea mici de la ochi”, îi spusese Pilate), cu mintea goală, în afară de ideea fixă de a ajunge acolo – pe Darling Street, unde locuia Pilate şi unde, bănuia ea, locuia şi Hagar. Cum fusese posibil ca fetiţa aceea bucălată, cu păr lung şi bogat să ajungă să vrea să-l înjunghie pe fiul lui Ruth? Poate că Freddie minţea. Poate. Rămânea de văzut.

Când băncile dispărură şi începură să se vadă diverse prăvălioare printre şiruri de case prăpădite, Ruth trase de şnur. Coborî din autobuz şi se îndreptă spre pasajul subteran care traversa Darling Street. Avea mult de mers. Când ajunse la casa lui Pilate, era lac de transpiraţie. Uşa era deschisă, dar înăuntru nu se vedea nimeni. În casă mirosea a fructe, iar Ruth îşi aminti de piersica de la care i se făcuse greaţă când fusese ultima oară aici. Uite şi scaunul pe care se aşezase, aproape prăvălindu-se. Acolo era suportul pentru confecţionat luminări, cratiţa în care săpunul de casă făcut de Pilate se întărise ca o lespede gălbui-cafenie. Casa aceasta fusese un refugiu atunci şi, în ciuda furiei reci pe care Ruth o simţea acum, tot i se mai părea ca un han, ca un liman sigur. O fâşie de

hârtie lipicioasă pentru muşte, perfect curată se ondula în jos din tavan, nu departe de un sac care atârna tot acolo. Ruth se uită în dormitor şi văzu trei pătuţuri şi, ca fetiţa din poveste, se duse spre cel mai apropiat dintre ele şi se aşează. Nu exista uşă din dos la această casă făcută din două încăperi, ci doar o cameră mare, unde stăteau ziua, şi acest dormitor. Exista şi o pivniţă, în care se putea intra doar de-afară, pe o uşă de metal, care se deschidea pieziş faţă de casă, spre nişte trepte de piatră.

Ruth şedea neclintită, aşteptând ca furia şi hotărârea ei să se cristalizeze. Se întreba al cui pat era acesta pe care se aşezase acum şi, ridicând pătura, văzu doar pânza saltelei. La fel şi următorul pat, dar nu şi al treilea. Ăsta avea aşternut, pernă şi faţă de pernă. Probabil că-i al lui Hagar, se gândi ea. Furia redeveni parcă lichidă şi începu să-i curgă prin mădulare. Ieşi din cameră, înăbuşindu-şi deliberat mânia ca să fie în stare să aştepte cât va fi nevoie, să aştepte până va veni cineva. Patrulând în sus şi în jos prin camera mare, cu cotul de la fiecare braţ proptit în cealaltă palmă, Ruth auzi dintr-odată un fredonat care venea parcă din spatele casei. Pilate, îşi zise ea. Pilate fredona şi mesteca diverse lucruri în acelaşi timp. Ruth voia s-o întrebe întâi dacă era adevărat ce aflase de la Freddie. Avea nevoie de viziunea calmă a lui Pilate, de onestitatea şi echilibrul ei. După aceea va şti ce va avea de făcut. Dacă să îşi ia braţele de la piept şi să lase

frâu liber furiei să acţioneze, sau… Parcă simţea şi acum gustul de mălai în gură, senzaţia minunată de a mesteca, de a crănţăni ceva. În realitate, scrâşnea doar din dinţi, coborând de pe verandă şi îndreptându-se prin hăţişul de plante spre partea din spate a casei.

O femeie şedea pe o bancă, cu palmele încleştate între genunchi. Nu era Pilate. Ruth rămase nemişcată şi se uită la spinarea femeii. Văzută aşa, de la spate, nu arăta deloc ca moartea. Dimpotrivă, părea vulnerabilă, delicată, ca un trup uşor de rănit.

— Reba? zise ea.

Femeia se întoarse, privind-o cu nişte ochi atât de trişti cum Ruth nu mai văzuse vreodată.

— Reba a plecat, spuse ea pe un ton care sugera că absenţa persoanei era permanentă. Pot să te ajut cu ceva?

— Sunt Ruth Foster.

Hagar se crispă. O străfulgerare de emoţie îi străbătu tot corpul. Mama lui Milkman: silueta pe care o văzuse prin perdelele de la o fereastră de sus, în serile când stătea pe trotuarul de vizavi sperând întâi să-l prindă, pe urmă doar să-l zărească, în cele din urmă doar să fie aproape de lucrurile din preajma lui. Serii lungi de veghi intime, noaptea, cu atât mai intime cu cât se manifestau ca o demenţă publică. Silueta pe care o zărise de vreo două ori, poate, când fereastra laterală se deschisese şi o femeie scuturase afară

firimiturile de pe o faţă de masă sau praful din vreun covoraş. Era atât de copleşită acum de prezenţa mamei *lui* încât nu-şi mai amintea nimic din ceea ce Milkman îi va fi spus vreodată despre maică-sa sau din ceea ce mai auzise ea de la Pilate şi Reba. Hagar lăsă ca plăcerea morbidă să-i destindă faţa într-un zâmbet.

Ruth nu era impresionată. Moartea surâde întotdeauna. Şi respiră. Şi pare neputincioasă ca un oscior dezgolit, ca un punctişor negru pe nişte trandafiri superbi, ca o pieliţă fină pe un ochi de peşte mort.

— Vrei să-l omori, rosti Ruth pe un ton plat. Dacă te-atingi cumva de vreun fir de păr din capul lui, ferească Dumnezeu, dar am să-ţi tai beregata, să ştii.

Hagar părea uimită. Nu iubea nimic pe lumea asta în afară de fiul acestei femei, dorea mai mult ca orice ca el să trăiască, însă nu avea nici cel mai mic control asupra fiarei sălbatice care sălăşluia în ea. Subjugată de dragostea ei feroce, Hagar nu mai avea conştiinţa de sine, nu mai avea frică, dorinţe, putere de judecată. De aceea îi răspunse foarte serios lui Ruth:

— Voi încerca să n-o fac. Dar nu îţi pot face o promisiune certă.

Ruth auzi implorarea din cuvintele ei şi avu senzaţia că nu mai privea acum o persoană, ci un impuls, o celulă, un corpuscul roşu care nu ştie, nici

nu înţelege de ce simte că trebuie să-şi petreacă întreaga viaţă făcând un singur lucru: înotând în sus printr-un tunel întunecos spre muşchiul unei inimi sau spre nervul unui ochi care se hrănesc şi funcţionează prin el.

Hagar coborî pleoapele şi privi avid spre femeia care până atunci fusese doar o siluetă pentru ea. Femeia care dormea în aceeaşi casă cu el, care putea să-l cheme acasă, iar el să vină, care cunoştea misterul fiinţei lui, avea amintiri despre toată viaţa lui. Femeia care îl cunoştea, care văzuse când îi apăruseră primii dinţi, care îi băgase degetul în gură ca să-l frece uşor pe gingii când îl dureau. Care îl spălase la fund, pe penis, care îl ştersese cu un scutec alb când vomase laptele. Îl hrănise din sfârcurile sânilor ei, îl ţinuse în braţe, strâns lipit de căldura trupului ei, ferit de rele; femeia care îşi desfăcuse picioarele mult mai larg decât o făcuse ea vreodată pentru el. Care chiar şi acum putea intra nestânjenită în camera lui dacă avea chef, care putea să-i miroasă hainele, să-i atingă pantofii şi să-şi pună capul pe perna pe care dormise el. Dar mai ales, mai presus de orice, această femeie slabă şi galbenă ca o lămâie ştia cu absolută certitudine un lucru pentru care Hagar ar fi fost în stare să şi moară: faptul că îl va vedea chiar în ziua aceea. Gelozia ei căpăta proporţii uriaşe, făcând-o să tremure. Poate mai bine tu, se gândea ea. Poate pe tine ar trebui să te omor. Poate atunci el va veni la

mine şi mă va accepta. El e casa mea în această lume. Şi apoi, cu voce tare:

— El e casa mea în lumea asta.

— Iar eu sunt casa lui, spuse Ruth.

— Iar el n-ar da nici măcar un morman de găinaţuri pe niciunul dintre voi.

Se întoarseră atunci şi o văzură pe Pilate rezemată de pervazul ferestrei. Niciuna nu ştia de când era Pilate acolo.

— Dar nici nu-i pot găsi vreo vină pentru asta. Cine-a mai pomenit ca două femei în toată firea să discute despre un bărbat ca şi cum omul ăsta ar fi o casă sau ar avea nevoie de-o casă. Nu e casă, e bărbat, şi indiferent ce ar avea el nevoie, n-are să-i dea niciuna dintre voi.

— Lasă-mă-n pace, mamă. Lasă-mă odată în pace.

— Te-a lăsat în pace toată lumea. Eşti complet singură. Dar dacă vrei să fii şi mai singură, îţi ard eu una săptămâna viitoare de te las lată.

— Nu mă mai necăji!

Hagar urla şi îşi înfigea degetele în păr. Era un gest banal de supărare, însă din stângăcia cu care îl făcea Ruth înţelese că fata asta chiar o luase razna. Că toată sălbăticia din Southside se adunase aici. Nu sărăcia, murdăria sau gălăgia, nu doar pasiunea neostoită împinsă la extrem, în care până şi dragostea se exprimă cu ajutorul unui târnăcop, ci doar lipsa de control. Aici trăiai ştiind că în orice moment, oricine ar putea face orice. Nu genul de

sălbăticie în care există o ordine sau o logică a leilor, copacilor, broaştelor şi a păsărilor, ci o sălbăticie sălbatică unde nu există nimic din toate astea.

Nu observase aşa ceva la Pilate, al cărei echilibru adumbrea toate excentricităţile şi care era, în orice caz, singura persoană suficient de puternică încât să-l înfrunte pe Macon. Deşi Ruth se speriase de ea prima oară când o văzuse – când Pilate bătuse la uşa bucătăriei, demult, căutându-l, cum i-a spus ea, pe fratele ei, Macon. (Lui Ruth îi mai era puţin frică de ea şi acum. Şi nu doar din cauză că Pilate are părul tuns scurt, ca un bărbat, sau că are nişte ochi mari şi somnoroşi, buzele fremătânde şi pielea netedă-netedă, fără păr, fără cicatrice şi fără riduri. Căci Ruth chiar a văzut – locul de pe burta lui Pilate unde ar fi trebuit să fie buricul, dar nu e. Chiar dacă nu ţi-ar fi teamă de o femeie care n-are buric, tot ar trebui s-o iei măcar foarte în serios.)

Acum, ridică mâna, imperativ, iar Hagar încetă să scâncească.

— Stai jos aici. Stai jos. N-ai voie să mai ieşi din curte.

Hagar se făcu moale ca o cârpă şi se duse încetişor înapoi la banca ei.

Pilate întoarse privirea spre Ruth.

— Vino înăuntru. Odihneşte-te puţin, înainte de a te sui iar în autobuzul ăla.

Se aşezară amândouă la masă, una în faţa

celeilalte.

— De la arşiţa asta, mi s-au zbârcit toate piersicile, spuse Pilate, întinzând mâna spre un coşuleţ. Dar cred că au mai rămas câteva bune aici. Vrei să-ţi tai felii câteva?

— Nu, mulţumesc, zise Ruth.

Acum tremura un pic. După tensiunea, furia, bravada precedentei sale stări de spirit, urmate de violenţa cuvintelor lui Pilate la adresa nepoatei sale, tonul acesta liniştit, de conversaţie mondenă, o dezarma, o arunca parcă prea repede şi prea brusc înapoi în demnitatea manierată care devenise o a doua natură pentru ea. Ruth ţinea mâinile apăsate în poală ca să nu se vadă cum tremurau.

Cât de diferite erau cele două femei. Una neagră, cealaltă galbenă ca lămâia. Una încorsetată, cealaltă goală puşcă sub rochie. Una citită, dar necălătorită. Cealaltă citise doar o carte de geografie, dar fusese dintr-un capăt în altul al ţării. Una întru totul dependentă de bani în viaţă, cealaltă indiferentă faţă de bani. Dar astea erau lucrurile neînsemnate. Similarităţile lor erau profunde. Amândouă erau vital interesate de fiul lui Macon Dead şi amândouă comunicau strâns, dincolo de mormânt, cu taţii lor.

— Ultima oară când am mai fost aici mi-ai oferit o piersică. Atunci am venit la tine în legătură cu fiul meu.

Pilate încuviinţă dând din cap şi, cu unghia

degetului mare de la mâna dreaptă, despică piersica.

— Nu vei fi capabilă s-o ierţi niciodată. Oricât ai încerca, dacă ai face-o, nu vei fi capabilă s-o ierţi niciodată. Dar mie mi se pare că ar trebui să poţi măcar s-o înţelegi. Gândeşte-te un pic. Ai fi gata s-o omori – în fine, să-i faci un rău, oricum – fiindcă vrea să-ţi ia fiul de lângă tine. Este duşmanca ta fiindcă vrea să-l ia din viaţa ta. Ei bine, şi în mintea ei există ideea că cineva vrea să-l ia din viaţa ei – pe el. Aşa că el e duşmanul ei. El e cel care vrea să iasă din viaţa ei. Iar ea îl va omorî ca el să nu poată face aşa ceva. Vreau să zic, de fapt, că amândouă aveţi aceeaşi idee în cap. Mă străduiesc din răsputeri să o împiedic să facă aşa ceva. E tot copilul meu şi ea, într-un fel, dar o scutur bine ori de câte ori încearcă să-l omoare. Doar fiindcă încearcă, bagă de seamă, pentru că un lucru ştiu sigur: nu se va potoli niciodată. El a venit pe lume luptându-se să nu fie ucis. Când era în burta ta, propriul lui tată a vrut să-l omoare. Ba chiar l-ai ajutat şi tu oarecum. A trebuit să opună rezistenţă la uleiul de ricin, la andrelele de tricotat, la aburii fierbinţi care puteau să-l ardă şi nici eu nu mai ştiu la ce alte rele puse la cale de tine şi Macon. Dar a răzbit. Când era cum nu se putea mai neajutorat, el a răzbit. Nimic nu-l va putea ucide, decât propria ignoranţă, dar nu există femeie care să-l poată ucide. Ba, dimpotrivă, e mai probabil ca tot o femeie

să-i salveze viaţa.

— Nimeni nu trăieşte o veşnicie, Pilate.

— Zău?

— Bineînţeles.

— Nimeni?

— Bineînţeles, nimeni.

— Nu văd de ce.

— Moartea e ceva la fel de firesc ca şi viaţa.

— Nu există nimic firesc în moarte. Este cel mai nefiresc lucru cu putinţă.

— Tu crezi că oamenii ar trebui să trăiască o veşnicie?

— Unii oameni. Daaa.

— Cine decide? Care să trăiască şi care nu?

— Oamenii înşişi. Unele persoane vor să trăiască veşnic. Altele, nu. Eu cred că oamenii hotărăsc cum să fie. Oamenii mor când vor să moară şi dacă vor să moară. Nimeni nu trebuie să moară dacă nu vrea să moară.

Ruth simţi un fior rece. Crezuse întotdeauna că tatăl ei a vrut să moară.

— Mi-aş dori să mă bizui pe convingerile tale în ceea ce-l priveşte pe fiul meu. Dar cred că aş face, totuşi, o mare prostie. Ai văzut când a murit tatăl tău, aşa cum am văzut şi eu cum a murit al meu; ai văzut cum tatăl tău a fost ucis. Crezi că voia să moară?

— Am văzut cum l-au împuşcat pe tati. Cum l-au spulberat în aer, de pe gard. L-am văzut

zvârcolindu-se în ţărână, dar nu l-am văzut mort, din moment ce l-am mai văzut după ce l-au împuşcat.

— Pilate. Dar chiar voi l-aţi îngropat, spuse Ruth cu blândeţe, de parcă ar fi vorbit cu un copil.

— Macon, nu eu.

— Totuna.

— Macon l-a şi văzut. După ce l-a înmormântat, după ce a fost azvârlit în aer de pe gard. Amândoi l-am văzut. Eu îl mai văd încă. Îmi e de ajutor, de real ajutor. Îmi spune lucruri pe care am nevoie să le ştiu.

— Ce fel de lucruri?

— Tot felul de lucruri. Mi-e bine să ştiu că e prin preajmă. Îţi spun sigur că tata e o persoană pe care mă pot bizui întotdeauna. Şi am să-ţi mai spun ceva. E *singura* persoană. De mică am fost ruptă de lume. Nu-ţi poţi da seama ce înseamnă asta. După ce pe tati l-au spulberat de pe gardul ăla, eu şi Macon am rătăcit aiurea vreo câteva zile, până când ne-am despărţit, iar eu mi-am văzut de drum de una singură. Cred că aveam vreo doisprezece ani. Când am rămas pe picioarele mele, m-am dus în Virginia. Parcă ţineam minte că acolo erau rudele tatii. Sau ale maică-mii. Mi-aduceam vag aminte că auzisem asta de la cineva. Nu putea să fie de la mama, fiindcă mama a murit înainte să mă nasc eu.

— *Înainte* să te naşti tu? Păi cum a mai putut…

— Ea a murit, iar în minutul următor m-am născut

eu. Dar ea era moartă când eu am respirat prima dată. N-am văzut-o niciodată la faţă. Nu ştiu nici măcar cum o chema. Dar parcă ţineam minte că era din Virginia. Oricum, într-acolo m-au purtat paşii şi pe mine. Am căutat întâi nişte oameni care să-mi dea ceva de muncit pentru o vreme, ca să câştig nişte bani cu care să mă pot duce până acolo. Am umblat pe jos vreo şapte zile până m-am putut angaja la familia unui predicator. Era frumos acolo, doar că mă puneau să port pantofi. Dar de trimis la şcoală, tot m-au trimis. O casă cu o singură cameră, unde toată lumea şedea jos. Eu aveam doisprezece ani, dar cum era prima oară când mergeam la şcoală, a trebuit să stau cu ăia mici de tot. Nu m-a deranjat prea mult; de fapt, chiar îmi plăcea destul de mult. Mi-a plăcut geografia. Ceea ce învăţam la materia asta mă făcea să vreau să citesc mai mult. Şi profesoara era încântată de cât de mult îmi plăcea geografia. Mi-a dat mie manualul, aşa că l-am luat acasă ca să mă uit mai bine în el. Dar atunci l-a apucat pe predicator să mă pipăie. Eram atât de proastă, încât nici nu ştiam că trebuia să-l opresc. L-a prins însă nevastă-sa când el îmi frământa sânii şi m-a dat afară. Am luat cartea de geografie cu mine când am plecat. Puteam să fi rămas în oraşul ăla, fiindcă erau o mulţime de oameni de culoare care m-ar fi putut lua la ei. În vremurile acelea, oricine era prea bătrân ca să mai muncească, lua acasă copii. Tinerii se duceau la muncă şi îşi lăsau

ţâncii pe la alţii. Însă, cum el era predicator şi îl cunoşteau toţi, m-am gândit că era mai bine să-mi văd de drum. Eram lefteră, fiindcă la ei nu se dădea simbrie. Doar găzduire şi mâncare. Aşa că mi-am luat doar cartea aia de geografie, plus o pietricică, drept amintire, şi am şters-o de-acolo. Era într-o duminică atunci când m-am întâlnit cu nişte culegători. Lumea le zice azi zilieri fiindcă migrează din loc în loc; pe-atunci li se zicea doar culegători. M-au luat la ei şi s-au purtat frumos cu mine. Am lucrat în statul New York, la cules de fasole, după care ne-am mutat în altă parte şi am cules alte recolte. Peste tot pe unde mergeam îmi luam câte o piatră ca amintire. Erau vreo patru-cinci familii care munceau împreună în aceeaşi echipă. Toţi erau înrudiţi unii cu alţii. Dar erau oameni cumsecade şi se purtau frumos cu mine. Am stat cu ei vreo trei ani, cred, şi principalul motiv pentru care am rămas atâta timp era o femeie de care m-am ataşat. O ţărancă. De la ea am învăţat multe şi tot datorită ei n-am simţit aşa de rău lipsa familiei mele, adică a lui Macon şi a tatii. Nici nu-mi trecea prin minte să mă despart de ei, dar am făcut-o. A trebuit. După un timp nu m-au mai vrut în preajma lor.

Pilate sugea un sâmbure de piersică. Întunecată la faţă, o marca şi acum faptul că fusese „ruptă” aşa de timpuriu de alţi oameni.

Băiatul. Nepotul, sau să fi fost vărul, femeii pe care ea o îndrăgise. Când Pilate avea cincisprezece

ani şi afară ploua aşa de tare încât lumea trebuia să stea în magherniţe (cei care le aveau – ceilalţi, în corturi) fiindcă nu se culege nicio recoltă pe un asemenea potop, ea şi băiatul stăteau lungiţi unul lângă celălalt. Nu era mai mare ca vârstă decât Pilate şi, deşi totul îl încânta la ea, nimic legat de ea nu-l surprindea totuşi. Aşa că n-a fost niciun fel de răutate când, într-o seară după cină, băiatul le-a spus câtorva bărbaţi (dar l-au putut auzi şi femeile care erau pe-aproape) că el nu ştiuse că unii oameni au buric, iar alţii nu. Auzind această remarcă, bărbaţii şi femeile s-au uitat la el şi l-au rugat să le explice ce voia să spună. Până la urmă, după multe ezitări, băiatul şi-a dat drumul la gură – credea că oamenii erau alarmaţi fiindcă el se culcase cu fata drăguţă cu un singur cercel –, dar curând a descoperit că, de fapt, problema cu buricul îi intriga pe ei.

Ţăranca a primit misiunea de a afla dacă spusele băiatului erau adevărate sau nu. A chemat-o pe Pilate la ea, în magherniţă, a doua zi după discuţia aceea. „Întinde-te”, i-a spus ea. „Vreau să verific ceva”. Pilate s-a lungit pe culcuşul de paie. „Acum ridică-ţi rochia”, a spus femeia. „Mai mult. Până sus de tot. Sus-sus”. Şi atunci ţăranca a căscat ochii mari şi şi-a astupat gura cu mâna. Pilate a sărit în sus. „Ce? Ce-i?” S-a uitat în jos la ea însăşi, crezând că i se încolăcise vreun şarpe sau vreun păianjen veninos printre picioare fără ca ea să-şi fi dat

seama.

— Nimic, spuse femeia. Dar, fato, unde ţi-e buricul? mai adăugă ea, după aceea.

Pilate nu auzise niciodată cuvântul „buric” şi habar n-avea despre ce vorbea femeia. Se uită în jos, la picioare, pe care le ţinea desfăcute pe culcuşul aspru.

— Buric? întrebă ea.

— Ştii tu. Asta.

Şi femeia îşi trase rochia în sus şi împinse în jos elasticul de la chiloţi, peste burta grasă. Pilate văzu ceva mic ca un tirbuşon drept pe mijlocul pântecului femeii, o adâncitură cocoloşită de piele, făcută parcă pentru a aduna apa acolo ca iazurile dintre stânci. Exact aşa ceva avea şi fratele ei pe burtă. Ea, însă, nu. El făcea pipi din picioare. Ea făcea pipi ghemuită pe vine. El avea penis, ca şi caii. Ea avea vagin, ca iepele. El avea pieptul plat, cu două sfârcuri. Ea avea ţâţe, ca vacile. El avea un tirbuşon în pântec. Ea, nu. Credea, deci, că nu era decât încă una dintre trăsăturile prin care bărbaţii se deosebesc de femei. Şi băiatul cu care se culcase avea aşa ceva. Însă până acum nu mai văzuse tirbuşon din ăsta pe pântecul vreunei femei. Şi, judecând după groaza întipărită pe faţa ţărăncii, a înţeles că era ceva rău dacă ea nu avea „buric”.

— La ce foloseşte? întrebă ea.

Femeii i se pusese un nod în gât.

— E… e pentru oamenii care s-au născut natural.

Pilate n-a înţeles nimic, dar a priceput foarte bine conversaţia pe care a avut-o mai târziu cu ţăranca şi alte câteva femei din tabără. Îi spuneau că trebuie să plece de-acolo. Le părea foarte rău, ţineau la ea, era o fată muncitoare şi ajuta pe toată lumea. Dar tot trebuia musai să plece de-acolo.

— Din cauza burţii mele?

Dar femeile n-au vrut să-i răspundă. Pironiră privirile în pământ.

Pilate a plecat cu mult mai mulţi bani decât i se cuveneau pentru ceea ce trudise la câmp, fiindcă femeile nu voiau să o lase să plece supărată. Se gândeau că dacă Pilate ar pleca furioasă de la ele, ar putea să le facă vreun rău mai târziu; mila pentru ea se însoţea de groaza de a fi trăit atâta timp lângă ceva ce nu fusese creat de Dumnezeu.

Pilate a plecat. A pornit iar spre Virginia. Dar acum ştia cum se face recolta în echipă, aşa că a început să caute alt grup de zilieri sau de femei care îşi urmau bărbaţii angajaţi în diverse munci sezoniere – cărămidari, fierari, manipulanţi în depozite de mărfuri. În cei trei ani de pribegie cu ceilalţi culegători văzuse nenumărate astfel de femei, cu tot calabalâcul îngrămădit în căruţe, îndreptându-se spre oraşele şi localităţile care recrutau şi transportau bărbaţi negri pentru diverse meşteşuguri care puteau fi practicate doar când permitea vremea. Firmele nu încurajau prezenţa femeilor – nu voiau să se confrunte cu un val de

colonişti săraci şi de culoare în oraşele lor –, însă femeile tot veneau şi se angajau ca servitoare şi slujnice de tot felul, aciuindu-se oriunde puteau dormi pe gratis sau mizerabil de ieftin. Pilate, însă, nu voia o slujbă constată într-un oraş în care locuiau multe persoane de culoare. Toate contactele ei cu negri care se stabiliseră cu afaceri sau negoţ prin orăşele din vest şi centru fuseseră neplăcute. Nevestele acestora nu suportau să vadă mişcarea sânilor ei sub rochie, spunând-o verde în faţă. Şi, deşi bărbaţii vedeau mulţi copii negri zdrenţăroşi, Pilate era suficient de mare încât să-i facă de ruşine. În afară de asta, ea voia să meargă mai departe.

În cele din urmă a fost acceptată de nişte culegători care se duceau spre casă, oprindu-se să mai muncească o săptămână ba ici, ba colo, oriunde găseau ceva de lucru. Din nou, Pilate s-a culcat cu un bărbat şi din nou a fost expulzată. Doar că de data asta nu a mai avut parte de nişte explicaţii politicoase şi nici de o împărţire profitabilă a câştigurilor. Pur şi simplu au abandonat-o într-o bună zi, plecând mai departe, în timp de ea se dusese în oraş ca să cumpere aţă. Când s-a întors la tabără, n-a mai găsit decât un foc aproape stins, o pungă cu pietre şi cartea ei de geografie rezemată de un copac. Îi luaseră până şi cana de tablă.

Pilate avea şase bănuţi de cupru, cinci pietre, cartea de geografie şi două mosoare de aţă neagră –

rezistenţă nr. 30. Ştia perfect că acum era momentul să decidă dacă va merge în Virginia sau se va stabili într-un oraş unde va trebui, probabil, să poarte pantofi. Aşa că a ales ambele variante – cea de-a doua având rolul de a o face posibilă pe prima. Cu cei şase peni, cartea, pietrele şi aţa, a pornit înapoi spre oraş. Negresele munceau în număr mare în două locuri din oraş: la spălătorie şi, vizavi de aceasta, la hotel/bordel. Pilate a ales spălătoria şi a intrat, spunându-le celor trei tinere care aveau braţele cufundate în apă până la coate: „Pot rămâne aici diseară?”

— Nu e nimeni aici noaptea.

— Ştiu. Dar pot rămâne aici?

Fetele au ridicat din umeri. A doua zi, Pilate s-a angajat ca spălătoreasă cu zece centi pe zi. Muncea acolo, mânca acolo, dormea acolo şi punea banii deoparte. Mâinile ei, pline de bătături de la atâţia ani de cules recolte, s-au curăţat de pielea aspră şi au devenit moi de atâta apă. Până ca mâinile ei să se bătătorească din nou, de data asta altfel, de la spălatul rufelor, lui Pilate i-a crăpat pielea la încheieturile degetelor, de la frecat şi stors, aşa că apa de limpezit se înroşea mereu de la sângele care îi curgea din răni. A fost la un pas de a strica de tot o şarjă întreagă de aşternuturi dacă celelalte fete nu i-ar fi sărit în ajutor şi n-ar fi limpezit ele cearşafurile a doua oară.

Într-o bună zi, Pilate observă fumul de la

locomotiva unui tren care părăsea oraşul.

— Unde se duce? întrebă ea.

— În sud, îi spuseră fetele.

— Şi cât costă?

Fetele râseră.

— Sunt mărfare, îi ziseră ele. Doar două vagoane de pasageri în care, oricum, negri n-au voie.

— Păi şi-atunci cum fac negrii ca să ajungă unde vor să meargă?

— Se presupune că negrii nu vor să meargă nicăieri, îi spuseră ele. Dar dacă vor totuşi, trebuie să meargă cu căruţa. Întreabă la grajdul de la poştă când urmează să plece următoarea căruţă. Oamenii de la poştă ştiu întotdeauna ce diligenţe sunt gata de plecare.

Zis şi făcut. Pilate s-a interesat la poştă, iar pe la sfârşitul lunii octombrie, exact înainte de venirea frigului, a pornit spre West Virginia, care oricum era destul de aproape potrivit cărţii ei de geografie. Când a ajuns în Virginia, şi-a dat seama că nu ştia în care parte a provinciei să-şi caute rudele. Niciodată nu mai văzuse atâţia negri la un loc ca acolo, iar senzaţia de linişte şi confort pe care a avut-o în mijlocul lor i-a rămas în suflet pentru totdeauna.

Pilate se învăţase ca, ori de câte ori cineva o întreba cum o cheamă, să îşi spună doar numele mic. Numele de familie avea un efect urât asupra oamenilor. Acum era nevoită să întrebe dacă nu auzise careva de o familie numită Dead. Oamenii se

încruntau şi ziceau: „Nu, n-am auzit niciodată de vreunii pe care să-i cheme aşa”.

Se afla în Culpeper, Virginia, spălătoreasă la un hotel, când a aflat de existenţa unei colonii de ţărani negri pe o insulă, în largul coastei. Oamenii ăia cultivau legume, creşteau vite, făceau whisky şi vindeau ceva tutun. Nu se prea amestecau cu alţi negri, dar se bucurau de respectul acestora şi reuşeau să se întreţină singuri din munca lor. Nu se putea ajunge la ei decât cu o ambarcaţiune. Într-o duminică, Pilate l-a convins pe cârmaciul feribotului să o ducă până acolo după ce termina serviciul, folosind barca lui.

— De ce vrei să mergi acolo? o întrebă el.

— Ca să muncesc.

— Nu poţi să munceşti acolo, îi zise el.

— De ce nu?

— Fiindcă oamenii ăia nu acceptă pe nimeni nou.

— Du-mă acolo. Îţi plătesc.

— Cât?

— Cinci cenţi.

— Mamă Doamne! S-a făcut. Să fii aici la nouă jumătate.

Pe insula aceea erau vreo douăzeci şi cinci - treizeci de familii, iar când Pilate le-a explicat răspicat că nu îi era frică de muncă, dar că nu-i plăcea să trăiască dincolo, pe coastă, mai ales fiindcă oraşul era prea aproape, oamenii au primit-o la ei. A muncit acolo trei luni – mărunţind pământul

cu săpăliga, pescuind, arând, sădind şi ajutând la alambicuri. Nu trebuia decât să-şi ţină burta acoperită, se gândea ea. Şi avea dreptate. La cei şaisprezece ani pe care îi avea acum, şi-a luat un iubit dintr-o familie de pe insulă şi a izbutit să se ferească mereu ca lumina să nu-i cadă direct pe pântec. A izbutit să rămână şi gravidă, dar, spre imensa consternare a femeilor de pe insulă, care aveau convingerea că bărbaţii lor erau cele mai atrăgătoare specimene masculine din lume – ceea ce explica totodată şi marea incidenţă a căsătoriilor între familiile lor –, Pilate a refuzat să se mărite cu bărbatul care ardea de nerăbdare să o ia de nevastă. Pilate se temea că nu va putea să se ferească mereu ca soţul ei să nu-i vadă burta. Fiindcă, dacă el ar fi văzut până la urmă porţiunea aceea de abdomen, netedă şi neîntreruptă, ar fi reacţionat şi el ca toţi ceilalţi până atunci. Totuşi, deşi decizia ei li s-a părut incredibilă, nimeni nu i-a cerut lui Pilate să plece. Lumea avea grijă de ea şi, pe măsură ce sorocul naşterii se apropia tot mai mult, nu-i mai dădeau de făcut decât munci uşoare. Când Pilate a născut copilaşul, o fetiţă, cele două moaşe care o asistau erau aşa de preocupate de ceea ce se petrecea între picioarele ei, încât nici n-au băgat de seamă cât de netedă era burta ei.

Primul lucru pe care proaspăta mamă l-a verificat la fetiţa ei a fost buricul, răsuflând uşurată când l-a găsit la locul lui. Amintindu-şi cum i se dăduse şi ei

numele pe care îl purta împăturit la ureche, când au trecut cele nouă zile de aşteptare, Pilate i-a cerut uneia dintre femei să-i aducă o Biblie. Nu exista nicio Biblie pe insulă, ci doar o carte de rugăciuni, i-au spus ele. Cine voia să asiste la slujbele religioase trebuia să traverseze până dincolo, pe coastă.

— Dar îmi spuneţi şi mie un nume drăguţ de fată care e şi în Biblie? le rugă Pilate.

— Oh, există o mulţime, îi răspunseră ele, înşirându-i vreo douăzeci, din care ea a ales Rebecca, prescurtat – Reba.

Imediat după ce s-a născut Reba, tatăl a revenit la ea. Ajunsese extrem de deprimată şi însingurată după naştere. Tatăl fetiţei nu avea voie să vină la ea, fiindcă nu era încă „vindecată”, aşa că mai tot timpul stătea singură şi tristă, singurele ceasuri fericite fiind acelea pe care le petrecea cu fetiţa ei. Clar ca lumina zilei, tatăl fetei i-a spus: „Cântă. Cântă”, iar mai târziu s-a aplecat pe fereastră înăuntru şi a mai zis: „Nu poţi să te-nalţi pur şi simplu, lăsând un trup în urmă”.

Pilate a înţeles tot ce i-a spus el. Cântând, ceea ce ştia să facă minunat de bine, scăpa imediat de melancolie. Şi mai ştia că tatăl îi spusese să se ducă înapoi în Pennsylvania, de unde să adune ceea ce mai rămăsese din omul ucis de ea şi de Macon. (Faptul că ea nu îl atinsese cu vreo lovitură era irelevant. Participase total la fapta fratelui ei, fiindcă, pe atunci, ea şi el erau perfect uniţi.) Când

fetiţa ei a împlinit şase luni, Pilate a rugat-o pe mama tatălui fetiţei să o ia la ea, după care a plecat de pe insulă, îndreptându-se spre Pennsylvania. Oamenii au încercat să o oprească, fiindcă venea iarna, dar ea nu i-a ascultat.

Peste o lună, Pilate s-a întors cu un sac – despre care n-a vrut să discute niciodată ce conţine, care s-a adăugat lucrurilor pe care le avea deja: cartea de geografie, pietrele şi cele două mosoare de aţă.

Când Reba avea doi ani, pe Pilate a apucat-o neastâmpărul. Era ca şi cum cartea aceea de geografie i-ar fi dictat să cutreiere toată ţara, bătând cu piciorul fiecare stat roz, galben, albastru sau verde. A părăsit insula şi a început o existenţă de hoinară, care a continuat vreo douăzeci şi ceva de ani, oprindu-se abia după ce Reba a făcut un copil. Nicăieri nu mai era ca pe insulă. După o relaţie îndelungată cu un bărbat a căutat un altul, dar niciun alt bărbat, niciodată, nu a mai fost pentru ea la fel ca cel de pe insulă.

După o vreme a încetat să se mai frământe din cauza burţii ei, pe care nu mai încerca deja să şi-o ascundă. Şi-a dat seama că, deşi bărbaţii regulează ciunge, şchioape, gheboase şi oarbe, beţivane, mardeiaşe, pitice, copii mici, puşcăriaşi, băieţi, oi, capre, ficaţi, alţi bărbaţi, ba chiar şi anumite specii de plante, toţi erau îngroziţi la gândul de a se regula cu ea – femeia-fară-buric. Înlemneau când îi vedeau burta, care semăna cu o spinare; se muiau

de tot sau îngheţau dacă se întâmpla ca Pilate să se dezbrace în pielea goală şi să vină direct spre ei, arătându-le intenţionat burta cheală ca un genunchi.

— Ce eşti tu? Vreo sirenă? uriaşe un bărbat, grăbindu-se să se încalţe la loc.

Lucrul acesta o izola. Şi-aşa fără familie, Pilate era izolată şi mai mult de semenii ei fiindcă, în afară de fericirea relativă trăită pe insulă, orice altă resursă îi era interzisă: parteneriatul prin căsătorie, prietenia şi practicarea religiei deopotrivă. Bărbaţii se încruntau, femeile şuşoteau şi îşi ascundeau copiii la spate, după fuste. Chiar şi o trupă de circari ambulanţi ar fi respins-o din moment ce, la ea, monstruozitatea nu prezenta acel ingredient important pentru succes – grotescul. Nu aveai ce vedea la ea, de fapt. Defectul ei, deşi înspăimântător şi straniu, constituia totuşi un eşec din punct de vedere teatral. Defectul ei presupunea intimitate, bârfă, plus timpul necesar pentru ca toată această curiozitate să se preschimbe în ceva dramatic.

Până la urmă, Pilate a început să se supere. Deşi handicapată de o imensă ignoranţă, fără să-i lipsească, în niciun caz, inteligenţa, când a realizat care era şi, probabil, va fi mereu situaţia ei în lume, a azvârlit toate prejudecăţile pe care le deprinsese şi a pornit de la zero. În primul şi-n primul rând, s-a tuns. Iată un lucru la care nu va mai trebui să se

gândească niciodată. Apoi a încercat să-şi dea seama cum voia, de fapt, să trăiască şi ce avea valoare pentru ea. Când sunt fericită şi când sunt tristă şi care e diferenţa? Ce trebuie să ştiu ca să rămân în viaţă? Ce e adevărat pe lumea asta? Mintea ei pribegea pe străduţe întortocheate şi uneori desluşea profunzimea lucrurilor, dar alteori avea revelaţii de copil de trei ani. Pe parcursul acestei cruciade a cunoaşterii, nouă, dar banală, exista o convingere care îi încununa mereu eforturile: din moment ce moartea nu reprezenta o teroare pentru ea (vorbea adesea cu morţii), Pilate ştia că nu avea de ce să se teamă. Lucrul acesta, plus o compasiune nefirească pentru oamenii necăjiţi au maturizat-o şi – consecinţa cunoaşterii născocite sau dobândite – i-au permis să se păstreze exact la limita societăţii sofisticate a negrilor. Poate că felul ei de a se îmbrăca îi revolta, dar respectul pe care îl vădea faţă de intimitatea celorlalţi – pe care toţi puneau mare preţ – compensa acest lucru. Pilate se holba lung la oameni, or pe-atunci a te uita fix în ochii cuiva era socotit, printre negri, drept culmea nepoliteţei, un gest acceptabil doar faţă de copii şi anumiţi nelegiuiţi dar niciodată nu făcea vreo remarcă nepoliticoasă. Şi nedezminţind uleiul de palmier care îi curgea prin vene, niciodată n-a avut vreun musafir căruia să nu-i ofere ceva de mâncare înainte de a începe conversaţia – de afaceri sau mondenă. Pilate râdea, dar nu zâmbea

niciodată, iar în 1963, când avea şaizeci şi opt de ani, nu vărsase nicio lacrimă de când Circe îi adusese gem de cireşe la micul dejun.

A renunţat, aparent, să o mai intereseze bunele maniere la masă sau igiena, dar a ajuns să fie profund preocupată de relaţiile umane. Cei doisprezece ani cât trăise în Mountour County, unde fusese tratată cu blândeţe de către tatăl şi fratele ei şi unde ea însăşi fusese în postura de a ajuta animalele de la fermă aflate în îngrijirea ei, o învăţaseră alt fel de comportament. Un comportament preferabil celui afişat de bărbaţii care o făceau sirenă şi de femeile care măturau bine urmele paşilor ei sau îi puneau oglinzi pe uşă.

Pilate avea calităţi native de tămăduitoare, iar printre beţivanii arţăgoşi şi femeile certăreţe ea ştia să-şi păstreze cumpătul fără să se amestece; uneori intermedia o împăcare mult mai durabilă decât te-ai fi aşteptat tocmai fiindcă venea de la cineva care nu era ca ei. Dar cel mai important, Pilate era foarte atentă la mentorul ei – tatăl care i se ivea dinaintea ochilor uneori şi îi spunea diverse. După ce s-a născut Reba, tatăl nu i s-a mai arătat lui Pilate aşa cum fusese îmbrăcat la marginea pădurii şi în peşteră, când ea şi Macon plecaseră din casa lui Circe. Atunci, tatăl ei purta salopeta şi bocancii din momentul în care fusese împuşcat. Acum i se înfăţişa într-o cămaşă albă, cu guler albastru şi o căciulă ascuţită maro. Nu purta pantofi (îi avea

atârnaţi pe umăr, cu şireturile legate împreună), probabil fiindcă îl dureau picioarele, de vreme ce îşi freca mult degetele când se aşeza lângă patul ei sau pe verandă, ori se odihnea rezemat de pervaz. Pe lângă fabricarea vinului, distilarea whisky-ului a devenit modul prin care Pilate îşi câştiga existenţa. Această îndemânare îi asigura mai multă libertate, ceas de ceas şi zi de zi, decât oricare altă muncă pe care ar fi putut să o aleagă o femeie fără posibilităţi şi fără nicio înclinaţie de a face dragoste pe bani. Odată ce devenea cunoscută ca producătoare şi comerciantă ilicită de băuturi alcoolice în cartierul negrilor, într-un oraş, nu avea decât arareori probleme cu poliţia şi şeriful, fiindcă interzicea toate celelalte activităţi care însoţesc adesea vinăriile – femei, jocuri de noroc –, nepermiţându-le clienţilor ei să bea la faţa locului din ceea ce cumpărau. Pilate făcea şi vindea băutură. Punct.

Când Reba s-a făcut mare şi a început să trăiască dintr-un orgasm în altul, luând o pauză doar cât să facă un copil, pe Hagar, Pilate s-a gândit că venise poate vremea pentru o schimbare. Nu din cauza Rebei, care era perfect mulţumită de viaţa pe care ea şi mama ei o duceau, ci din cauza nepoatei. Hagar era sclifosită. Nu putea suferi, chiar şi la vârsta de doi ani, murdăria şi dezordinea. La trei ani era deja îngâmfată şi începea să fie mândră. Îi plăceau hainele frumoase. Deşi Pilate şi Reba erau uluite de dorinţele ei, le făcea plăcere să i le poată

împlini. O răsfăţau, iar ea, ca o favoare pentru indulgenţa lor, ascundea cum putea mai bine faptul că îi era ruşine cu ele.

Pilate s-a hotărât să dea de urma fratelui ei, dacă acesta mai trăia, întrucât copilul, Hagar adică, avea nevoie de o familie, de lume, de o viaţă altfel decât cea pe care i-o puteau oferi ea şi Reba, or dacă îşi amintea ea bine de Macon, el era altfel. Prosper, convenţional, mult mai aproape de oamenii şi lucrurile pe care Hagar părea că le admiră. În plus, Pilate voia să se împace cu el. L-a întrebat pe tatăl ei unde era Macon, dar tatăl şi-a frecat doar picioarele şi a clătinat din cap. Aşadar, pentru prima oară.

Pilate s-a dus de bunăvoie la poliţie, care a trimis-o la Crucea Roşie, care a trimis-o la Armata Salvării, care a trimis-o la Asociaţia de Prietenie, care a trimis-o înapoi la Armata Salvării, care a scris tuturor birourilor guvernamentale din oraşele mari, de la New York până la St. Louis şi de la Detroit până în Louisiana, rugându-i să caute în anuarele telefonice, unde l-a şi găsit înscris, până la urmă, secretara unui căpitan. Pilate a fost uimită de reuşita lor, nu însă şi căpitanul, care ştia că puţini oameni poartă un asemenea nume.

Au călătorit pe picior mare (cu trenul şi două autobuze), fiindcă Pilate avea o mulţime de bani; crahul din 1929 produsese atât de mulţi cumpărători de băuturi alcoolice artizanale încât lui

Pilate nici nu i-a mai trebuit măcar colecta de la Armata Salvării. A sosit cu valize, un sac verde, o fiică femeie în toată firea şi o nepoată, găsind un frate grosolan, neospitalier, jenat şi neiertător. Pilate ar fi fost gata să plece mai departe imediat dacă n-ar fi fost soţia fratelui, o femeie care murea din neiubire şi care părea să fie pe moarte din aceeaşi cauză şi acum, şezând la masă vizavi de cumnată-sa, ascultând povestea vieţii ei pe care Pilate o lungea intenţionat pentru a o face pe Ruth să nu se mai gândească la Hagar.

6

Am dus-o acasă. Când am venit, am găsit-o în picioare, în mijlocul camerei. Aşa că am dus-o acasă. Jalnic. Efectiv jalnic.

Milkman ridică din umeri. Nu voia să vorbească despre Hagar, dar era o modalitate de a-l face pe Guitar să stea jos şi să-l întrebe şi altceva.

— Ce i-ai făcut? întrebă Guitar.

— *Eu* ce i-am făcut? Adică ai găsit-o pe *ea* cu un cuţit de măcelărie în mână şi tot *pe mine* mă întrebi ce i-am făcut?

— Am vrut să zic – înainte. Femeia e distrusă.

— Am făcut ce se face cu unele femei la fiecare şase luni – i-am zis că am terminat cu ea.

— Nu te cred.

— Ba e adevărat.

— Nu. Nu se poate să fie doar atât.

— Adică mă faci mincinos?

— Ia-o cum vrei, treaba ta. Dar fata asta suferă – şi suferă din cauza ta.

— Ce te-a apucat? Ai văzut luni de zile cum a tot vrut să mă omoare fără ca eu s-o ating nici măcar cu un deget. Iar acum te prăpădeşti de grija ei. Brusc, eşti poliţia. Justiţiarul. De parcă ţi-ar fi crescut o aureolă. Ai şi o robă albă?

— Ce vrei să zici cu asta, mă rog?

— Vreau să zic că m-am săturat să mă tot critici. Ştiu că nu împărtăşim aceleaşi păreri în multe privinţe. Ştiu că mă crezi leneş – neserios, cum zici tu –, dar dacă suntem prieteni… eu nu mă bag peste tine, corect?

— Da. Absolut corect.

Trecură câteva minute, timp în care Milkman suci berea între degete, iar Guitar sorbi de mai multe ori din ceai. Erau la cârciuma lui Mary, într-o duminică după-amiază, la câteva zile după ultima tentativă a lui Hagar de a-i lua viaţa.

— Nu fumezi? întrebă Milkman.

— Nu. M-am lăsat. Şi mă simt mult mai bine. Ar trebui să te laşi şi tu, spuse Guitar după o scurtă tăcere.

Milkman încuviinţă din cap.

— Da. Dacă mai stau mult cu tine, o să mă las şi eu. O să mă las de fumat, de regulat, de băut – de

tot. O să adopt o existenţă secretă şi o să umblu numai cu Empire State.

Guitar se încruntă.

— Acu cine s-a băgat peste cine, zi?!

Milkman oftă şi se uită drept la prietenul lui.

— Eu. Vreau să ştiu de ce te-ai înhăitat cu Empire State de Crăciun?

— Avea necazuri. L-am ajutat.

— Atâta tot?

— Ce altceva?

— Nu ştiu ce altceva. Dar ştiu că mai e ceva. Bun, dacă e ceva ce eu nu trebuie să ştiu, OK, spune aşa. Dar se întâmplă ceva cu tine. Şi aş vreau să ştiu şi eu ce anume.

Guitar nu răspunse.

— Suntem prieteni de atâta vreme, Guitar. Nu există ceva ce tu să nu ştii despre mine. Ştiu că pot să-ţi spun orice – indiferent de deosebirile dintre noi, ştiu că pot avea încredere în tine. Dar de o bucată de vreme, totul e doar unilateral. Înţelegi ce vreau să zic? Adică, eu discut cu tine, dar tu nu discuţi cu mine. Nu crezi că merit încrederea ta?

— Nu ştiu.

— Pune-mă la încercare.

— Nu pot. Sunt implicaţi şi alţi oameni.

— Bine, nu-mi spune despre alţi oameni; spune-mi despre tine.

Guitar se uită lung la el. Poate, gândi el. Poate meriţi încrederea mea. Poate că totuşi nu, oricum

voi risca fiindcă într-o bună zi…

— OK, spuse el cu voce tare. Dar ce-ţi spun eu nu trebuie să spui mai departe, clar? Fiindcă dacă faci asta, îmi legi mie ştreangul de gât. Ia zi, acum tot mai vrei să afli?

— Da.

— Eşti sigur?

— Sunt sigur.

Guitar îşi mai turnă apă fierbinte peste ceai. Privi cam un minut în cană, la frunzuliţele de ceai care se duceau încet la fund.

— Ştii, presupun că albii omoară negri din când în când, iar mai toată lumea dă din cap şi zice: „Of, of, of, ce păcat, nu?”

Milkman ridică din sprâncene. Credea că prietenul lui îi va povesti despre vreo afacere dubioasă în care era implicat. Simţea însă că urma ceva mai profund. Guitar vorbea rar, ca şi cum fiecare cuvânt conta şi ca şi cum îşi asculta el însuşi cu atenţie vorbele pe care le rostea.

— Eu nu pot face ca ei. Nu pot ofta şi gata. Eu simt nevoia să fac ceva. Iar singurul lucru care mai poate fi făcut este să echilibrezi situaţia; să menţii lucrurile la acelaşi nivel. Orice bărbat, femeie sau copil este rodul mai multor generaţii. Prin urmare, orice moarte înseamnă moartea mai multor generaţii. Nu-i poţi opri să nu ne mai ucidă, să nu mai încerce să se descotorosească de noi. Şi de fiecare dată când reuşesc asta înseamnă că au

reuşit să se descotorosească de mai multe generaţii. Eu contribui la păstrarea unor cifre echilibrate. Există o organizaţie. Este formată din câţiva bărbaţi care sunt dispuşi să-şi asume unele riscuri. Ei nu declanşează nimic; nici măcar nu aleg. Sunt mai indiferenţi decât ploaia din cer. Dar când un copil negru, o femeie neagră sau un bărbat negru este ucis de nişte albi fără ca legea *acestora* şi justiţia *lor* să ia vreo măsură de pedeapsă, această organizaţie selectează o victimă similară, la întâmplare, pe care o execută într-un mod similar dacă se poate. Dacă negrul a fost spânzurat, spânzură şi ei victima; dacă negrul a fost ars, ard şi ei victima; dacă a fost viol şi omor, violează şi omoară la fel. Dacă e posibil. Dacă nu pot proceda exact la fel, procedează cum se poate, dar oricum o fac. Oamenii ăştia îşi zic „Şapte Zile”. Organizaţia lor este formată din şapte bărbaţi. Întotdeauna şapte şi numai şapte. Dacă unul dintre ei moare, pleacă sau nu mai e eficient, aleg pe altul. Nu chiar imediat, fiindcă un asemenea proces ia timp. Dar ei nu par să se grăbească. Secretul lor este timpul. Să facă lucrurile pe îndelete, durabil. Nu vor să se dezvolte, nu vor să ia amploare, fiindcă ar deveni periculos, lumea ar afla de existenţa lor. Nu îşi scriu numele prin closete publice şi nu se laudă la femei cu faptele lor. Timp şi tăcere. Astea sunt armele lor, cu care pot continua aşa veşnic. Totul a început în 1920, când soldatul acela din Georgia a fost ucis

după ce i s-au tăiat testiculele; tot atunci, veteranul acela care s-a întors acasă din Franţa, în Primul Război Mondial, a rămas orb, după ce i-au scos ochii. Acum fac parte şi eu din organizaţia lor.

Milkman stătuse complet nemişcat cât vorbise Guitar. Acum avea senzaţia că se chircise de tot şi că un fel de răceală îl pătrunsese până la oase.

— Tu? Tu vei ucide oameni?

— Nu oameni, ci albi.

— Dar de ce?

— Ţi-am spus deja. E necesar; aşa trebuie făcut. Pentru a menţine o proporţie.

— Şi dacă nu s-ar face aşa? Dacă lucrurile ar continua ca şi înainte?

— Atunci ar însemna ca lumea să fie o grădină zoologică. Or, eu nu pot trăi în aşa ceva.

— Dar de ce nu-i vânaţi doar pe cei care au ucis? De ce să omorâţi nişte oameni nevinovaţi? De ce nu doar pe făptaşi?

— Nu contează cine a făcut-o. Oricare ins dintre ei este un potenţial ucigaş. Ceea ce înseamnă că poţi alege pe oricine. Nu există albi nevinovaţi, fiindcă fiecare dintre ei este un posibil ucigaş de cioroi, chiar dacă nu-şi mânjeşte mâinile direct. Crezi că i-a surprins atitudinea lui Hitler? Crezi că monstruozitatea lui vine doar din faptul că i-a făcut să lupte în războiul acela? Hitler a fost cel mai natural alb din lume. I-a omorât pe evrei şi pe ţigani fiindcă nu ne-a avut pe noi la îndemână. Ţi-i poţi

imagina pe ăia din Klan şocaţi de el? Nu, exclus aşa ceva.

— Guitar, dar oamenii care îi linşează pe alţii sau le taie testiculele sunt nişte dementţi. Sunt nebuni de legat.

— De fiecare dată când cineva face aşa ceva unuia dintre noi, lumea zice că ăla a fost nebun sau idiot. E ca şi cum ai spune că era beat. Sau constipat. Spune-mi de ce e aiurea să crezi că doar dacă eşti beat, nebun, idiot, constipat sau mai ştiu eu cum ai fi în stare să scoţi ochii cuiva sau să-i tai vreun mădular? De ce? Şi, mai la obiect, cum se face că negrii, cei mai nebuni, cei mai idioţi oameni din America, nu ajung niciodată atât de nebuni sau de idioţi încât să se preteze la asemenea fapte? Nu. Albii sunt nenaturali. Ca rasă, omul alb e nenatural. Şi e nevoie de un imens efort de voinţă pentru a înfrânge un inamic nenatural.

— Dar cum rămâne cu cei care sunt drăguţi? Există albi care au făcut sacrificii pentru negri. Sacrificii reale.

— Asta nu înseamnă decât că mai există şi câţiva albi care sunt naturali. Dar tot nu au putut opri omorurile. Sunt şi ei indignaţi, dar tot nu pot opri omorurile. Ba se întâmplă chiar să ia atitudine în mod public, dar tot nu pot opri omorurile. S-ar putea chiar să se pună în situaţii defavorabile procedând astfel, însă omorurile continuă oricum. Cum vom face şi noi.

— Nu, n-ai înţeles bine. Nu sunt doar „câţiva” albi. Ci o mulţime de albi.

— Zău?! Milkman, dacă Kennedy s-ar îmbăta criţă şi s-ar plictisi împreună cu alţii la gura focului, în Mississippi, n-ar fi de mirare să meargă şi el la o partidă de linşaj cu alţii, doar aşa, de-al naibii. În asemenea circumstanţe, nenaturaleţea lui ar ieşi la suprafaţă. Eu, însă, ştiu că n-aş face aşa ceva indiferent cât de beat sau de plictisit aş fi; şi mai ştiu că nici tu n-ai face aşa ceva, cum de fapt n-ar face niciunul dintre negrii pe care-i cunosc eu sau de care am auzit vreodată pe lumea asta. Nu există negru care să taie un alb aşa, din senin. Pe când *ei* omoară oricând. Şi nici nu au măcar vreun folos din asta, deşi profitul le dă ghes la orice altceva în viaţă. Omoară de distracţie. Nenatural.

— Dar ce zici de…

Milkam îşi scormonea memoria după un nume de alb care îi sprijinise fără echivoc pe negri.

— Ce zici de Schweitzer, Albert Schweitzer? Crezi că el ar face aşa ceva?

— Fără să preget, da. Nu-i păsa lui de africanii ăia nici cât negru sub unghie. Din partea lui puteau fi şi şobolani. Se comporta ca în laborator, testându-se pe sine însuşi – dovedindu-şi că putea acţiona asupra câinilor omeneşti.

— Dar ce zici de Eleanor Roosevelt?

— Nu ştiu cum e cu femeile. Nu pot spune ce-ar fi în stare să facă femeile lor, dar ţin minte perfect

filmul ăla în care nişte mame albe îşi ridicaseră copiii în braţe ca ei să poată vedea mai bine nişte negri care ardeau legaţi de un copac. Aşa că am nişte bănuieli, totuşi, în privinţa lui Eleanor Roosevelt. În privinţa domnului Roosevelt, în schimb, n-am niciun dubiu. Dacă-l luai cu căruciorul ăla cu rotile cu tot şi-l mutai într-un orăşel plin de praf din Alabama, unde îi dădeai tutun, o tablă de şah, nişte whisky şi o funie, să vezi numai ce bine s-ar fi descurcat ca oricare alb din lume şi tot la fel ca ei ar fi făcut. Ce vreau eu să spun este că, în anumite condiţii, *toţi* albii ar fi în stare să omoare. Pe când, în aceleaşi condiţii, noi nu. Vasăzică nici nu mai contează că unii dintre ei n-au omorât pe nimeni. Ascult. Citesc. Şi acum ştiu că şi ei ştiu. Şi ei ştiu că sunt nenaturali. Scriitorii şi artiştii lor spun asta de ani de zile. Le spun că sunt nenaturali, le spun că sunt depravaţi. Ei numesc asta tragedie. În filme, i se spune aventură. Dar e doar depravare pe care ei încearcă să o prezinte drept ceva glorios, natural. Numai că nu e. Au boala în sânge, în structura cromozomilor lor.

— Presupun că poţi demonstra asta, nu? Ştiinţific vorbind.

— Nu.

— N-ar fi normal să poţi demonstra acest lucru înainte de a recurge la asemenea fapte?

— Dar ei au dovedit cumva ceva ştiinţific despre noi înainte de a ne ucide? Nu. Întâi ne-au ucis şi

apoi au încercat să găsească nişte argumente ştiinţifice despre motivele pentru care noi, negrii, trebuie să murim.

— Stai un pic, Guitar. Dacă albii sunt atât de răi, atât de nenaturali cum spui tu, de ce vrei atunci să fii ca ei? N-ai vrea să fii mai bun decât ei?

— Dar sunt mai bun decât ei.

— Dar acum faci cum fac cei mai răi dintre ei.

— Da, dar eu sunt rezonabil.

— Rezonabil? în ce sens?

— Una la mână, eu nu caut să mă distrez; doi la mână, nu încerc să capăt putere, să atrag atenţia opiniei publice, să obţin bani sau pământuri; trei la mână, nu sunt furios pe toată lumea.

— Tu nu eşti furios?! Asta-i bună!

— Nu, deloc. Urăsc fapta mea. Mi-e frică s-o săvârşesc. E greu să faci asemenea lucruri dacă nu eşti turbat de furie, beat, drogat sau nu ai pică pe persoana aceea.

— Nu văd legătura. Nu văd deloc legătura. Lucrurile rămân la fel.

— Dar ţi-am spus. E o chestiune de cifre. Echilibru. Proporţie. E vorba de pământul ăsta, de glie.

— Tot nu te înţeleg.

— Pământul musteşte de sângele negrilor. Şi înainte de noi, de sângele indienilor. Nimic nu-i poate potoli, iar dacă vor continua aşa, nu va mai rămâne nimeni dintre noi şi nu va mai exista nicio

bucată de glie pentru cei care au rămas. De aceea cifrele trebuie să fie statice.

— Dar ei sunt mai mulţi decât noi.

— Doar în ţinuturile vestice. Dar chiar şi aşa proporţia nu trebuie să crească în favoarea lor.

— Dar ar trebui să afle toată lumea de existenţa organizaţiei voastre. Poate aşa s-ar mai potoli şi ei. Ce rost are secretul ăsta?

— Are rost, ca să nu fim prinşi.

— Dar ce să nu ştie măcar şi alţi negri despre existenţa organizaţiei? Nu crezi că le-ar mai da şi lor o speranţă?

— Nu.

— De ce nu?

— Trădare. Posibilitatea de trădare.

— Păi, atunci, să ştie măcar *ei.* Să ştie *albii.* La fel cum se întâmplă cu Mafia sau cu Klanul; să intre spaima în ei ca să se înveţe minte o dată pentru totdeauna.

— Prostii. Cum să dai de ştire unui grup fără să nu afle şi celălalt? în afară de asta, noi nu suntem ca ei. Mafia e ceva nenatural. La fel şi Klanul. Unii ucid pentru bani, ceilalţi ucid pentru distracţie. Şi ei au profituri uriaşe şi protecţie. Noi – nu. Dar problema nu e ca alţii să ştie. Noi nu le spunem nici măcar victimelor. Când vine momentul, doar îi şoptim: „Ţi-a sunat ceasul”. Frumuseţea faptelor noastre constă în secretul acţiunii, în modestia ei. Nimeni nu are nevoie de satisfacţia nenaturală de a

vorbi despre fapta lui. De a povesti despre ea. Nu discutăm despre asta între noi, nu intrăm în detalii. Primim doar o misiune. Dacă negrul a fost ucis într-o miercuri, omul care e de serviciu miercurea preia sarcina; dacă a fost ucis într-o luni, sarcina îi revine celui care e de serviciu lunea. Şi doar ne înştiinţăm unii pe alţii când fapta a fost comisă, fără să pomenim cum sau cine a efectuat misiunea. Iar dacă vreodată stresul devine prea apăsător, cum s-a întâmplat în cazul lui Robert Smith, facem noi ce trebuie, fiindcă nu vrem să apară nicio scurgere de informaţii. Cum a fost cu Porter. Era prea mult pentru el. Îl dobora. S-a considerat că e mai bine să facă altcineva de serviciu în ziua aceea în locul lui. Omul avea doar nevoie de odihnă, iar acum e în regulă.

Milkman se holba la prietenul lui. Dintr-odată, încordarea pe care şi-o înfrânase în ultimele minute îl scutură violent.

— Nu pot înghiţi aşa ceva, Guitar.

— Ştiu asta.

— E prea multă nedreptate la mijloc.

— Adică – spune-mi.

— Păi, în primul rând, or să te prindă în cele din urmă.

— Poate. Dar dacă or să mă prindă, voi muri doar mai devreme decât era programat – şi nu *mai bine* decât era programat. Or, când o să mor sau cum, nu mă interesează deloc. Contează doar *pentru* ce o să

mor. La fel cum contează şi doar *pentru* ce trăiesc. În plus, dacă or să mă prindă, or să mă acuze şi or să mă omoare pentru o singură crimă, două, poate, dar niciodată pentru toate. Iar săptămâna mai are încă şase zile. Organizaţia noastră activează de foarte mult timp. Şi, crede-mă, va mai continua să activeze încă multă vreme de-acum încolo.

— Nu poţi să te însori.

— Nu.

— Nici să ai copii.

— Nu.

— Şi-atunci, ce fel de viaţă e asta?

— Foarte satisfăcătoare.

— Dar nu există iubire aici.

— Nu există iubire? Nu există iubire? Păi eu ce-am vorbit pân-acum? Faptele mele nu pornesc din ură faţă de albi. Ci din iubire pentru ai noştri. Din iubire pentru tine. Întreaga mea viaţă înseamnă iubire.

— Mare confuzie în capul tău, omule.

— Crezi? Când evreii ăia care au fost în lagăre de concentrare îi vânează pe nazişti, ce crezi că-i mână s-o facă: ura faţă de nazişti sau dragostea pentru evreii morţi?

— Nu-i acelaşi lucru.

— Doar fiindcă ei au bani şi publicitate.

— Nu; fiindcă ei îi predau pe nazişti instanţelor de judecată. Voi ucideţi, dar nu-i ucideţi pe ucigaşi. Voi ucideţi oameni nevinovaţi.

— Ţi-am spus deja că nu există…

— Şi nu poţi îndrepta un lucru prin…

— Noi suntem oameni săraci, Milkman. Eu muncesc într-o uzină de automobile. Ceilalţi abia au din ce trăi. Unde sunt banii, ce face statul, ce face ţara asta pentru finanţarea justiţiei noastre? ziceai că evreii îşi trimit prizonierii în faţa instanţei. Dar noi, avem noi instanţe de judecată? Există măcar un tribunal în toată ţara asta în care juraţii să-i condamne pe *ei?* Nu. Există, în schimb, chiar în momentul de faţă, locuri în care un negru nu poate depune mărturie împotriva unui alb. Locuri unde judecătorul, juraţii, instanţa au obligaţia legală de a ignora orice ar avea de spus un negru în faţa lor. Ceea ce înseamnă că un negru este victima unei crime doar când un alb spune asta. Doar atunci. Dacă ar exista ceva care să semene cât de cât a instanţă de judecată căreia să i te adresezi când un afurisit de alb omoară un negru, atunci n-ar mai exista nicio organizaţie numită „Şapte Zile”. Numai că aşa ceva nu există; de-aia însă existăm noi în schimb. Şi noi facem asta fără bani, fără sprijin, fără costumaţie, fără ziare, fără senatori, fără suporteri şi, mai ales, fără iluzii!

— Parcă ai fi negrul ăla cu părul roşu căruia i se zice X. De ce nu te împrieteneşti cu el şi nu-ţi zici şi tu „Guitar X”?

— X, Bains – ce contează diferenţa? Nu dau doi bani pe niciun fel de nume.

— N-ai priceput mesajul lui. Mesajul lui este să le spunem albilor că nu acceptăm numele de sclavi pe care ni le-au dat ei.

— Mă doare-n cot de ceea ce ştiu sau cred albii, pe bune. În afară de asta, eu îmi accept numele. Face parte din identitatea mea. Guitar este numele *meu.* Bains este numele stăpânului de sclavi. Or, toate astea mă reprezintă pe mine. Numele de sclavi nu mă deranjează deloc; mă deranjează însă condiţia de sclav. Asta, da.

— Şi căsăpindu-i pe albi crezi că îţi vei schimba statutul de sclav?

— Da, cred asta.

— Dar faptele tale vor avea oare vreun efect şi asupra statutului meu de sclav?

Guitar zâmbi.

— Păi tu ce zici?

— Pe dracu', nu, spuse Milkman, încruntându-se. De ce crezi tu că eu voi trăi mai mult fiindcă tu citeşti toate ziarele şi pe urmă îi faci de petrecanie vreunui boşorog de alb?

— Nu e vorba că vei trăi mai mult. E vorba despre cum vei trăi şi de ce. Este vorba dacă, totuşi, copiii tăi vor putea să aibă şi ei copii la rândul lor. Este vorba despre încercarea de a fauri o lume în care, într-o bună zi, oamenii albi se vor gândi bine înainte de a-i linşa pe alţii.

— Guitar, toate rahaturile astea nu vor aduce niciun fel de schimbare în felul în care trăiesc eu

sau în felul în care trăieşte oricare alt negru. Ce faci tu e o demenţă. Şi încă un lucru: e o obişnuinţă. După ce faci asta de multe ori, ajungi în stare s-o faci împotriva oricui. Înţelegi ce vreau să spun? Rechinul e tot rechin, orice s-ar întâmpla. Nu contează ce motive are, din moment ce reacționează la fel. La fel şi tu, poţi anihila pe oricine nu-ţi place ţie. Poţi să mă anihilezi şi pe mine.

— Noi nu omorâm negri.

— Aha, ai spus-o singur! *Negri.* Nu Milkman. N-ai spus: „Nu, cum o să-ţi fac eu *ţie* vreun rău, Milkman?!" Ai zis doar „Noi nu omorâm negri". Rahat! Ce-ar fi să vă mai schimbaţi puţin regulamentul?

— Zilele rămân Zile. Aşa a fost de foarte multă vreme.

Milkman reflecta la toate acestea.

— Şi mai sunt şi alţi tineri nătărăi în toată chestia asta? Sau toţi ceilalţi sunt mai bătrâni, iar tu eşti singurul tânăr printre ei?

— De ce întrebi?

— Fiindcă tinerii nătărăi au tendinţa să mai schimbe regulile.

— Îţi faci griji pentru tine, Milkman? întrebă Guitar, parcă amuzat.

— Nu. Deloc, zise Milkman, stingând ţigara şi întinzând mâna să ia alta. Ia spune-mi şi mie, care e ziua ta?

— Duminica. Eu sunt de serviciu duminica.

Milkman îşi freca glezna de la piciorul mai scurt.
— Mă tem pentru tine.
— Ce nostim. Şi eu mă tem pentru tine.

7

Oamenii sortiţi să trăiască în ţinuturi fără ieşire la mare ştiu că pământul îi ţine prizonieri. Ştiu bine că, uneori, prin Wyoming se întâmplă să curgă ape numite Bitter Creek sau Powder River; şi mai ştiu că luciul mare de apă sărată numit Salt Lake, din Utah, este toată „marea” lor, ceea ce înseamnă că trebuie să se mulţumească doar cu un *mal,* un *ţărm* şi o *plajă,* din moment ce nu vor putea pretinde niciodată să aibă şi ei *coastă.* Şi neavând aşa ceva, rar visează să zboare. Dar oamenii care locuiesc în regiunea Marilor Lacuri sunt derutaţi de poziţia lor la margine de ţară – o margine care este graniţă, dar nu şi coastă. S-ar zice că au facultatea de a trăi multă vreme cu iluzia proprie oamenilor de pe coasa oceanului că se află şi ei la frontiera dincolo de care singurele drumuri posibile înseamnă ieşirea finală şi evadarea. Însă cele cinci Mari Lacuri pe care St. Lawrence le hrăneşte cu amintiri despre mare sunt ele însele prizonierele uscatului, în ciuda fluviului şerpuitor care le leagă de Atlantic. Din clipa în care oamenii din regiunea lacurilor descoperă acest lucru, dorul de a pleca devine acut,

iar nostalgia de a se rupe de zona aceea se colorează automat în tentele visului. Se poate manifesta ca o dorinţă de a vedea alte străzi, alte unghiuri ale luminii. Sau ca o năzuinţă de a fi înconjurat de străini. S-ar putea să apară chiar şi ca dezideratul de a auzi zgomotul ferm al uşii care se închide în urma ta.

Pentru Milkman aşa a fost – zgomotul uşii care se închide. Tânjea să simtă suflul uşii albe masive de pe Not Doctor Street închizându-se în urma lui şi să ştie că aude poate pentru ultima oară ţăcănitul bine cunoscut al încuietorii care se bloca automat.

— Toate astea vor fi ale tale. Absolut toate. Vei fi liber. Banii înseamnă libertate, Macon. Singura libertate care există.

— Ştiu, tati, ştiu. Dar tot simt nevoia să plec de-aici. Nu părăsesc ţara; vreau doar să fiu de unul singur. Să-mi găsesc singur o slujbă, să trăiesc pe cont propriu. Ai făcut şi tu la fel la şaisprezece ani. Guitar, şi el la şaptesprezece ani. Fiecare la rândul lui. Pe când eu locuiesc încă acasă, lucrez la firma ta – nu fiindcă aş fi asudat pentru serviciul ăsta, ci fiindcă sunt fiul tău. Am peste treizeci de ani.

— Am nevoie de tine aici, Macon. Dacă ar fi fost să pleci, ai fi trebuit s-o faci acum cinci ani poate. Acum am ajuns să depind de tine.

Îi venea greu să-l implore, însă cam aşa sunau argumentele lui.

— Doar un an. Un singur an. Finanţează-mă un an

de zile şi lasă-mă să plec. Când voi veni înapoi, voi lucra un an pe gratis şi îţi voi rambursa banii.

— Nu e vorba de bani. E vorba să fii aici, să te ocupi de toate astea. Să iei în primire tot ce vei moşteni de la mine. Să te implici, să înveţi să conduci totul singur.

— Lasă-mă să folosesc acum o parte din această avere, acum, când am nevoie. Nu proceda ca Pilate, care a pus totul într-un sac verde şi l-a atârnat de zid ca să nu poată ajunge nimeni la el. Nu mă pune să aştept până…

— Ce-ai zis?

Ca un câine bătrân care lasă pantoful din gură când îi miroase a carne crudă, la fel şi Macon Dead a uitat de rugăminţi, cu nările palpitând, fiindcă ceva nou îi stârnise deja interesul.

— Am zis să-mi dai un pic din…

— Nu. Nu asta. Ce-ai zis despre Pilate şi sacul ăla.

— Ah, da. Sacul ei. L-ai văzut şi tu, nu? Sacul ăla verde pe care îl ţine spânzurat de tavan?! zice că acolo e moştenirea ei. N-ai cum să treci dintr-o parte în cealaltă a camerei fără să te loveşti cu capul de el. Cum, nu ţii minte?

Macon clipea iute, însă izbuti să se calmeze şi să spună:

— N-am călcat în viaţa mea în casa lui Pilate. M-am uitat o dată înăuntru, dar era întuneric şi n-am văzut nimic atârnând din tavan. Când l-ai văzut ultima oară acolo?

— Poate acum vreo nouă sau zece luni. Dar de ce?

— Şi crezi că e tot acolo?

— De ce n-ar fi?

— Ziceai că e verde. Ştii sigur că e verde?

— Da, verde. Verde ca iarba. Dar de ce? Ce te frământă?

— Şi ţi-a zis Pilate că acolo e moştenirea ei, da?

Macon zâmbea, dar atât de mascat, încât de-abia dacă ai fi zis că zâmbet era ceea ce se vedea pe faţa lui.

— Nu. Nu Pilate; Hagar mi-a zis. Mă duceam în cealaltă parte a camerei spre… ăăă… spre celălalt perete şi, cum sunt destul de înalt, am dat cu capul în sac. M-am ales chiar cu un cucui. Când am întrebat-o pe Hagar ce e în sacul ăla, mi-a zis: „moştenirea lui Pilate”.

— Şi te-ai ales cu un cucui la cap?

— Da. Parcă erau cărămizi înăuntru. Ce-ai de gând să faci, o dai în judecată?

— Ai mâncat ceva la prânz?

— E zece şi jumătate, tati.

— Du-te la crâşma lui Mary. Comandă două porţii de grătar pentru amândoi. Ia-le la pachet şi vino să te întâlneşti cu mine în parcul de vizavi de Mercy. O să mâncăm acolo.

— Taţi…

— Du-te acum. Fă cum ţi-am zis. Haide, Macon, du-te.

S-au întâlnit în părculeţul de vizavi de Mercy. Era plin de porumbei, elevi, beţivani, câini, veveriţe, copii, copaci şi secretare. Cei doi bărbaţi de culoare s-au aşezat pe o bancă de fier, ceva mai departe de zona cea mai aglomerată, dar nu chiar la margine. Erau foarte bine îmbrăcaţi, prea bine îmbrăcaţi ca să mănânce friptură din nişte caserole, însă în ziua aceea caldă de septembrie atitudinea lor părea normală, completând ideal atmosfera destinsă care domnea în tot parcul.

Pe Milkman îl făcuse curios agitaţia tatălui lui, dar nu se alarmase totuşi. Se întâmplaseră atâtea lucruri, apăruseră atâtea schimbări. În afară de asta, ştia că frământarea lui taică-său, faptul că întorcea mereu capul ca să vadă dacă nu se apropiase nimeni de ei aveau de-a face cu o preocupare intensă a acestuia, şi nu cu ceea ce îşi dorea el. Putea să-şi privească tatăl cu detaşare acum, după ce stătuse în trenul acela şi ascultase trista poveste a maică-sii. Cuvintele ei i se învârteau şi acum prin cap: „Ce rău am putut eu să-ţi fac, rugându-mă pentru tine în genunchi?”

Adânc de tot, în buzunarul acela în care se ascundea inima lui, Milkman se simţea folosit. Cumva, fiecare îl folosea pentru ceva sau drept ceva. Toţi îşi urzeau planuri cu el, făceau din el subiectul viselor lor de îmbogăţire, de dragoste, de martiriu. Tot ceea ce făceau avea cumva legătură cu el, dar nimic din ceea ce voia el nu intra în

preocupările lor. Cândva, înainte avusese o lungă discuţie cu tatăl său, care, în final, îl determinase să se îndepărteze şi mai mult de mama lui. Acum avusese o discuţie confidenţială cu mama, din care descoperise că, înainte ca el să se nască, înainte ca prima fibră din fiinţa lui să prindă viaţă în pântecul mamei lui, el, Milkman, fusese tema un mari controverse şi lupte. Iar acum, unica femeie care pretindea că îl iubeşte mai mult decât viaţa, mai mult decât viaţa ei, îl iubea de fapt mai mult decât viaţa *lui,* din moment ce timp de jumătate de an se căznise neîncetat să-l priveze de această viaţă. Şi Guitar. Singurul om întreg la cap şi constant pe care îl cunoştea o luase razna, se schimbase radical, vărsând sângele altora şi debitând tâmpenii în loc de conversaţie. Devenise tovarăşul potrivit pentru unul ca Empire State. Aşa că acum Milkman aştepta curios, dar fără emoţie sau speranţă, să i se prezinte ultima pretenţie la adresa persoanei lui.

— Tu o să mă asculţi. Mănânci liniştit şi doar o să mă asculţi. Să nu mă întrerupi, fiindcă s-ar putea să-mi pierd şirul ideilor. Aşa, deci. Acum multă vreme, ţi-am povestit despre mine când eram mic şi locuiam la o fermă. Ţi-am povestit despre Pilate şi despre mine. Despre cum a fost ucis tatăl meu. Dar n-am terminat atunci povestea până la capăt; nu ţi-am spus tot. Partea despre care nu ţi-am spus era cu mine şi Pilate. Am încercat să te ţin departe de ea şi ţi-am zis că e o viperă. Acum îţi voi explica de

ce.

O minge roşie se rostogoli la picioarele lui; Macon o ridică şi o aruncă înapoi unei fetiţe. Se asigură întâi că fetiţa a ajuns cu bine înapoi, lângă maică-sa, după care reluă povestirea.

După şase zile de la moartea primului Macon Dead, copiii lui – Pilate, care avea doisprezece ani, şi Macon Dead, care avea şaisprezece, s-au trezit pe drumuri. Consternaţi şi îndureraţi, s-au dus la cea mai apropiată persoană de culoare pe care o cunoşteau: Circe, moaşa care îi adusese pe lume pe amândoi şi care fusese de faţă când mama lor murise şi când Pilate îşi primise numele pe care îl purta. Circe era angajată într-o casă mare ca un palat – un conac – lângă Danville, la o familie de moşieri, cum li se spunea pe-atunci fermierilor bogaţi. Orfanii au strigat-o pe Circe din grădina de zarzavaturi, dimineaţa devreme, când au văzut că pe coşul de la bucătărie începe să iasă fum de la soba aprinsă. Circe i-a primit înăuntru, răsuflând uşurată că îi vede, bucurându-se că sunt teferi şi sănătoşi. Nu mai ştia nimic de ei de când fusese omorât tatăl lor. Macon i-a povestit cum l-a îngropat singur pe taică-său pe partea cealaltă a pârâului din Lincoln’s Heaven, unde mergeau ei înainte la pescuit, adică exact în locul unde prinsese el păstrăvul ăla mare de tot. Mormântul nu era suficient de adânc, aşa că trebuise să îl acopere cu un morman de pietre.

Circe le-a zis să rămână acolo, cu ea, până găseau o soluţie mai bună, adică un alt loc undă să se poată duce amândoi. I-a ascuns în căsoaia aia fără nicio problemă. Existau acolo odăi în care proprietarii nu intrau aproape niciodată, dar, le-a zis ea, dacă le era frică, era dispusă să-i ţină cu ea în cameră (o încăpere plasată la marginea casei, unde nimeni nu venea vreodată). Dar camera lui Circe era tare micuţă, aşa că sora şi fratele au fost de acord să stea în două odăi la etajul trei, care era folosit doar ca depozit. Circe urma să le aducă mâncare, apă ca să se spele şi tot ea avea să le golească şi oala de noapte în care îşi făceau nevoile.

Macon a întrebat dacă nu puteau munci şi ei acolo; dacă proprietăreasa n-ar vrea poate să-i angajeze ca ajutoare la bucătărie, la treburile curţii, la gospodărie, în fine, buni la orice?

Circe şi-a muşcat limba ca să spună: „Eşti nebun? Zici că i-ai văzut pe bărbaţii care l-au ucis. Păi tu crezi că ei nu ştiu că i-ai văzut? Şi, dacă au fost ei în stare să omoare un om în toată firea, crezi că or să se împiedice de un ţânc ca tine? Unde ţi-e capul? Nu, noi trebuie să ne gândim bine şi să găsim o soluţie bună la toată problema asta”.

Macon şi Pilate au rămas acolo fix două săptămâni, dar nicio zi în plus. El trudise din greu la o fermă de când avea cinci sau şase ani, iar ea se născuse sălbatică din fire. Nu suportau să stea aşa, degeaba, se plictiseau neavând altceva de făcut

decât să aştepte momentul palpitant al zilei, adică mâncarea şi mersul la toaletă. Mai bine orice decât să se plimbe toată ziua pe podelele acoperite cu covoare, să mănânce bucate dintre acelea insipide, cum le plac oamenilor albi, sau să se uite pe furiş la cer din spatele perdelelor sidefii.

Pilate a început să plângă în ziua în care Circe i-a adus la micul dejun pâine albă prăjită şi gem de cireşe. Avea poftă de cireşele din cireşul ei, cu codiţe şi sâmburi, nu de pasta aia moale şi oribil de dulce. Simţea că o să moară dacă nu va mai putea să stea niciodată cu gura la ţâţa lui Ulysses S. Grant, ca să-i pice laptele cald pe limbă, sau dacă nu va mai putea rupe roşia coaptă din grădină ca să muşte din ea, acolo, pe loc. Pofta pentru anumite mâncăruri o distrugea. Toate astea, plus faptul că o durea rău urechea de la ceea ce-şi făcuse singură la lob, o aduseseră în pragul isteriei. Înainte de a pleca de la fermă, Pilate luase bucăţica de hârtie maro cu numele ei din Biblie şi, după ce încercase mult timp să se decidă între o cutiuţă pentru prafuri de mirosit şi o pălărie de soare cu panglici albastre, alesese cutiuţa de alamă care fusese a mamei sale. În toate zilele acelea nefericite cât stătuse la conac, Pilate s-a tot gândit cum să facă un cercel din cutiuţă, în care să pună bine numele ei. A găsit o bucată de sârmă, dar n-a reuşit să-şi perforeze urechea cu ea. Până la urmă, după multe rugăminţi şi scâncete, Circe l-a convins pe un fierar negru să

sudeze de cutiuţă o sârmuliţă de aur. Pilate s-a frecat la ureche până a simţit că i-a amorţit complet, a băgat în flacără capătul sârmuliţei şi s-a înţepat cu el în lob. Macon a înnodat capetele sârmuliţei, dar lobul urechii lui Pilate s-a umflat urât şi a făcut puroi. Sfătuită de Circe, şi-a pus pânză de păianjen deasupra, ca să tragă puroiul afară şi să nu-i mai curgă sânge.

În noaptea de după ziua în care Pilate a plâns aşa de rău din cauza cireşelor, au decis amândoi ca, imediat ce o să-i fie mai bine cu urechea, să plece de-acolo. Oricum, erau o povară pentru Circe, iar dacă oamenii ăia albi ar fi aflat de prezenţa lor în casă, femeia risca să fie dată afară.

Într-o bună dimineaţă, Circe a urcat tocmai până la etajul trei cu o farfurie plină de plăcintă cu came, dar cele două camere erau goale. Copiii nu luaseră nimic de-acolo. Doar un cuţit şi o cană de tablă.

Prima zi de libertate a fost o mare bucurie pentru ei. Au mâncat zmeură şi mere; s-au descălţat, desfătându-şi tălpile goale cu rouă ierbii şi praful încălzit de soare. Noaptea au dormit într-o căpiţă cu fân, fiind atât de fericiţi să se afle sub cerul liber încât până şi şoarecii de câmp sau puricii li s-au părut bine-veniţi.

A doua zi a fost plăcut, dar nu la fel de frumos. S-au scăldat într-un cot al râului Susquehanna, apoi au pornit hoinărind spre sud, având grijă să umble doar pe câmpuri, prin păduri, pe lângă albia apelor

curgătoare sau pe poteci necirculate, mergând, presupuneau ei, către statul Virginia, unde Macon credea că aveau rude.

În a treia zi, când s-au trezit, au văzut un bărbat care semăna leit cu tatăl lor, aşezat pe o buturugă la vreo cincizeci de metri distanţă. Omul nu se uita la ei; şedea doar acolo. Poate că l-ar fi strigat sau ar fi alergat la el dacă bărbatul nu s-ar fi holbat fix dincolo de ei, cu o privire pierdută care îi băga în sperieţi. Aşa că au rupt-o la fugă. Pe tot parcursul zilei, la intervale diferite, l-au văzut din nou: cu privirea pironită în balta cu raţe; stând în dreptul unui sicomor; adumbrindu-şi ochii cu palma de lumina soarelui, ca să poată vedea mai bine dincolo de o stâncă, până în valea largă de sub ei. De fiecare dată când îl vedeau, se trăgeau înapoi şi porneau în direcţia opusă. Acum, deja, ţinutul din jur, singurul pe care îl văzuseră vreodată şi pe care îl ştiau pe de rost, începuse să îi înspăimânte. Soarele dogorea fierbinte, aerul era suav, însă fiecare frunză ridicată de vânt, fiecare foşnet de păuniţă printre tufişuri îi cutremura de frică. Toate vietăţile câmpului şi ale crângurilor – veveriţe, şerpi de grădină, fluturi, mistreţi şi iepuri –, tot ceea ce îndrăgeau în jurul lor încă de când veniseră pe lume, natura întreagă se schimbase în nenumărate semne de rău augur, amintind de o prezenţă care umbla să-i prindă, care îi urmărea pretutindeni. Până şi susurul pârâului părea strigătul unui gâtlej

lichid, care îi aştepta pe ei. Asta se întâmpla la lumina zilei. Cu atât mai cumplit, însă, li se păreau toate noaptea.

Exact înainte să se întunece, când soarele îi lăsa singuri, când ieşeau dintr-o pădurice privind în jur spre coama dealului în speranţa că vor zări acolo o fermă, poate, vreun şopron părăsit – un adăpost unde să poată sta peste noapte au văzut o peşteră, iar la intrarea în ea stătea tatăl lor. De data asta le-a făcut semn să vină după el. Având de ales între bezna nemărginită a codrilor şi un bărbat care semăna cu tatăl lor, au optat pentru ultima variantă. La urma urmei, dacă era într-adevăr tatăl lor, n-avea cum să le facă vreun rău, nu?!

Încet de tot, s-au apropiat de gura peşterii, ascultând de chemarea tatălui lor care din când în când mai privea în urmă.

S-au uitat în interiorul peşterii, dar n-au văzut decât un imens hău întunecos. Tatăl lor dispăruse. Dacă rămâneau aproape de intrare, locul era perfect pentru a-şi petrece noaptea acolo; poate că tatăl lor doar voia să le poarte de grijă, să le arate ce să facă şi unde să meargă. S-au instalat cât mai comod cu putinţă pe o lespede de stâncă. În spate nu se putea vedea nimic; bănuiau doar că e plin de lilieci. Cu toate astea, întunericul de-aici nici nu se compara cu bezna de afară.

Spre dimineaţă, Macon s-a trezit din somn; dormise iepureşte, iar acum îl durea rău burta,

probabil de la fructele cu care se hrănise în ultimele trei zile. Având grijă să n-o trezească pe sora lui, se dădu jos de pe lespede, dar, fiindu-i ruşine să-şi facă nevoile la lumina soarelui, în vârf de deal, a preferat să intre mai adânc în peşteră. Când a terminat, întunericul parcă se mai risipise, aşa că a putut vedea, la câţiva metri în faţa lui, un bărbat care se foia în somn. Macon s-a grăbit să se încheie la pantaloni şi să plece de-acolo fără să-l deranjeze, însă pârâitul şi trosnetul crenguţelor şi frunzelor uscate pe care călca l-au făcut pe omul acela să deschidă ochii. Bărbatul a ridicat capul, s-a întors şi a zâmbit. Macon a văzut că era cineva foarte bătrân, foarte alb şi că zâmbetul acela era sinistru.

Macon pomi îndărăt, cu o mână întinsă în spate, gândindu-se tot timpul cum zvâcnise trupul tatălui său şi dănţuise parcă minute întregi în praf. Atinse peretele peşterii şi rămase cu o bucată din el în mână. Strângând degetele în jurul pietrei din palmă, o aruncă spre capul bărbatului care rânjea, lovindu-l drept deasupra ochiului. Sângele a ţâşnit din rană, zâmbetul i-a pierit de pe buze, dar omul tot nu s-a oprit; venea spre el, continua să vină, tot timpul ştergându-şi sângele de pe faţă şi mânjindu-şi cu el cămaşa. Macon înşfacă alt pietroi, dar de data asta rată ţinta. Omul nu se oprea. Continua să înainteze.

Urletul care a răsunat în toată peştera şi a trezit toţi liliecii s-a auzit exact când Macon credea că îşi

va da ultima suflare. Bărbatul plin de sânge s-a întors în direcţia urletului şi s-a uitat la fata de culoare suficient de mult ca Macon să scoată cuţitul şi să-l înfigă în spinarea bătrânului. Bărbatul s-a prăvălit în faţă, după care a întors capul ca să se uite în sus, la ei. A mişcat buzele şi a îngăimat ceva care aducea cu un „De ce?” Macon l-a înjunghiat din nou, apoi iarăşi, până când bătrânul n-a mai mişcat buzele, n-a mai încercat să vorbească, încetând să se zvârcolească în ţărână.

Gâfâind de efortul de a înfige cuţitul de atâtea ori în pieptul unui bătrân, Macon a alergat spre interiorul peşterii ca să ia pătura pe care dormise bărbatul. Voia ca mortul să dispară, voia să-l acopere, să-l ascundă, să nu-l mai vadă. Când a smuls pătura de pe jos, a tras odată cu ea şi o prelată groasă, sub care erau puse trei scânduri peste ceea ce părea a fi un fel de groapă adâncă. Macon s-a oprit, după care a dat scândurile la o parte cu piciorul. Dedesubt erau nişte săculeţi cenuşii, legaţi la gură cu sârmă şi aşezaţi ca nişte cuiburi cu ouă. Macon a ridicat un săculeţ, constatând cu uimire că era foarte greu.

— Pilate! strigă el. Pilate!

Dar Pilate prinsese parcă rădăcini, holbându-se cu gura căscată la mort. Macon a trebuit s-o tragă de braţ până la groapa unde erau sacii. Căznindu-se ca să desfacă sârma (de care trase până la urmă cu dinţii), desfăcu un sac şi răsturnă, peste frunzele şi

rămurelele de pe podeaua peşterii, pepite de aur.

— Aur, şopti el şi, imediat, ca un hoţ plecat prima oară la furat, se ridică să facă pipi.

Viaţa de huzur şi traiul sigur i-au apărut în faţa ochilor ca un evantai de plăceri, dar, stând acolo şi încercând să distingă nuanţa fabuloasă a fiecărei bucăţi de metal, văzu cizmele prăfuite ale lui taică-său proptite exact de cealaltă parte a gropii adânci.

— Uite *tati!* spuse Pilate.

Şi, ca răspuns parcă la faptul că îl recunoscuse, omul a inspirat adânc, a dat ochii peste cap şi a şoptit „Cântă. Cântă" cu un glas cavernos, după care s-a evaporat din nou.

Pilate s-a năpustit prin peşteră, strigându-l, căutându-l, în timp ce Macon îngrămădea sacii cu aur în prelata groasă.

— Hai să mergem, Pilate. Hai să ieşim de-aici.

— Nu trebuie să luăm asta, zise ea, arătând cu degetul spre boccea.

— Ce? De ce să n-o luăm? Ai înnebunit, ce te-a apucat?

— Înseamnă furt. Am ucis un om. Vom fi urmăriţi pretutindeni, ca înainte. Dacă luăm banii or să creadă că de-aia am făcut-o. Trebuie să lăsăm sacii aici, Macon. Nu trebuie să fim prinşi cu sacii de bani la noi.

— Dar nu sunt bani – e aur. O să ne ajungă să trăim din el toată viaţa, Pilate. Putem să ne cumpărăm cu el altă fermă. Putem…

— Lasă-l aici, Macon! Lasă-l aici! Să-l găsească exact unde era!

După care a început să strige:

— Tată! Tată!

Macon îi trase o palmă de-i zdrăngăni cutiuţa de alamă de la ureche. Pilate o prinse în mâini câteva clipe, după care sări la fratele ei ca o antilopă. S-au bătut chiar acolo, în faţa mortului cu ochii holbaţi. Pilate era puternică aproape la fel ca Macon, dar tot nu se putea măsura cu el; probabil că Macon ar fi bătut-o până la leşin dacă Pilate n-ar fi reuşit să-i ia cuţitul, încă încleiat de sângele bătrânului, proptindu-i-l iute în dreptul inimii.

Macon rămase nemişcat, urmărindu-i ochii. Începu să o înjure, dar ea nu spunea nimic. Ieşi cu spatele din peşteră, îndepărtându-se la o oarecare distanţă.

Toată ziua a aşteptat ca Pilate să iasă afară. Toată ziua, Pilate a rămas înăuntru. Când s-a înnoptat, Macon s-a aşezat la poalele unui copac; nu-i mai era teamă acum de tot ceea ce îl îngrozise înainte. Ţinea ochii larg deschişi, aşteptând să vadă claia ei de păr ivindu-se la gura peşterii. Nu venea niciun zgomot din peşteră. Macon a aşteptat toată noaptea. În zori s-a furişat cu mare băgare de seamă, mişcând fiecare picior cu grijă, apropiindu-se de peşteră; spera s-o surprindă pe Pilate dormind. Exact atunci a auzit lătrat de câine şi şi-a dat seama că veneau nişte vânători. A alergat cât a

putut de repede prin pădure până n-a mai auzit niciun lătrat de câine.

O zi şi o noapte în continuare a încercat să-şi croiască drum înapoi la peşteră, ferindu-se din calea vânătorilor dacă ar mai fi fost prin preajmă. În cele din urmă a ajuns acolo după trei zile şi două nopţi. În peşteră, mortul continua să se uite placid la el, însă prelata şi aurul dispăruseră.

Secretarele plecaseră. La fel, copiii şi câinii. În părculeţ rămăseseră doar porumbeii, beţivii şi copacii.

Milkman nu mâncase aproape deloc din friptură. Se uita la faţa tatălui său care lucea de transpiraţie şi de emoţiile amintirilor.

— L-a luat, Macon. După tot ce-a fost, a luat aurul.

— De unde ştii? N-ai văzut-o când l-a luat, spuse Milkman.

— Prelata era verde, spuse Macon Dead, frecându-şi palmele una de cealaltă. Pilate a venit în oraşul ăsta în 1930. Peste doi ani s-a cerut ca lumea să predea tot aurul pe care îl avea. Mi-am imaginat că Pilate l-a prăpădit, cheltuindu-l în cei vreo douăzeci de ani cât nu m-am mai văzu cu ea. Asta fiindcă era săracă lipită pământului când a venit aici. Era normal să cred că scăpase de tot aurul ăla. Acum aflu de la tine că are un sac verde plin cu ceva suficient de tare încât să te fi ales cu un cucui

când ai dat cu capul de el. Ăsta e aurul, băiete! Aurul!

Se întoarse cu totul spre fiul lui şi se linse pe buze.

— Macon, ia-l şi opreşte jumătate din el; pleacă unde vrei tu. Ia-l de-acolo. Pentru noi doi. Te rog, fiule, ia-l. Ia aurul!

8

Acum, în fiecare noapte, Guitar vedea peticuţe din rochii de duminică – albe şi roşii, bleu-deschis, roz şi albe, din dantelă şi voal, din catifea şi mătase, din bumbac şi satin. Peticuţele rămâneau cu el toată noaptea şi Guitar îşi amintea cum Magdalene zisă Lena şi Corinthians se unduiau în vânt ca să prindă bucăţelele de catifea roşii ca inima care pluteau atunci, demult, sub privirile domnului Robert Smith. Doar că peticuţele lui Guitar erau altfel. Bucăţelele din rochiile de duminică pe care le vedea el nu zburau; planau doar în aer, calm, aidoma acordurilor pline de la sfârşitul unui imn de Paşti.

Patru fetiţe negrese fuseseră omorâte într-o biserică, iar misiunea lui era de a pune la cale, într-un fel cât mai asemănător cu putinţă, moartea a patru fetiţe albe, într-o duminică, el fiind de serviciu duminica. Nu putea face aşa ceva cu o bucată de sârmă sau cu un şiş. Ca să reuşească, avea nevoie

de exploziv, sau arme de foc, sau grenade de mână. Ceva de genul ăsta, oricum. Or, asta presupunea bani. Ştia că, din ce în ce mai mult, misiunile Zilelor vor implica uciderea unor albi în grup, din moment ce tot mai mulţi negri erau ucişi la fel, în grup. Moartea individuală, solitară ieşea repede din modă, ceea ce însemna că Zilele trebuiau pregătite pentru orice provocare.

Aşadar, când Milkman veni la el să-i propună să fure nişte aur pe care să-l împartă amândoi, Guitar zâmbi.

— Aur?! exclamă el, nevenindu-i să creadă.

Aur.

— Nimeni n-are aur, Milkman.

— Ba da. Pilate.

— E interzis de lege să deţii aur.

— De-asta îl şi are. Fiindcă nu poate să-l folosească şi nici nu poate reclama că i-a fost furat din moment ce se presupune că este interzis din capul locului să-l aibă.

— Cum te descotoroseşti de el – cum îl prefaci în verzişori, adică?

— De-asta se ocupă taică-meu. Cunoaşte bancheri care cunosc şi ei alţi bancheri. Şi uite aşa. Va putea să intre legal la licitaţie.

— Legal? La licitaţie?! repetă Guitar, râzând încetişor. Cât o să poată scoate, legal, la licitaţie?

— Asta rămâne de văzut.

— Cum se-mparte totul?

— În trei.
— Taică-tău ştie de chestia asta?
— Încă nu. El crede că împărţim în doi.
— Când o să-i spui?
— După.
— Şi-o să vrea?
— Cum să *nu* vrea?!
— Când luăm aurul?
— Când vrem noi.
Guitar întinse mâna.
— S-a făcut.
Milkman bătu palma cu el.
— Legal, licitaţie legală. Licitaţie legală. Îmi place, zise Guitar. Sună la fel de bine ca „mireasă virgină”, făcu el, frecându-se pe ceafa şi ridicând faţa fericit spre soare.
— Bun, acum trebuie să găsim o soluţie. O modalitate de a-l lua, zise Milkman.
— Mmm, va fi ca o adiere. O adiere proaspătă, răcoroasă, continuă Guitar, râzând la soare, cu ochii închişi, ca şi cum s-ar fi pregătit pentru aurul acela încercând să smulgă un pic din aurul soarelui.
— O adiere?
Acum, când Guitar era plin de entuziasm, Milkman se pleoştise. Un fel de răutate perversă îl împingea să nu mai vrea să-i ofere pe tavă toată prada prietenului său. Trebuia să apară nişte dificultăţi, nişte complicaţii în toată aventura asta.
— Adică, ne ducem pur şi simplu acolo şi

smulgem sacul din tavan, da? Iar dacă Pilate sau Reba zic ceva, le închidem gura şi le scoatem din circuit. Asta e în mintea ta, da? făcu el, vrând să pară foarte ironic.

— Defetism. Asta-i boala ta. Defetism.

— Simţ practic, aşa se cheamă, să ştii.

— Hai, bătrâne. Tăticuţul tău ţi-a dat ceva bun de tot şi acum faci pe năbădăiosul.

— Ba nu, nu fac pe năbădăiosul. Vreau doar să ies de-acolo teafăr şi nevătămat, ca să mă bucur de pradă. Nu vreau să trebuiască să dau toţi banii la chirurg ca să-mi scoată din creieri târnăcopul cu care am fost lovit în ţeastă.

— Nu s-a fabricat încă târnăcopul care să-ţi spargă ţie ţeasta, cioroiule.

— Atunci, târnăcopul cu care voi fi lovit în inimă.

— La ce-ţi trebuie ţie inimă, oricum?

— Ca să pompeze sângele. Or, eu aş vrea să mi-l pompeze în continuare.

— OK. Deci avem o problemă. O mică problemă: cum să facă doi zdrahoni de bărbaţi ca să ia un sac de douăzeci şi cinci de kile dintr-o casă cu trei muieri în ea – muieri care toate la un loc nu cântăresc nicio sută patruzeci de kile.

— Ce mai contează greutatea dacă poţi să apeşi pe un trăgaci?

— Care trăgaci? Nimeni din casa aia n-are puşcă.

— Nu se ştie ce are Hagar, totuşi.

— Uite ce e, Milk. Tipa tot încearcă să te omoare

de vreun an încoace. A folosit pentru asta cam orice obiect i-a căzut în mână, dar niciodată o armă de foc.

— Ei şi? Poate că are de gând s-o facă. Rămâne de văzut luna viitoare.

— Luna viitoare va fi prea târziu, nu crezi?

Guitar aplecase capul pe umăr, zâmbindu-i ştrengăreşte lui Milkman. De multă vreme, Milkman nu-l mai văzuse atât de relaxat şi cordial. Poate de aceea îi şi propusese această afacere. Era evident că s-ar fi putut descurca şi de unul singur, dar poate că vrusese să-l mai vadă din nou pe Guitar vesel şi prietenos, cu faţa luminoasă şi zâmbitoare, nu sumbru ca moartea însăşi.

S-au întâlnit iar duminică, pe şoseaua 6, departe de partea oraşului în care locuiau negrii. Un drum plin de parcuri cu maşini uzate, Dairy Queens, şi localuri cu fast-food. Nu erau cumpărători în dimineaţa aceea – doar când şi când se auzea huruitul automobilelor care treceau vâjâind pe şosea, sfâşiind parcă liniştea sepulcrală a rablelor aliniate ca nişte morminte.

De la ultima conversaţie – cea importantă, când Guitar i-a explicat munca lui, nu scurtele discuţii întâmplătoare pe care le mai avuseseră după aceea –, Milkman a tot încercat să-şi ia inima în dinţi şi să-i pună lui Guitar întrebarea care îl tot frământa. „Şi el?” Aproape că nici în gând nu reuşea să formuleze această întrebare până la capăt, darmite cu voce

tare. Guitar îl impresionase cu gravitatea şi aspectul sinistru al activităţii Zilelor, dar şi cu pericolele care decurgeau de aici. Îi spusese că Zilele nici nu discutau vreodată între ei amănuntele, aşa că Milkman presupunea că orice tentativă de a-l descoase s-ar solda cu un refuz din partea lui Guitar. Şi o atitudine rece. Dar întrebarea rămânea la fel de acută: „Şi el omorâse pe cineva?" La fel ca moşii de pe Tenth Street, acum cumpăra şi el ziarele de dimineaţă şi de seară, iar o dată la două săptămâni lua şi publicaţia comunităţii oamenilor de culoare; le citea nervos pe toate, căutând eventuale relatări despre crime, care i se păreau dubioase, fără sens. Când găsea câte un articol de felul ăsta, urmărea relatările din presă până se găsea un suspect. Pe urmă trebuia să vadă dacă nu apărea situaţia în care un negru era ucis de cineva de altă rasă…

„Ai făcut-o şi tu?" Parcă ar fi fost o adolescentă care îşi întreba prietena dacă mai era virgină, prietena care acum avea alt aer – arăta altfel, mai detaşată, preocupată de alte gânduri. „Ai făcut-o şi tu? Ştii deja ceva mai exotic, dar şi banal totodată, ceva ce eu nu am simţit încă? Ştii cum e să-ţi rişti doar propria piele? Ce-ai simţit când ai făcut-o? Ţi-a fost teamă? Ai devenit altul după aceea? Dacă o voi face şi eu, voi deveni şi eu alt om?"

Poate că îl va întreba într-o bună zi, dar nu astăzi, când totul era din nou ca pe timpuri. Asumându-şi

riscuri împreună, cum făceau pe vremea când Milkman avea doisprezece ani, iar Guitar era adolescent, da, pe vremea când făceau pe grozavii, umblau cu umerii încovoiaţi, se rezemau de ziduri, săreau garduri, alergau prin tot oraşul în căutare de încăierări sau măcar de fraieri pe care să-i bage în sperieţi: alţi băieţi, fete, căţei, porumbei, babe, directori de şcoală, beţivani, vânzători de îngheţată şi mârţoage. Şi când le reuşea câte-o astfel de ispravă, se simţeau în al nouălea cer şi îşi acopereau gura cu mâna ca să dea mai multă greutate râsului lor de puştani. Iar când nu le reuşea, când se întâmpla ca altul să fie mai spurcat la gură decât ei, sau să nu-i bage în seamă, sau să-i pună pe fugă, începeau să facă bancuri şi să insulte până ce simţeau că li se uscase sudoarea care le udase palmele de ruşine. Acum erau bărbaţi, iar teroarea pe care simţeau nevoia să le-o provoace altora, dacă nu din alt motiv, măcar pentru a o simţi şi ei, era mai deosebită, dar nu şi mai inofensivă. Dominaţia câştigată prin frică şi întreţinută tot prin frică părea şi acum mai dulce decât oricare tip de autoritate care se putea obţine, prin alte mijloace. (Cu excepţia femeilor, pe care le plăcea să le cucerească prin şarm, dar pe care le păstrau cu indiferenţă.)

Acum era aşa, or Milkman nu voia să piardă asta.

Mai era însă ceva. Guitar se situase de bunăvoie şi cu zel de partea unei cauze, care îi va permite

întotdeauna să simtă de-aproape gustul terorii provocate de lama rece a cuţitului. Milkman ştia că nevoile lui erau mai domoale, fiindcă el putea să se simtă bine în prezenţa unei persoane care inspira teamă. Tatăl lui, Pilate, Guitar. Gravita spre fiecare dintre ei, invidios pe neînfricarea lor acum, chiar şi pe a lui Hagar, în ciuda faptului că ea nu mai constituia o ameninţare, fiind doar o proastă care nu voia neapărat să-l omoare, cât mai ales să-i atragă atenţia.

Guitar încă avea capacitatea de a crea senzaţia de primejdie şi de viaţă trăită pe muchie de cuţit. De aceea Milkman îl atrăsese în această afacere doar parţial fiindcă ar fi avut nevoie de ajutorul lui. Motivul principal fusese că această escapadă şi-ar fi pierdut toată nostimada dacă n-ar fi existat senzaţia aceea de „muchie de cuţit”. Avându-l copărtaş pe Guitar, Milkman se putea aştepta cu plăcere atât la distracţie, cât şi la spaimă.

Opriră pe şoseaua 6 şi porniră în lungul ei, pe jos, oprindu-se frecvent ca să se uite la maşinile înşirate acolo, gesticulând şi ciondănindu-se fiindcă nu reuşeau să cadă de-acord asupra celei mai bune metode de a tâlhări o magherniţă care, cum zicea Guitar, „n-avea zăvor la uşă şi nici la ferestre”.

— Dar sunt nişte persoane înăuntru, insistă Milkman. Trei. Toate nebune.

— Femei.

— Femei nebune.

— Tot femei.

— Uiţi, Guitar, cum a fost atunci când a luat Pilate aurul. A aşteptat acolo în peşteră, lângă un mort, trei zile ca să-şi târască prada afară. Şi n-avea decât doisprezece ani pe-atunci. Păi dacă a fost ea în stare să facă aşa ceva ca să ia aurul ăla când avea doar doisprezece ani, îţi dai seama de ce ar fi capabilă acum, la şaptezeci de ani, ca să-l păstreze?

— Nu trebuie să fim brutali. E suficient să dăm dovadă de viclenie.

— OK. Hai să vedem cum vrei tu să le atragi, prin viclenie, să iasă din casă.

— Păi, hai să ne gândim.

Guitar se opri ca să se frece cu spinarea de un stâlp. Închise ochii, extaziat de liniştea pe care o simţea sau din cauză că se concentra. Milkman se holba în sus la cer, sperând să-i vină vreo idee, şi, coborând privirea spre acoperişurilor hangarelor cu maşini vechi, văzu un păun alb pe clădirea joasă şi lungă în care se afla sediul de la Nelson Buick. Tocmai când începea să se convingă singur că prezenţa acelei păsări acolo intra în categoria „viselor-cu-ochii-deschişi” pe care le avea ori de câte ori indecizia se confrunta cu realitatea, Guitar ridică pleoapele şi spuse:

— Măi, să fiu al naibii! De unde-o mai fi apărut şi ăsta?

— De la grădina zoologică probabil, opină Milkman, răsuflând uşurat.

— Care grădină zoologică? Mizeria aia unde n-au decât două maimuţe obosite şi câţiva şerpi anemici?

— Păi, de-unde atunci?

— Să dea dracu' dacă ştiu.

— Uite – zboară în jos, remarcă Milkman cu bucuria aceea nemărginită care îl cuprindea ori de câte ori vedea ceva zburând. Hm, n-a fost cine ştie ce, dar ia uite cât de ţanţoş calcă, drăguţa de ea.

— E „el".

— Ce?

— E un „el". Mascul. Doar masculii au coada plină de nestemate. Mamă, Doamne. Uită-te puţin, exclamă Guitar, admirând păunul care îşi desfăcea larg coada. Hai să-l prindem. Vino, Milk, haide, zise Guitar şi începu să alerge spre gard.

— Dar de ce? întrebă Milkman, alergând totuşi în urma lui. Ce facem cu el dacă-l prindem?

— Îl halim! strigă Guitar.

Sări sprinten peste ţevile duble care împrejmuiau parcul auto şi începu să dea târcoale păsării, în cercuri largi, de la distanţă, şi ţinând capul înclinat uşor pe-o parte ca să-l păcălească pe păun. Pasărea continua să se plimbe maiestuos în jurul unui Buick bleu. Strânse coada, măturând pietrişul cu vârfurile penelor. Cei doi bărbaţi încremeniră privind-o.

— Dar de ce nu poate să zboare mai bine decât găinile? întrebă Milkman.

— Prea multă coadă. Toate nestematele alea atârnă greu în jos. Ca şi vanitatea. Cum să zbori cu

toată porcăria aia după tine? Dacă vrei să zbori, trebuie să renunţi la porcăriile care te trag în jos.

Păunul sări pe capota Buickului şi deschise din nou coada ca un evantai. Maşina strălucitoare de dedesubt îşi pierduse tot farmecul.

— Poponarul, râse Guitar încetişor. Un poponar alb.

Milkman râse şi el. Mai zăboviră un pic, după care plecară, lăsând păunul să-şi etaleze albul pur printre maşinile uzate.

Însă pasărea le distrăsese atenţia. În loc să continue disputa despre modalitatea optimă de acţiune, începură să fabuleze despre lucrurile pe care şi le vor putea cumpăra cu tot aurul acela după desfăşurarea licitaţiei legale. Guitar, renunţând parcă la ascetismul din ultima vreme, îşi îngădui plăcerea de a redeştepta visuri mai vechi: ce le-ar cumpăra el bunicii şi fratelui acesteia, nenea Billy, cel care venise tocmai din Florida ca să-i crească pe toţi după ce murise tatăl lui Guitar; plăcuţa funerară pe care o va cumpăra pentru mormântului lui taică-său, „roz, cu crini sculptaţi pe ea”; pe urmă, diferite chestii pentru fratele şi surorile lui, precum şi pentru copiii surorilor lui. Milkman fabulă şi el, dar nu despre fleacurile descrise de Guitar. Milkman voia bărci, maşini, avioane şi visa să comande un mare echipaj. Putea face pe capriciosul, pe generosul sau pe misteriosul cu banii lui. Însă tot timpul cât râsese şi sporovăise pe

îndelete despre ce-ar face el şi cum ar vrea să trăiască, Milkman fusese conştient de falsitatea din vocea lui. Voia bani – cu disperare, credea el dar în afară de a o şterge din oraş, departe de Not Doctor Street, de Sonny's Shop, de cârciuma lui Mary şi de Hagar, Milkman nu îşi putea imagina o viaţă mult diferită de cea pe care o avea acum. Oameni noi. Locuri noi. Putere. Autoritate. Asta îşi dorea el în viaţă. Şi nu reuşea să ia în serios pălăvrăgelile lui Guitar despre hainele elegante pe care le va cumpăra pentru el şi pentru fratele lui, mesele somptuoase pentru nenea Billy, sau partidele de cărţi, lungi cât un weekend, jucate pe mize grele. Ţipa şi chiuia „Ohoho!!!" ascultând lista lui Guitar, dar, fiindcă viaţa lui nu era urâtă, presupunând chiar o anumită doză de lux, pe lângă tot confortul necesar, Milkman se simţea cumva rupt de toate astea. Nu îşi dorea decât să facă un pas înainte în raport cu trecutul părinţilor lui, care era şi prezentul lor şi care ameninţa să devină şi prezentul lui. Detesta atmosfera caustică dintre mama şi tatăl lui, convingerea fiecăruia dintre ei că dreptatea era de acea parte şi că celălalt greşise mereu. Iar eforturile lui de a ignora toate astea, de a trece peste ele, păreau să funcţioneze doar în zilele în care nu-l interesau decât aspectele superficiale şi fără consecinţe serioase. Evita orice tip de implicare, la fel ca şi sentimentele puternice, eschivându-se totodată de la a lua vreo decizie. Voia

să ştie cât mai puţin cu putinţă, să simtă doar suficient cât fiecare zi să i se pară plăcută şi să fie interesant doar atât cât să provoace curiozitatea celorlalţi oameni, dar nu şi devotamentul lor mistuitor. Iată ce îi dăruise Hagar, şi ce tragedie decursese de aici. Crezuse întotdeauna că avusese o copilărie sterilă, însă lucrurile aflate de la Macon şi Ruth îi înfăşuraseră parcă toate amintirile de atunci cu un fel de cearşafuri septice, îmbibate de mirosul greu al bolii, al mizeriei şi al unor inimi necruţătoare. Răzvrătirile lui, aşa mărunte cum fuseseră, avuseseră loc întotdeauna în compania lui Guitar sau fuseseră împărtăşite de el. Iar această ultimă vitejie închinată libertăţii, chiar dacă îi fusese servită pe tavă de taică-său – dacă nu chiar atribuită de-a dreptul – avea cât de cât sorţi de izbândă.

Se aşteptase oarecum ca prietenul lui să-l ia în derâdere, să-l refuze cu vreun comentariu muşcător, menit să-i amintească lui Milkman că Guitar era acum un bărbat misterios, un om cu responsabilităţi cruciale. Uitându-se acum la faţa lui Guitar, când povestea ce frumos ar fi dacă ar fi, Milkman înţelese imediat că intuiţia lui nu fusese greşită. Poate că asasinul profesionist se cam săturase sau poate că se răzgândise. O făcuse oare…? „Ai făcut-o…?” Ascultându-l cum descria în amănunt cum vor fi mesele, hainele, pietrele funerare, se întreba dacă nu cumva la Guitar era

doar atracţia irezistibilă a ceea ce nu avusese niciodată – banii.

Guitar surâdea în soare şi vorbea înflăcărat despre televizoare şi paturi de alamă, despre partide interminabile de cărţi de joc, însă în realitate mintea nu-i stătea decât la minunile pe care le poate face trinitrotoluenul.

Când epuizaseră aproape toate visele fanteziste, se făcuse deja amiază şi ajunseseră din nou la marginea cartierului Southside. Reluară conversaţia despre planul lor de acţiune exact de unde o lăsaseră. Guitar era pregătit acum; Milkman era încă precaut. Prea precaut după gustul lui Guitar.

— Nu te înţeleg. Vii cu sufletul la gură la mine şi îmi faci o propunere senzaţională, discutăm trei zile numai despre asta, mie mi se pare ceva trăsnet, dar când vine momentul să trecem la treabă, începi să invoci tot felul de rahaturi, cum că mai bine nu facem nimic. Zi, îţi baţi joc de mine sau ce?

— De ce să-mi bat joc de tine? Puteam să nu-ţi fi spus, nu crezi?

— Nu ştiu. Nu ştiu nici măcar de ce o faci. Mă cunoşti bine – poţi ghici de ce m-am băgat. Dar pentru tine banii n-au fost niciodată ceva ce n-ai avut sau nu ai putut avea.

Milkman ignoră remarca lui Guitar apropo de motivul pentru care acesta „se băgase” şi spuse cât mai calm cu putinţă:

— Trebuie să plec de-aici. Ţi-am mai zis chestia

asta, omule. Trebuie neapărat să plec. Să fiu pe picioarele mele.

— Pe picioarele tale? Cu un milion de dolari în portofel mai ai nevoie să fii pe picioarele tale?

— Du-te naibii. Ce contează de ce vreau aurul ăla?

— Contează. Fiindcă nu sunt sigur că-l vrei. Cel puţin nu atât de tare încât să treci la acţiune.

— Vreau doar să facem totul cum trebuie. Fără să ne pripim. Fără… înţelegi, tâlhăria e o infracţiune gravă. Nu vreau să ajung la…

— Care tâlhărie? Nu-i nicio tâlhărie aici. E vorba de Pilate.

— Şi?

— Şi! E rudă cu tine.

— Bine, dar şi o rudă poate să ţipe, nu crezi?

— Ce se poate întâmpla cel mai rău? O să dăm buzna înăuntru, da? Să presupunem că sunt toate trei acasă. Sunt femei. Ce-ar putea să ne facă? Să ne ia la bătaie?

— Poate că da.

— Haida de! Cine să te ia la bătaie? Hagar? Păi aia se moaie toată când te vede. Pilate? Păi, Pilate ţine la tine, băiete. Nu ţi-ar face niciun rău, ştii bine.

— Crezi tu asta?

— Sigur că da! Bun. Ai remuşcări. Ia să vedem de ce. Fiindcă sunteţi rude? Păi taică-tău e mai rudă cu ea decât tine, or chiar el a venit cu ideea, nu?

— Nu-i asta.

— Atunci ce?

— Sunt nebune, Guitar. Nimeni nu ştie cum vor reacţiona; nici *ele* măcar n-au habar.

— Ştiu că sunt nebune. Oricine ar trăi cum trăiesc ele, vânzând poşircă pe nimica toată şi făcând pipi la găleată când au deasupra capului milioane de dolari, nu poate fi decât nebun de legat. Te sperie nebunia? Dacă da, înseamnă că *nebun* eşti tu.

— Nu vreau să fiu prins, atâta tot. Nu vreau să fac puşcărie. Vreau să plănuiesc totul în aşa fel încât să nu se întâmple aşa ceva. Ce ţi se pare exagerat în asta? Hai să facem un plan solid.

— Nu-mi place să fac planuri. Am senzaţia că mă simt îngrădit.

— Nu trebuie, e doar un plan. Plănuim cum să le scoatem din casă. Cum să intrăm noi în casă. Cum să tăiem sacu' ăla din tavan şi pe urmă cum să ieşim din casă în stradă. Or, nu-i uşor să plănuieşti toate astea când ştii că vei avea de-a face cu ele. Nu sunt persoane normale. Nu au obiceiuri normale. Pe urmă mai sunt şi muşteriii lor. Oricând poate apărea vreunul. Femeile astea nu se ghidează după ceas, Guitar. Pilate ştie cam cât e ora doar în funcţie de soare.

— Dar tot dorm noaptea şi ele.

— Oricine doarme se poate trezi din somn.

— Oricine s-a trezit din somn poate fi anihilat.

— Nu vreau să anihilez pe nimeni. Vreau ca ele să fie plecate când dăm noi lovitura.

— Şi cum poţi să le faci să plece, mă rog?

Milkman dădu din cap.

— Doar cu un cutremur.

— Atunci hai să facem un cutremur.

— Cum?

— Dăm foc casei. Băgăm un sconcs înăuntru. Un urs. Ceva. Orice.

— Hai fii serios.

— Încerc, bebi. Încerc. Femeile astea nu se duc nicăieri?

— Împreună, toate trei?

— Împreună, toate trei.

Milkman ridică din umeri.

— La înmormântări. Se duc la înmormântări. Şi la circ.

— Hai dă-o-ncolo de treabă, că doar n-oi vrea să aşteptăm să moară întâi careva?! Sau să vină vreo trupă de circari în oraş?

— Încerc şi eu să găsesc o soluţie, atâta tot. În momentul de faţă n-avem nicio şansă.

— Bun, când n-ai nicio şansă, trebuie să-ţi inventezi una.

— Fii raţional.

— Raţional? Nu poţi să pui mâna pe un sac cu aur fiind raţional! Pentru asta, dimpotrivă, trebuie să fii iraţional. Mă mir că nu ştii asta.

— Ascultă un pic…

— Te-am ascultat până acum. Acum, tu mă asculţi pe mine. Ai o viaţă? Trăieşte-ţi-o! Trăieşte-ţi naibii

viaţa! Trăieşte-o!

Milkman căscă ochii mari. Se căzni din răsputeri să nu înghită în sec, însă strigătul trâmbiţat de glasul lui Guitar îi umpluse gura cu sare. Aceeaşi sare care se găseşte pe fundul oceanului şi în năduşeala de pe grumazul unui cal. Un gust atât de puternic şi de necesar, încât armăsarii galopează kilometri şi zile în şir pentru a-l avea. Era ceva nou, delicios şi, mai ales, era ceva al lui. Toată şovăiala, îndoiala care îl măcinau se risipiră fără urmă, fără zgomot.

Acum ştia ce însemnase toată ezitarea de până atunci. Nu fusese o tentativă de a conferi o complexitate nefirească unei acţiuni simple; nici nu urmărise ca să-l ţină sub control pe Guitar. Nu, pur şi simplu nu crezuse în această acţiune. Când taică-său îi spusese povestea aceea lungă, lui i se păruse un basm… o aiureală fără noimă. Nu crezuse că era ceva real sau aur real, sau ceva concret ce putea fi luat şi însuşit. Părea prea simplu. Guitar, însă, credea în asta, îi atribuia o concreteţe incontestabilă şi, mai mult chiar, făcea din asta obiectul unui act important, real şi îndrăzneţ. Simţea crescând în el un altfel de „sine”, o personalitate clară şi bine definită. O personalitate care se putea alătura corului din frizeria lui Railroad Tommy nu numai cu râsul, ci şi cu povestea asta. Singura confruntare reală pe care o avusese până atunci fusese când îl lovise pe taică-

său, numai că din asta nu putea scoate genul de poveste cu care să stârnească licăriri de interes în ochii moşilor de la frizerie.

Milkman nu era capabil să gândească limpede toate astea. Pentru el, atunci, contau doar gustul sărat din gură şi chemarea cornului de vânătoare din glasul lui Guitar.

— Mâine, spuse el. Mâine seară.

— La cât?

— Unu şi jumătate. Vin să te iau.

— Splendid.

Mult mai încolo pe drum, departe de Milkman şi Guitar, păunul îşi desfăcea coada în evantai.

În serile de toamnă, în anumite părţi ale oraşului, vântul aduce, dinspre lac, un miros dulceag. O aromă ca de turtă dulce sau ceai rece de cuişoare. Mirosul acesta nu avea nicio explicaţie din moment ce lacul, la 19 septembrie 1963, era aşa de plin de deşeuri industriale şi de reziduuri chimice de la o fabrică de materiale plastice, încât pletele sălciilor care se înălţau aproape de mal păreau subţiri şi pale. Crapii pluteau cu burta în sus, aduşi de apă pe plajă, iar doctorii de la Mercy ştiau, dar nu anunţau, că infecţiile la urechi erau o certitudine în cazul celor care înotau în apele acelea.

Totuşi persista un miros greu de mirodenii dulci care te ducea cu gândul la Orient, la corturi în dungi şi la foşnetul brăţărilor prinse la gleznă. Oamenii care locuiau lângă lac nu mai remarcau de

mult mirosul, pentru că, odată cu aerul condiţionat, se obişnuiseră să închidă ferestrele şi să doarmă iepureşte în zumzăitul instalaţiei.

Şi aşa dulcele acela de prăjitură plutea neobservat pe străzi, în jurul copacilor, peste acoperişuri, până când, subţiat şi puţin diluat, ajungea în Southside. Acolo unde unele case nu aveau nici măcar plase la geam, darmite aer condiţionat, unde ferestrele rămâneau larg deschise spre miresmele nopţii. Iar acolo aroma de turtă dulce era puternică, suficient de puternică, oricum, încât să deformeze visele adormiţilor şi să le dea iluzia că bunătăţile la care poftesc se află la îndemână. Asupra locuitorilor din Southside care erau treji în asemenea nopţi, efectul echivala cu o senzaţie de intimitate şi îndepărtare deopotrivă. Cei doi bărbaţi care stăteau lângă pinii de pe Darling Street – exact lângă casa cafenie unde se duceau băutorii de vin – simţeau mireasma din aer, dar nu se gândeau la turtă dulce. Fiecare se gândea că aşa mirosea libertatea, sau dreptatea, sau luxul, sau răzbunarea.

Inhalând aerul parfumat ca în pieţele din Acera, stăteam acolo de o vreme care li se părea o veşnicie. Unul dintre ei stătea rezemat de un copac, cu piciorul proptit de trunchi. În cele din urmă, îl atinse pe celălalt pe cot şi amândoi porniră spre o fereastră deschisă. Fără nicio greutate, intrară. Deşi stătuseră înadins în întunericul de sub pini, tot

nu erau pregătiţi pentru bezna neagră care îi întâmpină înăuntru. Nu mai văzuseră niciodată o asemenea întunecime, nici măcar sub pleoapele bine strânse. Dar mai tulburător decât bezna aceea deasă era faptul că, în contrast cu zăpuşeala de afară (căldura moleşitoare cu arome de turtă dulce, din cauza căreia oamenii îşi ştergeau mereu sudoarea din cutele gâtului), în casa lui Pilate era frig ca în congelator.

Luna răsări brusc, luminând ca un reflector drept în cameră. Îl văzură amândoi la timp. Atârna greoi, atârna verde ca verdele ouălor de Paşti lăsate prea mult în vopsea. Şi, ca Paştele, făgăduia totul: Fiul-înviat-din-Morţi şi dorinţa solitară a inimii. Putere deplină, libertate totală şi dreptate perfectă. Guitar îngenunche în faţa lui şi făcu o treaptă din degetele împletite. Milkman se săltă în sus, cu o mână pe capul lui Guitar, şi se răsuci, aşezându-se pe umerii lui Guitar. Încet, Guitar se ridică în picioare. Milkman bâjbâi în sus până dădu cu mâinile de gâtul sacului. Se gândea că va trebui să taie funia, dar constată agasat că, de fapt, sacul atârna din tavan de o sârmă. Spera să rezolve treaba cu cuţitul din moment ce, neaşteptându-se ca sacul să fie prins cu sârmă, nu aduseseră niciun cleşte. Râcâitul lamei pe metal răsuna în toată camera. Cine să mai doarmă într-un asemenea zgomot? în cele din urmă se rupseră câteva fire, iar în momentul următor toată masa aceea întunecată se desprinse din tavan.

Calculaseră că greutatea sacului era, probabil, suficient de mare încât să-i trântească la pământ în clipa în care n-ar mai fi spânzurat de tavan, aşa că stabiliseră ca, la auzul unui semnal murmurat de deasupra, Guitar să îndoaie genunchii şi să se lase jos, astfel încât Milkman să poată atinge imediat podeaua cu picioarele. N-a fost nevoie, însă, de tot acest balet graţios; sacul era mult mai uşor decât crezuseră ei, aşa că Milkman coborî cu el fără nicio dificultate. Imediat ce îşi recăpătară echilibrul, se auzi un fel de suspin profund, fiecare presupunând că venea de la celălalt. Milkman îi înapoie cuţitul lui Guitar, care îl închise şi îl vârî în buzunarul de la spate. Acelaşi oftat adânc se auzi din nou; în cameră se făcuse parcă şi mai frig. Ţinând sacul de gât şi de fund, Milkman pomi după Guitar spre fereastră. După ce încălecă peste pervaz, Guitar întinse mâna înapoi ca să-l ajute şi pe Milkman să sară. Razele lunii îi jucau feste, fiindcă avu senzaţia că vede silueta unui om exact în spatele prietenului său. Învăluiţi în zăpuşeala din care ieşiseră doar de câteva minute, se îndepărtară repede de casă şi ieşiră pe drum.

La o altă fereastră deschisă pe aceeaşi latură a casei, cea de lângă chiuveta în care Hagar se spăla pe cap şi unde Reba punea la muiat nişte fasole uscată, apăru chipul unei femei. „La ce dracu’ le-o fi trebuit să-l ia?” se minună ea. Pe urmă râcâi în pervazul ferestrei până când desprinse o aşchie de

lemn pe care o băgă în gură.

9

Amanuensis. Era cuvântul ales de ea şi, întrucât cobora din secolul al nouăsprezecelea, mama ei fu de acord cu el, savurând încântată privirile năuce pe care i le aruncau musafirele ei, când le spunea ce poziţie dobândise fiica ei la câştigătoarea titlului de Poet Laureat al Statului. „Este amanuensis la Michael-Mary Graham”. Anemicul cuvânt latinesc făcea ca munca fiicei sale (care, în fond, nici nu avea de ce să presteze vreo muncă) să pară ceva complicat, pretenţios şi absolut în concordanţă cu educaţia ei. Iar femeile nu se încumetau să ceară mai multe detalii (încercau să ţină minte cum suna cuvântul, dar tot nu reuşeau să-l găsească în dicţionar), fiind deosebit de impresionate de numele lui Michael-Mary Graham. Era o minciună, desigur, la fel cum şi cuvântul mai simplu „secretară 1 tot minciună rămânea, însă Ruth îl repeta cu convingere, crezând că era adevărat. Nu ştia pe atunci, şi nici n-avea să afle vreodată, că de fapt Corinthians era camerista domnişoarei Graham.

Nepricepându-se să facă nimic altceva decât petale de trandafiri din catifea, lui Corinthians i-a fost foarte greu să-şi găsească un serviciu potrivit studiilor ei. Cei trei ani de colegiu, un an de

perfecţionare în Franţa şi faptul că era nepoata eminentului doctor Foster ar fi trebuit să se încununeze de ceva mult mai elegant decât cele două uniforme care atârnau pe uşa de la subsolul domnişoarei Graham. Ei continua să i se pară incredibil că toate aceste avantaje şi atuuri nu se soldaseră cu nimic mai bun decât actuala slujbă. Era de la sine înţeles că ea şi Magdalene zisă Lena vor face nişte partide bune când se vor mărita – dar speranţele apropo de Corinthians erau şi mai mari, ţinând seama că ea fusese şi la colegiu. Graţie educaţiei primite, Corinthians învăţase cum să fie o mamă şi o soţie luminată, capabilă să contribuie la prosperitatea civilizaţiei – sau, în cazul ei, la civilizarea comunităţii din care provenea. Iar dacă mariajul nu devenea o realitate, rămâneau rolurile alternative: profesoară, bibliotecară sau… în fine, ceva inteligent şi orientat spre binele omenirii. Văzând că niciuna dintre aceste ursite nu a luat-o de mână, Corinthians a preferat pur şi simplu să mai aştepte. Încrezută şi cu pielea deschisă la culoare, Corinthians împărtăşea convingerea maicăsii cum că orice intelectual de culoare ar trebui să o considere un adevărat trofeu. Prin urmare, s-au organizat vacanţe şi weekenduri în alte oraşe, ieşiri şi plimbări în oraşul lor, unde şi când asemenea bărbaţi îşi făceau apariţia. Primul dintre doctorii negri care s-au mutat acolo în anii patruzeci, când a absolvit Corinthians colegiul, avea un fiu cu cinci

ani mai mic decât ea. Al doilea, un dentist, avea două fete mici; al treilea era un internist bătrân (despre care se zvonea că era alcoolic), care avea doi fii deja însuraţi. Pe urmă au mai fost profesori, doi avocaţi, un medic legist, dar în puţinele ocazii când se mai ivea câte un burlac eligibil, Corinthians nu era pe gustul lui. Era suficient de drăguţă, suficient de agreabilă, iar tatăl ei dispunea de banii pe care pretendenţii la mâna ei să se poată bizui la nevoie, dar îi lipsea impetuozitatea. Bărbaţii aceştia îşi doreau neveste descurcăreţe, nu atât de obişnuite cu viaţa clasei de mijloc, încât să nu mai aibă nicio ambiţie, nicio poftă, nicio motivaţie. Voiau ca nevestelor lor să le placă ascensiunea socială, acumularea de proprietăţi şi activitatea necesară pentru a păstra un statut odată dobândit. Voiau neveste dispuse să se sacrifice şi capabile să aprecieze truda şi sacrificiul soţilor lor. Corinthians era puţin prea elegantă. Bryn Mawr în 1940. Franţa în 1939. Cam prea mult deja. Fisk, Howard, Talledega, Tougaloo – acestea erau terenurile lor de vânătoare. Exista riscul ca o femeie care vorbea franţuzeşte şi care călătorise cu *Queen Mary* să nu aibă o atitudine adecvată faţă de viitorii pacienţi sau clienţi, iar dacă omul era profesor, evita fără îndoială o femeie mai şcolită decât el. La un moment au fost luaţi în calcul şi funcţionarii de la poştă, consideraţi ca „partide” bune pentru Lena şi Corinthians, dar asta a fost abia mult mai târziu,

când amândouă trecuseră bine de treizeci şi cinci de ani şi după ce Ruth se resemnase cu crunta concluzie că fiicele ei nu se vor mărita cu doctori. A fost un şoc pentru ei toţi, în faţa căruia au reuşit să reziste neacceptând un adevăr şi mai dur: că probabil nu se vor mai mărita niciodată.

Magdalene zisă Lena părea resemnată cu viaţa ei, însă Corinthians, realizând într-o bună dimineaţă că, la cei patruzeci şi doi de ani la care ajunsese, nu făcuse toată viaţa altceva decât să confecţioneze petale de trandafiri, căzu pradă unei grave depresii care dură până în clipa în care decise să plece din casă. Aşadar, pomi o intensă activitate de căutare a unei slujbe – ceea ce a constituit şocul numărul doi. Cei douăzeci şi unu de ani care trecuseră de la terminarea colegiului lucrau în dezavantajul ei pentru o slujbă de profesoară. Nu urmaşe niciunul dintre „noile" cursuri necesare acum pentru a fi primit în învăţământ. Se gândi să se înscrie la cursurile de perfecţionare profesională pentru cadre didactice, ajungând chiar până la clădirea administrativă unde se depuneau actele necesare. Văzând însă tinerele cu piept voluminos sub tricourile bine mulate, figurile nonşalante ale celor din jur, a fugit cât a putut de repede din clădire şi din campus, ca o frunză solitară bătută de furtună. Gest nu tocmai inspirat, ţinând seama că ea nu se pricepea la mai nimic. Timpul petrecut la Bryn Mawr avusese exact efectul scontat al unei perioade

de patru ani de învăţământ liberal, făcând-o inaptă pentru circa optzeci la sută din activităţile utile din lumea asta. În primul rând, pregătind-o pentru un trai de huzur, o viaţă mondenă şi o atitudine de nepăsare vizavi de treburile gospodăreşti. În al doilea rând, prin supoziţia evidentă că, oricum, ea era prea bună pentru asemenea îndeletniciri. După absolvirea cursurilor, Corinthians s-a întors pe o piaţă a muncii în care fetele de culoare, indiferent de mediul din care proveneau, erau căutate doar pentru un singur tip de activitate. Iar prin 1963, principala preocupare a lui Corinthians era doar ca familia ei să nu ştie că ea făcea treaba asta de doi ani.

Le evita pe celelalte cameriste pe stradă, iar cele cu care se întâlnea regulat în autobuz presupuneau că are vreo funcţie mai înaltă decât a lor din moment ce se ducea la serviciu cu tocuri înalte, fiindcă doar o femeie care nu era obligată să stea toată ziua în picioare suporta tocurile şi pe drumul înapoi până acasă. Corinthians era precaută; nu îşi lua nicio sacoşă cu pantofi, şorţuri sau uniforme. Umbla, în schimb, cu o carte după ea. O cărticică gri pe a cărei copertă scria, cu litere aurii *Contes de Daudet.* „Povestiri de Daudet”. Imediat ce ajungea în casa domnişoarei Graham se schimba în uniformă (care oricum nu era albă, ci de un bleu discret) şi nişte pantofi comozi înainte de a se aşeza în genunchi cu o găleată plină cu apă şi detergent.

Domnişoara Graham era încântată de vestimentaţia lui Corinthians şi de aerele pe care aceasta şi le dădea. Aceste elemente confereau locuinţei ei aura de exotism pe care îi plăcea să şi-o asume, ea fiind miezul şi pulsul lumii literare din oraş. Michael-Mary Graham era foarte respectuoasă cu Corinthians. Când organiza festinuri somptuoase, angaja o bucătăreasă suedeză şi corvezile casei reveneau unei beţivane bătrâne pe care o lua de la Goodwill Industries. Nu o deranjau nici bucatele insipide pe care Corinthians le gătea zilnic, fiindcă Michael-Mary mânca puţin şi simplu. Totodată, pentru ea era o plăcere şi un sentiment de uşurare să aibă o cameristă care citea şi care părea să cunoască marea literatură a lumii. I se părea plăcut, de asemenea, să-i poată oferi cameristei, de Crăciun, un exemplar din *Walden* în loc de oribilul plic, dar mai ales să se poată lăuda cu asta în faţa prietenilor ei. În lumea frecventată de Michael-Mary Graham, liberalismul acesta temperat, rămăşiţă a tinereţii ei boeme, şi postura de poetă sensibilă treceau drept anarhie.

Corinthians era naivă, dar nu chiar proastă. Nu i-a povestit niciodată stăpânei sale despre anii petrecuţi la colegiu, nici despre călătoria în Europa sau despre faptul că putea înţelege franţuzeşte mai mult decât puţinele cuvinte învăţate de la domnişoara Graham (*entrez*, de pildă). În realitate, munca îi făcea bine lui Corinthians. În casa aceea

avea ceea ce nu avusese niciodată la ea acasă: răspundere. A înflorit oarecum, înlocuind uneori aroganţa cu un aer încrezător. Umilinţa de a purta o uniformă, fie ea şi albastră, şi de a induce lumea în eroare era temperată de optimismul autentic provenit din ideea că avea propriii bani, şi nu alocaţia pe care o primise dintotdeauna, de când era mică. Şi a rămas surprinsă când a descoperit că valoarea bancnotelor frumos împăturite, pe care Michael-Mary i le dădea în fiecare duminică la prânz, era doar cu doi dolari mai mică decât suma cu care plecau acasă săptămânal adevăratele secretare.

Cu excepţia frecatului mozaicului din bucătărie şi a lustruitului podelelor de lemn, munca nu era grea. Poeta locuia singură şi îşi organiza timpul şi activităţile astfel încât să poată face faţă cerinţelor dificile ale responsabilităţii artistice. Fiind poetă nu prea mai putea face şi altceva, desigur. Căsnicie, copii – totul fusese jertfit pentru Măreaţa Agonie, iar casa ei era o ofrandă adusă exigenţelor presupuse de devotamentul faţă de menirea aleasă (şi generozitatea testamentului tatălui ei). Culori, decoraţiuni interioare, vizite şi întâlniri – toate fuseseră alese pentru valoarea lor inspiratoare. Şi îi plăcea enorm să spună, denigrând cine ştie ce obiect: „Nu puteam scrie un rând cu *chestia asta* în casă”. *Chestia asta* putea fi o vază, un nou vas de toaletă abia montat de instalatori, o plantă sau chiar

o coroniţă de Crăciun pe care elevii din clasa a treia, de la şcoala Sf. Ioan, i-o dăruiseră în semn de recunoştinţă pentru versurile recitate emoţionant la serbarea lor de iarnă. În fiecare dimineaţă, între zece şi douăsprezece, scria, şi în fiecare după-amiază, între trei şi patru şi un sfert. Serile erau rezervate adesea unor discuţii şi întâlniri cu poeţi locali, pictori, muzicieni şi romancieri, când erau lăudaţi sau condamnaţi alţi artişti, sau când piaţa artelor era pedepsită prin ignorare, sau, dimpotrivă, curtată cu zel. În acest grup, Michael-Mary era regina, fiindcă poeziile ei fuseseră publicate – întâi în 1938, într-un volum numit *Anotimpurile sufletului meu,* urmat de un al doilea volum în 1941, intitulat *Ţărmuri îndepărtate.* Mai mult chiar, versurile ei apăruseră în cel puţin douăzeci de mici reviste literare, două „lucioase", şase publicaţii şcolare şi suplimente duminicale de la nenumărate ziare. Totodată, câştigase, între 1938 şi 1959, de nouă ori premiul Poetul Anului, culminând în final cu mult râvnitul titlu de Poet Laureat al Statului. La ceremonie, cel mai bun poem al ei, „Cuvânt de taină", a fost interpretat de trupa artistică a liceului Sf. Ioan. Nimic din toate astea, însă, n-a putut învinge reţinerea editurii de a scoate un volum cu operele ei complete (cu titlul provizoriu *Ţărmul îndepărtat).* Ea nu se îndoia însă nicio clipă că acest lucru se va împlini până la urmă.

Când a văzut-o prima oară pe Corinthians,

domnişoara Graham nu a fost deloc impresionată de ea. În primul rând fiindcă potenţială angajată a venit la interviu cu zece minute mai devreme, aşa că Michael-Mary, care îşi respecta programul cu stricteţe, a fost nevoită să se ducă să-i deschidă într-un capot imprimat. Deja iritată de această greşeală, a nemulţumit-o şi mai mult constituţia delicată a femeii din faţa ei. Era evident că nu putea face faţă întreţinerii unei case după toate regulile unei bune gospodine. Dar când a aflat numele femeii, lui Michael Mary i-a plăcut atât de mult cum suna „Corinthians Dead", încât a angajat-o pe loc. Cum le-a povestit şi prietenilor ulterior, sensibilitatea poetică a fost mai puternică decât raţiunea.

Se înţelegeau bine amândouă, stăpâna şi camerista, iar după vreo şase luni de când lucra la ea, Michael-Mary i-a sugerat lui Corinthians să înveţe dactilografia. Aşadar, totuşi, Corinthians era pe calea cea bună pentru a deveni o *amanuensis.*

La scurt timp după ce domnişoara Graham a încurajat-o să înveţe să scrie la maşină ca să o poată ajuta în activitatea literară, un negru s-a aşezat lângă Corinthians în autobuz. Aproape că nici nu l-a băgat în seamă, observând doar că era prost îmbrăcat şi că părea în vârstă. Curând, însă, a realizat că omul se holba la ea. Aruncându-i o privire cu coada ochiului, pentru a se convinge că nu i se păruse, a constatat că bărbatul zâmbea

radios. Corinthians a întors capul şi nu s-a mai uitat la el până când negrul n-a coborât.

A doua zi, tipul a apărut din nou. Şi de data asta Corinthians şi-a arătat limpede dispreţul. Restul săptămânii a trecut fără privirile lui atente. Dar în lunea următoare omul se ivi din nou, privind-o cu o expresie ce aducea mai mult a rânjet batjocoritor. Întâlnirile ocazionale continuară aşa cam o lună. Corinthians se gândea că ar trebui să-i fie frică de el, fiindcă ceva în atitudinea lui lăsa impresia că aştepta – o aşteptare încrezătoare, convinsă. Pe urmă, într-o dimineaţă, lăsă un plic alb pe scaunul de lângă ea exact înainte de a coborî din autobuz. Corinthians nu luă plicul, dar nu rezistă să-l cerceteze pe furiş şi, înainte de a trage de şnur, înşfacă plicul.

Stând în picioare lângă plită şi aşteptând să fiarbă laptele pentru Michael-Mary, Corinthins deschise plicul şi scoase din el o felicitare. Literele alungite ale cuvântului „Prietenie” se conturau deasupra unui buchet de flori albastre şi galbene, repetându-se şi în interior deasupra unor versuri:

Prietenia e mâna întinsă.
Zâmbetul caldului devotament.
Şi, cu sufletu-mi preaplin de emoţie.
Eu ţie astăzi ţi le ofer.

O mână albă – poate de bărbat, poate de femeie –

ţinea un alt buchet mai mic, cu flori albastre şi galbene. Nu exista nicio semnătură.

Corinthians aruncă plicul şi felicitarea în punga maro de hârtie pregătită pentru gunoiul din ziua aceea. Rămase acolo toată ziua, dar şi în mintea ei. Când veni seara, vârî mâna printre cojile de grepfrut, frunzuliţele de ceai şi resturile de salam ca s-o scoată, după care o şterse frumos şi o băgă în poşetă. Nu-şi putea explica de ce făcuse aşa. Bărbatul era un nimenea, iar insistenţele lui o jignire. Dar nimeni, absolut nimeni, de foarte multă vreme nu mai încercase (nu mai încercase serios) să o curteze. În cel mai inofensiv caz, felicitarea era bună pentru conversaţie. Îi părea rău că bărbatul nu o semnase, nu fiindcă ar fi vrut să-i afle numele, ci fiindcă aşa ar fi părut mai autentică – altminteri cineva ar fi putut crede că şi-o cumpărase singură.

Timp de două săptămâni după aceea, bărbatul nu mai apăru în autobuz. Când se ivi într-un târziu, Corinthians nu avea cum să simuleze că nu îi remarcă prezenţa. Când se apropiară de locul în care cobora el de obicei, bărbatul se aplecă spre ea şi zise: „Sper sincer că nu te-ai supărat”. Ea ridică privirea, schiţă un zâmbet şi dădu din cap. El nu mai spuse nimic.

Dar în zilele următoare se salutară şi în cele din urmă începură să stea de vorbă. După un timp ajunseseră să converseze (prudent, precaut), iar ea, cel puţin, aştepta cu nerăbdare să-l întâlnească.

Când ajunse să afle că îl cheamă Henry Porter şi că muncea temporar la gara de mărfuri din partea aceea a oraşului, Corinthians se bucură că nu arătase şi nu pomenise nimănui de existenţa felicitării sau a bărbatului.

Deşi conversaţiile lor erau plăcute, demonstrau totuşi şi o doză de curiozitate. Fiecare se ferea să-i pună celuilalt anumite întrebări – de teamă ca el sau ea să nu trebuiască să ofere în schimb aceleaşi informaţii. În ce parte a oraşului locuieşti? îl cunoşti pe domnul Cutare sau Cutare?

La un moment dat, domnul Porter s-a oferit să vină s-o ia pe Corinthians de la serviciu. Nu avea maşină, dar uneori mai împrumuta automobilul unui prieten. Corinthians acceptă; aşa apăru perechea de îndrăgostiţi tomnatici care se purtau ca nişte adolescenţi – speriaţi să nu fie prinşi de părinţi într-o relaţie amoroasă pentru care nu ar fi avut încă vârsta. El o ducea la plimbare într-o rablă de Oldsmobile gri – la ţară, la cinematograf – sau mergeau să bea cafea proastă în localuri ieftine, unde nu riscau să fie recunoscuţi.

Corinthians ştia că îi era ruşine cu el, că va trebui să îl alăture celuilalt secret, munca ei; ştia că nu-l va putea aduce niciodată în casă. Şi îl ura din tot sufletul pentru ruşinea pe care o simţea. Îl ura uneori exact când admiraţia lui era mai evidentă sau când o complimenta în legătură cu felul cum arăta, cum se purta, cum vorbea. Însă acele accese

fulgerătoare de dispreţ nu ţineau niciodată atât, încât să ajungă să refuze să meargă împreună la cinema, unde, în maşina din care priveau filmul, ea devenea unicul obiect al foamei şi al satisfacţiei lui.

La un moment dat, Corinthians începu să suspecteze că discreţia lui Porter nu era numai deferenţă faţă de persoana ei (poziţia ei şi restul), ci se datora şi faptului că nici el nu voia să fie descoperit. Iniţial se gândi că e însurat. Dezminţirile lui, însoţite de un zâmbet nostalgic pe care ea îl interpretă drept viclenie, nu făcură decât să agraveze bănuielile. În cele din urmă, pentru a demonstra că e burlac, dar şi pentru a-şi satisface dorinţele într-un pat adevărat, o invită la el acasă. Ea refuză imediat şi în mod repetat, mai multe zile la rând, până când el o acuză exact de lucrul care era adevărat: că îi era ruşine cu el.

— Să-mi fie ruşine cu tine? exclamă Corinthians, căscând ochii mari şi gura la fel (sincer surprinsă, de fapt, fiindcă nu se aşteptase ca el să ghicească vreodată). Dacă mi-ar fi ruşine, nu m-aş vedea cu tine deloc, darmite în felul *ăsta.*

Şi arătă cu mâna spre lumea din afara maşinii în care şedeau: şirurile de automobile din cinematograful în aer liber.

Porter o mângâie pe obraz, urmărind conturul feţei cu încheietura degetului.

— Atunci? Lucrurile pe care mi le spui tu nu pot fi adevărate şi neadevărate în acelaşi timp.

— Nu ţi-am spus niciodată decât ceea ce este adevărat. Am crezut că amândoi ştim… înţelegem… problema.

— Poate, zise el. Hai s-o auzim, Corrie, o îndemnă el mângâind-o acum pe bărbie. Hai să auzim care e problema.

— Tatăl meu. E vorba doar despre tata… felul cum e el.

— Şi cum e el?

Corinthians ridică din umeri.

— Ştii la fel de bine ca mine. N-a vrut niciodată să ne amestecăm cu… lumea. E foarte strict.

— Şi ăsta-i motivul pentru care nu vrei să vii la mine?

— Îmi pare rău. Trebuie să locuiesc acolo. Nu vreau să afle de noi. Nu încă.

Dar când? continuă ea în gând. Dacă nu la patruzeci şi patru de ani, atunci când? Dacă nu acum, când mi-a încărunţit până şi părul pubian, iar sânii mi s-au lăsat – atunci când?

Porter rosti el întrebarea din mintea ei:

— Dar atunci când?

Dar ea nu putu să-i răspundă pe loc. Îşi duse degetele la frunte şi zise:

— Nu ştiu. Sincer, nu ştiu.

Era un gest atât de fals, la fel cum false erau şi sentimentele ei de obligaţie morală şi filială, încât Corinthians realiză cât de absurdă părea. Toate lucrurile pe care le făceau ei doi în rabla aceea de

maşină, tot ce spunea cu gura ei, că nu mai departe de acum cinci minute… iar acum gestul de a se freca pe tâmple şi de a declara pe tonul lui Michael-Mary când recita „Nu ştiu” – ce jenă îi era de toate astea şi cât de scârbit era probabil şi Porter, fiindcă îşi trase mâna de lângă faţa ei şi o puse pe volan. Exact înainte de a începe partea a doua a filmului, Porter demară şi pomi încet pe aleea cu pietriş.

Niciunul nu vorbise încă până când automobilul intră în trafic. Era zece şi jumătate. Îi spusese mamei sale că va sta până târziu ca să dactilografieze un manuscris pentru domnişoara Graham. „Pe canicula asta?” fusese tot ceea ce îi zisese maică-sa. Corinthians şedea liniştită, fiindu-i ruşine, dar neîndrăznind să gândească explicit acest lucru, până când realiză că Porter o conducea spre staţia de autobuz unde o lăsa întotdeauna când o conducea seara, acesta fiind locul de unde, în mod normal, începea să meargă pe jos spre casă. Subit, într-o străfulgerare, Corinthians înţelese că se despărţeau pentru totdeauna, iar zilele se rostogoliră parcă în faţa ei ca un lung covor cenuşiu şi sordid într-o casă nemobilată şi nepopulată, în care nimeni nu mai vrea să locuiască.

— Mă duci acasă? făcu ea, căznindu-se să nu arate cât era de disperată, ceea ce îi reuşi din păcate prea bine, fiindcă tonul ei păru arogant şi nepăsător.

El îi răspunse afirmativ cu o mişcare din cap,

adăugând:

— Nu vreau o păpuşă lângă mine. Vreau o femeie. O femeie matură, căreia să nu-i fie frică de tăticul ei. Înţeleg că tu nu vrei să fii o femeie matură, Corrie.

Corinthians privea fix prin parbriz. O femeie matură? încercă să găsească un exemplu de femeie matură. Maică-sa? Lena? Directoarea de la Bryn Mawr? Michael-Mary? Doamnele care veneau în vizită la mama ei şi mâncau prăjituri? Niciuna nu se potrivea. Nu cunoştea nicio femeie matură. Toate femeile pe care le cunoştea erau nişte păpuşi. Se referise cumva la femeile din autobuz? Celelalte slujnice, care nu se fereau să arate ce sunt? Sau se gândise la negresele care umblau noaptea pe străzi?

— Ca femeile alea din autobuz? N-ai decât s-o alegi pe una dintre *ele,* să ştii. De ce nu le laşi şi lor o felicitare în poală?

Cuvintele lui îşi făcuseră efectul; fusese comparată – dezavantajos, credea ea – cu singurele fiinţe cărora ştia sigur că le era superioară.

— Ce le-ar mai plăcea lor să le pui o felicitare în poală, continuă ea. Dar, oh, era să uit. Nu poţi face asta, aşa-i, fiindcă unele ca ele n-ar putea s-o citească. Ar trebui să plece cu felicitarea acasă şi să aştepte să le-o citească preotul, după slujbă, duminică. Bineînţeles, s-ar putea ca nici atunci să nu priceapă mare lucru. Dar n-ar mai conta – ar

vedea floricelele şi înfloriturile literelor şi ar fi nespus de fericite. N-ar mai conta pentru ele că nu e decât o felicitare banală şi ridicolă, cum cumperi din orice prăvălie pe o nimica toată. De unde să ştie ele ce înseamnă mediocritate? Nici gând. Ar râde vesele, s-ar bate cu palmele peste coapsele grase şi te-ar duce direct în dos, la bucătărie. Drept pe masa unde iau micul dejun. Dar cum să le dai tu lor o felicitare din asta sărmană, indiferent cât de tâmpit ar fi textul, când ştii că ai de-a face cu nişte femei mature, pe care nici nu trebuie să le mai curtezi?! Poţi să te duci, în schimb, direct la ele şi să le zici: Vino la mine diseară! Am dreptate? Ba bine că nu! exclamă ea, aproape urlând. Dar nu, continuă ea. Tu ai vrut o doamnă. O persoană care să ştie cum să şadă, cum să se îmbrace, cum să mănânce elegant la masă. Mda, e o diferenţă între o femeie şi o doamnă şi eu ştiu că tu ştii din ce categorie fac eu parte.

Porter trase maşina la marginea trotuarului şi, fără să oprească motorul, se aplecă peste ea şi deschise portiera. Corinthians coborî şi se căzni din răsputeri să trântească portiera, numai că balamalele ruginite ale Oldsmobilului de împrumut nu-i făcură pe plac. Trebui să se mulţumească doar cu gestul.

Când ajunse pe Not Doctor Street numărul 12, tremura deja incontrolabil. Tremurai încetă şi încremeni pe trepte. Două secunde mai târziu se

întoarse şi porni alergând înapoi pe stradă, spre locul unde Porter oprise maşina. În clipa în care pusese piciorul pe treapta de la verandă, se văzuse pe sine stafidită şi scofâlcită în faţa unui morman de petice roşii de catifea pe o masă rotundă de stejar. Maşina era tot acolo, cu motorul torcând la ralanti. Corinthians fugi spre automobil mai repede decât alergase vreodată în viaţa ei, mai repede decât o tăiase prin pajiştea cu iarbă, pe insula Honore, când avea cinci ani şi mersese cu toată familia acolo, în vacanţă. Mai repede chiar decât atunci când alergase pe scări în jos după ce văzuse prima oară ce făcuse boala din bunicul ei. Puse mâna pe mineral portierei, dar constată că era închisă. Porter şedea aproximativ în aceeaşi poziţie, ca atunci când ea încercase să trântească portiera. Aplecându-se, ciocăni în geam. Profilul lui Porter nu se clinti. Ciocăni din nou, mai tare, fără să-i pese dacă o vedea cineva acolo, sub fagul cenuşiu, la doi paşi de casă. Atât de aproape şi totuşi aşa de departe, avea senzaţia că e într-un vis; că el e acolo, dar şi nu e, la un fir de păr distanţă, dar de neatins totuşi.

Ea era First Corinthians Dead, fiica unui bogat proprietar imobiliar şi a elegantei Ruth Foster, nepoata magnificului şi adoratului doctor Foster, al doilea om din oraş care avusese trăsură cu doi cai; da, ea, femeia după care întorceau capul toţi pasagerii pe punţile vasului *Queen Mary,* femeia

după care salivase tot Parisul. Corinthians Dead care se păstrase pură în toţi aceşti ani (mda, aproape toţi, şi aproape pură), bătea acum cu pumnii în geamul maşinii unui şantierist. Dar ar fi fost în stare să bată aşa o veşnicie ca să scape de catifea. Catifeaua roşie care se împrăştiase peste toată zăpadă în ziua în care ea, Lena şi mama lor trecuseră prin dreptul spitalului, în drum spre magazinul universal. Mama ei era gravidă – lucru de care lui Corinthians îi fusese ruşine, când aflase prima oară. Nu se gândea decât cum vor râde prietenele ei când vor descoperi că maică-sa era însărcinată. Răsuflase uşurată când constatase că era prea devreme ca să se vadă. În februarie, însă, maică-sa devenise greoaie, şi totuşi trebuia să iasă din casă ca să facă un pic de mişcare. Se plimbau încet prin zăpadă, evitând cu grijă porţiunile cu gheaţă. Pe urmă, când treceau prin dreptul spitalului Mercy, dăduseră peste o mulţime de oameni care se uitau la un bărbat căţărat pe acoperiş. Corinthians îl văzuse prima, dar când Ruth ridicase şi ea privirea, fusese aşa de şocată, încât scăpase coşul din mână, împrăştiind trandafirii peste tot. Corinthians şi Lena se repeziseră să adune petalele, scuturând zăpada de pe ele, dar trăgând tot timpul cu ochiul la bărbatul cu aripi albastre de pe acoperişul spitalului. Râdeau, Lena şi ea; culegând petalele de trandafiri, privind în sus la bărbatul acela şi râzând de frică,

ruşine şi zăpăceală. Totul se învălmăşise acolo – catifeaua roşie, urletele şi omul prăbuşit pe caldarâm. Văzuse bine corpul şi, spre uimirea ei, nu apăruse nicio urmă de sânge. Singurul roşu vizibil acolo era în mâinile lor şi în coş. Gemetele maică-sii se înteţiseră; aveai senzaţia că se cufundă în pământ. O targă venise în cele din urmă pentru trupul de păpuşă ruptă (cu atât mai mult „păpuşă” cu cât nu se vedea nicio picătură de sânge), apoi un scaun cu rotile pentru mama ei care intrase direct în travaliu.

Corinthians a continuat să facă trandafiri, dar ura această îndeletnicire tâmpită şi născocea orice scuză faţă de Lena numai să scape de corvoadă. Trandafirii îi vorbeau despre moarte. Întâi, moartea bărbatului cu aripi albastre. Acum, moartea ei. Fiindcă dacă Porter nu întorcea totuşi capul şi nu se apleca să-i deschidă portiera, Corinthians era convinsă că va muri. O dureau încheieturile degetelor de cât bătuse în geam ca să atragă atenţia fiinţei din spatele sticlei, şi ar fi fost în stare să zdrobească fereastra aceea cu pumnul doar ca să-l atingă pe bărbatul dinăuntru, să-i simtă căldura, singurul lucru care o mai putea ocroti de moartea prin sufocare cu trandafiri uscaţi.

Bărbatul dinăuntru nu se mişca. Cuprinsă de panică la gândul că va demara brusc, lăsând-o singură pe stradă, Corinthians se căţără pe capota maşinii, unde se lungi dintr-un capăt în celălalt. Nu

se uita înăuntru prin parbriz. Zăcea pur şi simplu acolo, pe maşină, căznindu-se să se agaţe cu degetele de tabla rece. Nu se gândea la nimic. Nimic, decât la ceea ce trebuia să facă trupul ei ca să nu alunece, ca să nu cadă de-acolo. Şi dacă el ar fi condus ca un bolid, ea tot ar fi rămas agăţată de capotă. Ţinea ochii strânşi, concentrându-se să nu cadă de pe maşină, aşa că nu auzi când portiera se deschise şi se închise, nici când Porter ocoli maşina până în faţă. Scoase un urlet la început, când el puse mâna pe umerii ei şi o trase uşor în braţele lui. O duse în braţe spre partea din dreapta a maşinii, o puse în picioare, deschise portiera şi o ajută să se aşeze pe scaun. În maşină, o trase spre el, rezemându-i capul de umărul lui, şi o lăsă să plângă încetişor, după care se dădu jos din automobil ca să ia poşeta, pe care ea o lăsase să cadă pe trotuar. Pomi apoi spre Fifteenth Street, numărul 3, o casă proprietatea lui Macon Dead în care locuiau şaisprezece chiriaşi şi unde exista o ferestruică în pod, de la care, cândva, acelaşi Henry Porter uriaşe, plânsese, agitase o puşcă şi urinase peste capetele femeilor din curte.

Nu era încă miezul nopţii, dar afară continua să fie zăpuşeală – o asemenea zăpuşeală, încât oamenii ar fi devenit furioşi dacă n-ar fi existat în aer un miros plăcut, ca de turtă dulce. Corinthians şi Porter intrară în holul casei. În afară de o dâră de lumină sub uşa de la bucătărie, unde se juca o

partidă de cărţi, nu s-ar fi zis că mai există alţi chiriaşi.

Corinthians văzu doar patul, un pat de fier vopsit în alb, ca la spital. Se aşeză pe el de cum intră în cameră şi se lungi, simţindu-se curată, scursă, aspirată şi, pentru prima oară, simplă. Porter se dezbrăcă şi el, întinzându-se pe pat lângă ea. Rămaseră liniştiţi cam un minut, după care el se întoarse peste ea şi îi desfăcu picioarele cu picioarele lui.

Corinthians privi în jos la el.

— E pentru mine? întrebă ea.

— Da, zise el. Da, e pentru tine.

— Porter.

— E… pentru tine. În loc de trandafiri. Şi lenjerie de mătase, şi sticle cu parfum.

— Porter.

— În loc de bomboane cu ciocolată într-o cutie în formă de inimă. În loc de o casă mare şi în loc de o maşină grozavă. În loc de excursii lungi…

— Porter.

— … într-o barcă albă şi curată.

— Nu.

— În loc de picnicuri…

— Nu.

— … şi de pescuit.

— Nu.

— … şi de a fi bătrâni împreună pe o verandă.

— Nu.

— Asta e pentru tine, fetiţo. Oh, da. Asta e pentru tine.

Se treziră din somn la patru dimineaţa sau, mai bine zis, ea se trezi. Când deschise ochii, îl văzu privind-o fix, şi văzu parcă lacrimi, sau picături de transpiraţie. Era foarte cald în camera aceea, cu tot geamul deschis.

— Baia, murmură ea. Unde e baia?

— Pe culoar, spuse el, după care, scuzându-se parcă: Vrei să-ţi aduc ceva?

— Oh, făcu ea, dându-şi la o parte de pe frunte câteva şuviţe ude de sudoare. Ceva de băut, te rog. Ceva rece.

El se îmbrăcă repede, fără să-şi mai pună cămaşa şi şosetele, şi ieşi din cameră. Corinthians se ridică şi ea şi începu să se îmbrace. Nu exista nicio oglindă în odaia aceea, aşa că se aşeză în dreptul ferestrei deschise şi, cum partea de sus a geamului era mai întunecată şi îi reflecta bine imaginea, reuşi să-şi aranjeze părul. Pe urmă remarcă pereţii. Ceea ce luase drept tapet când intrase şi se prăbuşise în pat erau de fapt nişte calendare. Calendar după calendar: S. & J. Automobile Parts cu un Hudson din 1939; Cuyahoga River Construction Company („Noi construim ca să vă placă – Nouă ne place să construim”); Lucky Hart Beauty Products (o cucoană cu părul permanent zâmbind de sub un strat gros de pudră); ziarul *Call and Post.* Dar cele mai multe calendare proveneau de la Compania de

asigurări reciproce pe viaţă din Carolina de Nord. Acopereau practic pereţii, fiecare desfăcut la luna decembrie. Parcă n-ar mai fi aruncat niciun calendar din 1939 încoace. Unele erau ca nişte cartoane mari, afişând toate cele douăsprezece luni şi pe acestea observă că erau încercuite anumite date.

Porter intră exact când Corinthians se uita la calendare. Avea în mână un pahar plin cu apă şi cuburi de gheaţă.

— De ce strângi calendare? întrebă ea.

— Mai uit de urât, zâmbi el. Poftim, bea. E rece şi bun.

Luă paharul şi sorbi puţin, ferindu-se să se atingă cu dinţii de gheaţă şi uitându-se tot timpul la el. Stând acolo desculţă, cu părul transpirat şi lipit de obraji ca nişte dâre de vopsea, se simţea bine. În loc de vanitate, avea acum un respect de sine, ceea ce era ceva nou. Îi era recunoscătoare lui, acestui bărbat care locuia într-o cămăruţă închiriată de la tatăl ei, care mânca doar cu un cuţit şi nu avea nici măcar o pereche de papuci de casă. Prototipul bărbaţilor de care părinţii o feriseră toată viaţa (şi de care se ferise ea), fiindcă bărbaţii de asemenea teapă îşi bat femeia, o înşală şi o părăsesc. Corinthians se apropie de el, îi împinse cu degetele bărbia în sus şi îl sărută uşor pe gât. El îi prinse capul între mâini, aşteptând ca ea să închidă ochii şi să încerce să pună paharul jos, pe o măsuţă.

— Mmm, mda. O să se lumineze în curând. Trebuie să te duc acasă.

Cuminte, îl ascultă şi termină să se îmbrace. Coborâră scările cât mai încetişor cu putinţă şi trecură prin dreptul triunghiului mare de lumină care se vedea pe jos în faţa uşii de la bucătărie. Bărbaţii jucau cărţi în continuare, dar uşa era acum întredeschisă. Porter şi Corinthians se strecurară repede pe-acolo, evitând să calce peste pata de lumină. Totuşi, un glas strigă:

— Cine-i acolo? Mary?

— Nu. Eu, Porter.

— Porter? repetă vocea, nevenindu-i parcă să creadă. Dar ce te-a apucat să ieşi la ora asta?

— Vorbim mai târziu, zise Porter şi deschise uşa de la intrare înainte ca personajul curios să apuce să iasă în hol.

În maşină, Corinthians se trase cât mai aproape de Porter, rezemându-se cu capul de spătarul scaunului. Între ei rămăsese doar schimbătorul de viteze. Închise ochii din nou şi inhală adânc aerul dulceag pe care fratele ei îl respirase în urmă cu trei ore.

— N-ar fi bine să-ţi aranjezi puţin părul? întrebă Porter.

Lui i se părea frumoasă aşa, cu un aer de fetişcană, dar nu voia ca părinţii ei, dacă nu mai dormeau încă, să considere că scuza ei era ridicolă.

Corinthians dădu din cap. Pentru nimic în lume nu

şi-ar mai strânge acum părul în coc, la spate.

Porter parcă sub acelaşi copac unde Corinthians se aruncase pe capota maşinii. Acum, după câteva declaraţii murmurate, plecă pe jos spre casă fără să-i mai fie teamă să urce treptele de la verandă.

Imediat ce închise uşa auzi nişte voci şi, instinctiv, duse mâna la păr. Vocile veneau de dincolo de sufragerie, din spatele uşii închise de la bucătărie. Glasuri bărbăteşti. Corinthians clipi contrariată. Abia ieşise dintr-o casă în care nişte bărbaţi şedeau într-o bucătărie cu lumina aprinsă, discutând în gura mare, iar acum dădea peste o scenă identică acasă. Se întrebă dacă această parte din noapte, despre care nu ştiuse nimic până acum, nu aparţinea dintotdeauna bărbaţilor. Dacă nu cumva reprezenta un fel de oră tainică, în care bărbaţii se ridicau ca nişte uriaşi din colţii balaurului şi, în timp ce femeile dormeau, se adunau ciorchine prin bucătării. Se apropie de uşă în vârful picioarelor. Vorbea tatăl ei.

— Tot nu mi-ai explicat de ce l-ai luat cu tine.

— Ce mai contează acum? se auzi vocea fratelui ei.

— Contează, fiindcă a aflat, spuse tatăl ei.

— Ce să afle? Nu e nimic de aflat. A fost un eşec, se umflă ca o băşică glasul lui Milkman.

— A fost o greşeală, nu un eşec. Înseamnă că e în altă parte. Atâta tot.

— Da. La trezorerie. Poate vrei să mă duc eu la

trezorerie, ce zici, ei?

— Nu! exclamă Macon, bătând cu pumnul în masă. Aurul e precis acolo unde ţi-am spus. Precis, pricepi?!

Corinthians nu înţelegea despre ce vorbeau cu atâta patimă şi nici nu avea chef să rămână acolo ca să se dumirească, fiindcă ar fi fost păcat ca discuţia lor să-i strice mulţumirea pe care o simţea. Îi lăsă aşadar în bucătărie şi urcă scările spre camera ei.

La parter, în bucătărie, Milkman încrucişă braţele pe masă şi îşi puse capul pe ele.

— Nu-mi pasă. Nu-mi pasă unde e.

— A fost doar o greşeală, spuse taică-său. O mică încurcătură. Asta nu înseamnă că trebuie să ne dăm bătuţi.

— Faptul că ajungi la pârnaie ţi se pare o încurcătură?

— Ai scăpat, da? N-ai stat acolo decât zece minute.

— Două ceasuri.

— N-ar fi fost nici două minute dacă m-ai fi chemat imediat ce te-au dus acolo. Ba mai repede chiar. Trebuia să mă fi chemat imediat ce te-au prins.

— Nu s-au inventat maşini de poliţie cu telefon la bord, remarcă Milkman istovit.

Ridicase capul, proptindu-l în palmă, aşa că rostise cuvintele acestea cu buzele în mâneca de la cămaşă.

— Ţie ţi-ar fi dat drumul dacă ai fi fost singur. Suficient să le fi spus imediat cum te cheamă şi ţi-ar fi dat drumul. Dar erai cu cioroiul ăla din Southside. De-aia te-au înhăţat, să-ţi fie clar.

— Ba nu *de-aia,* ci fiindcă umblam noaptea pe stradă cu un sac plin de pietre şi de oase de om, aşa să ştii, de-aia! Oase de om. Ceea ce, dacă nu eşti chiar un poliţist tâmpit, poate fi un indiciu că oasele alea au avut cândva şi ceva carne de om pe ele.

— Cândva, sigur. Dar nu în noaptea asta. Cum să fi existat ieri carne de om viu pe ele mă rog? Durează ceva timp ca un cadavru să devină schelet. Ştiu şi ei chestia asta. Aşa că nu-mi spune mie că nu prezenţa lui Guitar le-a trezit bănuielile! Cioroiul ăla cu ochi galbeni pare capabil de orice.

— N-au văzut ce ochi are când ne-au zis să tragem pe dreapta. N-au văzut nimic atunci. Doar ne-au făcut semn să oprim şi ne-au zis să ne dăm jos. Bun, de ce să ne fi oprit în fond? Nu mergeam cu viteză. Doar treceam şi noi pe-acolo.

Milkman se scotoci după ţigări. Se enervă iar când îşi aminti cum îl puseseră să se aplece peste maşină, cu picioarele depărtate, cu mâinile pe capotă, în timp ce un poliţai îl pipăia cu degetele pe picioare, pe spinare, pe fund, pe braţe.

— Ce i-a apucat să oprească o maşină care nici măcar n-are viteză mare?

— Nu contează, fac ce vor ei. Au văzut că sunteţi negri, suficient. Ştii şi tu că îl mai caută şi acum pe

cioroiul care l-a omorât pe băiatul ăla.

— Cine-a zis că era cioroi?

— Aşa a scris în ziare.

— Întotdeauna scrie aşa. De fiecare dată…

— Ce mai contează acum? Dacă ai fi fost singur şi le-ai fi spus cum te cheamă, nu te-ar mai fi luat cu forţa la secţie, nu s-ar mai fi apucat să-ţi percheziţioneze maşina şi nici nu ar mai deschis sacul ăla. Poliţia mă cunoaşte. Ai văzut şi tu cum s-au purtat când am ajuns acolo.

— Nu s-au purtat deloc altfel când ai ajuns acolo…

— Ce?

— S-au purtat altfel abia când l-ai luat pe lăbarul ăla într-un colţ şi ai deschis portofelul.

— Zi mersi că am portofel.

— Zic. Dumnezeu mi-e martor că zic.

— Şi cu asta totul s-ar fi isprăvit dacă n-ar fi fost cioara aia din Southside. Dacă ăla nu era acolo, n-ar mai fi trebuit s-o aducă pe Pilate la secţie, remarcă Macon frecându-se pe genunchi. Scorpie zdrenţăroasă şi răpciugoasă ce e! bombăni el, umilit la gândul că trebuise să depindă de Pilate, ca să-l scoată pe fiu-său de la închisoare.

— Tot scorpie e şi acum? chicoti Milkman.

Oboseala şi detensionarea lentă îl făcură să devină mai vesel.

— Ai crezut că a furat aurul. În toţi aceşti ani… în toţi aceşti ani i-ai purtat pică pentru asta, zise el, râzând de-a dreptul acum. Ţi-ai închipuit că a şters-

o mişeleşte din peştera aia cu ditamai sacul de aur care cântărea zeci de kilograme probabil, cărându-se cu el prin toată ţara vreo cincizeci de ani la rând, fără să cheltuiască nimic din el, doar ca să ajungă până la urmă să-l atârne de tavan ca pe-un sac nenorocit plin cu ceapă! Cum ai putut să crezi aşa ceva?! exclamă Milkman, lăsând capul pe spate şi râzând în hohote.

Macon tăcea.

— Cincizeci de ani… Te-ai tot gândit la aurul ăla timp de cincizeci de ani! Oh, rahat! Ce ţicneală… zise Milkman, râzând cu lacrimi. Ţicneală curată. Nebuni de legat, asta sunteţi toţi, nişte nebuni de legat. Toată povestea asta a fost o tâmpenie de la bun început, o tâmpenie şi o dementă!

— Ce ţi se pare o ţicneală mai mare, mă rog? Faptul că atâta timp a târât după ea un sac plin de aur, sau că, în realitate, s-a trambalat toată viaţa cu un sac plin cu oase de mort? Zi, eh? Care dintre cele două variante e mai ţicnită? insistă Macon.

— Nu ştiu. Nu ştiu, zău.

— Dacă a făcut-o pe una, înseamnă că o putea face şi pe-a doua. Pe ea ar fi trebuit s-o oprească acolo. Când toată lumea le-a zis că oasele erau de la ea de-acasă, pe ea ar fi trebuit s-o bage la răcoare de cum a intrat pe uşă.

Milkman îşi şterse lacrimile cu mâneca.

— Pentru ce s-o bage la răcoare? Uiţi ce poveste le-a turnat? zise el, pufnind iar în râs. Cum a venit

acolo, şmecheră şi mironosiţă, cu „Da, să trăiţi” în sus şi „Da, să trăiţi” în jos…

— N-a zis aşa.

— Nu, dar aproape. Ba şi-a prefăcut chiar şi vocea.

— Ţi-am zis că e ca un şarpe. Se leapădă de piele într-o clipită.

— Nici măcar nu mai arăta la fel. Părea mai scundă. Mai scundă şi jalnică.

— Asta fiindcă voia să i-l dea înapoi. Voia să-şi ia oasele înapoi.

— Oasele sărmanului ei soţ pe care n-avusese bani nici să-l îngroape. Pilate a avut vreun soţ pe undeva?

— Ai auzit ca Papa să fi fost însurat?

— În fine, şi-a primit oasele înapoi. I le-au dat până la urmă.

— A ştiut ce face de la bun început.

— Da, aşa e. Dar cum de s-a prins aşa de repede? Adică, înţelegi… a venit acolo gata pregătită. Ticluise deja toată istoria când a ajuns la poliţie. I-o fi spus copoiul ăla tot când s-a dus s-o aducă la secţie.

— Nooo, nu fac ăia chestii de-astea.

— Atunci de unde s-a prins?

— Cine să ştie ce e în capul lui Pilate?

Milkman dădu din cap.

— Da, cine, într-adevăr? Poate doar Umbra să ştie ce o fi în capul lui Pilate.

Se amuza încă, dar ceva mai devreme, când el şi Guitar şezuseră cu cătuşe la mâini pe o bancă de lemn, i se făcuse piele de găină de frică.

— Oase de om alb, spuse Macon, ridicându-se în picioare şi căscând.

Negrul cerului se mai îndulcise acum.

— O cioară afurisită bântuind prin lume cu nişte oase de om alb, repetă el, căscând iarăşi. N-am să reuşesc niciodată s-o înţeleg pe femeia asta. Am şaptezeci şi doi de ani şi voi muri fără să fi înţeles nimic despre ea.

Macon se duse spre uşa de la bucătărie şi o deschise. Pe urmă se întoarse în loc şi îi zise lui Milkman:

— Dar tu ştii ce înseamnă asta, nu? Dacă Pilate a luat oasele mortului şi a lăsat aurul acolo, înseamnă că aurul e tot în peşteră.

Şi închise uşa pe dinafară înainte ca fiul lui să apuce să obiecteze.

Foarte bine, să putrezească naibii acolo, gândi Milkman. Dacă aud pe careva că pomeneşte doar cuvântul „aur”, îi scot toţi dinţii din gură. Rămase în continuare acolo, în bucătărie, gândindu-se că ar mai bea nişte cafea, dar simţindu-se prea obosit ca să se ridice şi să-şi facă. Peste câteva minute, maică-sa va veni jos; se sculase deja când intraseră el şi Macon, dar acesta o trimisese înapoi sus. Milkman îşi mai luă o ţigară, urmărind cum zorile eclipsau lumina electrică de deasupra chiuvetei. Era

un soare vesel, prevestind încă o zi caniculară. Dar cu cât razele soarelui se făceau mai puternice, cu atât Milkman era mai deprimat. Singur, fără Macon, se lăsă învăluit de întâmplările de peste noapte – îşi aminti lucruri mărunte, detalii, fără să fie totuşi sigur că aceste detalii se petrecuseră aievea. Poate că erau doar născocirea lui. Pilate *chiar* fusese mai scundă. Când stătea acolo, în camera de primire de la închisoare, nu-i ajungea sergentului nici măcar până la umăr – iar capul sergentului dacă îi ajungea lui Milkman până la bărbie. Dar Pilate era înaltă cât el. Când se jelea în faţa poliţistului, confirmând minciuna spusă de Milkman şi de Guitar – că băieţii smulseseră sacul ăla de-acolo doar ca să-i joace o festă unei bătrâne, trebuise să ridice privirea spre el. Şi îi tremurau mâinile când povestea cum nici nu ştiuse că sacul dispăruse până nu venise ofiţerul s-o trezească şi să-i spună; că nu-şi putea imagina de ce să vrea cineva să fure oasele răposatului ei soţ; că soţul ei fusese linşat în Mississippi, în urmă cu cincisprezece ani, şi că nu-i dăduseră voie să îl coboare de-acolo, şi că ea plecase din oraş atunci şi când se întorsese, cadavrul căzuse singur fiindcă se rupsese funia, aşa că ea adunase rămăşiţele şi vrusese să le îngroape, dar ăia de la „pompe funebre” îi ceruseră cincizeci de dolari pe copârşeu şi ea n-avea nici măcar jumate din sumă, aşa că se mulţumise să se care după ea, într-un sac, cu ceea ce mai rămăsese din domnul Solomon (tot timpul îi

zicea numai „domnul Solomon” fiindcă era un negru extrem de respectabil), păstrându-l mereu lângă ea. „Scrie în Biblie că «pe cine Domnul a vrut să adune împreună, niciun om nu are voie să despartă vreodată». Aşa şi noi, care am fost credincioşi şi cununaţi legal”, se rugase ea. Până şi ochii ei, îndeobşte mari, îmbătrâniţi şi somnoroşi, erau acum mai mici când spunea: „Aşa că mi-am zis că mai bine să-l ţin lângă mine şi când o să mor să îl pună şi pe el în aceeaşi groapă cu mine. Vom învia împreună la Judecata de Apoi. Mână în mână”.

Milkman era uluit. Credea că tot ce ştia Pilate despre Biblie era că de-acolo se alegeau numele oamenilor, dar, spre stupoarea lui, ea citase din Scripturi. În afară de asta, se uitase atunci la Milkman, la Guitar şi la Macon de parcă nici n-ar fi ştiut exact cine erau. De fapt, când fusese întrebată dacă îi cunoaşte, spusese înadins: „Nu pe omul ăla de-aici”, privind spre fratele ei, „Dar parcă pe tipul ăsta l-am mai zărit prin cartier”. Şi arătase spre Guitar, care stătea ca o stană de piatră cu ochi de mort. Mai târziu, când Macon i-a dus pe toţi acasă cu maşina – Pilate şezând în faţă, Guitar şi el în spate – Guitar n-a scos niciun cuvânt. Clocotea de furie, de ziceai că-i ies aburi prin piele, făcând ca aerul fierbinte care intra în maşină pe geamul deschis să pară de-a dreptul răcoritor.

Şi din nou se produsese o transformare. Pilate era iarăşi înaltă. Cu creştetul capului acoperit de o

treanţă de mătase atingea aproape tavanul maşinii, la fel ca şi ei. Îi revenise şi vocea. Vorbea, dar doar cu Macon, fără ca ei, ceilalţi, să scoată vreun cuvânt. Pe un ton de conversaţie dezinvoltă, ca atunci când reiei o povestire acolo de unde ai fost întrerupt mai înainte, îi spunea fratelui ei cu totul altceva decât îi spusese poliţistului.

— Am rămas toată ziua şi noaptea acolo, înăuntru, iar când m-am uitat afară a doua zi dimineaţă tu dispăruseşi. Mi-era frică să te întâlnesc, dar nici urmă de tine pe nicăieri. Au trecut trei ani sau mai mult până să mă întorc acolo. Era iarnă. Zăpada se aşternuse peste tot şi de-abia dacă am mai găsit drumul. Am căutat-o întâi pe Circe, după care m-am dus să caut peştera. Foarte greu de ajuns acolo, iar eu eram tare slăbită şi prăpădită. Nămeţii astupau toate potecile. Dar tu ar fi trebuit să ştii că nu pentru săculeţii ăia m-am întors eu acolo. Nu m-au interesat când i-am văzut prima oară, aşa că nu-mi stătea mie mintea la ei nici trei ani mai târziu, când m-am întors acolo. M-am dus la peşteră fiindcă aşa mi-a spus tati. El a continuat să mi se tot arate de-atunci, când şi când. Îmi spunea ce să fac. Întâi mi-a zis doar să cânt, să cânt mereu. „Cântă”, mi-a şoptit el. „Cântă, cântă”. După aceea, imediat după ce s-a născut Reba, a apărut şi mi-a zis de-a dreptul: „Nu poţi să te-nalţi pur şi simplu, lăsând un trup în urmă”, aşa a spus. Viaţa unui om e preţioasă. Nu e voie să-ţi iei zborul, părăsind ce ai avut. Mi-am dat

seama atunci, imediat, la ce se referea, fiindcă el a fost exact acolo când noi am făcut-o. A vrut să spună că dacă iei viaţa cuiva înseamnă că ajungi s-o stăpâneşti. Înseamnă că eşti răspunzător pentru ea. Nu te poţi descotorosi de cineva omorându-l. Persoana aceea rămâne acolo şi acum îţi aparţine. De-aia a trebuit să mă întorc la peşteră. Şi chiar am reuşit. Am găsit peştera. Iar el era acolo. Probabil că îl târâseră nişte sălbăticiuni, fiindcă acum era chiar la intrarea în peşteră, lungit cu faţa în sus, aproape în şezut, exact pe lespedea pe care am dormit noi. L-am pus în sac, bucată cu bucată. Mai avea nişte zdrenţe pe el, dar oasele erau curate şi uscate. De-atunci l-am păstrat tot timpul. Tati mi-a zis să fac aşa, şi a avut dreptate, să ştii. Nu poţi lua viaţa cuiva şi apoi să pleci şi să-l abandonezi acolo. Viaţa e viaţă. Preţioasă. Iar morţii ucişi de tine sunt ai tăi. Rămân cu tine oricum, în mintea ta. Aşa că e mult mai bine, mult mai bine să ai oasele cu tine oriunde mergi. În felul ăsta îţi eliberezi mintea.

Lua-te-ar dracu’ cu mintea ta cu tot, gândi Milkman, lua-te-ar dracu’ odată! Reuşi să se tragă de la masă şi să se ridice. Trebuia să apuce să doarmă niţel, înainte de a se duce să-l caute pe Guitar.

Urcând scara împleticit, îşi aminti cât de drept era spatele lui Pilate când coborâse din Buick – nicidecum gârbovită sub greutatea sacului. Şi îşi mai aminti cât de urât se uitase Guitar la ea când se

îndepărtase de maşină. Când Macon îl lăsă şi pe el acasă, nu răspunse nimic şi nici nu întoarse capul când Milkman zisese „ne vedem mai târziu”.

Milkman se trezi la prânz. Cineva intrase în camera lui şi pusese un mic ventilator pe podea, lângă picioarele patului. Ascultă o vreme bâzâitul aparatului, după care se ridică şi se duse la baie ca să umple cada. Se băgă în apa călduţă, transpirând în continuare, şi rămase nemişcat; îi era prea cald şi se simţea prea obosit ca să se mai săpunească. Din când în când se mai uda cu apă pe faţă, înmuindu-şi barba nerasă de două zile. Se întreba dacă va fi în stare să se bărbierească fără să se taie. Cada era inconfortabilă, fiind prea scurtă pentru el ca să se poată întinde, deşi ţinea minte că fusese o vreme când putea să şi înoate în ea. Acum, îşi privea picioarele. Stângul părea la fel de lung ca şi dreptul. Plimbă privirea în sus, peste corp. Simţea şi acum locul în care poliţistul pusese mâna pe el – iar în locul acela carnea zvâcnea pe el ca muşchiul de pe coapsa calului când i se aşază o muscă pe piele. Şi mai simţea ceva. Un fel de ruşine rămasă lipită pe corp. Ruşinea de a fi fost pus să stea cu picioarele desfăcute, de a fi fost pipăit şi de a i se fi pus cătuşe. Ruşinea de a fi furat un schelet ca un puştan care se ţine de feste în noaptea de Halloween, nu ca un bărbat matur care ar da o spargere. Ruşinea de a fi fost nevoie să vină taică-său şi mătuşă-sa ca să-l scoată de-acolo. Pe urmă,

tot ruşine fiindcă îl văzuse pe taică-său făcând frumos şi ploconindu-se în faţa poliţistului. Dar nimic nu se compara cu ruşinea pe care o simţise când o urmărise şi o ascultase pe Pilate. Ruşine în primul rând pentru că Pilate acceptase să se preteze de bunăvoie la jocul acela de dragul lui. Pentru el, care tocmai ieşise pe furiş din casa ei, furând ceea ce îşi închipuia că era „zestrea" ei, „moştenirea" ei. Nu mai conta că şi el crezuse că Pilate „furase" la rândul ei… De la cine? De la un mort? De la tatăl lui, care fura în fond şi el? Atunci, ca şi acum? Furase şi el, dar mai grav chiar, nu s-ar fi dat în lături – cel puţin aşa i se părea lui – să o lovească şi să o trântească la pământ dacă ar fi văzut-o intrând în cameră în timp ce el fura sacul. Să lovească şi să trântească la pământ o negresă bătrână de la care mâncase prima oară cel mai bine fiert ou din lume, care îi arătase cât e de albastru cerul, la fel ca fundele maică-sii, astfel încât de-atunci înainte când se uita la cer nu i se mai părea că e departe şi de neatins, ci ceva intim, familiar, ca o odaie în care locuia, ca un loc unde se simţea acasă. Negresa asta bătrână îi spusese lui poveşti, îi cântase cântece, îi dăduse să mănânce banane şi pâine, iar în prima zi friguroasă a anului, supă fierbinte. Iar dacă mama lui avea dreptate, această negresă bătrână – de aproape şaptezeci de ani, dar cu o piele şi o agilitate de adolescentă – îl adusese pe lume când numai un miracol ar mai fi putut-o

face. Şi această femeie pe care el ar fi fost în stare să o lovească până la nesimţire intrase târşind picioarele în secţia de poliţie şi îşi făcuse numărul în faţa copoilor – scălâmbăindu-se ca să-i distreze, ca să le stârnească mila, furia, batjocura, uimirea, josnicia, toanele, plictisul, puterea –, orice numai să-i fie bine lui.

Milkman mişcă din picioare în apă. Se gândi din nou cum se uitase Guitar la Pilate – la ura sticloasă din ochii lui. N-avea dreptul să o privească aşa. Brusc, Milkman ştiu răspunsul la întrebarea pe care nu se încumetase niciodată să i-o pună lui Guitar. Guitar era în stare să omoare, Guitar va omorî şi probabil omorâse deja oameni. Cele Şapte Zile reprezentau consecinţa acestei abilităţi, dar nu şi originea ei. Nu. N-avea niciun motiv să se uite aşa la ea, gândea Milkman şi, săltându-se în şezut, se săpuni grăbit.

Arşiţa de septembrie îl izbi în faţă de cum ieşi afară, anihilând complet efectele plăcute ale băii. Macon plecase cu Buickul – din cauza vârstei, nu prea se mai deplasa altfel –, aşa că Milkman se duse pe jos la Guitar. Când dădu colţul, observă parcat în faţa imobilului un Oldsmobile gri care i se părea cunoscut; luneta era crăpată. Înăuntru erau câţiva bărbaţi, iar încă doi stăteau afară: Guitar şi Railroad Tommy. Milkman încetini paşii. Tommy vorbea, iar Guitar aproba dând din cap. Apoi, cei doi bărbaţi îşi

dădură mâna cu un gest pe care Milkman nu-l mai văzuse niciodată: întâi, Tommy ţinu mâna lui Guitar între palmele lui, apoi Guitar făcu la fel, ţinând mâna lui Tommy între mâinile lui. Tommy se sui în automobil, iar Guitar ţâşni pe după casă spre scările care duceau la camera lui. Oldsmobilul – Milkman aprecie că era un model din 1953 sau 1954 – făcu o întoarcere completă în stradă şi se îndreptă spre el. Când îl depăşiră, toţi pasagerii priveau fix în faţă. Porter era la volan, cu Empire State în mijloc şi Railroad Tommy în cealaltă parte, iar pe bancheta din spate erau Hospital Tommy şi un bărbat pe nume Nero. Pe celălalt tip, Milkman nu-l cunoştea.

Ăştia sunt probabil *ei,* gândi el. Inima îi bătea frenetic. Şase bărbaţi, unul dintre ei Porter, şi Guitar. Ăştia sunt Zilele. Şi maşina aia. Era exact maşina din care Corinthians cobora uneori înainte de a ajunge acasă. Iniţial, Milkman presupusese că sora lui mai apela la câte cineva să o aducă acasă cu maşina de la serviciu. Ulterior, cum soră-sa nu pomenise niciodată nimic despre această maşină şi, cum în ultima vreme părea mai tăcută şi parcă se mai se rotunjise, Milkman conchisese că probabil Corinthians se vedea cu un tip pe furiş. I se păru nostim, drăguţ şi uşor trist. Dar acum ştia că persoana cu care se întâlnea ea se afla în maşina aceea şi făcea parte din grupul celor Şapte Zile. Muiere proastă, gândi el. Cu cine s-a găsit să umble! Ce toantă, ce toantă, Doamne!

Nu mai avea chef să se vadă cu Guitar acum. Mai bine lăsa pe mai târziu.

Oamenii se purtau mult mai frumos, erau mai politicoşi, mai înţelegători când Milkman se îmbăta. Alcoolul nu îl schimba pe el deloc, dar avea un impact colosal asupra persoanelor cu care se întâlnea când era sub influenţa băuturii. Oamenii arătau atunci mai bine, vorbeau aproape numai în şoaptă, iar când îl atingeau, chiar şi dacă îl dădeau afară de la vreo petrecere fiindcă se pişase în chiuveta de la bucătărie, sau când îl buzunăreau când mai aţipea pe bancă în staţia de autobuz, aveau gesturi blânde, afectuoase.

Rămase în starea aceasta, oscilând între ameţeală şi încremenire, timp de două zile şi o noapte, şi ar mai fi rămas poate cel puţin încă o zi dacă nu l-ar fi dezmeticit conversaţia cu Magdalene zisă Lena, căreia nu-i mai spusese patru propoziţii la rând de când era în clasa a noua.

Lena îl aştepta sus, în capul scărilor, când el se întorcea într-o dimineaţă, devreme. Cu un capot de mătase artificială şi fără ochelari, părea cumva ireală, dar totuşi blajină ca bărbatul care îl buzunărise cu puţin timp în urmă.

— Vino aici. Vreau să-ţi arăt ceva. Poţi să vii un minut? şopti ea.

— Nu suferă amânare?

Se purta şi el frumos, ba chiar era mândru de

tonul lui civilizat, ţinând seama de gradul de oboseală în care era.

— Nu, zise ea. Nu. Trebuie să vezi acum. Azi. Doar să te uiţi.

— Lena, zău, sunt frânt de oboseală… încercă el s-o convingă să renunţe.

— Nu durează mai mult de un minut. E important.

Oftă, dar intră după ea în dormitor. Lena se duse la fereastră şi arătă:

— Uită-te acolo jos.

Cu mişcări lente, care lui i se păreau şi elegante, Milkman se duse la geam, trase perdeaua şi se uită în direcţia în care arăta degetul ei. Nu văzu decât pajiştea de lângă casă. Nu mişca nimic acolo, dar din cauza luminii tulburi a zorilor se gândi că poate nu observase el bine.

— Ce?

— Arţarul ăla mic. Uite, acolo.

Şi arătă spre un arţar plăpând, înalt cam de un metru.

— Frunzele ar trebui să se înroşească acum. E aproape sfârşitul lui septembrie. Dar nu – frunzele alea se usucă şi cad tot verzi, neschimbate.

Milkman se întoarse spre ea şi zâmbi.

— Ziceai că e ceva important, spuse el.

Nu era supărat, nici măcar iritat; şi îi plăcea că era atât de calm.

— E important. Foarte important, repetă ea încetişor, privind fix spre copăcel.

— Spune-mi atunci şi mie de ce. Trebuie să plec la serviciu, aşa că mă grăbesc.

— Ştiu, dar poţi să-mi acorzi şi mie un minut măcar, nu?

— Da, dar nu ca să ne zgâim la o plantă moartă.

— Nu e moartă încă. Dar va fi curând. Frunzele nu şi-au schimbat culoarea anul ăsta.

— Lena, ai băut ceva?

— Nu îţi bate joc de mine, zise ea pe un ton ceva mai tăios.

— Dar e-adevărat, nu? Aşa-i că ai băut?

— Nici nu eşti atent la ce spun.

— Ba da. Stau aici şi ascult cum îmi dai ştirea zilei – o buruiană e pe moarte.

— Nu mai ţii minte, aşa-i?

— Ce să ţin minte?

— Că ai făcut pipi pe el.

— Ce-am făcut?!

— Ai făcut pipi pe el.

— Lena, ce-ar fi să discutăm despre asta mai târziu…

— Şi pe mine.

— Ăăă… Lena, am făcut şi eu diverse la viaţa mea. De unele lucruri nu sunt prea mândru. Dar jur pe Dumnezeu că n-am făcut pipi pe tine niciodată.

— Era vară. În anul în care tati avea maşina aia, Packard. Am plecat la plimbare, iar tu ai zis că trebuie să mergi la closet. Mai ţii minte?

Milkman dădu din cap.

— Nu. Nu ţin minte asta.

— Te-am dus eu. Eram la ţară şi nu exista niciun closet. Aşa că m-au pus pe mine să merg cu tine, undeva mai încolo. A vrut mami să meargă, dar nu i-a dat voie tati. Şi nici el n-a vrut să meargă cu tine. Corinthians a strâmbat din nas şi a refuzat pe loc, aşa că m-au pus pe mine să te duc. Purtam pantofi cu toc şi eu. Eram doar o fetişcană, dar m-au obligat să mă duc cu tine. A trebuit să coborâm un pic la vale de pe marginea drumului. Era o văgăună destul de întunecoasă. Te-am descheiat la pantalonaşi şi m-am întors cu spatele, ca să nu-ţi fie ruşine de mine. Iarba era plină de violete şi de narcise sălbatice. Am cules nişte floricele şi am rupt două crenguţe dintr-un copac. Când am ajuns acasă, am înfipt floricelele şi crenguţele în pământ, exact acolo, preciză ea, mişcând din cap spre fereastră. Am făcut o gropiţă şi le-am băgat acolo. Ştii cât de mult mi-au plăcut florile întotdeauna. Eu am fost cea care a început să facă trandafiri artificiali. Nu mama. Nu Corinthians. Eu. Ce mult îmi plăcea să fac petale de trandafiri. Era ceva… liniştitor. De-aia şi pe ăia de la azil îi pun să împletească coşuri din răchită sau să facă preşuri. Fiindcă aşa stau cuminţi. Dacă n-ar avea mâinile ocupate cu împletitul, ar putea descoperi ce nu e în regulă şi… ar face ceva. Ceva cumplit. După ce ai făcut pipi pe mine, mi-a venit să te omor. Chiar am şi încercat o dată sau de două ori. Cu diverse mărunţişuri: lăsând

săpunul în cada ta de baie, chestii din astea. Dar nu s-a întâmplat niciodată să aluneci şi să-ţi frângi gâtul sau să cazi pe scări. Nu. Nimic, zise ea, râzând uşor. Dar pe urmă am văzut ceva. Florile pe care le înfipsesem eu în pământ, alea pe care ai făcut tu pipi – ei bine, au murit, bineînţeles, dar rămurelele nu. Crenguţele au trăit. Din ele a crescut arţarul ăsta. Nu eram nebună, prin urmare – mă refer la pipi, fiindcă arţarul a crescut. Dar acum moare, Macon.

Milkman se frecă în colţul ochiului cu inelarul. Îi era tare somn.

— Mda, a fost pişat, nu glumă, ce zici? Vrei să-i mai trag un jet?

Magdalene zisă Lena scoase o mână din buzunarul de la capot şi îl plesni peste gură. Milkman se crispă şi schiţă un gest incomplet spre ea. Ea îl ignoră şi spuse:

— Să nu-mi spui mie pe nume dacă nu voi călca peste tine. Am crezut că dacă arţarul ăla trăieşte, totul va fi în regulă. Dar uitasem că există tot feluri de moduri de a te pişa pe oameni.

— Lena, ia vezi! spuse Milkman, dezmeticit din beţie şi căznindu-se să vorbească fără să i se împleticească limba. Pot să-ţi găsesc o scuză dacă mă gândesc că ai tras la măsea, dar doar până la un punct. Ai grijă, însă, şi nu te mai atinge de mine. Ce-i porcăria asta cu pişatul pe oameni?

— Asta ai făcut cu noi toţi, toată viaţa.

— Eşti nebună. Când m-ai văzut tu pe mine uşurându-mă pe careva din casa asta? Când m-ai văzut tu pe mine, vreodată, spunând cuiva ce să facă sau dând ordine oamenilor? Nu mă dau la nimeni niciodată; trăiesc şi îi las şi pe alţii să trăiască, ştii prea bine.

— Da, ştiu că i-ai spus lui tati de Corinthians, că se vede cu un bărbat. În secret. Şi…

— Dar *trebuia* să-i spun. Mi-ar plăcea să-şi găsească pe cineva, dar pe bărbatul ăla îl *cunosc.* Ştiu… ştiu ce-i poate pielea. Şi nu cred că el…

Milkman se opri, incapabil să explice mai departe. Despre Zile, despre ceea ce bănuia el.

— Oh? exclamă ea sarcastic. Ai pe altcineva în vedere pentru ea?

— Nu.

— Nu? Dar tipul e din Southside; nu ţi se pare suficient de bun pentru ea? E suficient de bun pentru tine, dar nu şi pentru ea, corect?

— Lena…

— De unde ştii tu dacă cineva e suficient de bun pentru altcineva? Şi de când, mă rog, îţi pasă ţie dacă soră-ta, Corinthians, cade sau se ridică? Ai râs de noi toată viaţa. De Corinthians. De mama. De mine. Folosindu-te de noi, dându-ne ordine şi criticându-ne: cum îţi gătim mâncarea; cum îţi întreţinem casa. Dar acum, subit, te preocupă binele lui Corinthians şi vrei s-o desparţi de un bărbat care nu-ţi convine ţie. Cine te crezi de-ţi

permiţi să aprobi sau să dezaprobi pe cineva sau ceva? Am respirat aerul lumii timp de treisprezece ani înainte ca plămânii tăi să se fi format măcar. Corinthians, timp de doisprezece ani. Habar n-ai absolut nimic despre niciuna dintre noi. Noi facem trandafiri – asta-i tot ce ştii, ca acum să-ţi căşune că ştii ce-i mai bine pentru femeia care te-a şters de salivă pe bărbie când erai prea mic şi nu învăţaseşi nici măcar să scuipi. Copilăria noastră s-a irosit de pomană pentru binele tău. Când tu dormeai, noi eram cuminţi; când ţie ţi-era foame, noi îţi pregăteam de mâncare; când tu voiai să te joci, noi ne jucam cu tine; iar când te-ai făcut destul de mare încât să poţi face diferenţa între o femeie şi un Ford cu claxon pe două tonuri, totul în casa asta s-a oprit pentru tine. N-ai ajuns nici în ziua de azi să-ţi speli lenjeria de corp, să-ţi faci patul, să cureţi dâra de pe cada în care ai făcut baie sau să muţi mai încolo un fir de praf din murdăria pe care ai adunat-o. Şi nici până în ziua de azi nu ne-ai întrebat vreodată, pe niciuna dintre noi, dacă suntem obosite sau triste, sau dacă n-am vrea o cană de cafea. Niciodată n-ai ridicat ceva mai greu decât propriile-ţi picioare, şi nici n-ai rezolvat vreo problemă mai complicată decât exerciţiile de aritmetică din clasa a patra. De unde îţi arogi atunci *dreptul* de a judeca viaţa noastră?

— Lena, potoleşte-te. Nu vreau să mai aud nimic.

— O să-ţi spun eu de unde. De la maţul ăla de

porc care îţi atârnă între picioare. Păi să-ţi spun eu câte ceva, frăţioare: îţi va trebui mai mult decât atât. Nu ştiu de unde o să faci rost sau de la cine, dar ţine minte ce-ţi spun eu, îţi va trebui mai mult decât atât. I-a interzis să mai iasă din casă, a pus-o să-şi dea demisia de la slujbă, l-a evacuat pe el din casă, i-a pus poprire pe leafă, şi toate astea din cauza ta. Eşti exact ca el. Exact. Eu n-am fost la colegiu din cauza lui. Fiindcă mi-era frică de ceea ce i-ar fi putut face mamei. Îţi închipui că dacă l-ai pocnit odată noi, am crezut că o aperi? Că îi iei apărarea? Minciuni. N-ai făcut decât să preiei ştafeta, demonstrându-ne nouă că de-atunci înainte tu ai dreptul să-i spui ei şi nouă, tuturor, ce să facem.

Lena se opri brusc. Milkman îi auzea respiraţia. Când ridică privirea din nou spre el, avea altă voce: tonul metalic, tăios dispăruse, înlocuit de vioiciune melodioasă.

— Când eram noi mici, înainte să te naşti tu, el ne-a dus o dată la patinoar. Ne-a plimbat până acolo cu Hudsonul lui. Eram gătite frumos şi stăteam acolo, în faţa atâtor negri năduşiţi, mâncând îngheţată la cornet, aplecate în faţă ca să nu ne pătăm pe rochiţe. Mai erau şi alţi copii acolo. Desculţi, goi până la brâu, jegoşi. Dar noi ne ţineam deoparte, lângă maşină, cu ciorapii noştri lungi şi albi, cu fundiţele noastre, cu mănuşile noastre. Şi când el vorbea cu oamenii, se tot uita spre noi, spre

noi şi spre maşină. Maşina şi noi. Pricepi, ne-a dus acolo ca să ne arate lumii, să ne invidieze pe noi, pe el. Pe urmă, unul dintre băieţii ăia a venit la noi şi a pus mâna pe părul lui Corinthians. Ea i-a oferit îngheţata ei, dar, deodată, fulgerător, *el* s-a repezit spre noi. I-a dat peste mână lui Corinthians de i-a căzut îngheţata pe jos şi ne-a împins pe amândouă în maşină. Întâi ne-a expus, pe urmă ne-a împuns. Toată viaţa noastră a fost la fel: întâi se făcea cu noi, fecioarele din Babilon, iar apoi ne umilea ca pe târfele din Babilon. Acum a făcut l-a fel, i-a dat peste mână lui Corinthians şi a oprit-o să ofere îngheţata cui vrea ea. Iar de data asta vina e a ta, spuse plângând Magdalene zisă Lena. Vina e a ta. Eşti un om posac, jalnic, prost, egoist şi rău. Sper ca maţul ăla de porc să-ţi fie de folos şi să fii în stare să ai grijă de el, fiindcă nici că mai ai altceva pe lumea asta în afară de el. Însă vreau să te avertizez.

Îşi scoase ochelarii din buzunar şi şi-i puse pe nas. În spatele lentilelor, ochii ei îşi dublară dimensiunea, părând foarte palizi şi reci.

— Eu nu mai fac trandafiri, iar tu n-ai să te mai pişi niciodată pe casa asta.

Milkman nu spuse nimic.

— Şi-acum, şopti ea, ieşi afară din camera mea. Milkman se întoarse şi traversă încăperea. Bun sfat, gândi el. De ce să nu-l urmeze? închise uşa.

Partea a II-a

10

Ţipând Hänsel şi Gretl erau în pădure şi au văzut căsuţa din luminiş în faţa lor, e posibil să li se fi zbârlit perişorii pe ceafă. Probabil că li se înmuiaseră şi genunchii, dar foamea cumplită le dăduse ghes înainte. Nu era nimeni acolo ca să-i prevină sau să-i oprească; părinţii lor, umili şi îndureraţi, se aflau departe. Aşa că Hänsel şi Gretl au alergat cât au putut de repede spre casa unde locuia o femeie mai bătrână decât moartea şi n-au ţinut seama că li se zburliseră perişorii pe ceafa, nici că genunchii li se înmuiaseră. Şi pe un om

matur îl poate revigora foamea şi orice slăbiciune în genunchi sau bătăi neregulate ale inimii pot dispărea dacă el crede că îşi va astâmpăra foamea. Mai ales dacă obiectul poftei lui nemărginite nu e turta dulce, nici bomboana moale, ci aurul.

Milkman se strecură printre arbuştii negri şi se îndreptă direct spre casa mare şi dărăpănată. Ştia că o bătrână locuise acolo cândva, dar acum nu mai zărea niciun semn de viaţă. Nu îl interesa universul vegetal din jur care trăia acolo în straturi suprapuse de iederă, atât de dese încât i-ar fi putut intra mâna până la cot între ele. Viaţa verde a naturii care se târa, se agăţa, se căţăra, fără să închidă vreodată ochii. Viaţa care se strecura prin frunzişuri, care gonea cu nenumărate picioare, viaţa atât de liniştită încât nici nu se mai deosebea de tulpinile de iederă pe care se întindea. Naştere, viaţă şi moarte – toate se petreceau pe faţa ascunsă a unei frunze. Din locul în care stătea el, casa arăta de parcă ar fi fost devorată de o boală galopantă care lăsase în urmă răni negre şi zemoase.

La vreun kilometru în spatele lui era asfaltul, când şi când se auzeau zgomotele liniştitoare ale câte unui automobil – unul dintre ele fiind maşina reverendului Cooper, condusă de nepotul acestuia de treisprezece ani.

La amiază, îi spusese Milkman. Vino înapoi la amiază. Ar fi putut la fel de bine să spună „peste douăzeci de minute”, iar acum, când era singur,

asaltat de ceea ce orăşenii numesc linişte ţiuitoare, îi părea rău că nu spusese „cinci minute”. Dar, chiar şi dacă băiatul nu ar fi avut alte treburi, tot ar fi fost o prostie să-i ceară să-l aducă până la vreo douăzeci de kilometri în afara localităţii Danville, invocând că are „treabă”, iar el să nu stea acolo decât un minut. Un minut fierbinte.

Mai bine nu născocea niciodată povestea asta complicată, ca să ascundă faptul că venise în căutarea peşterii; exista riscul să i se pună şi întrebări. În afară de asta, minciunile trebuie să fie simple ca adevărul. Detaliile prea numeroase sunt un exces. Dar el se simţea aşa de obosit după lunga călătorie cu autobuzul de la Pittsburgh, imediat după confortabilul zbor cu avionul, încât se temea că nu va fi suficient de convingător.

Drumul cu avionul îi ridicase moralul, încurajându-i iluzia şi senzaţia de invulnerabilitate. Sus deasupra norilor, greu şi totuşi uşor, captiv în neclintirea vitezei („de croazieră”, zicea pilotul), şezând în metalul acela elaborat devenit pasăre strălucitoare, nu era posibil să creadă că făcuse vreodată vreo greşeală sau că ar putea să o facă pe viitor. Doar un singur gând nu-i dădea pace – că nu era şi Guitar acolo. Ce mult i-ar fi plăcut lui – priveliştea, mâncarea, însoţitoarele de bord. Dar Milkman voia să facă asta pe cont propriu, fără contribuţia nimănui. De data asta voia să fie singur. În aer, departe de viaţa reală, se simţea liber, dar

pe pământ, când vorbise cu Guitar exact înainte de a pleca, aripile coşmarurilor tuturor celorlalţi oameni l-au lovit peste faţă şi l-au constrâns. Furia Lenei, părul lui Corinthians despletit şi nepieptănat, buzele ei moi şi răsfrânte, supravegherea reţinută exercitată de Ruth, lăcomia nesătulă a tatălui său, ochii lui Hagar adânciţi în orbite – Milkman nu credea că merita să i se arate toate astea, dar ştia că se săturase şi mai ştia că trebuia să plece repede de-acolo. Îi vorbise lui Guitar de această decizie înainte de a-i spune tatălui lui.

— Taică-meu crede că marfa e tot în peşteră.

— Se poate, zise Guitar, sorbind din ceai.

— Oricum, merită verificat. Cel puţin aşa ne vom lămuri o dată pentru totdeauna.

— Perfect de acord cu tine.

— Aşa că mă duc să văd.

— Singur?

Milkman oftă.

— Da, da. Singur. Simt nevoia să ies de-aici. Chiar trebuie să plec departe, undeva.

Guitar pusese ceaşca jos şi îşi dusese la gură mâinile împreunate.

— Nu crezi că ar fi mai uşor în doi? Noi doi? Dacă ţi se întâmplă ceva?

— S-ar putea să fie mai uşor, dar s-ar putea şi să pară mai dubios ca doi bărbaţi să bântuie aşa prin pădure. Dacă o să găsesc aurul, mă târăsc cu el înapoi şi tot facem împărţeala aşa cum am stabilit.

Dacă nu, în fine, tot o să vin înapoi.

— Când pleci?

— Mâine dimineață.

— Taică-tău ce zice că pleci singur?

— Nu i-am spus încă. Deocamdată, numai tu ai aflat.

Milkman se ridică şi se duse la fereastra care dădea spre mica verandă de la camera lui Guitar.

— Ce rahat.

Guitar îl urmărea cu atenţie.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el. De ce eşti aşa de abătut? Nu te porţi ca un om care pleacă să găsească o comoară.

Milkman se întoarse şi se aşeză pe pervaz.

— Sper să fie o comoară şi să nu fi dispărut luată de altul. Fiindcă am mare nevoie de ea.

— Cine n-are?

— Nu aşa de mult ca mine.

— S-ar zice că de data asta chiar ai mâncărici să pleci. Mai mult decât înainte.

— Mda, aşa-i. Oricum, totul e mai rău decât înainte, sau poate doar la fel, nu ştiu. Ştiu doar că vreau să-mi trăiesc viaţa, să fiu pe picioarele mele. Nu mai vreau să fiu băiat de prăvălie la taică-meu. Or, atâta vreme cât rămân aici, asta voi fi, e clar. Doar dacă n-o să am şi eu banii mei. Vreau să plec din casa aia şi nu vreau să rămân dator nimănui cu ceva atunci când o voi face. Ai mei au ajuns să mă scoată din minţi. Tata vrea să fiu ca el şi s-o urăsc

pe mama. Mama vrea să gândesc ca ea şi să-l urăsc pe tata. Corinthians nu mai vrea să vorbească cu mine; Lena vrea să plec. Iar Hagar vrea să mă lege de patul ei sau, dacă nu, mai bine să mor. Toţi vor ceva de la mine, înţelegi ce vreau să spun? Ceva ce ei cred că nu pot obţine din altă parte. Ceva ce ei cred că eu am. Nu ştiu ce poate fi acest ceva – adică nu ştiu ce vor ei de la mine, de fapt.

Guitar îşi întinse picioarele.

— Vor viaţa ta, omule.

— Viaţa mea?

— Ce altceva?

— Nu. Hagar vrea viaţa mea. Ai mei… ei vor…

— Nu în sensul ăsta. N-am vrut să zic că ar vrea să te ştie mort, vor viaţa ta viu.

— Nu-nţeleg ce spui, să ştii, zise Milkman.

— Uite. Este exact situaţia în care suntem noi. Toţi vor viaţa unui negru. Toţi. Albii vor să ne vadă morţi sau să ne închidă gura – ceea ce tot mort înseamnă. Femeile albe, la fel. Ne vor, mă înţelegi, chestii de-astea cu „valori universale”, umanitate, fără „discriminare rasială”. Adică ne vor cu botul pe labe, doar în pat. Le place un strop de culoare pe aşternut. Dar în afara patului vor să fim persoane individuale, fiecare pentru sine. Tu le zici „Dar l-au linşat pe tata”, iar ele zic „Sigur, însă tu eşti mai bun decât criminalii lui, aşa că nu te mai gândi, uită”. Iar negresele, astea te vor cu totul. Dragoste, aşa numesc ele asta, şi înţelegere. „De ce nu mă

poţi *înţelege*?” De fapt, ce vor ele să zică e „Să nu iubeşti nimic altceva pe lumea asta în afară de mine”. Le-auzi spunând „Fii responsabil”, când de fapt vor să zică „Nu te du nicăieri fără mine”. Vrei să urci pe Everest, ai să vezi că îţi înnoadă frânghiile de n-ai cum să mai pleci. Le spui că vrei să te scufunzi pe fundul oceanului – aşa, doar ca să vezi cum e –, aiurea, îţi dispare tubul de oxigen şi nu te mai poţi duce. Sau nici nu-i nevoie măcar să încerci ceva aşa de amplu. Cumpără-ţi un n-ai şi zi că vrei să cânţi la el. Degeaba. Nu le interesează, chiar dacă declară că le place cum cânţi. Nu le interesează fiindcă vor să-ţi soarbă toată suflarea care ţi-a mai rămas de la cântatul la nai, toată suflarea cu care ai putea să le spui lor cât de mult le iubeşti. Vor să fie centrul atenţiei pentru tine. Cum îţi asumi un risc, îţi zic că le minţi. Că nu le iubeşti de-adevăratelea. Astea nu te lasă nici măcar să-ţi rişti viaţa, viaţa *ta proprie* – decât doar pentru ele, da. Nu poţi nici măcar să mori decât tot pentru ele. Păi la ce mai serveşte viaţa unui bărbat pe lumea asta dacă nici măcar să moară pentru ce vrea el nu poate?

— Nimeni nu-şi poate alege pentru ce să moară.

— Ba da, poate. Iar dacă nu poate, la dracu’, măcar să încerce atunci!

— Eşti plin de amărăciune. Dacă asta e ce simţi, la ce te mai chinuieşti să-ţi faci numărul, să păstrezi proporţia aia despre care tot vorbeşti? De fiecare

dată când te întreb de ce faci asta, tu îmi vorbeşti de iubire. Iubirea pentru negri. Acum zici…

— Dar e chiar *iubire.* Ce altceva să fie dacă nu iubire? De ce să nu pot iubi ceea ce critic?

— Da, dar în afară de culoarea pielii, eu nu văd diferenţa dintre ceea ce vor femeile albe de la noi şi ceea ce vor femeile de culoare. Prin urmare, dacă o femeie de culoare este violată şi ucisă, de ce Zilele să violeze şi să ucidă o femeie albă? De ce să-ţi mai pese atât de femeia de culoare, în fond?

Guitar înclină capul spre umăr şi se uită pieziş la Milkman. Îi fremătau uşor nările.

— Fiindcă e *a mea.*

— Da, sigur, făcu Milkman, nesinchisindu-se să-şi ascundă stupoarea din glas. Prin urmare, toţi vor să ne omoare, cu excepţia negrilor, da?

— Da, corect.

— Atunci de ce taică-meu – care este foarte negru – a încercat să mă omoare dinainte să mă nasc?

— Poate credea că eşti fetiţă; nu ştiu. Dar nu-i nevoie să-ţi spun că taică-tău e un negru foarte ciudat. Distruge tot binele pentru care ne străduim noi, iar noi nu putem face nimic. Se poartă ca un alb, gândeşte ca un alb. De fapt, chiar mă bucur că ai adus vorba despre el. Poate eşti în stare să-mi explici şi mie cum, după ce a pierdut tot, tatăl lui a muncit pentru nişte păcătoşi de albi, după ce a văzut cum aceiaşi porci de albi l-au împuşcat sub ochii lui, mai e în stare şi acum să se ploconească în

faţa lor? De ce îi iubeşte aşa de mult? Şi Pilate, nici ea nu-i mai brează. A văzut şi ea totul, dar degeaba; întâi se duce înapoi ca să ia oasele albului păcătos, în peştera aia, ca un fel de pedeapsă pe care şi-o aplică singură, ca pe urmă să mai lase naibii acolo tot aurul aceluiaşi păcătos de alb! Spune-mi mie acum dacă asta nu se cheamă sclavie de bunăvoie sau nu?! Se complace în situaţia asta.

— Uite ce e, Guitar. În primul rând, lui taică-meu nu-i pasă nici cât negru sub unghie dacă un alb trăieşte sau o mierleşte pe loc. El nu vrea decât să aibă ce au albii. Iar Pilate e oleacă ţicnită, dar tot ea a vrut să ne scoată de-acolo şi a reuşit. Dacă n-ar fi fost isteaţă, şi-acum ne-ar mai îngheţa nouă fundurile acolo, la pârnaie.

— Fundul meu, nu al tău. Pe tine a vrut să te scoată, nu pe mine.

— Haide, mă. Asta nu-i drept.

— Ba nu. Am renunţat de mult să mai cred că ceva e drept, să ştii.

— Dar ce-ai cu Pilate, totuşi? De ce să zici aşa de ea? Ştia perfect ce făcusem noi, dar tot a venit să ne scoată de-acolo. S-a înjosit pentru noi, s-a maimuţărit, s-a ploconit. Ai văzut ce faţă avea? Ai mai văzut tu vreodată aşa ceva?

— Da, o dată. Doar o dată, spuse Guitar.

Şi îşi aminti iar de zâmbetul mamei sale când albul acela îi dăduse patru bancnote de câte zece dolari. În ochii ei se reflecta ceva mai mult decât

recunoştinţă. Nu dragoste, dar o disponibilitate pentru dragoste. Soţul ei era rupt în două şi răsfrânt pe spate. Guitar auzise de la muncitori cum cele două jumătăţi, fără nici măcar să fie potrivite împreună unde s-ar fi îmbinat la loc, fuseseră aşezate cu tăietura în jos şi cu pielea întreagă în sus în acelaşi sicriu. Două jumătăţi faţă în faţă. Un ochi privind adânc în perechea lui. Nara inhalând răsuflarea expirată de cealaltă nară. Obrazul drept în faţa celui stâng. Cotul drept încrucişat peste cotul stâng. Iar el, Guitar, îşi făcuse griji, copil fiind, că atunci când tatăl lui se va trezi în ziua Judecăţii de Apoi, primul lucru pe care îl va vedea nu va fi slava sau măreţia Domnului – nici măcar curcubeul. Primul lucru pe care îl va vedea atunci va fi celălalt ochi al lui, propriul lui ochi.

Chiar şi aşa, însă, mama lui zâmbise şi se arătase dispusă să îl iubească pe omul care îl divizase pe tatăl lui Guitar în două pentru totdeauna. Nu de la bunătăţile de la nevasta maistrului i se făcuse lui greaţă. Asta s-a întâmplat mai târziu. Nu, lui Guitar i s-a făcut rău când, în loc de asigurarea pe viaţă, patronul joagărului i-a dat mamei lui patruzeci de dolari „ca să depăşiţi momentul, tu şi copiii”, iar ea i-a luat şi le-a cumpărat la fiecare câte o acadea mare cu mentă chiar în ziua înmormântării. Cele două surori ale lui Guitar şi frăţiorul lui au supt încântaţi din bomboana albă ca osul din care ieşea un băţ roşu ca sângele, dar el n-a putut. A ţinut-o în

mână până i s-a lipit de palmă. Toată ziua a ţinut-o în palmă. La cimitir, la pomana de după înmormântare, toată noaptea de după, când n-a putut închide un ochi. Ceilalţi îl luau în zeflemea, zicând că e cărpănos, numai că el nu era în stare s-o mănânce, dar nici s-o arunce, până când într-un târziu, la buda din curte, i-a dat drumul să cadă în gaura împuţită de dedesubt.

— O dată, spuse el. Doar o dată.

Şi simţi iarăşi vechea greaţă.

— Manipularea există. Marea manipulare. Nu vă lăsaţi păcăliţi de unii de-alde Kennedy. Şi află de la mine un adevăr: sper ca taică-tău să aibă dreptate când zice ce e în peştera aia. De asemenea, sper să nu te răzgândeşti şi să nu mai vrei să aduci aici ce-ai să găseşti acolo.

— Ce vrea să-nsemne asta, mă rog?

— Înseamnă că sunt nervos. Efectiv nervos. Am nevoie de bişţari.

— Dacă eşti la ananghie, pot să-ţi…

— Nu *eu. Noi.* Avem treabă, omule. Şi chiar de curând – adăugă Guitar, mijind ochii la Milkman chiar de curând unul dintre noi a rămas pe drumuri, dat afară din casă din cauza cuiva pe care nu-i nevoie să-l mai numesc. Şi i s-a pus poprire pe leafa fiindcă acelaşi personaj a zis că nu şi-a plătit chiria de două luni. Îi trebuie personajului respectiv banii de pe chiria omului cum îi trebuie unui peşte din apă un rucsac în spinare. Acum trebuie să-i purtăm

de grijă acestui om, să-i găsim un loc unde să trăiască şi el, să achităm aşa-zisele restanţe la chirie şi…

— Asta a fost din vina mea. Lasă-mă să-ţi povestesc cum s-a întâmplat…

— Ba nu. Nu-mi povesti nimic. Nu eşti proprietarul şi nu tu l-ai dat afară din casă. I-ai oferit poate arma, dar nu tu ai apăsat pe trăgaci. Eu nu te învinuiesc pe tine.

— De ce nu? Vorbeşti despre tatăl meu, tatăl surorii mele, şi ai vorbi şi tu despre sora mea dacă te-aş lăsa. Cum de mai ai încredere în mine?

— Nu fi copil. Sper să nu trebuiască niciodată să-mi pun singur aceeaşi întrebare.

Trista conversaţie s-a terminat cu bine. Nu fusese furie cu adevărat, şi nici nu s-a spus nimic irevocabil. Când Milkman a plecat, Guitar a deschis palma ca de obicei, iar Milkman şi-a pus palma deasupra. Poate erau obosiţi amândoi, dar atingerea palmelor lor a fost un pic cam anemică.

La aeroportul din Pittsburgh descoperi că Danville se află la 380 de kilometri spre nord-est, singurul acces cu transport public fiind prin autobuzele Greyhound. Fără tragere de inimă, regretând că trebuia să renunţe la eleganţa de care avusese parte în timpul zborului, luă un taxi de la aeroport până în staţia de autobuz şi se resemnă la gândul că avea de aşteptat două ceasuri până la

plecarea cursei Greyhound. Când se îmbarcă în autobuz, inactivitatea, revistele cu poze pe care le citise, incursiunile pe străzile din apropierea staţiei îl istoviseră deja. Adormi după un sfert de oră de când ieşiseră din Pittsburgh. Când se trezi, era după-amiaza târziu; mai aveau doar o oră până la Danville. Tatăl lui se arătase fascinat de frumuseţea acestui colţ de ţară, însă Milkman vedea doar un peisaj verde, în plină vară indiană, cu o temperatură exterioară ceva mai răcoroasă decât în oraşul lui, deşi zona era mult mai la sud. E mai rece din cauza munţilor, probabil, gândi el. Timp de câteva minute încercă să se bucure de priveliştile care se perindau prin dreptul ferestrei, dar pe urmă, ca orice orăşean, începu să se plictisească de repetitivitatea naturii. Unele locuri erau pline de copaci, altele nu aveau niciun pom; unele câmpuri erau verzi, altele nu, iar dealurile din depărtare erau ca orice dealuri văzute de departe. Pe urmă se uită la indicatoarele cu numele localităţilor situate în împrejurimi – înainte, pe şosea, la est sau la nord-est. Pentru orice exista o denumire – răspântii de drum, departamente, treceri peste calea ferată, poduri, gări, tunele, munţi, râuri, pârâuri, şesuri, rezervaţii şi puncte de observaţie. Fiecare individ trebuia să-şi vadă de treaba lui, gândi el, fiindcă era imposibil ca o persoană interesată de Dudberry Point să nu ştie deja unde se află acest reper.

Avea, în valiză, două sticle de Cutty Sark, două

cămăşi şi ceva rufărie de corp. Valiza asta mare, gândi el, va fi plină abia la întoarcere. Îi părea rău acum că o lăsase la compartimentul de bagaje al autobuzului, fiindcă simţea nevoia să bea ceva. După ceasul de la mână, un Longines de aur de la mama lui, mai rămânea de aşteptat încă douăzeci de minute până la următoarea oprire. Se rezemă cu ceafa de tetiera scaunului şi încercă să adoarmă. Privise prea fix la tot acel peisaj monoton şi acum îl usturau ochii.

În Danville află uluit că depoul autobuzelor era de fapt un local pe şoseaua 11, unde puteai cumpăra de la bilete de autobuz, hamburgeri, cafea, brânză, biscuiţi, până la ţigări, bomboane şi gustări reci. Nu găseai, în schimb, dulăpioare pentru bagajul de mână, nici cameră pentru valizele mare, nici taxi sau, cum constată el, nici măcar o toaletă pentru bărbaţi.

Se simţi brusc ridicol. Ce-ar trebui să facă acum? Să pună valiza jos şi să-l întrebe pe vânzător: Unde e peştera de lângă ferma în care a locuit tata acum cincizeci şi opt de ani? Nu cunoştea pe nimeni, nu ştia niciun nume, în afară de prenumele unei bătrâne care era moartă acum. Şi, decât să atragă şi mai mult atenţia în acest târg provincial, unde şi-aşa făcea notă discordantă cu costumul lui bej elegant, cămaşa bleu cu năsturei la guler, cravata neagră subţire, cum era la modă, şi pantofii de marcă, îl întrebă pe vânzător dacă putea să-şi lase

bagajul acolo. Omul contemplă valiza, cântărind în minte rugămintea străinului.

— Plătesc, zise Milkman.

— Las-o aici. În spate, la lăzile cu suc, zise omul. Când vii s-o iei?

— Diseară, spuse Milkman.

— Bine. O găseşti acolo.

Milkman plecă de la localul-staţie de autobuz cu o borsetă în care avea trusa de bărbierit şi porni pe străzile localităţii Danville, Pennsylvania. Mai văzuse, desigur, astfel de orăşele, în Michigan, dar acolo nu avusese nicio treabă, doar să pună benzină. Cele trei magazine de pe stradă se pregăteau să închidă. Era cinci şi un sfert şi vreo zece inşi, cel mult, mergeau pe trotuar. Printre ei şi un negru. Un bărbat înalt, în vârstă, cu o şapcă maro şi un guler demodat. Milkman se ţinu după el un timp, ca apoi să-l prindă din urmă şi să-l întrebe:

— N-ai putea cumva să mă ajuţi? zise el zâmbind.

Omul se întoarse spre el, dar nu-i răspunse. Milkman se gândi că poate îl jignise abordându-l aşa. În cele din urmă, negrul încuviinţă din cap şi zise:

— Ba da, încerc, acceptă el cu un accent ca şi al albului de la local.

— O caut pe… Circe. O doamnă pe nume Circe. În fine, nu neapărat pe ea, ci casa ei. Ştii cumva unde a locuit? Nu sunt de prin partea locului. Am venit cu autobuzul. Am nişte treburi de rezolvat aici, o poliţă

de asigurare, şi trebuie să verific nişte proprietăţi din zonă.

Bărbatul îl asculta fără să dea semne că ar avea de gând să-l întrerupă, aşa că Milkman încheie cam stângaci:

— Mă poţi ajuta?

— Reverendul Cooper ar putea, zise omul.

— Şi unde îl găsesc? se interesă Milkman, vag derutat, fiindcă simţea că îi scăpase ceva.

— Stone Lane. Mergi înainte pe strada asta până la oficiul poştal. Ocoleşti oficiul poştal şi ajungi la Windsor. Următoarea stradă este Stone Lane. Acolo locuieşte.

— E şi vreo biserică prin apropiere? îl descusu Milkman, aşteptându-se ca un preot să locuiască, fireşte, lângă biserica unde slujea.

— Nu. Nu. Biserica nu are paroh. Reverendul Cooper locuieşte pe Stone Lane. O casă galbenă, parcă.

— Mulţam, spuse Milkman. Mulţam frumos.

— Cu plăcere, zise omul. Seară bună, adăugă el şi îşi văzu de drum.

Milkman reflectă dacă nu era mai bine să se ducă întâi să-şi ia valiza, renunţă la idee şi urmă instrucţiunile primite. Un drapel american identifica oficiul poştal – o construcţie simplă, lângă o drogherie care servea şi drept birou Western Union. Făcu la stânga, la colţ, dar nu văzu nicio plăcuţă de stradă prin jur. Cum să găsească Windsor sau Stone

Lane dacă nu exista nicio plăcuţă cu numele străzilor? Înaintă pe o stradă cu case de locuit, intră apoi pe alta, şi încă pe alta, iar, tocmai când se pregătea să se întoarcă la drogherie şi să caute „A.M.E”. Sau „A.M.E. Zion” în cartea de telefon, văzu o clădire galben cu alb. Asta o fi, gândi el. Urcă treptele, decis să se poarte manierat. Hoţul trebuie să fie politicos şi să câştige bunăvoinţa oamenilor.

— Bună seara. Reverendul Cooper este acasă?

În pragul uşii stătea o femeie.

— Da, e acasă. Vreţi să intraţi? îl chem imediat.

— Mulţumesc.

Milkman păşi într-un holişor şi aşteptă.

Un bărbat scund şi durduliu îşi făcu apariţia, potrivindu-şi ochelarii pe nas.

— Da, domnule. Aţi vrut să mă vedeţi?

Ochii bărbatului măsurară iute hainele cu care era îmbrăcat Milkman, dar vocea lui nu trădă o curiozitate excesivă.

— Da. Ăăă… ce mai faceţi?

— Bine. Bine. Dar dumneavoastră?

— Destul de bine.

Milkman se simţea la fel de ciudat cum vorbea. Nu i se mai întâmplase să fie nevoit vreodată să încerce să creeze o impresie plăcută unui străin, nici să aştepte vreodată ceva de la un străin, după cum nici nu-şi amintea să fi întrebat vreodată pe careva pe lume – ce mai face. Mai bine să-i spun pe

şleau.

— Aş avea nevoie de ajutorul dumneavoastră, domnule. Numele meu este Macon Dead. Tata e de prin…

— Dead? Macon Dead, ai zis?

— Da, confirmă Milkman, zâmbind, ca şi cum ar fi vrut să se scuze pentru numele lui. Tata…

— Măi să fie! exclamă reverendul Cooper, scoţându-şi ochelarii. Măi să fie! Esther! strigă el peste umăr, dar fără să-şi ia ochii de la musafir. Esther, hai încoace! îi ştiu pe ai tăi! i se adresă el lui Milkman.

Milkman zâmbi şi umerii lui se relaxară. Era o senzaţie plăcută să vii într-un oraş necunoscut şi să descoperi că un străin îi cunoaşte pe ai tăi. Toată viaţa auzise tremurai din aceste cuvinte: „Eu locuiesc aici, dar *ai mei…”* sau „Fata asta se poartă de parcă *ai ei* nici n-ar exista” sau „Mai e vreunul *de-ai tăi* pe-aici?” Dar nu realizase adevărata semnificaţie: legături. Îşi amintea de Freddie şezând la Sonny’s Shop chiar înainte de Crăciun, când spusese: „Ai mei nu mă vor la ei”. Milkman zâmbea radios spre reverendul Copper şi soţia lui.

— Chiar aşa?

— Stai jos aici, băiete. Eşti fiul lui Macon Dead pe care-l cunosc. Oh, în fine, nu zic că îl cunosc bine de tot. Tatăl tău era cu vreo patru-cinci ani mai mare decât mine; ai lui nu prea veneau la oraş, dar toţi de pe-aici îl ţin minte pe bătrân, taică-său adică.

Bătrânul Macon Dead, bunicul tău. Taică-meu era bun prieten cu el. Fierar, tata era fierar. Doar eu am avut chemarea Domnului. Măi, măi, măi, făcu reverendul Cooper, râzând cu gura până la urechi şi masându-şi genunchii. Oh, dar ce prost-crescut sunt! Ţi-o fi foame. Esther, adu-i ceva de mâncare.

— Oh, nu. Nu, mulţumesc, domnule. Poate ceva de băut, puţin. Asta dacă beţi şi dumneavoastră, desigur.

— Cum să nu. Cum să nu. Nu-i băutură de la oraş, din păcate, dar… Esther!

Esther plecase deja la bucătărie.

— Esther! strigă el. Adu nişte pahare şi clondirul ăla cu whisky din bufet. Flăcăul ăsta e băiatul lui Macon Dead, a venit obosit de la drum şi trebuie să bea ceva. Ia spune-mi, cum ai dat de mine? Nu pot să cred că taică-tău mă mai ţine minte!

— Ba probabil că vă ţine minte, numai că eu am întrebat un om de pe stradă, care mi-a zis cum să ajung la dumneavoastră.

— Adică l-ai întrebat de mine aşa, direct? se interesă reverendul Cooper, care voia să ştie totul de-a fir a păr.

Ticluia deja povestea pe care urma să le-o spună prietenilor: cum a apărut omul ăsta la casa lui, cum a întrebat de el…

Esther se întoarse cu o tavă inscripţionată „Coca-Cola”, două pahare şi un borcan mare plin cu un lichid ca apa. Reverendul Cooper turnă în pahare,

fără gheaţă, fără apă – ci doar whisky curat din secară. Milkman simţi că îl zgârie pe gât când sorbi din el.

— Nu direct. L-am întrebat dacă nu ştie unde a locuit o femeie pe nume Circe.

— Circe? Da. Doamne, draga de Circe!

— Şi el mi-a zis să vorbesc cu dumneavoastră.

Reverendul Cooper surâse şi mai turnă nişte whisky.

— Toată lumea de-aici mă cunoaşte şi eu cunosc pe toată lumea.

— Păi da, ştiu că tata a stat la ea o vreme după ce l-au… când l-au… după ce a murit tatăl lui.

— Aveau casă frumoasă. Tare frumoasă. Acum este a unor albi. Sigur că asta au vrut. De-asta l-au împuşcat. Lumea a fost tare supărată pe-aici, multă lume, să ştii. Şi speriată, da. Dar tatăl tău n-avea şi o soră? Pilate?

— Da, domnule, Pilate.

— Mai trăieşte, da?

— Oh, da. Trăieşte, sigur.

— Extraordinar! Drăguţă fată, foarte drăguţă. Tata i-a făcut cercelul ăla. Aşa ne-am dat seama că trăiesc amândoi. După ce a fost ucis bătrânul Macon Dead, nimeni n-a ştiut dacă nu fuseseră omorâţi şi cei doi copilaşi ai lui. Pe urmă, după câteva săptămâni, Circe a venit la atelierul lui taică-meu. Exact vizavi de unde e poşta acum – acolo era fierăria lui taică-meu. A venit acolo, deci. Avea

cutiuţa aia de metal, cu o bucăţică de hârtie împăturită strâns în ea. Numele lui Pilate era scris pe hârtia aia. Circe nu i-a zis tatii nimic, ci doar să facă un cercel din cutiuţa aia. Circe furase o broşă de la oamenii la care lucra. Taică-meu a scos acul de aur de la broşă şi l-a sudat de cutiuţă. Aşa am ştiut noi că ei trăiesc şi că are grijă de ei Circe. Erau pe mâini bune cu Circe. Lucra la familia Butler – nişte albi bogaţi –, dar ea era moaşă de fapt. A fost la toate naşterile. Şi la a mea.

Poate că era efectul băuturii, care întotdeauna îi făcea pe oameni mai binevoitori, dar Milkman simţea o profundă emoţie ascultându-l pe acest om care spunea aceeaşi poveste pe care el o mai auzise de atâtea ori, dar pe care n-o ascultase niciodată cu toată atenţia. Sau poate faptul că auzea povestea asta acum şi aici, în locul unde se petrecuse totul, o făcea să pară şi mai reală. Când o auzise pe Pilate vorbind despre peşteri, păduri şi cercei, acolo, pe Darling Street, sau pe tatăl lui povestind cum gătiseră ei curcanul pe fundalul huruitului automobilelor de pe Not Doctor Street, păruse ceva exotic, ceva din alte lumi şi timpuri, poate chiar neadevărat. Aici, în casa parohială, aşezat pe un scaun cu fund de trestie, lângă un pian cu capacul ridicat şi bând whisky făcut în casă, turnat dintr-un borcan în care fusese maioneză, întâmplările acelea erau reale, aievea. Fără să fi ştiut atunci, trecuse chiar pe lângă locul unde fusese confecţionat

cercelul lui Pilate, cercelul care îl fascinase în copilărie, cercelul prin care oamenii de culoare de aici aflaseră că băiatul şi fetiţa omului ucis erau în viaţă. Şi asta era camera de zi din locuinţa fiului acelui om care confecţionase cercelul.

— I-a prins cineva vreodată pe făptaşi – pe oamenii care l-au ucis?

Reverendul Cooper ridică din sprâncene.

— Să-i prindă? întrebă el uimit. N-a fost nevoie să-i prindă, continuă el zâmbind. N-au plecat nicăieri.

— Vreau să zic – li s-a făcut proces? Au fost arestaţi?

— Arestaţi pentru ce? Fiindcă omorâseră o cioară? De unde ziceai că vii?

— Adică n-a mai făcut nimeni nimic? N-a încercat nimeni să afle măcar cine erau făptaşii?

— Toată lumea ştia cine erau făptaşii. Aceleaşi persoane la care era angajată Circe – Butlerii.

— Şi nimeni n-a făcut nimic?

Milkman era uimit de propria-i furie. Nu simţise nicio furie când auzise prima oară povestea asta. De ce acum?

— Nu era nimic de făcut. Albilor nu le păsa, oamenii de culoare nu îndrăzneau. Poliţia nu era ca acum. Acum avem şerif care se ocupă de toate problemele. Pe-atunci n-aveam însă. Pe atunci venea doar un judecător, ca în turneu, o dată sau de două ori pe an. În afară de asta, oamenii care făcuseră asta erau proprietari peste jumătate din

ţinut. Pământul lui Macon le stătea în cale, îi incomoda. Lumea a fost mulţumită că i-au cruţat măcar pe copilaşii lui.

— Ziceaţi că Circe era angajată la oamenii care l-au ucis. Ştia şi ea asta?

— Sigur că ştia.

— Şi totuşi i-a lăsat pe copii să stea acolo?

— Nu i-a lăsat aşa, la vedere. I-a ţinut ascunşi.

— Totuşi, erau în aceeaşi casă, nu?

— Ba da, aşa-i. Cea mai bună ascunzătoare, zic eu.

Dacă ar fi venit în oraş, i-ar fi văzut careva. Nimănui nu i-a trecut prin minte să-i caute tocmai acolo.

— Dar tata – tatăl meu a ştiut asta?

— Habar n-am ce a ştiut el, doar dacă nu i-o fi spus Circe ceva. Eu nu l-am mai văzut niciodată după omorul ăla. Nimeni nu l-a mai văzut de-atunci.

— Şi ei unde sunt acum? Butlerii? Mai locuiesc încă aici?

— Au murit. Toţi. Ultima, fata, Elizabeth, a murit acum doi ani. Stearpă ca o stâncă şi la fel de bătrână. Lucrurile se rezolvă, fiule. Neştiute sunt căile Domnului, dar dacă trăieşti şi ai răbdare, vezi că până la urmă lucrurile se rezolvă. Degeaba au furat, degeaba au omorât oameni. Tot nu le-a ajutat la nimic. Absolut deloc.

— Nu mă interesează dacă le-a ajutat la ceva sau nu. Contează că au făcut rău altuia.

Reverendul Cooper ridică din umeri.

— La voi, albii sunt altfel?

— Nu, nu cred… Uneori, totuşi, mai poţi face câte ceva.

— Ce? se interesă predicatorul.

Milkman n-ar fi putut răspunde decât povestind ceea ce ştia de la Guitar, aşa că preferă să nu zică nimic.

— Vezi chestia asta de-aici?

Reverendul se întoarse şi îi arătă lui Milkman o gâlmă cât o alună pe care o avea după ureche.

— Ne-am dus mai mulţi dintre noi la Philly ca să participăm la parada de Ziua Armistiţiului, reluă el. Asta era după Primul Război Mondial. Am fost invitaţi şi am primit permis, însă oamenii, albii, n-au vrut să ne vadă acolo. Au început să facă tărăboi. Aruncau cu pietre şi ne înjurau. Nu conta pentru ei că şi noi purtam uniformă militară. Oricum, au venit nişte poliţai călare – ca să-i potolească, am crezut noi. Când colo, în *noi* au început să dea. Ne-au călcat în picioare cu caii. Chestia asta, de la ureche, e locul unde m-a lovit un cal cu copita. Ce părere ai de aşa ceva, ei?

— Doamne Sfinte.

— Doar n-ai venit aici cu gândul de a face dreptate, nu? făcu predicatorul, aplecându-se spre el.

— Nu. Treceam doar pe-aici, atâta tot. Şi m-am gândit să văd şi eu cum e. Am vrut să văd ferma…

— În fiecare seară, să ştii, până a închis ochii, Circe s-a îngrijit de tot.

— Ce făcea adică?

— Ha! Dar ce nu făcea?

— Îmi pare rău că n-am venit mai demult. Mi-ar fi plăcut s-o cunosc. Cred că avea o sută de ani când a murit.

— Mai bătrână. Avea o sută de ani când eram eu puştan.

— E-aproape ferma? întrebă Milkman, nevrând să se arate prea interesat.

— Nu-i departe.

— Mi-ar plăcea să o văd dacă tot am venit până aici. Tata mi-a vorbit atâta despre ea.

— Este exact în spatele proprietăţii Butlerilor, la vreo douăzeci de kilometri mai încolo. N-am cum să te duc până acolo. Rabla aia de maşină e tot la reparat, deşi ar fi trebuit să fie gata ieri. O să verific totuşi.

Milkman aşteptă patru zile ca maşina să fie reparată. Patru zile ca musafir la reverendul Cooper şi pretext de lungi vizite făcute de toţi bătrânii din oraş care îi ţineau minte pe taică-său şi pe bunică-său, plus câţiva care doar auziseră de ei. Toţi repetau diferite aspecte ale poveştii, toţi spuneau cât de frumos era la Lincoln’s Heaven. Aşezaţi în bucătărie, se uitau cu ochi umezi la Milkman şi vorbeau despre bunicul lui cu atâta respect şi afecţiune, încât Milkman începu să-l îndrăgească şi

el. Îi reveneau în minte cuvintele lui taică-său: „Munceam cot la cot cu tata. Cot la cot cu el”. Milkman crezuse atunci că taică-său se lăuda doar că era voinic în copilărie. Acum înţelegea că altceva vrusese el să-i spună. Vrusese să-i spună cât de mult îşi iubea el tatăl; cât de apropiată era relaţia dintre ei; că şi tatăl lui ţinea la el, avea încredere în el şi îl socotea demn să muncească aşa, „cot la cot cu el”. „Am simţit ceva înfricoşător în mine”, îi spusese el, „când l-am văzut căzut la pământ”.

A lui fusese de fapt reacţia aceea sinceră pe care Milkman o simulase doar când reverendul Cooper îi pomenise de inutilitatea de „a face ceva”. Bărbaţii aceştia îşi aminteau de cei doi Macon Dead ca de nişte oameni extraordinari. Pe Pilate o ţineau minte ca pe o fetişcană drăguţă, care umbla haihui prin pădure şi pe care n-ai fi reuşit s-o încalţi nici în ruptul capului. Doar unul dintre ei o ţinea minte şi pe bunica lui. „Frumoasă, dar parcă era femeie albă, aşa arăta. Indiancă, eventual. Păr negru şi ochi oblici în sus. A murit la naştere, ştii şi tu”. Pe măsură ce îi asculta pe bătrâni povestind, pe măsură ce afla noi amănunte despre singura fermă din ţinut unde creşteau piersici, dar piersici adevărate, ca în Georgia, despre chiolhanurile pe care le trăgeau când se termina sezonul de vânătoare, despre tăierea porcilor iama şi despre muncă, munca pe rupte cu care se ţine o fermă –, cu atât Milkman începea să simţea mai acut că în viaţa

lui lipsea ceva. Pomeneau de cum săpaseră un puţ, cum montau capcanele, cum tăiau copacii, cum încălzeau livezile cu focuri aprinse primăvara, când era vreme rea, cum îmblânzeau căluţii nărăvaşi, cum dresau câinii. Şi în toate astea prezent fusese propriul lui tată, al doilea Macon Dead, omul de-un leat cu ei, care era puternic ca un bou, ştia să călărească pe deşelate şi desculţ, care, toţi erau de acord, îi întrecea pe toţi la orice – alergat, plugărit, ochit cu puşca, cules, călărit. Nu îl recunoştea pe bărbatul aspru, lacom şi neiubitor în băiatul acela despre care vorbeau ei, dar îl iubea pe băiatul descris de ei şi îl iubea pe tatăl acelui băiat, cu hambarul lui cu acoperiş rotund, cu piersicii lui, cu partidele de pescuit în zori, duminica, într-un iaz lat de doi acri.

Vorbeau întruna, folosind prezenţa lui Milkman ca pe scânteia menită să le stimuleze memoria. Vremuri bune, vremuri rele, lucruri care s-au schimbat, lucruri care au rămas la fel – şi cu capul şi umerii mai sus de toate apărea mereu, înalt şi semeţ, Macon Dead, a cărui moarte, i se părea lui, era începutul propriei lor morţi, deşi pe-atunci erau tineri şi ei. Macon Dead întruchipa prototipul fermierului pentru ei, irigator priceput, cultivator de piersici, crescător de porci, mare bucătar pentru pregătirea vânatului, omul care era capabil să are tot câmpul într-o zi, cântând tot timpul ca un înger. Venise acolo de nicăieri, neştiutor ca o bâtă şi falit

ca un ocnaş, neavând nimic decât actele prin care fusese eliberat, o Biblie şi o soţie frumoasă cu părul negru, ca după un an să fi luat deja în arendă zece pogoane, iar în următorul an – încă zece. Şaisprezece ani mai târziu avea deja una dintre cele mai bune ferme din Mountour County. O fermă care le colora viaţa ca o pensulă şi le vorbea ca o predică. „Vedeţi?" le spunea parcă ferma. „Vedeţi? Vedeţi ce puteţi face şi voi? Nu contează că nu ştiţi să deosebiţi o literă de alta, nu contează că v-aţi născut sclavi, nu contează că v-aţi pierdut numele, nu contează că v-a murit tatăl, nu contează nimic. Aici, aceasta este ceea ce poate face un om dacă îşi pune mintea s-o facă şi cârca la bătaie. Gata cu smiorcăielile", aşa le zicea. „Nu vă mai mulţumiţi cu firimiturile de la alţii. Profitaţi şi, dacă nu puteţi profita, profitaţi de poziţia voastră defavorabilă. Trăim aici. Pe planeta asta, în naţiunea asta, în ţara asta, aici. NU în altă parte! Avem o casă pe stânca asta, nu vedeţi! Nimeni nu moare de foame în casa mea; nimeni nu plânge în casa mea, iar dacă eu am o casă, înseamnă că aveţi şi voi! Luaţi! Luaţi acest pământ! Puneţi mâna pe el, înșfăcați-l, fraţilor, lucraţi-l, fraţilor, zgâlţâiţi-l, stoarceţi-l, răsuciţi-l, loviţi-l, zdrobiţi-l, biciuiţi-l, călcaţi-l în picioare, săpaţi-l, araţi-l, săditi-l, recoltaţi-l, arendaţi-l, cumpăraţi-l, vindeţi-l, faceţi-l al vostru, construiţi pe el, înmulţiţi-l şi daţi-l mai departe urmaşilor – se-aude? Daţi-l mai departe urmaşilor!"

Dar albii l-au împuşcat în cap şi i-au mâncat minunăţiile de piersici. Şi încă de mici, băieţi fiind, bărbaţii aceia au început să moară. Mai mor încă şi-acum. Privindu-l pe Milkman în serile acelea când stăteau la poveşti, bătrânii de-acum tânjeau după ceva. După o vorbă de la el care să reaprindă visul şi să oprească moartea de care mureau de-atâta timp. De-aceea Milkman a început să vorbească despre tatăl lui, băiatul de odinioară pe care îl cunoscuseră ei, fiul fabulosului Macon Dead. A exagerat puţin cu laudele, dar i-a retrezit la viaţă. Cât de multe case avea tatăl lui (şi ei rânjeau satisfăcuţi); maşină nouă la fiecare doi ani (şi ei râdeau); iar când le-a povestit cum a vrut tatăl lui să cumpere proprietăţile lui Erie Lackawanna (suna mai bine aşa), au chiuit de fericire. Da, el era! Da, ăsta era băiatul bătrânului Macon Dead, exact! Au vrut să afle tot, aşa că Milkman s-a trezit turuind despre acţiuni în bancă, de parcă ar fi fost contabil, descriind diverse afaceri, veniturile totale de pe chirii, împrumuturile bancare şi chestia aceea nouă pe care taică-său o avea în vedere – bursa de valori.

Subit, în toiul acestor conversaţii, Milkman a simţit că vrea aurul. Îi venea să se ridice chiar în clipa aceea şi să se ducă acolo să-l ia. Să alerge acolo într-un suflet şi să smulgă fiecare fir de aur de sub nasul tuturor Butlerilor din lume, care erau atât de proşti încât să creadă că, dacă omorau un om, stingeau şi stirpea lui. Strălucea în lumina adoraţiei

lor şi se încrâncena prin mândria lor.

— Cu cine s-a însurat taică-tău?

— Cu fata celui mai bogat doctor negru din oraş.

— Aha! Bravo lui! Un Macon Dead nu se dezminte niciodată!

— V-a trimis pe toţi la colegiu?

— Le-a trimis pe surorile mele. Eu am lucrat cot la cot cu el la firma noastră.

— Hah! Te-a ţinut acasă ca să faci bani! Un Macon Dead face bani din orice.

— Ce maşină are?

— Un Buick.

— Mamă Doamne! Grozav! Din ce an?

— Din anul ăsta.

— Din anul ăsta!

— Bravo lui! Bravo lui Macon Dead! Ha, auzi, să vrea el să-l cumpere pe Erie Lackawanna! Păi, dacă-şi pune mintea, o să şi reuşească! Ce grozav! Cred că i-a speriat de moarte pe toţi albii ăia. Nimeni nu-l poate opri! Nu pe Macon Dead! Nici în luma asta! Şi nici în următoarea! Erie Lackawanna, măi!

După atâta aşteptare, reverendul Cooper n-a mai putut merge. Îşi întregea venitul de predicator muncind la gara de mărfuri, unde chiar acum îl chemaseră să intre în tură mai devreme decât ar fi trebuit. Nepotul lui, zis Nepotul, din moment ce era singurul pe care-l aveau, a fost desemnat să-l ducă pe Milkman cu maşina la fermă – în fine, cât de aproape se putea ajunge. Nepotul avea treisprezece

ani şi de-abia dacă reuşea să vadă peste volan.

— Are permis de şofer? o întrebă Milkman pe doamna Cooper.

— Încă nu, spuse ea, dar când văzu consternarea lui, se simţi datoare să-i explice că puştanii care creşteau pe lângă o fermă învăţau să şofeze de mici – fiindcă aşa trebuia.

Milkman şi Nepotul porniră la drum imediat după micul dejun. Le luă aproape o oră, fiindcă drumurile erau şosele simple cu două benzi şi cu multe serpentine. În plus, vreo douăzeci de minute rămaseră în coada unui camion pe care nu reuşeau să-l depăşească. Nepotul nu era prea guraliv. Îl interesau numai hainele lui Milkman, pe care le studia ori de câte ori putea întoarce capul. Milkman îşi propuse să-i dea o cămaşă de-a lui, aşa că îl rugă să oprească la staţia de autobuz ca să-şi ia valiza pe care o lăsase acolo.

Într-un final, Nepotul încetini pe o fâşie de drum unde nu se vedea nicio casă. Pe urmă opri.

— Ce s-a întâmplat? Vrei să conduc eu?

— Nu, domnule. Am ajuns. Aici e.

— Ce e aici? Unde?

— În spate, acolo, făcu el, arătând spre nişte tufişuri. Drumul spre domeniul Butlerilor e pe-acolo, iar ferma e şi mai în spate, dincolo. Trebuie să mergeţi pe jos. Nu se poate cu maşina.

Nimic mai adevărat; se dovedi că nici cu piciorul nu prea reuşeai să răzbeşti prin hăţişul de vegetaţie

care crescuse peste drumul pietruit. Îl rugase pe Nepot să-l aştepte, crezând că va inspecta zona rapid şi că va reveni altă dată de unul singur. Dar băiatul avea treabă, îi spuse el, aşa că mai bine se întorcea mai târziu ca să-l ia pe Milkman la ora pe care o stabileau împreună.

— Peste un ceas, zise Milkman.

— Îmi ia un ceas numai ca să ajung înapoi în oraş, spuse Nepotul.

— Reverendul Cooper a zis că ai sarcina să mă duci şi să mă aduci. Nu să mă laşi de izbelişte aici.

— Mă bate mama dacă nu-mi fac treaba.

Lui Milkman nu-i convenea, dar fiindcă nu voia ca băiatul să-şi imagineze despre el că se teme să rămână singur acolo, acceptă să vină să-l ia – şi aruncă o privire spre ceasul lui masiv şi foarte elegant – la prânz. Acum era ora nouă.

Îi căzuse pălăria de pe cap când se lovise de primele crengi ale alunilor bătrâni, aşa că preferă să o ţină în mână. Frunzele ude pe care mersese mai mult de un kilometru îi udaseră tivul pantalonilor fără manşetă. Îi ţiuiau urechile de atâta linişte. Nu se simţea prea bine şi era cam neliniştit, însă aurul prindea tot mai mult contur în mintea lui, la fel ca şi chipurile bărbaţilor cu care băuse în seara precedentă, aşa că păşea ferm pe pietrişul şi frunzele de pe aleea care încercuia cea mai mare casă pe care o văzuse vreodată.

Aici au stat ei, gândi el, aici a plâns Pilate când i

s-a dat gem de cireşe. Rămase nemişcat câteva clipe. Probabil că era tare frumos aici, probabil că lor li s-o fi părut ca un palat, deşi niciunul dintre ei nu se referise niciodată la acest loc altfel decât ca la o temniţă din care nici cerul nu se vedea aproape deloc, unde le era scârbă de covoare, de draperii. Fără să fi ştiut cine le omorâse tatăl, copiii de atunci urau instinctiv casa ucigaşilor. Şi chiar arăta ca o casă de asasini. Întunecoasă, dărăpănată, malefică. Niciodată, nicicând din momentul în care îngenunchease lângă pervazul ferestrei din odaia lui dorindu-şi să poată zbura, niciodată nu se simţise aşa de singur ca acum. Văzu ochii unui copil privindu-l peste pervazul acelei ferestre de la al doilea cât pe care iedera n-o acoperise încă. Zâmbi. Probabil că pe mine mă văd acolo – gândindu-mă cum obişnuiam să privesc cerul de la fereastră. Sau poate e de la lumina care încearcă să răzbată printre copaci. Patru coloane graţioase sprijineau porticul, iar pe uşa dublă imensă se vedea un mâner masiv de alamă. Îl ridică şi îl lăsă să cadă la loc; sunetul dispăru înghiţit ca o unică picătură de ploaie într-un ghemotoc de vată. Nicio mişcare. Privi înapoi, pe cărare, şi văzu hăul verde din care venise, un tunel negru-verzui căruia nu i se zărea capătul.

Ferma, ziceau ei, era drept în spatele domeniului Butlerilor, dar ştiind cât de diferită era noţiunea lor despre distanţe, se gândi că era preferabil să

pornească deja într-acolo. Dacă găsea ceea ce căuta, va trebui să se întoarcă din nou noaptea – cu echipament, desigur, dar şi cu nişte repere de orientare. Fără să-şi dea seama, întinse mâna şi încercă să apese pe clanţă. Degeaba. Clanţa era înţepenită. Se pregătea să plece când, brusc, se răzgândi – împinse uşa care se deschise cu un scârţâit. Vârî capul înăuntru. Din cauza mirosului, nu remarcă decât absenţa totală a luminii. Duhnea a animal păros, duhnea sufocant, usturător. Tuşi şi căută să vadă unde putea scuipa, fiindcă putoarea aceea îi intrase în gură, i se lipise de dinţi şi de limbă. Scoase o batistă din buzunarul de la spate şi o duse la nas, se trase de-a-ndărătelea din uşa deschisă şi, chiar începuse să vomite ceea ce înghiţise la micul dejun, când miasma dispăru şi, brusc, în locul ei simţi un parfum dulceag de mirodenii. Ca turta dulce – plăcut, curat, îmbietor. Surprins şi încântat, reveni şi intră. După câteva secunde văzu parchetul de lemn dintr-un hol uriaş, iar în celălalt capăt o scară largă care urca întortocheat în beznă. Privirea lui urcă odată cu treptele.

Avusese vise când era mic, vise cum au toţi copiii, cu o vrăjitoare care îl fugărea pe nişte cărări întunecoase, printre copaci, până în nişte odăi de unde ştia că nu mai avea scăpare. Vrăjitoare în rochii negre şi cu jupoane roşii; vrăjitoare cu ochii roz şi cu buzele verzi, vrăjitoare micuţe, vrăjitoare

lungane, vrăjitoare încruntate, vrăjitoare surâzătoare, vrăjitoare ţipând şi vrăjitoare râzând, vrăjitoare care zburau, vrăjitoare care alergau, iar altele care doar alunecau pe pământ. Aşa că, atunci când văzu femeia din capul scărilor, nu avu cum să reziste tentaţiei de a urca spre braţele ei larg deschise, spre degetele ei desfăcute pentru el, gura ei căscată pentru el, ochii ei care îl devorau. În vis, urci scările. Ea îl înhăţă, îl înhăţă de umeri şi îl trase în sus, lipit de ea, şi îşi strânse braţele în jurul lui. Capul ei rezemat de pieptul lui, atingerea părului ei sub bărbie, degetele ei uscate şi osoase frecându-l pe spate ca nişte resorturi de oţel, gura ei moale bolborosind în vesta lui – toate astea îl ameţiră complet. Dar el ştia că întotdeauna, întotdeauna, exact în acest punct al îmbrăţişării se va trezi din somn urlând şi în erecţie. Acum avea doar erecţia.

Milkman închise ochii, incapabil să se smulgă de-acolo până visul nu era dus până la capăt. Se dezmetici totuşi auzind un zumzăit pe la genunchi. Privi în jos şi acolo, înconjurându-l, erau nişte câini cu ochi aurii, ochi că ai copilului pe care îl văzuse de la fereastră. Brusc, femeia îi dădu drumul: acum şi pe ea o vedea mai jos. În comparaţie cu ochii calmi, lucizi şi vigilenţi ai câinilor, ochii ei păreau demenţi. În comparaţie cu blana lor pieptănată, periată cu dinţi de metal, părul ei era răvăşit şi murdar.

Femeia le vorbi câinilor.

— Plecaţi de-aici. Haide, Helmut, pleacă. Horst, mişcă.

Flutură din mâini şi câinii se supuseră.

— Haide, haide, îi spuse ea lui Milkman. Aici, intră.

Îi luă mâna cu amândouă mâinile ei, iar el o urmă – cu braţul întins, cu mâna în mâinile ei – ca un băieţel care se lasă greu târât în pat la culcare. Împreună, şerpuiau printre trupurile câinilor care pluteau în jurul picioarelor lui. Îl conduse într-o odaie, îl puse să se aşeze pe o sofa de catifea gri şi goni toţi câinii, în afară de doi care stăteau lungiţi la picioarele ei.

— Mai ţii minte câinii? întrebă ea, instalându-se şi trăgându-şi scaunul mai aproape de el.

Era bătrână. Atât de bătrână, încât nu mai avea culoare. Atât de bătrână, încât doar gura şi ochii se mai vedeau din faţa ei. Nasul, bărbia, pometii, fruntea, gâtul – toate renunţaseră la identitate, confundându-se cu creţurile şi zbârciturile care îi ţineau pielea într-o continuă prefacere.

Milkman se căznea să gândească limpede, lucru atât de greu în vis: Dacă femeia asta e Circe? Dar Circe a murit. Femeia asta e vie. Atâta reuşise să raţioneze logic, fiindcă, deşi femeia vorbea cu el, tot ar fi putut fi moartă – ba, de fapt, *trebuia* să fie moartă. Nu din cauza ridurilor şi a feţei atât de bătrâne nu avea cum să mai fie vie, ci pentru că din

gura aceea ştirbă ieşea glasul puternic şi melodios al unei fete de douăzeci de ani.

— Ştiam că te vei întoarce într-o bună zi. Mda, nu-i tocmai adevărat ce spun eu acum. Au fost zile în care m-am îndoit că vei mai veni vreodată, la fel ca şi zile în care nu m-am gândit deloc la asta. Dar, vezi, am avut dreptate. Tot ai venit până la urmă.

Era îngrozitor să audă o asemenea voce venind dinspre faţa aceea. Poate păţise el ceva la urechi. Voia să audă sunetul propriei lui voci, aşa că decise să încerce un raţionament logic.

— Scuză-mă. Eu sunt fiul lui. Sunt fiul lui Macon Dead. Nu sunt cel care crezi tu.

Femeia nu mai zâmbea.

— Mă cheamă şi pe mine tot Macon Dead, dar eu am treizeci şi doi de ani. Tu l-ai cunoscut pe tatăl meu ca şi pe tatăl lui.

Până aici, toate bune. Vocea lui era neschimbată. Acum mai trebuia doar să-şi dea seama dacă intuise corect situaţia. Femeia nu spunea nimic.

— Tu eşti Circe, aşa-i?

— Da. Circe, zise ea, dar parcă n-o mai interesa persoana lui. Numele meu este Circe.

— Am venit doar în vizită, zise el. Am stat vreo două zile la reverendul Cooper şi la soţia lui. Ei sunt cei care m-au adus până aici.

— Am crezut că eşti el. Am crezut că te-ai întors ca să mă vezi. Unde e el? Macon *al meu?*

— Acasă. Trăieşte. Mi-a povestit despre tine…

— Şi Pilate. Ea unde e?

— Tot acolo. E bine şi ea.

— Mda, semeni cu el. Chiar semeni, repetă ea, totuşi fără să pară prea convinsă.

— El are acum şaptezeci şi doi de ani, zise Milkman.

Credea că asta lămurea lucrurile, făcând-o să înţeleagă că nu putea fi acel Macon pe care îl cunoştea ea, băiatul care avea şaisprezece ani când îl văzuse ea ultima oară. Dar ea nu spuse decât „Aha”, ca şi cum şaptezeci şi doi, treizeci şi doi, orice vârstă în fond, nu însemna nimic pentru ea. Milkman se întreba câţi avea ea de fapt.

— Ţi-e foame? întrebă ea.

— Nu. Mulţumesc. Am mâncat la micul dejun.

— Vasăzică ai stat cu băieţelul familiei Cooper?

— Da, exact.

— Un derbedeu. I-am zis să nu fumeze, dar degeaba, copiii tot neascultători rămân.

— Te deranjează dacă fumez acum?

Milkman se mai relaxase şi spera ca ţigara să-l relaxeze şi mai mult.

Femeia ridică din umeri.

— Treaba ta, faci ce vrei. Oricum, în ziua de azi fiecare face ce vrea.

Milkman aprinse ţigara, iar câinii mârâiră la scăpăratul chibritului, licărindu-le ochii spre flacără.

— Ssst! şopti Circe.

— Frumos, spuse Milkman.

— Ce e frumos?

— Câinii sunt frumoşi.

— Nu sunt frumoşi, sunt stranii, dar ţin pe oricine la distanţă. Sunt ruptă de oboseală de cât muncesc ca să-i îngrijesc. Au fost ai domnişoarei Butler. Ea i-a crescut, ea i-a dat la împerechere. S-a căznit ani de zile să-i omologheze în cataloagele oficiale. Nu a fost însă permis acest lucru.

— Cum ai zis că se cheamă rasa lor?

— Weimaraner. Rasă germană.

— Şi tu ce faci cu ei?

— Pe unii îi ţin. Pe alţii îi vând. Până o să murim toţi aici, împreună, adăugă ea zâmbind.

Avea obiceiuri rafinate care se potriveau ca nuca-n perete cu hainele ei rupte şi jegoase, cam la fel de puţin cum se potrivea şi glasul ei puternic, cultivat şi tineresc, cu faţa de babă. Părul ei alb – împletit în cozi, poate; poate nu – şi-l atinse cu mâna de parcă ar fi vrut să aşeze la loc o şuviţă rebelă desprinsă dintr-o coafură elegantă. Şi zâmbetul ei – o deschizătură într-o bucată de carne, ca o fâşie de celuloid dizolvată sub o picătură de acid – era însoţit de degetele ei apăsate pe bărbie. Tocmai această îmbinare de rafinament şi exprimare cultivată îl inducea în eroare pe Milkman, determinându-l să o considere doar zurlie.

— Ar trebui să mai ieşi din casă din când în când.

Femeia se uită la el.

— E a ta casa asta acum? Ţi-au lăsat-o ţie prin testament? De-asta trebuie să stai aici? făcu ea, lipindu-şi buzele de gingii. Singurul motiv pentru care sunt singură aici e fiindcă ea a murit. S-a omorât. Se terminaseră toţi banii, aşa că s-a sinucis. S-a postat exact acolo pe palier, unde ai stat şi tu adineauri, şi s-a aruncat peste balustradă. N-a murit totuşi pe loc; a zăcut în pat vreo două săptămâni. Nimeni nu era aici, în afară de noi două. Câinii stăteau în coteț pe-atunci. Eu am adus-o pe lume, aşa cum le-am adus pe maică-sa şi pe bunică-sa înaintea ei. Cu mine s-au născut cam toţi oamenii din ţinut. Unul n-a murit în mâinile mele. Doar săraca maică-ta, doar ea s-a prăpădit în chinurile facerii. În fine, bunică ţi-ar fi venit ţie, probabil. Acum le ajut pe căţele să fete.

— Un prieten de-al reverendului Cooper zicea că ea părea albă. Bunica mea, adică. Aşa e?

— Nu. Metisă. Aducea a indiancă. O femeie arătoasă, dar crâncenă, aşa am apucat-o eu când era tânără. Era înnebunită după bărbatu-său, absolut înnebunită. Înţeleşi ce vreau să spun? Sunt femei care iubesc cu disperare. Îl păzea ca o cloşcă. O dragoste dementă. Dementă.

Gândindu-se acum la strănepoata acestei femei metise, la Hagar adică, Milkman spuse:

— Da, înţeleg ce vrei să spui.

— Dar era femeie bună. Am plâns mult când s-a prăpădit. Mult de tot. Săraca Sing.

— Cum ai zis?! exclamă el, crezând că nu auzise bine.

— Am plâns mult când…

— Nu, nu asta. Cum ai zis că o chema?

— Sing. Numele ei era Sing.

— Sing? „Cântă”, adică? Sing Dead. De unde avea un asemenea nume?

— De unde îl ai şi tu pe al tău, simplu. Albii le dau nume negrilor de parcă ar fi cai de curse.

— Probabil. Mi-a povestit taică-meu de unde s-au pricopsit cu numele ăsta de familie.

— Ce ţi-a povestit adică?

Şi Milkman îi spuse povestea cu yankeul beat.

— Mda, dar ştii că nu era obligat să rămână cu numele ăla. Ea a insistat însă. Ea l-a pus să păstreze numele ăla, spuse Circe după ce Milkman termină de povestit.

— Ea?

— Sing. Nevasta lui. S-au cunoscut într-o căruţă care mergea spre nord. Au mâncat alune tot drumul, mi-a povestit ea. Era o căruţă plină cu foşti sclavi plecaţi spre tărâmul făgăduinţei.

— Era sclavă şi ea?

— Nu. Nici gând. Tot timpul se grozăvea că ea n-a fost niciodată sclavă. Şi nici familia ei.

— Şi-atunci ce căuta în căruţa aia?

— Nu pot să-ţi răspund fiindcă nu ştiu. Nu mi-a dat prin minte niciodată s-o întreb.

— Şi de unde veneau ei atunci? Din Georgia?

— Nu. Din Virginia. Amândoi au locuit în Virginia, familia ei şi a lui, adică. Undeva pe lângă Culpeper, mi se pare. În Charlemagne sau cam aşa ceva.

— Parcă acolo a stat şi Pilate o vreme. Pilate a locuit în multe locuri prin ţară până să vină la noi.

— S-a măritat până la urmă cu băiatul ăla?

— Care băiat?

— Băiatul cu care a făcut copilul.

— Nu. Nu s-a măritat cu el.

— Nici nu mă miră. Îi era prea ruşine.

— De ce-i era ruşine?

— De pântecul ei.

— Oh, de-aia.

— S-a născut singură. N-am moşit-o aproape deloc. Credeam că muriseră şi mama, şi fătul. Când a ţâşnit afară, a fost cât pe-aci să mă dărâme. N-auzisem nicio bătaie de inimă, pe nicăieri. Dar ea a ieşit totuşi din burtă. Ce mult o iubea taică-tău. Tare rău am suferit când am auzit că s-au certat. Aşa că mă bucur acum să aud că s-au împăcat din nou.

Femeia se înflăcărase vorbind despre trecut, aşa că Milkman preferă să nu-i spună că Macon şi Pilate locuiau *doar* în acelaşi oraş. Se întreba de unde ştia ea de cearta celor doi fraţi, dar mai ales dacă ştia şi *motivul* pentru care se despărţiseră.

— Ştiai că au fost certaţi? întrebă el încetişor, vrând să pară cât mai nepăsător cu putinţă.

— Da, dar n-am ştiut din ce cauză. Pilate s-a

întors aici imediat după ce s-a născut fetiţa ei. Într-o iarnă. Mi-a spus că s-au certat când au plecat de-aici şi că ea nu l-a mai văzut de atunci.

— Mie, Pilate mi-a povestit că au stat într-o peşteră vreo câteva zile după ce au părăsit casa asta.

— Zău?! O fi fost în Peştera Vânătorilor. Îi zice aşa fiindcă oamenii se mai odihneau acolo când plecau la vânătoare. Mâncau. Fumau. Dormeau. Acolo au aruncat şi cadavrul bătrânului Macon.

— *Cine* adică „au aruncat”? Eu credeam… Tata zicea că l-a îngropat el. Într-o vâlcea, lângă un pârâu sau un râu unde obişnuiau ei să meargă la pescuit.

— Da, aşa e. Dar groapa nu era suficient de adâncă. În plus, era şi prea aproape de râu. Aşa că la prima ploaie l-a luat apa şi l-a dus. A luat apa cadavrul din groapă. Nu trecuse nicio lună poate de la plecarea copiilor, când s-a umflat râul şi l-a scos din groapă. Nişte oameni pescuiau mai la vale şi au văzut cadavrul plutind. Cadavru de cioară. Aşa că au ştiut cine era mortul. L-au aruncat în peşteră. Nu conta că era vară, când normal ar fi fost să îngroape stârvul, nu să-l azvârle aşa, la nimereală. I-am spus şi doamnei Butler că mare păcat s-a făcut atunci.

— Taică-meu nu ştie asta.

— Păi, nici nu-i nevoie să-i spui. Lasă-l în pace, nu-l mai necăji acum. A suferit destul că taică-său a fost ucis; n-are niciun rost să mai afle şi ce s-a

întâmplat cu cadavrul după aceea.

— Pilate ţi-a spus de ce a venit atunci înapoi?

— Da. Zicea că aşa i-a spus taică-său. Avea vedenii cu el, zicea ea.

— Aş vrea să văd şi eu peştera aia. Unde e el… unde l-au pus oamenii ăia.

— Nu cred că mai ai ce vedea acum. A trecut mult timp de-atunci.

— Ştiu, dar poate mai găsesc rămăşiţele lui, ca să le îngrop cum se cuvine.

— Asta da, ar fi o idee. Morţilor nu le place să rămână neîngropaţi. Nu le place deloc, să ştii. E uşor de găsit locul, ai să vezi. Te întorci pe drumul pe care ai venit. O iei spre nord, până dai de un pârleaz. E cam surpat, dar se vede că e un pârleaz. Exact pe-acolo se face o gaură în pădure. Intri printre copaci, mergi un pic până dai de un pârâu. Îl treci cu piciorul. Iar mai vine nişte pădure, însă în faţă o să vezi un şir de dealuri scunde. Peştera este exact pe coasta acelor dealuri. N-ai cum să o ratezi. E singura peşteră de-acolo. Să-i spui lui taică-tău că l-ai îngropat cum se cuvine, într-un cimitir. Poate cu o piatră funerară la căpătâi. Un monument frumos. Sper să mă găsească şi pe mine careva curând şi să i se facă milă de mine, adăugă ea, uitându-se la câini. Sper să mă găsească repede şi să nu mă lase să zac aici prea mult timp.

Milkman simţi un nod în gât, când gândul ei ascuns îi pătrunse în minte:

— Vin oameni să te vadă, aşa-i?

— Da, cumpărători de câini. Vin din când în când. Or să mă găsească şi pe mine, presupun.

— Reverendul Cooper… ştii, lumea crede că ai murit.

— Splendid. Nu-mi plac cioroii ăia din oraş. Vin amatorii de crini şi omul care aduce hrana de crini, o dată pe săptămână. Vin aici. Or să mă găsească. Sper doar să fie cât mai repede.

Milkman îşi descheie gulerul de la cămaşă şi îşi mai aprinse o ţigară. Şedea aici, în camera asta cu lumină difuză, împreună cu femeia care îi moşise pe tatăl lui şi pe Pilate; femeia care îşi riscase slujba, viaţa, poate, ca să-i ascundă pe amândoi după ce tatăl lor fusese ucis, care le golise oliţa unde îşi făceau nevoile, care le adusese mâncare seara şi găleţi cu apă ca să se spele. Ba chiar se dusese şi pe furiş în sat ca să facă un cercel pentru Pilate din cutiuţa în care îşi ţinea numele. Ca pe urmă să o vindece pe Pilate când i se infectase urechea. Şi după atâta amar de ani era entuziasmată să vadă un om pe care ea îl confundase cu unul dintre ei doi. Vindecătoare, moaşă, într-o altă lume ar fi fost asistentă-şefă la Mercy. În schimb, ea avea grijă de nişte crini din rasa Weimaraner, nemaidorindu-şi pentru ea decât un singur lucru: ca atunci când va muri să o găsească totuşi cineva, să n-apuce s-o mănânce crinii.

— Mai bine ai pleca de-aici. Vinde naibii crinii

ăştia. Te ajut eu. Ai nevoie de bani? Cât îţi trebuie?

Milkman simţi un val de milă şi crezu că, din recunoştinţă, femeia îi zâmbea. Dar glasul ei era rece.

— Crezi că n-aş putea să merg singură dacă aş vrea? Bagă-ţi banii înapoi în buzunar.

Contrariat în sentimentele lui alese, Milkman îi răspunse pe un ton la fel de rece:

— Chiar aşa de mult i-ai iubit pe albii ăia?

— Eu?! Să-i iubesc?! Eu?! exclamă ea.

— Păi atunci de ce ai grijă de câinii lor?

— Ştii de ce s-a omorât ea? Nu putea suporta să vadă cum casa asta se duce de râpă. Nu putea trăi fără servitori şi fără bani ca să-şi ia ce poftea. Averea se terminase până la ultimul cent, iar tot ce mai venea se ducea pe impozite. A trebuit să renunţe treptat la cameristele de la etaj, apoi la bucătăreasă, după aceea la dresorul de câini, pe urmă la rândaş, pe urmă la şofer, după aceea la maşină, apoi la femeia care spăla rufe o dată pe săptămână. Apoi a început să vândă diverse – pământ, bijuterii, mobile. În ultimii ani ajunsesem să mâncăm numai din grădină. În cele din urmă, n-a mai putut suporta. Ideea că nu mai avea servitori, că nu mai avea bani – ei bine, a fost prea mult pentru ea. N-a mai putut suporta. A trebuit să renunţe la tot.

— Dar la tine nu a renunţat, mârâi Milkman.

— Nu, la mine nu a renunţat. Dar s-a sinucis.

— Şi tu i-ai rămas credincioasă.

— N-asculţi niciodată ce vorbesc ceilalţi, aşa-i? Ai două urechi, dar degeaba, fiindcă nu sunt legate de creier. Am zis că a preferat să se omoare decât să muncească aşa cum am muncit eu toată viaţa! tună Circe şi se ridică în picioare.

Câinii se ridicară şi ei.

— Ai auzit ce-am zis?! continuă ea. A văzut cum am muncit toată viaţa, dar a preferat *să moară*, pricepi, *să moară* decât să trăiască aşa cum am trăit eu. Îţi dai seama ce părere avea despre mine?! Vasăzică, ea a fost în stare să se sinucidă fiindcă atât de rău ura viaţa şi munca mea, iar tu-ţi închipui că eu mai stau şi acum aici fiindcă am iubit-o?! Păi, înseamnă că n-ai mai multă minte decât o găină în capul ăla al tău mare şi prost!

Câinii mârâiau şi ea îi atinse cu mâna pe creştet. Câte unul o străjuia de o parte şi de cealaltă.

— Au iubit casa asta. Au iubit-o mult toţi. Au adus marmură cu vinişoare roz tocmai de peste mări şi ţări ca s-o pună aici şi au angajat oameni din Italia ca să facă splendidul candelabru până la care trebuia să mă cocoţ pe o scară şi să-l curăţ cu o cârpă moale şi albă, la fiecare două luni. Ce mult au iubit casa asta! Au furat pentru ea, au minţit pentru ea, au ucis pentru ea. Dar eu sunt cea care a mai rămas. Eu şi câinii. Eu, care nu voi mai face curat în ea niciodată. Niciodată. N-o să mai fac niciodată nimic aici. N-o să mai clintesc niciun fir de praf din

loc, niciun grăunte de murdărie de pe jos. Toate lucrurile astea pentru care au trăit ei pe pământ se vor fărâmiţa, vor putrezi. Candelabrul a căzut deja şi s-a făcut cioburi. E acolo, pe jos, în sala de bal. Cioburi, ciobuleţe. Ceva a mâncat corzile alea care îl ţineau de tavan. Ha! Şi vreau să văd cum se alege praful de tot ce e aici, în casa asta, vreau să fiu sigură că se va distruge totul şi că nimeni nu va mai repara nimic. Am adus câinii înăuntru ca să fiu mai sigură că aşa se va întâmpla. Cu ei aici, ştiu că nu se apropie nimeni de casa asta. Au încercat unii să intre şi să fure din lucruri după ce a murit ea. Dar am pus câinii pe ei. Pe urmă i-am luat înăuntru cu mine. Ar trebui să vezi ce-au făcut din dormitorul ei. Pereţii de-acolo nu erau cu tapet. Nu. Erau îmbrăcaţi în brocart de mătase, de le-o fi luat şase ani pe puţin belgiencelor care l-au lucrat ca să-l termine. Ce mult îi plăcea ei cum arătau pereţii ăia – oh, dacă ai şti ce mult îi plăcea. A fost nevoie de treizeci de Weimaraneri ca să-l smulgă de pe pereţi într-o singură zi. Dacă aş şti că nu te-ai sufoca de putoarea de-acolo, te-aş duce să-ţi arăt, adăugă ea, uitându-se la pereţii din jur. Asta e ultima cameră.

— Mai bine m-ai lăsa să te ajut, spuse el după un timp.

— M-ai ajutat deja. Ai venit aici în casă, te-ai prefăcut că nu-ţi pute şi mi-ai povestit de Macon şi de scumpa mea Pilate.

— Eşti sigură?

— Cum nici nu se poate mai sigură.

Se ridicară amândoi şi porniră în lungul holului.

— Ai grijă pe unde calci. Nu există lumină.

Câinii veneau de pretutindeni, mârâind.

— E ora lor de masă, spuse ea.

Milkman începu să coboare treptele, dar la jumătatea scării întoarse capul şi se uită în sus la ea.

— Ai zis că l-a silit nevastă-sa să păstreze numele acela. Ştii cumva cum îl chema de-adevăratelea?

— Jake, parcă.

— Jake şi mai cum?

Ridică din umeri, neputincioasă, ca Shirley Temple în filmele cu fetiţe.

— Ea atâta mi-a zis – Jake.

— Mulţumesc, strigă el mai tare decât ar fi trebuit, însă simţea că în felul acesta recunoştinţa din sufletul lui putea răzbi mai sigur prin duhoarea care se revărsa de sus, peste câinii care mârâiau.

Mârâiturile şi mirosul îl urmăriră însă tot drumul înapoi, prin tunelul vegetal, până la drumul pietruit. Când ajunse acolo era ora zece şi jumătate. Încă un ceas şi jumătate până avea să se întoarcă Nepotul. Milkman se foia pe marginea drumului, în sus şi în jos, făcând planuri. Când era mai bine să se întoarcă? Să încerce să închirieze o maşină sau mai bine să-i ceară preotului să i-o împrumute pe a lui? Oare reuşise Nepotul să îi ia valiza? De ce echipament ar avea nevoie? Lanternă? Şi altceva?

Ce poveste să debiteze dacă va fi prins? Bineînţeles, simplu: venise să caute rămăşiţele pământeşti ale bunicului său, ca să le îngroape creştineşte. Continuă să patruleze încolo şi încoace pe marginea drumului, după care porni în direcţia de unde urma să apară Nepotul. După câteva minute se întrebă dacă alesese direcţia cea bună. Se pregăti să o ia înapoi, însă exact atunci văzu capetele de la vreo trei scânduri, ieşite în afară din tufişuri.

Poate că ăsta era pârleazul de care îi pomenise Circe. Nu tocmai un pârleaz în toată puterea cuvântului, ci mai bine zis ceea ce mai rămânea dintr-un fost pârleaz. Circe nu mai ieşise din casa aceea de ani de zile, gândi el. Aşadar, era normal ca pârleazul de pe timpuri, aşa cum îl apucase ea, să fie acum o dărăpănătură. Şi, dacă instrucţiunile ei erau corecte, putea să se ducă până acolo şi să se şi întoarcă înainte de ora douăsprezece. Măcar aşa putea să cerceteze împrejurimile la lumina zilei.

Cu multă precauţie, despărţi ramurile tufişului şi intră în pădure. Nu vedea nici măcar o urmă de potecă, darmite un drum întreg. Dar continuând să înainteze, auzi un susur de apă. Merse în direcţia în care bănuia că se afla o apă curgătoare care, după aprecierea lui, trebuia să fie foarte aproape, dincolo de copacii din faţă. Greşise însă. Trebui să meargă vreo cincisprezece minute până să ajungă la pârâu. Îi spusese să-l traverseze cu piciorul, dar el tot se aşteptase să găsească măcar un podeţ. Nu se vedea

nimic însă. Privi în zare şi văzu dealurile. Acolo trebuie să fie, îşi zise. Exact acolo. Îşi făcu socoteala că putea ajunge acolo cam într-un ceas, cât îi mai rămânea până să trebuiască să fie înapoi, la locul de întâlnire. Se aşeză jos, îşi scoase pantofii şi ciorapii, vârî ciorapii în buzunar şi îşi suflecă pantalonii la manşete. Cu pantofii în mână, băgă piciorul în apă. Nu se aşteptase să fie aşa de rece, iar pietrele atât de alunecoase; îşi pierdu echilibrul şi căzu în genunchi, cufundând şi pantofii în apă. N-avea niciun rost să renunţe şi să se întoarcă dacă tot se udase; continuă aşadar să treacă prin apă spre malul celălalt. După vreo jumătate de minut, fundul albiei se adâncea brusc, aşa că iar căzu, însă de data asta intră cu totul în apă. Văzu până şi peştişorii argintii care înotau printre pietrele de pe fundul albiei. Suflând apa pe nas, înjură furios pârâul acesta, care avea toate defectele – nu era suficient de adânc încât să-l poţi trece înot, dar nici cu fundul albiei destul de neted, ca să-l poţi trece cu piciorul fără să te uzi. Trebuia să-şi fi luat un băţ cu care să sondeze adâncimea înainte de a intra cu picioarele în apă, însă de emoţie nu se mai gândise la aşa ceva. Merse mai departe, de-a curmezişul albiei, pipăind bine terenul cu degetele de la picioare înainte de a se avânta cu încă un pas. Nu putea merge repede – apa era destul de adâncă pe alocuri, iar albia avea o lăţime de vreo zece metri. Dacă n-ar fi fost aşa de nerăbdător, poate ar fi avut

răgazul să găsească un loc unde apa să fie mai mică şi albia mai îngustă. Dar mai rău se enerva gândindu-se la ce şi cum ar fi trebuit să procedeze, aşa că preferă să strângă din dinţi şi să înainteze spre mal. Când ajunse, în fine, îşi azvârli pantofii pe uscat şi ieşi din apă agăţându-se şi trăgându-se în sus. Gâfâind, vru să îşi aprindă o ţigară, dar constată că toate erau ude. Se lungi pe spate, în iarbă, încălzindu-se la soare. Deschise gura ca aerul să-i răcorească limba.

După un timp, se aşeză în capul oaselor şi se încălţă. Şosetele şi pantofii nu se uscaseră încă. Se uită la ceas, ca să vadă cât timp mai avea. Ticăia, dar cadranul era crăpat, iar minutarul se îndoise. Mai bine s-o iau din loc, se gândi el, şi porni spre dealurile, care, rod al aceleiaşi iluzii care îl făcuse să creadă că pârâul se află foarte aproape, erau mult mai departe decât crezuse el. Nici nu-şi închipuise că putea fi atât de dificil să mergi printre copaci, prin tufişuri şi pe cărări neumblate de-atâta vreme. Noţiunea de pădure însemna pentru el parcul din oraş sau crângurile îngrijite de pe Honore Island, unde ieşea la plimbare când era copil şi unde existau alei pe care puteai călca nestingherit. „A luat în arendă zece acri de pădure virgină şi a defrişat totul”, spuneau bărbaţii, povestind despre începuturile fermei lui Macon Dead. Să defrişezi aşa ceva? Să tai copacii dintr-un codru ca ăsta? Hăţişurile astea prin care abia dacă

reuşeşti să te strecori?

Transpirase sub cămaşa udă şi începeau să-l doară tălpile rănite de pietrele ascuţite pe care călcase. Când ajunse într-un luminiş şi văzu din nou dealurile joase, constată că mersese în direcţia greşită.

Într-un târziu, şesul se preschimbă într-o pantă dulce – tufe, puieţi, stânci. Călca pe margine, căutând o deschizătură. Pe măsură ce înainta spre sud, poalele dealurilor deveneau tot mai stâncoase, puieţii se împuţinau. Pe urmă, la vreo şapte metri deasupra lui, văzu o gaură neagră în rocă la care se putea ajunge după un urcuş anevoios, dar nu şi primejdios, cu atât mai dificil totuşi cu cât încălţămintea lui era nepotrivită pentru o asemenea ascensiune, îşi şterse năduşeala de pe frunte cu mâneca de la haină, după care îşi scoase cravata şi o puse în buzunar.

Gustul sărat reveni şi era atât de agitat de ceea ce credea, spera că va găsi acolo, încât trebui să-şi pună palmele pe o piatră încinsă la soare ca să le usuce. Se gândea la ochii înfometaţi şi jalnici ai bătrânilor, la nesaţul cu care sorbeau fiecare cuvânt ce venea să întărească realizările extraordinare înfăptuite de fiul lui Macon Dead; se gândea la albii care se plimbaseră ţanţoşi prin livezi şi mâncaseră piersici de Georgia după ce-l împuşcaseră în cap pe bunicul lui. Milkman inhală adânc şi începu să fie atent la stâncile pe care se căţăra.

De îndată ce puse piciorul pe prima piatră, simţi mirosul banilor, deşi nu era niciun miros de fapt. Era ceva ce semăna a luminări, sex, luminiţe intermitente. Muzică interpretată la pian, cu câteva viori în fundal. Remarcase aşa ceva şi înainte, când aştepta pe sub pini, lângă locuinţa lui Pilate; mai mult, atunci când luna lumina sacul verde care atârna din tavan ca o făgăduinţă respectată; dar cel mai mult când se rostogolise pe jos cu sacul în mână. Las Vegas şi comoara îngropată; jocuri de noroc şi vagoane doldora; ghişeele de la curse şi puţurile cu petrol; licitaţii, case de bani şi afaceri cu heroină. Toate astea provocau paralizie, tremurături, gâtlej uscat şi palme năduşite. Impetuozitate, nerăbdare, senzaţia că ai pus mâna pe „ei” sau că îi ai de partea ta. Oameni potoliţi de felul lor ridicându-se în picioare şi răsturnând regina pe tabla de şah, gata să-i frângă gâtul. Femei cu răsuflarea întretăiată, cu buzele strâns lipite, punând fise roşii pe nişte pătrate numerotate. Totul pentru a câştiga. Nimic nu se compară cu asta pe lume.

Milkman deveni sprinten, trăgându-se în sus pe peretele stâncos, îndesându-se cu genunchii prin crăpături, bâjbâind cu degetele după puncte de sprijin solide, din pământ sau din piatră. Renunţă să mai gândească, lăsând trupul să lucreze. În cele din urmă se ridică în picioare pe un teren neted, la vreo zece metri de gura peşterii. Acolo zări o potecă

simplă pe care ar fi observat-o de la bun început dacă n-ar fi fost atât de repezit. Era cărarea folosită de vânători, aceeaşi pe care merseseră atunci Pilate şi tatăl lui. Însă, niciunul dintre ei nu-şi rupsese hainele, cum păţise el, urcând peretele stâncos.

Intră în peşteră şi îl orbi absenţa luminii. Se retrase afară şi intră din nou, ferindu-şi ochii cu palmele. După un timp reuşi să desluşească solul peşterii de pereţii ei. Iată şi lespedea pe care dormiseră ei, mult mai lată decât şi-o imaginase el. Şi urme de focuri pe pământ, câţiva bolovani la intrare – unul cu un fel de coroană în formă de „V”. Dar unde erau oasele? Circe zicea că l-au aruncat acolo. Mult mai înăuntru, probabil, acolo unde era şi groapa aceea. Milkman nu avea lanternă, iar chibriturile se udaseră precis. Încercă totuşi să găsească unul mai uscat. Scăpără vreo două, dar atât. Celelalte nu se aprindeau. Dar începuse să-şi obişnuiască ochii cu bezna din peşteră. Rupse o creangă dintr-un tufiş de lângă intrare şi, aplecându-se, o lipi de sol râcâind pământul cu ea înainte de a face fiecare pas. Mersese aşa vreo zece metri când observă că pereţii peşterii se apropiaseră. Acoperişul nu se vedea deloc. Se opri şi începu să se deplaseze încet lateral, zgâriind pe jos cu vârful băţului, cam la un metru în faţă. Cu dosul palmei frecă peretele stâncos, apoi scuturâ de pe mână rahatul uscat de liliac care i se lipise de piele şi o luă spre stânga. Băţul nimerea doar în gol.

Se opri iarăşi, coborând vârful băţului până atinse din nou pământul. Mişcându-l ba în sus, ba în jos, pe urmă la fel, lateral, realiză că găsise groapa. Avea probabil vreo şaptezeci de centimetri adâncime şi poate vreo doi metri şi jumătate lăţime. Frenetic, frecă băţul de fundul gropii. Lovi ceva tare, pe urmă din nou ceva tare. Milkman simţi un nod în gât; se lăsă în genunchi. Miji ochii cât putu, dar nu reuşi să vadă nimic. Brusc, îşi aminti că avea o brichetă în buzunarul de la vestă. Lăsă băţul din mână şi bâjbâi după brichetă, simţind că mirosul banilor îi provoacă o stare de leşin – luminiţele intermitente, muzica de pian. Scoase bricheta, rugându-se să se aprindă. La a doua încercare făcu flacără. Milkman privi în jos. Bricheta se stinse. O aprinse din nou, ţinând palma în dreptul flăcării anemice. Pe fundul gropii văzu pietre, scânduri, frunze, chiar şi o cană de tablă, dar nici urmă de aur. Întins pe burtă, cu bricheta într-o mână, mătură cu cealaltă pe fundul gropii, scurmând cu unghiile, trăgând, pipăind, scormonind. Nici urmă de săculeţe doldora de aur. Nu era nimic acolo. Absolut nimic. Şi, fără să-şi dea seama, începu să urle lung – *auuu,* cu capul în gaura din pământ. Stârni toţi liliecii care foşniră brusc din aripi şi se lăsară orbeşte spre capul lui. Milkman se sperie şi sări în picioare, rupându-şi talpa de la pantoful drept. Prezenţa liliecilor îl goni afară din peşteră – alergă bezmetic, ridicând mult piciorul de la sol ca

să nu se împiedice de talpa dezlipită a pantofului.

Ajuns iar la lumina soarelui, se opri să-şi tragă sufletul. Praf, lacrimi, prea multă lumină dintr-odată, dar mai ales furie şi scârbă. Azvârli bricheta peste copaci, până la poalele dealurilor, şi începu să coboare şchiopătând pe cărare, fără să-i mai pese în ce direcţie merge. Păşea la întâmplare, fără să conteze unde pune piciorul. Dintr-odată, i se păru lui, ajunse din nou la pârâu, dar mai în amonte, unde exista un podeţ de lemn. Se aşează jos şi legă talpa de restul pantofului cu cravata îngustă, după care traversă apa pe podeţul făcut de mâna omului. În cealaltă parte se vedea o cărare prin pădure.

Milkman începu să tremure de foame. O foame reală, nevoia nervoasă de a mânca un lucru bun. O foame vorace. Simţea că va leşina dacă nu va mânca imediat. Cercetă cu atenţie tufişurile, crengile, solul, căutând un fruct, vreo alună, ceva. Dar nu ştia de fapt ce să caute, fiindcă habar n-avea cum sau unde cresc fructele în pădure. Tremurând, cu spasme în stomac, rupse câteva frunze şi le băgă în gură. Erau amare ca fierea, dar el le mestecă oricum, pe urmă le scuipă şi mai luă altele. Se gândea la micul dejun pe care i-l pregătise doamna Cooper şi care atunci îi făcuse scârbă. Ouă prăjite cu grăsime, suc proaspăt de portocale cu pulpă şi sâmburi plutind în pahar, felii groase de slănină tăiată cu cuţitul, budincă şi biscuiţi. Femeia se străduise să-i ofere ceva delicios, ştia şi el, dar

poate din cauza tăriei băute în seara precedentă nu reuşise decât să bea două căni de cafea neagră şi să mănânce doi biscuiţi. Restul mâncării îi făcuse greaţă, vomând oricum totul la uşa lui Circe.

Se trezi în faţa unui tufiş care îi tăia drumul, iar când îl împinse furios la o parte, văzu un pârleaz şi un drum. Asfalt, automobile, parapet, civilizaţie. Privi spre cer, încercând să estimeze cât putea fi ora. Soarele coborâse cam un sfert faţă de punctul în care ştia şi el că era amiaza. O fi cam unu, aprecie el. Nepotul o fi venit şi s-o fi întors. Îşi pipăi buzunarul de la spate, unde ţinea portofelul. Se decolorase pe margini de apă, dar conţinutul era uscat. Cinci sute de dolari, permisul de conducere, numere de telefon pe petice de hârtie, cârdul de asigurări sociale, cotorul de la biletul de avion, chitanţe de la curăţătorie. Privi în lungul drumului, în ambele direcţii. Trebuia să facă rost de mâncare, aşa că o luă spre sud, unde presupunea el că se afla localitatea Danville, sperând să facă autostopul de cum s-ar apropia o maşină. Nu era numai lihnit de foame; îl dureau îngrozitor şi picioarele. A treia maşină care trecu opri – un Chevrolet din 1954 –, iar şoferul, un negru, se arătă la fel de interesat ca şi Nepotul de hainele cu care era îmbrăcat Milkman. Nu s-ar fi zis că observase sau că-i păsa că Milkman era rupt în genunchi şi la subsuoară, că avea pantoful legat cu cravata, părul plin de frunze şi costumul foarte prăfuit.

— Încotro, amice?

— Danville. Sau cât mai pe-aproape dacă se poate.

— Hai, suie atunci. Nu prea e-n drumul meu. Eu o iau spre Buford, dar tot te pot scoate mai aproape decât eşti acum.

— Mulţam, răspunse Milkman.

Ce bine era în maşină, pe scaun. Se rezemă oftând de spătarul tapiţat cu plastic.

— Frumoasă croiala costumului, zise omul. Presupun că nu l-ai luat de pe-aici.

— Nu. E din Michigan.

— Zău? Aveam o mătuşă acolo. La Flint. Ai fost la Flint?

— Da. Am fost la Flint.

Picioarele lui Milkman cântau parcă, pielea moale din podul tălpii cânta puţin mai tare decât călcâiele. Nu-ndrăznea să-şi răsfire degetele de teamă că ar putea opri cântecul.

— Şi cum e la Flint?

— Nasol. N-ai ce vedea.

— Bănuiam eu. Numele sună bine, dar bănuiam eu că aşa trebuie să fie.

Când se urcase în maşină, Milkman observase o cutie de carton cu şase sticle de coca-cola. Acum nu se mai putea gândi decât la asta.

— Pot să cumpăr de la tine o sticlă de-aia de coca-cola? Mi-e tare sete.

— E caldă, spuse omul.

— Nu contează, lichidă să fie.

— Poftim, serveşte-te.

Milkman întinse braţul în spate şi trase o sticlă din cutie.

— Ai un desfăcător de sticle?

Omul luă sticla de la el, băgă gâtul sticlei în gură şi desfăcu încet capacul. Se umplu de spumă pe bărbie şi în poală până ce Milkman să ia sticla înapoi.

— E fiartă, râse negrul, ştergându-se cu o batistă bleumarin cu alb.

Milkman bău pe nerăsuflate tot ce era în sticlă, cu spumă cu tot.

— Mai vrei una?

Mai voia, dar spuse „nu”. Doar o ţigară.

— Nu fumez, zise omul.

— Oh, făcu Milkman, căznindu-se zadarnic să nu râgâie.

— Staţia de autobuz este exact după curbă, acolo. Ajungi uşor.

Erau la intrarea în Danville.

— Îţi mulţumesc din suflet, spuse Milkman, deschizând portiera. Cât îţi datorez? Pe cola şi restul?

Bărbatul zâmbea, dar acum expresia lui se schimbă.

— Numele meu este Garnett, Fred Garnett. Nu sunt eu bogat, dar pot să-mi permit să ofer o cola şi

o plimbare pe gratis din când în când.

— N-am vrut să… Eu…

Dar domnul Garnett se aplecă peste scaunul din dreapta şi închise portiera. Mai dădea din cap, contrariat, şi după ce demarase.

Pe Milkman îl dureau picioarele aşa de rău că îi venea să plângă, dar reuşi să ajungă până la localul/staţie de autobuz. Întrebă de omul de la tejghea, dar nu era acolo. Se oferi o femeie să-l servească. Urmă o lungă discuţie în care Milkman descoperi că geamantanul lui nu era acolo, omul nu era acolo, ea nu ştia dacă un băiat de culoare luase sau nu bagajul de-acolo, nu aveau cameră de bagaje şi îi părea nespus de rău, dar dacă voia putea să întrebe şi la şeful staţiei dacă nu găsea valiza la băiat, bun, şi-acum mai voia şi altceva?

— Nişte hamburgeri, zise el. Dă-mi nişte hamburgeri şi o cană de cafea.

— Da, domnule. Câţi?

— Şase, răspunse el.

Dar la al patrulea îl apucară crampele, aşa că rămase îndoit de mijloc, cu junghiuri în burtă, tot drumul până la Roanoke. Dar înainte de a pleca îi telefonă reverendului Cooper. Îi răspunse nevasta acestuia, care îi zise că soţul ei era tot la gara de mărfuri, dar că îl mai putea prinde încă acolo dacă se grăbea. Milkman îi mulţumi şi închise telefonul. Călcând ca pe ace, izbuti să ajungă până la gară, care nici nu era prea departe, în fond, de staţia de

autobuz. Intră pe poartă şi îl întrebă pe primul om pe care îl întâlni dacă reverendul Cooper mai era încă acolo.

— Coop? făcu omul. Parcă s-a dus dincolo, la depozite. Vezi unde? Drept înainte, acolo.

Milkman urmări direcţia indicată şi pomi şontâc-şontâc spre depozite.

Nu era nimeni acolo, în afară de un moş care târa o ladă.

— Scuze, spuse Milkman. Reverendul Cooper e cumva aici?

— Mai adinioarea a plecat. Dacă alergi, poţi să-l prinzi din urmă, zise bătrânul ştergându-şi năduşeala de pe frunte.

Milkman nu se imagina alergând nicăieri cu durerea din picioare, aşa că zise:

— Oh, bine. O să-l prind altă dată, făcu el, întorcându-se să plece.

— Hei, îl interpelă omul. Dacă tot nu te mai grăbeşti să-l prinzi, ce-ar fi să-mi dai o mână de ajutor aici?

Şi arătă în jos spre lada imensă de la picioarele lui. Prea obosit ca să-l refuze sau să-i explice ce şi cum, Milkman încuviinţă din cap. Se opintiră amândoi, gemând şi oftând, până reuşiră să salte lada pe un cărucior, de unde o împinseră mai uşor pe platforma cântarului. Milkman se prăbuşi ca o cârpă peste ladă, respirând greu. Abia mai reuşi să dea din cap când omul îi mulţumi pentru ajutor.

Apoi ieşi din depozit şi ajunse pe stradă.

Era obosit acum. Efectiv obosit. Nu voia să-l mai vadă niciodată pe reverendul Cooper, nici pe prietenii lui avizi să audă despre succesele unuia de-al lor. Şi, categoric, nu avea niciun chef să explice nimic deocamdată tatălui său sau lui Guitar. Aşa că se târî înapoi la staţia de autobuz şi întrebă când pleacă următoarea cursă spre sud. Trebuia neapărat să fie spre sud. Şi trebuia neapărat să fie spre Virginia. Fiindcă acum credea că ştie cum să afle ce se întâmplase cu aurul.

Îmbuibat cu hamburgeri, rănit la picioare, simţindu-se rău de la stomac, dar având măcar posibilitatea de a şedea, nu mai era în stare nici să se gândească la dezamăgirea de a nu fi găsit ceea ce căuta în groapa din peşteră. Dormi buştean câteva ceasuri în autobuz, se trezi şi visă cu ochii deschişi, aţipi iarăşi, se trezi din nou când maşina opri la un popas unde mâncă şi el o supă de legume. Intră într-o drogherie de unde îşi cumpără altă trusă de bărbierit şi articole de toaletă, fiindcă pe cele cu care plecase de-acasă le lăsase la reverendul Cooper. În rest, opină că era mai bine să aştepte până ajunge în Virginia, unde putea să repare pantoful (lipit acum cu gumă de mestecat), să dea costumul la cusut şi să-şi cumpere altă cămaşă.

Autobuzul Greyhound mârâia ca haita de Weimaraneri în timp ce gonea pe şosea. Milkman se

înfioră uşor, cum i se întâmplase când Circe se uitase la câini, stând acolo, în „ultima cameră”, şi întrebându-se dacă ea va trăi mai mult decât ei. Dar ei erau pe puţin treizeci şi se înmulţeau tot timpul.

Dealurile joase din depărtare nu-l mai atrăgeau ca privelişte. Deveniseră nişte locuri reale, unde-ţi puteai rupe pantofii de treizeci de dolari. Mai mult decât orice pe lume, îşi dorise să găsească aurul acolo, şiruri întregi de săculeţi durdulii. Se gândea că dorea asta în numele piersicilor de Georgia ale lui Macon Dead, în numele lui Circe şi al câinilor ei cu ochi aurii, dar mai ales în numele reverendului Cooper şi al prietenilor lui de-o viaţă care au început să moară înainte de a le miji tuleiele atunci când au văzut ce a păţit un bărbat negru ca ei, „neştiutor ca o bâtă şi falit ca un ocnaş” – care totuşi reuşise să răzbească pe lumea asta. Se gândea, de asemenea, că dorea asta în numele lui Guitar, pentru a şterge de pe chipul lui expresia aceea de îndoială la plecarea lui Milkman, expresie care voia să spună „ştiu-că-o-să-dai-chix-mă”. Nu exista aur, dar acum ştia că toate motivele pentru care voia să pună mina pe aur nu însemnau nimic. Realitatea era că voia aurul acela fiindcă era aur şi fiindcă voia să fie al lui. Voia să fie liber. Pe când molfăia hamburgerii, în staţia de autobuz, imaginându-şi ce-ar însemna să se ducă acum acasă – nu numai ca să trebuiască să le spună că nu există niciun aur, dar şi ştiind că va rămâne fără nicio

perspectivă de a scăpa de acolo – mintea începuse să-i funcţioneze clar.

Circe spunea că Macon şi Sing veniseră amândoi din Virginia cu căruţa aceea. Tot ea spunea că stârvul lui Macon s-a ridicat din pământ la prima ploaie torenţială şi că Butlerii, sau altcineva, l-au azvârlit în peştera vânătorilor într-o noapte de vară. Într-o noapte de vară. Şi era un corp de om, un cadavru, când l-au târât de-acolo, fiindcă au văzut că era negru. Totuşi Pilate zicea că era iarnă când a fost ea acolo şi că nu erau decât oase. Zicea că s-a dus s-o vadă pe Circe şi s-a dus şi la peşteră peste patru ani, pe zăpadă, şi că a luat oasele albului. De ce n-a zis oasele tatălui ei? Ar fi trebuit să fie două schelete. A păşit cumva peste unul şi l-a luat pe celălalt? Precis Circe i-a spus ei exact ce i-a spus şi lui – că trupul tatălui ei era în peşteră. I-a spus Pilate lui Circe că ei omorâseră un om acolo înăuntru? Probabil că nu, din moment ce Circe n-a pomenit nimic. Pilate zicea că a luat oasele albului şi nici măcar nu s-a uitat după aur. Dar minţea. Nu pomenise de al doilea schelet fiindcă nu exista un alt schelet când s-a dus ea în peşteră. Nu s-a dus acolo peste patru ani – sau dacă a făcut-o aşa, era *a doua* oară. S-a întors acolo *înainte* ca oamenii ăia să-l azvârle pe negrul pe care l-au găsit ei în peşteră. Da, Pilate a luat oasele, perfect; Milkman le văzuse pe masă, la puşcărie. Dar asta nu e tot ce a luat. A luat aurul. L-a dus în Virginia. Şi poate că

cineva din Virginia ştie de asta.

Milkman umbla pe urmele ei.

11

Mâinile femeilor erau goale. Fără poşetă, portmoneu, portofel, chei, punguliţă de hârtie, nici pieptene sau batistă. Nu aveau nimic în mâini. Milkman nu mai văzuse niciodată o femeie pe stradă, fără o geantă atârnată de umăr, strânsă sub braţ sau bine ţinută de toartă. Femeile astea mergeau de parcă se duceau undeva cu treabă, dar nu duceau nimic în mâini. Pentru el era suficient ca să se convingă că ajunsese într-adevăr în ţinuturile păduroase din Virginia, într-o zonă numită Blue Ridge Mountains, potrivit indicatoarelor. Danville, cu localul acela staţie de autobuz şi cu oficiul poştal pe strada principală părea o metropolă animată în comparaţie cu acest cătun fără nume, o localitate atât de mică încât nimeni – nici statul şi nici vreun întreprinzător privat – nu se obosise să pună cărămidă peste cărămidă ca să construiască ceva. La Roanoke, Petersburg, Culpeper, se interesase de un oraş numit Charlemagne. Nimeni n-avea habar de aşa ceva. O fi pe coastă, ziceau unii. În luncă. E un oraş în vale, opinau alţii. Nimeri în cele din urmă la un birou de cadastru, iar după câteva investigaţii oamenii de-acolo descoperiră că oraşul exista şi că

denumirea corectă era: Shalimar. Cum pot ajunge acolo? Păi, un lucru e cert – nu pe jos. Sunt autobuze până acolo? Trenuri? Nu. În fine, adică nu până la o distanţă convenabilă. Există un autobuz, dar nu merge decât până la… Până la urmă cumpără de la un tânăr o maşină de cincizeci de dolari pe care dădu şaptezeci şi cinci. O luă. Rabla se strică însă înainte să apuce să ajungă cu ea la benzinărie ca să-i facă plinul. Îl împinse cineva până la pompă, unde cheltui 132 $ ca să cumpere curea de ventilator, plăcuţe de frână, filtru de ulei, filtru de benzină, două anvelope reşapate şi o baie de ulei nouă-nouţă de care nu avea nevoie, dar pe care o cumpără până ce mecanicul să-i spună că era doar garnitura spartă. Se necăji că cheltuise atâţia bani. Nu fiindcă s-ar fi simţit tras pe sfoară şi nici pentru că trebuise să-i achite cash fiindcă proprietarul atelierului mecanic se uitase la cartea lui de credit „Standard Oil” de parcă ar fi fost o bancnotă falsă, ci fiindcă se obişnuise cu preţurile practicate în Sud: două perechi de şosete la un sfert de dolar, reparaţia tălpii la pantofi treizeci de cenţi, cămaşă cu 1, 98 $; iar cei doi Tommy de-acasă ar fi trebuit să afle şi ei că aici te poţi bărbieri *şi* tunde cu cincizeci de cenţi.

Când ajunse să cumpere maşina, avea deja moralul mai ridicat şi începea să-i placă aventura: abilitatea cu care reuşea să obţină informaţii şi ajutor din partea unor străini, faptul că necunoscuţii

îl simpatizau, că erau generoşi (Ai unde să stai? Ştii unde se mănâncă bine?). Toate aceste aspecte ale ospitalităţii celor din Sud erau reale. Oriunde se ducea, nu vedea nicio moacă de alb, iar negrii erau simpatici, destupaţi la minte şi foarte la locul lor. Toate recompensele căpătate aici erau doar meritul lui. Nimeni nu se purta frumos fiindcă era fiul lui taică-său, cum se întâmpla acasă, sau în amintirea lui bunică-său, cum fusese în Danville. Şi acum, aşezat la volan, se simţea chiar şi mai bine. Era propriul său regizor, propriul său stăpân – îşi făcea nevoile când voia, se oprea să bea bere rece când îi era sete; şi, mai mult, chiar şi într-o rablă de şaptezeci şi cinci de dolari tot aveai senzaţia de putere.

Trebuia să fie extrem de atent la toate indicatoarele şi bornele de pe marginea drumului, fiindcă Shalimar nu figura pe harta Texaco pe care o avea el, iar cei de la cadastru nu-i putuseră oferi nici ei decât câteva informaţii generale. Şi aşa, cu toate concentrarea lui, tot nu şi-ar fi dat seama că a ajuns la destinaţie dacă nu s-ar fi întâmplat să se rupă cureaua de la ventilator exact în faţa magazinului universal „Solomon”, care se dovedi a fi inima şi sufletul localităţii Shalimar, Virginia.

Se îndreptă spre magazin, dând din cap spre cei patru bărbaţi aşezaţi pe verandă şi ocolind găinile albe care se plimbau pe-acolo. Alţi trei bărbaţi erau înăuntru, în afara tipului de la tejghea care, gândi

Milkman, era probabil chiar domnul Solomon. Milkman ceru să cumpere o sticlă rece de Red Cap.

— Nu se vinde bere duminica, zise omul, un negru cu piele deschisă la culoare şi păr roşu aproape încărunţit.

— Oh, am uitat ce zi e, zâmbi Milkman. Un suc atunci. Cu acid. Aveţi şi gheaţă?

— De vişine. Vă convine?

— Sigur. Perfect.

Bărbatul se duse spre o latură a magazinului şi deschise uşa unui răcitor de modă veche. Podelele erau uzate şi vălurite de cât se călcase pe de ani de zile. Conservele de pe rafturi erau cam răzleţe, în schimb vedeai din abundenţă saci, tăvi şi cutii cu alimente perisabile şi semi perisabile. Tipul trase din răcitor o sticlă cu un lichid roşu, o şterse cu şorţul ca să nu fie umedă, după care i-o dădu lui Milkman.

— Cinci cenţi dacă o bei aici. Şapte, dacă o iei cu tine:

— O beau aici.

— Ai venit acum?

— Da. Mi s-a stricat maşina. E vreun atelier de reparat pe-aici?

— Nooo. Doar la vreo zece kilometri mai încolo.

— Zece kilometri?

— Aha, exact. Dar care-i necazul? Poate o repară vreunul din noi. Încotro te duceai?

— Shalimar.

— Ai ajuns atunci, aici e.

— Aici, da? Ăsta e Shalimar?

— Da, dorul e. Shalimar.

Tipul pronunţa *Shalleemone.*

— Atunci bine că s-a stricat maşina. Puteam să trec mai departe fără să ştiu, râse Milkman.

— Şi amicul tău era să păţească la fel.

— Amicul meu? Care amic?

— Ăla care te caută. A trecut pe-aici cu maşina azi-dimineaţă şi a întrebat de tine.

— A întrebat de mine, cu nume?

— Nu. N-a pomenit niciun nume.

— Atunci de unde ştii că pe mine mă căuta?

— Păi ştiu, fiindcă a zis că îl caută pe prietenul lui care e îmbrăcat cu un costum bej cu vestă. Ca ăsta, adăugă el, arătând cu degetul spre pieptul lui Milkman.

— Şi cum arăta?

— Un tip cu pielea neagră. Cam ca a ta. Înalt. Subţire. Dar care-i problema? V-a filat la toţi vreo lampă sau ce?

— Da, adică, ba nu. Şi cum îl chema?

— N-a zis. Doar a întrebat de tine. Dar a bătut cale lungă ca să se întâlnească aici cu tine. Ştiu eu asta. După plăcuţele de Michigan de la Fordul cu care a venit.

— Michigan? Sigur Michigan?

— Sigur că sigur. Trebuia să vă întâlniţi în Roanoke?

Văzând privirea rătăcită a lui Milkman, omul zise:

— Te întreb, fiindcă am văzut după plăcuţele de la maşina ta.

Milkman oftă uşurat. Pe urmă zise:

— Nu ştiam exact unde urma să ne întâlnim. Şi nu ţi-a zis cum îl cheamă?

— Nooo. A zis doar să-ţi urez noroc dacă te văd. Stai să-mi aduc aminte…

— Noroc?

— Da, da. A zis să-ţi spun că va veni sigur o zi şi pentru tine sau că ziua pentru tine… ceva de genul ăsta… ziua pentru tine a venit deja. Nu ştiu cum a spus exact, dar era ceva cu „ziua”. Dar nu sunt sigur dacă a spus că va veni sau că a venit deja, precizează el, chicotind. Ce-aş mai vrea să vină o zi şi pentru mine. Aştept de vreo cincizeci şi şapte de ani şi tot n-a venit.

Ceilalţi bărbaţi din magazin râseră cu subînţeles; Milkman, însă, înlemnise parcă. Nimic nu mai mişca în el, doar inima. Mesajul era edificator. Guitar venise după el aici, îl urmărea, şi asta din motive profesionale probabil. Doar dacă nu… Dar cum să glumească Guitar cu aşa ceva? Cu acest cuvânt special, tainic, pe care cele Şapte Zile îl şopteau victimelor lor?

— Te-a tâmpit sucul ăla sau ce? întrebă domnul Solomon. Mie, de pildă, chestia aia din sticlă nu-mi face niciodată bine.

Milkman dădu din cap şi bău repede restul de suc.

— Nu, zise el. M-a obosit şofatul… atât. Cred că o să mă aşez puţin afară.

Şi porni spre uşă.

— Vrei să mă ocup eu de maşina ta? făcu domnul Solomon, parcă ofensat.

— Imediat. Vin peste un minut.

Milkman împinse uşa din plasă şi ieşi pe verandă. Soarele dogorea. Îşi scoase sacoul şi, agăţându-l de degetul arătător, şi-l trecu peste umăr. Privi în sus şi în jos, pe drumul plin de praf. Case-vagon cu spaţii largi între ele, câţiva câini, pui de găină, copii şi femeile fără nimic în mână. Şedeau pe verande, mergeau pe stradă legănând din şolduri sub rochiile lor de bumbac, cu picioarele goale, cu părul nepieptănat împletit codiţe sau strâns bine la spate într-un coc. Pe toate le dorea. Ce mult i-ar fi plăcut să se cuibărească în braţele ăleia, sau ale ăsteia, sau ale celei de-acolo. Probabil că aşa arăta şi Pilate când era fetişcană, aşa arăta şi acum chiar, doar în oraşul ăla mare din Nord, unde trebuise să vină, părea deplasată. Ochi mari, somnoroşi, ridicaţi în sus la colţuri, pometi înalţi, buze pline mai negre decât pielea, pătate de mure, şi gât lung, lung de tot. Probabil că oamenii se tot căsătoresc între ei prin părţile astea, gândi el. Toate femeile seamănă între ele şi, în afară de unii bărbaţi cu pielea deschisă la culoare şi cu părul roşu (ca domnul Solomon), bărbaţii seamănă şi ei foarte mult cu femeile. Probabil că nu prea vin musafiri în

Shalimar, iar puţinii străini care s-or fi stabilit totuşi pe-aici n-au putut schimba cu nimic genele locului.

Milkman coborî de pe verandă zburătăcind găinile şi pomi pe drum, îndreptându-se spre un pâlc de copaci de lângă o clădire care aducea a biserică sau casă de adunări. Nişte copii se jucau în spatele copacilor. Aşternându-şi sacoul pe iarba arsă, se aşeză şi aprinse o ţigară.

Guitar era aici. Întrebase de el. Dar lui de ce îi era frică? Doar erau prieteni, prieteni buni. Prieteni atât de apropiaţi, încât îi povestise tot despre cele Şapte Zile. Ce dovadă mai mare de încredere decât asta să fi vrut? Milkman era confidentul lui, aproape un complice. Atunci de ce să-i fie frică? Era absurd. Probabil că Guitar formulase mesajul aşa tocmai ca Milkman să îşi dea seama cine îl căuta fără să mai fie nevoie să-şi lase numele. S-o fi întâmplat ceva acasă. Poate că Guitar e urmărit de poliţie şi s-a decis să alerge la prietenul lui – singurul lui prieten, în afară de Zile, care ştia ce se putea întâmpla şi în care putea avea încredere. Guitar avea nevoie să dea de Milkman şi avea nevoie de ajutor. Asta era, precis. Dar dacă Guitar ştia că Milkman se îndrepta spre Shalimar, probabil că aflase asta în Roanoke, sau în Culpeper – ori poate chiar în Danville. Dar dacă ştia asta, de ce nu-l aşteptase? Unde era acum? Necazuri. Guitar avea necazuri.

În spatele lui, copiii cântau şi jucau un fel de leapşa pe ouate. Milkman se întoarse ca să se uite

la ei. Vreo opt-nouă băieţi şi fete stăteau în cerc. Un băiat, în mijloc, cu braţele întinse, se rotea ca un avion în timp ce ceilalţi cântau nişte versuri fără sens:

Cine se pune, cine se pune.
Avionul se pune, avionul se pune,
Vruuummm, vrummmm, vruummm.
Avionul se pune, avionul se pune…

Şi tot aşa, în timp ce băiatul din mijloc continua să facă pe avionul. Punctul culminant al jocului era când toţi copiii strigau în cor „Jos, jos, jos”, iar în clipa aceea băiatul se trântea la pământ în urletele celorlalţi.

Milkman îi privea pe copii. Nu se jucase niciodată aşa când era mic. Din momentul în care se ridicase din genunchi, la pervazul ferestrei, întristat că nu putea zbura, şi începuse să meargă la şcoală, costumaşul de catifea pe care îl purta îl separase definitiv de ceilalţi copii. Copiii, albi şi negri deopotrivă, îl considerau caraghios şi fugeau de el râzând şi zeflemisindu-l; făceau tot ce le stătea în putinţă să-l lase fără mâncare la prânz, îi luau creioanele, nu-i dădeau voie să intre la toaletă sau să ajungă la ţâşnitoarea din curte. Maică-sa cedase până la urmă rugăminţilor lui şi acceptase să-l îmbrace cu reiaţi trei-sferturi sau lungi, ceea ce a contribuit cât de cât la ameliorarea situaţiei, dar tot

nu l-au chemat niciodată să se joace aşa, în cerc, cu ei, să cânte cu ei, să stea împreună în curte, decât abia după ce Guitar i-a pus la punct şi i-a învăţat minte pe băieţii ăia patru care tăbărâseră pe el. Milkman zâmbi amintindu-şi rânjetul încântat al lui Guitar după ce-i aranjase pe cei patru. Fusese prima oară când Milkman văzuse pe cineva fericit că poate sări la bătaie. După aceea, Guitar îşi scosese şapca şi i-o dăduse lui Milkman, spunându-i să se şteargă pe faţă fiindcă îi curgea sânge din nas. Şapca se pătase de la sângele lui Milkman, dar Guitar o luase înapoi aşa cum era şi şi-o pusese pe cap.

Amintindu-şi acum de vremurile acelea, lui Milkman i se făcuse ruşine la gândul că se speriase sau că pusese la îndoială mesajul lui Guitar. Când Guitar îşi va face apariţia, îi va explica tot, iar Milkman îl va ajuta cum va putea el mai bine. Se ridică şi îşi scutură sacoul. Un cocoş negru trecu ţanţoş pe-acolo, cu creasta roşie ca sângele pleoştită spre cioc, cu un aer fioros.

Milkman porni înapoi spre magazinul lui Solomon. Avea nevoie de un loc unde să doarmă, de nişte informaţii şi de o femeie, nu neapărat în ordinea asta. Putea începe de oriunde, nu conta. Într-un fel, se bucura că Guitar întrebase de el. Pe lângă pretextul de a-l aştepta pe el şi de a aştepta să facă rost de o altă curea de ventilator, mai avea încă un motiv să întârzie pe-acolo. Găinile şi pisicile

renunţară la locurile lor de pe trepte când simţiră prezenţa lui Milkman.

— Ţi-e mai bine? întrebă domnul Solomon.

— Mult mai bine. Simţeam nevoia să mă dezmorţesc. Frumos pe-aici, schimbă el vorba, arătând cu bărbia spre fereastră. Linişte. Femei frumoase.

Un tânăr aşezat pe scaun răsturnat cu speteaza de perete îşi împinse pălăria pe ceafa şi trânti picioarele de podea. Ţinea gura deschisă, aşa că nu era niciun secret că îi lipseau patru dinţi din faţă. Ceilalţi bărbaţi îşi frecară şi ei picioarele de podea. Domnul Solomon zâmbea, dar nu spunea nimic. Milkman intui că atinsese o coardă sensibilă. Apropo de femei, probabil. Ce localitate mai era şi asta dacă, bărbat fiind, nu puteai nici măcar să vorbeşti despre femei?!

Schimbă subiectul.

— Dacă amicul meu, ăla care a trecut pe-aici azi-dimineaţă, ar fi rămas să mă aştepte, unde ar fi putut găsi un loc unde să stea? Există vreo pensiune cu camere de închiriat?

— Pensiune cu camere de închiriat?

— Da. Unde să poţi rămâne peste noapte.

Domnul Solomon clătină din cap.

— Nu există aşa ceva pe-aici.

Milkman începea să se enerveze. De ce atâta ostilitate la oamenii ăştia?

— Crezi că vreunul dintre ei m-ar putea ajuta să

repar maşina? întrebă el, privind spre bărbaţii din magazin. Sau să găsesc o curea de ventilator?

Domnul Solomon se încăpăţâna se privească la tejghea.

— Păi, să-i întreb pe ei, mai bine.

Vorbise încet, de parcă i-ar fi fost jenă de ceva. Dispăruseră limbuţia şi cheful de taclale ca la venirea lui Milkman.

— Dacă nu se poate găsi o curea de ventilator, mai bine să-mi spuneţi imediat. S-ar putea să trebuiască să-mi cumpăr altă maşină ca să am cu ce să mă întorc acasă.

Toţi bărbaţii din magazin se întoarseră să se uite la el, aşa că Milkman deduse că iar spusese ce nu trebuia, deşi nu-şi dădea seama ce anume. Ştia doar că reacţionaseră toţi de parcă i-ar fi insultat.

Ceea ce era perfect adevărat. Îl priveau cu ură pe cioroiul ăsta de la oraş care putea să-şi cumpere o maşină de parcă ar fi fost o sticlă de whisky, şi asta aşa, pocnind din degete, fiindcă i se stricase cealaltă cu care venise. Şi care, culmea, avusese tupeul să declare asta în faţa lor. Nu se sinchisise să spună cum îl cheamă, nu întrebase nici cum îi cheamă pe ei, le zisese doar „ei”, pe un ton plin de dispreţ la adresa lor şi a felului cum îşi pierdeau vremea pe-acolo în loc să pună mâna să muncească la recoltele lor, nu să aştepte să pice din cer vreun camion în căutare de zilieri la cules de tutun pe terenurilor altcuiva. Manierele şi hainele lui le

aminteau cu cruzime că ei nu aveau nimic al lor pe pământul ăsta. Doar nişte grădini cu zarzavaturi de care se ocupau femeile, şi orătănii şi porci de care se ocupau copiii. Prin felul lui de a fi, negrul ăsta le spunea că nu sunt bărbaţi, că se bizuie pe femei şi pe copii ca să aibă ce mânca. Şi că vântul care le sufla prin buzunarele pantalonilor, care ar fi trebuit să fie pline de dolari, era dovada nimicniciei lor. La fel ca şi pantofii fini şi costumul cu vestă, mâinile cu piele moale şi netedă, cum avea omul din faţa lor. La fel ca şi ochii lui, care văzuseră oraşe mari şi avioane pe dinăuntru. Îl văzuseră jinduind la femeile lor şi frecându-se la prohab. Îl văzuseră, de asemenea, cum încuiase maşina când se dăduse jos, deşi greu ai fi putut găsi două chei de contact pe o rază de cincizeci de kilometri împrejur. Nu îi considerase suficient de importanţi sau de buni încât să vrea să le afle numele; şi se credea prea grozav ca să le spună numele lui. Se uitau la pielea lui şi vedeau că era la fel de neagră ca a lor, dar ştiau că avea inimă de alb, fiindcă se comporta exact ca albii ăia care veneau cu camionul să-i ia la muncă pentru o zi, tratându-i ca pe o masă amorfa şi anonimă de mână de lucru.

Niciunul dintre ei nu voia să stea de vorbă cu cioroiul care avea maşină cu număr de Virginia, dar vorbea ca negrii din Nord.

— Bănet, nu glumă, pe-acolo, prin Nord, aşa-i?

— Pentru unii, răspunse Milkman.

— Pentru unii doar? Păi eu am auzit că toată lumea din Nord are mulţi bani.

— Ba nu. Sunt mulţi acolo care n-au nimic, spuse Milkman, încercând să fie amabil, dar simţea că i se cocea ceva.

— Nu prea-mi vine să cred. De ce s-ar înghesui toată lumea să stea acolo dacă n-ar fi vorba de mult bănet?

— Pentru privelişte, poate, răspunse alt bărbat. Priveliştile cu femei.

— Hai las-o baltă! rânji altul batjocoritor. Că doar n-or avea păsărică altfel acolo, în Nord!

— No, omule, zise celălalt. Păsărică e la fel peste tot. Miroase ca oceanul şi are gust ca apa din el.

— Nu se poate, zise un al treilea. Precis e altfel.

— Poate puţele ălora sunt altfel, opină primul.

— Crezi? se miră al doilea.

— Eu aşa am auzit, zise primul.

— Cât de „altfel”? întrebă al doilea.

— Mici, mici de tot, zise primul. Mici-mici.

— Nooo! spuse al doilea.

— Mie aşa mi s-a spus. De-aia umblă cu pantalonii aşa strâmţi. Adevărat?

Şi se uită la Milkman, aşteptând un răspuns.

— Nu ştiu, spuse Milkman. N-am dat niciodată cu limba pe la puţele altora.

Zâmbea toată lumea, inclusiv Milkman. Dar ăsta era doar începutul.

— Dar pe la curul altora? Pe-acolo ai dat cu

limba?

— O dată, zise Milkman. Când m-a scos din sărite un puţache de cioroi şi-a trebuit să-i bag în cur o sticlă de coca, ca să se înveţe minte.

— Dar de ce o sticlă? De ce nu era bună mătărânga ta?

— A fost. Dar după ce-am tras sticla afară. I s-a potrivit şi-n gură perfect.

— Mai bine în gură, nu?

— Da, cu condiţia să fie suficient de mare, nasoală şi să aparţină dobitocului pe care te pregăteşti să-l cafteşti până se cacă pe el.

Lama cuţitului sclipi scurt.

Milkman râdea.

— N-am mai văzut aşa o sculă de când aveam vreo paisprezece ani. De unde vin eu, *băieţii* se joacă mereu cu cuţitele – fiindcă dacă apucă să le fie frică, au pierdut.

Bărbatul care vorbise primul zâmbi.

— Ca mine, dobitocule. Mi-e frică de moarte că o să pierd.

Milkman încercă să se descurce cât mai bine cu un gât de sticlă spartă, dar tot se alese cu o tăietură pe faţă, plus una pe mâna stângă, la fel ca şi în frumosul lui costum bej şi poate că ar fi ajuns şi în beregată dacă două femei n-ar fi apărut alergând şi urlând: „Saul! Saul!”

Magazinul se umpluse acum de oameni, aşa că femeile abia mai reuşiră să răzbească înăuntru.

Bărbaţii încercară să le facă să tacă, dar ele ţipau ca din gură de şarpe, provocând o pauză suficientă ca domnul Solomon să poată întrerupe încăierarea.

— Gata. Gata. Ajunge.

— Tacă-ţi fleanca, Solomon.

— Scoate muierile alea de-aici.

— Arde-l, Saul, arde-l, mama lui de poponar!

Dar Saul avea o tăietură adâncă deasupra ochiului şi sângele care curgea din ea îl orbea aproape. I-a fost greu, dar nu imposibil domnului Solomon să-l tragă la o parte.

Saul plecă înjurându-l pe Milkman, dar mult mai potolit deja.

Milkman se trase îndărăt până la tejghea, aşteptând să vadă dacă se mai pregătea careva să sară la el. Când constată că nu-i mai ardea nimănui de cafteală şi când lumea începu să iasă afară ca să se uite la Saul care înjura şi bodogănea supărat că nu-l lăsaseră să se mai bată, Milkman răsuflă uşurat şi se şterse pe faţă. Când se goli tot magazinul, în afară de proprietar, Milkman azvârli sticla spartă într-un colţ al localului. Nimeri în perete, lângă răcitor, unde se făcu ţăndări. Ieşi afară, gâfâind încă, şi privi în jur. Patru bătrâni şedeau în continuare pe verandă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Dădu un şut unei găini albe şi se aşeză pe treapta de sus, ştergându-se de sânge cu batista. Trei tinere, cu mâinile goale, stăteau în drum uitându-se la el. Îl priveau cu ochii mari, dar

rezervate. Veniră şi nişte copii, încercuind femeile ca nişte păsări. Nimeni nu spunea nimic. Până şi cei patru bărbaţi de pe verandă tăceau din gură. Nu veni nimeni la el, nu-i oferi nimeni o ţigară sau un pahar cu apă. Sub soarele fierbinte, Milkman îngheţase de furie. Dacă ar fi avut o armă, ar fi ucis pe toată lumea din jur.

— Te pricepi să te baţi cu sticla. Oare cum te descurci cu puşca în mână?

Unul dintre bătrâni se trăsese mai spre el. Zâmbea vag. S-ar fi zis că acum, când tinerii îşi încercaseră puterile cu rezultate nesatisfăcătoare, era rândul bătrânilor să încerce şi ei. Stilul lor ar fi fost altul, desigur. Fără invective deşănţate. Fără cuţite, fără bicepşi umflaţi. Ei voiau să-l testeze, să-i ţină piept şi să-l bată, probabil, pe alt teren.

— Excelent! Nimeni nu ocheşte mai bine decât mine, minţi Milkman.

— Zău?

— Da, chiar aşa.

— Noi, câţiva, ne ducem la vânătoare ceva mai târziu. Vrei să vii cu noi?

— Merge şi ticălosul ăla şţirb?

— Saul? Nu.

— Fiindcă atunci ar trebui să am grijă să-i scot şi restul de dinţi din gură.

Bărbatul râse.

— Şeriful i i-a scos pe ăia – cu patul puştii.

— Ohoho! Grozav.

— Bun, zi, vii?

— Sigur că vin. Doar să-mi daţi şi mie o puşcă.

Tipul râse iar.

— Mă cheamă Omar.

— Macon Dead.

Omar clipi auzind numele, dar nu comentă. Îi spuse doar să vină până la King Walker, o staţie de benzină cam la vreo trei kilometri, mai încolo, pe la apusul soarelui.

— E drept înainte cum te uiţi de-aici. N-ai cum să te rătăceşti.

— N-o să mă rătăcesc.

Bâjbâi prin buzunar după cheile de la maşină, deschise portiera şi se instală pe scaun. Lăsă jos toate cele patru geamuri, găsi un prosop pe bancheta din spate şi se lungi pe-o parte, folosind sacoul drept pernă şi prosopul drept bandaj pentru faţă. Picioarele îi ieşeau afară prin portiera deschisă. Să-i ia dracu' pe toţi. Cine erau toţi oamenii ăştia care bântuiau prin lume încercând să-l omoare? Până şi taică-său vrusese tot asta când el era încă în burta maică-sii. Dar supravieţuise. Şi supravieţuise şi anul trecut, ferindu-se de o femeie care venea în fiecare lună ca să-l omoare; şi zăcuse lungit atunci, exact ca acum, cu braţul peste ochii larg deschişi spre obiectul fatal pe care-l avea ea în mână, de fiecare dată altul. Supravieţuise şi tuturor acestor încercări. Pe urmă, o vrăjitoare ieşise din

coşmarurile copilăriei lui ca să-l înhaţe, dar scăpase şi de data asta. Nişte lilieci îl făcuseră să fugă din peşteră – dar scăpase şi atunci. Şi în niciuna dintre aceste situaţii nu fusese înarmat. Acum intrase într-un magazin şi întrebase dacă nu putea careva să-i repare maşina, ca un cioroi să scoată brusc cuţitul la el. Dar nici acum nu murise. Iar acum ce naiba mai era şi în capul troglodiţilor ăstora negri, ce mai voiau de la el? Lua-i-ar naiba pe toţi. Numele meu e Macon; sunt deja mort. Dead. Crezuse că locul ăsta, Shalimar, va însemna întoarcerea acasă. La origini. Familia lui se trăgea de-aici, bunicul şi bunica lui. Pe tot drumul cât călătorise spre sud, oamenii se purtaseră frumos cu el, fuseseră mărinimoşi, îl ajutaseră. În Danville îl veneraseră ca pe un erou. În oraşul lui natal, numele lui impunea respect şi stârnea groază. Dar aici, „acasă”, era un necunoscut, neiubit, la un pas de a fi ucis. Cioroii ăştia, care meritau să ajungă cu ştreangul de gât, erau de o răutate nemaiîntâlnită.

Dormi, nestingherit de nimic şi de nimeni, în afară de un vis în care se făcea că Guitar îl privea cu dispreţ. Când se trezi, cumpără două conserve de ananas şi o cutie de biscuiţi de la domnul Solomon. Mâncă pe verandă, cu găinile. Bărbaţii erau plecaţi, iar soarele se pregătea de culcare. Doar copiii rămăseseră pe-acolo, zgâindu-se la el cum mânca. Când îşi turnă pe gât ultimele înghiţituri de suc de ananas, unul dintre copii ieşi în faţă şi-l întrebă:

— Ne daţi nouă cutia, domnule?

Întinse cutia spre ei; copiii o înhăţară şi fugiră cu ea ca să se joace, ei ştiau cum.

Milkman pomi spre King Walker. Chiar dacă ar fi putut născoci un motiv ca să scape de vânătoare, tot n-ar fi făcut-o, deşi în viaţa lui nu umblase cu o armă de foc. Renunţase să se mai eschiveze, să se strecoare, să evite dificultăţile. Gata, isprăvise cu asta. Înainte, îndrăznise să rişte doar când era cu Guitar. Acum se încumeta să rişte de unul singur. Nu numai că o lăsase pe Hagar să-l ameninţe cu cuţitul; dar o lăsase şi pe vrăjitoarea din vis să-l prindă şi să-l sărute. Pentru un om care scăpase cu viaţă din toate astea, orice altceva era o glumă.

King Walker. Numele nu era deloc pe măsura personajului care îl purta. Omul era un bărbat scund, chel, cu obrazul stâng umflat de gogoloiul de tutun din gură. Cu ani în urmă fusese vedetă într-unul din campionatele de baseball pentru negri; de altfel, povestea carierei lui putea fi citită peste tot în benzinărie, pe toate afişele bătute în cuie sau lipite pe pereţi. Oamenii nu minţiseră când spuseseră că nu există niciun mecanic auto mai aproape de vreo zece kilometri. Se vedea limpede că benzinăria lui King Walker dăduse faliment de multă vreme. Pompele erau uscate; nu se găsea nici măcar vreun bidon cu ulei în toată hardughia, folosită acum ca un fel de club pentru bărbaţi. Walker locuia în spatele benzinăriei. În afară de

King Walker, care nu mergea, erau acolo Omar şi încă un bărbat care fusese şi el pe verandă şi care se prezentă ca Luther Solomon – nicio legătură de rudenie cu Solomon, băcanul. Mai aşteptau să vină câţiva care apărură la scurt timp după Milkman, într-un Chevrolet rablagit. Omar îi prezentă: Calvin Breakstone şi Small Boy.

Calvin părea cel mai comunicativ dintre toţi, aşa că după prezentări îi zise lui King Walker „să-i aducă băiatului ăstuia de la oraş ceva să-şi pună în picioare". King scotoci peste tot, scuipând tutun, până când găsi nişte bocanci plini de noroi uscat. Îl costumară pe Milkman complet, râzând de lenjeria lui de corp, pipăindu-i vesta – Small Boy încercă să-şi bage braţele vânjoase prin mânecile sacoului lui Milkman – şi întrebându-se ce păţise oare la tălpi. Pielea de pe degete i se descuama şi acum de la cele două zile cât stătuse cu pantofii şi şosetele ude în picioare. King Walker îl puse să se stropească pe degete cu un dezinfectant înainte de a-şi pune şosetele groase pe care i le dădu. După ce îl îmbrăcară pe Milkman într-un costum de camuflaj din al Doilea Război Mondial şi o căciulă tricotată pe cap, deschiseră o bere Falstaff şi începură să vorbească despre puşti. Fază la care veselia combinată cu maliţioziatea încetă, iar King Walker îi dădu lui Milkman un Winchester 22.

— Ai umblat vreodată cu una de-asta?

— Mai demult, da, zise Milkman.

Cei cinci bărbaţi se înghesuiră în Chevy şi demarară, dispărând în lumina care se împuţina. Din câte îşi putea da seama Milkman, după vreo cincisprezece minute maşina începu să urce. În hurducăturile automobilului care înainta pe nişte drumuri înguste, conversaţia se însufleţi din nou – vorbeau despre alte excursii, despre vânat, ţinte nimerite, ţinte ratate. Curând, singura lumină mai venea doar de la lună; în plus, se răcorise mult, aşa că Milkman se simţea bine cu Căciula de lână pe cap. Maşina se legăna pe drumul cu hârtoape şi curbe adânci. Lui Milkman i se păru că zăreşte în oglinda retrovizoare farurile altei maşini şi se întrebă dacă nu cumva aveau să se întâlnească şi cu alţii.

— Cred că e timpul, Calvin. Ratonul o fi mâncat şi s-o fi dus acasă.

Calvin trase pe dreapta şi opri maşina.

— Dă-le drumul, spuse el.

Small Boy luă cheile de la Calvin şi se duse în spate ca să deschidă portbagajul. Trei dulăi săriră afară, amuşinând şi dând din coadă. Dar nu scoteau niciun sunet.

— Ai adus-o pe Becky? întrebă Luther. Ohoho! Să vezi ce de vânat o să prindem în seara asta!

Agitaţia câinilor, nerăbdarea cu care aşteptau semnalul care să le dea voie s-o ia la goană printre copaci îi creară lui Milkman o stare de panică. Şi el ce ar trebui să facă acum? La un metru de faruri, în

orice direcţie, totul era beznă adâncă.

Omar şi Small Boy scoaseră echipamentul din portbagaj: patru felinare, o lanternă, funie, cartuşe şi o sticlă de tărie. După ce aprinseră toate cele patru felinare, îl întrebară pe Milkman ce preferă: un felinar sau lanterna. Milkman şovăi, iar Calvin zise:

— O să meargă cu mine. Daţi-i lanterna.

Şi Milkman o vârî în buzunarul de la spate.

— Scoate mărunţişul ăla din buzunar, spuse Calvin. Face prea mult zgomot.

Milkman făcu după cum i se spusese şi luă puşca lui King, o bucată de funie şi o duşcă zdravănă din sticla care circula de la unul la altul.

Câinii se foiau pe lângă ei, tăcuţi, gâfâind, aproape leşinaţi de întărâtare. Dar tot nu scoteau niciun sunet. Calvin şi Omar îşi încărcară puştile cu cartuşe de 22 într-o magazie şi cu alice mari în cealaltă. Small Boy bătu din palme o dată, iar cei trei copoi se năpustiră lătrând în noapte. Bărbaţii nu plecară de-acolo imediat după ei, aşa cum se aşteptase Milkman. Nu, rămaseră pe loc nemişcaţi, cu urechile ciulite. Small Boy râdea încetişor, dând din cap.

— Becky a prins urma. Hai să mergem. Calvin, tu şi Macon o luaţi în dreapta. Noi ne ducem încolo, şi ocolim prin vâlcea. Să nu împuşcaţi urşi acum.

— Ba, dacă văd unul, o să trag în el, zise Calvin, luând-o din loc împreună cu Milkman.

În timp ce se îndepărtau de Chevy, maşina pe care Milkman o zărise mai devreme trecu în viteză pe lângă ei. Nu mai veneau şi alţii la vânătoare. Calvin păşea în faţă; felinarul lumina drumul, legănându-i-se în mână. Milkman aprinse şi el lanterna.

— Mai bine nu consuma bateriile, spuse Calvin. N-ai nevoie de lanternă acum.

Înaintau anevoios într-o direcţie, poate chiar înspre câinii care lătrau în depărtare. Greu de apreciat, gândi Milkman.

— Sunt urşi pe-aici? întrebă Milkman pe un ton care se voia curios, deşi el era mai degrabă neliniştit.

— Nu, nu suntem decât noi, iar noi avem puşti, râse Calvin, dar în clipa următoare dispăru înghiţit de întuneric.

Doar legănatul felinarului îi puncta traseul. Milkman urmări felinarul până când realiză că, dacă se uita fix la el, nu mai vedea nimic altceva. Dacă voia să-şi obişnuiască ochii cu întunericul, mai bine să încerce să desluşească ce-i în jur. Un geamăt prelung se propagă printre copaci, undeva din stânga. Parcă ar fi fost o voce de femeie suspinând, amestecată cu schelălăiturile câinilor şi strigătele bărbaţilor. Peste câteva minute, în depărtare, lătratul câinilor şi zbieretele celor trei bărbaţi încetară. Nu se mai auzea acum decât foşnetul vântului şi paşii lui şi ai lui Calvin. Îi trebui lui

Milkman o vreme până să se înveţe să calce ridicând piciorul mai sus ca să nu se împiedice de bolovani şi de rădăcini; ca să înveţe să deosebească un copac de o umbră; ca să ţină capul în jos, între umeri, ferindu-şi faţa de crengile care ricoşau în spate, balansându-se în urma lui Calvin. Urcau deja pe un teren în pantă. Din când în când, Calvin se oprea, îndrepta lumina felinarului spre un copac şi îl cerceta cu atenţie de jos până spre coroană, ridicând braţul cât putea de sus. Alteori, înclina felinarul în jos, ghemuindu-se pe vine şi mijind ochii spre sol. De fiecare dată mormăia ceva. Indiferent ce constata cu prilejul acestor investigaţii, prefera să ţină doar pentru el. Milkman nu întreba nimic. Tot ce-şi dorea era să fie la înălţime, pregătit să tragă dacă apărea vânatul şi să se apere dacă ar fi atacat de vreo dihanie. După nicio oră de la sosirea în Shalimar, un tânăr încercase să-l omoare în public. Cât despre oamenii aceştia mai în vârstă, Milkman nici nu voia să-şi închipuie ce ar fi în stare să-i facă, mai ales aşa, la adăpostul întunericului nopţii.

Auzi din nou suspinele femeii şi îl întrebă pe Calvin:

— Ce naiba mai e şi chestia asta?

— Ecoul, spuse el. Vâlceaua lui Ryna e drept în faţă. Scoate zgomotul acesta când vântul bate dintr-o anumită direcţie.

— Parcă ar plânge o femeie, spuse Milkman.

— E Ryna. Lumea zice că o femeie pe care o cheamă Ryna plânge în vâlceaua aia. De-aici şi denumirea locului.

Calvin se opri, dar atât de subit încât Milkman, absorbit de povestea cu Ryna, se ciocni de el.

— Ssst! şopti Calvin, cu ochii închişi şi cu urechile ciulite în bătaia vântului.

Milkman nu auzea decât schelălăiturile câinilor, dar mai intense şi mai dese decât înainte, i se păru lui. Calvin fluieră. Un fluierat stins se auzi ca răspuns din altă direcţie.

— Fir-ar mama lui de ticălos! explodă Calvin nervos. Un linx! Haide, omule!

Şi, efectiv, o zbughi din loc; Milkman făcu la fel. Se mişcau acum de două ori mai repede decât înainte. În viaţa lui nu gonise Milkman, în ritm susţinut, pe o asemenea distanţă. Kilometri, cred, gândi el; probabil că am făcut deja câţiva kilometri, socoti el. Şi câteva ceasuri, da; or fi trecut vreo două ore de când a fluierat. Continuau, însă, să meargă; Calvin nu se oprea, decât ca să mai scoată câte un strigăt şi să aştepte să audă răspunsul.

Lumina se schimbase, iar Milkman începea să se simtă foarte obosit. Distanţa dintre el şi felinarul lui Calvin se făcea tot mai mare. Era cu douăzeci de ani mai tânăr decât Calvin, dar constata că nu era în stare să ţină pasul cu el. Începuse şi să se cam împiedice – lovindu-se cu picioarele de bolovani şi de rădăcinile de la suprafaţă, iar acum, când Calvin

nu mai era chiar în faţa lui, trebuia să dea singur la o parte crengile ca să-şi facă loc să treacă. Tot aplecatul ăsta pe sub ramurile copacilor şi atenţia sporită de a se feri de toate piedicile şi obstacolele erau la fel de obositoare ca şi mersul propriu-zis. Răsufla tot mai gâfâit şi simţea nevoia să stea jos, să se oprească undeva. Avea senzaţia că se învârteau mai mult în cerc, fiindcă era a treia oară, i se părea lui, când vedea în zare stânca aceea cu două cocoaşe. Oare aşa trebuia să fie? Să meargă în cerc? se întrebă el. Parcă auzise el că vânatul, uneori, se tot roteşte pe aceeaşi rază atunci când se simte încolţit. Oare era valabil şi pentru linx? Nici măcar nu avea habar cum arată un linx.

Până la urmă îl doborî oboseala şi făcu greşeala să se aşeze un pic, în loc să meargă mai încet, aşa că, atunci când se ridică din nou, simţi că îl dor picioarele foarte rău, dar mai ales piciorul care era mai scurt. Plecă mai departe, târând piciorul şi şchiopătând rău. După puţin timp ajunse să nu poată merge mai mult de cinci minute fără să nu se oprească, rezemat de trunchiul unui copac. Calvin era ca un punct luminos, oscilând printre copaci. Într-un târziu, Milkman simţi că nu mai rezistă; trebuia să se odihnească. La următorul copac se lăsă jos, pe pământ, şi îşi sprijini ceafa de scoarţa groasă. Treaba lor, n-au decât să râdă; n-avea de gând să se mai urnească de-acolo până când nu simţea că inima i-a coborât în piept, la locul ei, şi că

nu-i mai stă ca o piatră, în gât. Desfăcu picioarele, scoase lanterna din buzunarul de la spate şi puse jos Winchesterul, lângă piciorul drept. În repaus acum, simţea zvâcnind sângele în tâmple; vântul tăios, seva frunzelor şi a copacilor de care se atinsese mergând prin desişul pădurii făcuseră să-l usture rău tăietura de pe faţă.

Când ajunse să respire aproape normal, începu să se întrebe ce căuta el acolo, în mijlocul pădurii, în ţinutul muntos Blue Ridge?! Venise aici fiindcă voia să obţină informaţii despre trecerea lui Pilate prin regiune, să găsească rudele cu care poate se văzuse ea atunci, în fine, să afle tot ce se putea, pentru a da de urmele aurului său, dacă nu, pentru a se convinge măcar că aurul acela nu mai există de fapt. Cum de se lăsase antrenat în această partidă de vânătoare, dar mai ales cum de ajunsese să se apere cu un gât de sticlă spartă când un tip sărise la el cu cuţitul?! Din ignoranţă, gândi el, şi vanitate. Nu fusese atent când trebuia, nu observase semnele care musteau pretutindeni în jurul lui. Poate, într-adevăr, avea de-a face cu o şleahtă de negri răi, dar el ar fi trebuit să se prindă, să simtă, or motivul principal pentru care nu intuise nimic era amabilitatea cu care fusese tratat până atunci oriunde fusese. Sau doar i se păruse lui? Poate că venerarea aceea de erou (de două ori anulată) care îl învăluise în Danville îl şi orbise cumva. Poate că ochii oamenilor din Roanoke, Petersburg, Newport

News nu sclipiseră de bunătate şi admiraţie la adresa lui. Poate că erau doar curioşi sau amuzaţi. Nicăieri nu zăbovise îndeajuns încât să se poată dumiri în această privinţă. Un prânz aici, benzină dincolo – singurul contact real fusese când cumpărase maşina, or vânzătorul care îşi dorea un cumpărător nu putea fi decât prietenos cu el, când îl găsise. Acelaşi lucru era valabil şi pentru episodul în care trebuise să apeleze la reparaţiile acelea complicate. Ce fel de sălbatici erau aceşti oameni?

Suspicioşi. Impulsivi. Dornici să-i găsească străinului numai cusururi şi să-l dispreţuiască. Susceptibili. Făţarnici, invidioşi, înşelători şi răi. De ce atâta dispreţ când el nu le făcuse nimic? Nimic ca să se aleagă cu ostilitatea aceea explozivă când a zis că s-ar putea să trebuiască să-şi cumpere o maşină. De ce n-au reacţionat şi ei ca tipul din Roanoke, când a cumpărat maşina de la el? Fiindcă în Roanoke nu avea maşină. Aici avea una şi mai voia alta; or poate chiar de-asta se enervaseră toţi. În plus, nici nu lăsase de înţeles că o va vinde pe cea veche. Insinuase cumva că o va abandona pe-aia „stricată” şi că, pur şi simplu, îşi va lua alta? Ei, şi, ce era cu asta? De ce să le pese lor ce făcea el cu banii? Nu, nu merita aşa ceva…

Ce demodat suna. *A merita.* Demodat, răsuflat şi depăşit. A merita. I se părea că tot timpul zicea sau gândea că el nu merită atâta ghinion, bunăoară, sau nu merită ca alţii să se poarte aşa urât cu el. Îi

spusese lui Guitar că nu „merită” să trebuiască să fie dependent de familie, nu merită ura lor, nu merită… Că nu „merită” nici măcar să audă toate mizeriile şi acuzaţiile reciproce pe care părinţii lui i le aruncau în faţă. Nu „merita” nici răzbunarea lui Hagar. Dar de ce nu i-ar vorbi părinţii lui de problemele lor personale? Păi dacă nu lui, atunci cui să-i fi spus? Şi, dacă un străin putea încerca să-l omoare, atunci cum Hagar, care îl cunoştea şi pe care o azvârlise ca pe un cocoloş de gumă de mestecat rămasă fără aromă, să nu aibă şi ea dreptul de a încerca să-l omoare?!

Aparent, Milkman gândea că el merită doar să fie iubit – de la distanţă, totuşi – şi să primească tot ce-şi doreşte. În schimb el să fie… cum? Drăguţ? Generos? Poate că tot ce spunea el, în fond, era: Nu sunt eu răspunzător de durerea voastră; împărtăşiţi-vă bucuriile cu mine, dar nu şi nefericirea.

Ce gânduri neliniştitoare! Dar nu reuşea să scape de ele. Sub lună, pe pământ, singur, nici măcar cu hămăitul câinilor care să-i aducă aminte că mai sunt şi alţi oameni pe-aproape, eul lui – coconul numit „personalitate” – cedă. De-abia dacă îşi mai putea desluşi mâna; picioarele nu şi le mai vedea deloc. Era doar respiraţie acum, tot mai lentă deja, şi gânduri. Restul din el dispăruse. Aşa că toate gândurile acelea veneau, neobstrucţionate de alţi oameni, de lucruri, chiar de propria lui imagine. Nu exista aici nimic care să-i fie de ajutor – nu bani, nu

maşină, nu reputaţia lui taică-său, nu costum elegant sau pantofi, în fond, toate astea îl incomodau. În afară de ceasul spart şi de portofelul cu vreo două sute de dolari, pierduse tot ceea ce avusese la plecarea în această călătorie: valiza cu whisky în ea, cămăşile şi locul gol pregătit pentru sacii cu aur; pălăria, cravata, cămaşa, costumul cu vestă, şosetele şi pantofii. Ceasul şi cei două sute de dolari nu-i mai serveau la nimic aici, în mijlocul naturii, unde omul nu avea decât ceea ce avusese la naştere sau ceea ce învăţase să folosească. Şi rezistenţă. Ochi, urechi, nas, gust, simţul tactil – şi vreun alt simţ pe care ştia că nu-l are: capacitatea de a desprinde, dintre toate lucrurile pe care le puteai simţi, pe acela de care depindea însăşi viaţa. Ce văzuse Calvin pe scoarţa copacului? Dar pe sol? Ce tot mormăise? Ce auzise, încât să fi înţeles imediat că se întâmplase ceva neprevăzut la vreo trei kilometri – poate mai mult – depărtare, şi că acel ceva era un altfel de vânat, un linx? Parcă îi auzea şi acum – cum se strigaseră cu câteva ore în urmă. Cum îşi transmiseseră semnale unii altora. Ce spuneau de fapt? „Aşteaptă?” „Aici?” încetul cu încetul, toate aceste lucruri începeau să se potrivească. Câinii, oamenii – niciunul nu striga doar aşa, la întâmplare, ca să-şi semnaleze poziţia. Câinii şi oamenii vorbeau unii cu alţii. Cu glasuri distincte, spuneau lucruri distincte, complicate. Strigătul lung „daaa” era urmat de un fel de urlet

specific scos de unul dintre câini. Acel *hou-hou* gutural, ca un sunet de contrabas, însemna un ordin înţeles şi executat de câini. Şi câinii le vorbeau oamenilor; lătrături scurte – la intervale egale sau la intervale lungi, câte unul la fiecare trei sau patru minute, şi tot aşa pe parcursul unui interval de douăzeci de minute. Un fel de radar care le indica oamenilor unde sunt, ce văd şi cum vor să procedeze în continuare. Iar oamenii erau de acord sau le spuneau să schimbe direcţia sau să vină înapoi. Toate acele ţipete ascuţite, toate acele cascade de lătrături rapide, strigătele prelungi şi susţinute, sunetele ca de tubă, bubuiturile ca de tobă, acel *hou-hou* gros şi parcă vâscos, fluierăturile şuierate, ţiuiturile şi suspinele adânci de contrabas... Toate astea formau un limbaj. O completare a plescăitului din limbă cu care, acasă, bărbaţii îşi chemau câinii. Nu, nu era un limbaj; era ceva dinaintea limbajului. Dinainte de apariţia scrisului. Limbajul de pe vremea când oamenii şi animalele vorbeau între ei, când un om putea sta de vorbă cu o maimuţă; când un tigru şi un om puteau împărţi acelaşi copac, înţelegându-se perfect; când oamenii fugeau *cu* lupii, nu de ei sau după ei. Şi el auzea acest soi de limbaj în Munţii Blue Ridge, sub un copac. Şi dacă oamenii aceştia puteau vorbi cu animalele, iar animalele puteau vorbi cu ei, ce ştiau ele despre fiinţele umane? Sau despre pământ? Nu neapărat după urme se uita Calvin prin pădure – nu,

Calvin murmura cu copacii, murmură cu pământul, le atingea cum atinge un orb o pagină scrisă în Braille, desluşind înţelesuri prin intermediul degetelor.

Milkman se freca încet cu ceafa de scoarţa copacului. Ce ghinion pe Guitar să rateze tot ceea ce însemna frumuseţea Sudului – pădurile, vânătorii, omorurile. Dar ceva îl mutilase, îl stigmatizase, ca şi gâlma aceea pe reverendul Cooper, ca dinţii lipsă din gura lui Saul, ca pe propriul lui tată. Îl cuprinse brusc un val de afecţiune pentru ei toţi şi acolo, sub copac, nu departe de locul unde un om vina un linx, i se păru că îl înţelege acum pe Guitar. Efectiv îl înţelege.

Jos, de o parte şi de cealaltă a coapselor, simţea suprafaţa plăcută a rădăcinilor copacului care îl ţineau ocrotitor, aidoma braţelor aspre ale unui bunic. Simţindu-se deopotrivă încordat şi relaxat, îşi cufundă degetele în iarbă. Încercă să asculte cu vârful degetelor, să audă şoapta pământului care poate avea ceva să-i spună – da, pământul îi spuse repede că în spatele lui stătea cineva în picioare şi că nu mai avea decât o fracţiune de secundă, cât să ducă mâna la ceafa şi să înhaţe sârma care îl strângea deja de gât. Sârma îl tăie la degete ca o lamă ascuţită, aşa că se văzu nevoit să-i dea drumul. În momentul acela, sârma îi intră în pielea de pe gât şi îi tăie răsuflarea. I se păru că se aude pe sine gâlgâind sugrumat şi că vede o explozie de luminiţe

multicolore dansându-i în faţa ochilor. Când veni şi muzica, înţelese că inhalase pentru ultima oară dulcele aer al lumii. Exact cum i se povestise că se întâmplă îndeobşte, toată viaţa i se perindă fulgerător prin faţa ochilor, dar consta doar dintr-o singură imagine: Hagar aplecată asupra lui într-o iubire perfectă, în cel mai intim gest sexual imaginabil. În mijlocul acestei imagini, auzi vocea celui care ţinea sârma, „A venit Ziua pentru tine”, şi îl cuprinse o tristeţe nespusă că moare şi lasă lumea aceasta la cheremul degetelor prietenului lui, încât se relaxă şi în răstimpul clipei în care cedă melancoliei pe care o simţea, muşchii de la ceafa se detensionară şi ei şi urmă o fracţiune de secundă în care sârma slăbi strânsoarea doar cât să-l lase să gâfâie o dată, să mai inhaleze aer o dată. Dar aerul era al vieţii acum, nu al morţii. Hagar, luminiţele, muzica dispărură, iar Milkman înşfacă Winchesterul de lângă el, îl încărcă şi apăsă pe trăgaci, trăgând în copacii din faţa lui. Detunătura îl surprinse pe Guitar, care slăbi iarăşi strânsoarea sârmei. Guitar trase mai tare de sârmă, însă Milkman ştia că prietenul lui avea nevoie de amândouă mâinile ca s-o menţină. Suci arma, îndreptând ţeava cât mai spre spate şi, căznindu-se, izbuti să apese iar pe trăgaci, nimerind doar în crengi şi glod. Se întreba dacă îi mai rămânea vreun glonţ în armă când auzi foarte aproape de el lătrăturile minunate ale celor trei câini care ştiau că el încolţise un linx în copac.

Sârma căzu şi Guitar o luă la goană printre copaci. Milkman se ridică în picioare şi înşfăcă lanterna, îndreptând-o spre tropăitul picioarelor care fugeau. Nu văzu nimic, decât crengi care reveneau la locul lor. Frecându-se la ceafă, se mişcă în direcţia din care se auzea lătratul câinilor. Guitar nu avea armă de foc, fiindcă altminteri ar fi folosit-o, aşa că Milkman se simţea în siguranţă îndreptându-se spre câini cu arma în mână, chiar dacă nu mai avea niciun glonţ. Nu greşi direcţia; simţul lui de orientare era exact, aşa că dădu peste Calvin, Small Boy, Luther şi Omar, ghemuiţi pe jos, la vreun metru distanţă de câini şi de ochii lucitori ai linxului din copac.

Câinii se căzneau din răsputeri să se cocoaţe în copac, iar oamenii se întrebau dacă nu era mai bine să împuşte pisica sălbatică, să-i tragă un glonţ în picior ca s-o determine să sară jos şi să se încaiere cu câinii. Sau cum era totuşi mai bine? Deciseră să încerce să omoare linxul acolo unde era. Omar se ridică în picioare şi se duse cu felinarul lui mai în stânga. Pisica sălbatică se trase mai lateral, după lumină. Atunci Small Boy ochi şi o împuşcă exact sub laba stângă din faţă, iar linxul căzu printre crengi în colţii lui Becky şi ai camarazilor ei canini.

Dar pisica aceea avea şapte vieţi; se luptă ferm până când Calvin îndepărtă puţin câinii şi o împuşcă iar, şi pe urmă încă o dată, până nu se mai mişcă deloc.

Ridicară felinarele deasupra hoitului şi toţi mormăiră de plăcere văzând cât era de mare, de feroce şi de ţeapănă. Se aşezară toţi patru în genunchi, scoaseră funii şi cuţite, tăiară o creangă de grosimea unei încheieturi de mână şi spânzurară linxul aşa, ca să-l poată căra tot drumul înapoi.

Erau aşa de mulţumiţi de isprava lor, încât abia într-un târziu îşi amintiră totuşi să-l întrebe pe Milkman ce-l apucase să împuşte aşa, mai devreme. În ce trăgea de fapt? Milkman le spuse că: „Mi-a scăpat puşca pe jos. M-am împiedicat şi s-a descărcat singură. Pe urmă, când am ridicat-o, s-a descărcat iarăşi singură.”

Pufniră toţi în râs.

— Te-ai împiedicat? Dar de ce n-aveai piedica pusă? Te-ai speriat de ceva?

— Îngrozitor, m-am speriat groaznic, spuse Milkman. M-am speriat îngrozitor.

Chiuiră şi se hliziră tot drumul înapoi până la maşină, tachinându-l pe Milkman şi incitându-l să le mai povestească o dată, şi-ncă o dată, cât de îngrozitor se speriase el. Iar el le povesti. Râzând cu ei, râzând tare, în hohote, mult. Se prăpădea de râs şi se bucura la fiecare pas pe care îl făcea pe pământ. De parcă tot pământul ar fi fost al lui, ca şi cum picioarele lui ar fi fost tulpini, trunchiuri de copaci, o parte din trupul lui care se prelungea jos-josos, în stâncă, în sol, simţindu-se bine acolo – pe pământ şi pe locul unde călca. Şi nici nu mai

şchiopăta.

Până dimineaţă stătură de poveşti la benzinăria lui King Walker, repetând de nenumărate ori întâmplările prin care trecuseră. Milkman era ţinta glumelor lor, dar erau glume fără răutate, cu totul altfel decât zeflemeaua dinaintea plecării la vânătoare.

— Bine că am scăpat cu viaţă. Nu miţa aia era problema; ci cioroiul ăsta de-aici. Trăgea cu puşca în noi ca apucatul; şi noi, săracii, vai de capul nostru ce ne mai chinuiam cu fiara aia de pisică în pom, gata să ne halească, şi cu câinii asmuţiţi şi ei. Trăgea prin toată pădurea. Mă mir că nu s-a împuşcat singur în cap. Măi, voi ăştia de la oraş chiar nu ştiţi ce să faceţi cu mâinile?

— Bine că ştiţi voi, ciori de la ţară ce sunteţi, le răspunse Milkman.

Omar şi Small Boy îl bătură amical pe umeri. Calvin răcni la Luther:

— Du-te şi ad-o pe Vremell. Zi-i să facă micul dejun. După ce o să jupuim pisica asta, o să avem poftă de mâncare, nu glumă, aşa că mai bine să fie totul pregătit când ne întoarcem!

Milkman se duse cu ei în dosul benzinăriei, unde, pe o mică porţiune de beton acoperită cu nişte tablă de acoperiş, zăcea linxul mort. Lui Milkman i se umflase gâtul, aşa că nu prea putea apleca bărbia fără să nu-l doară.

Omar tăie funia cu care erau legate picioarele linxului. Pe urmă, cu ajutorul lui Calvin, îl răsturnară pe spate. Picioarele căzură în lături, desfăcute. Ce glezne fine avea!

„Toţi vor viaţa omului negru”.

În timp ce Calvin ţinea desfăcute picioarele din faţă ale animalului mort, Omar străpunse prin blana cârlionţată în punctul unde, dedesubt, era sternul. Pe urmă îl despică în jos, pe burtă, până la organele genitale. Mânerul cuţitului era îndreptat în sus, ca incizia să fie mai curată şi mai precisă.

„Nu viaţa lui neînsufleţită; vreau să spun: viaţa lui vie”.

Când ajunse la organele genitale, le reteză, lăsând scrotul intact.

„Asta este condiţia noastră”.

Omar tăia în jurul picioarele şi al gâtului. Pe urmă, trase blana cu totul, de pe animal.

fa ce e bună viaţa omului dacă nici măcar pentru ce să moară n-are voie să aleagă?”

Pielea transparentă de dedesubt se sfâşie ca borangicul sub degetele lui.

„Toţi vor viaţa unui om negru!”

Acum, Small Boy îngenunche pe jos şi spintecă iute carnea de la scrot până la falcă.

„Drept este încă ceva la care a trebuit să renunţ. „Luther veni înapoi şi, în timp ce ceilalţi se odihneau, decupă anusul cu mişcări abile, de parcă ar fi scos cotorul de la un măr.

„Sper că niciodată nu va trebui să-mi pun o asemenea întrebare”.

Luther băgă mâna în burta animalului şi scoase măruntaiele. Scormoni sub cutia toracică până găsi diafragma şi, cu multă atenţie, o desprinse binişor, tăind de jur-împrejur.

„Totul e legat de dragoste. Ce altceva, dacă nu de dragoste? Şi nu pot să iubesc ceea ce critic?”

Pe urmă, înşfacă traheea şi esofagul, le împinse uşor spre spate şi le tăie dintr-o singură mişcare.

„Totul e legat de dragoste. Cum altfel?”

Se întoarseră spre Milkman. „Vrei inima?” îl întrebară ei. Repede, până să nu apuce să se răzgândească, Milkman băgă amândouă mâinile în cutia toracică.

— Nu lua plămânii acum. Ia inima.

„Cum altfel?”

Găsi inima şi o trase afară. Şi inima ieşi din piept la fel de uşor ca un gălbenuş din cochilia oului.

„Cum altfel? Cum altfel? Cum altfel?”

Acum Luther băgă iar mâna în burtă şi smulse toate măruntaiele deodată. Când alunecară afară prin gaura rectului, se auzi un zgomot ca de dop desfundat brusc. Luther puse măruntaiele într-o pungă de hârtie, în timp ce ceilalţi se apucară de curăţenie, spălând cu furtunul, presărând sare, împachetând, făcând ordine, după care întoarseră linxul cu burta în jos ca să se scurgă tot sângele pe blana de sub el.

— Şi ce-o să faceţi cu el?

— ÎI mâncăm!

Un păun îşi luă zborul şi ateriză pe capota unui Buick albastru. Milkman se uita la capul linxului. Avea limba în bot, inofensivă ca umplutura unui sandvici. Doar în ochi mai stăruia ameninţarea nopţii.

Deşi era înfometat, nu reuşi să mănânce prea mult din micul dejun pregătit de Vremell, ci mai mult plimbă prin farfurie omleta şi merele prăjite, bând în schimb cantităţi mari de cafea şi sporovăind mult. Şi, cumva, tot trebuia să ajungă până la urmă şi la scopul vizitei lui la Shalimar.

— Ştiţi, bunicul meu se trăgea de prin partea locului. Şi bunica mea la fel.

— Zău? De-aici? Cum îi chema?

— Nu ştiu cum o chema pe mama ca fată, prenumele ei era Sing. Aţi cunoscut vreodată pe cineva cu numele ăsta?

Scuturară din cap.

— Sing? Nu. N-am auzit de nimeni pe care să-l cheme aşa.

— Am o mătuşă care a trăit şi ea pe-aici. Pilate, aşa o cheamă. Pilate Dead. Aţi auzit vreodată de ea?

— Ha! Parcă ar fi un titlu de ziar: Pilot Dead. Pilot mort. Zbura mătuşa asta a ta?

— Nu. *P-i-l-a-t-e,* Pilate.

— *P-i-l-a-t-e.* Se scrie *Pie-late,* spuse Small Boy.

— Nuuu, cioară. Nu *Pie-late.* Pilate ca în Biblie, prostule.

— Degeaba, ăsta nu citeşte Biblia.

— Nu citeşte nimic.

— Nu ştie să citească.

Şi îl tot tachinară pe Small Boy până îi întrerupse Vernell:

— Ia, gura, toţi! Sing ai zis? îl întrebă ea pe Milkman.

— Da. Sing.

— Parcă aşa o chema pe o fată cu care se juca bunica mea. Ţin minte numele fiindcă mi s-a părut tare frumos. Bunica vorbea tot timpul de ea. Se pare că ai ei nu-i dădeau voie să se joace cu copiii de culoare de dincoace, aşa că ea şi bunica mea se întâlneau pe furiş şi mergeau împreună la pescuit şi la cules de mure, spuse ea, studiindu-l cu atenţie pe Milkman. Fata asta, Sing, avea pielea deschisă la culoare şi părul foarte negru.

— Exact! Ea e! exclamă Milkman. Era metisă sau indiancă, aşa ceva.

Vernell aprobă, mişcând din cap.

— Da, indiancă. Una dintre fetele lui Heddy. Heddy era o femeie de treabă, dar nu accepta ca fetiţa ei să se joace cu negrii. Era o Byrd.

— O ce?

— O Byrd. Făcea parte din familia Byrd, de dincolo de munţi. De lângă Solomon’s Leap.

— Oh, da? zise unul dintre bărbaţi. Era din

neamul lui Susan Byrd?

— Exact. Una dintre ei. Nu s-au dat niciodată în vânt după persoanele de culoare. Şi nici Susan, desigur.

— Şi mai locuiesc tot acolo? întrebă Milkman.

— Susan, da. Imediat în spatele munţilor. Singura casă de-acolo cu faţadă din cărămidă. Trăieşte de una singură acum. Toţi ceilalţi s-au mutat, s-au pierdut în lume, uitând de unde au plecat.

— Se poate merge cu piciorul până acolo? se interesă el.

— Da, oamenii aşa fac de obicei, spuse Omar. Dar după noaptea trecută, ţie nu ţi-aş recomanda aşa ceva, râse el.

— Se poate merge şi cu maşina?

— Doar o porţiune din drum. Dar drumul e îngust şi prost sus pe munte, zise Vremell. Cu calul, poate, dar nu cu maşina.

— Ajung eu până acolo. Şi dacă fac o săptămână pe drum, dar tot o să ajung, zise Milkman.

— Dacă nu-ţi iei puşcă, spuse Calvin, răcindu-şi cafeaua în farfurioară, ajungi teafăr şi nevătămat.

Şi râseră toţi din nou.

Milkman se gândi la asta. Guitar era şi el prin împrejurimi şi, din moment ce ştia, se părea, tot ce făcea Milkman sau ceea ce se pregătea să facă, va şti precis şi că intenţiona să plece în munţi. Se pipăi pe gâtul încă umflat. Nu voia să plece singur nicăieri, fără o puşcă la el.

— Ar trebui să te odihneşti bine înainte de a-ţi lua iar picioarele la spinare, zise Omar, uitându-se la el. O cucoană drăguţă stă ceva mai încolo, pe drum. Ar fi mândră să te ia la ea, făcu el, cu o privire plină de subînţeles. Frumoasă femeie, să ştii. Chiar frumoasă.

Vremell mârâi şi Milkman zâmbi. Să sperăm că are şi puşcă, se gândi el.

Nu avea, dar avea în schimb apă curentă în casă şi un zâmbet dulce, cum îi era şi numele, Sweet. Aşa îi surâse şi lui Milkman când el se interesă dacă putea face o baie. Cada era cea mai nouă dotare din căsuţa ei în formă de vagon, aşa că Milkman se cufundă fericit în apa fierbinte. Sweet îi aduse săpun şi o perie aspră, aşezându-se în genunchi ca să-l îmbăieze. Femeia făcu adevărate minuni, alinându-i durerea din tot corpul – picioare, faţa brăzdată de tăietură, spinare, ceafa, coapse şi palme, încât Milkman nu-şi putea imagina că deliciile din pat, când aveau să facă dragoste, ar putea fi mai intense decât plăcerea pe care o simţea acum. Dacă baia şi femeia asta, gândea el, sunt singurele bucurii cu care mă voi fi ales din toată excursia până aici, atunci pot să stau liniştit până mor, fiindcă înseamnă că am cunoscut tot ce e mai bun în viaţă şi mi-am făcut datoria faţă de Dumnezeu şi ţară. Aş fi în stare să merg pe cărbuni încinşi şi cu o canistră de benzină în mână pentru o plăcere ca asta. Aşa gândea Milkman. Dar când

ajunseră să facă dragoste, realiză că aprecierile lui fuseseră eronate. Plăcerea era acum supremă.

După aceea se oferi s-o îmbăieze. Ea îi spuse că nu era posibil, deoarece cazanul era mic şi nu mai rămăsese suficientă apă caldă pentru încă o baie.

— Bine, atunci hai să facem o baie rece, spuse el.

O săpuni bine şi o frecă până ce pielea ei căpătă luciul onixului. Ea îl unse cu alifie pe faţă. El îi spălă părul. Ea îi pudră picioarele cu talc. El îi făcu masaj pe spinare. Ea îi obloji umflătura de la gât. El pregăti patul. Ea îi dădu de mâncare. El spălă vasele. Ea îi spălă hainele şi le întinse la uscat. El frecă şi curăţă cada. Ea îi călcă pantalonii şi cămaşa. El îi dădu cincizeci de dolari. Ea îl sărută pe buze. El o mângâie pe faţă. Ea îl rugă să mai vină. El îi promise că se va întoarce seara.

12

La ora patru ciocăni la uşa singurei case de dincolo de munţi care avea faţadă de cărămidă. Curat şi împrospătat în uniforma de camuflaj spălată şi călcată de Sweet.

Milkman mersese pe jos voiniceşte, simţindu-se pregătit pentru orice. Dar se gândea că Guitar nu va sări la el ziua în amiaza mare pe o cărăruie întortocheată (numită de ei „drum”) care străbătea ţinutul deluros, presărat răzleţ de case şi oameni.

Asta dacă într-adevăr intenţiona să-l atace (cu altceva decât cu puşca). Milkman era sigur că îl putea doborî, dar ar fi fost mai bine să se întoarcă înapoi înainte de a se însera. Nu ştia ce era în mintea lui Guitar, dar ştia totuşi că planurile lui erau legate de aur. Dacă află că sunt aici, dar, mai ales, unde am fost şi ce am făcut în fiecare loc, nu se poate să nu-şi dea seama că urmăresc să pun mâna pe aur, exact cum i-am spus, de fapt, la plecare. De ce să vrea să mă omoare înainte de a fi găsit aurul sau măcar de a fi aflat ce s-a întâmplat cu el? Totul i se părea o enigmă, dar ceea ce era cât de cât clar îl făcea să tremure de frică până în măduva oaselor.

Casa familiei Byrd era amplasată pe o pajişte frumoasă, despărţită printr-un gard alb de câmpul cu iarbă de o parte şi de cealaltă a proprietăţii. Un leagăn de copil atârna de un cedru; patru trepte mici, vopsite în albastru, duceau la verandă, iar pe fereastră, prin perdelele vaporoase, venea miros de turtă dulce caldă.

O femeie care părea cam de vârsta mamei lui îi deschise uşa.

— Domnişoara Byrd? se interesă Milkman.

— Da?

— Ce mai faceţi? Numele meu este, ăăă, Macon, şi sunt în trecere pe-aici pentru câteva zile. Am venit din Michigan şi cred că o parte dintre rudele mele au locuit aici acum multă vreme. Sper că veţi

putea să mă ajutaţi.

— Cum să te ajut?

Tonul fusese cam înţepat, iar Milkman avu senzaţia clară că acestei doamne nu-i prea plăcea culoarea pielii lui.

— Să-i găsesc. Adică să aflu mai multe despre ei. Toată familia mea e împrăştiată acum care încotro, iar nişte oameni din oraş ziceau că dumneavoastră s-ar putea să cunoaşteţi pe unele dintre rudele mele.

— Cine e acolo, Susan? se auzi din spate vocea altei femei.

— Cineva care mă caută pe *mine,* Grace.

— Păi, de ce nu-l pofteşti înăuntru? Nu-l ţine aşa pe scări.

Domnişoara Byrd oftă.

— Pofteşte, te rog, în casă, domnule Macon.

Milkman intră după ea într-un salonaş plăcut, unde soarele pătrundea din abundenţă.

— Scuză-mă, zise ea. N-am vrut să fiu grosolană. Ia loc, te rog, adăugă ea, arătând spre un fotoliu tapiţat cu catifea gri.

O femeie într-un deux-pices imprimat intră în cameră cu un şervet de masă în mână şi mestecând ceva.

— Cine ziceai? o întrebă ea pe domnişoara Byrd, privindu-l curioasă pe Milkman.

Domnişoara Byrd întinse o mână, zicând:

— Un prieten de-al meu – domnişoara Long. Grace

Long – domnul…

— Îmi pare bine, spuse Grace, dând mâna cu el.

— Şi mie la fel.

— Domnul Macon, parcă?

— Da.

— Susan, poate că domnul Macon ar vrea să-l serveşti cu ceva, spuse domnişoara Long zâmbind şi aşezându-se pe canapeaua din faţa fotoliului.

— Domnul Macon abia a intrat pe uşă, Grace. N-am apucat să-l întreb, zise domnişoara Byrd, întorcându-se spre Milkman. Doreşti o cafea sau un ceai poate?

— Sigur, mulţumesc.

— Ce anume?

— Cafea, e perfect.

— Ai prăjituri cu unt, Susan. Serveşte-l cu nişte prăjituri din alea cu unt.

Domnişoara Byrd se încruntă plictisită spre prietena ei.

— Vin într-un minut, îi zise ea lui Milkman şi ieşi din cameră.

— Da, bun. Am auzit eu bine când aţi zis că sunteţi în trecere pe-aici? Rar se întâmplă să avem musafiri, spuse Grace, încrucişându-şi gleznele.

La fel ca Susan Byrd, purta pantofi negri cu şireturi şi ciorapi lungi de bumbac. Instalându-se mai comod, îşi trase rochia ceva mai sus.

— Da, în trecere.

— Eşti în armată?

— Poftim? Oh, nu. Am fost la vânătoare aseară. Asta o am de la nişte prieteni.

Şi netezi cu palma dunga de la pantalonii uniformei de camuflaj, călcată aşa de frumos de Sweet.

— La vânătoare? Oh, Doamne, să nu-mi spui că eşti ca oamenii ăia care se duc tot timpul să vâneze. Mi-e scârbă de ei cum dau târcoale mereu pe lângă casele altora. Zi şi noapte împuşcă pretutindeni. Le spun mereu elevilor mei – ştii, eu sunt profesoară, predau la şcoala normală. Ai văzut deja unde e?

— Nu, încă nu.

— Mda, păi nici nu-i cine ştie ce de văzut. O şcoală ca oricare alta. Dar eşti binevenit dacă vrei s-o vizitezi. Ne-ar face plăcere să te avem ca musafir. De unde ziceai că eşti?

— Din Michigan.

— Eram sigură. Susan! strigă ea, întorcându-se în loc. E din Nord, după care, din nou spre Milkman: Unde stai aici?

— Nicăieri deocamdată. Am cunoscut doar câteva persoane în oraş şi…

Susan Byrd intră cu o tavă cu cafea şi un platou cu nişte fursecuri mari şi deschise la culoare.

— E din Michigan, spuse Grace.

— Am auzit. Cum bei cafeaua?

— Neagră.

— Neagră? Fără lapte sau zahăr, fără nimic? întrebă Grace. Mi-ar plăcea şi mie să o pot bea aşa.

Poate dacă mi-ar scădea iarăşi tensiunea la doisprezece. Dar n-o să mai apuc eu aşa ceva acum, spuse ea, cu o mână apăsată pe şold şi zâmbind spre Milkman.

— De ce voiai să vorbeşti cu mine? se interesă Susan Byrd, accentuând uşor pe cuvântul *mine.*

— Încerc să găsesc persoane care să o fi cunoscut pe bunica mea. O chema Sing.

Grace se plesni cu palmele peste gură şi scoase un chiţăit subţire.

— Rude! Sunteţi rude! Extraordinar! exclamă Grace cu luminiţe în ochi.

Milkman puse cana jos.

— Ai nimerit exact unde trebuia, spuse Susan, dar mă îndoiesc că te-aş putea ajuta cumva.

— Ce tot îndrugi, Susan? N-o chema pe mama ta „Sing”?

— Nu, Grace, n-o chema aşa, iar dacă m-ai lăsa să termin o frază, s-ar putea să afli şi lucruri pe care nici tu nu le ştii.

— Dar parcă spuneai…

— Pe mama mea o chema Mary. *M-a-r-y,* Mary.

— Mda, *scuză-mă,* te rog.

Susan se întoarse spre Milkman.

— Tatăl meu, Crowell Byrd, a avut o soră pe nume Sing.

— Ea e, precis. Bunica mea! Sing. Nu s-a măritat cu un bărbat pe nume…

— Ştiam şi eu că a existat cineva cu numele Sing

în familia ta!

— Eu nu ştiu să se fi măritat cu cineva, îi întrerupse Susan pe amândoi.

— Oh, extraordinar! Să vină un străin în casa ta şi să afli că sunteţi… ce? Veri? Nu-mi place să spun banalităţi, dar mică-i lumea. Nu-i aşa? Trebuie neapărat să vezi clasa mea, domnule Macon.

Ca şi Susan Byrd, Milkman preferă s-o ignore pe Grace Long.

— Unde locuia? o întrebă el pe Susan.

— Ultima oară când a văzut-o tata era într-o căruţă care mergea spre Massachusetts, la o şcoală particulară de-acolo. O şcoală de quakeri.

— Ai tăi erau quakeri? Nu mi-ai spus niciodată chestia asta. Vezi, domnule Macon, cât de secretaşi pot fi unii oameni? Ce dacă sunt prieteni cu tine? Pun pariu că şi faţă de dumneata ascunde ceva.

— Şi nu s-a măritat niciodată? continuă Milkman, care n-avea timp de intervenţiile lui Grace.

— Din câte se ştia pe-aici, nu. După ce a plecat la şcoala aceea de quakeri, lumea i-a pierdut urma. Cred că au încercat să mai dea de ea, în special fiindcă bunica mea – o chema Heddy – suferea mult că o pierduse. Eu, una, am rămas întotdeauna cu aceeaşi convingere pe care o avea şi tata: că Sing n-a mai vrut să fie găsită după ce a plecat la şcoala aceea.

— Ştii al naibii de bine că aşa a fost, spuse Grace. Probabil că a vrut şi ea să uite de unde a plecat, de-

aia, insistă ea, aplecându-se spre Milkman. Mulţi au procedat la fel. Foarte mulţi. Nu se mai întâmplă aşa de frecvent în ziua de azi, dar pe timpuri –, dacă se putea, mulţi îşi renegau trecutul şi rasa, mai adăugă ea, uitându-se la Susan. Ca verii tăi, Susan. Se rup de neam. Lilah, John. De John, ştiu precis şi ştie şi el că ştiu.

— Toată lumea ştie asta, Grace.

— Domnul Macon nu ştie. L-am văzut pe John pe stradă, la Mayville…

— Nu-i nevoie ca domnul Macon să ştie. Nici măcar nu-l interesează.

— De unde ştii tu că nu-l interesează?

— Fiindcă a zis că femeia pe care o caută el era bunica lui, or dacă era bunica lui înseamnă că era prea neagră la piele ca să… Susan Byrd ezită. În fine, ca să intre în rândul celorlalţi. Nu?! adăugă ea, roşind uşor.

Milkman ignoră întrebarea.

— Şi ziceaţi că locuia în Massachusetts, nu?

— Da, la Boston.

— Înţeleg, spuse el, realizând că ajunsese într-un punct mort, aşa că decise să urmeze altă pistă. Aţi auzit vreodată sau aţi cunoscut pe-aici o femeie pe nume Pilate?

— Pilate. Nu. Niciodată. Tu, Grace?

Grace dădu din cap.

— Nu. Or, eu am locuit aici aproape toată viaţa.

— Şi eu am locuit *toată* viaţa aici, spuse Susan.

Amândoi părinţii mei s-au născut aici, şi eu la fel. Niciodată n-am fost plecată mai departe de Phillips County. Am rude în South Carolina, dar n-am fost niciodată la ele în vizită.

— Asta fiindcă s-au schimbat şi ei, şi-au renegat originile. Exact ca John. Nici dacă ai vrea n-ai mai putea să-i vizitezi acum, spuse Grace, aplecându-se spre platoul cu fursecuri şi alegându-şi unul.

— Dar oamenii ăia nu reprezintă singurele rubedenii care mi-au mai rămas, protestă Susan indignată.

— Sper şi eu. E tare trist, domnule Macon, când ştii că nu mai ai pe nimeni. Eu păstrez relaţii bune cu familia mea. Nu sunt măritată, ştii, nu deocamdată, oricum, dar familia mea este *foarte* unită, preciză ea, privindu-l cu subînţeles.

Milkman răsuci mâna ca să se uite la ceas.

— Oh, ce ceas frumos, făcu Grace, arătând spre mâna lui. Mi-l arăţi şi mie?

Milkman se ridică în picioare şi îi dădu ceasul, după care nu se mai aşează la loc.

— Uite, Susan, nu are niciun număr pe cadran. Doar puncte. Păi, zi şi mie, cum să-ţi dai seama ce oră e dacă nu vezi decât punctele astea?

Susan se ridică şi ea.

— Ai mai fost vreodată aici, domnule Macon?

— Nu. E prima oară.

— Sper să nu fie şi ultima. Cât mai rămâi?

— Oh, cred că o să plec înapoi diseară sau mâine

cel târziu.

Milkman privi pe fereastră afară. Soarele apunea.

— Aşa repede? întrebă Grace. Ce-ar fi să-i dai ceva să ia cu el la drum, Susan? N-ai vrea să iei nişte fursecuri la pachet, domnule Macon?

— Nu, mulţumesc.

— Ba da, ia-le; să vezi ce bine or să-ţi prindă mai târziu, spuse femeia, care devenea deja pisăloagă.

El zâmbi totuşi şi zise:

— Bine, dacă insistaţi.

— Îţi pregătesc un pacheţel. OK, Susan?

Şi Grace ieşi repede din cameră.

Susan izbuti să schiţeze un zâmbet.

— Păcat că nu mai poţi rămâne. Te invitam să stai la noi, zise ea pe un ton plat.

— Da, şi mie îmi pare rău, dar asta e, poate o să mai vin altă dată.

— Ar fi frumos. Regret că nu ţi-am putut fi de niciun ajutor.

— Ba da, mi-aţi fost de ajutor.

— Da?

— Oh, sigur. Trebuie să ştii ce e greşit înainte de a putea afla ce e corect.

De data asta, Susan zâmbi sincer.

— E important pentru dumneata, aşa-i, să-ţi găseşti rudele?

Milkman reflectă la remarca ei.

— Nu, nu neapărat. Eram doar în trecere şi… şi mi-a venit aşa, o idee. Nu e important însă.

Grace se întoarse cu un pacheţel învelit în câteva şerveţele albe de hârtie.

— Poftim, zise ea. O să vezi ce mult or să-ţi placă mai târziu.

— Mulţumesc. Mulţumesc amândurora.

— Mă bucur că te-am cunoscut.

— Şi eu la fel.

Plecă de-acolo obosit şi debusolat. Mai stau doar o noapte aici şi pe urmă o şterg, gândi el. Probabil că au reparat şi maşina deja. N-am ce să mai aflu aici nici despre aur, nici despre nimic. Pilate a locuit în Virginia, dar nu în partea asta a statului. Nimeni nu a auzit de ea. Iar tânăra Sing, care locuia pe vremuri aici, a plecat la Boston, nu la Danville, Pennsylvania, şi s-a dat drept albă. Bunica lui era prea „colorată” ca să poată fi considerată albă. Femeia chiar roşise. De parcă ar fi descoperit ceva ruşinos despre el. Era deopotrivă furios şi amuzat, întrebându-se ce părere aveau Omar, Sweet şi Vremell despre domnişoara Susan Byrd.

Era curios în privinţa acestor oameni. Nu se simţea apropiat de ei, dar intuia că exista o legătură între el şi ei, ca şi cum împărtăşeau toţi o fibră, o pulsaţie sau o informaţie. Acasă nu avusese niciodată o asemenea senzaţie, nu i se păruse niciodată că aparţine unui loc sau unei persoane. Se considerase întotdeauna un străin în familia lui, foarte puţin legat de prieteni şi, cu excepţia lui

Guitar, nu-l interesa părerea nimănui despre el. Odată, demult de tot, îi păsase ce gândeau Pilate şi Hagar despre el, dar reuşind s-o cucerească pe Hagar şi dispreţuind-o pe Pilate suficient cât s-o răpească pe fată, toate astea erau de domeniul trecutului. Dar acum, aici, în Shalimar, şi mai devreme în Danville, simţea ceva care îi amintea de felul cum se simţea pe vremuri acasă la Pilate. Când şezuse acum în salonaşul lui Susan Byrd, când stătuse lungit lângă Sweet, când mâncase cu oamenii aceia la masa lui Vremell, nu trebuise să se prefacă, nu trebuise să inventeze nimic. Fusese el, natural.

Şi mai era ceva. Nu era adevărat ce-i spusese lui Susan Byrd: că nu era important pentru el să-şi găsească rudele. Încă de când ajunsese la Danville, interesul său pentru rudele lui crescuse, nu numai pentru cele pe care le cunoştea, în mijlocul cărora crescuse. Macon Dead, cunoscut de asemenea ca Jake numai-ştiu-cum. Sing. Cine erau oamenii aceştia, cum erau ei? Bărbatul acela care stătuse cinci nopţi pe un gard, cu puşca în mână, aşteptând. Care şi-a botezat fetiţa Pilate, care a făcut o fermă prosperă din nişte terenuri virgine. Bărbatul care mânca alune într-o căruţă, mergând spre nord. Avea oare fraţi sau surori pe care îi lăsase acasă când plecase la drum? Cine era mama lui? Dar tatăl lui? Şi soţia. Era cumva Sing din Boston? Dacă da, ce căuta ea într-o căruţă? De ce să fi plecat cu căruţa

ca să predea la o şcoală particulară din nord? Nu cu diligenţa sau cu trenul, cu o căruţă – plină de foşti sclavi. Poate că nici n-a mai ajuns până la Boston. Poate că s-a răzgândit şi a renunţat să se mai ducă la şcoala aceea, preferând să fugă în lume cu băiatul care o servise cu alune în căruţă. Şi, indiferent cine-o fi fost ea, de ce a vrut ca soţul ei să păstreze numele oribil? Ca să şteargă trecutul? Care trecut? Sclavia? Dar ea n-a fost niciodată sclavă. Trecutul *lui* de sclav? Şi de ce tatăl lui şi Pilate nu îşi cunoscuseră rudele niciodată? Nu aveau nicio familie care să fi fost anunţată când a murit tatăl lor? Macon nici n-a încercat măcar să ajungă în Virginia. Pilate, în schimb, s-a dus drept acolo.

Milkman desfăcu pachetul pe care i-l pregătise Grace şi luă un fursec. O bucăţică de hârtie zbură dinăuntru şi căzu jos. O ridică şi citi: „Grace Long 40 Route 2 trei case mai încolo de Şcoala Normală”. Milkman zâmbi. De-aia i-a luat lui Grace atâta timp ca să împacheteze câteva fursecuri. Muşcă dintr-unul şi pomi zglobiu înainte, mototolind şerveţelele de hârtie şi „invitaţia” de la Grace. Întrebările despre familia lui continuau să i se rostogolească prin cap ca nişte bile de biliard. Dacă bunicul lui, Jake ăla, se născuse în acelaşi loc cu nevasta lui, adică în Shalimar, de ce i-a spus yankeului că se născuse la Macon, furnizându-i astfel materia primă necesară pentru a-i poci numele? Şi, dacă el şi

nevasta lui s-au născut în acelaşi loc, de ce Pilate şi tatăl lui şi Circe, toţi ziceau că „se cunoscuseră” în căruţa aia? Şi de ce i-a spus fantoma lui Pilate să cânte? Milkman chicoti. Ba nu asta i-a spus; poate că fantoma repeta doar numele soţiei lui, Sing, şi Pilate nu-l ştia fiindcă nu îi spusese nimeni cum o chema pe mama ei. După moartea soţiei, Macon Dead nu a mai permis nimănui să pomenească numele ei. Nostim! Omul ăla n-a vrut să mai pronunţe niciodată numele soţiei moarte, dar după ce a murit şi el n-a mai spus decât asta – numele ei.

Iisuse! Poftim cu ce se ocupa el acum, în plin secol douăzeci! îl interesa ce făcuse o *fantomă* cu multă vreme în urmă. Şi de ce nu? gândi el. Un lucru era cert: Pilate nu avea buric. Dacă lucrul ăsta era adevărat, orice putea fi la fel de adevărat, şi atunci de ce nu o fantomă?

Era lângă drumul care ducea în oraş; afară se înnsera. Ridică încheietura mâinii, ca să se uite la ceas, dar îşi aduse aminte că Grace nu i-l mai înapoiase. „La naiba!” bombăni el. „Mereu pierd câte ceva”. Rămase nemişcat, încercând să se hotărască dacă să se întoarcă acum după ceas sau mai târziu. Dacă se ducea acum, va fi nevoit să se întoarcă pe beznă. Adică total lipsit de apărare în faţa unui eventual atac al lui Guitar. Dar şi dacă ar fi trebuit să mai bată drumul încă o dată până aici – unde nu se putea ajunge cu maşina – a doua zi, când voia să plece, nu era o soluţie prea fericită! Dar era

posibil ca Guitar să…

— Nu-l pot lăsa să mă determine ce să fac, unde să mă duc sau când. Dacă îi îngădui acum, aşa voi face toată viaţă, iar el mă va şterge de pe faţa pământului.

Milkman nu ştia ce să facă, dar conchise într-un târziu că nu merită să se frământe atât pentru un ceas. Oricum nu era bun decât să-i dea ora, ceea ce nici nu-l interesa. Scuturându-şi firimiturile de fursec din mustaţă, o luă spre şoseaua principală şi acolo, conturat în albastru de cobalt, stătea Guitar. Rezemat oarecum de un copac. Milkman se opri, uimit de propriul lui calm – de absenţa completă a fricii. Guitar îşi curăţa unghiile cu un băţ de chibrit inofensiv. Arma o ţinea ascunsă, probabil, în geacă sau în pantaloni.

Se priviră cam un minut. Ba nu, mai puţin. Doar atât cât să-şi adapteze fiecare bătăile inimii la bătăile inimii celuilalt. Guitar vorbi primul:

— Bună.

Milkman trecu peste formula de salut.

— De ce, Guitar? Spune-mi şi mie de ce.

— Ai luat aurul.

— Care aurul? Nu era niciun aur.

— Ai luat aurul.

— Peştera era goală, omule. M-am întins pe burtă şi m-am uitat în groapa aia. Am băgat mâinile…

— Ai luat aurul.

— Eşti nebun, Guitar.

— Furios. Nebun, niciodată.

— Nu era niciun aur! izbucni Milkman, făcând eforturi să nu ţipe.

— Ba te-am văzut, nemernicule.

— M-ai văzut când?

— Când ai luat aurul.

— Unde?

— La Danville.

— M-ai văzut tu pe mine cu aurul la Danville?

— Da, te-am văzut eu pe tine cu aurul la Danville.

— Glumeşti! Şi ce făceam cu el?

— Îl expediai.

— Îl expediam?

— Da. De ce tot jocul ăsta, omule? Eşti la fel de lacom ca şi taică-tău sau ce?

Guitar îşi opri privirea asupra ultimului fursec din mâna lui Milkman. Se încruntă şi suflă greu pe gură.

— Guitar, n-am expediat niciun aur nicăieri. Nu am găsit niciun aur, aşa că n-aveam ce să expediez. N-aveai cum să vezi aşa ceva.

— Ba te-am văzut, băiete. Eram în staţie.

— Care mama mă-sii de staţie?

— Staţia pentru mărfuri din Danville.

În clipa aceea Milkman îşi aminti că se dusese să-l caute pe reverendul Cooper. Şi că, ajungând în gară, îl ajutase pe un om să ridice o ladă uriaşă pe platforma unui cântar. Începu să râdă.

— Oh, Doamne, Guitar. Ăla nu era aur. L-am

ajutat doar pe tipul ăla să ridice o ladă. M-a rugat el să-l ajut. L-am ajutat şi pe urmă am şters-o.

Guitar se uită din nou la fursec, pe urmă în ochii lui Milkman. Faţa lui era ca de piatră. Milkman ştia că explicaţia şchiopăta. Era adevărul, dar suna ca o minciună. Şi chiar o minciună proastă. Mai ştia că niciodată până atunci nu se întâmplase ca Guitar să-l vadă pe el, Milkman, dând o mână de ajutor cuiva, darmite unui străin; mai ştia şi că discutaseră despre acest aspect, începând cu situaţia din visul lui Milkman, când nu îi sărise în ajutor maică-sii… Guitar îl acuzase atunci de egoism şi indiferenţă; îi spusese că e neserios şi că nu se poartă omeneşte cu semenii lui. Şi acum stătea acolo povestindu-i cum, de bunăvoie şi nesilit de nimeni, îl ajutase pe un alb bătrân să ridice ditamai lada. Dar era adevărat. Era adevărat. Iar el îi va demonstra acest lucru.

— Guitar, de ce sunt eu aici? Dacă aş fi expediat nişte aur înapoi acasă, ce mai caut pe-aici, îmbrăcat aşa? Mă vezi tu umblând pe coclauri prin ţară, ca dementul, dacă aş avea o ladă cu aur pusă bine undeva? Zi, mă vezi tu capabil de aşa ceva? De ce dracu’ să fi făcut cum zici tu, ca apoi să mai bat şi atâta drum până aici?

— Poate că ai expediat aurul aici, măgarule!

— Ce naiba îndrugi acolo?

— Am văzut cu ochii mei! Pricepi? Am venit cu maşina până acolo, te-am urmărit, fiindcă aveam o

bănuială ciudată că o să vrei să mă tragi pe sfoară. Nu eram sigur, dar aşa intuiam. Dacă mă înşelasem, nu conta, puteam oricum să-ţi fiu de ajutor ca să iei aurul. Dar nu mă înşelasem. Am ajuns în Danville în după-amiaza aceea. Am trecut cu maşina prin dreptul depozitului de mărfuri şi te-am văzut acolo, în costumul tău bej. Am parcat şi te-am urmărit până în gară. Când am ajuns acolo, te-am văzut când făceai expedierea. Când îi dădeai „marfa" omului. Am aşteptat până ai plecat, m-am dus înapoi acolo şi l-am întrebat pe ticălosul ăla de alb dacă „amicul meu" – şi intenţionat vorbea acum tărăgănat – „a trimis o ladă în Michigan". Tipul a zis că nu. Nu avea de trimis cu trenul decât o singură ladă. Doar una singură. Şi când l-am întrebat unde trebuia să ajungă lada aia, nu şi-a amintit decât că în Virginia, zise Guitar, zâmbind. Autobuzul în care te-ai suit tu nu mergea în Michigan, ci în Virginia, bă. Şi iată-te chiar aici.

Milkman se simţea ca bătut. Nu-i rămânea decât să lase lucrurile să curgă de la sine.

— Era numele meu pe ladă?

— Nu m-am uitat.

— Mă vezi pe mine capabil să trimit o ladă cu aur în Virginia – *aur,* omule?

— Tot ce se poate. Dovadă că ai făcut-o.

— De-asta ai încercat să mă omori?

— Da.

— Fiindcă te-am păcălit?

— Fiindcă ne-ai păcălit pe *amândoi!* Ţi-ai bătut joc de munca noastră!

— Greşeşti. Greşeşti îngrozitor.

Milkman se uită în jos, spre fursecul cu care rămăsese în mână. Se simţea ca un prost. Vru să azvârle fursecul, dar pe urmă se răzgândi.

— Vasăzică a sosit Ziua pentru mine?

— Ziua pentru tine a sosit, dar după calendarul *meu.* Şi poţi să fii sigur că tot o să-ţi vin de hac până la urmă. Te-o chema pe tine Macon, dar „mort” nu eşti încă.

— Zi şi mie un lucru. Când m-ai văzut la gară, cu lada, de ce ai dat înapoi şi te-ai ascuns? De ce n-ai venit direct la mine? Am fi putut lămuri totul atunci.

— Ţi-am mai zis. Aveam o senzaţie stranie, stranie de tot.

— Apropo de faptul că voiam să te rad de la aur?

— Să *ne* razi. Da.

— Şi eşti convins şi acum?

— Da.

— Acolo, în pădure, erai furios.

— Da.

— Şi-acum intenţionezi să aştepţi până vine aurul.

— Da.

— Ca să-l ridic eu.

— N-o să fii în stare să-l ridici.

— Fă-mi şi mie o favoare. Când ajunge lada aici. Verifică întâi dacă e aur în ea.

— Întâi?

— Sau după. Oricum, până să ajungi să te trambalezi cu ea până acasă.

— Nu-ţi face tu griji pentru asta.

— Încă un lucru. De ce mesajul? De ce m-ai avertizat cu mesajul ăla la magazin?

— Eşti prietenul meu. Măcar atât să pot face şi eu pentru un prieten.

— Bravo, aşa-mi placi. Ţin să-ţi mulţumesc.

— Cu plăcere, băieţică.

Milkman se strecură în patul lui Sweet şi dormi toată noaptea în braţele ei. Un somn dulce, cu vise frumoase, în care se făcea că zboară, plutind sus, deasupra pământului. Dar nu cu braţele întinse ca nişte aripi de avion, nici îndreptate în faţă ca Superman, ţâşnind orizontal, ci plutind, călătorind prin văzduh în poziţia relaxată a unui om care stă lungit pe canapea şi citeşte un ziar. O parte din acest lung zbor era deasupra mării întunecate, dar lui nu-i era frică, fiindcă ştia că nu va cădea. Era singur în cer, dar cineva îl aplauda, îl privea şi îl aplauda. Nu putea vedea cine era.

Când se trezi a doua zi dimineaţă şi se duse să vadă în ce stadiu ajunseseră reparaţiile la maşină, nu reuşi să alunge amintirea visului. De fapt, nici nu voia. În magazinul lui Solomon îi găsi pe Omar şi Solomon care aranjau marfa; simţea şi acum senzaţia aceea de imponderabilitate şi putere pe care i-o dăduse posibilitatea de a zbura.

— Ţi-am făcut rost de o curea la maşină, spuse Omar. Nu e nouă, dar ar trebui să se potrivească.

— Hei, fantastic. Mulţam, Omar.

— Vrei să pleci imediat?

— Da, trebuie să mă duc înapoi.

— Te-ai văzut cu tipa aia, Byrd?

— Da, m-am văzut cu ea.

— Ţi-a fost de vreun folos? se interesă Omar, ştergându-se cu palmele de pantaloni.

— Nu. Nu prea.

— Mda. Kink Walker a zis că o să vină acum, dimineaţa, ca să monteze cureaua. N-ar strica să faci o verificare serioasă la maşina aia înainte de a te încumeta să pleci la drum cu ea.

— Aşa am de gând.

— Sweet ţi-a dat să mănânci la micul dejun? întrebă Solomon.

— Ea a vrut, dar n-am stat. Eram curios să aflu ce mai e cu maşina.

— Ce-ai zice atunci de o cafea? E un ibric plin, în spate.

— Nu, mulţumesc. Cred că mai bine mă plimb puţin, până vine el.

Era şase şi jumătate dimineaţa, dar oraşul vuia de activitate ca în plină zi. Oamenii se-apucă de treburi devreme de tot în Sud, ca să profite cât mai mult de răcoarea de-afară. Aşa că lumea mâncase deja, femeile spălaseră deja rufe şi le întindeau pe tufişuri, iar peste câteva zile, când se deschidea

şcoala în oraşul învecinat, copiii vor fi pornit deja de-acasă ca să nu întârzie la ore. Acum ţopăiau de colo-colo, mai ajutau la treburile din gospodărie, chinuiau mâţele, aruncau firimituri de pâine ca să zburătăcească puii, iar câţiva se jucau în cerc, cum le plăcea lor. Milkman îi auzi cântând şi se îndreptă agale spre ei. Din nou, glasurile lor cristaline îi amintiră de tot ceea ce îi lipsise în copilărie. Băiatul din mijlocul cercului (se pare că trebuie să fie mereu un băiat) se învârtea cu ochii închişi şi cu braţele întinse, încercând să nimerească un alt copil. Se rotea, şi se rotea, până când cântecul se termina cu un strigăt; atunci, băiatul se opri, arătând cu degetul spre un copil pe care Milkman nu-l putea vedea din locul în care se afla. În clipa aceea, toţi se lăsară pe vine şi, spre surprinderea lui Milkman, începură alt cântec, un cântec pe care el îl auzise toată viaţa, de nenumărate ori. Melodia aceea ca un blues pe care o cânta Pilate tot timpul: „O, Sugarman nu mă părăsi aici”, doar că prichindeii cântau „Solomon nu mă părăsi aici”.

Milkman zâmbea. Îşi amintise de Pilate. De la sute de kilometri distanţă, i se făcuse dor de ea, de casa ei, de oamenii de care vrusese cu disperare să se rupă pentru totdeauna. Surâsul liniştit, strâmb, parcă vinovat al mamei lui. Iremediabila ei neîndemânare la bucătărie. Cei mai frumoşi ani din viaţa ei, de la douăzeci de ani până la patruzeci, fuseseră ani de celibat şi, în afară de consumarea

actului sexual care fusese la originea vieţii lui, restul vieţii ei fusese la fel. Milkman nu dăduse prea mare importanţă acestui lucru când ea îi povestise totul, dar acum i se părea că această privaţiune de viaţă sexuală o afectase, o făcuse să sufere aşa cum îl va afecta şi îl va face să sufere şi pe el. Presupunând că cineva l-ar sili să trăiască aşa spunându-i „Ai voie să te plimbi şi să trăieşti printre femei, ba poţi chiar să le doreşti, dar îţi este interzis să faci dragoste în următorii douăzeci de ani”, cum s-ar simţi el? Ce-ar face? Ar continua ca până acum? Sau presupunând că ar fi însurat şi că nevasta l-ar refuza vreme de cincisprezece ani. Mama lui reuşise să treacă printr-o situaţie similară, alăptându-şi multă vreme băiatul şi ducându-se din când în când la cimitir. Dar cum ar fi fost ea oare dacă soţul ar fi iubit-o?

Şi tatăl lui. Bătrân acum, toată viaţa acumulase proprietăţi şi se folosise de oameni ca să acumuleze proprietăţi. Ca fiu al primului Macon Dead, adusese un omagiu vieţii şi morţii tatălui său iubind ceea ce iubise şi el: averea, proprietăţile, traiul îndestulat. Iubea toate astea excesiv, fiindcă îşi iubise tatăl excesiv. Să adune avere, să construiască, să acumuleze – asta era viaţa lui, viitorul lui, prezentul lui şi tot trecutul de care mai voia să ştie. Faptul că schimonosea viaţa, că o siluia de dragul averii era măsura imensei lui suferinţe la moartea lui taică-său.

Privindu-i pe copii, Milkman începea să nu se mai simtă bine în pielea lui. Ura asta faţă de părinţii lui, surorile lui – i se părea o prostie acum. Şi pojghiţa de ruşine de care crezuse că scăpase în apa din cadă, după ce o jefuise pe Pilate, îl învălui iar. Dar acum se îngroşase şi se bătătorise ca o piele bătrână. Cum fusese în stare să intre ca hoţul în casa aia – unicul cămin din lume unde se simţea bine fără niciunul dintre obiectele făcute de om pentru a se simţi bine? Fără fotoliu moale şi confortabil, fără pernă. Fără lumină, fără apă curentă. Fără şerveţele, fără faţă de masă. Fără farfurii de porţelan sau căni înflorate, fără ochi de aragaz cu flacără albăstruie. Dar într-o atmosferă de tihnă, de energie, de melodii dulci, la care se adăugau acum şi propriile lui amintiri.

Gândurile i se îndreptară acum spre Hagar şi la felul cum se purtase cu ea la sfârşit. De ce n-a pus-o niciodată să se aşeze ca să stea de vorbă cu ea? Cinstit, pe faţă. Şi ce lucru urât i-a spus, de fapt, ultima oară, când a încercat să-l omoare? Şi Dumnezeule, ce cearcăne avea la ochi! Nu-i era frică niciodată de ea; nu credea, de fapt, că va reuşi vreodată să-l omoare sau că *voia* efectiv să-l omoare. Armele ei, lipsa totală de viclenie, abilitate sau chiar convingerea cu care îl ataca erau suficiente pentru a-l vindeca de orice spaimă. Oh, desigur, ar fi putut să-l rănească accidental, dar şi el ar fi putut să o împiedice în nenumărate feluri.

Numai că nu vrusese. Se folosise de ea – de dragostea ei, de nebunia ei –, dar cel mai mult se folosise de ranchiuna ei, de răzbunarea ei amară. Fiindcă asta făcea din el un erou, o celebritate pe Malul Sângeros; fiindcă aşa aflau bărbaţii şi femeile că el e un tip dur, care poate scoate din minţi o femeie, o poate distruge, şi nu fiindcă ea îl ura sau pentru că el îi făcuse ceva de neiertat, ci fiindcă se regulase cu ea, iar ea acum simţea că turbează fără mădularul lui magnific. Maţul de porc, cum îi zisese Lena. Şi ultima oară se folosise de ea. Se folosise de sosirea ei iminentă şi de nevolnica ei tentativă de a-l ucide ca un exerciţiu de voinţă îndreptat împotriva ei – un ultimatum adresat universului. „Mori, Hagar, mori”. Ori moare scorpia asta, ori mor eu. Iar ea stătea acolo ca o marionetă manevrată de păpuşarul care s-a plictisit de ea şi îşi caută altă jucărie.

O, Solomon nu mă părăsi aici.

Copiii reîncepură jocul. Milkman se frecă la ceafă. Obosise, brusc, deşi nu era decât dimineaţă, devreme. Se desprinse de lângă trunchiul copacului de care se rezemase şi se lăsă jos, pe vine.

Jay, unicul fiu al lui Solomon.
Bum-bam-bim, bim-bam-bum…

Pe toţi îi cheamă Solomon în oraşul ăsta, reflectă el plictisit. Magazinul Universal „La Solomon”, Luther Solomon (nicio legătură de rudenie cu cel dinainte), Solomon’s Leap – Pasul lui Solomon, iar acum şi copiii cântau *„Solomon* nu mă părăsi”, în loc de *„Sugarman”.* Până şi numele localităţii suna asemănător: Solomon – Shalimar, ceea ce domnul Solomon şi toată lumea pronunţau *Shalleemone.*

Pe Milkman începea să-l mănânce pielea capului. Jay, unicul fiu al lui Solomon? Oare *Jake* era singurul fiu al lui Solomon? Jake. Făcu efortul să audă mai bine versurile cântate de copii. Ăsta era unul dintre oamenii pe care îi căuta el. Un bărbat pe nume Jake care locuia în Shalimar, la fel ca şi nevasta lui, Sing.

Se îndreptă de spate şi aşteptă ca puştii să ia cântecul de la capăt. *„Bum-bam-bim, bim-bam-bum”,* cam aşa parcă se auzea, dar n-avea niciun sens. Alt vers însă – „Femeia neagră pe jos căzu” – era destul de clar. Urma altă înşiruire de cuvinte absurde, după care „Trupul cât colo şi-l zvârlea”. Acum copilul din centrul cercului începu să se rotească în ritmul unor versuri cântate mult mai rapid: „Solomon şi Reiner Belali Shalut…”

Iar Solomon şi Reiner? Ryna? De ce al doilea nume îi suna aşa de cunoscut? Solomon şi Ryna. Pădure. Vânătoare. Pasul lui Solomon şi Vâlceaua lui Ryna, locuri unde fuseseră sau pe lângă care trecuseră în noaptea când împuşcaseră linxul.

Vâlceaua era râpa de unde auzise el zgomotul acela ca un plâns de femeie când Calvin îi zisese că venea din Vâlceaua lui Ryna fiindcă ar fi existat acolo, spunea lumea, „o femeie pe nume Ryna” care plângea. O puteai auzi dacă vântul bătea dintr-o anumită direcţie.

Dar care erau celelalte cuvinte: Belali… Shalut… Yaruba? Dacă Solomon şi Ryna erau nişte nume de persoane, poate că acelaşi lucru era valabil şi pentru celelalte. Strofa se încheia cu încă un vers clar. „Douăzeci şi unu de copii, ultimul fiind *Jake!”* „Şi când se striga *Jake* (care era de asemenea, se părea, „unicul fiu al lui Solomon”), băiatul care se învârtea se oprea. Acum Milkman înţelesese că dacă degetul copilului nu arăta spre nimeni, adică nu nimerea nicio ţintă, jocul începea de la capăt. Dar dacă arăta drept spre un alt copil, în momentul acela cădeau toţi în genunchi şi cântau cântecul lui Pilate.

Milkman îşi scoase portofelul şi trase din el cotorul de la biletul de avion, dar nu avea nimic de scris fiindcă îşi lăsase pixul în costumul de haine. Va trebui aşadar să asculte cu atenţie şi să memoreze. Închise ochii şi se concentră, în timp ce copiii, neobosiţi în plăcerea lor de a repeta la infinit aceleaşi gesturi ritmice, jucau jocul de la început. Şi Milkman memoră tot ce cântau ei.

Jake, unicul fiu al lui Solomon.

Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Se-nvârtea şi se-nvârtea, soarele îl atingea
Bum-vrum-bim, bim-vrumbam

Lăsat-a copilul la omul alb acasă
Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Heddy la omul roşu acasă l-a dus
Bum-vrum-bim, bim-vrum-bam

Femeia neagră pe jos căzu
Bum-bam-bim, bim-bam-bum
Trupul cât colo şi-l zvârlea
Bum-vrum-bim, bim-vrum-bam

Solomon şi Ryna Belali Shalut
Yaruba Medina Muhammet la fel.
Nestor Kalina Saraka şeic
Douăzeci şi unu de copii, ultimul fiind Jake!

Oh, Solomon, ia-mă de-aici
Să nu mă-nec în puful de bumbac.
Oh, Solomon, ia-mă de-aici
Să nu mă-njuge albul de grumaz...

Solomon, departe zboară, Solomon te du în nori
Solomon, ceru-l brăzdează, Solomon acas s-ajungi.

Era să ţipe când auzi „*Heddy la omul roşu acasă l-*

a dus”. Heddy era bunica lui Susan Byrd din partea tatălui ei, şi prin urmare mama lui Sing deopotrivă. Referirea la „omul roşu” denota probabil că cei din neamul Byrd erau indieni. Bineînţeles! Sing era indiancă sau parţial indiancă, iar numele ei era Sing Byrd sau, mai probabil, Sing Bird. Ba nu – Singing Bird, adică „pasăre cântătoare”! Aşa o chema probabil la origine – Singing Bird. Iar fratele ei, Crowell Byrd, era probabil Crow Bird, sau doar Crow, adică Cioară. Îşi amestecaseră numele indiene cu nume care sunau americăneşte. Milkman ştia patru persoane acum pe care putea să le recunoască în cântec: Solomon, Jake, Ryna şi Heddy, plus o referire voalată la originea indiană a lui Heddy. Totul se combina perfect, sugerând că Jake şi Sing fuseseră împreună în Shalimar, exact cum spunea şi Circe. Nu se putea înşela. Copiii ăştia cântau povestea familiei lui!

Tatăl lui Jake era Solomon. Oare chiar se întâmplase ca Jake să se rotească şi să atingă soarele? Lăsase Jake un copil în casa unui om alb? Nu. Dacă versul cu „Solomon, nu mă părăsi aici” era corect, Solomon fusese cel care plecase, care „zburase departe” – ceea ce însemna că murise sau fugise –, nu Jake. Poate că exact copilul acela, sau însuşi Jake era cel care îl implora să mai rămână. Dar cine era „femeia neagră” care a căzut pe jos? Şi de ce se zvârcolea aşa? S-ar fi zis că făcuse o criză. Era cumva din cauză că cineva îi luase copilul şi-l

dusese întâi în casa omului alb, apoi în casa indianului? Ryna? Să fie Ryna femeia neagră care plângea şi acum în vâlcea? Era Ryna fiica lui Solomon? Poate că avea un copil nelegitim, iar tatăl ei… Ba nu. După Solomon plânge ea, nu după un copil. „Solomon, nu mă părăsi aici”. Probabil că fusese iubitul ei.

Milkman era derutat, dar şi foarte surescitat de toate aceste enigme, aidoma unui copilaş la pomul de Crăciun, când vede atâtea pachete cu daruri şi nu ştie pe care să-l desfacă mai întâi. Undeva în teancul acela era şi cadoul pentru el.

Totuşi, lipseau încă multe piese. Susan Byrd, se gândi el – precis ştia mai mult decât îi spusese lui. În afară de asta, trebuia să-şi recupereze ceasul.

Se grăbi să o ducă înapoi până la magazinul lui Solomon, unde îşi zări imaginea în geamul vitrinei. Râdea cu gura până la urechi. Ochii îi străluceau. Niciodată în viaţă nu se simţise aşa de înfocat şi fericit.

13

Abia după mult timp de la plecarea lui, în dimineaţa caldă de septembrie, reuşi şi ea să se relaxeze şi să-şi descleşteze degetele de pe cuţitul care căzu jos. Când îl auzi zdrăngănind pe linoleum, coborî braţele, oh, cât de încet, şi le încrucişă peste

sâni, de parcă ar fi fost două fructe de mango pe care le pipăi la piaţă şi pe urmă le împingi la o parte. Stătu aşa în cămăruţa închiriată, cu soarele revărsându-se înăuntru, până când veni Guitar acasă. Nu reuşi s-o facă să vorbească sau să se mişte, aşa că o ridică în braţe şi o duse pe scări până jos. O aşeză pe ultima treaptă, unde o lăsă puţin, cât să poată face rost de-o maşină cu care să o conducă acasă.

Oricât de cumplită i se părea toată situaţia asta şi oricât de scârbit ar fi fost de nebunia în dragoste, Guitar nu putea nega imensa tristeţe care îl cuprindea când se uita la femeia aceasta destul de drăguţă, şezând acolo ţeapănă ca un par, ţinându-şi sânii cu braţele şi holbându-se drept înainte, cu ochii adânc încercănaţi.

Motorul rablei de maşină pe care o împrumutase huruia oribil, dar Guitar vorbi încetişor:

— Te gândeşti că, fiindcă el nu te iubeşte, tu nu eşti bună de nimic. Te gândeşti că, fiindcă el nu te mai vrea, înseamnă că are dreptate – că părerea lui despre tine e corectă. Nu trebuie să te simţi ca un gunoi dacă el te-a aruncat aşa. Crezi că el e al tău fiindcă tu vrei să fii a lui. Hagar, nu e bine! „Al tău”, „a lui” – uită cuvintele astea. Mai ales când e vorba de un bărbat. Dragostea nu trebuie să fie aşa. Ai văzut vreodată cum iubesc norii un munte? îl încercuiesc de jur-împrejur; uneori nici nu se mai vede muntele de atâţia nori. Dar, ştii, dacă te sui

sus, sus de tot, poţi vedea vârful. Piscul muntelui. Norii nu acoperă niciodată piscul muntelui. Şi muntele răzbate prin nori fiindcă norii îl lasă; nu-l învăluiesc complet. Îl lasă să-şi ţină capul sus, în cer, în libertate, fără să-l ascundă sau să-l reţină ceva. Mă auzi, Hagar? o întrebă el, de parcă ar fi avut de-a face cu un ţânc. Nu e posibil să fii proprietarul unei fiinţe umane. Nu e posibil să pierzi ceea ce nici n-ai avut. Să presupunem că a fost al tău, proprietatea ta. Ai putea oare iubi pe cineva, care ar fi un nimeni fără tine? Chiar ai putea dori o asemenea persoană? Un om care se ofileşte când tu ieşi pe uşă? Nu ţi-ar plăcea, aşa-i? Şi nici lui nu-i place. Tu i-ai oferit toată viaţa ta. Toată viaţa ta, fato, i-ai dat-o lui. Or, dacă viaţa ta înseamnă atât de puţin pentru tine încât să renunţi la ea ca să i-o dai lui, atunci cum vrei să însemne mai mult pentru el, cum să valoreze mai mult pentru el? El nu te poate preţui dacă tu nu te preţuieşti pe tine însăţi.

Guitar se opri. Hagar nu se mişcă; nu s-ar fi zis că auzise ceva din cele spuse de el.

Frumoasă femeie, gândi el. Frumoasă femeia asta, cu pielea ei neagră şi satinată. Femeia asta care voia să ucidă din dragoste, să moară din dragoste. Mândria, înfumurarea acestor femei-preş îl uluiau. Femeile de felul ăsta crescuseră din nişte copii foarte răsfăţaţi. Copii cu toane, pe care părinţii îi luaseră în serios, copii care când se făcuseră mari

deveniseră cele mai egoiste, cele mai lacome persoane de pe pământ, iar din egoismul lor feroce se dezvoltase dragostea lor egoistă care devora totul în jur. Asemenea oameni nu puteau crede sau accepta să nu fie iubiţi; li se părea că însăşi lumea s-ar dezechilibra dacă ei ar fi neiubiţi. De ce se credeau atât de vrednici de iubire? De ce îşi închipuiau că *dragostea lor,* felul lor de a iubi ar fi mai bun sau cel puţin la fel de bun ca dragostea altora, ca felul altora de a iubi? Dar aşa erau ei făcuţi. Şi îşi iubeau iubirea atât de mult, încât ar fi fost în stare să omoare pe oricine stătea în calea acelei iubiri.

O privi din nou. Frumoasă. Negresă frumoasă. Negresa frumoasă cu pielea satinată. Ce făcuse Pilate din ea? Nu o învăţase nimeni ceea ce trebuia să ştie? se gândea la cele două surori ale lui, femei în toată firea acum, care se descurcau în viaţă, dar câtă tevatură fusese până să crească mari. Unde-i tati al tău? Mami ştie că umbli haimana pe străzi? Pune ceva pe cap. O să răceşti şi o să te îmbolnăveşti. Nu ţi-e prea cald? Nu ţi-e prea frig? Nu ţi-e teamă că o să te uzi? Nu mai sta cu picioarele încrucişate. Ridică-ţi şosetele. Mă aşteptam să iei premiu. Ţi se văd chiloţii. Ţi s-a descusut tivul. Vino înapoi şi calcă bine gulerul ăla şifonat. Vorbeşte încet. Piaptănă-te. Mişcă-te de-acolo şi fa patul ăla. Pune jos carnea. Scoate tava. Freacă bine şi o să se albească.

Nici Pilate, nici Reba nu ştiau că Hagar nu era ca ele. Nu ştiau că nu era suficient de puternică, aşa cum era Pilate, nici suficient de simplă, aşa cum era Reba, pentru a-şi trăi viaţa la fel ca ele. Hagar avea nevoie de ceea ce au nevoie majoritatea fetelor de culoare: un cor de mame, bunici, mătuşi, veri, surori, vecini, profesori, prietene şi cine mai ştie ce ca să înfrunte viaţa, şi doza de umor cu care să accepte orice li s-ar întâmpla.

Totuşi, gândea el, când obiectul iubirii tale, indiferent dacă merită sau nu acea iubire, ajunge să te dispreţuiască sau să te părăsească…

— Ştii ce, Hagar? Tot ce-am iubit eu în viaţă m-a părăsit. Tata a murit când eu aveam patru ani. Asta a fost prima pierdere şi cea mai grea. Pe urmă mama. Eram patru în familie, iar ea n-a putut rezista când a murit tata. A fugit în lume. Pur şi simplu a fugit. Mătuşă-mea a avut grijă de noi până a putut veni bunica acolo. Pe urmă, bunica a avut grijă de noi. După aceea a venit unchiul Billy. Amândoi sunt pe moarte acum. Aşa că mi-a fost greu să mă ataşez de o femeie. Fiindcă mă gândeam că dacă iubesc ceva, sigur va muri. M-am ataşat totuşi de cineva. O dată. Dar probabil că asta a fost tot, spuse Guitar căzând pe gânduri câteva clipe, ca apoi să adauge: Dar n-am vrut niciodată s-o omor. *Pe el,* da, sigur. Dar nu pe ea.

Zâmbi, dar Hagar nu se uita, nici măcar nu asculta, iar când o scoase din maşină şi o împinse în

braţele Rebei, ochii ei erau tot goi.

Femeile nu ştiau decât să o iubească. Atâta ştiau ele.

Şi cum Hagar nu voia să vorbească, îi aduseră diverse lucruri care să-i facă plăcere. Pentru prima oară în viaţă, Reba *încerca* efectiv să câştige diverse lucruri. Şi tot pentru prima oară, nu reuşea. În afară de un televizor portabil, pe care nu-l puteau folosi fiindcă nu aveau curent electric, Reba nu câştigă nimic. Niciun bilet la tombolă sau la Bingo, niciun număr câştigător la poliţa de asigurare, niciun talon de curăţenie la domiciliu sau de abonament gratuit la vreo revistă, nimic. Nici măcar un balon umflat pe care să-l fi prins intact, ca prin farmec, şi să i-l fi adus. Reba era distrusă. Nedumerită şi ghinionistă, se târa tristă acasă, strângând în mână rămurele şi tulpini din tot ceea ce înflorea prin spaţiile verzi şi grădinile altora pe lângă care trecea. Pe toate astea, i le oferea fiicei sale, care şedea pe un scaun lângă fereastră sau zăcea în pat, sucindu-şi şuviţele de păr între degete.

Îi găteau bucate deosebite; căutau cadouri care sperau ele că ar putea rupe vraja. Degeaba. Nimic n-avea efect. Buzele lui Pilate rămâneau mute şi ochii Rebei plini de panică. Îi aduseră ruj de buze şi cacao cu lapte, un tricou roz de nailon şi o lizeuză de culoarea fucsinei. Reba se strădui chiar să înveţe să facă budincă din plic, colorată cu roşu şi verde. Hagar nici măcar nu se uită la ea.

Într-o bună zi, Pilate se aşează pe pat, lângă Hagar, şi ţinu în dreptul feţei nepoatei o pudrieră. Era lucrată dintr-un metal auriu şi avea un capac roz de plastic.

— Ia uită-te aici, fetiţo. Vezi?

Şi Pilate suci pudrieră pe toate părţile ca să i-o arate mai bine. Pe urmă, apăsând pe încuietoare, capacul se desfăcu brusc, iar Hagar zări în oglinjoară un fragment din propriu-i chip. Luă atunci pudrieră şi se holbă multă vreme în oglindă.

— Nu-i de mirare! zise ea într-un târziu. Uită-te şi tu. Nu-i de mirare!

Pilate era în culmea fericirii că auzea iar vocea lui Hagar.

— Eşti tu, fetiţo, spuse ea. Vezi ce drăguţă eşti?

— Nu-i de mirare! repetă Hagar. Nu-i de mirare!

— Ce vrei să spui? întrebă Pilate.

— În ce hal arăt. Oribil. Nu-i de mirare că el nu m-a mai vrut! Arăt groaznic.

Vorbea calm, pe un ton raţional, de parcă ultimele zile nici n-ar fi existat.

— Trebuie să mă scol de-aici şi să mă aranjez. Nu-i de mirare! făcu Hagar, azvârlind cuvertura la o parte şi ridicându-se. Ohhh. Şi put! Mama, încălzeşte-mi nişte apă. Trebuie să fac o baie. O baie bună şi lungă. Mai avem săruri de baie? Oh, Doamne, ce faţă am! Uită-te cum arată părul meu!

Şi iar se cercetă în oglinjoara pudrierei.

— Parcă aş fi muma-pădurii. Unde-i pieptenul?

Pilate o chemă pe Reba şi amândouă zburară să caute pieptenul prin casă, dar când i-l dădură, Hagar nu reuşi să şi-l treacă prin păr. Atât era de încâlcit şi împâslit.

— Spală-te pe cap, spuse Reba. Spală-ţi părul şi, cât e ud, te pieptănăm noi.

— Păi, înseamnă că am nevoie şi de şampon. Şampon de-adevărat. Nu mă pot spăla cu săpun de casă.

— O să-ţi fac rost de şampon, declară Reba tremurând. De care vrei?

— Oh, nu contează. Orice. Ia şi nişte briantină, Reba… Şi nişte… Oh, lasă. Doar atât. Mama? N-ai văzut unde mi-e… Oh, Dumnezeule! Ce să mă mai mir! Ce să mă mai mir!

Pilate smulse un fir din cuvertura de pe pat şi îl băgă în gură.

— Mă duc să încălzesc apa, zise ea.

Când se întoarse, Reba o spălă pe Hagar pe cap, îi perie părul şi i-l pieptănă cu blândeţe.

— Fă-mi doar două cozi, Reba. O să trebuiască să mă duc la coafor. Azi. Oh, am nevoie şi de nişte haine.

Hagar stătea în faţa micii debarale improvizate, plimbându-şi mâinile peste umeraşele cu rochii.

— Ce porcării! Numai porcării sunt aici. Toate boţite…

— Apa e caldă. Unde vrei să faci baie?

— Adu cada aici.

— Crezi că-i bine să faci baie aşa, imediat? întrebă Reba. Abia te-ai ridicat din pat.

— Ssst, Reba, făcu Pilate. Lasă fată să facă aşa cum vrea.

— Dar a zăcut trei zile la pat.

— Cu-atât mai mult.

— Nu pot să mă îmbrac cu nimic de-aici. Toate-s nişte mizerii, spuse Hagar, aproape plângând.

Reba se uită la Pilate.

— Sper să ai dreptate. Eu, una, nu sunt de acord cu ideea că poţi face baie imediat după ce ai sărit din pat.

— Ajută-mă să car cada asta şi nu mai bombăni atâta.

— Boţite, toate. Of, cu ce-o să mă îmbrac?

— Nu-i apă destulă nici cât să-i acopere picioarele.

— O să se ridice şi apa după ce Hagar se va aşeza în cadă.

— Unde-o fi rochia mea galbenă? Aia cu nasturi de sus până jos?

— Trebuie să fie undeva, pe-acolo, caută mai bine.

— Vrei s-o găseşti tu, te rog, şi să mi-o calci? Ştiu că e o mizerie. Totul e o mizerie.

Reba găsi rochia galbenă şi o călcă. Pilate o ajută pe Hagar să facă baie. În cele din urmă, curată şi îmbrăcată, Hagar le spuse celor două femei:

— Trebuie să-mi cumpăr nişte haine. Haine noi. Tot ce am eu e o mizerie.

Se uitară una la cealaltă.

— Ce ai nevoie? întrebă Pilate.

— De toate, spuse ea.

Şi îşi cumpără de toate. Tot ce poate purta o femeie începând de la lenjerie, şi asta pe banii obţinuţi de pe diamantul Rebei. Când Hagar îşi proclamase pretenţiile, n-aveau în casă decât şaptezeci şi cinci de cenţi; nişte clienţi le mai datorau şase dolari. Prin urmare, diamantul de două carate, valorând două mii de dolari, ajunse la un magazin de amanet unde Reba îl lăsă iniţial contra sumei de treizeci de dolari, ca apoi, însoţită de Pilate care tuna şi fulgera, să se întoarcă şi să mai obţină încă o sută şaptezeci de dolari. Hagar îşi îndesă în poşetă două sute de dolari şi şaptezeci şi cinci de cenţi, după care plecă la cumpărături, mormăind tot timpul pentru sine „Nu-i de mirare, nu-i de mirare!”

Îşi cumpără un portjartier Playtex, ciorapi de mătase în culoarea pielii – I. Miller No Colour, chiloţi „Fruit of the Loom” şi două slipuri de nailon – unul alb, altul roz –, plus două perechi de pantofi. Intră în cabina de probă cu un teanc de fuste şi un deux-pices pe braţ. Rochiţa galbenă care se încheia în nasturi de sus până jos zăcea pe podea; Hagar probă o fustă. Din păcate, nu o cuprindea. Îşi supse burta şi trase de material cât putu, dar degeaba. Tot nu putea ridica fermoarul. Transpirase de efort. Avea senzaţia că viaţa ei depindea de dinţişorii

metalici ai fermoarului care se încăpăţânau să nu se îmbine. I se rupse unghia de la degetul arătător; o dureau buricele degetelor de cât se luptase să tragă fermoarul. Era lac de sudoare acum şi gâfâia. Puţin mai lipsea să nu înceapă să plângă dacă exact atunci vânzătoarea n-ar fi vârât capul prin perdea şi n-ar fi spus, veselă:

— Ei, cum merge?

Dar când văzu expresia de încordare şi de spaimă întipărită pe faţa lui Hagar, femeii îi îngheţă zâmbetul pe buze.

— Oh, vai de mine, zise vânzătoarea, uitându-se pe eticheta prinsă de talia fustei. Asta e numărul cinci. Nu vă mai chinuiţi să vă încapă. Vă trebuie, oh, un numărul nouă sau unsprezece, aş zice. Vă rog. Nu mai trageţi de material. Mă duc să verific dacă am măsura potrivită.

Aşteptă întâi ca Hagar să lase fusta să-i cadă până pe glezne, după care dispăru. Fără nicio dificultate, Hagar încăpu în fusta pe care i-o aduse femeia şi, fără să mai probeze şi altele, declară că o cumpără, împreună cu deux-pièces ul.

Mai cumpără apoi o bluză albă şi o cămaşă de noapte. Acum mai avea nevoie doar de farduri.

În sectorul de cosmetice o învăluiră cele mai diferite parfumuri. Hagar citea cu nesaţ etichetele şi reclamele ademenitoare. „Myrurgia” pentru femeia „femeie”, care creează pentru el o lume tainică şi intimă, al cărei unic ocupant poţi fi doar

tu, în combinaţie cu „L’Air du Temps” de la Nina Ricci. „Flair” de la Yardley cu „Nectaroma” de la Tuvache şi „Intoxication” de la D’Orsay. „Fracas” de la Robert Piguet, apoi „Calypso”, şi „Visa”, şi „Bandit”. „Chantilly” de la Houbigant. „Fleurs de Rocaille” şi „Bellodgia” de la Caron. Hagar inspira adânc aerul dulceag care plutea peste galantarele de sticlă. Zâmbind ca o somnambulă, se învârtea deja pe la vitrinele cristaline pline cu sticluţe, cutiuţe rotunde, tuburi şi flacoane. Rujuri de buze, în mâini albe şi catifelate, ieşeau ademenitor din etui-urile lor ca nişte puţişoare roşii de căţeluşi. Pudre de culoarea piersicii şi loţiuni lăptoase erau grupate în faţa unor postere cu chipuri zâmbitoare. Feţe de femei în extaz. Feţe enigmatice şi seducătoare. Hagar avea senzaţia că ar fi putut să-şi petreacă viaţa acolo, printre vitrinele de sticlă cu unduiri sclipitoare şi satinate. În opulenţă. În lux. În dragoste.

Era cinci şi jumătate când Hagar părăsi magazinul cu două sacoşe de cumpărături, pline de alte punguliţe. Nu-şi descleştă mâinile de pe ele decât abia când ajunse la salonul de cosmetică „La Lilly”.

— Nu mai coafez, scumpo, zise Lilly, ridicând privirea din chiuvetă când intră Hagar.

Hagar se holba la ea.

— Dar trebuie să mă aranjez la păr. E urgent, zise ea.

Lilly se uită spre Marcelline. Faima salonului de cosmetică se datora lui Marcelline, care era mai tânără, mai proaspăt şcolită şi se pricepea să facă un permanent uşor care să ţină. Lilly era de modă veche, lucrând încă tot cu bigudiuri calde şi cu multă briantină. Clientele îi erau fidele, dar plecau nemulţumite de la ea. Acum i se adresă lui Marcelline:

— O iei tu? Eu nu pot, sigur.

Marcelline se uită lung la capul clientei.

— Nu mi-am propus să stau peste program. Mai am două cliente care trebuie să vină. Sunt la a opta deja pe ziua de azi.

Nimeni nu spunea nimic. Hagar se holba.

— Bine, spuse Marcelline. Fie, pentru tine. Vino la opt jumătate. Eşti spălată deja pe cap?

Hagar răspunse afirmativ, dând din cap.

— OK, zise Marcelline. Opt jumătate. Dar să n-ai pretenţii la chestii prea sofisticate.

— Mă uimeşti, se hlizi Lilly, după ce plecă Hagar. Ai trimis la plimbare două persoane.

— Da, aşa e. N-am niciun chef, să ştii, dar nu vreau să am necazuri cu Hagar asta. Cine ştie ce-ar fi în stare să facă?! A sărit cu cuţitul la văru-său, aşa că, Doamne fereşte, mai bine să nu mă pun rău cu ea.

— Asta-i aia care umbla cu băiatul lui Macon Dead? întrebă clienta lui Lilly, ridicând capul din lighean.

— Da, asta e. Ce ruşine! *Doi veri,* să facă aşa ceva.

— Probabil că s-a stricat căruţa dacă vrea să-l omoare.

— Parcă am auzit că tipul a plecat din oraş.

— Nu mai spune?

— În fine, eu ştiu că n-aş vrea să mă pun rău cu ea.

— Fata nu face rău nimănui. Cu el are ce are.

— Bine, atunci cu Pilate. Dacă ar afla Pilate că am refuzat-o pe Hagar, nu i-ar plăcea deloc. E îngrozitor ce-au putut s-o răsfeţe pe fata asta.

— N-ai comandat nişte peşte de-alături?

— Şi cât păr are! Sper să nu vrea să-şi facă vreo coafură prea complicată.

— Sună din nou. Mi s-a făcut foame.

— Tipic pentru ea. Nu tu programare, nu tu nimic. Vine şi se-nfiinţează aici, neanunţată, şi are pretenţii s-o iei imediat!

Probabil că avea de gând să aştepte undeva. Sau să se ducă acasă şi să se întoarcă la coafor, mai târziu, la opt şi jumătate. Dar trăia prea intens clipa şi voia ca totul să meargă şnur, dintr-o bucată. Din momentul în care îşi văzuse imaginea în oglinjoara pudrierei nu se mai putuse opri. Era ca şi cum şi-ar fi ţinut respiraţia şi n-ar mai fi putut răsufla uşurată până când energia şi iuţeala febrilă cu care făcea tot nu ar culmina într-o frumuseţe menită să-l

uluiască. De aceea, când a plecat de la coafor nu s-a mai uitat nici în dreapta, nici în stânga, ci a mers tot înainte, fără să vadă parcă nimic în jur – nici oameni, nici semafoare, nici automobile şi nici norii care aduceau furtuna.

Era deja udă leoarcă atunci când realiză că plouă, şi asta doar fiindcă una dintre sacoşele cu cumpărături crăpă lateral. Când privi în jos, fusta de la frumosul ei deux-pices zăcea împăturită pe marginea drumului; iar ea se afla departe, departe, departe de casă. Lăsă jos din mâini ambele sacoşe, ridică fusta şi o scutură de pietrişul mărunţit care se lipise de material. O împături la loc, repede, dar când încercă să o bage înapoi în sacoşă, sacoşa se rupse de tot. Ploaia îi udase complet părul şi acum i se prelingea pe ceafa în jos, aşa cum stătea aplecată ca să îndrepte dezastrul. Scoase afară cutia cu pantofi, un pacheţel mai mic cu mănuşi de la Van Raalte, plus un altul cu cămăşuţa vaporoasă de noapte. Pe toate le îndesă în cealaltă sacoşă. Luând-o acum înapoi, pe drumul pe care venise, constată că sacoşa era prea grea ca să o poată căra într-o singură mână, aşa că o săltă şi şi-o propti pe abdomen, ţinând-o cu ambele mâini. Nu făcuse nici zece metri când se rupse şi fundul celei de-a doua sacoşe. Şi Hagar se împiedică în „Jungle Red” („Sculptura”) şi „Youth Blend”; văzu cu groază cum fardul ei „Sunny Glow” cade într-o baltă. Strânse de pe jos „Jungle Red” şi „Youth Blend”, intacte, dar

„Sunny Glow”, care se răsturnase complet şi rămăsese fără pelicula protectoare, se dezintegră sub greutatea picăturilor de ploaie. Hagar râcâi de pe jos cât putu de mult din fard şi îndesă peste conţinutul cutiei pelicula de celofan.

De două ori, până să ajungă pe Darling Street, trebui să se oprească iar, ca să-şi adune cumpărăturile de pe jos. În cele din urmă apăru în pragul uşii acasă la Pilate; era vlăguită, udă şi derutată, ţinând cu degetele, cu mâinile, cu braţele lucrurile cumpărate. Reba era atât de fericită când o văzu, încât o înşfacă brusc şi o trase înăuntru, trântind pe jos pachetul cu „Chantilly” şi „Bandit”.

Cu pantofii mustind de apă, cu părul şiroind, strângând cumpărăturile la piept, Hagar intră în dormitor şi închise uşa. Pilate şi Reba nu încercară să vină după ea.

În cameră, Hagar se dezbrăcă în pielea goală şi, fără să se mai şteargă pe faţă, pe păr sau pe picioare, se îmbrăcă cu fusta cumpărată, cu un bolero asortat, sutienul, chiloţii Fruit of the Loom, ciorapii de culoarea pielii, portjartierul Playtex şi pantofii cei noi. Pe urmă se aşeză ca să se fardeze. Îşi făcu sprâncenele cu un creion dermatograf gri-închis, după care îşi aplică fondul de ten pe obraji, iar deasupra nişte „Sunny Glow”. Fondul de ten dispăru cu totul sub stratul de fard, aşa că şi-l mai aplică o dată. Ţuguind gura, se dădu cu rujul roşu-aprins. Pe pleoape îşi puse un fard bleu, iar apoi se

parfumă pe gât, pe lobul urechilor şi la încheietura mâinilor. La sfârşit luă cealaltă sticlă de parfum, şi, turnându-şi în palme, se tamponă pe faţă.

În final, deschise uşa şi se prezentă aşa, ca s-o vadă Pilate şi Reba. Dar în ochii lor desluşi ceea ce nu observase când se privise în oglindă: ciorapii uzi şi deşiraţi, fusta murdară de noroi, stratul gros de fard, gura mânjită de ruj roşu şi şuviţele de păr ciufulite şi năclăite de ploaie. Văzu toate astea în ochii lor, iar de la ceea ce văzu acolo ochii ei se umplură de o apă mai caldă şi mult mai veche decât ploaia. Apă care curse ceasuri în şir, până veni febra, iar atunci se opri. Febra îi uscă ochii, dar şi gura.

Zăcea în pătuţul ei, cu ochii zvântaţi ca nisipul şi nemişcaţi ca sticla. Pilate şi Reba, aşezate lângă pat, se aplecau peste ea ca ramurile unei sălcii bătute de un vânt care suflă mereu din aceeaşi direcţie. Şi aidoma sălciilor, îi ofereau şi ele tot ce aveau – murmure şi umbră protectoare.

— Mama.

Febra crescuse, iar Hagar parcă plutea.

— Hmmmm?

— Lui de ce nu-i place părul meu?

— Cui, puiule? Cui nu-i place părul tău?

— Lui Milkman.

— Ba lui Milkman îi place părul tău, zise Reba.

— Nu. Nu-i place. Dar nu-mi dau seama de ce. De ce nu i-a plăcut niciodată părul meu?

— Îi place părul tău. Cum să nu-i placă? insistă Pilate.

— Lui îi place ca părul să fie mătăsos, murmură Hagar atât de încet, încât trebuiră să apropie capul ca s-o audă.

— Părul mătăsos? Milkman?

— Nu-i place părul ca al meu.

— Taci, Hagar.

— Părul mătăsos de culoarea unui peni.

— Nu mai vorbi, puiule.

— Păr cârlionţat, ondulat, mătăsos. Nu-i place părul meu.

Pilate puse mâna pe capul lui Hagar şi îşi petrecu degetele prin părul ei moale ca un scul de lână ud.

— Cum să nu-i placă părul tău? E la fel ca părul care îi creşte şi lui la subsuori. La fel ca părul care i se încârlionţează dintre picioare spre abdomen. Şi-i acoperă tot pieptul. Exact la fel. La fel ca părul care îi iese din nas, deasupra buzelor, iar dacă ar rămâne vreodată fără aparat de ras, toată faţa i s-ar umple de păr. Păr cum îi creşte pe cap, Hagar. Aşa e şi părul lui. Cum să nu-i placă atunci?

— Nu-i place deloc. Îl detestă.

— Ba nu. Nu-şi dă seama ce-i place, dar se va dumiri, dulceaţă mică, într-o bună zi, cât de curând, se va dumiri. Cum, dacă se iubeşte pe sine, să urască părul tău?

— Lui îi place ca părul să fie mătăsos.

— Taci, Hagar.

— Păr de culoarea unui peni.
— Te rog, scumpete.
— Şi piele de culoarea lămâii.
— Ssst.
— Şi ochi albaştri.
— Taci acum, taci.
— Şi nas subţire.
— Taci, fetiţo, taci.
— Lui n-o să-i placă niciodată părul meu.
— Taci. Taci. Taci, fetiţo, taci.

Vecinii făcură o colectă, fiindcă Pilate şi Reba cheltuiseră tot ca să cumpere tot ce era nevoie pentru a o găti pe Hagar. Nu era o sumă prea mare, totuşi, aşa că nu se ştia încă dacă fata va putea avea o înmormântare decentă. Asta până când Ruth se duse la Sonny's Shop şi se postă în faţa lui Macon, privindu-l fix, fără să clipească. Macon băgă mâna în sertarul cu bani, scoase două bancnote de câte douăzeci de dolari şi le puse pe birou. Ruth nu întinse mâna să le ia şi nici nu se clinti din loc. Macon ezită, după care se roti cu scaunul şi începu să formeze combinaţia de cifre cu care se deschidea seiful. Ruth aşteptă. De trei ori umblă Macon în seif până ce Ruth să-şi descleşteze palmele şi să ia banii. „Mulţumesc" zise ea şi porni grăbită spre Capela funerară Linden ca să facă primele aranjamente.

Peste două zile, pe la jumătatea serviciului

funebru, s-ar fi zis că, din familia îndurerată, Ruth avea să fie singurul membru prezent la înmormântare. Un cvartet de femei de la Biserica baptistă Linden intonase deja imnul, soţia antreprenorului de pompe funebre citise ferparele cu condoleanţe, iar pastorul îşi recita deja predica de înmormântare; beţivanii din vestibul, care veniseră să aducă un ultim omagiu „fetei lui Pilate”, dar care nu îndrăzneau să intre, începuseră să se smiorcăie când uşa se trânti de perete şi Pilate se năpusti înăuntru strigând „Îndurare!”, de parcă ar fi fost o poruncă. Un tânăr se ridică şi se îndreptă spre ea. Pilate zvârli braţul drept lateral, mai să-l dea jos. „Vreau îndurare!”, ţipă ea şi pomi spre coşciug, clătinând din cap dintr-o parte în cealaltă de parcă ar fi răspuns negativ la o presupusă întrebare.

La jumătatea drumului, pe culoarul din mijloc, ridică un deget şi arătă înainte. Pe urmă, încet, deşi respira repede şi sacadat, coborî mâna pe lângă corp. Ciudat gestul mâinii, moale şi languros parcă, în timp ce gâfâitul se accentua. „Îndurare”, spuse ea din nou, dar de data asta în şoaptă. Antreprenorul de pompe funebre se apropie repede de ea şi o atinse pe cot. Dar ea îşi văzu de drum spre catafalc. Aplecă mult capul şi privi în jos. Cercelul o zgâria pe umăr. Din totala întunecime a hainelor ei, cercelul sclipea ca o stea. Antreprenorul de pompe funebre încercă din nou să se apropie de

ea, reuşi chiar, dar când îi văzu buzele negre indigo de la mure, ochii înnouraţi şi înlăcrimaţi, cutiuţa minunată de alamă care îi atârna de ureche, omul se dădu înapoi şi pironi privirea în podea.

— Îndurare? Acum era o întrebare. Îndurare?

Nu era de-ajuns. Cuvântul avea nevoie de un suport, de un cadru. Pilate se îndreptă de spate, cu capul sus şi schimbă rugămintea într-o notă. Cu o voce cristalină ca un clopoţel, cântă acel unic cuvânt, prelung, până ajunse să sune ca o frază întreagă, iar înainte ca ultima silabă să se stingă prin colţurile sălii, îi răspunse un glas dulce de soprană: „Te aud”.

Lumea întoarse capul. Reba intrase în sală şi cânta. Pilate nu dădu semne că i-ar fi remarcat prezenţa. Repeta doar cuvântul „îndurare”, iar Reba îi răspundea. Fiica stând în fundul capelei, mama în faţă, cântau amândouă.

În timpul nopţii, îndurare, în întuneric, îndurare.
Dimineaţa.
Îndurare.
La căpătâiul meu.
Îndurare.
În genunchi acum.
Îndurare. Îndurare. Îndurare. Îndurare.

Se opriră în acelaşi timp într-o linişte desăvârşită. Pilate întinse mâna şi puse trei degete pe marginea

sicriului. Acum adresa nişte cuvinte femeii întinse pe satinul cenuşiu, în faţa ei. Încetişor, duios, îi cântă lui Hagar vorbele liniştitoare cu care o alina când era mică:

Cine-a necăjit-o pe dulceaţa mea mică?
Cine mi-a necăjit puiul?
Cine-a necăjit-o pe dulceaţa mea mică?
Cine mi-a necăjit fetiţa?

Cineva a necăjit-o pe dulceaţa mea cea mică.
Cineva mi-a necăjit puiul.
Cineva a necăjit-o pe dulceaţa mea mică.
Cineva mi-a necăjit fetiţa.

Voi afla cine-a necăjit-o pe dulceaţa mea mică.
Voi afla cine mi-a necăjit fetiţa.
Voi afla cine-a necăjit-o pe dulceaţa mea mică.
Voi afla cine mi-a necăjit fetiţa.

„Fetiţa mea”. Cuvintele îi gâlgâiau încă în gât când plecă de lângă sicriu.

Uitându-se în jur la chipurile oamenilor veniţi la înmormântare, rămase cu ochii la prima pereche de ochi pe care o găsi îndreptată spre ea. Mişcă din cap în sus şi în jos spre chipul acelei persoane şi spuse „Fetiţa mea”. Mai căută alţi ochi şi spuse la fel „Fetiţa mea”. Păşind aşa pe culoarul dintre scaune, fiecărei feţe întoarse spre ea îi dădu aceeaşi

veste: „Fetiţa mea. Ea e fetiţa mea. Fetiţa mea. Fetiţa mea. Fetiţa mea”.

Vorbea destins, explicând că despre Hagar era vorba şi demonstrându-le tuturor că ea, Hagar, era altfel decât toate celelalte fiinţe din lume care mureau. Întâi li se adresă celor care aveau curajul să se uite la ea, cei care clătinau din cap şi ziceau „Amin”. Pe urmă li se adresă celor mai timizi, care nu se simţeau în stare să ridice privirea mai sus de degetele ei, întinse, pe lângă corp. Spre ei, îndeosebi, se apleca puţin, spunându-le în acele două cuvinte povestea vieţii ciuntite din sicriul rămas în spatele ei. „Fetiţa mea”. Cuvinte zvârlite ca nişte pietre într-un canion amuţit.

Brusc, ca un elefant cuprins de furie care îşi ridică trupul masiv deasupra capetelor oamenilor mărunţi dornici să-i ia colţii, şi pielea, şi carnea, şi uluitoarea forţă, Pilate trâmbiţă să se audă până în cer: „Şi a fost *iubită”*

Unul dintre beţivanii compătimitori din vestibul se sperie şi scăpă sticla din mână, împrăştiind şi împroşcând peste tot cu cioburi verzi şi vin roşu ca purpura.

14

Poate fiindcă soarele atinsese acum marginea orizontului, casa lui Susan Byrd arăta parcă altfel.

Cedrul se făcuse argintiu, cu scoarţa crăpată până sus. Lui Milkman i se părea că seamănă cu piciorul unui elefant bătrân.

Şi acum mai observă că funiile de care era prins leagănul erau aproape deşirate şi că tot aşa şi gardul, care i se păruse atât de îngrijit şi de pus la punct, era de fapt înclinat spre stânga, cu vopseaua crăpată şi cojită. Treptele albastre care duceau la verandă erau, de fapt, spălăcite, de un cenuşiu-apos. De fapt, toată casa părea cam dărăpănată.

Ridică mâna, vrând să apuce mânerul ca să bată la uşă, dar observă că exista o sonerie. Apăsă pe buton şi Susan Byrd veni să-i deschidă.

— Bună, din nou, zise el.

— Hei, văd că te ţii de cuvânt, remarcă ea.

— Aş vrea să mai stăm de vorbă dacă nu te deranjează. Despre Sing. Pot să intru?

— Desigur.

Susan se trase la o parte din uşă, iar Milkman simţi din nou mirosul de turtă dulce, coaptă atunci. Şi din nou se aşezară în salonaş – el pe fotoliul cenuşiu, ea pe canapea de data asta. Domnişoara Long nu se vedea pe nicăieri.

— Ştiu că n-ai idee cu cine s-a măritat Sing sau dacă s-a măritat, dar mă întrebam…

— Bineînţeles că am idee cu cine s-a măritat. *Dacă* s-or fi căsătorit până la urmă. S-a măritat cu Jake, băiatul negru de care a avut grijă mama.

Milkman se simţi năucit. Toată lumea se schimba

sub ochii lui.

— Dar ieri ziceai că nu s-a mai ştiut nimic de ea după ce a plecat.

— Exact. Dar se ştia cu cine a plecat, asta da.

— Jake?

— Jake. Negrul Jake. Negru ca tăciunele.

— Unde… unde au locuit? La Boston?

— Nu ştiu unde au ajuns până la urmă. În Nord, presupun. Asta nu s-a mai aflat niciodată.

— Dar parcă ziceai că a plecat la o şcoală particulară, la Boston.

Susan flutură din mână, negând totul.

— Am spus asta fiindcă era de faţă *ea,* Grace. Nu-şi ţine gura deloc. Plimbă vorba prin tot ţinutul. E adevărat că urma să plece la o şcoală, dar nu s-a mai întâmplat aşa. A plecat cu căruţa aia, împreună cu negrul – Jake. Erau mulţi sclavi în căruţă. Jake era în faţă. Îţi dai seama? Să pleci cu o căruţă plină cu sclavi?

— Care era numele de familie al lui Jake? Poţi să-mi spui?

Femeia ridică din umeri.

— Nici nu cred că avea un nume de familie. Era unul dintre copiii ăia zburători din Africa. Trebuie că au murit amândoi demult.

— Copiii zburători din Africa?

— Da, unul din copiii lui Solomon. Sau Shalimar. Tata zicea că Heddy îl striga mereu Shalimar.

— Şi Heddy era…

— Bunica mea. Mama lui Sing şi a lui tati. Era indiancă. Ea e cea care a avut grijă de Jake când i-a părăsit tatăl lor pe toţi. Ea l-a găsit, l-a luat acasă şi l-a crescut. N-avea niciun băiat pe atunci. Tatăl meu, Crowell, s-a născut mai târziu, zise ea, după care se aplecă şi şopti: Heddy n-avea soţ. N-am vrut să discut despre toate astea cu Grace de faţă. Îţi dai seama cum ar bate toba prin tot târgul dacă ar afla aşa ceva. Tu eşti străin, aşa că nu contează. Dar Grace…

Şi Susan privi implorator spre tavan, după care continuă:

— Băiatul acesta, Jake, era un copil găsit de ea şi a crescut împreună cu Sing şi presupun că, decât să nimerească pe la cine ştie ce şcoală de quakeri, a preferat să fugă cu el în lume. Ştii, oamenii de culoare şi indienii se căsătoreau adesea între ei, dar uneori, în fine, indienilor nu le prea plăcea ideea asta, cu căsătoria, vreau să spun. Tata, de pildă, nu şi-a cunoscut niciodată părintele. Heddy nu i-a spus niciodată. Nici până în ziua de azi nu ştiu dacă era alb, piele-roşie sau – în fine – ce-o fi fost. Pe Sing o chema Singing Bird. Iar pe tata l-a chemat întâi „Crow”. Mai târziu, şi-a schimbat numele în Crowell Byrd. După ce şi-a schimbat „pielea”, adăugă ea zâmbind.

— Dar de ce ziceai de Solomon că era un african zburător?

— Oh, aşa spun nişte scorneli din bătrâni. Se

povesteşte că unii dintre africanii pe care i-au adus aici ca sclavi puteau zbura. Mulţi dintre ei ar fi zburat înapoi în Africa. Pe-aici, cel care a făcut asta a fost acest Solomon sau Shalimar – niciodată n-am ştiut exact numele. A avut o droaie de copii, semănaţi peste tot. Poate ai observat că toată lumea pe-aici pretinde că s-ar trage din neamul lui. Cred că sunt peste patruzeci de familii pe dealurile astea care se numesc Solomon sau cumva asemănător. Tipul era grozav, presupun, râse ea. În fine, lucrul ăsta contează mai puţin; important e că la un moment dat a dispărut, părăsindu-i pe toţi. Soţie, rude, inclusiv vreo douăzeci şi unu de plozi. Şi se zice că toţi l-au văzut plecând. Şi nevasta, şi copiii. Munceau toţi la câmp când s-a întâmplat. Pe vremuri încercau să cultive bumbac pe-aici. Îţi dai seama? Bumbac pe dealurile astea? Dar bumbacul avea mare căutare pe-atunci. Toată lumea a cultivat bumbac până s-a stricat terenul. Şi când eram eu mică, încă mai existau culturi de bumbac. Bun, dar hai să revenim la băiatul acela negru – Jake. Era considerat unul dintre primii douăzeci şi unu de copii ai lui Solomon – toţi băieţi şi toţi de la aceeaşi mamă. Jake era mezinul. Mezinul şi nevasta erau chiar lângă el când şi-a luat zborul.

— „Şi-a luat zborul” în sensul că „a fugit”, nu? A evadat adică?

— Nu, şi-a luat zborul în sensul că „a zburat”. Oh, ştiu că pare absurd, dar potrivit poveştii Solomon

nu a fugit, nu a evadat. Solomon a plecat în zbor. A zburat, înţelegi? Ca o pasăre. Într-o bună zi s-a ridicat în picioare, acolo pe câmp, a alergat sus pe un deal, s-a rotit acolo de vreo două ori şi s-a ridicat în aer. A plecat înapoi, acolo de unde venise. Există o stâncă mare, cu două capete, deasupra văii, care poartă numele lui. Se zice că acolo a murit femeia, soţia. Da, cred că poate fi numită „soţie". Şi mai există o râpă în apropiere care se numeşte Râpa lui Ryna, de unde, câteodată, se-aude un sunet ciudat când bate vântul dintr-o anumită direcţie. Lumea zice că e ea, soţia lui Solomon, care plânge acolo. O chema Ryna. Se zice că a urlat şi a tot urlat până şi-a pierdut minţile. Nu prea mai există femei dintr-astea în ziua de azi, dar pe timpuri erau destule – genul de femeie care nu putea trăi fără un anumit bărbat. Şi când bărbatul pleca, femeile astea înnebuneau, sau mureau, sau se întâmpla ceva rău cu ele. Din prea multă dragoste, presupun. Eu, însă, sunt de părere că disperarea lor venea din dificultatea de a se descurca singure cu copiii, dacă înţelegi ce vreau să spun.

Şi Susan continuă să depene firul poveştii, în timp ce Milkman şedea cuminte şi asculta toate acele zvonuri, plăsmuiri, legende, ipoteze. Mintea lui anticipa vorbele ei, rămânea în urmă alteori, gândea în ritmul poveştii ei şi, puţin câte puţin, adunând crâmpeie de informaţii din vorbele ei, din ceea ce ştia şi el deja, din ceea ce intuia, Milkman

puse totul cap la cap.

Sing spusese că se duce la o şcoală de quakeri, dar plecase cu Jake în căruţa aceea plină cu foşti sclavi, îndreptându-se spre Boston sau în altă parte. Probabil că la fiecare popas mai cobora cineva din căruţă şi rămânea acolo. Pe urmă, Jake, care era şi vizitiu, a greşit drumul, fiindcă nu ştia să citească, aşa că au nimerit în Pennsylvania.

— Dar copiii au un joc, pe-aici, în care cântă „Jake, unicul fiu al lui Solomon". *„Unicul",* zise Milkman uitându-se la ea şi sperând că nu se supărase fiindcă îi tăiase vorba.

— Da, dar nu-i adevărat ce cântă ei. N-a fost unicul lui fiu. Mai erau încă douăzeci. Dar a fost singurul pe care Solomon a încercat să-l ia cu el. Poate la asta se referă versul din cântec. Solomon l-a ridicat, dar l-a scăpat din braţe lângă veranda casei mari. Acolo unde l-a găsit Heddy. Pe-atunci, Heddy se ducea acolo ca să ajute şi ea la fabricarea săpunului şi a lumânărilor. Ea nu era sclavă, dar muncea la casa mare în anumite perioade din an. Topea seul când a ridicat privirea şi a văzut un bărbat cu un copil în braţe zburând spre munţi. Bărbatul a trecut prea aproape de un copac şi a scăpat copilul din braţe; copilul a căzut printre crengi pe pământ. Îşi pierduse cunoştinţa, dar nu şi viaţa; l-au salvat crengile. Heddy s-a dus într-o fugă şi l-a luat de acolo. Nu avea încă băieţi pe-atunci, cum ţi-am mai zis, ci doar o gâgâlice de fetiţă, or

băieţelul ăsta i-a căzut din cer drept în poală, cum s-ar zice. Nu i-a schimbat niciodată numele; se temea s-o facă. A aflat că băiatul era fiul lui Ryna, dar Ryna îşi pierduse deja minţile. Heddy locuia destul de departe de locul unde Solomon şi ceilalţi negri munceau la câmp. A încercat să n-o lase nici pe fetiţă să ajungă pe-acolo. Şi cred că poţi să-ţi închipui ce-o fi fost în sufletul ei când au fugit amândoi de-acasă. Nu mai rămăsese decât tatăl meu.

— Dar Jake a trebuit să se înregistreze la Biroul de eliberări, înainte de a pleca din stat?

— Toată lumea trebuia. Adică orice fost sclav trebuia. Indiferent dacă plecau sau nu din stat. Dar noi n-am fost niciodată sclavi, aşa că…

— Asta mi-ai mai spus. Dar nici ceilalţi fraţi ai lui Jake nu s-au înregistrat?

— N-am de unde să ştiu. Erau vremuri grele pe-atunci. Mare minune dacă se mai ştia cine şi ce era.

— Mi-ai fost de mare ajutor, domnişoară Byrd. Îţi sunt recunoscător.

Atunci îi veni ideea s-o întrebe dacă n-avea un album cu fotografii. Voia să-i vadă pe Sing, pe Crowell, chiar şi pe Heddy. Dar pe urmă se răzgândi. Era posibil să înceapă şi ea să-i pună întrebări, or nu voia să-i mai tulbure liniştea punând-o în faţa unei rude, recent descoperită, cu pielea la fel de neagră ca a lui Jake.

— Prin urmare, nu e vorba despre femeia pe care

o cauţi tu, aşa-i? Pilate, parcă.

— Nu, zise el. Nu poate fi vorba despre ea.

Se pregăti să plece, dar pe urmă îşi aminti de ceas.

— Apropo, nu mi-am uitat ceasul aici? Aş vrea să-l iau.

— Ceasul?

— Da. I l-am dat prietenei dumitale să-l vadă. Domnişoara Long. Dar am uitat…

Milkman se opri. Susan Byrd râdea în gura mare.

— Păi atunci poţi să-ţi iei adio de la el, domnule Macon. Grace se va lăuda la toată lumea cu ceasul pe care i l-ai dăruit dumneata.

— Ce?

— Da, exact cum ai auzit. Dar nu e rău intenţionată, doar că în locul ăsta nu se întâmplă niciodată nimic, nu vin vizitatori, nu vedem pe nimeni, aşa că atunci când apare un tânăr care poartă ceas de aur şi vorbeşte cu accent din Nord e un mare eveniment. Dar îl iau eu de la ea şi ţi-l înapoiez.

— Lasă, lasă, nu-i nevoie.

— Trebuie s-o ierţi, oricum. E tare plictisitor pe-aici, domnule Macon. Nu se întâmplă absolut nimic în locul ăsta. Absolut nimic.

15

Noua curea de ventilator nu l-a ţinut nici până la următoarea staţie de benzină. S-a rupt la marginea unui orăşel numit Jistann; îi fierbea apa în motor. Milkman vându maşina tipului de la depanări pe douăzeci de dolari şi se sui în primul autobuz care pleca de-acolo. Tot răul fusese spre bine, probabil, fiindcă acum, în huruitul monoton al roţilor, cu picioarele îndoite în spaţiul îngust din faţa scaunului lui, Milkman avu timp să coboare de pe incredibilele culmi pe care se aflase după ce domnişoara Byrd închisese uşa în urma lui.

Abia aştepta să ajungă înapoi în Shalimar, iar când în fine sosi acolo, plin de praf şi mizerie de pe drum, sări în maşină şi se duse acasă la Sweet. Puţin lipsi să nu spargă uşa de la intrare:

— Vreau să înot! strigă el. Haide, vino să înotăm. Sunt murdar şi vreau apăăă!

Sweet zâmbi şi îi promise că îi va pregăti o baie.

— Baie?! Cum crezi tu că mi-ar putea ajunge mie cutiuţa aia prăpădită de porţelan numită cada? Eu am nevoie de ocean! De tot oceanul ăla mare şi necuprins!

Râzând, vorbind tare, alergă spre ea, o ridică în braţe pe sub genunchi, şi, punând-o pe umăr, începu să fugă cu ea prin cameră:

— Oceanul! Trebuie să înot în ocean. Nu-mi veni mie cu lighenuţe de-astea de copil mic, fetiţo! Mie-mi trebuie toată apă mării adânci şi albastre!

O puse jos, în picioare.

— Voi pe-aici nu vă duceţi să înotaţi?

— Copiii se mai duc uneori încolo, spre cariera de piatră.

— Acolo?! Păi voi n-aveţi mare aici? Ocean?

— Nu, n-avem; e un ţinut de dealuri.

— Ţinut de dealuri. Ţinut muntos. Ţinut de unde să-ţi iei zborul.

— A trecut un bărbat pe-aici care a întrebat de tine.

— Ah, da? O fi fost domnul Guitar Bains.

— N-a zis cum îl cheamă.

— Nici nu era nevoie! El e, Guitar Bains. G/tar, G/tar, Gitar Bains! cântă Milkman, în paşi de dans, iar Sweet râse acoperindu-şi gura cu mâna. Hai, Sweet, spune-mi unde e oceanul!

— Există o apă curgătoare dincolo de munţi. E adâncă; şi destul de mare.

— Atunci, hai să mergem! Vino!

O apucă de braţ şi o trase afară, la maşină, cântând tot timpul: „Solomon şi Ryna Belali Shalut…”

— De unde ştii cântecul ăsta? îl întrebă ea. Când eram mică, îl cântam şi eu. Era un joc.

— Sunt convins. Toţi s-au jucat aşa. Toţi, în afară de mine. Dar acum pot să mă joc şi eu. Acum e şi

jocul meu.

Râul din vale era lat şi verde. Milkman se dezbrăcă, se sui într-un copac şi plonjă în apă. Ieşi la suprafaţă ca o ghiulea, iridescent, râzând, stropind cu apă.

— Hai şi tu. Dă jos hainele de pe tine şi hai aici, în apă.

— Nu. Nu vreau să înot.

— Hai încoace, fato!

— Sunt şerpi de apă.

— Dă-i naibii. Hai, fuga, vino!

Sweet se descălţă, îşi trase rochia peste cap şi se pregăti să intre în apă. Milkman veni s-o ajute când o văzu coborând cu frică, pe mal în jos, alunecând, împiedicându-se, râzând de propria ei neîndemânare, apoi ţipând ascuţit când apa rece a râului îi învălui picioarele, şoldurile, talia. Milkman o trase spre el şi o sărută pe gură, iar în final încercă să o bage cu capul la fund. Sweet opuse rezistenţă.

— Nu părul! Mă ud la păr!

— Ba nu te uzi deloc, zise el, luând apă în palmele făcute căuş şi turnându-i-o drept pe creştet.

Ştergându-se la ochi, scuipând apa care îi intrase în nas şi gură, Sweet vru să iasă din apă, ţipând ascuţit tot timpul.

— OK, OK, strigă el. Bravo, vasăzică mă părăseşti! Mă laşi singur aici. Nici nu-mi pasă, să ştii. O să mă joc cu şerpii de apă, zise el, sărind, scufundându-se,

stropind şi rotindu-se prin albia râului. El putea să zboare! Ai auzit? Străbunicul meu putea să zboare! Extraordinar!

Bătu apa cu pumnii de mai multe ori, după care sări mult în sus, ca şi cum ar fi vrut să decoleze, apoi ateriză pe spate şi se duse la fund. Îi intrase apă în ochi şi în gură. Sus, iar. Tot aşa, de multe ori, bătând apa cu mâinile, sărind, scufundându-se.

— Mama lui de ticălos! auzi tu, ăla putea să zboare! Ai auzit, Sweet? Ticălosul naibii putea să zboare! Putea să zboare! N-avea nevoie de avion. Putea să zboare singur!

— Despre cine îndrugi tu acolo?

Sweet se lungise pe-o rână, cu obrazul proptit în palmă.

— Despre Solomon, ce, nu ştii?

— Oh, despre el, râse ea. Faci parte din tribul ăla de cioroi?

Sweet credea că e beat.

— Da. Din tribul ăla. Din tribul ăla afurisit de zburători. Ohoho, dacă ai şti! Tipul n-a avut nevoie de avion. Şi-a luat zborul pur şi simplu; i s-a făcut lehamite. *Sus, sus de tot!* Gata cu bumbacul! Gata cu baloţii! Gata cu sclavia! Gata cu mizeriile! A zburat, fetiţo. Şi-a ridicat în aer frumuseţea aia de fund negru şi a zburat spre casă. Îţi dai seama? Doamne Sfinte, ce spectacol o fi fost! Dar asta n-a fost tot! A încercat să-l ia cu el şi pe băieţelul lui. Pe bunicul meu adică. Uuu! Uuu, mă, Guitar, se-aude?

Guitar, străbunicul meu putea să zboooaree şi pe toţi din oraşul ăsta nenorocit îi cheamă ca pe el, omule. Spune-i şi tu, Sweet. Spune-i şi tu că străbunicul meu putea să zboare.

— Şi unde s-a dus, Macon?

— Înapoi în Africa. Spune-i lui Guitar că s-a dus înapoi în Africa.

— Şi pe cine a lăsat aici, în urma lui?

— Pe toţi! I-a lăsat pe toţi jos, pe pământ, iar el s-a înălţat în văzduh ca un vultur negru. „Oooooo *Solomon, departe zboară, Solomon, te du în nori. Solomon, ceru-l brăzdează, Solomon, acas s-ajungi!”*

Abia aştepta să ajungă acasă. Să-i spună lui taică-său, lui Pilate; i-ar fi plăcut să se vadă şi cu reverendul Cooper, cu prietenii acestuia. „Credeaţi că Macon Dead era cel mai tare? Ha! Păi să vă povestesc eu cum era *taică-său.* Şi-atunci abia să vă minunaţi”.

Milkman se foi pe scaun şi încercă să întindă picioarele. Era dimineaţă. Schimbase deja trei autobuze, iar acum mai rămăsese o singură bucată de drum până acasă. Se uită afară pe geam. Aici, la mare depărtare de Virginia, toamna venise deja. Ohio, Indiana, Michigan îmbrăcaseră hainele războinicilor indieni de la care li se trăgeau şi numele. Roşu ca sângele, galben, ocru şi albastru ca gheaţa.

Citea acum indicatoarele rutiere cu interes

întrebându-se ce semnificaţie aveau toate acele denumiri. Algonkinii numiseră teritoriul pe care locuia el Apa Mare, *michi gami.* Câţi morţi şi câte amintiri uitate erau îngropate m şi sub denumirile de locuri din acest ţinut? Sub numele înregistrate erau alte nume, la fel ca „Macon Dead”, nume înregistrate pentru totdeauna într-un dosar prăfuit, nume care ascundeau numele reale ale oamenilor, ale locurilor şi ale lucrurilor. Nume care aveau un sens. Nici nu se mai mira că Pilate îşi pusese numele la ureche. Dacă îţi cunoşti numele, trebuie să te agăţi de el, fiindcă, dacă nu e scris undeva şi nu e ţinut minte, va muri odată cu tine. Ca şi strada pe care stătea el, înregistrată ca „Mains Avenue”, dar poreclită „Not Doctor Street” de negri, în amintirea bunicului său care a fost primul om de culoare considerat de vază în oraşul acela. Nu mai conta că probabil nu merita asemenea onoare – ştiau toţi ce fel de om era: arogant, obsedat de culoarea pielii, snob. Lor nu le păsa de asta. Îl respectau pentru că *era* doctor, când soarta lui ar fi fost să rămână rândaş toată viaţa. Şi-aşa au dat numele străzii – în onoarea lui. Pilate luase câte o piatră din fiecare stat american în care trăise – fiindcă *trăise* acolo. Şi, pentru că trăise acolo, devenise al ei – şi al lui, şi al tatălui lui, al bunicului lui, al bunicii lui. Not Doctor Street, Solomon’s Leap, Ryna’s Gulch, Shalimar, Virginia.

Închise ochii şi se gândi la negrii din Shalimar,

Roanoke, Petersburg, Newport News, Danville, de pe Malul Sângeros, de pe Darling Street, din localuri, din frizerii. La numele lor. Nume căpătate din aleanuri, gesturi, cusururi, păţanii, greşeli, slăbiciuni. Nume care stăteau mărturie. Macon Dead, Sing Byrd, Crowell Byrd, Pilate, Reba, Hagar, Magdalene, First Corinthians, Milkman, Guitar, Railroad Tommy, Hospital Tommy, Empire State (care exista doar pe-acolo şi se legăna), Small Boy, Sweet, Circe, Moon, Nero, Humpty-Dumpty, Blue Boy, Scandinavia, Quack-Quack, Spoonbread, Ice Man, Dough Belly, Rocky River, Gray Eye, Cock-a-Doodle-Doo, Cool Breeze, Muddy Waters, Pinetop, Jelly Roii, Fats, Leadbelly, Bo Diddley, Cat-Iron, Peg-Leg, Son, Shortstuff, Smoky Babe, Funny Papa, Bukka, Pink, Bull Moose, B.B., T-Bone, Black Ace, Lemon, Washboard, Gatemouth, Cleanhead, Tampa Red, Juke Boy, Shine, Staggerlee, Jim the Devii, Fuck-Up şi *Dat* Nigger.

Din litania numelor lipsea unul – numele şoptit neîncetat de roţile autobuzului care se învârteau, se învârteau: „Guitar stă la pândă. Guitar stă la pândă. A venit ziua pentru tine. A venit ziua pentru tine. Guitar stă la pândă. Guitar este o Zi foarte bună. Guitar este o Zi foarte bună. O Zi foarte bună, o Zi foarte bună, şi stă la pândă, la pândă, la pândă”.

În maşina de şaptezeci şi cinci de dolari şi aici, în imensul Greyhound, Milkman se simţea în siguranţă. Dar îl aşteptau zile, multe zile. Poate că

dacă Guitar se întorsese în oraş, în locurile pe care le cunoştea atât de bine, Milkman l-ar putea domoli. Şi, fără îndoială, cu timpul îşi va da seama cât se purtase de prosteşte. Nu exista niciun aur. Şi, chiar dacă lucrurile nu vor mai fi niciodată la fel între ei, măcar vânătoarea de oameni putea înceta definitiv.

Dar, în timp ce formula acest gând în minte, Milkman ştia că nu era adevărat. Guitar o luase razna fie din pricină că nu exista aur, fie pentru că ajunsese aşa din cauza „serviciului”. Ori poate pur şi simplu îl plasa acum pe Milkman în aceeaşi categorie ca pe Macon Dead şi toţi snobii din Honoré, pentru care avea numai dispreţ. Oricum, profitase de primul pretext care se ivise pentru a se convinge că trebuia să-l omoare pe Milkman. Fetele de la şcoala duminicală meritau să fie răzbunate de el, omul-de-Duminică cu cap de vultur şi piele ca pana corbului, care nu pregeta să includă în „curăţenia” sa sângeroasă patru fetiţe albe nevinovate şi un negru nevinovat.

Poate că la asta se reduceau în fond toate relaţiile dintre oameni: Vrei să-mi salvezi viaţa? Sau vrei să-mi iei viaţa?

— Toţi vor să ia viaţa unui negru.

Da. Şi nici negrii nu erau excluşi. Cu două excepţii, toate persoanele apropiate lui preferau, se pare, să-l scoată din viaţa asta. Iar cele două excepţii erau amândouă femei, amândouă negrese, amândouă bătrâne. De la început, mama lui şi Pilate

se luptaseră pentru viaţa lui, iar el nu le oferise niciodată măcar o cană cu ceai.

Vrei să-mi salvezi viaţa sau vrei să-mi iei viaţa? Guitar făcea excepţie. La ambele întrebări răspunsul lui era „da”.

„Să mă duc întâi acasă sau la Pilate?” Pe stradă, seara târziu, în adierea rece a vântului care sufla dinspre lac, Milkman încerca să ia o decizie. Dar îşi dorea aşa de mult să vadă faţa lui Pilate când îi va povesti ce aflase el, încât hotărî să se ducă întâi la ea. Avea tot timpul după aceea să le spună şi celor de-acasă. Luă un taxi până pe Darling Street, achită şoferului cursa şi se repezi sus pe scări. Deschise uşa vijelios, trântind-o de perete, şi o văzu stând aplecată peste un lighean cu apă în care clătea sticlele verzi pe care le folosea la vin.

— Pilate! strigă el. Dacă ai şti câte am să-ţi povestesc!

Pilate se întoarse brusc. Milkman deschise larg braţele ca să o poată strânge călduros la pieptul lui.

— Vino aici, scumpa mea, zise el, zâmbind cu gura până la urechi.

Ea veni şi îi sparse în cap o sticlă verde şi udă.

Când îşi recăpătă cunoştinţa, zăcea pe o rână în pivniţă. Deschise un ochi şi se întrebă dacă nu era mai bine să nu-şi revină încă o bucată de vreme. Aflase deja de mult timp că, deşi lucrurile par a fi într-un fel, cel mai probabil sunt altfel. Nu trebuia

să iei nimic de bun. Există femei care te iubesc, dar vor să-ţi taie beregata, aşa cum există femei care nici măcar nu te cunosc, dar se oferă să te spele pe spate. Vrăjitoare care seamănă cu Katherine Hepbum şi prietenul tău cel mai bun care vrea să te strângă de gât. Cea mai frumoasă orhidee poate fi de plastic, aşa cum într-o marionetă Mickey Mouse poţi descoperi o stea strălucitoare.

Zăcea aşadar pe pardoseala rece şi umedă a pivniţei şi încerca să-şi dea seama ce căuta el acolo. De ce-i dăduse în cap Pilate? Fiindcă îi furase sacul cu oase? Nu. Doar sărise imediat să-i ia apărarea la poliţie. Ce putea fi oare atunci, de ce să-i fi căşunat iar aşa împotriva lui? Deodată, se dumiri. Hagar. Hagar păţise ceva. Unde era Hagar? Fugise de-acasă? Era bolnavă sau... Hagar murise. O gheară i se înfipse parcă în gât. Cum? în camera lui Guitar, poate că Hagar...?

Dar ce mai conta? El o făcuse să sufere, o părăsise, iar ea era moartă acum – Milkman era sigur de asta. O părăsise. În timp ce el visa să zboare, Hagar murea. Îi reveni în minte vocea cristalină a lui Sweet: „Şi pe cine a lăsat în urma lui?" A lăsat-o pe Ryna, cu douăzeci de copii. Douăzeci şi unu, de fapt, din moment ce l-a scăpat din braţe pe cel pe care voia să-l ia cu el. Iar Ryna se zvârcolise pe jos, îşi pierduse minţile şi continua să mai bocească încă în râpa din pădure. Cine a avut grijă de cei douăzeci şi unu de copii? Doamne

Sfinte, omul acela a părăsit douăzeci şi unu de copii! Guitar şi Zilele nu vor să aibă niciodată copii. Shalimar i-a părăsit pe ai lui, dar tot copiii au fost cei care au cântat despre isprava lui şi au păstrat vie legenda plecării lui.

Milkman întorcea capul de pe o parte pe cealaltă pe pardoseala pivniţei. Era vina lui, iar Pilate ştia asta. Ea îl azvârlise în pivniţă. Oare ce gânduri avea cu el? se întrebă Milkman. Apoi găsi singurul răspunsul. Ştia prea bine ce pedeapsă găsea Pilate când cineva lua viaţa altcuiva. Hagar. Ceva de la Hagar era pe undeva, pe-aproape. Precis Pilate îl pusese lângă ceva rămas din viaţa curmată de el, ca să *fie a lui.* Pilate respecta cu sfinţenie porunca pe care o primise de la tatăl ei, iar acum îl obliga pe el să se supună aceluiaşi precept. „Nu poţi să-ţi iei zborul aşa şi să laşi un trup în urmă”.

Brusc, Milkman începu să râdă. Legat ca un cârnat fiert, cu sfoara strânsă tare peste încheieturile mâinilor, Milkman râdea.

— Pilate! strigă el. Pilate! N-a vrut să spună asta! Pilate! Tatăl tău n-a vrut să spună asta! Pilate! Se referea la el. Tatăl lui îşi luase zborul şi plecase. El era „trupul”. „Trupul” pe care nu trebuie să-l părăseşti luându-ţi zborul. Pilate! Pilate! Vino aici. Hai să-ţi povestesc ce-a vrut să zică tatăl tău! Pilate, să ştii că el nu ţi-a spus să cânţi, Pilate. O striga doar pe nevasta lui – pe mama ta. Pilate! Scoate-mă de-aici!

Lumina îi explodă în faţă. Uşa pivniţei se deschise deasupra capului său. Picioarele lui Pilate apărură pe treptele de piatră, apoi se opriră.

— Pilate, spuse Milkman, acum încetişor. Tatăl tău n-a vrut să spună asta. Ştiu ce-a vrut să spună. Hai, lasă-mă să-ţi povestesc. Ştii, Pilate, oasele alea. Nu sunt oasele omului alb. Tipul probabil că nici n-a murit. Am fost eu acolo. Am văzut. Tipul nu era acolo; nici aurul nu era acolo. L-a găsit cineva, probabil; ca şi pe el. Aşa a fost, Pilate, precis. Cu mult timp înainte să ajungi tu acolo. Dar, Pilate…

Pilate coborî câteva trepte.

— Pilate?

Pilate veni până jos; acum, Milkman se uita în ochii ei, la gura ei încleştată.

— Pilate, cadavrul tatălui tău s-a ridicat la suprafaţă din mormântul săpat de voi când au venit apele. Peste o lună s-a întâmplat şi l-a luat apa la vale. Cei din familia Butler, în fine, careva, au dus cadavrul în peşteră. Lupii nu l-au târât pe omul alb la intrarea în peşteră ca să-l proptească de o stâncă. Voi l-aţi găsit atunci pe tatăl vostru pus de alţii acolo. În toţi anii ăştia, Pilate, tu te-ai cărat în sac cu oasele tatălui tău.

— Tati? şopti ea.

— Da. Pilate, trebuie să-l îngropi. Vrea să-l îngropi. Acolo, departe, de unde se trăgea. La Solomon’s Leap. La Pasul lui Solomon, în Virginia.

— Tati? întrebă ea iar.

Milkman nu mai spuse nimic; urmări mişcarea degetelor ei lungi în sus pe rochie, ca în final să se aşeze, ca o aripă răsfirată, pe obrazul ei.

— L-am cărat pe tati?

Pilate se duse spre Milkman, se opri şi se uită o clipă la el. Pe urmă întoarse privirea spre o masă de lemn şubredă, rezemată de peretele pivniţei. Era atât de întuneric în ungherul acela, încât Milkman nici nu observase că exista ceva acolo. Pilate se duse până la masă şi luă de-acolo o cutie de pantofi, verde cu alb, care era prinsă peste capac cu o bandă de cauciuc.

— Dacă o să-l îngrop pe tati, cred că trebuie să îngrop şi asta undeva.

Şi întoarse capul spre Milkman.

— Nu, zise el. Nu. Dă-mi-o mie.

În seara aceea, când ajunse acasă, pe Not Doctor Street, nu mai avea aproape niciunul dintre lucrurile cu care plecase în călătorie. Dar ţinea în mână o cutie cu părul lui Hagar.

Cum ea nu voia să meargă cu avionul, plecară cu maşina. Părea fericită acum. Cu buzele mobile din nou, şedea lângă el în Buickul lui Macon, îmbrăcată cu eterna ei rochie neagră cu o etolă de nurcă de la Reba înfăşurată peste umeri. Căciula tricotată şi-o trăsese bine pe frunte, iar pantofii erau tot fără şireturi. Din când în când, arunca o privire spre bancheta din spate ca să se convingă că sacul era la

locul lui. Pacea o învăluia.

O simţea şi Milkman. Întoarcerea pe Not Doctor Street nu fusese triumfală, cum sperase el, dar zâmbetul strâmb al mamei lui nu mai era acum atât de crispat. Iar Lena, deşi tot nu-l iertase, se purta civilizat cu el, acum, când Corinthians se mutase undeva în Southside, locuind împreună cu Porter. Cele Şapte Zile, presupunea Milkman, căutau probabil să recruteze pe altcineva, aşa cum fuseseră nevoiţi să facă şi atunci când Robert Smith sărise de pe acoperişul spitalului Mercy. Dar avusese lungi conversaţii cu tatăl lui, care nu se mai sătura să tot audă veşti despre „băieţii" din Danville care nu-l uitaseră nici acum; despre cum fugise mama lui în lume cu tatăl lui; poveşti despre tatăl şi despre bunicul lui. Nu-l interesa aproape deloc partea cu zborul, dar îi plăceau legenda şi faptul că locurile erau numite după membrii familiei lui. Milkman i-o descrise pe Circe în imagini mai inofensive, spunând doar că mai trăia şi că avea grijă de câini.

— Poate ar trebui să mă duc şi eu până acolo, zise Macon.

— Unde, în Virginia? întrebă Milkman.

— La Danville. Ar trebui să mă duc până acolo şi să-i mai văd pe băieţi cât mă mai ţin picioarele. În fond pot să-l las pe Freddie să strângă chiriile.

A fost frumos. Nu s-a produs nicio împăcare între Pilate şi Macon (deşi el se bucurase când aflase că

se duceau să-l îngroape pe tatăl lor în Virginia), iar relaţiile dintre Ruth şi Macon erau aceleaşi şi aşa vor rămâne pentru totdeauna. La fel ca şi consecinţele prostiei lui Milkman, iar regretele vor atârna mereu mai greu decât lucrurile cu care se mândrea. Hagar murise, iar el nu o iubise deloc. Iar Guitar era… pe undeva.

În Shalimar a fost o bucurie generală când lumea l-a văzut atât de repede înapoi, iar Pilate s-a amestecat printre localnici ca o bucată de unt în puţinei. Au stat la Omar acasă, iar în a doua şi ultima seară, Milkman şi Pilate au plecat la Solomon's Leap, urcând muntele. Pasul lui Solomon era cea mai înaltă dintre cele două stânci teşite, care se înălţau deasupra unei văi adânci. Pilate căra sacul, Milkman – o lopată mică. Drumul până sus a fost lung, dar niciunul nu s-a oprit ca să-şi mai tragă sufletul. Chiar în vârf, pe podiş, doar puţini copaci supravieţuiseră vânturilor puternice.

Căutară îndelung o porţiune de pământ moale printre suprafeţele stâncoase ca să poată săpa mormântul. Când găsiră ceea ce căutau, Pilate se ghemui pe vine şi desfăcu sacul, în timp ce Milkman săpa. Un suspin adânc ieşi din sac, iar vântul se făcu de gheaţă. Un miros de turtă dulce, de mirodenii îi învălui. Milkman acoperi groapa cu pământ, apoi îl bătători bine cu dosul lopeţii.

— Vrei să punem o piatră sau o cruce? întrebă Milkman.

Pilate dădu din cap. Ridică mâna şi îşi smulse cercelul, sfârtecându-şi lobul urechii. Pe urmă făcu cu degetele o gropiţă în care vârî cutiuţa de la Sing în care se afla unicul cuvânt scris vreodată de Jake. Apoi se ridică în picioare, iar lui Milkman i se păru că a auzit bufnitura după ce ea căzuse. Se lăsă în genunchi şi, îndoind braţul, îi sprijini capul de el, răcnind disperat la ea:

— Te-ai lovit? Te-ai lovit, Pilate?

Ea râse încetişor şi el înţelese imediat că Pilate îşi amintise de ziua în care o văzuse el prima oară şi spusese cea mai mare prostie cu putinţă.

Se lăsa întunericul. Milkman îşi plimbă mâna peste pieptul şi abdomenul ei, încercând să găsească locul unde s-ar fi putut lovi.

— Pilate? Eşti bine?

Nu reuşea să-i vadă ochii. Palma lui sub ceafa ei asuda ca o fântână.

— Pilate?

Ea oftă.

— Să ai grijă de Reba, te rog. Ce rău îmi pare că n-am cunoscut mai mulţi oameni. I-aş fi iubit pe toţi. Cu cât i-aş fi cunoscut mai bine, cu atât i-aş fi iubit mai mult.

Milkman se aplecă mult ca să-i vadă faţa, dar zări pata întunecată de pe mâna lui. Nu era sudoare, ci sânge care curgea din ceafa ei în jos, în palma lui adunată căuş. Îşi apăsă degetele pe pielea ei, de parcă ar fi vrut să-i îndese viaţa la loc în corp. Dar

nu făcu decât să accentueze sângerarea. Disperat, se gândi să confecţioneze un garou, ba chiar avu senzaţia că aude zgomotul de material sfâşiat. Se mişcă puţin, pregătindu-se să o întindă pe pământ ca să-i poată acoperi mai bine rana, când o auzi din nou.

— Cântă, spuse ea. Cântă-mi ceva.

Milkman nu ştia niciun cântec; nici voce n-avea, de fapt, dar nu putea ignora insistenţa din vocea ei. Rostind cuvintele fără nicio melodie, îi cântă doamnei: *Oh, Sugargirl, ia-mă de-aici acum/Să nu mă-nec în puful de bumbac, /Oh, Sugargirl, ia-mă de-aici acum/Să nu mă-njuge albul de grumaz…* Nu-i mai curgea sânge din rană, dar avea ceva negru şi vâscos în gură. Când mişcă puţin capul ca să se uite la ceva, peste umărul lui, Milkman nu înţelese decât mai târziu că Pilate era deja moartă. Iar când înţelese acest lucru, repetă tare, din ce în ce mai tare aceleaşi cuvinte uzate de veacuri, de parcă ar mai fi sperat ca strigătele lui să o readucă la viaţă. Însă doar păsărelele se treziră, foşnind din aripi pe sus. Milkman aşeză capul lui Pilate jos, pe stâncă. Două păsărele se roteau deasupra lor. Una dintre ele plonjă spre mormântul proaspăt şi se înălţă, cu ceva strălucitor în cioc. Apoi îşi luă zborul.

Acum ştia de ce o iubea atât de mult. Fără să părăsească pământul, ea putea să zboare. „Nu se poate să nu mai existe o altă femeie ca tine”, îi murmură el. „Trebuie să existe măcar încă o femeie

ca tine”.

Stând aşa în genunchi, aplecat deasupra ei, înţelese că nu va mai exista o altă greşeală; că în clipa în care se va ridica, Guitar va încerca să-i zboare creierii. Se ridică.

— Guitar! urlă el.

Tar tar tar, spuneau dealurile.

— Sunt aici, frate! Nu mă vezi? strigă Milkman cu o mână făcută pâlnie în dreptul gurii şi cu cealaltă fluturând deasupra capului. Sunt aici!

Aici aici aici aici, spuneau pietrele.

— Pe mine mă vrei? Ei? Vrei să-mi iei viaţa?

Viaţa viaţa viaţa viaţa.

Ghemuit pe vine pe marginea celeilalte stânci teşite, acoperit doar de noapte, Guitar zâmbea peste ţeava puştii.

— Măi, să fie, murmură el ca pentru sine.

Puse puşca jos şi se ridică în picioare.

Milkman nu mai flutura din mână. Privea atent, mijind ochii. Prin întuneric, desluşea vag capul şi umerii lui Guitar.

— Vrei viaţa mea? spuse Milkman fără să mai strige acum. Îţi foloseşte la ceva? Poftim.

Fără să-şi şteargă lacrimile, fără să tragă aer în piept, fără nici măcar să îndoaie genunchii – sări. Iute şi strălucitor ca un astru călăuzitor, se roti spre Guitar, şi nu mai conta care dintre ei avea să-şi dea duhul în braţele ucigaşe ale fratelui său. Fiindcă acum ştia şi el ceea ce ştiuse Shalimar: dacă te laşi

condus de aer, poţi *călători* prin el.

Laureaţi ai Premiului
NOBEL
pentru literatură
6

Celebra scriitoare americană TONI MORRISON a primit premiul Nobel pentru literatură în anul 1993 şi alte prestigioase distincţii, printre care premiul Pulitzer. Ea nu se conformează unui singur filon literar, ci îmbină teme legate de conflicte sociale, cu poveşti despre personaje aproape fabuloase, mituri, dar şi viziuni veridice. Unii critici o încadrează în realismul magic al lui Gabriel García Márquez. Alţii susţin că preia crîmpeie din tradiţia scriitoricească a unor mari romancieri din secolul XIX, ca Flaubert sau Dostoievski.

Naraţiunea acestui roman este plină de rezonanţe lirice, simboluri biblice, metafore, secrete stranii, fantome, tradiţii folclorice şi mituri. Galeria personajelor aminteşte de Faulkner, prin excentricitate, extravaganţă şi complexitate.

Temele cărţii sunt universale: efortul de autocunoaştere la *Milkman*, obsesia avuţiei la *Macon Dead*, dragostea nemărginită pentru semeni la *Pilate*, nebunia provocată de suferinţe sufleteşti la *Hagar*, setea de răzbunare la *Guitar* etc.

O poveste captivantă, plină de simboluri, ce îndeamnă la profundă meditaţie.

ISBN (10) 973-629-112-X
ISBN (13) 978-973-629-112-8

EDITURA LIDER

Lei 329000 (295917 + 27165 TVA +5918 T.L.)
Lei 32,9 (29,6 + 2,71 TVA + 0,59 T.L.)